

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

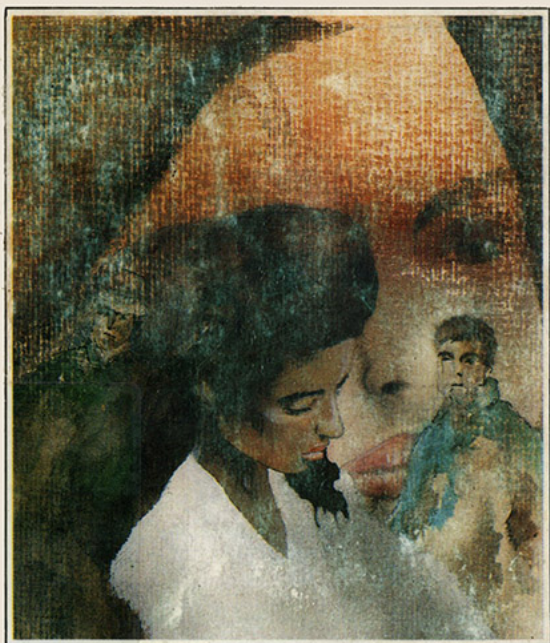
Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Joyce Carol Oates

AMERİKAN DAMAK ZEVKİ

Türkçesi
ALEV BULUT

Joyce Carol Oates

AMERİKAN
DAMAK ZEVLİ

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Özal Basımevinde basıldı. (1994)
Dizgi: Sevinç Uluğ

Joyce Carol Oates
AMERİKAN
DAMAK ZEVKİ

ROMAN

Türkçesi
ALEV BULUT (KERİMOĞLU)

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul
Telefon: 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

Özgün adı
American Appetites

ISBN 975-510-551-4

© Bu çevirinin yayın hakları Can Yayınları'ndadır. (1994)

*Bu sayfaların hiçbir yerinde bulunmayan
Princeton'lı arkadaşlarıma*

**Her şey bütünüyle Doğa'dadır.
Ve Doğa da bütünüyle her şeyde.
Her yaban onun merkezidir.**

Schopenhauer

**Yerçekiminin merkezi iki kişi olmalı: kadın ve erkek.
Çekov**

ÖNDEYİŞ: DÜNYANIN OLUŞUMU

Genç âşıklardı onlar, evliydiiler. Avrupa'daki ilk yazlarında birçok eşsiz güzellik arasında Sistine Kilisesinde Michelangelo'nun 'Dünyanın Oluşumu' adlı eserini de gördüler; bir saat sonra da yorgun adımlarla Roma'nın trafiği tıkanmış sokaklarına, keskin öğle güneşine döndüler, ikisinde de hafif bir baş ağrısı; pek konuşmuyor fakat şaşkın şaşkın gülümsüyorlardı: artık elleri ayrılmıştı. Derken biri öğle yemeğini hatırladı, çünkü bütün sabah gezmekten iyice acıkmışlardı, öteki de sanki bir rüyadan uyanır gibi, Evet dedi, galiba sırada o var.

1

Alinyazısı nedir—mekanik bir olgu mu, kuramsal bir olasılık mı, bir kavram, bir körinan mı, salt bir sözcük mü? Ian McCullough ruh haline göre bunlardan birini ya da ötekini düşünmeye yatkın olurdu. Alinyazısı, yazgının görünüşte zararsız arka yüzü.

Bu işte uzmandı. Çoğul anlamda alinyazılarıyla uğraşırdı. Bi-reylerin hayatları veri ünitelerine dönüştürülür, sistemlere işlenir, karmaşık azalım ifadeleri denen eşitlikler haline getirilirdi, geriye ya da öne değil, bu eşleme, ameliyat gibi içe, bireyin ta özüne—istatistiksel ‘benliği’ne yönelikti. Bu benliğin nüfus çizelgeleri dışında bir yerde görülmüyor oluşu gerçekliğini gölgelemiyordu. Zaten varoluş, Ian McCullough’nun, başkalarının yanında şakayla öne sürdüğü gibi herkesin kendine göre tanımladığı bir şeydi.

Uluslararası Siyaset Dergisinin yayın yönetmeniydi, Ulusal Sağlık Örgütünün desteği ile yürütülen beş yıllık bir nüfus araştırmasının da başında bulunuyordu, büyük bir halk kesimi üzerinde çalışıyorlardı; yaş, iş, ekonomik durum, seyahat etme sıklığı, hastalık, yasa ve / ya da hukuk ihlalleri ile ölüm arasındaki anlık ve gizemli ilişkileri araştırıyorlardı. Uzun yıllardır New York’a Hazelton-en-Hudson’daki Sosyal Bilimler Bağımsız Araştırma Enstitüsü adlı ünlü kuruluşun saygın bir üyesiydi, orada çalışan başka meslektaşları ve araştırma görevlileri ile birlikte yorumlama, tablo ve grafikler hazırlama, öngörülerde bulunma gibi işler yapıyorlardı. Görünüşte bireysel olan bazı karışıklıkları dengeleyen birey, ellerinde belli bir bütünlüğe sahip matematiksel bir birim haline geliyordu, en azından belli bir sisteme göre Ian J. McCullough’nun uzman olarak sivrildiği sistemde en azından.

İlan, aralarında hiçbir bağ bulunmayan, birbirinden büsbütün habersiz bireylerin ortak bir yazgıyı paylaşmalarını hep ürkütücü bulmuştu. Herkesin önünde olmasa da dostlarıyla beraberken sık sık söylerdi bunu. Bundan daha gizemli—ve ürkütücü—bir başka

insan olgusu var mıydı acaba? Belirli bir coğrafi bölgede yaşayan pek çok insan belli bir süre içinde kalp hastalıkları, kanser, AIDS yüzünden ölecek; soygun, hırsızlık, saldırı, kundak, cinayet kurbanı olacak; suç işleyecek ya da kendilerini öldüreceklerdi. Tıpkı Ian'ın babası gibi, hiç yakın olamamıştı Ian ona, Ian küçükken aileden kopmuş, yıllarca ortadan kaybolmuş, bir gün ölüm haberi gelmişti; Ian yıllar sonra kazara babasının ölümünün 'normal ölüm', hatta 'normal bir alkolik ölümü' bile olmadığını, intihar olduğunu öğrenmişti, ödünç aldığı 45 kalibrelik bir tabancayı ağzına sıkıyordu. Bunu öğrenmek Ian'ı pek etkilememişti, çünkü o zamana dek babasını zaten unutmuş sayılırdı, yanılmıyorsa, tıpkı babasının da onu ve ailesini unuttuğu gibi.

Nüfus istatistikleri Ian'ın ilk aşkı değildi; onun ilk aşkı derin tarihsel araştırmalardı (19. yüzyıl—iç savaş sonrası—Amerika), meslektaşlarına yıllardır söylediği gibi yakında o konuya dönmeyi planlıyordu; elindeki işi bitirir, birtakım meslek sorumluluklarını sırtından atar, birtakım bağlantılardan kurtulur kurtulmaz. (Fakat, sözgelimi, Dergiyi bırakması çok zor olacaktı, çünkü Ian eskiden yalnızca üniversite kütüphanelerine gönderilen, az sayıda basılan, sayılarla, dipnotlarıyla dolu bir üniversite yayını niteliğindeki dergiyi alıp bugünkü ilgi gören, üzerinde konuşulan, konunun en ünlü uzmanlarının yalnızca merakla okumakla kalmayıp katkıda bulundukları bir dergi haline getirmişti.) Gülerek, başarı başıma dert açtı, deyince arkadaşları da gülmüş ve ona hak vermişlerdi, çünkü çoğunun başında aynı dert vardı: Onlar da, Ian McCullough gibi, 'alanlarında' başarılı, orta yaşa gelip dayanmış, ama 'hâlâ dinç', öğrencilik günlerinin hayâl ve beklentilerini aşan derecede varlıklı, ama hâlâ 'hırslı'ydılar, bu hırsın 'ne' hırsı olduğunu hiçbirisi bilmiyordu ama. Ian'ın karısı Glynnis McCullough—yemek uzmanıydı, özgün, güzel resimli yemek kitabı derlemeleri vardı, yaptığı işi, en azından yaptığı sürece çok sevdiği için kitaplarının resimleme işini güvenip de başkalarına bırakmazdı—hepsinin aç olduğuna inanıyordu; hırsın da aslında açlık olduğuna: Neredeyse barsaklarla ilgili, gövdesel bir 'gerçeklik'. Kuşkusuz açlık doğa gereğiye doğal da karşılanmalıydı, değil mi?

McCullough'ların tek çocukları, yani hayatta olan tek çocukları, vardı: On dokuz yaşındaki kızları Bianca. Öteki çocukları,

oğulları, doğumdan birkaç gün sonra ölmüştü, bunlar şu an öyle uzak geliyordu ki, Ian artık o acının ve burukluğun, aklından hâlâ gitmeyen o yarım kalmış öfkenin, damarlarındaki o istenmeyen, hatta korku veren adrenalin akışının hayâl ürünü olduğuna, gerçek olmadığına kendini inandırmıştı: Oğulsuz bir baba olarak hissetmesi gerektiğine inandığı şeyler aradan geçen on beş yılda o ilk hissettiği şeyler değildi artık.

Şoku ve acıyı artık tam anlamıyla atlatmıştı. Glynnis de yıllardır öyle görünüyordu, öyleydi de. "Artık onu düşünme Ian," diyor-du. "Başka şeyler düşün. Bu dünyada başka şeyler de var," diyor-du.

Ian artık pek genç sayılmazdı; nisanda elli yaşına giriyordu, bunun da etkisi vardı tabii. Saplantılı düşüncelerin yerini neşeli düşünceler alıyordu. Kayıplara, üzüntüye, acıya, burukluğa dair düşüncelerin yerini.

Ian McCullough'nun odası Enstitünün en üst katındaydı, masası tek parça, geniş bir pencereye bakıyordu; dikkatleri dağılmasın diye boş duvarlara bakan masalarda çalışmakta direnen işgüzar meslektaşlarına benzemiyordu o. Evet, dördüncü kattaki penceresinden gördükleri Ian'a son derece büyümlü geliyordu, her mevsimde, her havada güzel. Huş ağaçları, ardıçlar, meşeler; dış çizgileriyle, kıyısındaki bitkilerle son derece doğal görünen yapma bir göl; insan görüntülerine rastlanmayan tepelik bir doğa görünümü—Enstitünün park yeri binanın öteki tarafında, gençlerin ve meslekte daha az ünü olanların oturduğu kısımdaydı. (Ian odasına ilk kez gelenlere biraz utana sıkıla, sanki sessizce özür dilemiş gibi—aslında birbirine açılan iki odadan oluşan—odasının on yedi yıl önce, Enstitüye girdiğinde, Enstitüdeki o ünlü önem sırasına göre hak ettiği için değil, bu tip odalar boş olduğu için kendisine verildiğini söylemeyi ihmal etmiyordu. Dinleyenler genellikle o hoşgörölü sessizlikleri ile onu sıkıyor ya da şaşkın şaşkın yüzüne bakıyorlardı. Kim olduğunu bilmiyor muydu bu adam, biliyor da kabul mu etmiyordu? "Bu adamın alçakgönüllülüğü hepimize örnek," demişti arkadaşı Dennis Grinnel kaç kez, "ama iyi bir örnek değil.")

Odasının duvarlarına Ian, işinin matematiğe özgü soyutluğu ve kesinliğiyle karşıtlık oluşturan, pencerenin dışındaki doğa görü-

nümünü paylayan tahta oyma baskılar, gravürler, suluboya resimler asalı çok oluyordu. Çoğu Dürer'in resimleriydi, çünkü birilerinin büyüüne girmeye can atılan o ilk gençlik yıllarında Ian'ı büyüleyen Dürer olmuştu. Hatta Glynnis'in, hayatta sevdiği ilk kadının da onayladığı gibi, hiç olmazsa bir dereceye kadar, Dürer'in kendisinin o ünlü portresi ile aralarında bazı benzerlikler bulunduğunu bile düşünmüştü: Dikkatli, şüpheli gözler, kemikli bir burun, ciddiyetle büzülmüş dudaklar: kendini eleştirmeyi bilenlere özgü bir zekâ, çekingen ve saldırgan bir kuşkuculuk. Kendi gençlik benliğini aşmışsa da Dürer'i henüz aşamamıştı, ağaç oymalar onu hâlâ son derece büyülüyordu; ressamın kuş uçurmayan gözleri kadar renkli hayâl gücünün de yarattığı o yüceliğin büyüü. "Gözün gördüğü şeyi değil, zihninin hayâl ettiği şeyi görmeli göz," derdi Ian bu konuda. İşte odasında o ender dalgın anlarından birinde duvarlardaki tanıdık imgelere, elbiselerin özenle çizilmiş kıvrımlarına, kaş çizgilerine, çim, hüznün, saç, tüy, kafatası, kemik karmaşasına, yaşadıkları zamanın hiç açığa vurulmamış acılarına çaresiz hapsolmuş o canlı yaratıklara dalıp gitmişti, Dürer'in o resimlerde yakaladığı şeyin delilik değil, aklın delilik karşısındaki zaferi olduğuna inanıyordu. Böyle kaba olgular seli, hiçbir yapıyla—hiçbir tasarım, sistem ve stratejileriyle—frenlenmemiş olsaydı, çoktan insanlığı da boğar götürürdü. Bütün canlı türleri o selin altında kalır, yok olurdu.

At üstünde güzel bir delikanlıyı ve bir genç kızı peşine takmış giden ölüm tablosu Ian'ı her bakışta daha bir etkiliyordu: O iki genç, resmin çerçevesine sığmayan bir umut, korku ve şaşkınlıkla ileri bakıyorlardı. Bir başka tabloda ise çıplak insanlar, büyük olasılıkla deliler, bıçak kadar keskin çimler üzerinde zıplayarak dans ediyorlardı. Hareketlerinde hem bir boşunalık, hem de saygınlık vardı: böyleyse böyleyiz, neden dans etmeyelim, neden dans etmeyelim... *ve?*

2

Şubat ayında bir sabah bir kız Ian'ı aradı; kendini tanıtmayan, sekreteri Bn. Fairchild'a ısrarla 'çok önemli' bir şey için aradığını söyleyen kişiler onu pek aramazdı; o gün büroda zaten ters

gitmiş pek çok şeye kızgındı, telefonu aldı ve "Evet? Ne var? Kim-siniz?" dedi.

Önce yanlış olmalı diye düşündü, kadın öyle hızlı ve kopuk kopuk konuşuyordu ki; ancak iki kere sorduktan sonra adını ancak duyabildi. Sigrid Hunt? Karısının arkadaşı Sigrid? Telefonda sesini daha önce hiç duymadığı için tanıyamamıştı; topu topu bir kez konuşmuşlardı, o da aylar öne. Ve galiba—galibası yok—Ian ara ara, beklenmedik anlarda, kendini onu düşünürken bulmuştu, bazan da başka kadınları—sokakta, arkadaşlarının evlerinde, hat-ta yakın zamana kadar sekreterler dışında çok az kadının bulunduğu Enstitünün koridorlarında—ona benzettiği olmuştu. Onu beklemediği, hayatına girmesini pek istemediği de gerçektir. Zaten Glynnis de kızı başından atmış görünüyordu.

Sigrid Hunt nefes nefese, titrek bir sesle Ian'a onu görmesi gerektiğini söylüyordu: perişan bir haldeydi; günlerdir uyumamıştı, başına bir şey geleceğine ya da zaten çoktan geldiğine inanıyordu. Ian birkaç kez sözünü kesip nereden aradığını sordu—başı belâda mıydı, hasta mıydı?—fakat Sigrid pek duymuyor olmalıydı, çok geç olmadan biriyle konuşması gerektiğini, onunla konuşması gerektiğini söylüyordu sürekli. Ian, "Yalnız mısın? Biri seni tehdit mi ediyor?" diye sordu, kız birden sinirlenerek "Kim olduğumu bile bilmiyorsun, değil mi! Beni hatırlamıyorsun, değil mi! Yaşamışım, ölmüşüm, balık gibi barsaklarım deşilmiş, birisi buraya girmiş beni öldürmüş, senin gibi insanların umurunda mı sanki?"

"Sigrid, lütfen—"

"Sen ve karın, sizin gibiler!"

"— tehlikede misin? Yanında biri mi var?" diye sordu Ian birden korkuya kapılıp. "Neredesin?"

Almaçtan kızın hıçkırıkları duyulmaya başlamıştı, içini çeke çeke ağlıyordu, Ian o ılık, ıslak, umutsuz iç çekişleri yüreğinde hissediyordu. Genç kadın, son gördüğünde Ian'a 'denetiminden çıkan' bir aşk serüvenine bulaştığını anlatmıştı; yarı kaygı, yarı gurur sezmişti Ian sesinde: Mısır doğumlu, Amerika'da yaşayan, çalışan, ona 'çok bağlı' ve 'kinci' bir adamla nişanlıydı; çok sevdiği, ama bazan da korktuğu bir adam. Ian adamı, Sigrid Hunt'ın gizemli nişanlısını, yalnızca bir kez evlerinde Glynnis'in verdiği o büyük kalabalık partilerden birinde görmüştü. Ian'ın aklında sadece

yakışıklı, koyu esmer, taştan oyulmuşçasına gülmez bir yüzün belli belirsiz imgesi kalmıştı. Adamın elini sıktığını bile hatırlamıyordu.

Sigrid o sırada ağlayarak, "Yalvarmamı istiyorsun, değil mi—sen, hepiniz—" diyordu. Ian "Öyle söyleme lütfen, nerede olduğun söyle, senin için ne yapabilirim—" dedi; "Gelsen de gelmesen de, ne fark eder?" dedi Sigrid; sesi uzaklaşırken çocuksu bir umutsuzlukla dikleşmişti—"Ne fark eder?"

Ian, "Dur, Sigrid, bendeki adresine bir bakayım—," dedi.

Ama bu düşünceli davranışına karşın telefon kapanmıştı. Kararını verdi Ian McCullough, ama hâlâ, neden ben? Neden bu genç kadın beni arıyor? diye düşünüyordu ve hiçbir yanıt, gerçekten de hiçbir yanıt, bulamıyordu. Gene de erkeklik gururu okşanmıştı. Sonraları düşüneceği gibi, çok önemli, utandıran ve heyecan veren bir şeydi bu.

Denis'i aradı, duvar tenisine ve ardından kararlaştırdıkları yazı işleri yemeğine gidemeyeceğini söyledi, sonra öteki arkadaşlarını, *Dergi*'nin öteki yayın sorumlularını arayıp öğle yemeğini hafta sonuna doğru bir güne erteledi: acil bir durum var, dedi; bütün planlarını bozduğu için çok üzgündü.

Arkadaşlarından biri ailesiyle ilgili bir sorunun mu çıktığını, bir şekilde yardım edip edemeyeceğini sordu, Ian telâştan anlaşılabilir sözcüklerle bir an önce kapatmaya çalışarak, "Çok teşekkürler, Art, ama hiç sanmıyorum—bu seferberlik yok," dedi.

Eski Roma dönemindeki Romalılar ve Romalı olmayanlar gibi, toplumsal çevremiz de yalnızca iki sınıftan oluşur: adları, adresleri, telefon numaraları, adres defterlerimize özenle yazılmış olanlar ile adları, adresleri ve telefon numaraları küçük kâğıt parçalarına karalanmış, tamamen geçici amaçla adres defterlerimizin arasına sıkıştırılmış olanlar.

Sigrid Hunt'ın adresi bir kâğıt parçasına karalanıvermiş ve Ian McCullough'nun hep yanında, paltosunun iç cebinde taşıdığı, sürekli saklanacak ad ve adreslerin bulunduğu o küçük, düzenli defterin arasına konmuştu. Şansına hâlâ duruyordu orada! Ian dikkatini toplayarak kâğıdı inceledi: *Hunt, Sigrid 119 Tice. Poughkeepsie, N.Y.* Yarım saatlik bir yol.

Balık gibi barsakları deşilmiş. Acaba bu sözlerle ne demek istedi, diye sordu Ian kendi kendine?

Enstitünün arka kapısından çıktı, koşar adımlarla arabasına gitti, gaza bastı. Glynnis o gün New York'taydı ve akşama kadar dönmeyecekti, ama bunun Ian'ın verdiği kararlarla bir ilgisi yoktu elbette.

Güneye inen o çok iyi bildiği çevre yolu, bir ressam elinden çıkmış tabloyu andıran o seramik mavisi göğün ve güneşin içinden birdenbire çıkmış kar fırtınası yüzünden sinir bozucu ve tanınmaz bir hal almıştı. Ian o yaz İtalya'da Glynnis'le el ele tutuşarak baktıkları, hatta dalıp gittikleri bir yağlıboya tablodaki o değişken turkuvaz gökyüzünü hatırladı; gece aşkla, arzu ateşiyle buluşan elleri o tablo karşısında da son derece coşkulu bir sevinçle birbirini bulmuştu. Ian, oraya varmalıyım, geç olmadan oraya varmalıyım, diye düşündü—çevre yolunda trafik umulmayacak kadar sıkışık.

Ian, Sigrid Hunt'ın adresini kasım ayında, hatırladığı kadarıyla ılık bir kasım günü Hazelton'da bir rastlantı sonucu karşılaştıklarında almıştı; Ian o gün Glynnis'in bir işi için kasabanın sayılı 'tarihi' eserlerinden biri olan on sekizinci yüzyıl değirmenindeki yerel sonatlar galerisine uğramıştı; tam akli başka yerde, dalgın arabasına dönüyordu ki Sigrid Hunt'ın ya da ona benzeyen genç bir kadının, oracıkta, değirmenin göletinin kıyısında oturduğunu gördü. Ah, işte, diye düşünmüştü Ian, dizlerinin bağı çözülmüş gibi. İşte.

Bir turist ailesi göletin yapma çağlayanına durmadan ekmek ve yem atıyor, genç kadın ise yalnız başına, hiç hareket etmeden, kıpırtısız, aynamsı suya bakıyordu: Milton'un Havva'sı gibi kendi gizemli yansımasına dalmış gitmişti. Ian'ı görmemişti, ama Ian nedense birden onun kendisini beklediği duygusuna kapılmıştı: orada olduğunu biliyordu, kendisini göreceğini, yanına geleceğini biliyordu sanki.

Öyle de oldu gerçekten. Kaçınılmaz bir toplumsal olgu bu, diye düşündü Ian. Ian'ın eşi, Glynnis, şu ya da bu türden bir sürü insanla ilgilenip onları etkileyip sonunda bırakırmakla ünlüydü; çoğunlukla biraz 'sanatla ilgisi olan' ya da 'umut veren' insanlardı bunlar; genellikle farklı ölçülerde çekici, bağımsız, gizemli bir yönleri olan, kırılğan görünen ya da gerçekten kırılğan genç kadınlardı. Bazı arkadaşlarının hiç kıskanmaksızın dedikleri gibi Glynnis'in 'örneklik'leriydi; bazan Ian bile karısının eski zaman biyo-

loglarının heyecanıyla türleri arayıp, inceleyip sınıflandırarak insan koleksiyonu yaptığını düşünüyordu. Bütün enerjisini işinde tüketen, yeni bir arkadaş edinme olasılığı belirlediği zaman bile aklı allak bullak olan Ian, Glynnis'in, bu konudaki azmine ve yeteneğine hayranlık duyuyordu; görüldüğü kadarıyla kıskanmıyordu, ama arada "İris nerede?" ya da "Şeye—adı Frances miydi?— ne oldu? Aylardır görmedim," diye sormadan edemiyor, Glynnis ise hatırlamaya çalışarak boş boş bakıyordu. Böyle zamanlarda Ian hafifçe ürperiyor, kendisinin de başlangıçta Glynnis'in saklamaya karar verdiği örnekliklerden biri olup olmadığını merak ediyordu.

Ian, Glynnis'in Sigrid Hunt'la nerede tanıştığını, büyük olasılıkla anlatılmışsa da, bilmiyordu. Genç kadın ırmağın otuz kilometre kadar aşağılarında Poughkeepsie'nin, kendi deyimiyle, sefil bir mahallesinde yaşıyordu. Vassar'da modern dans öğrenimi görmüş müydü, bir süre mi görmüştü, bir zamanlar mı görmüştü, neydi? (Derken bir kız çocuğunun ağzı sıkı incinmişliğiyle üniversitelerde dönen dolaplar, akademik çekememezlik, kavgalar, 'bütçe kısıtlamaları' ile ilgili birşeyler gevelemeye başlayınca, Ian kızın sözleşmesine son verildiğini anlamıştı.) Dans derslerine dört yaşında başlamış, yıllarca Martha Graham Topluluğu ile çalışmış, New York, Los Angeles ve Londra'da çeşitli gruplara katılmıştı, ta ki yirmi bir yaşında sağ ayağındaki bir kasın incinmesi onu dans-tan ömür boyu emekli edene kadar. ("Bir dansçının hayatı çirkin, çetin ve kısadır," demişti gizemli bir gülümsemeyle.)

Sigrid Hunt bunları Ian'a, McCullough'ların evindeki kalabalık kokteyl partide anlatmıştı; onu Glynnis davet etmiş. Ian'ın elini şaşırtıcı bir hararetle sıkmış ve küçük, beyaz, kusursuz dişlerini göstererek sevinçle gülümsemişti. "Hakkınızda çok şey duydum Dr. McCullough," demişti, Ian da telâşlanarak, bana Ian deyin lütfen, demişti; Ian demesi yeterliydi. Fakat kız onu hiç bu adla çağırmadı, en azından Ian'ın duyduğu kadarıyla.

Sigrid Hunt özenli, tuhaf bir sesle konuşuyordu, sözcükleri vurgulamıyordu; koskoca, yuvarlak, çocuksu, madeni paralar gibi dingin, yumuşacık ve hafiften gölgeli, donuk gözlerini dinleyenlere dikiyordu: tel çerçeveli gözlüklerinin pembeye çalan yuvarlak camları bakışlarına son derece etkileyici bir derinlik katıyordu. Yüzü küçük, çizgileri düzgündü, gözleri ve ağzı tuhaf bir bakışım-

sızlıkla köşelerden aşağı doğru sarktı, gözkapakları kirlenmiş ya da morarmış gibi çok uçuk mavi farla boyalıydı. Uzun boyluydu, neredeyse 1.80, bedeni dümdüzdü, kadın-erkek arası bir yapısı vardı: boynu uzun, omuzları dar, göğüsleri genç bir kızinki kadar ufak. Saçları, olağanüstü saçları, neredeyse beline iniyordu, altınsı kızıl, yol yol kabarık dalgalı, olağanüstü parlak. O gece Tayland ipeğinden limon sarısı bir elbise giymişti, manşetleri kirlenmişse de güzeldi giysisi; uzun, ince, beyaz ayaklarında epeyce giyilmiş Romalı sandaletleri; kolyeler, bilezikler ve kulak memelerini acımasızca aşağı çeken, dikkat çekecek kadar büyük, süslü küpeler. Ian ve birkaç kişiyle daha sohbet ederken bol bol gülümsüyor, dişlerini gösteriyor, sinirli bir hareketle dudaklarını ıslatıyordu Ian, yalnız konuşmasından değil görünüşünden de, zeki olduğunu hemen anladı: genç kadın güzelliğinin yanı sıra, başkaları üzerindeki tartışılmaz etkisinin—onlarda yarattığı elektriğin—de farkındaydı.

Bakın bana, diyordu. Buradayım işte. McCullough'lara yalnız gelmişti, ama bir saat geçmeden yanında onu götürmek üzere bir adam belirmişti; başka konuklarla ilgilenmekte olan Ian otuz yaşlarında, kalın telli parlak saçları alnından geriye doğru taranmış, hem girgin, hem tutuk, üzerinde çok rahat ve belli ki çok pahalı giysiler bulunan, esmer, asık yüzlü, fakat son derece yakışıklı bu genç adama ancak şöyle bir bakabilmişti. Zayıftı, Sigrid'den uzun değildi, kollarının üstü ve omuzları Ian'ın cimnastik salonundan bildiği biçimde sıkı ve güçlü kaslıydı. Böylesi kalabalık toplantılarda hep tuhaf bir kaybolmuşluk duygusuna kapılan Ian, ön kapıda başka bir çiftte güle güle diyor olmasaydı Sigrid ile arkadaşı yanından süzülürken adamla konuşmamış olacaktı—Sigrid açık bir biçimde tedirgindi, erkek arkadaşı ise dostça davranmamaya kararlı— Sigrid 'Dr. McCullough'yu 'Fermi Sabri'yle tanıştırtırken ister istemez birbirlerine kısaca adlarını söyleyip baştan savma el sıkıştılar. Sonra Ian kapıyı arkalarından kapatıp onları anında unutmuştu.

O gece yatak odalarında soyunurken Glynnis, Ian'a birden Sigrid Hunt için ne düşündüğünü sordu, Ian da kaşlarını çatıp "Kim? Hangisiydi o?" dedi. "Uzun kızıl saçlı, sarı ipek elbiseli olan," dedi Glynnis ve dudaklarını bozulmuş gibi büzüp ekledi, "erkek arkadaşını benimle tanıştırma ya da giderken veda etme zahmetine katlanmayan." Ian esneyerek, "Pek hatırlamıyorum,"

dedi, başka konuklardan, daha önemli başka konuklardan söz etmeye koyuldular: kim kime ne demişti, kimin yeni ilginç haberleri vardı, gelecek pazar kim onları, tabii başka işleri yoksa, akşam yemeğine davet etmişti... McCullough'ların hayatında o kadar çok insan vardı ki, çok azı önemliydi aslında.

Fakat birkaç hafta sonra Ian ile Sigrid Hunt değirmendeki gölette karşılaşp tekrar el sıkışırken Ian tuhaf bir duyguya kapıldı—güven duygusu mu? haklılık mı? çok şiddetli olduğu için bir tehlike duygusu hatta tadı veren bir heyecan mı? Neler dediğini ya da kekeleye kekeleye nasıl adam gibi bir lâf edebildiğini sonradan hatırlayamayacaktı.

Birbirini epeydir görmemiş eski dostların heyecanlı sevinci ile konuştuklarını; Sigrid Hunt'ın yüzüne o kadar yakından bakmak sanki acı vericiymiş gibi gözlerinin kenarlarının yandığını hatırlıyordu. Sigrid Hunt'ın güzelliği değildi bunun nedeni—zaten keskin kasım güneşinde parti gecesi olduğundan çok daha az güzel görünüyordu doğrusu—asıl neden kızın onca sakınlımlılığa, onca çekingenliğe karşın savunmasız olmasıydı. O savunmasızlık Ian'da tanımlayamadığı duygular uyandırmıştı.

Glynnis'in hayatından çıktığını ya da gerilerde kaldığını bilmesine karşın gene de Glynnis'in nasıl olduğunu öyle zarif bir hüznle sormuştu ki bildiğini anlamak olası değildi. Ian belli belirsiz bir gülümsemeyle yanıtladı; Glynnis'le kendisinin geçen bir-iki ay boyunca çok işlerinin olduğundan, istedikleri kadar çok kimseyle görüşmediklerinden dem vurdu. Sigrid yere bakarak anlamlı bir gülümsemeyle, "Yapmak istediğimiz şeylere hiç zamanımız olmaz zaten, değil mi?" dedi. Sohbetlerinin yüksek temposu içinde, ortam da yeterince dikkat dağıtıcı olduğu için, kendilerine verilen yemle yetinmeyen, daha fazla yem isteyen aç gözlü yabanördeklerinin sesleri korkunç bir yaygaraya dönüşmüştü, biraz ötede kıyıda genç bir anne ağlayan çocuğunu azarlıyordu Ian için kızın dediklerini hiç duymamış gibi yaparak konuyu değiştirmek sorun olmadı. Fakat Ian öyle etkilenmişti ki onun böylesi kırılmış olmasından. Kıza gerçekten de hayatındaki başka şeylere verdiği önemi vermemiş olmaktan.

Sigrid'in geniş bir alnı vardı, sarımsı kızıl saçları rüzgârda savruluyor, saç tutamları yüzüne, gözlerine geliyor, ağzına giriyor,

hızlı, sinirli hareketlerle sürekli geriye atmak zorunda bırakıyordu onu. Öğrenci kızlarınkini andıran gözlüklerinin pembemsi camları ardında gözleri hafiften kanlanıp buğulanmıştı ve Ian da içinde benzer bir buğu, ani bir yumuşama hissetti; tıpkı kızı Bianca küçük bir çocukken düşüp dizini yaraladığında, avuçlarının yumuşacık pembe derisi kesildiği ya da başı vurulup canı yandığında, onun acısı karşısında duydukları gibi. Bebeğim, kızım, derdi içinden, seni nasıl koruyabilirim, senin için, seni incinmekten korumak için acaba ne yapabilirim? Hiçbir şey yapamayacağını bilmek de yüreğini paramparça ederdi.

Yaklaşık yirmi dakika konuştular. Sigrid ona 'nişanlısı'yla ilgili sorunları olduğunu söyledi; onu çok mu seviyordu, yoksa kaçmak, tamamen bırakıp bir daha yüzünü görmemek mi istiyordu, bir türlü karar veremiyordu. Ian, "Karşıt kutuplar gibisiniz yani," dedi gülerek. Sigrid dik dik, "Fermi Sabri'yi tanısaydın anlardın," dedi.

Ian, Fermi Sabri'nin hayatta tanımak isteyebileceği son insan olduğunu düşünerek yanıt vermedi.

Sigrid ona Fermi'nin Kahire'de doğduğunu, yirmi yaşında Amerika'ya göç ettiğini; Massachusettes Teknoloji Enstitüsünün Su Bilimleri Bölümünden diplomalı bir mühendis, 'parlak' ama 'tutarsız' biri olduğunu anlattı. Sigrid'i seviyor, evlenmek istiyor, ona olan aşkına kanıt olarak kendisine bir çocuk ('bir oğlan' tabii ki) vermesini istiyordu. "Partinize geldiğim gece gidebileceğimi, izin verdiğini söylemişti, ama sonra belli ki beni izlemiş ve galiba bir süre dışarıdan evi gözetledikten sonra içeri girmiş." Ian'ın hoşnutsuz bakışlarını görünce telâşla ekledi, "Salt beni sahiplendiği için. Korumak için yani. İyi niyetle yapıyor."

"Ah, orası öyle," dedi Ian, bu kez pek keyifle olmasa da yine gülerek, "hep iyi niyetle yaparız."

Sigrid'in arabasına doğru yürüyorlardı, daha doğrusu, Ian arabanın onun olduğunu düşünmüştü, yabancı model, alçak gövdeli, spor, ruj kırmızısı, ama her yanı pas içinde, ön çamurluğu vurulmuş. Sürücüsünün adına kayıtlı bir arabaya benzemiyor, diye düşündü Ian.

"Umarım yakında yine görüşürüz, Hazelton'da ya da başka bir yerde," dedi Ian; Sigrid yavaşça, "Ben de öyle umuyorum," de-

di. Arabanın kapısını açtı kıza, biraz geç olmakla birlikte adresini ve telefon numarasını alıp bir kâğıt parçasına çiziktirdi—bu bilgiler zaten Glynnis'in elinde de olmalıydı. O gittikten sonra bir süre park yerinde durup yabanördeklerine, kar beyazı kazlara, siyah kuğulara baktı; hepsi gölcükte kâh ağır yorgun, kâh gösteriye çıkmış gibi atak, heyecanlı bir biçimde, yemleri kapmak içi birbirlerini iterek, daireler çize çize yüzüyorlardı. Ian o an birşeyler düşündüyse bile sonradan bunun ne olduğunu hatırlamayacaktı.

Poughkeepsie'nin, yıkık dökük apartmanları, bitişik düzen evleri, barları, demiryolu geçitleri, moloz yığılı boş alanları ile hiç bilmediği bir köşesinde olan Tice Sokağı, 119 numarayı zar zor buldu. Çoğunlukla Zenci ve Lâtinlerin oturduğu bu bölge ona Conneticut'un Bridgeport kasabasında delikanlılığının geçtiği yerleri anımsatmıştı. Tice Sokağı, 119 numarayı bulunca Sigrid Hunt'ın sokağa bakan evde değil, arkada, garajın üstünde bir dairede yaşadığını gördü.

Kapının üzerine çocuk yazısı gibi büyük harflerle Sigrid Hunt yazılı sararmış bir kart ilıştırılmıştı; altında da reklam ve ilanlarla dolmuş bir hasır sepet vardı. Kapı ardıç yumurtası rengini andıran bir maviye boyanmıştı, fakat her tarafı kir ve örümcek ağı içindeydi. Ian camdan içeri baktı, karanlığın içinde uzayıp giden dar bir merdivenden başka bir şey göremedi.

Hızlıca çaldı kapıyı, fakat hiçbir ses gelmedi; yeniden çaldı, seslendi, "Sigrid? Benim, Ian." Uzanıp ikinci katın pencerelerine baktı, panjurlar kapalıydı; yanıt yoktu. Yüreği göğüs kafesinin içinde hızla çarpıyor, çok kötü bir şeyle karşılaşmaktan korkuyordu: ani bir çılgılık, kırılan bir cam, merdivenden aşağı ona doğru koşan ayak sesleri.

Fakat kimse görünmüyordu. Girişte park edilmiş araba da yoktu. "Merhaba? Sigrid? Ben—"

Rahatsız oldu, izlendiği duygusuna kapılmıştı, büyük olasılıkla öndeki evden; sokaktaki öteki evler gibi ahşap çerçeveli, tahta çatılı, yıkık dökük, devletten yardım görenlerin ya da emeklilerin yaşadığı türden bir ev. Kendini savunmasız ve aptal hissetti. Deve tüyü paltosu, siyah astragan şapkası, yeşil atkısı ile oraya uymayan bir tip: Bu giysilerin hepsini Glynnis almıştı ona. "Sigrid? Evde mi-

sin? Gel kapıyı aç," diye seslendi ellerini ağzının iki yanına koyarak. Bu kez oldukça telâşlanmıştı, Sigrid Hunt'ın yukarıda ölüp kalmış olduğunu düşündü: yarı giyinik, daha doğrusu yarı çıplak, boğulmuş, bıçaklanmış olarak; tecavüz edilmiş, öldürülmüş, sarımsı kızıl saçları dağılmış. Tıpkı lisedeyken kaçamak okuduğu dedektif dergilerindeki korkunç fotoğraflar gibi...

Sigrid Hunt kadar güzel ve havalı bir kadının böyle bir yerde yaşaması ne acı, diye düşündü Ian: Kirişleri çürümüş, boyası dökmüş, kırık camları gelişigüzel tutturulmuş bir ev, kirden rengi görünmeyen bir garajın üstünde. Avlunun her yanı çöp içinde: Basılan her yer beton ve cam kırığı dolu. Budanmamış ağaçları, fazla uzamış çalılarının üzerindeki kardan örtüsüyle bir suluboya Japon tablosundaki iskeletimsi ağaçları ve kar-beyaz tomurcukları anımsatıyordu; dikkat çekici fakat çevreye pek uymamış bir güzellikleri vardı. Ian kapıyı yeniden çaldı, ne yapacağını bilemiyordu—kapıcıyı mı çağırırsın, tabii varsa? Bir telefon kulübesinden Sigrid Hunt'a telefon mu etsin? Polisi mi çağırırsın?—derken merdivenlerden ağır, dikkatli adımlarla inen uyurgezer gibi biri belirdi: duvara dayanmış, tırabzanı da iki eliyle sıkı sıkı kavramıştı. Sigrid Hunt'tı bu, sarhoştur ya da çok hastaydı, yüzü solgun ve çöküktü, saçları gevşek bir örgü halinde omuzlarındaydı. Üzerinde bacaklarının büyük bölümünü açıkta bırakan bol, beyaz bir sabahlık vardı, ayakları da soğuğa karşın çıplaktı; artık Ian'ı tanımış olmalıydı, yine de kapıyı hemen açmadı, buğulanmış camı avucunun içiyle silip baktı. Gözlüksüz gözleri çipil ve kızarık görünüyordu.

Ian kapı tokmağını sabırsızlıkla oynattı. "Kim olduğumu bilmiyor musun? Ian McCullough'yum; bana telefon etmiştin," dedi. "Kilidi aç."

Sigrid Hunt uzun uzun baktı ona, sonunda tanımış görünerek sürgüyü açmak için harekete geçti, biraz sürdü bu iş. Sonunda kapıyı açmayı başarınca, Ian içeri girdi, ardından tekrar sürgülerken söylendi, "Lânet kilit, lânet olası zor açılıyor," ve ne merhaba dedi ne de durumu açıklayan bir lâf etti, yalnızca arkasını döndü. Yine iki eliyle tırabzanı sıkı sıkı kavrayarak merdivenleri çıkmaya başladı. "Merdivenlere dikkat," dedi, "çürümüşler; böyle bir yer burası işte. Görüyorsun, değil mi, işte böyle bir yer?" Son sözcükte sesi kahkaha atacakmışçasına yükselmişti.

Ian, genç kadının peşisıra çıkarken gözleri onun çıplak bacaklarına, kızarmış, çatlamış topuklarına takıldı; sabahlığının eteği de buruş buruş ve lekeliydi, kalçalarından dökülüyordu. Hiçbir açıklama yapmadı, özür dilemedi: sessizce Ian'ı yukarıya, dairesine çıkardı. Merdiven aralığı çok karanlık ve soğuktu, kir-pas kokuyordu. Yıllar önce Ann Arbor'da bilim uzmanlığı öğrenimi sırasında kaldığı o sefil yatakhaneği hatırlattı Ian'a; aslında çok da kötü sayılmayacak bu anı birden, çağırılmadan gelmişti. "İşte geldik," dedi Sigrid Hunt merdiven çıkmaktan soluk soluğa kalarak. "İşte *burası*."

Daire ya da kat, oldukça genişti, binanın boyutları elverdiğince geniş, alçak tavanı pul pul kabarmış bir oda; pencerelerin kırık, eğri büğrü panjurları kapalıydı, çıplak tahta zeminde canlı renkli kilimler seriliydi. Mobilyalar Ian'a pek uyumlu gelmemişti—en iyi parçalar sayılabilecek sentetik çakal derisi arkalıklı sandalyelerle yerden iki metre yükseklikte ağır oyma çerçeveli döner ayna da öyle. Çok sık danışılan bir aynaya benziyor bu, diye düşündü Ian. "Girsene. *İçeri* gir. Kapıyı kilitlemem gerek," dedi Sigrid telâşla.

Üzerine belli ki aceleyle koyu kırmızı, kirli bir ipek yorgan çekilmiş, açılır kapanır kanepenin başucundaki radyodan cızırtılı sesler geliyordu. Her yer yemek, kirli çamaşır, talk pudrası ve ter kokuyordu. Ürkütücü bir deniz dibi görüntüsü vardı ortalıkta: panjurlar günışığına karşı çekilmişti, sadece kirli, bej renkli bir lâmba yanıyordu.

Ian neler olduğunu, nasıl yardım edebileceğini sordu, cinnetin eşiğindeymiş gibi hasta ve gergin görünen Sigrid tek sözcüğü anlaşılmaz hızlı bir mırıltıyla, kendi kendine güler, surat eder gibi konuşmaya başladı. "Beni tanımayan, bu yüzden de beni yargılamayacak biriyle konuşmam gerek," dedi. Bir sandalye gösterdi. "*Lütfen* otur. Öyle ayakta durman sinirime dokunuyor." Ian onu bu haliyle görsem tanıyabilir miydim? diye düşündü: yüzü hatırladığından daha süzgündü, gözlerinin altı mor, cildi ürkütücü derecede solgundu. Somurtmaktan alt dudağı kandan ağırlaşp sarkmış gibiydi, epeydir yıkanmamış olan o güzelim dalgalı, kabarık saçları iki omzunun arasında gevşek bir örgü halinde uzanıyordu. Aslında erkek sabahlığı olan terilen sabahlığının önü açılmış, kü-

çüçük göğüsleri ve çıkık köprücük kemikleri, sanki bilerek yapılmış gibi, ortaya serilmişti. Ian ayakta durmaya devam edince, "Hiç olmazsa paltonu çıkar," dedi Sigrid soluk soluğa. "Şeyi de..." Sesi sanki şapka sözcüğünü unutmuş gibi kesilivermişti.

Ian paltosunu, şapkasını ve atkısını çıkardı, bir sandalyenin arkasına hepsini düzgünce koydu. Hızlı hızlı düşünüyordu, fakat belli bir niyeti yoktu. Sakin bir sesle, "Ne oldu Sigrid? Yoksa ilaç mı aldın?" dedi.

Sigrid hemen kısık, öfkeli ve yalvarır gibi bir sesle, "Beni yargılama, bana *bakma*, buna dayanamıyorum," dedi. Durduğu yerde duramayacak kadar sinirliydi, odayı turlayıp duruyordu.

Ian onun peşinden gidip, "Ne var, Sigrid? Bana söyleyebilirsin Sigrid; beni tanıdın, değil mi?" dedi. "Kimseyi tanımıyorum," dedi Sigrid fısıltıyla. "Hepiniz yalancı, ikiyüzlü orospu çocuklarısınız."

Açılır kapanır kanepede uykuya dalacakmış gibi gevşemiş yatıyordu. Yüzü terden parlıyordu, soluğu boğuk ve düzensizdi. Ian, başucunda durmuş, ne yapacağını düşünüyordu, ambulans mı çağırırsın, kendisi mi ayıltmaya çalışsın?—birden gözüne hayâletimsi bir görüntü ilişti: hafif yatık duran döner aynadaki görüntüsüydü bu, açık tenli, açık renk saçlı, düşünceli, dalgın, tedirgin: Neden buradasın, neden sen, neden burada? Radyonun cızırtılı sesi çığgın bir koro gibi eşliğe devam ediyordu.

Sigrid kesik kesik soluyarak kıpırtısız yatıyordu; Ian ondan yükselen ateşi hissedebiliyordu. "Ölmek istiyorum," diyordu yumuşak bir sesle. "Bunu istemiyorum."

"Ne demek istiyorsun?" diye sordu Ian, "'bu' dediğin ne?"

"Elim kolum bağlı; onun elindeyim," dedi. "Ne öne gidebiliyorum ne arkaya."

"'O' kim, sevgilin mi?"

"Kürtaja izin vermiyor, öldürürüm diyor, eğer—"

"Hamile misin?"

"— eğer *onu* öldürürsen. Daha altı haftalık ve şimdiden başladı—"

"Doğru mu? Hamilesin, öyle mi? Onun için mi bu haldesin?"

"— istediğini yaptırıyor. *Hayatımı* çekip alıyor."

Birden yumruklarıyla karnını dövmeye başladı. Ian bileklerinin

den yakalayıp yeniden yatmaya zorladı onu. Kız şaşırtıcı bir güçle tırmalayıp tekmeleyerek elinden kurtuldu, ayağa kalktı, Ian'ın arkasına sindi. Ian şaşkınlık içinde elinin çok derin çizildiğini, parmaklarının üzerinde küçük kan damlacıklarının belirdiğini gördü.

"Sakin ol, kendi kendini azdırıyorsun," dedi.

"Git, beni yalnız bırak. Ne fark eder ki."

"Hamileysen, daha kolay bir—"

"*Ne öne gidebiliyorum ne arkaya.*" Kulaklarını elleriyle kapadı, neredeyse iki büklüm oldu, duymuyordu. Ian dokunmaya çalışınca iyice kapandı. "Hayır. Hayır. Hayır. Hayır. Hayır." Çakal derisi sandalyelerden birinin üzerine yığıldı, ani bir öfkeyle onu da tekmeleyip duvara savurdu. Ian eskiden iki-üç yaşlarındaki kızının öfke nöbetini, çığlıklarını izlediği gibi, elinden bir şey gelmeksizin donakalmış izliyordu. Daha biraz önce uyuşuk, baygın görünen Sigrid Hunt birden küfredip vurmaya, yumruklamaya, tekmelemeye, eline geçirdiğini fırlatmaya, mobilyaları devirmeye, saçını başını yolmaya başlamıştı. Ian, yardıma ihtiyacım olacak, diye geçirdi içinden. Yalnız baş edemeyeceğim.

Terden sıırılsıklam olmuştu Ian. İçinde birden eskiden kalma bir korku uyandı, hiç beklemediği bir anda bütün canlılığıyla. Bir erkeğin, bir kadının ya da bir iki kez olduğu gibi, bir çocuğun, başka birinin yanında savunmasız kaldığı benzer durumları hatırladı: O zaman da ne yapacağını bilememişti. Glynnis olsa bilirdi, kızın ellerini ellerinin içine alır, ona sarılır, yatıştırarak birşeyler söyler, saçının ıslak tellerini alnından geriye sıvazlayarak okşardı. Tamam canım, korkma canım, sana yardım edeceğim canım, sana yardımcı olacak insanlar var, lütfen sakın ol. Fakat Ian dokunmaya çekinmişti.

Telefonu ararken, "Ambulans çağıracağım, sen kriz geçiriyorsun, kendine zarar vereceksin," dedi.

Sigrid gözlerini ona dikip öfkeyle soluyarak, "Beni rahat bırak, rahat bırak beni, lütfen," dedi.

"Aptallık etme, seni böyle bırakamam," dedi Ian. "Seni yalnız bırakmak istemiyorum," dedi yaklaşarak. Glynnis'in yapacağı gibi—Glynnis kadar kolaylıkla değil tabii—kızın ellerini aldı—iki elini de—ve onu oturmaya zorladı. Kız birden sakinleşip oturdu: hâlâ terli fakat inanılmayacak kadar soğuk olan alnını Ian'ın elleri-

nin üzerine koyup içini çekmeye başladı. Bianca'nın yaşında, diye düşündü Ian; Glynnis'in genç arkadaşı. Sigrid Hunt'ı böyle düşünemediği sürece, o hassas denge içinde yani, başına bir şey gelmeyeceğine inanıyordu. Endişesini, heyecanını, hatta artan cinsel isteğini denetleyebilirdi böylelikle.

Sigrid ağlarken Ian usul usul, hasta bir çocukla ya da yardıma muhtaç bir hayvanla konuşur gibi, sakın, vurgusuz bir sesle ona yardım edebileceğini söyledi; yardım etmek istiyordu, o da istiyorsa. Onu ne olursa olsun yalnız bırakmayacaktı. Hele bu durumda hiç. "Neydi aldığın ilaç?" diye sordu.

"Hiçbir şey," dedi kız. Ardından, "Sadece uyumamı sağlayacak bir şey," diye ekledi.

"Neydi?"

"Bilmiyorum."

"Bal gibi biliyorsun."

"Uyumak istiyorum, ama uyuyamıyorum, kafamın içi seslerle dolu, şangırtılarla—"

"Uyku hapi mı? *Sakinleştirici* mi? Kaç tane?"

"—ölmek istiyorum, ama ölemiyorum bile."

Ian, Sigrid'in penceresiz, ufacak banyosuna girdi, ilaç dolabını inceledi, bir şey bulamadı (vitamin, kalsiyum, aspirin, 'strese karşı çinkolu haplar'la dolu şişeler dışında); lavabonun altındaki küçük çöp sepetini, keskin amonyak kokusu yüzünden soluğunu tutarak taradı; çöpleri, kirli kâğıt havluları aralayınca bir tomar kirli tuvalet kâğıdının altına saklanmış, üzerinde sakınleştirici librium etiketi bulunan boş, plâstik bir ilaç kutusu buldu. "Bunlardan kaç tane aldın?" diye sordu Sigrid'e, Sigrid, bakışlarını kaçırdı, birden bitkinleşmişti, sesi zar zor çıkıyordu, "Yeterince almamışım galiba."

"Kaç tane?" diye yineledi Ian ısrarla.

"Bilmiyorum," dedi. Yüzünü ellerinin arasına gizlemişti, dirsekleri dizlerinin üzerindeydi, ayrı dizleriyle tuhaf ve tahrik edici bir oturuşu vardı: baldırlarının içleri ve cinsel organının tüyleri görünüyordu. Ian görmemek için başında dikilmiş, tepeden bakıyordu.

"Öyleyse, ambulans çağırmalıyım," dedi.

"Hayır, yapma, gerçekten. Gerek yok, gerçekten."

"Peki, iyi misin?"

"Ölecek gibi hissetmiyorum kendimi."

"Nasıl konuşuyorsun öyle?"

"Daha önce, daha önce de oldu—"

"Evet?"

"Çok daha fazlasını aldığım oldu."

Ian'ın canı iyice sıkılmıştı, "Tanrım," dedi.

Onu tekrar açılır-kapanır kanepeye, kırmızı yorganın üzerine yatmaya zorladı; radyoyu kapattı, ne yapacağını bilmeden kızın başında duruyordu, terliydi, güçlkle soluyordu. Karşıdaki eğik aynadan da yüzü al al olmuş, telâşlı bir adam ona bakıyordu: gözlükleri burnundan aşağı kaymış, burun delikleri genişlemiş, öfkeli.

Birden, sanki o an aklına gelmiş gibi, "Erkek arkadaşın, şu Fermi—nerede?" dedi.

"Burada değil," dedi Sigrid.

"Nerede öyleyse?"

"Cambridge'e döndü. Dün gece gitti."

"Tartıştınız mı, dün gece?"

"Kaç gecedir. Ondan önceki gece de."

"Sonuç?"

"Bebeği doğuracağım. Söyledim ona."

"Bebeği doğuracak mısın?"

"Telefon açık, değil mi?"

Ian karışıklığın içinde telefonu bulmak için bakındı. Evet, al-
maç açtı.

"Ona beni bir süre, bir ya da iki gün, aramamasını söyledim, ama düşüncesini değiştirip arayabilir; onunla konuşamam şimdi."

Sigrid artık çok sakın, şaşırtacak kadar uysal bir halde yatıyordu, mavi-mor gözkapakları ağırlaşmış, kapanmaya yüz tutmuştu, yine de sesi güçlü çıkıyordu. Bozulmuş saç örgüsü, sanki kendisi bir yerden düşerken kendisiyle birlikte donup kalmış başının üstünde sopa gibi kaskatı duruyordu.

"Hamileliğini öğrendikten sonra doktora gittin mi?" dedi Ian.

"Hayır."

"Sana bir doktor bulmamı ister misin? Hazelton'da çok iyi bir tıp merkezi var."

"Teşekkürler, fakat hayır."

"Severek yaparım bu işi; hiç zahmet olmaz. Parasını düşünüyorsan—"

"Aslında istediğim bir kürtaj kliniği."

"Doktor sana bir klinik önerebilir belki?"

"Kadın doktor istiyorum."

"Kadın doktorları da var herhalde."

Sigrid, Ian'ın güldüğünü göremedi, sinirden gülüyordu; bu pazarlık ona kendisinin ya da Glynnis'in kızlarıyla giriştikleri o bildik, sinir bozucu, zorlu pazarlıkları hatırlatmıştı; o tartışmalarda irade ve istekler, insanı bir denizin dibinde gelişigüzel bir o yana bir bu yana çeken akıntılar gibi kıyasıya çarpışır dururdu. Tekrar, "Bırak yardım edeyim işte, beni aradın mademki?" dedi.

"Bebegin suçu yok. En önemli şey bu."

"Ben 'en önemli' şeyin bu olduğu kanısında değilim."

"Ne öyleyse?"

"Senin sağlığın. İyi olman. Senin—." *Senin geleceğin*, diyecekken durdu. "İyi olman işte. Ne yapmak istediğin ya da başkalarının yapmanı istedikleri değil. Bu koşullar altında bebek sahibi olmak..."

Sigrid sayıklar gibi anlaşılmasa bir sesle, "Ama onu da seviyorum. Babasını."

"Eminim seviyorsundur," dedi an. "Yoksa—" güldü, fakat sesi kaba, kuru ve bencil çıktı: tıpkı kıskanır gibi.

Sigrid'in bacakları hafifçe kıllıydı, neredeyse görünmeyen kızıl-sarı tüylerle kaplıydı. Ian eğilip dokunmak, işaret parmağını tüylerin üzerinde gezdirmek için dayanılmaz bir istek, bir dürtü duydu... ardından yüzünü, arzudan yanan ağzını onun karnına gömme isteği; bu istek ötekini bastırmıştı: Baldırlarının arasındaki o tel tel yumuşacık, büyük olasılıkla kızılımsı sarı, kıvrırcık, ılık, ıslak kıl yığınının, bir kadının o en gizemli, en gizli yerine gömüvermek.

Üstelik kız hamileydi; bu da gizemini artırıyordu.

Yıllar öncesini, karısının genç, diri gövdesini hatırladı: güzelliği Ian'a inanılmaz gelirdi, bir anlamda *ona ait* oluşuna da inanamazdı. Soluğu hızlanmış, koltuk altından terler boşanmıştı, onunla nasıl seviştiğini düşünüyordu, o ilk sevişmeyi, başka 'ilk'leri: o yaz İtalya'da, sonraki kış Cambridge'de, yataktan çıkmak isteme-

dikleri o uzun sabahlarda, yatağa erkenden girdikleri o uzun gecelerde. Tabii bebek doğmadan önce, ondan sonra yaşamları düzelmemesine değişmişti.

Yine de hayatları, Ian'ın karmakarışık duygulara kapıldığı, düşünceli zamanlarında kabul ettiği gibi, Bianca'nın doğumundan önce kesin olarak değişmişti. Glynnis'in hamileliği, huysuzlukları, Ian'ı dışlayan tutumu (kesinlikle emindi bundan, ne hayâl ediyor, ne uyduruyordu), Glynnis'in onu dışlamak için bile bile yaptığı şeyler. Aşırı sevinciyle, hamilelik, doğum ve emzirmenin verdiği üstünlükle onu gölgelemişti: Ian'ın kendisini sadece gereksiz değil aynı zamanda da sürekli ayağına dolaşan biri gibi hissetmesine neden olmuştu, karısı onu seviyordu kuşkusuz, öte yandan tümüyle fiziksel, içgüdüsel, kanı canı gibi yakın bir başka sevgiye doğru çekiliyordu. Göğüslerindeki, sağılmazsa acı veren süt gibi sıcak, ağır ve gerekliydi bu sevgi galiba.

Glynnis iki doğumun da doğal olmasında diretmişti; tıp kitaplarındaki adıyla psikoprofilaktik yöntemle yani. Ian da ister istemez işin içine girmişti, girmesi gerekmişti: Onunla birlikte derslere gitmiş, alıştırmalar yapmış, onunla birlikte soluk alıp vermişti, önceleri içtenlikle sonraları ise artan bir ilgi ve anlayışla. Çünkü iki sefer de Glynnis'in doktorları onu ve Ian'ı doğal doğuma karşı uyarmışlardı: Hamilelikleri pek uygun değildi; çok sancılı, ağrılı olabilirdi, annenin ve bebeğin kalbine fazla yüklenebilirdi. Doktorlar uyarılarını yaptılar; fakat Glynnis, Glynnis'ce bir tavırla dinlememeyi yeğledi. Tümüyle ayık olmak istediğini söyledi: Her şey kendi denetiminde olsun, başkasının eline kalmasın diye. "Narkozla çocuk doğurmak narkozlu sevişmek gibi geliyor bana," demişti Glynnis şaka yollu. "En azından yaşadığımın farkında olmak istiyorum."

Ian da onunla birlikte, ilkinde on bir saat, ikincisinde on sekiz saat sancı çekmişti: Anlatılamaz derecede uzun saatler süren o acı, bitmeyen kıvranmalar; zavallı Glynnis'in çığlıkları öyle keskindi ki. Ian onların hastanenin duvarlarını deldiğine inanıyordu. O çığlıkları hâlâ duyar gibiydi, acıyı çeken kişinin, sanki başına gelenlerin gerçek olduğuna inanamıyormuş gibi, büyük bir isyan ve şaşkınlık ile attığı, gırtlak paralayıcı o çığlıklar. Ian sancının en güçlü anlarında doktorun leğen kemiğinin içine bakmasına yardım etmiş

ve her seferinde, her seferinde de, bayılacak gibi olmuştu: karısının (çaresiz, terden sıırıslıklam, sırtüstü yatarken) bir kadın olarak kendini gerçekleştirmesine yardım etmişti. Ian için karısı bir giriş kapısıydı sanki, o kapıdan geçerek görünmez dünya görünür hale geliyor, salt ruh olan Tanrı bir bedene giriyordu. Ian'ın hiç duymadığı Bousquet adında bir gizemci, insanoğlunun amacının kendisini yaratan güçlerin ruhuna ermek olduğunu söylememiş miydi? Glynnis söylemişti bunu ve Ian doğruluğuna inanıyordu.

Bu mucizenin önünde saygıyla eğilmişti Ian, bir mucizeydi bu, yadsıyamazdı. Ama o kıvranmalarla, çığlıklarla dolu saatler, ter, kan, cehennemde, fokur fokur kaynayan bir cehennemde, karısının bir günahkârın yüzü gibi kasılan yüzü... Sistine Kilisesinin tavanındaki o adsız lânetlilerden birininkine dönüştüğü o saatler Ian'ı öylesine korkutmuştu ki, sanki kemiklerinin iliği tümüyle çekilmişti. Ne var ki ikinci bebek öldü.

Ian her iki doğumdan sonra da aylarca ara ara iktidarsızlık çekti. Kâbuslar, ani panik, korku ve öfke nöbetleri yaşamıştı. İster fiziksel olsun ister duygusal, kendi zayıflıklarının suçunu Glynnis'e yüklememişti hiç; yeni doğmuş oğullarının ölümünden de onu suçlu tutmamıştı kesinlikle, çünkü karısının acısı zaten kendisinininkinden büyüktü. Yine de cinsel isteği her uyandığında iç organlarının kasılmasına benzer birşeyler duyar olmuştu. Çünkü sevişme sırasında karşınızdaki kişinin içine girmek, o kişiye acı vererek tecavüz etmek, ona o an için ya da daha sonrası için bir zarar vermek demekti.

Uykuya dalmış görünen Sigrid Hunt'ın başında ayakta durmuş bunları düşünüyordu—daha doğrusu bunlara dalıp gitmişti—orada, acı duyguları içinde, kalbi bir düşman karşısındaymış gibi hızlı ve öfkeli atarken ne kadar zaman durduğunu bilemiyordu.

3

O öğleden sonranın büyük bölümünü Sigrid Hunt'ın yanında geçirdi, önce onun uyuyuşunu seyretti (daha derin ve tehlikeli bir uykuya geçtiğine işaret olabilecek soluma değişikliklerine karşı tetikteydi), ardından kızın aklını çelmeye çalıştı (işin içine 'akıl' gir-

diği zaman Ian McCullough çok inandırıcı olurdu): Sonunda Sigrid'i, böyle bir durumda, hamileliğine bir an önce son vermenin tek çözüm yani insanca ve mantıklı tek çözüm olduğuna inandırmayı başardı. Ian zaten bu gururlu genç kadının aslında bebeği istemediğini anlamıştı; gerçekte istediği, bebeği istemekle ondan vazgeçmek açmazını, eziyetini yaşamaktı; daha doğrusu, bebeği durum gereği (diyelim kendi yüce gönüllülüğü sonucu) feda etmek zorunda kalmaktı. Gururluydu, fakat yumuşak başlıydı da: Glynnis'ten çok daha yumuşak başlı.

Sonunda kabul etti—"Galiba haklısın; dediğini anlıyorum,"—aynen Ian'ın beklediği gibi bir boyun eğme işaretiydi bu. Ancak dışarıdan gelecek bir zorlamayla yüreğinin buyruğuna karşı koyup ahlâk açısından yanlış bir şey yapmak zorunda kalabileceğini gösterir gibiydi.

Ian'ın çocukluğundan beri ışık ışınlarına aşırı duyarlı olan—çok keskin güneş ışığında körleşen, karanlıkta az gören—gözleri yavaş yavaş Sigrid Hunt'ın dairesinin loş ışığına alışıyordu; artık bitişik avludaki köpek havlamalarını da duymaz olmuştu. Sigrid uyurken çevreyi dikkatle inceleyecek ve artık soğukkanlılıkla, neden orada bulunduğunu, hangi gücün bir el gibi onu arkasından iterek buraya sürüklediğini düşünecek zamanı olmuştu. Burası alçak tavanı, çıplak tahta zemini, çarpık panjurları, kirli pencere eşikleri, uyumsuz dekoratif 'rötuşları"—turuncu, kırmızı ve ördek başı yeşili kilimleri, duvarlarda Georgia O'Keeffe'ten üç soyut çiçek röprodüksiyonu, ancak arkadaşları tarafından yapılmış olabilecek son derece çirkin, uyduruk birkaç heykeli ile—ona hem çok sefil hem de çok romantik gelmeye başlamıştı. 1959'da, Ann Arbor'da bir yılını hayatının duygusal yönden en fırtınalı bir yılını geçirdiği oda gibiydi tıpkı.

Yirmi iki yaşında, zayıf, yuvarlak omuzlu, kafası sürekli meşgul bir gençti; yüksek lisans çalışmalarından soluk alacak zamanı yoktu, kendisinin koyduğu zaman kısıtlamaları, işkence haline gelen kusursuzluk düşleri yüzünden bitkin, zamanından önce yaşamda yorulmuş, ürkek bir havuza fırlatılmış bir çakıl—kendi ağırlığıyla, kendi doğası gereği yok olmaya yazgılı bir çakıl—gibi suya batar, derinlere çekilir, ölürken içinde yaşam kasılmaları beliren bir yaratık. Ian McCullough Michigan Üniversitesine burslu girmişti,

gelecekle ilgili düşlerle doluydu kafası, iki ayda bir bunalıma giriyor, sağlıksız düşüncelerden, intihar isteği saplantısından kurtulamıyordu: etiyile, derisiyle, varlığının özüyle kendi dışındaki hiçbir şeyle ya da hiç kimseyle bir bağ kurma yetisinin olmadığını anlamının korkusuyla gelen bir saplantı. *Mezarlarımızda yalnız yattığımız gibi yaşarken de yalnızız*, diye düşünmüştü kaç kez, bu lânetli sözcüklerin büyüsüne öyle kapılmıştı ki, onları ilk nerede duyduğunu hatırlamıyordu. Hiç kimseye, hatta Glynnis'e, Denis Grinnell'e bile anlatmamıştı, yalnız bir keresinde Michigan felsefe bölümünde Wittgenstein'in eski bir öğrencisi olan, herkesin en çok saygı gösterdiği bir profesöre gitmiş, aklındaki bir önermeyi söylemişti, 'iç ve dış bilinç arasında hiçbir *mantıksal, olmazsa-olmaz, nedensel* bağ yoksa, hepimizin kendimizi öldürmemiz gerekmez mi? Devam etmenin ne anlamı var?" Bu sözlerin söylenişindeki akla uygunluk onların ardında yatan umutsuzluğu gizler görünüyordu, adam Ian'a yalnızca oğluna güler gibi gülümsemiş ve, "Sizde beslenme bozukluğu var, sağlığınıza ihmal ediyorsunuz, bu belirtileri bilirim: Kan şekeriniz düşmüş," demişti.

Çok geçmeden de Ian'ın hayatına Glynnis girmiş, onu hepten değiştirmişti.

Karşılaşmaları tam anlamıyla bir rastlantıydı: Ian kafeteryada Glynnis'in deyimiyle uyuşmuş ya da uykuda gezer gibi 'tuhaf tuhaf' bakınıyordu; birden burnu kanamaya başlamıştı, durdurmak için ne yapacağını bilemiyordu: Gömleği, yerler kan içinde kalmıştı, ne olduğunu anlayamadan her yer kıpkırmızı kesilmişti, çok utanıyordu... Ümitsizce ceplerinde bir mendil aramış, ama hiçbir şey bulamamıştı. İşte o an çok çekici, kızıl saçlı bir kız yanına gelip ona, kendinden emin, "Yardım edebilir miyim?" dedi.

Evet. Evet. Tabii evet.

Şu anda Sigrid Hunt'a en deneyimli, en babacan tavrıyla, "Bu senin acımasız, bencil ya da kinci—hatta 'doğaya aykırı'—olduğun anlamına gelmez. Hayatının başka bir döneminde yine bebek sahibi olamayacağın anlamına da gelmez," diyordu. Sigrid dinliyordu, sessizce dinliyordu." Para sorunun varsa..."

Başını yavaşça iki yana salladı Sigrid, Ian'ın verdiği soğuk suya batırılmış havluyla yüzünü sildi. "Senden para kabul edemem,"

dedi. "Borç olarak bile olmaz."

"Gerçekten mi, borç olarak da mı?"

"Bunu yapabileceğimi sanmıyorum, Dr. McCullough."

"Yine 'Doktor' mu olduk!"

Ian ona bakarak gülümsedi. Neden bu kadar öfkeliyim? Ben öfkeli bir adam değilimdir ki? diye düşündü.

"Bu koşullar altında alsan iyi olur sanıyorum," dedi yumuşak bir sesle. "Değil mi?"

Kız yere bakıyor, çıplak, kirli ayak parmaklarını oynatıp duruyordu. Oynattıkça da teri yeni kurumuş, yapış yapış, pudramsı bir deri kokusu yayılıyordu çevreye; Ian'a çok eski günleri, küçük kızının bezini değiştirdiği günleri hatırlatıyordu bu koku: Kirli bezi kıvrıp atmanın verdiği huzuru hatırlıyordu; yenisini takmanın verdiği o küçük, güzel, güven veren duyguyu; bebek pudrasının çoktan unuttuğu o rahatlatıcı kokusunu.

Sigrid gözlerini kaçırarak, "Peki, ama borç olarak, o koşulla. En kısa zamanda ödeyeceğim"—derken sesi yine hafifledi, anlaşılmaz oldu—"hayatımı bir düzene sokar sokmaz."

Bereket versin Ian geçen gün çek defterini paltosunun cebinden çıkarmayı unutmuştu, yani özel hesabından Sigrid Hunt adına 1000 dolarlık bir çek yazmak sorun olmayacaktı. Bir kürtaj ne kadar tutar, hiç bilmiyordu, bilmek istemiyordu. Sigrid'in borcunu ödeme sözünde ciddi olmadığını da az çok sezebiliyordu. Kalanı cebe atacak ve kazanç sayacaktı kuşkusuz. Bu düşünce nedense Ian'ın hoşuna gitmişti.

Sigrid çeki aldı, hâlâ emin değilmiş gibi Ian'a baktı, sonunda. "Teşekkürler, Dr.—yani Ian. Çok teşekkürler," dedi.

Gözlerinin bebekleri kedi gözü gibi irileşmiş, beyazlarına kan oturmuştu, sarımsı, gıcır gıcır madeni paraları andırıyordu gözleri; hâlâ uyuşturucunun etkisindeydi, fakat artık daha dingin ve kararlı görünüyordu; hatta, biraz geç olmakla birlikte, daha kibar davranmaya başlamıştı. Terilen sabahlığının kuşağını kalça çevresinde daha sıkı bağlamış, ayaklarına terliklerini geçirmiş, saçını yüzünden geriye, elinin iki becerikli hareketiyle itmişti. "Sana kahve yapayım mı? Çok taze sayılmaz ama. Ya da başka bir şey—" diye sordu.

"Teşekkürler, ama hayır," dedi Ian. "Gitmeliyim."

"—içecek bir şey?"

"Teşekkürler. Hayır."

Sigrid onun paltosunu giymesine yardım etti, ık, yeşil yün atkısını, ık astragan şapkasını, ceplerinden birinden düşen kenarları kürklü eldivenlerini eline verdi. Piman, utanmı ya da en azından öyle görünerek, Ian'ı kapıya kadar geçirdi: Kötü kokulu merdivenlerin başında, sa örgüsü gevemi ve tek omzuna kaymı bir halde titreyerek durdu. "zgnm," dedi, "*ok mahcubum sana karşı,*" dedi ve birden gülerek ekledi, "Tekrar gelir, bana seni daha iyi ağırlama fırsatı verir misin, Ian?"

Ani bir dürtüyle Ian'ın elini eline aldı ve öptü; ona öyle saf bir gönül borcu duygusu, öyle doğıal ve çocuksu bir açlıkla baktı ki, Ian gerilemek zorunda kaldı. "Teşekkürler—" dedi kız yumuacık "—Ian."

İçten içe, olmaz, diye düşündü Ian.

Dışarıda güneşin hâlâ parlıyor, günün hâlâ devam ediyor oluu şaşırttı onu; Sigrid Hunt'ın dairesinde geçen saatler yormutu. Fakat karların parıltısı hâlâ gözlerine yalar getirecek kadar güçlüydü.

Hafif bir kar örtüsü ağıları, garajın çevresindeki çalıları daha bir belirginletirmiti, bu görüntü ona suluboya bir Japon tablosunu ya da tahta baskısını hatırlattı. Sefalet içinde güzellik, diye düşündü. Ne kadar uygun buraya.

Daha ileri gidemezdi kuşkusuz. İleri gitme iznini vermeyecekti kendisine. Yirmi altı yıllık evliliklerinde karısını bir kez bile aldatmamıtı. Aldatmayı da, çok ender öfkeli anları dışında dşnmemiti. Sorun Glynnis'e bu ziyaretten ve çekten söz edip etmemek değıildi—elbette söyleyecekti; söylememesi için hiçbir neden yoktu—ne zaman ve nasıl söyleyeceğini düşünüyordu yalnızca. Glynnis gibi duyarlı, bazan inanılmaz derecede çabuk alınan birine söyleme biçimi çok önemliydi. *Bugün başıma çok tuhaf bir şey geldi. Bugün çok tuhaf bir şey oldu. Çok...*

Ian McCullough, Hazelton-on-Hudson'a kadar cinsel istek ve pişmanlık duyguları içinde sürdü arabasını: Yaptığının yanlış olduğunun farkındaydı, fakat kendine güvenen, sakınımlılığı elden bırakmayan kişiliğine karşın yapmıştı ite. O ubat gle sonrasında, tam tarihiyle 20 ubat 1987 gle sonrasında, kendinden hoş-

nut, gururlu bir hali vardı, kaya üzerine oyulmuş bir yüze tırmanır gibi hissediyordu kendini, ayrıntılarını seçemiyordu bu yüzün, ama zamanı gelince seçeceğine inancı tamdı. Zamanı gelince.

ÇAMLARIN KARLI DALLARI

İki gün sonra çok kar yağdı, ısı bir gecede -26 dereceye düştü, sabah saat 10'da ise ancak -15 dereceye çıkmıştı. Günlerden pazar-
dı ve havada o güne çok uygun görünen keskin bir kutup tadı var-
dı. Yerkürenin eksenini değişmişti sanki, gök mavimsi, güneş ise
tam tepedeydi. Ian kapının ağzında durmuş dışarıya bakıyor, solu-
ğu hafiften buharlaşıyordu. Buz gibi soğuk hava çevresinde girdap-
lanıyordu, içeriden Glynnis'in sesi geldi, "Ian? Ön kapı mı açık?
Dışarı mı çıkıyorsun?"

Doğruydu. Üzerinde kol ağzları yıpranmış, kirlenmiş, bol
bir ceket, başında yünlü kayak şapkası, elinde en eski kışlık eldi-
venleriyle dışarı çıkıyordu. Bir de botları tabii: evin hanımlarının,
yani Glynnis ile Bianca'nın, paraşütçü botları dedikleri, bağları çam-
murdan kurumuş, kaskatı ve çözükle duran ağır kar botları.

Ian'ın niyeti çamların ulaşabileceği dallarındaki ağır kar öbek-
lerini silkelemektir; gece boyu 30 cm. kar düşmüştü; ağaçlardan ba-
zıları, özellikle evin rüzgâra açık yönünde kalanlar neredeyse iki
büküm olmuşlardı. Ian o sabah yatakta, sırtlarındaki o korkunç
ağırlıktan çatırdayan dalları gözünün önüne getirmişti.

Glynnis yanına geldi ve titreyerek, "Neden kapının ağzında
duruyorsun, Ian? Ya içeri gir ya da dışarı çık," dedi. Elini Ian'ın
koluna koyup ekledi, "Bu soğukta dışarı çıkmaya zorluyorum san-
ma."

"Soğuğa aldırmiyorum," dedi Ian, fakat bu pek doğru sayıl-
mazdı elbet, Glynnis anlamıştı, Ian gülerek "—belli bir soğuğa ya-
ni," diye ekledi.

Dışarıya, bıçak gibi keskin havaya çıktı; Glynnis, sırtında
uzun örme hırkası, elleri göğüslerinin altında sımsıkı kenetli, yü-
zünde ve sesinde belli bir neşeyle kapının ağzında duruyordu—ya-
radılıştan mutlu bir insandı, sabahları özellikle severdi. "Günışığı,
tertemiz hava, kuzeykutbu gibi," dedi derin bir nefes alarak.
Ian'ın aklından geçenleri okuyormuş gibi ağır konuşuyordu. "Çok

güzel. Öylesine *canlandırıcı* ki. Ian karlarla kaplı avluya giden yolun yarısında (güzel havalarda top top güllerin açtığı, İngiliz sarmaşıklarının yerdeki taşları yılan gibi sardığı yerde) Glynnis'in "Belki ben de gelir sana katılırım; yardım gerekiyor mu?" diye bağırdığını duydu.

Fakat duyduğunu belli etmedi; ne durdu ne de geriye döndü. Glynnis de bu ani önerisini daha iyi gözden geçirmiş olmalı ki kapıyı kapattı: Dikkatle. Ağır oymalı kapının oturtulduğu o duvarlar boydan boya camdı ve evin önceki sahibinin McCullough'ları uyardığı gibi, kapı çok hızlı çarpılırsa, boydan camların çatlama, hatta kırılma tehlikesi vardı. Daha önce, böyle bir şey olmuş muydu? McCullough'lar endişeyle sormuşlardı, adam hatırlamaya çalışıyormuş gibi gülerek, biraz da geçiştirir gibi, "Evet, galiba oldu, bir kez, başka biri otururken," demişti.

Evim. Ailem. Hayatım.

Kocasının ellinci doğum gününün öğle sonrasında Glynnis McCullough, New York, Hazelton-on-Hudson, Pearce Yolu, 338 numaradaki evlerinin mutfağındaydı, nabızı tatlı bir hızla atıyor, parmakları heyecandan karıncalanıyordu: Kuliste işaret bekleyen bir oyuncu gibiydi tıpkı. O gün 7 Nisan 1987'ydi, görünüşte McCullough'ların her yanı yazılarla kaplı takviminde işaretlenmiş günlerden biriydi salt; ama pek çok plan, hesap ve beklenti yüklü bir gündü. O gece Ian'ın onuruna yalnızca en yakın, en sevdikleri arkadaşlarının davetli olduğu bir sürpriz parti vardı. Tabii Ian'ın partiden haberi yoktu ve hiçbir şeyden kuşkulandırmıyordu; Glynnis onun için, hafifçe alaylı fakat saygılı bir biçimde dünyanın en ilgisiz adamıdır, derdi; evle ilgili hiçbir soru sormaz, öyle şeyleri *ba-na* bırakır.

Mutfak, nisan güneşiyle sıcacıktı, pişen yemek ve pasta kokularının yanı sıra koşuşturma da ısıyı artırıyor. Evde en sevdiği 'oda' burasıydı Glynnis'in, yalnızca 'oda' değildi tabii onun için; daha çok bir kaçış yeri, bir mabet, hep huzur ve mutluluk bulduğu bir yerdi. Eşyaların çoğu yeni ya da oldukça yeniydi: Büyük, iyi seçilmiş bir ocak, bir mikrodalga fırın; yeşil buzdolabı; cilâsız, ham, sarı ahşaptan bir et kesme tezgâhı; lavabonun ve tezgâhların üstünde uzun yatay bir cam pencere, onun da üstünde seramik saksılardan sarkan bir düzine bitki. Kasap tezgâhının altındaki raflarda en çok kullanılan yemek kitapları yığılı, bir kütüphanelik yemek kitabı; tepede, kancalara asılı, duvarlara sıralanmış parlak bakır kap-kacak ve kalıplar, çeşit çeşit tahta kaşıklar, keskin uçlu bıçaklar ve yumurta çırpma telleri, ölçü kaşıkları, doğrama tahtaları, sarmısak, kurutulmuş şifalı bitki desteleri, Glynnis McCullough'nun adlarını ve işlevlerini, mutfağını görmeye gelen biri olursa, (çünkü Hazelton'ın en sık ziyaret edilen mutfaklarındandı),

anında sâyabileceği gizemli, marifetli aletler. Et kesme tezgâhının üzerinde hemen dikkati çeken son derece gösterişli, modern bir mutfak robotu; dolapların içine yerleştirilmiş çeşit çeşit mutfak aletleri-kevgirler, güveç kapları, graten kapları, sufle kapları, dökme demir tavalar, dökme alüminyum krep tavaları, Çin yemeği tavaları, küçük francala kalıpları ve yumurta kapları. Mutfağın bir köşesinde yuvarlak bir tahta masa, birkaç sandalye, bir Fas halısı ve taşınabilir bir televizyon vardı. Bu masada ailece kahvaltı ediyorlardı, ama aslında masa Glynnis'indi; mektuplarını burada yazar, yazılarının—yemek üzerine makale ve gazete yazılarının, yemek kitaplarının—ilk kopyalarını burada hazırlardı.

Glynnis şu an adı belki de *Amerikan Damak Zevki: Alaska'dan Hawaii'ye Amerikan Yemekleri* olacak bir kitapla uğraşıyordu, geçen yıl boyu kâh heyecanla kâh umutsuzlukla çalışmıştı bu kitap üzerinde. Glynnis'in ilk iki kitabı eleştirmenlerden çok övgü almış ve iyi satmıştı, ama o kendini hâlâ amatör sayıyordu: amatör yazar, amatör aşçı, amatör 'yemek uzmanı'. (Glynnis arkadaşlarına McCullough ailesinde yalnızca bir tane gerçek profesyonele yer olduğunu söylerdi) İlk yemek kitabı Glynnis'e *yazılmış* gibi değil de Hazelton'lı dostlarının katkılarıyla derlenmiş gibi gelmişti; ikincisi yayınevi müdürünün fikriydi; üçüncüsü ise, Glynnis'in kendi fikriydi, ama şimdi düşününce ona istemediği kadar iddialı, ön bilgileri, araştırması ve notları açısından fazla profesyonel geliyordu. Gene de aylar geçtikçe kitap kendi biçimini, kendi ivmesini kazanmıştı. *Amerikan Damak Zevki*: bu ad aklına besbelli rüyada ya da mutfakla ilgili derin düşüncelere daldığı bir anda gelmişti. Kısacası bu kitap Glynnis McCullough'nun basit yemek tarifleri derlemesinden öteye giden ilk kitabıydı; gerçekten yazdığı ilk kitaptı—umutsuzluğu ve korkusu da hep bundandı zaten!

O gece yapacağı yemekler zaman ayarlaması gerektiren, oldukça zor türden olduğu için Glynnis saatler, hatta günler öncesinden hazırlığa başlamıştı, örneğin, on beş kişilik *seviche* dün sabah-tan beri buzdolabında bekliyordu; mayalı ekmek şu an fırındaydı, on iki dakikası vardı; *à la Régence* tavuğun ilk işlemlerine başlanmıştı bile, birkaç tavuğun kemikleri özenle çıkarılmış, sosun malzemeleri hazırlanmış, salçalı balık köftesi yapılmış, mantar ve dil ince ince kıyılmıştı. (Glynnis dile bayılırdı, hiç vazgeçemezdi,

Ian'ın sevmesi ise yıllar almıştı.) Salataya konacak yeşillikler, üzeri kapalı büyük bir tahta kâse içinde buzdolabındaydı; üzerine dökülecek hardallı, ekşili Fransız sosu da hazırды. Geçen gece geç saatte Ian Philadelphia'da dersteyken, Glynnis tatlılarından birini yapmıştı; çok güzel olmuştu: Koyu çikolatalı sosun üzerine, vanilyalı parlak kremayla çocuk yazısını andıran iri harflerle 50. YAŞIN KUTLU OLSUN IAN! yazılı bir kremalı, çikolatalı pasta. İki bayiinden, çiçekçiden siparişler bekleniyordu; Marvis temizlik işini bitirir bitirmez iki kadın yemek masasına bir bölme daha ekleyerek on beş kişinin oturabileceği hale getirecekler ve Glynnis'in her zaman çok sevdiği, masayı hazırlama işine başlayacaklardı. Yemekte biraz kalabalık olacağız, diyerek özür dilemişti Glynnis arkadaşlarını davet ederken, ama herhalde sizin için bir sakıncası yoktur. Elbette, Marvis hep hazır olacak.

(Tanıdığı hiç kimsenin buna hiç aldırmayacağını biliyordu tabii; şimdiye kadar Glynnis McCullough'nun o görkemli yemeklerindeki kalabalık dost ortamlarını paylaşmaktan sıkılan olmamıştı.)

Glynnis deneyimli bir aşçı, genelde kendine oldukça güvenen bir ev sahibesiydi, ama nedense o gece kocası onuruna vereceği parti için çok telâşlanıyordu: parti için ya da yemekler için değildi telâşı—nasılsa bunların altından kalkardı, yalnızca partinin sürpriz parti oluşu, sonu belirsiz bir sevinç duymasına yol açıyordu. "Bu sürpriz Ian'a fazla mı gelecek dersin?" diye sormuştu ortak arkadaşları Denis Grinnell'e. "Hiç habersiz, kafası her zamanki gibi düşünceleriyle dolu bir halde eve gelip herkesi bekler bulmak?" "Ian bayılır buna bence," dedi Denis. Ve ekledi: "Ben olsam bayılırdım." (Glynnis McCullough ile Denis Grinnell arasında bir aşk yaşanıp bitmişti, ama izleri hâlâ silinmemişti, aralarında gelişen sessiz iletişim içinde Denis'in doğallıkla, kesinlikle siteme kaçmadan dokundurduğu, Glynnis'in ise karşılık vermemeyi yeğlediği birşeyler vardı. Denis'in imaları canını sıkırsa da, suçluluk duymasına yol açsa da genelde hoşuna gidiyordu; kocasının en yakın arkadaşıyla bir daha hiç sevişmeyecekti, Ian'ın kendisini hâlâ sevdiğini, iyi bir koca gibi sadık kalacağını biliyordu.) Konu Denis değildi; Denis sağlıklı bir ölçü değildi, çünkü Glynnis, Denis'le Ian'ın kişiliklerini çok farklı buluyordu, birinin sevdiği şeyi öteki sevme-

yebilirdi.

Glynnis başka bir arkadaşına, bir kadın arkadaşına da gülerek, "Ne tuhaf değil mi, Ian partiden hoşlanacak mı yoksa sonradan bana kızacak mı hiç bilmiyorum; bu tip bir 'sürpriz' ona çok fazla mı gelir, yoksa ellinci doğum gününde böyle bir şeyi içten içe ister mi? Ne dersin?" diye sormuştu.

Kadın, Meika Cassity, Glynnis gibi kendi alanında sivrilmiş bir adamın eşiydi (Vaughn Cassity mimardı), Glynnis'in sorusu sanki pek fazla düşünmeyi gerektirmezmiş gibi, "Her zaman *biz* ne istiyorsak onu yapmalı ve bunun *onların da* istedikleri ya da en azından istekle kabul edebilecekleri bir şey olmasını ummalıyız. Yoksa, biliyorsun ya Glynnis," dedi Meika sesini alçaltıp, muzip ve neşeli bir biçimde, "Hazelton'da hayat çok sıkıcı olurdu," dedi.

"Evet, bence de öyle," dedi Glynnis; Meika'nın ortaya attığı düşünceyi kolayca benimsemeyi çok istediye de kendi bildiği gibi düşünmeyi sürdürdü—Meika Cassity gibi Glynnis McCullough da serüvenden, başkalarının serüvenlerini öğrenmekten hoşlanırdı—başkalarına çok ilginç gelmeyebilirdi, ama onun için son derece önemliydi. "Sence—lütfen doğruyu söyle Meika—Ian'la bu kadar yıldır birlikte yaşadıktan sonra bazan onu doğru dürüst tanımıyor-muşum duygusuna kapılmam, bazı şeylere ne tepki göstereceğini kestirememem tuhaf değil mi? Örneğin—"

"Ah, onlar kendi kafalarının içinde yaşarlar," dedi Meika, "parlak kocalarımız. En çok orada mutlu olurlar, onun için biz de burada mutlu olmayı öğrenmeliyiz."

"'Burada' mı?—"

"*Burada.*"

Glynnis gülümsedi; arkadaşının yanıtı hoşuna gitmişti. Telefonda konuşuyorlardı ve Glynnis mutfağın rahat bir köşesinde masanın başında oturmuş, duvara arkasını vermişti, elinde ögleüzeri sigarası, önünde bir fincan koyu ve sert kahve vardı. Masanın üzerinde notlar, yemek tarifleri, daktilo edilmiş kartlar, bir sürü dergi ve gazete yazısı, makaleler, yemekle ilgili oradan buradan kesilmiş şeyler; o sabahki *New York Times*'in hâlâ okumamış bir bölümü; *Gourmet* dergisinin, içinde Glynnis'in yazısının da bulunduğu, nisan sayısı. Mutfakın koyu karolu yerleri parlıyordu; karşıdaki pencerede asılı çiçeklerin bazıları, İsveç cardunyalı, çiçek aç-

mıştı; ev, evim ne sakın, ne güzel diye düşündü Glynnis, Ian ve Bianca yokken. "Ah, evet," dedi Meika'ya "*Burada*."

Hemen ardından, neden Meika ile ben birbirimize karşı pek rahat değiliz? Kardeş gibiyiz aslında; diye geçirdi içinden.

Glynnis yine deminki gibi olacakları; partiyi, Ian'ın gelişini, konukları, yemekleri, yalnız yapmak zorunda olduğu küçük, acele, beceri isteyen işleri, korkunç bir gösteriş ve bencillik gibi gelse de geceyi istediği gibi yönetmeyi, bu tip evcil şeylerden aldığı hazı—onlardan ve onlar sayesinde başkalarını mutlu etmekten duyduğu mutluluğu—düşünmeye koyulmuştu. Yemek aslında öyle basit bir şey ki, demişti bir keresinde Glynnis'in annesi şaşkın şaşkın, peki öyleyse neden bu kadar güç? Nedense Glynnis'e hiçbir zaman zor gelmemişti; en azından aşktan ya da sevişmekten daha zor değildi. "Düşünmeyeceksin," dedi Glynnis. "*Sadece yapacaksın.*"

Gecenin programı şuydu: Ian her zamanki gibi saat altıya kadar Enstitüde olacak, sonra Poughkeepsie Havaalanına Bianca'yı almaya gidecek (Connecticut'tan babasının doğum günü için geliyordu, üçünü ilgilendiren ufak, tantanasız bir kutlama için yani); Ian saat yedi ile yedi buçuk arasında, hiçbir şeyden kuşkulandıktan, hep sekizde yedikleri akşam yemeğinden önce dönecek. O arada, altı buçuk ile altı kırk beş arasında gelecek olan dostları evin arka tarafındaki konuk salonunda toplanacak, arabalar Pearce Yolu boyunca Ian'ı kuşkulandırmayacak biçimde uzağa park edilmiş olacak. Bianca babasını yan kapıdan eve sokacak (McCullough'ların uzun, alçak tavanlı, modern, çok odalı evlerinin altı girişi var), o kapı mutfaktan da yemek odasından da stratejik olarak güvenli uzaklıkta. Glynnis de kayısı rengi şifon elbisesini bol mutfak önlüklerinden birinin altında gizlemeye çalışarak onları karşılayacak, çok doğal davranacak—Bianca'nın da doğal davranacağı varsayımı ile elbette—Glynnis işi duruma, olayların akışına bırakarak Ian'ı arka tarafa, arkadaşlarının beklediği konuk salonuna sokacaktı... Fakat o çok önemli andan ötesini düşünmek istemiyor; yüreği deli gibi atıyor.

Fırının saati çalmaya başladı; Glynnis üç ayrı kapta pişen mayalı ekmeği çıkarıyor, onları et kesme tezgâhına koyuyor. Fakat

bu keskin, nefis koku da onu pek rahatlatmıyor. Ya yanlış bir şey yapıyorsam? diyor. Ya arkadaşlarınıza mahcup olursak?

Evet, Bianca küçük bir çocukken ona pek çok sürpriz parti hazırlamıştı, o partiler, ne kadar özenle hazırlanmış, gerçekleştirilmiş olsa da tam bir başarı sağlayamamıştı: Glynnis evin gülüşen, bağrışan, koşuşturan çocuklarla doluşunu hatırlıyor; oyunların sonunda yaşanan hayâl kırıklığını ve ödüllerin 'kaçınılmaz' adaletsiz dağılımını; hatta çocukça sinir ve ağlama krizlerini; ve en son çocuk gitmeden önce duyduğu o yorgunluğu. Adını çoktan unuttuğu (Cambridge'de, Ian'ın Harvard'da ders verdiği zamanlar) başka bir annenin şaşkınlık ve acıma dolu bir bakışla, "İrlandalıların dediği gibi, Glynnis, 'Bana olacağına sana olsun'," deyişini hep hatırlayacak. Fakat güzel anılar kötülerini çok geride bırakıyor: Küçük bir oğlan çocuğunun Glynnis'in kolunu çekiştirerek, "Çok güzelsiniz, bayan," diye fısıldayışı; neşe, coşku, kahkaha, çocuk oyunlarının o aptalca neşesi, oynarken duydukları heyecan; çocukların Bianca'ya başkalarının güzelce paketlediği armağanları verirkenki sevinçlerini, Bianca'nın paketleri açışını izlemek. Tabii bir de Bianca'nın heyecanı var, çocuksu teşekkürü. Glynnis'in küçük kızının, üzerinde pembe parti elbisesi, gözleri mutluluktan iri iri açılmış, tombul yanakları kızarmış kucağına tırmanıp kollarını dolayışı: "Anneciğim seni çok çok çok seviyorum!"

Yıllar öncesi.

Mayalı ekmek kusursuz olmuş, diye düşünüyor Glynnis. Tam istediği gibi çıtır çıtır. Glynnis'in yaptığı çeşit çeşit ekmekler arasında Ian'ın en sevdiği bu: aslında birkaç yıl önce kendisi de bir anlık tuhaf bir hevesle yapmaya kalkmıştı bu ekmeği, bir arkadaşı yaptığı ekmekleri anlatınca heveslenmişti (Malcolm Oliver'di bu arkadaş, gazeteciydi, Enstitüde ara ara, ihtiyaç olunca çalışıyordu, McCullough'ların eski dostuydu, Ian gibi sözcüklerin soyut dünyasında kaybolmuştu o da.) Fakat Ian'ın mutfak serüvenleri, arkadaşlara anı olarak anlatılırken eğlenceli olsa da, yapılırken pek eğlenceli gelmiyordu; Glynnis kocasını, zorunlu olarak—zorunluydu tabii buna—o kadar yakından izleyip hata yaptığında ya da yapmak üzereyken düzeltmekten hiç hoşlanmıyordu. Ian McCullough'nun göz korkutucu derece karmaşık nüfusbilim araştırmaları, bilgisayar programları, *Uluslararası Siyaset Dergisi* çalışma-

ları dünyasındaki ve meslek entrikaları dolambacındaki yargı gücü ve otoritesinden kuşku duyulamazdı; onun dışında, (Meika'nın dediği gibi) *burada* ise hep rahat, iyi niyetli, ama inanılmaz derecede sakar, neredeyse dengesizdi: sanki sinir sisteminde bir aksama, söz ile eylem arasında bir engel vardı. Mutfakta, ellerinin una ve hamura bulaşmasından hoşnut, bütün iyimserliğiyle kendisine söylenenleri dinler, ama duymazdı; ya da duyar da anlamazdı; anlar da anlamak istemezdi. "Başka bir yetişkinden emir almaya dayanamıyorsun," derdi Glynnis takılarak, aynı zamanda da çileden çıkarak, Ian'sa, Ian McCullough'nun hep yaptığı gibi zekice alttan alarak, "'Başka' bir yetişkinden değilse kimden emir alacağım Glynnis?" diyerek akıl karıştırırdı.

Soruları Glynnis'e hep bilmece gibi gelirdi: zenvari bilgelikler gibi; her ne kadar Ian'ın soruları, soruyu soran yanıtı bilmiyor da öğrenmek için soruyormuş gibi görünüyorduysa da: Aslında böyle soruların yanıtı yoktur; Glynnis bunu iyi bilir.

Onu seviyor; yaptıkları bazan hoşuna gitmese de, kendisini kızdırsa da seviyor onu, çünkü o hem *başkası* hem *kendisi* olarak içine yerleşmiş bir ruh gibi onda yaşıyor: ikizi gibi. Uzun yıllara varan evlilikleri boyunca Glynnis arada Ian'ı aldatmışsa da sözcüğün en geniş anlamında hemen hiç aldatmamıştı; başka bir erkeği onu sevdiği kadar sevmemişti hiç. Aslında Glynnis bu doğum günü partisini bunca titizlikle planlar ve hazırlarken, yüreğinin onun aşkıyla, kendisine böylesi bir mutluluk kaynağı olduğu için ona gönül borcuyla dolduğunu hissediyor: arkadaşları için de hissediyor bunları, çünkü dostsuz, yakın dostlarsız, gerçek bir kutlama olamaz.

Saat dört buçuk. İçki bayiinden, çiçekçiden siparişler geliyor; Marvis yerleri süpürmeyi bitiriyor, Glynnis'le ikisi eski yemek masasının kanatlarını biraz zorlanarak açıyorlar (belli ki Ian masayı en son kapattıklarında Glynnis'den habersiz mandallamış), ek parçayı yerine koyuyor, masayı hazırlamaya başlıyorlar. İşin ortasında Glynnis duruyor, mutfaka, tavuğa ve salçalı balık köftesine koşuyor: akşam yaklaşırken işine dalmışlığın mutluluğuyla çalışıyor. Glynnis'in on beş kişi için tam üç balotin hazırlaması gerekiyor; tavukları dalgın, fakat becerikli hareketlerle kapatıyor, yağlı kâğıda, sonra da mutfak havlusuna sarıyor. Parmakları alışkanlığın verdiği yetiyle hareket ediyor; her yanından ateşler çıkıyor; gözleri buğula-

nıyor. Ian neden hiç anlamıyordu? Neden kendi dünyasını, o soyut dünyayı, büyük bir doğallıkla Glynnis'inkine, sırf fiziksel ve dokunsal diye... yemekten ibaret diye, üstün görüyor?

Glynnis kendinden geçmiş, mırıldana mırıldana tezgâhtan fırına, oradan et kütüğüne, masadan tezgâha, tezgâhtan buzdolabına, buzdolabından lavaboya, lavabodan masaya, tezgâha, tezgâhtan fırına, fırından lavaboya, buzdolabına, tezgâha, masaya gidip duruyor. Arada mutfağın parlak yüzeylerinden birinde kendi görüntüsü takılıyor gözüne; en çok bakır tavaaların arka yüzeyinde, göz hizasında dalgalanan, neredeyse heykelvari yüzü beğeniyor. Bu yüz hem Glynnis McCullough'nun hem de bilinmeyen bir kadının. Onu normalde huzursuz eden orta yaşın küçük izlerini—gözlere ve ağzı çevreleyen düzgün beyaz çizgileri, ciltteki ufak izleri, kırışıkları, kıvrımları, göz altındaki yumuşak torbaları—hiç göstermiyor. Glynnis, kendini hâlâ güzel buluyor; ama ne de olsa kırk sekiz yaşında ve güzellik daha ne kadar sürer? Yine de gerçek ayna bulunmayan mutfağındaki yansıtıcı yüzeyler iyi niyetli. Glynnis'in daha genç kızken ağarmaya başlamış olan saçları bile bu odada kıızıl alevlerle tutuşuyor.

Glynnis mutfak kütüphanesini de seviyor: Yemek ve besin kitaplarına ayrılmış bir raf bu. Çoğunun sayfaları yırtılmış, lekeli, tariflerin yanına notlar alınmış, kimi şeyler değiştirilmiş: 'düzeltilmiş.' Bazı boşluklarda yıldızlar, bazılarında soru işaretleri ya da ünlemler ve çizgi filmlere özgü öfke işaretleri var. Bu kitapların sayfalarını karıştırmak eski günlükleri karıştırmak gibi; geçen gece Ian'a, yarı ciddi, ikisi de yaşlanınca, iyice yaşlanınca bu sayfaları birbirlerine yüksek sesle okuyabileceklerini söylemişti; böylece bazı yemekler, yaşamlarının belirli günleri, arkadaşlarıyla geçen geceleri, geri gelmesi olanaksız bütün o zaman dilimleri tekrar canlanacaktı: Proust'da olduğu gibi. "Ne harika olurdu, değil mi?" diye sordu Glynnis ani bir coşkuyla; Ian gülümsedi, eliyle saçını geriye taradı ve ona öyle uzun uzun ve sessizce baktı ki, Glynnis sorusunu duymamış olabileceğini düşündü. Derken, "Evet. Öyle olurdu. Harika," dedi.

Beşi yirmi geçe masa hemen hemen hazır ve Glynnis işi bırakıp uzun, dinlendirici, rahatlatıcı bir banyoya hazırlanırken kapı tekrar çalıyor; beklenmedik bir çiçek geliyor. Bu gelen, çiçekçile-

rin kullandığı zarif, ipeksi, uçuk renk çiçeklerle—belki de çiçeği andıran yapraklarla—zenginleştirilmiş yarım düzine pembe gül goncası, adsız, gizemli bir biçimde adsız: sadece büyük olasılıkla çiçekçi çırağının elinden çıkmış *ikinize de mutluluklar* yazılı bir doğum günü kartı. Glynnis çocuk gibi sevinip gülümsüyor; işte kutlamamız başladı, diye düşünerek çiçekleri babaannesinden kalma kesme Waterford vazolarından birine koyuyor.

2

Rüzgârlı bir mart gecesi yatmak üzere soyunurlarken Ian yine birden, "Bir ruhun olduğunu hissediyor musun, Glynnis?" deyiverdi. Hazelton-on-Hudson'a taşındıklarından bu yana bırakmıştı oysa bu soruları. Glynnis alaylı "Ne-neyim olduğunu hissediyor muyum?" "Anladın işte: *bir ruhun*," dedi Ian. Belli belirsiz, dalgın dalgın gülümsüyordu; yüzünde Glynnis'in adlandıramadığı, ama kocasına özgü olduğunu bildiği o ifade vardı: çocukça bir ciddiyet, kuşku ve kaygı dolu bir ifade; yine de gülmeye ve Glynnis o an havaya giremezse dalgaya almaya hazır. (Çünkü Glynnis'in tanıdığı başka erkekler, bütün Hazelton'lı erkekler gibi Ian da en çok saf ya da aptal görünmekten korkardı; aptal yerine konmaktan.) Pazen pijamasının üstünü iliklerken dalgın dalgın duraklamıştı: göz-lüklerini çıkardığı için gözleri aşırı yuvarlak ve patlak görünüyordu.

Glynnis yatağa daldı; kollarını başının altına koyarak yastıklara dayandı; soruyu ciddi olarak düşündü, başka zaman olsa önemsemez görünür ya da açık açık dalga geçerdi. *Ruhum var mı?* Bir dakika sonra "Galiba var," dedi.

"Ruhun var mı?"

Glynnis gülümsedi; ardından kaşlarını çattı; Ian'ın son haftalarda, yeniden ortaya çıkan bu eski huyuna, yanıtları bilinen soruları sözcüğü sözcüğüne soruşuna canını sıkınamaya çalıştı. "Bilmiyorum," dedi. "Ruhum var mı? Bir sınav mı bu, yoksa soru-yanıt yöntemiyle eğitim mi yapıyoruz?"

"Ruhun 'var'mı?"

"Bunu sormamış mıydın zaten?"

Ian kendi sözcüklerini kâğıda döker gibi ağır ve ciddi bir biçimde, "Peki, sence ruhun senden ayrı bir şey mi?" dedi.

"Benden ayrı mı?"

"Ruhum 'var' diyorsun, bundan oldukça emin görünüyorsun. Bu demektir ki ruh senin dışında bir şey, 'sahip' olduğunu söylüyorsun çünkü. Ayağının ya da belli bir renkte saçının olması gibi yani. Sana ait bir nesne."

Glynnis Ian'ın nereye varmaya çalıştığını anladı ve güldü, iç geçirdi, çünkü uyumak yerine konuşacaklarsa, konuşabilecekleri bir yığın işe yarar şey vardı—evde tamir edilecekler, Bianca'nın durumu, ertesi gün öğleden sonraki işlerin, randevuların gözden geçirilmesi. Düşünceli düşünceli, "Bu olanaksız, değil mi? Yani, benden ayrı olamaz. Yani, eğer o bense. Kesinlikle haklısın," dedi.

"Ne demek '*haklıyım*'?" dedi Ian şaşkınlıkla. "Ne açıdan '*haklıyım*'?"

"Benden ayrı bir ruhum olamayacağı konusunda, yani eğer o aynı zamanda da bense."

"Fakat ondan 'o' diye söz ediyorsun. Senden ayrı olması gereken bir şey gibi."

"Kötü bir alışkanlık belki, dil kullanımıyla ilgili bir alışkanlık. Böyle sorular biraz—"

"Öyleyse sen kendin de bir ruh *olabileceğini* mi düşünüyorsun?—'sahip' olduğun ruhtan ayrı bir tane."

Glynnis kollarını gözlerinin üzerine kapayıp başucu lâmbasının ışığına siper etti. Arkadaşlarının imrendiği gibi enerjisi hiç bitip tükenmeyen bir insan olduğu doğrudu, fakat çoğu gece büyük bir yorgunluk hissediyordu; dizlerinden, ayak bileklerinden, ayaklarından yayılan tamamen bedensel bir yorgunluk. "Of, Ian, bunu başka bir zaman konuşsak olmaz mı? Zaten konuştuk sayılır. Neredeyse sabahın biri oldu," dedi sesindeki o tanıdık kolaycılığı kendi de beğenmeyerek, "sabah yedide kalkacağız. Yarın ne yapacağımıza karar vermeliyiz. Sabah ilk iş Honda bakıma gidecekse ve arabayla gitmek istiyorsan—"

"Ama söyle, lütfen," dedi Ian tuhaf bir telâşa kapılarak. "Ne düşündüğünü bilmek önemli benim için."

"Fakat bir dakika önce sorduğun bu değildi."

"Ne?"

Glynnis bu türden keskin zekâlı, yanlış yakalama durumlarında yanlış yakalayan kendisi olunca çok keyiflenirdi. "Bana ne *hissettiğimi* sordun."

"Tabii. Tabii, öyleydi. Fakat, ne düşündüğünü değil de ne hissettiğini öğrenmek istiyorum."

"Hissettiğim şu..." Birden tepesinden kaynar sular boşandı, çünkü ne hissettiğini bilmiyordu; aslında Ian'ın insanın sinirini bozacak kadar gergin bakışları altında, ne düşündüğünü bile bilmiyordu. Sakinliğini yitirerek, "Ah, Tanrı aşkına, hayatım, hem ruh *olup* hem ruha *sahip olmaktan* son derece memnunum ben; sen nasıl diyorsan öyle olsun."

Ian bozularak, "Beni aptal sanıyorsun sen, değil mi?" dedi.

"Elbette sanmıyorum. Seni seviyorum."

"Bu bir çürütme mi?"

"Bir ne?"

Onun da dalga geçmeye başladığını, hatta biraz havayı yumuşatıp yakınlaşmak için gülümsediğini gördü. Kafasını çizgi film kahramanları gibi iki eliyle hızlı hızlı ovuşturuyordu. "Belki de, insan ne ruh, ne de ruhu var, tabii yine de ruhunu *yiteremez*. Bu sav hoşuma gitti."

"Yatağa gel," dedi Glynnis gülerek. "Seviş benimle."

"Böylece de kanıtlayayım ki—"

"Aksini kanıtlamış ol."

Glynnis söylediğinde ciddi değildi—saat epeyce geç olmuştu; o da Ian da çok yorgundular, hem artık çok sık sevişme alışkanlığında değillerdi, hele böyle tuhaf, hazırlıksız anlarda asla—Ian yaklaşırken ılık, karanlık, belli belirsiz bir arzu duymaya başladı, hem bir arzu hem de belinin oralardan yayılan eski arzuların anıydı bu; bir an için o zamana kadar farkına varmadığı bir kaybın derin acısını duydu.

Ian, ayakları buz kesmiş, bir tay çevikliğiyle; her zamanki gibi yatağa dalar, Glynnis'in istediğinden fazla yer kaplarken çok bilmiş bir havayla, "Sevişmek için çok geç," dedi.

Şu an Glynnis banyoda o geceyi düşünüyor; öteki geceleri, ondan sonra Ian'ın tuhaflıkları azalmıştı, zıtlaşmaları da; fakat

'kendi' olmaktan da çıkmıştı; Glynnis'le sevişirken ya da sevişmeye çalışırken bile. O anlarda belli ki kafası başka yerlerde oluyordu, kendi içine kapanıyor, dalıp gidiyordu: Başka yerlere. Beni eskisi kadar sevmiyor, diye düşünüyor Glynnis. Kırgın, sinirli, şaşkın, fakat umutlu, "Birkaç ay içinde her şey daha iyi olacak," diyor. (Estitüde siyasal gelişmeler bekleniyor: Dr. Kreizer 1988 sonbaharında emekli olacak, altı ay içinde yerine geçecek kişi belirlenmiş olmalı. Ian konuşmaya yanaşmasa da Glynnis, Max'ın kafasında yöneticiliği devredebileceği tek kişinin Ian olduğunu Denis'den biliyor. Ian bu onuru, bu işi ve sorumluluğu isteyip istemediğini bilmiyor, bilmemenin de sıkıntısı içinde; belki de yakında bir yıllık izinle Cambridge'den Hazelton'a taşınıp zaman ayıramadığı eski bir proje—siyasal kuram mıydı? tarih kuramı mı?—üzerinde çalışmayı planladığı için meslek hayatında yeni sorumluluklar üstlenmeyi isteyip istemediğinden emin değil.

Bianca artık başka yerde üniversiteye gidiyor, Glynnis ile Ian on dokuz yıldır ilk kez yalnız kaldıkları için Glynnis'e ilişkileri daha bir rahatlamış gibi geliyor: hatta daha romantik, ama aralarında halledilmemiş bir şey, bir gerginlik var. Bianca'nın olmayışının bir rahatlık getirdiği kesin, çünkü son iki ya da üç yıldır anne-kız arasındaki gerginlik iyice artmıştı, yine de kızının yokluğu Glynnis'e tam olarak beklediği huzuru getirmemiş, sözgelimi Ian'a sevecenlik ya da istekle dokunduğunda kocasının tepkisi öyle ağırdan geliyor ki: ezberlenmiş gibi bir tepki hem de bu. Uyurkense hiç tepki vermiyor artık, uykuyla birlikte Glynnis'in ulaşamayacağı bir başka dünyaya dalıp gidiyor sanki.

Ann Arbor'daki o sabahtan bugüne ne kadar değişti, diyor Glynnis kendi kendine. Kafeteryada, burnu kanamış, o şaşkın adam.

Ne yapacağını bilmez bir halde. Çaresiz.

Ian da Bianca'yı özlüyor elbette, üçgenin, o kafasına eseni yapan köşesini özlüyor. Bianca'da gençliğinin bir dönemini özlüyor aslında. (Glynnis de öyle, biliyor bunu, gerçeği yadsımanın yararı yok) Glynnis doğum günü partisine çağırmak için Wesleyan'dan aradığında Bianca önce onun kendisinden bir şey isteyeceğini sanmıştı; ardından fikir sanki kendisininmiş gibi coşkuyla, hem de abartılı bir coşkuyla, "Tabi katılmak istiyorum," demişti. "Babacı-

ğının her gün ellinci yaş günü olmuyor ki." On dakikalık konuşmaları boyunca Bianca konuyu kaç kez, bir türlü inanmıyormuş gibi, Ian'ın yaşına getirmişti; sanki babasının yaşı tıpkı nüfus araştırmalarından çıkardığı sayısız istatistiksel bulgu gibi, yalnızca bireysel değil toplumsal bir bağlamda da yorumlanmak zorundaydı. "Aslında artık elli çok yaşlı sayılmıyor, değil mi?" demişti Bianca. Ardından, "Erkek için, yani."

Seni cadı seni, demişti Glynnis içinden.

Fakat yalnızca gülmüş, "Hayatım, kimse için yaşlı değil," demişti.

Glynnis banyoda göğüslerinin aşağıdan okşanıyormuş gibi canlanıp-suyun yüzünde durduğunu görünce ister istemez hamileliğini, hamileliklerini hatırlıyor: insafsızlık ederek şimdiki Bianca'yı doğmadan önceki Bianca'nın yerine koyuyor... o uzun saatler, saatler süren o korkunç sancı; o çocuğu ortaya çıkarma sancısı! Glynnis, Bianca'yı doğurmaya uğraşmış, Bianca'ysa doğmak istemiyormuş gibi direnmışti; acıdan bitkinleşen gövdesi, ikisi de yaşayabilsin diye içindeki canlıyı atmıştı. Birbirimizi hâlâ tam bağışlamadık, diyor Glynnis içinden.

Aslında Glynnis o acıyı unuttu, büyük ölçüde yani. O hafif burukluğu saymazsa, Bianca'nın üç günlükken ölen erkek kardeşini de unuttuğu gibi, yaşasaydı adı Jonathan olacaktı.

Saat altıyı birkaç dakika geçiyor. Glynnis kendisini yatak odasındaki aynaların en büyüğünde dikkatle süzerek, özenle giyiniyor; birden kendine bir kadeh şarap doldurup giyinirken yudumlamak isteği duyuyor, ama bu isteği hemen bastırıyor, yıllar öncesinden kalma bir alışkanlık bu. (Denis'le ilişkisinden kalma, ikisinin de düşündüklerinden daha ileri gittikleri zamanlardan kalma, aslında Glynnis açısından oyun gibi, oldukça masum bir oyun gibi başlamıştı her şey.) Hiç değilse güzelliklerinin doruğunda oldukları dönemdeki bütün çekici kadınlar gibi Glynnis de özel durumlar için hazırlanmayı hep sevmiştir: Makyaj yapmaktan, saçını taramaktan, tırnaklarını boyamaktan, takı takmaktan, parfüm sürmekten zevk alır. İnsanlar yaşları ilerledikçe aynaya çok yakından bakmayı istemezler, fakat Glynnis bu törensel hazırlıkta güvenini tazeleyici birşeyler bulur hep.

Şifon elbisesini giyecek, yeni değil, ama Ian en çok bunu seviyor: yumuşacık, romantik bir kayısı rengi, sık ve ince pilili, boncuk işli yakası, göğüslerinin güzelliğini ortaya serecek kadar açık bir elbise. Omuzları ve kolları da biraz görünüyor; banyonun etki-siyle pembeleşmiş, çıplak haliyle bir Renoir tablosundaki dolgun, fakat balık etinde bir kadını anımsatıyor. Hipnoza girmiş gibi sey-rediyor kendisini. Başkalarının gördüğü kişi, yüz ve gövde, bu mu? Değilse, kim o gördüğü?

Telefon çalmaya başlıyor. Uzaktaki bir odadan Marvis'in açtı-ğını duyuyor.

3

Bunca zamandır beklenen parti ancak bu kadar başarılı olabi-lir: başlangıç olarak hiç değilse.

Ian, Bianca ile yedi buçuğu biraz geçe geliyor; Bianca'nın ona bir şey söylemediği ve Ian'ın da—ah, Ian!—hiçbir şeyden kuş-kulanmadığı yüzlerinden hemen anlaşılıyor. Ian yağmurluğunu do-laba asıyor, kısa bir süre banyoda kalıyor, geri geldiğinde yüzü yı-kanmış, saçları taranmış görünüyor, Glynnis yemekten önce bir iç-ki verme bahanesiyle onu arkaya, arkadaşlarının beklediği yarı ka-ranlık odaya götürüyor, sonradan anlatacağı gibi bir kuzuyu kesil-meye götürmek kadar kolay oluyor bu. Glynnis'i nasıl bu kadar güvenerek, bu kadar sorgusuz izleyebildi? Önlüğün altındaki şifon elbisesini fark etmedi mi? Ya saçını, parfümünü? Boynundaki inci-leri, kulağındaki inci küpeleri?

Hayır: çok büyük bir sürpriz olmuştu. *Doğum günün kutlu ol-sun, Ian!* Tebrikler, Ian! Arkadaşlarının iyi dilekleri karşısında uygulanıyor, hem de çok uygulanıyor: Elini sıkışları, kucaklayıp öpmeleri; ona duydukları çok açık, sıcacık sevgi. Ve kollarını bü-yük bir coşkuyla boynuna dolayan Bianca: *Doğum günün kutlu ol-sun, babacığım!* Glynnis, Ian'ın bir-iki dakika kadar duruma uyum sağlayamadığını görüyor: Ian gözlüklerini düzeltiyor, gülümsüyor, göz kırpmıyor, yüzlere bakıyor, olmayan birini arar gibi sağa sola bakıyor. (Glynnis'in en yakın ve en sevgili dostlarının hepsini da-vet ettiği kesin. Acaba Ian'ın eklemek istediği biri mi var?) Erkek-lerden biri Ian'a içki hazırlıyor, Malcolm Oliver polaroid makine-

siyle şipşak pozlar çekiyor, Glynnis kolunu Ian'ın koluna dolayıp odanın daha sessiz bir köşesine götürüyor ve, "Ian? Bana kızmadın, değil mi? Çok fazla mı sürpriz oldu?" diyor.

Ian onu öpüyor, "Tabii ki hayır; sana neden kızayım? Hoşuma gitti. Bu ülkede elli yaşına girmeye değiyor demek ki."

Hiç kimse pembe gülleri ben gönderdim demiyor.

Glynnis araştırıp duruyor; Glynnis merakta, bir anlam veremiyor, ama kuşkusuz gururu okşanmış—çünkü kimliği belirsiz bu kişi *ikinize de mutluluklar* diyecek kadar düşünceli davranmış—fakat kimse pembe gülleri ben gönderdim, demiyor. Kuhn'lar o öğleden sonra, Glynnis'in masanın ortasına koyamayacağı kadar büyük ve gösterişli bir çiçek göndermişlerdi. Glynnis de, parti verdiği zamanlar kendi bahçesinde çiçek olmadığında yaptığı gibi, çiçek sipariş etmişti; Leonard Oppenheim ile Paul Owen kırmızı gül ve karanfillerden bir demet getirmişlerdi. "Bunları kim gönderdi bize şimdi?" diye soruyor Glynnis kesme vazoyu kaldırıp. "Kim bu tatlı ve şakacı dostumuz?"

"Belki tanımadığın bir hayranın vardır, Glynnis," diyorlar, ama Glynnis, "Hayır, kart 'ikinize de mutluluklar' diyor. Sizlerden biri olmalı," diyor, bir yandan da rica eder gibi bakıyor. Denis ile Roberta'ya, Malcolm ile June'a, Kuhn'lara, Gassity'lere, Hawley'lere, Leonard ile Paule'e. Fakat hayır: Kimse pembe gülleri ben gönderdim demiyor.

Gecenin ilerleyen saatlerinde Denis'in kulağına eğilip "Sen mi gönderdin onları? Öyleyse söyle bana lütfen," diyor. Denis suçlu suçlu, "Hayatım, keşke öyle *olsa*," diyor.

Glynnis partinin sürpriz yanının kesinlikle başarılı olduğunu görüyor. Kocasını uzun zamandır görmediği kadar neşeli, çocuksu, çakırkeyif, tatlı dilli, zeki ve zarif. Aperitifler harika, Glynnis McCullough'nun aperitifleri hep öyledir zaten, Beluga havyarı, iki çeşit ciğer ezme ve titizlikle hazırlanmış sebze tabağı. "Sakın çok ikrâ etme," diye öğütüyor Glynnis, Marvis'e: "Daha başka yemekler var."

Yaklaşık yirmi yıldır Hazelton'un 'tarihi' evlerinden birinde birlikte yaşayan Leonard Oppenheim ile Paul Owen, McCullough'lara yarım düzine şampanya getirmişler, hem de harika bir şampanya—Taittinger Blanc de Blancs 1976. (Malcolm, şampan-

ya kadehini kaldırmış odadakilere soruyor, "En az tadı kadar güzel, değil mi?") Ötekiler de Scotch, brendi, likör, kutu kutu meyveli şekerleme ve çikolata getirmişler, Ian'ın duvar tenisi arkadaşları—Denis, Malcolm, Vaughn, Vincent—birleşip ona Hazelton Gourmet'den sütlü çikolatayla 'özel' olarak yapılmış duvar tenisi raketi almışlar. Bir yığın da doğum günü kartı gelmiş, çoğu esprili kartlar, birkaçında elli yaşla ilgili şaka yollu sözler var. (Roberta Grinnel, Glynnis'e dert yanarak, "Hediyelik eşya dükkânlarını gezirken inan çok şaşırdım," diyor, "elli yaşına giren erkekler için hazırlanmış ne kadar soğuk esprili kart var öyle." "Erkekler için mi, kadınlara yok mu?" diye soruyor Glynnis. "Erkekler için, kadınlara yok," diyor Roberta. "Bil bakalım neden?" diyor Glynnis kaşlarını çatarak. "Olsa satar mıydı acaba?") Glynnis arkadaşlarına adeta yalvarınıştı Ian'a armağan almasınlar, aşırıya kaçmasınlar diye, fakat tabii ki kendisini dinlememiş, armağansız doğum günü partisi olur mu diye karşı çıkmışlardı, işte yemek öncesi Ian McCullough, taht benzeri yüksek arkalı koltuğuna kurulmuş, Glynnis'in *güzelim paket kâğıtlarını yırtmaması* öğüdüne uyarak özenle armağanları açıyor. Kimileri gerçekten Glynnis'in umduğundan da iddialı: Meika ile Vaughn'un, Hazelton'da pahalılığıyla ünlü İskoç yün mağazasından aldıkları buğday rengi şetland kazak örneğin; Oliver'ların getirdiği kocaman sanat tarihi kitabı—Etrüsk Hazineleeri; pahalı likörler, çeşit çeşit pahalı yiyecek. Bir de komik armağanlar var, Ian'ı güldüren armağanlar, Hawley'lerin getirdiği abanoz ve pirinçten elbise askılığı örneğin, içinden rulo yapılmış bi. tavlâ takımı çıkıyor (kutusu, piyonları, zarı); o gece onlarla birlikte olamayan bir dosttan, Leo Reinhart'tan, özel olarak hazırlanmış, fakat inanılmaz derecede çirkin, balık biçiminde, pahalı bir ipek kravat; yine Ian'ın duvar tenisi arkadaşlarından kocaman bir lâstik sargı—Ian sargıyı havada sallarken büyük bir ciddiyetle, "Tam da ihtiyacım olan şey," diyor. Glynnis'in armağanıysa, gökkuşağı renklerini taşıyan pelüş kâğıda titizlikle sarılmış on vitesli bir Schwinn yarış bisikleti: çok şaşılacak bir armağan değil, çünkü Glynnis ile Bianca iyiden iyiye eskimiş üç vitesli bisikletinin yerine daha yeni ve modernini alması için Ian'a yıllardır ısrar ediyorlardı; Ian gerçekten çok sevinmiş görünüyor, karısına teşekkür edip onu öpüyor, bisikleti kapıdan dışarı sürer gibi yapıyor. Bol bol

kahkaha atılıyor, içkiler tazeleniyor. Glynnis yeni bir Blanc de Blancs şişesinin açıldığını duyuyor.

Sırada Bianca var, Ian'ın onuruna içilen ilk içkilerden sonra uçak yolculuğundan ve o günkü koşuşturmalardan yorgun olduğunu söyleyerek ortadan kaybolmuştu. "Sabah dersim vardı, anne, sana söyledim ya."

Fakat şimdi göz alıcı bir şekilde tekrar ortaya çıkıyor Bianca, hem de tam zamanında—çünkü tam o sıra Glynnis konuklarını akşam yemeği için masaya çağırıyor, saat neredeyse dokuz buçuk—Bianca'nın üzerinde kabare kızlarını anımsatan bir giysi var: siyah frak, siyah pantolon, kolalı beyaz gömlek, başında fiyakalı bir biçimde yana yatırılmış siyah melon şapka. McCullough'ların konukları ona doğru dönüyor ve yol açıyorlar—*Olamaz, Bianca! Ah, Bianca'ya bak!* Glynnis ile Ian'sa o anda dikkatlerin odağı olan kızlarına bakakalmışlar; bu sürprizin şaşkınlığı içindeler. Bianca'nın üniversitede tiyatro, dans ve 'gösteri sanatları' ile ilgilediğini biliyorlar; fakat böyle bir şeye hazır değiller, hayır, *hiç* hazır değiller.

Bianca'nın yüzü ölü gibi bembeyaz pudralı, bir geyşayı andırıyor; dudakları arı sokmuş gibi, dolgun ve kırmızı; kaşları ve kirpikleri kurum karası. O ipek gibi açık kahverengi saçları şapkanın altına toplanmış, kulaklarında şingirtılı kristal küpeler parlıyor. Ayağında çivi kadar ince topuklu siyah güderi ayakkabılar! Glynnis, Bianca'ya hiç yakışmıyor, diyor içinden. Bianca olamaz bu.

Odanın uzak bir köşesinde hemen yer açılıyor ve çeşitli spot ışıkları ayarlanıyor. Bianca elinde getirdiği kasetçaları çalıştırıyor; tenekemsi, ahenksiz, aşırı tiz bir müzik başlıyor—orada bulunanlardan hiçbirinin duymadığı çağdaş bir Amerikan bestecisinin 'senfonik şiiri'. ("Hiç olmazsa sesi kıs," diye yalvarıyor Glynnis, "*sağır* olacağız.") Bianca hiçbir açıklama yapmadan, izleyenlerin ne düşüneceğine aldırmadan vurmali çalgıların ritmi eşliğinde dansına başlıyor; adımları öyle sert ki yer halı ile birlikte sallanıyor; şapkasını Charlie Chaplin gibi kullanarak dans ediyor, önce yere düşürüyor, sonra ayağıyla vurup kaldırıyor, başına iyice yerleştirerek oturtuyor. Sıçırıyor, izleyenlere baştan çıkarıcı öpücükler gönderiyor; gözlerini kaydırıyor, kırıştırıyor, yapmacıklı bir biçimde gülümsü-

yor, yan gözle çapkın çapkın bakıyor; hayretten donup kalmış izleyicilerini güldürmeye çalışıyor—neden gülüyorlar, Glynnis hiç anlamıyor. Makyajı, Bianca gibi genç bir kızın aydınlık, taze, çocuksu yüzünde sırtıyor; ona hem masum, hem de kabarelere çıkan kızların bayağılığını veriyor.

Müziğin ritmi değişirken Bianca, Glynnis'i dehşete düşürerek daha baştan çıkarıcı bir biçimde dans etmeye başlıyor. Başını boyununun kemikleri fırlayana kadar geriye atıyor; müziğin uyumsuz ritmi ve tınısı eşliğinde balık eti dolgunluğundaki bedenini oynatıyor. Kendini iyice kaybedip bir sandalyeye çarpıyor, fakat hiçbir şey olmamış gibi şöminenin camına alaylı bakışlarla bir tekme savuruyor; melon şapkasının lâstik bantı kopuyor, şapka neredeyse düşüyor. Sert adımlar atarken alaycı, meydan okur gibi bir hali var: Kalçalarını beceriksizce sallıyor, o bilinen baştan çıkarıcı selâmlamalar, göz kırpmalar, omuz silkmeler, titremeler izleyiciye yalandan öpücükler göndermeler. Derken Bianca, Glynnis ile Ian'ın hayret dolu bakışları altında soyunmaya başlıyor: Frakı çıkarıp atıyor, şapkayı bir yana fırlatıyor, ağır ve baştan çıkarıcı hareketlerle kolalı beyaz gömleğinin düğmelerini çözüyor, bir yandan da orta yaşlı kadın ve erkeklerden oluşan izleyicilere gülüp duruyor; yapmacık bir biçimde sırtıyor, göz kırptırıyor, fakat izleyenler artık gülmüyorlar. Çünkü olanlar komik olmaktan çıkmış galiba?

O da ne, Bianca gömleğinin altına onunla tıpatıp aynı bir başka gömlek giymiş; pantolonunun altına da başka bir pantolon, ötekini eş—demek pantolon onun için o kadar bol görünüyormuş! İkinci gömleğin altında bir üçüncüsü var, ikinci pantolonun altında üçüncü bir pantolon yerine siyah bir tayt. Artık büyükler, yani çoğu, kendileriyle ve müstehcen beklentileriyle dalga geçildiğini görerek gülüyor, hızla alkışlıyorlar. (Glynnis'in gözleri dolu dolu olmuş. Bianca'nın üzerindeki taytın fazla dolgunluktan sallanan baldırlarına, bacak aralarına, kılları yüzünden kabarık duran cinsel organına nasıl sımsıkı oturup her şeyi ortaya serdiğini görmeye çalışıyor... Çünkü bu bir şaka değil, bir yanılsama değil, her şeyiyle gerçek bir şey bu, erken gelişmiş bir çocuğun kötü gözle bakılmaması gereken, savunmasız ve her şeyiyle ortada olan gövdesi.)

Gösteri bitiyor: kötü müzik, şükürler olsun, birden susuyor;

Bianca kıpkırmızı olmuş, soluk soluğa saçını açıyor, fazla göz alıcı olmasa da iştah uyandıran saçları omuzlarından aşağı dökülüyor. Yarattığı şaşkınlık iyi bir şeymişçesine, "Bianca bizi şaşırtıyorsun!" diyen gözlerle bakan ve nasılsa alkışlamayı beceren babasına doğru eğilip selâm veriyor. Kalanları da eğilerek selâmlıyor, alkışlar, içten görünen, "Bir daha bir daha!" bağırışları arasında odadan çıkıyor.

Kapı aralığında kadife gibi morumsu siyah cildi, beyaz hizmetçi elbisesi, elinde ordövr tepsisiyle Marvis duruyor; sahne sırasını bekliyor sanki, gördüklerinden emin değil, şaşkın bakıyor, gülümsüyor: komik mi, yoksa o kadar komik değil mi? On dokuz yaşındaki Bianca McCullough babasının doğum gününde anne ve babasının bir oda dolusu arkadaşının önünde yarı çıplak kendini sergiliyor. Bianca çıkarken Marvis'e neredeyse çarpıyor, istemeden bir kahkaha tufanına daha neden oluyor.

Meika Cassity, iyi niyetle, elini Glynnis'in koluna koyup, "Kızının bu kadar *yetenekli* olduğunu hiç bilmiyordum," diyor.

Glynnis gülüyor, gözlerini siliyor, "Ian'la ben de pek bilmiyoruz," diyor.

"Yemeğe kalamıyorum, anne. Sana söylemiştim ya."

Bianca gösteri sonrası soluk soluğa Glynnis'e değil, onun şifonyer aynasındaki görüntüsüne bakıyor; elinde bir kâğıt mendil, hızlı, sert, telâşlı darbelerle o korkunç beyaz makyajını, mürekkekbimsi siyah rimelini, kırmızı rujunu siliyor. Siyah tayt hâlâ üzerinde; saçları yüzüne düşüyor; çıplak ayaklarla yere çömelmiş, gömleği terden su gibi, sırtına yapışmış. Aynaya öyle çok eğiliyor ki aynanın yüzeyi hafif buharlanıyor.

Glynnis kırılgan, Glynnis kızgın; ama sakın bir sesle, "Kalamıyor musun? Peki neden? Sana da tabak kondu biliyorsun," diyor.

Bianca, aynanın başka bir noktasına bakarak, suçlu suçlu omuz silkiyor. Kâğıt mendili yüzüne zımparalar gibi sürtüyor.

"Babanın yanında," diyor Glynnis, "sana babanın yanında bir yer hazırladım."

"Sana söyledim sanıyordum," diyor Bianca kaçamak, "telefon-da son konuşmamızda galiba? Geçen perşembe miydi? Kim, beni evine çağırdı, Greg O'Connor da uğrayacak. Massachusetts Teknoloji Enstitüsünden bir haftalığına eve gelmiş, büyük olasılıkla

Scotty da kentte, tanıyorsun, Scotty Simon—"

"Kim'e yemekten sonra gidemez misin? Eminim arkadaşların anlayışla karşılar."

"Anne, biz plan yaptık."

"Fakat hayatım, ne zaman yaptın bunu?"

Glynnis'in sesi istemeden yükseliyor; Bianca kirli mendili atarken ona suçlu, somurtkan bir bakış atıyor. "Ne zaman mı yaptım? Tanrı aşkına, bilmiyorum. Beni sorguya mı çekiyorsun?"

Glynnis, sanki konu oymuş gibi, "Birşeyler yemek zorundasın nasılsa," diyor, Bianca da utanmış bir halde omuz silkerek, "Zaten yiyeceğim, anne," diyor. Glynnis o gece tartışmaya girmeyeceğine kendi kendine söz verdiği halde—Bianca ne kadar zorlarsa zorlasın sinirlenmeyeceğine söz vermişti—birkaç saniye içinde tartışmaya başlıyorlar: yıllardır süren eski tartışmaları, yeni, aslında pek de yeni sayılmayacak bir kılığa bürünmüş, konu Bianca'nın düşüncesizliği, unutkanlığı, kesinlikle bilinçli bencilliği olmuştu. "Geceyi rezil etmek istiyorsun, değil mi?" diyor Glynnis gözleri yaşlarla dolu. "Babanın doğum gününü rezil etmek istiyorsun, benim bütün planlarımı da."

Bianca hain hain, "Anne, evren senin ve planlarının çevresinde dönmüyor," diyor.

Glynnis'i tokat atmaya kışkırtıyor sanki: tam hak ettiği gibi suratına bir tokat indirmeye; tıpkı annenin kızını, son yıllara kadar çok sık ve alışkanlık halinde olmasa da gerektikçe tokatladığı gibi.

Senden nefret ediyorum, diye bağırdı kızı ardından. Bir dişli yerinden oynamış, bir kilit yuvasına oturmuş gibi. *Keşke ölsem, keşke sen ölsem.*

Glynnis sözlerini tartarak, "Böyle düşündüğüne üzüldüm, Bianca," diyor. Kızının odasından çıkıyor, kapıyı kapatıyor, yüreği hızla atıyor, elleri titriyor, tıpkı kıl payı bir tehlike atlatmış biri gibi. Evin öteki ucundan kahkahalar, yüksek sesle konuşmalar, dostların o tanıdık, neşeli, insanı son derece rahatlatan sesleri geliyor: McCullough'ların olağan partilerinden birinde eğlenen insanlar bunlar. Glynnis mutlulukla, sanki hep aynı parti, diye düşünüyor; bu kadar içindeyken bile hep aynı. Sana inat Bianca, evren bu olayın çevresinde dönüyor.

Mutfakta kadehinin dibinde kalan şampanyayı yudumluyor. Son dakikaya bıraktığı işlere başlamalı; Marvis ile ilk yemeği dokuz buçuktan önce masaya getirmeyi planlamışlardı; şu an saat ne-redeyse on.

4

Geçen eylül bir pazar sabahı, Bianca'nın üniversiteye gidişinden bir hafta kadar sonra (tabii bunun olayla bir ilgisi yok) McCullough'lar, sonradan öğrendiklerine göre sabahın üç buçuğunda, kapının vurulmasıyla uykudan uyandılar: ön kapı, sonradan anlat-tıkları gibi, çalınmaktan öte şiddetle yumruklanıyordu. Ne oluyor Tanrı aşkına? demişti Ian, Glynnis ise korkuyla onun koluna yapış-mıştı, açmayalım! Bizi görmesinler!

McCullough'ların evinin planı o yörenin ünlü bir mimarı tara-fından çizilmişti, yoldan içeride, Hazelton'ın o kesimindeki pek çok evden daha kuytu bir yere yapılmıştı, çok fazla cam kullanıl-mıştı—boydan boya cam pencereler, sürgülü kapılar, tavan pence-releri. Dördü ortadaki açık avluya bakan sekiz bölümden oluşuyor-du. Yatak odaları, 'özel' bölümler daha arkadaydı tabii, ama uzak-lık açısından o kadar uzak değillerdi. Kapıdaki korkunç yumrukla-ma sesi McCullough'ların iyice uyanmış ve ne yapacaklarını bil-mez bir halde oturdukları yataktan ancak 9 metre uzaktaydı: böy-le korkunç ve hiç beklenmedik durumlarda insan ne yapabilirdi ki?

Glynnis polisi aramak istiyordu, Ian'sa önce gidip kapıda ki-min olduğuna bakması gerektiğini düşünüyordu; Glynnis ona yal-vardı, hayır, hayır—o zaman seni görürler, evde olduğumuzu an-larlar. Ian el yordamıyla gözlüklerini ararken aklını kullanıp zaten biliyorlar burada olduğumuzu; arabalar dışarıda, dedi. (Yumrukla-ma durmuştu; derken yine başladı, şiddeti artmıştı sanki.) McCul-lough'lar artık ayaktaydılar, Glynnis'in elinde telefonun almacı Ian'a yatak odasından çıkmaması için yalvarıyordu. Çocuklar da olabilir, dedi yarı iç çekerek, uyuşturucu kullanan çocuklar; bizi öl-dürebilirler, ama Ian çoktan yatak odası kapısına gelmiş, kapıyı aç-mıştı. Polisi ara dedi, kapıyı da arkamdan kilitle; kendi evimde saklanmayı kabul edemem, olmaz öyle şey.

Glynnis kapıyı arkasından kilitledi, polisin acil durum numarasını çevirdi; Ian koridor boyu, kendini göstermeden cam duvarlardan dışarıyı izleyerek yavaş yavaş ilerledi, ta ki kapının eşiğinde—iki, belki de üç—adamin durduğunu, ellerinde evin içini aydınlatan son derece güçlü fenerler bulunduğunu görene kadar. Bu adamlar polis olabilir miydi? Hazelton polisi? Onların polisi? Ama neden? Neden bu saatte? Neden kapıyı kırmak istercesine öfkeli vurarak?

Ian, sonradan yaptığı sayısız telefon görüşmesinde ve şikâyet mektubunda anlattığı gibi, "Kim o?" diye bağırarak istemiş, ama sözcükler boğazına takılıp kalmıştı. Glynnis evdeydi, çok korkmuştu; kendisi de, Tanrı biliyor ya korkmuştu. (Alt tarafı gözlüksüz iyi göremeyen, orta yaşlı bir adamdı, her ne kadar duvar tenisinde çok başarılı, çevik bir insan olsa da başka türden olağanüstü bir durumda çaresiz kalırdı: iki ya da üç iri yapılı adamla asla baş edemez.) Adamlar kendilerini tanıtmaya gerek görmeden kapısını yumrukluyorlardı.

Glynnis polis merkezini aradığında nedense dolambaçlı bir ifadeyle ona duruma 'el konduğu' söylendi, Ian avludaki adamları izliyordu: şimdi de fenerlerini saygısızca oturma ve yemek odalarına tutmuş çevreyi kolaçan ediyorlardı; bir tanesi mutfak kapısını yumrukluyordu, derken nedensiz, geldikleri gibi birden gitmeye karar verdiler. Arabalarıyla giriş yolundan geri geri çıkarken öyle dikkatsiz davrandılar ki Glynnis sabah bakınca garajın girişini çevreleyen kır çiçeği tarhlarında lâstik izleri gördü

Sonunda davetsiz konukların polis oldukları anlaşıldı, hiç akla hayale gelmezdi bu—çünkü orası Hazelton-on-Hudson'dı, Bronx değil. Ama gelenler Hazelton polisi değil, eyalet polisiydi, o geç ve son derece uygunsuz saatte Pearce Yolunda bir 'şiddet olayı ihbarını' araştırıyorlardı. Pearce Yolu 338 numarayı, ihbara göre adı geçmişte şiddet olaylarına karışmış olan on altı yaşında bir delikanlının oturduğu 388 numarayla karıştırdıklarını ileri sürerlerdi. Amaçlarının McCullough'ları rahatsız etmek olmadığını söyleyeceklerdi; polisin iki gence şiddet uygulamak suçuyla yargılandığı Amerikan Toplum Hakları Derneği davasına McCullough'ların adlarının karışmasıyla bu olay arasında 'kesinlikle hiçbir ilişki' yoktu. (Adı geçen dava Thiel-Edwards davası olarak bilini-

yordu: Glynnis de Ian da ortak bir dilekçeye imza atmışlar, Ian derneğin o bölgedeki bürosunda görevli olan Malcolm Oliver'ın geçen bahar Cattaraugus İlçe Mahkemesinde protesto niteliğinde bir duruşma düzenlemesine yardım etmişti.)

McCullough'lar olaydan çok etkilendiler, bir süre kendilerine gelediler. Glynnis adamlar gidince rahatlayıp Ian'ın kollarında ağladı. O üç adam içeri girmeye kalkışsaydı, ikisi yapayalnız, savunmasız, silâhsız—ayrıca Ian onca iyi niyetli cesaretine karşın fiziksel üstünlük sağlayamayacak kadar güçsüzdü—ne yaparlardı acaba? Evimiz camdan, diye düşündü Glynnis, hayatımız da camdan, kendimizi korumak için yapabileceğimiz hiçbir şey yok.

Glynnis kendi kendine mırıldanır gibi, "Bundan söz etmesek olmaz mı? Sinirlerimizi bozmaktan başka işe yaramayacak," diyor.

Masadalar, yemeği yarılamışlar; suç, yanlış tutuklama, polisin yozlaşmışlığı konularında—çünkü Malcolm Oliver bu konulardan biriyle, aslında hepsiyle ilgili bir yazı hazırlıyor—genel ve oldukça ateşli bir tartışmaya dalmışlar, 21 Eylül 1986 olayı tekrar gündeme geliyor. 'McCullough'lara baskın' olarak anılıyor bu olay; çünkü arkadaşları konuyla ilgili her şeyi ayrıntısıyla biliyorlar. Özellikle Ian olaya çok öfkelenmiş, günlerce başka şey konuşmamıştı. Sayısız telefon görüşmesi yapmış, eyalet polis şefinden yasal bir açıklama yapmalarını, özür dilemelerini istemiş, Amerikan Toplum Hakları Derneğindeki dostlarının şikâyetçi olması yolundaki destek ve önerilerinden söz etmişti. (Çünkü sonuçta, dediğine göre, kendisinin ve Glynnis'in vatandaşlık hakları çiğnenmişti.) Glynnis başka şeylerden söz etmeyi yeğlese de anlıyor ki en iyisi konuyu kendi gidişine bırakmak. Malcolm'un söyleyecek çok şeyi var, çoğu da yeni ve oldukça ilginç; Vaughn bir anısını anlatıyor, Meika da ekleme yapıyor, Glynnis'in daha önce duymadığı bir anı bu, altmışların eski, ateşli SDS savunucusu Denis, 'polis devleti tehlikesi'nin öfkesiyle konuşuyor; Ian'ın da ekleyeceği şeyler var kuşkusuz, Amos Kuhn'un da, ötekilerinin de. Glynnis dinliyor ya da yarı dinliyor; içki içini ısıtmış, yemeğin o an'a kadarki başarısından hoşnut,—tavuk, sebzeler, mayalı ekmek, Bernkasteler Doktor Auslese 1982 ve yine o eşsiz Château Mouton-Rothschild 1976—kafası bunlarla dolu, mutlu düşünüyor. Masa

çok zarif bir biçimde güzel hazırlanmış: Üzerinde en güzel, beyaz işlemeli İrlanda keten-dantel karışımı masa örtüsü, büyükannesinden kalma, kurşun-kalay alaşımı iki şamdan, ortadaki Waterford vazosunda güzelim pembe güller. Ian seviyor diye yıllar önce Floransa'dan getirdikleri İtalyan işi pişmiş toprak yemek takımını kullanmıştı. İnce ayaklı kristal şarap kadehleri, onları da birkaç hafta önce Neiman-Marcus'un yılbaşı sonrası ucuzluğundan almıştı. Grinnell'lerin armağanı olan kalın, güzel Tunus peçeteleri. Bir de o günün onuruna Glynnis'in büyükannesinin büyükannesinden kalma altın kaplama servis tabağı... gerçekten çok güzel bir tabaktı bu, Glynnis'in hep dediği gibi, biraz fazla güzeldi galiba.

Her şey iyi gidiyor gibi; tabii Bianca'nın davranışı, hem herkesin ortasında hem de içeride yaptığı kabalık sayılmazsa, diye düşünüyor Glynnis, her şey son derece iyi gidiyor.

Leonard Oppenheim tavuktan ilk lokmayı alır almaz çatalını kenara koyup, "Glynnis, kendini bile aşmışsın bu kez," dedi. Kadehini onun için kaldırdı.

Glynnis de tattı ve, evet, güzel, şükürler olsun güzel, çabam boşa gitmedi, diye düşündü.

Uzun zamandır Ian'ı herhangi bir arkadaş ortamında bu kadar mutlu görmediğini düşünüyor.

Arkadaşlarını da böyle... içten ve yapmacıksız mutlu, böyle uyumlu görmemişti galiba, gerçi Bianca'nın tabağı kaldırıldığı halde masanın çevresinde hâlâ tıksık tıksık oturuyorlardı ya.

Denis geçen gün New York'ta başına gelen bir olayı anlatıyor. Az kalsın soyuluyormuş. Glynnis onu her zamanki gibi büyük bir ilgiyle dinliyor, hayranlıkla izliyor, kocasının en yakın arkadaşına, en yakın arkadaşının kocasına karşı, hâlâ içten içe güçlü bir cinsel istek duyuyor: Evet, artık dost gibiler, ama yine de aralarında ilişkilerini belli bir noktadan öteye götürmemeye... özel hayatlarının duyarlı dengesini bozmamaya karar vermemiş de evlenmişler gibiydi, Denis ekonomi uzmanıydı, o da Ian gibi Hazelton Enstitüsünün en eskilerindendi, Ian'dan bir ya da iki yaş büyüktü: geniş omuzlu, kalın boyunlu, orta boyluydu, kurnaz köylü vurdum-duymazlığıyla başı Brueghel'in fırçasından çıkmış gibiydi. Bulldog gibi bir surat, diyor Glynnis içinden, yine de yakışıklı. Mum ışığında Denis'in yüzünün pürüzlü derisi daha bir yumuşamış, gözleri-

nin arasındaki sert ve alaycı öfke çizgileri kaybolmuş görünüyordu.

Glynnis Denis'i soluna oturtmuştu, bu kadar yakın olunca da aralarındaki sekiz aylık kısa ilişkiyi düşünmeye başlamıştı: 'bedensel' ilişki, arkadaşlıklarının uzun, romantik akışı içinde yoğun, sinir bozacak kadar yoğun bir parantez. (McCullough'lar Hazelton'a geleli on beş yıl olmuş muydu gerçekten? İnanması çok güç.) İlişkileri Ian'ın olmadığı bir gece Denis'in Glynnis'i bir parti sonrası eve bırakmasıyla, son derece masum bir şekilde başlamıştı. Bir öpücük, ardından başka öpücükler, Glynnis onu içki içmeye içeri çağırmıştı; ertesi sabah, beklediği gibi, Denis aramıştı. *Seni sevdiğimi biliyorsun, Glynnis. Bütün gece uyuyamadım. Lütfen seni görmeme izin ver. Seni görmeme izin vermelisin.* Glynnis yanılmıyorsa sözcüğün tam anlamıyla, yani gençler gibi arzuyla ve zina etmenin suçluluk duygusuyla altı kez filan sevişmişlerdi. Glynnis ilişkilerinin iyice ilerlediği sıralarda çok sıcak bir yaz günü Denis'in Enstitüdeki klimalı odasında koltuğun üzerinde seviştiklerini hatırlıyor, aşağı yukarı on beş dakika geçmeden de Ian'ın yanındaydı; Ian, Denis, Enstitüden birkaç meslektaşı, hepsi birlikte yemek salonunun açık terasında öğle yemeği yemişlerdi. Yine aynı öğleden sonra Grinnel'lere uğrayıp Roberta'yı görmüştü; Roberta o zaman da, şimdiki gibi, Glynnis'in en yakın arkadaşıydı. O günlerde kendi kendine, o kayıtsızlığına, cüretine ne kadar da öfkeleniyordu. Glynnis, kendi davranışlarına ne kadar da şaşırıyordu? Bunları gerçekten ben mi yapıyorum? Ben, Glynnis, bu kadar ikiyüzlü olabilir miyim?

Başka bir insana sonuna kadar güvenmenin hata olduğunu o zaman anlamıştı. Gerçekten doğru olana değil, doğru olarak görmek istediğimize inanıyoruz.

İlişkileri başladığı gibi çabuk ve romantik bir biçimde bitivermişti. Bitiren, bitirdiği için de hem kendi gözünde hem de Denis'in gözünde belli bir üstünlük kazanan Glynnis olmuştu.

Suç, şiddet, polis vb. tartışması hâlâ sürüyor; Glynnis bir soruya içtenlikle, "Evet, hâlâ kâbuslar görüyorum. Olanlar gerçekten baskın mıydı, yoksa ısrarla dedikleri gibi hata mı bilmiyorum," diye yanıt verdiğini duyuyor—"Tabii ki baskındı," diyor Malcolm—"O olay bana böyle bir evde—herhangi birimizin evinde ya-

ni—bizim gibi silâhı olmayan ve silâh bulundurmamak istemeyen insanların saldırılara nasıl açık ve savunmasız olduklarını gösterdi," diyor Glynnis, sık sık bir şey söyleme telâşıyla birbirinin sözünü kesen seçkin, güvenli insanların olduğu bu masada, sözlerinin yarattığı etkidenden hoşnut ekliyor: "saldırıya uğrayan başka insanlarla karşılaştırılınca bizim gibilerin ister istemez kurban durumunda olduğunu gösterdi."

Bu sözler kurban olmak istemediklerini belirten Vicent Hawley ile Meika Cassity'yi harekete geçiriyor; Glynnis *bizim gibi insanlar* demekle ne demek istiyor? Ama Roberta, Glynnis'le aynı düşüncede; pek belli olmasa da Elizabeth Kuhn da öyle, bir toplumda—'saygın, uygar bir toplumda'—insanın, hayatını korumak pahasına bile olsa, şiddet kullanarak karşılık veremeyeceği durumlar vardır, şeytanla şeytan olamazsınız, diyor. Kocasını Amos şiddetle karşı çıkıyor ona; Denis de Amos'un görüşünü destekliyor; Meika Cassity yüzüklü güzel ellerini yumruk yapıp havaya kaldırarak bir iki düşünce belirtiyor: "Ben ölmek pahasına karşı koyarım." Gülüyorlar, Glynnis artık iyice sıkılmış, ama konu bir türlü değişmiyor; çünkü Elizabeth'in o Quaker ülkücülüğü ile daha söyleyecekleri var; küçük bir çocukken Sonia Hawley'in tecavüze uğradığı—"Bir akraba tarafından filân değil: okuldaki büyük bir çocuk tarafından"—ortaya çıkıyor—geçenlerde Hindistan'a yaptıkları gezide valizleri çalınan Leonard Oppenheim ve Paul Owen'ın da anlatacak çok şeyleri var; bu konuda Ian'ın da söyleyecek çok şeyi olabilir. Böylece sürüp gidiyor konuşmalar.

Glynnis uygun olduğunu kestirdiği bir anda peçetesini koyup mutfığa gidiyor ve Marvis'le dirsek dirseğe geri dönüyor, iki kadın birlikte ağır, sıcak tabaklar taşıyorlar. "Biraz daha alır mısınız?" diye soruyor Glynnis herkese.

Onun yaşında biri, böylesine güçlü ve ince bir espri anlayışına sahip biri bu soruyu nasıl olup da bu kadar ciddi sorabiliyor, hayret; sahip olduğu en değerli şeyi sunuyor sanki—belki de bütün hayatı?

5

Masada çikolatalı pastadan başka Glynnis'in hazırladığı krep

de var; hafif, leziz, portakal—ve böğürtlen—aromalı krep, oradaki-lerin çoğu için yeni bir tat, Chartreuse ile hazırlanmış. Krepler alev alev yanarken, ne güzel, diye düşünüyor Glynnis: Soluk, mavimsi mor alev, çocuksu bir tılsım, alkol ve şekerin kokusu; ne güzel ve ne acı, her şey bitmek üzere. İki tatlı da büyük olay yaratıyor ve Glynnis herkesin ikisinden de birer parça istediğine seviniyor. Yüzü mutluluktan ve şaraptan al al olmuş, artık partinin sonuna gelindiğini ve dinlenebileceğini anlayarak arkadaşlarının övgü dolu sözlerini teşekkürlerle kabul ediyor. Övgü, özellikle bu kadar yüz yüze olunca, Glynnis'i utandırır; fakat çok iyi biliyor ki övgü almayınca da içten içe bozulur.

İlgiyi kendi üzerinden Ian'a çekerek, "*Ona* teşekkür edin. Bütün bunların esin kaynağı oydu," diyor.

Ian masanın öbür ucunda kendini sohbete kaptırmış, Glynnis'in ne dediğini pek duymuyor, ama masanın üzerinden eğilip gülümsüyor, gözlük camları mum ışığında parıltıyor. Önündeki tabakta tatlısından kalanlar var.

Masanın Glynnis'in oturduğu ucunda kahve ve likör eşliğinde yemek konusu konuşuluyor: Uygar toplumlar da, en azından toplumun üst tabakalarında yemeğin hayatın *doğasında* olan bir şey olup olmadığı; ya da Amos Kuhn'un ortaya attığı gibi, aslında bunun yemekten öte bir şeyin yerine geçip geçmediği. "Aramızda sadece yaşamak için yiyen var mı acaba?" diyor Amos. "Glynnis'in bize bu gece hazırlandığı türden yemekleri kim salt—yemek için yer?"

Glynnis, "Yemek işte. Hepsi bu," diyor.

"Hayır. Bir malzeme var, sen o malzemeden sanat eseri yapıyorsun."

İnsanbilimci Amos Kuhn, Enstitünün en seçkin ve en eski üyesiydi, altmış yaşlarında, fazlaca uzun boylu, kır saçlı, güzel konuşan, sarışın ve kusursuz yüz çizgileriyle yakışıklı bir beyefendiydi. Gregory Batesen ve Margaret Mead'ın koruduğu biriydi, yaygın bir ünü olmasa da artık onlar kadar ünlüydü. İlk kazılarını Borneo'da yapmış, insanlığın yemek saplantısının gizemli doğası üzerine ilginç öyküler anlatır—Glynnis ve arkadaşları bu öykülerin çoğunu önceden dinlemişlerdi tabii. Amos bunun hem en temel,

hem de en soyut güdü olduğunu söylüyor. "Üzerinde hayat boyu çalışabilirsiniz; inanılmayacak kadar çok veri toplayıp birbirini çürüten tezlere varabilirsiniz."

"‘Tabu’ kavramının kendisi, örneğin –neden kimi yiyecekler kimi kültürlerde tabu da öbürlerinden değil; neden belli bir kültürde kimi yiyecekler tabu da ötekileri değil; ve neden ‘tabu’ denen şey mevsimden mevsime değişebilir. Başka bir örnek, kabile kültürlerinde ölüme – yani ölümlere– çok yakın olma durumu tabuyu bozar; kişi kimi yiyecekleri yiyemez, kendi eliyle ağzına bir şey koyamaz; ellerini kullanmadan yerden yemek yemek ya da başka birinin elinden beslenmek zorundadır. Daha da tuhafı"—Amos birden sürekli olarak yükselen sesinin farkına varmış gibi duruyor; Glynnis onun bu duyarlılığını, hafif işitme engelli olduğu için orada bulunan herkesin dinlediğine, evet, masadakilerin hepsinin kulağının kendisinde olduğuna emin olduktan sonra devam etme gücünü kendinde buluşunu gözlüyor. "Yiyecek şey bulmanın endişe yaratacak kadar zor olduğu kültürlerde yiyecekler törenle ziyan edilir—tanrılara, totemlere hatta düşmanların ölümlerine sunulur. Borneo, Melonezya, Batı Afrika gibi yerlerde kafatası avcılığı yasaklanmadan önce kafatası avlayan kabileler kurbanlarının kesik ve büzüşmüş başlarındaki ağızlarının içine son derece abartılı, tuhaf, ama bir o kadar da ciddi törenler eşliğinde en değerli yiyecekleri tıkıştırırlardı! Ben bu törenlere tanık oldum; şaşkınlık içinde kaldım, ama öyle tüylerim ürperdiğinden değil—kesik baş düşüncesine, insan elinin bir ürünü olarak ergeç alışıylıyor—benim şaşıtım o ciddi halleriydi. Bir de ilkel insanlar, bizim deyimimizle yani, kutsal bir güce ya da ayın hareketine boyun eğme göstergesi olarak karınlarını ya hastalanacak kadar doyuruyor ya da ölmek pahasına aç bırakıyorlar. Ziyafet ve zafiyet—bu iki sözcüğün böyle-sinc birbirine benzemesi anlamlı. Yiyecek kodlanmış bir şeydir, diyor Amos sonunda gülümseyerek, "öyleyse aramızda bu kodu bozan kim?"

Böylece ziyafetten ve zafiyetten, tıptaki adlarıyla *bulimia* ve *anorexia*’dan söz etmeyi sürdürüyorlar, içlerinde en zayıfları olan Malcolm Oliver kemerinin üstünden göbeğine vurarak, "Yemek aşk gibidir, ne eksigi, ne fazlası vardır," diyor; Denis ise "Peki aşk yemek gibi midir? Önemli olan bu," diyor. Ian masadan kalkar-

ken kibar bir koca olarak gülümseyip "Besleyici ise öyledir," diyor.

Ian izin isteyerek evin arka tarafına, belki de banyosuna doğru gitmek üzere gözden kayboluyor; o yokken Enstitü siyasasından söz ediyorlar, Ulusal Sağlık Hizmetleri Projesinde çalışan uzman, toplumbilimci Vincent Hawley, lâf arasında Glynnis'e araştırma komitesi başkanlığı için Ian'a 'henüz bir öneri' gelip gelmediğini soruyor; Glynnis ters ters, "Ona sormalısınız bunu," diyor, ama hemen "aman sakın sorma, biliyorsun çok gizli bir konu bu," diye ekliyor.

"Ah, elbette: 'gizlilik'," diyor Vincent gülümseyerek. "Dostlar arasında yeri olabilir mi?"

Fakat konu hemen kapatılıyor, çünkü bunları konuşmanın yeri değil, yine eski konuya, yemeğe dönüyorlar: Sırayla yamyam törenlerinden, Katolik âyinlerinden; üç yıldızlı Fransız lokantalarında yenmiş unutulmaz yemeklerden—yakında bir yıllığına Provençe'e gidecek olan Hawley'lere, Leonard Oppenheim kısaca nereye, ne zaman gidip ne ısmarlayabileceklerini anlatıyor; yarım bırakılan perhizlerden, gerçek perhizlerden; çocuklarda ve yetişkinlerde kimi yiyeceklere düşkünlükten konuşuluyor. June Oliver büfe-lerde satılan türden 'açık saçık şeyler anımsatacak biçimde birbirine yapışmış naneli çubuk şekerlemelere' doyamadığını itiraf ediyor; Roberta Grinnel de tuzlu kraker üzerinde kalın bir tabaka fıstık ezmesine bayıldığını itiraf ederek—"Kendimi tutmasam hiç doymamacasına yiyebilirim," diyor. Zor beğenirliği ile tanınan ve ünlü bir sanat ve antika dergisinin yayın yönetmeni olan Paul Owen patlamış mısıra dayanamıyor: ucuz, yağlı, tuzlu, hatta biraz durmuş, içine konduğu karton kutunun kokusu hafiften üzerine sinmiş mısıra, "1950'lerde sinemalarda kullanılan o sinek ilaçlarının kokusu da sinmiştir tabii." Aralarında şaraptan en iyi anlayan kişi olan Leonard Oppenheim her çeşit kurabiye falan gibi şeylere 'rezilce' bir tutkunluğu olduğunu açıklıyor: çikolatalı, kakao kremalısı, fıstık ezmelisi, pembe boyalı hindistancevizi serpilmiş—"Yirmi yaşlarındayken moralim bozuk olunca, Seven-Eleven marketlerinden birine girip koca bir paket alır, patlayana kadar yerdim." 1960'larda California'da Tassajara'daki Zen Merkezinde kalmış olan, yalnızca doğal besinlerle beslenmekle ünlü Malcolm

Oliver da adi şekerleme ve bisküvileri, patates cipsini, pizzayı ve halka şeklinde kızarmış soğanları—"Ne kadar yağlı olursa o kadar iyi"—sevdiğini açıklıyor. Elizabeth Kuhn, söylediğine göre, kepeğe öyle düşkün ki bol krema ve şekerle karıştırıp kaşık kaşık yemeye doyamıyor: İskoç büyükanne tarafından yetiştirilmenin belki de sıkıcı olmayan tek sonucu. Hâlâ ikinci dilim pastasını yemekle uğraşan Amos Kuhn, "Çikolata. Fakat çok iyi kalite çikolata olmalı, bunun gibi," diyor. Denis, Hawley'ler, Vaughn Cassity ve Glynnis dondurmaya dayanamadıklarını söylüyorlar; Denis şaka yollu kendi düşkünlüğünün bebeklikte anne memesine, sonraları da başka memelere olan düşkünlüğünden kaynaklandığını sandığını söylüyor. O an Glynnis, Ian'ın yokluğunun dikkat çektiğini ve fazla uzadığını fark ediyor, hasta mı acaba—hasta olmalı— diyor, bir yandan da en sevdikleri dondurmaların isimlerini sıralama yarışına girmiş olan arkadaşlarına gülüyor: Baskin—Robbins, Häagen-Dazs, Abbots, Breyers, Old Philadelphia, Fruşen Glädjé... naneli, şeftali-çilek karışık, limon-vişne karışık, çikolatalı kremalı, çikolatalı naneli, çikolatalı romlu ve sade vanilyalı elbette—Leonard Oppenheim'in abartarak söylediği gibi, "Lezzetlerin en hası, en yücesi." Ian'ın yokluğu Glynnis'in aklına takılıyor artık—ya hasta, banyosunda ya da onarılmaz bir kabalık bu yaptığı—Glynnis ayağa fırlayıp telâşla mutfığa gidiyor ve kucağı dondurma kaplarıyla dolu olarak neşe içinde geri dönüyor, yedi değişik türde harika dondurmalar: Kaşıkları dağıtıp arkadaşlarına biraz tadarak kapları elden ele dolaştırmalarını söylüyor—"Kâselerle filân uğraşmamıza gerek yok."

"Peki ya Ian?" diye soruyor birisi.

"Ian başının çaresine baksın, ne yapalım," diyor Glynnis.

Böylece çocuklar gibi, kapları elden ele dolaştırıyorlar: kimi hiçbirinden bir kez daha alamadığına söyleniyor, yine de çocuklar gibi dondurmayı kaşıklamayı sürdürüyor; Glynnis'in parmaklarının arasında bir sigara var, oysa yaktığını hatırlamıyor bile; ikinci kadeh *crème de menthe* likörünü de bitirmiş; bir gülme krizinin ardından gözleri yaşarmış; Vaughn Cassity'nin elindeki kaşıktan muz taneli dondurma yalıyor ve Ian'ın nerede olduğunu, Bianca'nın nerede olduğunu düşünüyor. Neden diyor içinden, partinin en güzel yerinde, hem de, yemekle ilgili kaygılarım dağılmış, her şey

yolunda gitmiş, arkadaşlarım böyle neşe içinde, gevşemiş, yemek-içmekten epeyce kafayı bulmuş eğleniyorken, neden içten içe buruk hissediyorum kendimi, sanki fırtınalı bir aşkın ardından acı çeker gibi; partinin coşkusuna karşın bunca canı sıkkın; bunca ağlamaklı? Bir yandan da ettiği komik bir lâfa kendini tutamayıp kahkahalarla gülerken bile o gece Denis'le birbirlerine söyleyecek birşeyleri olmadığını düşünüyor; Denis aslında kendini Meika'ya kaptırmış, Meika da ona: Fazla Fransızvari, fazla kadınsı kahkahalar atan, olduğundan on yaş daha genç gösteren, aslında kırk üç-kırk dört yaşlarında olan, son model küllü sarı saçlı, erkek delisi Meika Cassity.

"Ian? Bir şey mi oldu?"

Glynnis Ian'ın çalışma odasının kapısını tıklatmadan açıyor, Ian orada masanın başında, önünde telefon, başı ellerinin arasında karanlıkta oturuyor. Holden gelen ışık önüne düşünce başını kaldırıp kısık gözlerle suçlu gibi bakıyor. Gözlüksüz hali Glynnis'de hep zıt duygular uyandırır, hem hoşuna gider, hem sinirine dokunur. Böyle zamanlarda Ian, Glynnis'in yüzündeki ifadeye hiçbir anlam veremiyormuş gibi görünür.

"Kimi arıyorsun?" diye soruyor Glynnis korkuyla. "Bir şey mi oldu?"

Ian hızla ayağa kalkıyor, gözlüklerini takıyor, özür diler gibi, "Bir şey yok, Glynnis, üzgünüm, seni..." ve uzun bir duraklama, sanki ne demeye çalıştığını bilmiyor. Glynnis şaşkın; kırgın ve öfkeli, şart mı o an telefon etmesi, dostlarının gitmek üzere olduklarını bilmiyor mu, masadan ne kadar uzun ayrıldığının farkında değil mi, herkes ona bu kadar iyi davranırken, gece bu kadar güzel giderken?

"Üzgünüm," diyor Ian. "O kadar uzun kaldığımı fark etmedim. Nasıl geçti hiç farkına varmadım..."

"Ian, nasıl yaptın bunu!"

Saçları darmadağın, kravatı gevşemiş; üzerinde şarabın tatlı kokusuna karışmış nahoş bir ter kokusu. Bu adam suçlu, diye düşünüyor Glynnis. Karısını aldatıyor.

Sakin olmaya çalışarak, "Bir şey oldu, değil mi? Kimi aradın?" diyor.

"Stanley Brisbane'i aramaya çalıştım... fakat kimse yoktu. Bü-

tün gün ona ulaşmaya çalıştım."

"Stanley Brisbane kim?"

"Ekimde Budapeşte'deki konferansta oturumları onunla birlikte yöneteceğiz... dünya nüfus sempozyumunu birlikte düzenliyoruz... konuşmacıları, yapılacak konuşmaları ayarlamamız gerekiyor. Küçük bir sorun çıktı, bütçeyle ilgili bir sorun; aslında iki gündür Chicago'dan arayıp duruyorum onu, ama hiç—"

Glynnis bağılıyor, "Ian, bu konuyu şimdilik kapat lütfen."

Yemek salonuna döndüklerinde görüyorlar ki konukların kimisi ayağa kalkmış, gitmeye hazırlanıyor, Glynnis'in canı sıkılıyor buna; Ian şirin görünmeye çalışarak özür diliyor; telefon konuşmasını, Chicago'daki siyaset bilimcisi Stanley Brisbane'e ulaşma çabalarının boşa gidişini, Brisbane'le konferansın kendilerine düşen bölümünü düzenlerken karşılaştıkları güçlükleri, falan filan anlatıyor, o tuhaf durumu örtbas etmeye, her şeyi yolunda, yani olabildiğince yolundaymış gibi göstermeye çalışıyor. İçince kavgacı, tuhaf ve ısrarcı biri olan Denis, "Stanley'le iş yapılmayacağını bilmen gerekir: Adam şımarık, çatlağın teki," diyor. Ardından da o anlaşılmaz ve duruma pek de uymayan öykülerinden birini anlatıyor, kalkmaya hazırlanan Hawhey'ler ile Kuhn'lar biraz daha oyalanıyorlar, herkes Chicago'lu Stanley Brisbane'in attığı pozlara, havalara gülüyor, Glynnis'se o güne kadar adamın adını bile duymamış. Yine de herkesle birlikte gülüyor. Ardından kendine ufak bir kadeh *crème de menthe* daha dolduruyor. Öyle dayanılmaz, öyle lezzetli ki.

Marvis'i götürecek taksi geldiğinde saat sabah 1.20. Glynnis mutfağın, yemek salonunun, oturma salonunun ışıklarını kapatıyor, ayağında sadece çorapları, yorgunluk ve mutluluktan sallanarak Bernkosteler Doktor Auslese 1982'nin kalanından bir kadeh yudumluyor: Ian McCullough'nun ellinci doğum gününün başarılı geçmesi onuruna... herkesin dediği gibi unutulmaz bir geceydi... yemekleri enfesti... Glynnis gibisi yoktu... Ian da yemek masasının toplanmasına yardım ederken ayakta sallanıyor, özür ve pişmanlık dolu bir sesle ağır ağır konuşuyor, her heceyi içkiyi fazla kaçırıp sonradan hiçbir şey hatırlamadığı zamanlardaki gibi tek tek telâffuz ediyor. Üçüncü ya da dördüncü kez, "Üzgünüm, farkına varmadım, kabalık etmek istemedim, o kadar uzun kaldığımı

fark etmedim..." diyor.

Ardından Bianca eve dönüyor; Glynnis onunla konuşmak zorunda hissediyor kendini, sanki ona, insanın canını sıkan o küçük cadiya yokluğunun pek de önemli olmadığını göstermeye çalışıyor: Annesinin aslında onun bu bencil davranışına ne kadar az kıvrılmış olduğunu. "Sen eğlendin mi bari, şöyle—neydi adı, Kim mi?" diye başlıyor Glynnis.

Bianca hemen, "Evet. Kim. Evet, iyiydi," diyor kazağını çıkarırken—"ya babamın partisi nasıldı?"

"Babanın partisi iyiydi," diyor Glynnis hiçbir art anlam, kızgınlık, hatta sitem bile hissettirmeden. Bianca da umursamaz bir tavırla geriniyor, esniyor, bir köpek gibi başını sallıyor, Glynnis'in görebildiği kadarıyla, deyim yerindeyse, annesinin inceliğine karşı, ona meydan okurcasına kaba, biçimsiz ve beceriksiz olmaya çalışan hoş bir genç kız.

"Nerede yediniz sonuçta?" diye soruyor Glynnis.

Bianca omuz silkerek, "Öyle özel bir yer değildi," diyor.

"Evet, ama nerede?" diyor Glynnis.

Bianca bu kez bıkkın, somurtuyor, bira kokan bir geçirtille sırtını dönüyor. "Her zamanki yerlerden birinde."

Neden benden nefret ediyorsun? diyor Glynnis içinden. Neden ben seni, bütün hırçınlıklarına karşın severken, sevecekken?

Anne-kız Bianca'nın odasının kapısının tam önünde duruyorlar. Saat ikiye yirmi var; Ian yatmış; konukların hepsi gitmiş; ikisini saymazsak sağırlık duygusu verecek kadar sessiz haliyle ev, gece rıhtımında rüzgârsız, kıpırtısız bekleyen gizemli bir gemi gibi. Glynnis yüzünü ellerinin arasına alıp yoğurmak, çerçevesini çizmek, biçim vermek isteğiyle Bianca'ya bakıyor; düşünüyor; kavgamı etsek yoksa iyi geceler dileyip birbirimizi öpsek mi? Yoksa kırmaya ve kırılmaya alışkın olduğumuza göre sadece iyi geceler deyip arkamızı dönsek, her şeyi öylece bıraksak mı?

Bianca, "Peki—" diyor.

Glynnis, "Peki," diyor. Sonra yavaşça dönüyor, "iyi geceler."

Ian bir koluyla gözlerini başucu lâmbasının ışığına siper etmiş sırtüstü yatıyor. Soluk alışı çok gürültülü ve hırıltılı; uykuya dalmış görünüyor, uzun bacaklarını bir lahit üzerindeki taştan bir

heykel gibi uzatmış, kıpırtısız yatıyor.

Glynnis üzerine bir gecelik geçiriyor; eski alışkanlıkla ellerini göğüslerinin üzerinde, çevresinde gezdiriyor, onları avuçluyor, bir anlık şaşkınlık ve pişmanlık kaplıyor içini. İhanet bedenini ısıdır derler ya hep; benlik, ruh bakir kalır; onun için insan elli yaşında bir bedende tuhaf ve uygunsuz bir biçimde yirmi yaşında kalıveriyor. Serüveni daha yeni başlamış.

Dayanamıyorum artık, diye düşünüyor Glynnis.

Birşeyler olacak, hem de çok yakında, benim isteğim ve denetimim dışında: Ama ne?

Ian'ın çalışma odasında, karanlıkta, telefonla yeni konuşmuş ya da konuşmak üzere ya da konuşmayı düşünen şaşkın hali geliyor gözlerinin önüne. Bir iş görüşmesi, neden inanmasın, neden olmasın? Çünkü Ian (Glynnis yüreklenip düşünmeye başlıyor) ya da herhangi bir arkadaşı, sözgelimi Vincent, sözgelimi Denis, hele hele Amos ilk kez böyle bir şey yapıyor değil ki... Toplumsal yaşam erkekler ve kadınlar için farklı anlama geliyor, demişti bir keresinde Elizabeth Kuhn. Bu, hiç unutulmaması gereken bir gerçektir.

Birden eski bir olay, çözemediği bir durum aklına geliyor: Ocakta Ian, Boston'a konusuyla ilgili bir konferansa kendi adına ya da *Dergi* adına, bir ödül almaya gitmişti; Glynnis cumartesi öğleden sonra onu aradığında Ian'ın otelden ayrıldığını söylemişlerdi. Oysa konferans pazar öğleden sonra bitiyordu ve Ian ona pazar akşamı evde olacağını söylemişti; öyleyse neredeydi? Kendimi tutup arkadaşlarından birini aramayacağım, demişti Glynnis içinden. Kendimi tutup peşine düşmeyeceğim.

Ian, pazar akşamı eve yorgun, sinirli, kafası karışık bir halde dönmüş, Glynnis'e konferansın 'çok iyi' gitmediğini söylemişti—meslektaşları arasında giderek güçlenen birtakım tutucular vardı, Ian'ın her şeyden önce ırkçı ve başka bakımlardan tatsız bulduğu siyasal ve sosyobiyolojik bir öge— Glynnis sadece, "Peki ya ödülün; seni sevindirmedi mi?" demişti. Ian, "Ah, evet, evet, tabii," demişti, sanki o an hatırlamış gibi; annesini yatıştırmaya çalışan bir çocuk pozunda ona Ulusal Siyaset Bilimcileri Derneğinin verdiği yaldızlı belgeyi, 1.500 dolarlık çeki göstermişti. Glynnis oteli sormamaya kararlı olduğu halde lâfın arasında, "Boston'dan ne za-

man ayrıldın?" deyivermişti. Ian hiç duraksamadan, "Bugün. Bugün öğleden sonra. Konferans bugün öğleden sonra bitti," dedi. Glynnis hâlâ kayıtsızca, "Fakat seni dün aradım, bir gün öncesinden ayrıldığını söylediler," demiş; suçluyor gibi olmasın diye de—çünkü kesinlikle suçladığı filân yoktu—eklemişti, "Resepsiyondakiler hata yapmıştır." Ian da arkasını dönmüş giderken omzunun üstünden sadece, "Evet, doğru—yani doğru olabilir. Resepsiyonun hatası," demişti.

Glynnis ardından bağırmak, üzerine atlamak, onu yumruklamak, ona vurmak, sormak istemişti: Bana yalan mı söylüyorsun? Beni aldatıyor musun? Sonucunun ne olacağını düşünmüyor musun?

Glynnis şu an onu rahatsız etmeden yatağa giriyor ve başucu lâmbasını söndürerek ona dönüyor, çoğunlukla içgüdüsel olarak yaptığı gibi dönüyor ona; uykulu uykulu onu öpüyor; Ian uyanıyor, o da Glynnis'i öpüyor, ama çok uykulu; ayrılıp uykuya dalıyorlar. Glynnis hep yatağın köşesine dönük yatar, sağa doğru, kendini kukaklar gibi: çocukluktan beri bırakmadığı bir alışkanlıktır bu. Bazı huzursuz geceler, oldukça sık başına gelen terleme nöbetleri dışında sessiz, hatta çıt çıkarmadan uyur: Uyurken karanlık, dalgalı bir havuz yükselip onu içine alır, sarar sanki, imgelerden, özellikle de yüzlerden oluşmuş bir çağlayanın altında kalırken sakın soluğu tuhaf bir biçimde hızlanır... bu yüzlerin bazılarını tanıyor, arkadaşlarının yüzleri (ama şekilsiz, basık, lunapark aynasındaki gibi) çoğu da yabancı yüzler (canlı gibiler, imgesel ayrıntıları öyle belirgin ki insan onların sadece durmak bilmez bir hayâl gücünün ürünleri olduğuna inanamıyor): Hareketsiz, donakalmış, hiçbir şey anlamayan bir tanık olarak içinde bulunduğu, hızlanan bir doğa görünümü gibi yüzler kendisinin üzerine saldırıyor. Bir kâbus değil bu, kâbusa da dönmüyor; sadece alkole bulanmış bir yorgunluk uykusu... sürüklene sürüklene, düşe kalka, bata çıka, su yoğunluğunda, su saydamlığında bir madde gibi her an başka bir yere aka aka yol alıyor... ah, fakat ayakları çıplak, yerler soğuk, havada bozulmuş yiyecek kokusu var ve içki... biri masa örtüsüne şarap dökmüş, demişti Ian, yazık, çıkar mı dersin, en güzel masa örtümüz, ama pirinç şamdan ıslıl ıslıl parlıyor, şamdanın uzun, zarif mumlu kolları,

mumların sönmüş alevlerinin imgesi vitrinin üzerindeki aynada, cam duvarlarda, sürgülü kapıda yansıyor, mutfakta da bakır tavaların arkaları minyatür ay imgeleri gibi parlıyor, pencerede asılı bitkiler kendi gizli dünyalarında örümcek gibi titriyorlar ve Glynnis neden diye düşünüyor, neden Marvis gecenin sonuna doğru kendisine öyle soğuk davranmıştı, gülmemiş, yanıt vermemişti, hem de Glynnis ona karşı hep iyi davrandığı, yılbaşlarında armağanlar aldığı, mahcup olmasın, aklına bir şey gelmesin diye çırpındığı halde, ne istiyor bunlar, bu Zenci kadınlar, kadınları da erkekleri kadar anlaşılmaz, bizden veremeyeceğimiz neler istiyorlar?.. işte, Glynnis ile Ian kapıda arkadaşlarına güle güle diyorlar, birisi Glynnis'in ılık yanağını öpüyor, o da mutlu, heyecanla karşılık veriyor, Denis'in içkili soluğu yüzünü yalıyor, gülüyor, birden geri çekilip onu itiyor, yoksa başka bir erkek mi, bir yabancı mı ittiği, tam o sırada yüzünü seçemediği bir kadın, hayır Roberta bu, yoksa Meika mı, evet Roberta bu, yoksa Meika mı, evet Roberta, ayaklarının ucunda yükselip Ian'ı öpüyor, iyi geceler diyor, fakat elleri öyle kemikli ve soğuk ki Glynnis ürkerek bırakıyor, ama hiç belli etmiyor, yüzünün derisi gergin bir maske gibi, hiçbir şey belli etmiyor, ikinizi de seviyorum, ikinizi de seviyor, seviyor, seviyorum, hepinizin içinde kaybolup gidiyorum.

Cam duvardaki kapı dikkatlice kapatılıyor.

Bu, McCulloughlar'da artık bir alışkanlık.

Camdan bir evde yaşıyorlar ne de olsa.

Glynnis çıplak ayaklarını sürüye sürüye odalarda geziniyor, bazıları yabancı görünen bu odaların hepsi de ona ait, onun sorumluluğunda; mağaramsı, kuytu bir odada kızını, kendisinin olduğu söylenen çocuğu, uyur buluyor, soluk alışması kesik kesik, bir bebek gibi derin uyuyor, öyle derin ki uyanması olanaksız; benim görevim ne öyleyse, diye isyan ediyor Glynnis, ne yapmam gerekiyor? Duvarları ilginç bir eğimle birleşen basık tavanlı, nemli, serayı andıran başka bir odaysa Ian ile Glynnis'e ait, McCullough'lar, yatakta, alışkın oldukları örtüler altında uykunun dokunulmazlığı ve bireyselliği içinde birbirlerine sırtlarını dönmüşler, bedenleri, kabukları çıkarılmış yumuşakçalar gibi içe kıvrılmış, tortop olmuş; uykunun dokunulmazlığı ve bireyselliği içinde sırt sırta yatmaları na karşın, biri ötekinin ikizi gibi. Glynnis birden bu iki kişiye kızı-

yor, sinirle esniyor, tıpkı mutfaktaki gibi çene ağrıtan, uzun ve ka-
ba bir esneme, mutfak ısı ısı, Marvis bulaşıkları lavaboda elden
geçirip gürültüyle bulaşık makinesine yerleştiriyor, makineye kon-
mayıp elde yıkanacak nazik parçalar dışında elbette: onlar hangile-
ri biliyorsun tabii Marvis, bunca yıldır birlikteyiz? Özenle hazırlan-
mış masanın en ucunda onun yemeğini yiyen, şarabını içen, dişleri-
ni geniş beyaz bir sırtı ışıla ortaya sermiş uzun boylu bir yabancı
oturuyor, fakat mum ışığı gözünü alıyor Glynnis'in, yüzünü seçe-
miyor.

Artık ev boş. Sessizlik sağır edici. Suda süzülen kıpırtısız bir
gemi gibi. Çıplak ayakları Glynnis'i yemek odasının oturma odası-
na açıldığı yere getiriyor, gözlerinden şikâyeti olmadığı halde zar
zor seçebildiği en uzak, düşey duvar burası; geceyle bir olmuş,
boydan boya cam duvarlar, pencereler, sürgülü kapılar hep gece-
nin içinde kaybolmuş, sessiz sedasız bir mutlulukla düşünüyor
Glynnis. Benim evim. Benim ailem. Benim hayatım. Benim.

İşin sonu çok çabuk ve değiştirilemez bir biçimde geldi. Tabii çok da beklenmedik bir biçimde.

Nisanın 23'üydü, hava mevsime göre ılıktı. Ian alacakaranlıkta Enstitüden döndüğünde hâlâ bir yaz akşamı ılıkliğındaydı. Taze çiçek kokuları geliyordu: İnsanın yürek atışlarını bozacak bir akşam, diye düşündü Ian. Haftalardır canını sıkan—belki de aylar olmuştu?—o dümensizlik, başıboşluk, belirsizlik duygusunun verdiği baş dönmesi duygusu o gece, sanki havanın da etkisiyle iyice artmıştı. Soluk alamayacağını sandı bir an; evine girerken soluğu tükenip kapıda kalacak gibiydi.

Honda'yı her zamanki gibi çakıl taşlı yola park etti; Glynnis'in aile tipi arabasının da park yerinde her zamanki gibi durduğunu gördü; bir de tuhaf, hatalı, dikkat çekici bir şey gördüğünü hatırlıyordu belli belirsiz... fakat ertesi güne kadar bulamayacaktı bunun ne olduğunu; dikdörtgen bir paket, büyüklüğüne ve biçimine bakılırsa Glynnis'in Müzik Mirasımız Derneğinden ısmarladığı plak olmalıydı, çok ilginç bir sonuç çıkıyordu bundan, Glynnis, arabası park yerinde ve kendisi evde olduğu halde postayı almamıştı. Glynnis'in dışarıda olduğu, eve kendisinden sonra döndüğü günlerde Ian bazan evde dolanır, belli belirsiz adını koyamadığı birşeyler aranır, Glynnis'in mektupları açtığı mutfak masasının üzerinde o şeyi bulabileceğini düşünürdü nedense, tabii, o şey neyse, masasında onun kendisini bekliyor olabileceği de gelirdi aklına; çünkü Glynnis bazan ona gelen mektupları masasına götürürdü. O yolunda gitmeyen şeyin ne olduğunu bulmak için biraz çaba gösterse hatırlayacaktı; çoğunlukla can sıkıcı düşünceleri kafasından uzaklaştırır, unuttur gider, bir daha da kolay kolay hatırlamazdı, Glynnis bazan öfkelenir, bazan da gülerdi buna. "Her şeyi bana bırakıyorsun," derdi Ian'a yarı ciddi. Ian'sa haksız yere suçlandığı gün gibi ortadaysa da kendini savunamazdı. Kendi düşün-

celerinden kurulu bir dünyada yaşırdı hep, çocukluğundan beri böyleydi. Son zamanlardaysa daha da kötüleşmiş görünüyordu.

Ian o sabah yedi kırk beşte Enstitüde masasının başındaydı. Sağlık Hizmetleri Projesinde kullandıkları bilgisayar programlarından birinde sorun çıkmıştı, ayrıca Ian'ın mayıs sonunda Batı Almanya'da, Frankfurt'da, "Açlık ve 'Birinci Dünya Ülkeleri'" konulu İkinci Uluslararası Yıllık Konferansta sunması gereken bildirinin günüyle ilgili bir sorun vardı, aradaki uzaklık, sorunu daha da büyütüyordu (Ian'ın büyük umutla baktığı bildiri henüz yazılmamıştı: şu an sadece karalamalar ve bilgisayar çıktıları halindeydi, sanki Ian'ın baktığını görüyor ve Ian McCullough'nun çabasıyla bilimsel, kusursuz, mantıklı bir bütün haline gelmemekte direniyordu. Biraz daha dursun bakalım, diyordu Ian içinden. Umutsuzluğa kapılmadan birkaç gün daha vereceğim kendime.) Odasında her zamanki gibi korku verici bir mektup yığını vardı, böyle bahar sabahlarında buna eski öğrenciler, eski meslektaşlar ve eski arkadaşlar için yazılması gereken, ardı arkası kesilmediği için de can sıkı, bir yığın tavsiye mektubu da eklenirdi (üniversitedeki bazı görevler, Gauggenheim, Rockefeller, Ulusal Bağış bursları ve başka yerler için). Bazan ölmeye bile korkuyorum, diyordu Denis, sevgili bebelerim ortada kalacaklar diye. Telefonu gün boyu hiç durmadı. Ian telefonların bazılarına *Uluslararası Siyaset Dergisi'* nin yayın yönetmeni sıfatıyla çıkıyordu, bazılarına nüfus araştırmaları ekibinin başı olarak; bazılarınaysa sadece Ian McCullough olarak. Masasından herhangi bir nedenle ayrılırsa—haftada beş gün öğle üzeri duvar tenisi oynar, ardından da, çoğunlukla arkadaşlarıyla, Enstitünün yemek salonunda öğle yemeği yedi—dönüşünde sekreteri Bn. Fairchild'ın aldığı notlarla dolu, düzenli, küçük bir deste pembe kâğıdı kendisini bekler bulurdu. ...*dan bir mesaj. Lütfen arayın.* Pembe kâğıtları hep bir beklenti ve kaygıyla çarçabuk gözden geçirirdi. O aramış mıydı? Hayır? Evet? Bugün? Bugün neden *aramamıştı*? Umulmadık zamanlarda arardı hep.

Onu aramak istemiyordu; aslında bazan istiyordu, Poughkeepsie numarası artık ezberindeydi ve işaret parmağının bir hareketiyle anında çevirebiliyordu; çok az dikkat ve düşünce gerektiren bir tik olup çıkmıştı bu. Öbür uçta, kirası ödenmiş fakat bu günlerde pek seyrek oturulan dairede, Sigrid Hunt'ın telefonu çalıyor,

çalıyor, çalıyor; Ian McCullough da elinde almaç, evet, iyi, kimse yok. İyi, diyordu.

Çoğunlukla çalışıyor oluyordu tabii Ian. Masasında, bilgisayar odasında ya da Enstitünün kitaplığında; kitaplık, kabarık pelüş halı kaplı güzel bir yerdi, insan içinde kendini ufacık hissediyordu büyüklük açısından değil (çünkü bu çok çağdaş kitaplık gerçek bir kitaplık kadar büyük değildi) önem açısından: özenle düzenlenmiş kitap raflarını, yerlere kadar, tavanlara kadar sıralanmış kitapları; Hobbes, Comte, Bentham, Mill, Marx, Engels, Spencer, Durkheim, William James, John Dewey gibi büyük adamların önem sırasına göre dizili portrelerini; yeni alınan antika parçaları, çok ender ya da çok pahalı kitapların sergilendiği cam vitrinleri örneğin, yıldız işlemeli deri ciltli *İlyada*'nın açık bırakılmış sayfasında, Achilles'in kendisinden merhamet dilenen lânetli Lyacon'a seslenerek söylediği şu sözleri—

*"...ama hiçbiri kurtulamaz artık ölümden,
tanrının elime attığı tekmil Troyalılardan
sağ kalmayacak bir tek kişi İlyan önünde,
hele kurtulamaz Priamosoğullarının hiçbiri
Hadi, arkadaş, sen de öl,
ne diye sızlanır durursun böyle?
Senden çok üstün Patroklas bile öldü,
Görmez misin ben kimim?
Güzelim, büyüğüm, oğluyum soylu bir babanın,
bir tanrıça doğurdu beni,
gene de ölüm var bana, zorlu kader var,
Bir gün gelecek, akşam vakti ya da öğle vakti,
Ares alacak benim de canımı,
değecek etime bir kargı, yayından fıskıran bir ok..."—¹*

görünce Ian cam vitrinden yansıyan ışığın ardında öyle derin, ama öyle açıklaması güç bir biçimde kendi tükenişini anımsamıştı ki, o huzursuz halini kimse görmesin diye hemen kitaplıktan çıkıp odasına, odanın içindeki küçük lavaboya koşmak zorunda kalmıştı.

1. *İlyada*: (Çev.) A. Erhat - A. Kadir, Can Yayınları, 1992, İstanbul, s. 465. (Çev.)

Çoğunlukla da masasının başında oluyordu: Herkesin gözü önünde ve belli ki neşeyle çalışıyordu. Genç asistanları arkasından, şaka yollu, Ian McCullough'dan çektiklerini anlatıp duruyorlardı, aslında adamın kendisinden değildi çektikleri—"gerçekten harika, iletişim kurması kolay, son derece tatlı ve özentisiz biri"—onun kişiliğinde simgeleşen dürüstlük, çalışkanlık, kararlılık gibi mesleksel ölçütlerdendi.

Ian, öyle ne asistanlarının ne de başka birinin kendisini bir yüzücünün üzerine gelen azgın bir dalganın içine dalışı gibi işe daldığı sabahlar görmesini istemezdi. İnsan hep ileri atılmalıydı, başka yol yoktu.

Geçen gece yine olmuştu işte, daha doğrusu yine *olmamıştı*; Glynnis hemen bozulup söylenmeye başlamıştı, beni sevmiyorsun, bana karşı ilgisizsin, öyle işte, öyle değil mi, başka bir kadın mı var, öyle mi?—Ian da bozulmuştu, şaşırmış, telâşlanmış, kırılmış, hatta evet, hatta kızınıştı ve yalanlamaktan, onu elbette sevdiğini, elbette, elbette sevdiğini, bu konuyu neden kapatmadıklarını söylemekten başka bir şey yapamamıştı.

Bu, evliliklerinde hiç de yeni bir sorun sayılmazdı. Ian geride bıraktıkları yirmi altı yılı düşünüyordu da ilk başlarda da sevişirken iktidarsız kaldığı günler olmuştu—tabii 'iktidarsızlık' sözcüğü yerindeyse, fazla acımasız ve bilimsel kaçmıyorsa—fakat bu kesinlikle Glynnis'in sandığı gibi ona ilgisizliğinden, hele giderek inanmaya başladığı gibi ondan soğuduğundan değildi, salt öyle olduğu içindi. Başka türlü olamadığı için.

Glynnis hoş görme eğilimindeyse, buna 'dalgınlık' derdi, öyle olmadığındaysa 'duygusuzluk.'

Zaman zaman bir evlilik danışmanına ya da 'bir psikoloğa' gitmeyi düşündükleri bile olmuştu—herkesin birbirini bildiği Hazelton'da değil de New York'ta tabii; fakat durum hiçbir zaman son çareye başvurmayı gerektirecek kadar önem kazanıp süregelenleşmemişti. İkisi de çok doluydu zaten. Dahası, ikisi de böyle bir şey yapabilecek türden insanlar değildi: Çevrelerinde de yapan yoktu. (Leonard Oppenheim ve Paul Owen dışında tabii, ikisi de gençliklerinde ruhçözüme başvurmuşlardı, ama onlar eşcinseldi ve günlük sorunlarla çok daha güç baş ediyor olmalıydılar.)

Glynnis'in gururu, kaba bir deyimle söylediği gibi, asla kirli çamaşırlarını bir yabancıнын önünde ortaya dökmeye izin vermezdi; zavallı Ian'sa zaten anlatmaya nasıl başlayacağını bile bilemezdi. İnsan özür mü dilemeliydi? Yoksa bir çeşit savunma duygusuyla kekelemeli mi? Ya da suçu kendi dokunulmaz ve belli ki, uzlaşmaz doğasına mı yüklemeli?

Değişen bir şey varsa o da Glynnis'in tepkileriydi, Ian'ın doğum günü partisinden sonra anlaşılmaz bir biçimde ortaya çıkan o aşırı duygusal tepkilerdi; sesinin o ürkütücü, ona hiç yakışmayan aksi tonu, dedi Ian içinden, ona acıdığı için uzun zamandır saklıyordu sanki bu aksiliği. İşte *buydu* onu şaşırtan—gururuna dokunan! Sorun yıllar boyu bir görünmüş bir kaybolmuş, mum alevi gibi bir parlamış bir sönmüş, kendine özgü anlaşılmaz bir düzen tutturmuştu, paylaştıkları yaşamın getirdiği pek çok etken rol oynamıştı bunda, böyle bir ev, toplumsal çevre, işle ilgili beklenmedik birçok karışıklık, ancak sorunun nedenleri çok titiz bir nüfus araştırması yapar gibi saptanırsa suçun kimde olduğu bulunabilir. Glynnis o zamanlar durumu hep anlayışla karşılıyordu—Ian'ın 'dalgınlığı' henüz 'duygusuzluğa' dönmemişti. Oysa şimdi kırgınlık ve surat asış da girmişti işin içine. Ian görüyordu ki *kendisine* artık ne sevgi, ne acıma, ne de ilgiyle bakan gözlerini kendisinden kaçırmış olmuştum—bu sahneler çoğunlukla Ian'ın (o bulamadığı neden dışında) bir neden bulamadığı ve giderek sıklaşan sıkıntılı bir sessizlik içinde yaşanıyordu.

Ian'ın doğum gününün hemen ertesi günü Glynnis ile sudan bir nedenle, ama bütün gece süren, ne olduğu belirsiz bir tartışmaya girmişlerdi; Bianca'nın da evde olduğu ve çok önem verdikleri gece berbat olmuştu. Birkaç gün sonra tekrar kapışmışlardı, bu sefer de başka bir sudan nedenle tartışmışlardı: Sinirleri kuru bir havada otların tutuşması gibi ateş alıp alevlenmişti.

"Galiba hata etmişim," diyordu Glynnis, "sana sürpriz parti vermekle." Sakin konuşuyordu, ama *sana*'nın üzerinde Ian'ın kullaklarına hızla çarpan bir vurgu vardı.

Tabii Ian karşı çıkmış, ısrarla partinin harika bir düşünce olduğunu, çok başarılı geçtiğini söylemişti; herkes eğlenmişti; Ian da eğlenmişti; söylenecek başka ne vardı? "Hepimiz son derece mutlu görünüyoruz burada," demişti, Glynnis'in ilan panosuna iliş-

tirilmiş bir düzineyi aşkın polaroid resmi göstererek. "Hatta ben olağanüstü mutlu görünüyorum," demişti, oysa solgun ve ince yüzü fotoğraf makinesinin ışığında iyice şaşkın, donuk ve tuhaf bir şekilde basık görünüyordu, gülüşü de içten olmayacak kadar abartılıydı. "Hele sen: göz kamaştırıyorsun."

(Uzun uzun poz verme alıştırmaları yapan ve zaten doğuştan fotojenik olan Glynnis makineye nasıl gülünmesi gerektiğini iyi bildirdi: o zorlama gülüş nasılsa resimde son derece doğal ve yapmacıksız çıkardı.)

Glynnis bir türlü konuyu kapatmıyor, belli ki kapatamıyor, durmadan Ian'ın 'o dalgın halini' ve 'bal gibi sabaha erteleyebileceği' o uzun telefon konuşmasını hatırlatıp duruyordu. "Aslında telefon etmedim. Etmeyi denedim, ama düşüremedim," dedi Ian sinirli sinirli. "Ya, demek öyle," dedi Glynnis bir sigara yakıp Ian'ın gözlerinin tam içine bakarak. "Öyle oldu demek." Ian yüreği hızla atarak odadan çıktı; duraksadı, kaçmaktan vazgeçip geri döndü; mademki Glynnis sormuştu, konuyu açmıştı, söyleyecekti işte, o gece hep dalgındı zaten... her şeyden önce Bianca'nın davranışı yüzünden, fakat biraz da—nasıl anlatmalı?—partideki o abartılı ve sosyetik havadan huzursuz olmuştu. "Biz bize kutluyorduk," dedi.

Sözcükler ağzından çıkar çıkmaz anladı Ian, hepsinin korunç ve geri alınması olanaksız sözcükler olduğunu, yine de Glynnis'in yüzündeki o öfkeli ve gergin ifadeye de inat, aldırmadan devam etti, "Galiba yalnızca olayın biraz... abartılmış olduğunu hissettim."

"Fakat senin ellinci doğum günündü," dedi Glynnis sanki ondan tokat yemiş gibi kısık, kırgın bir sesle. "Başka partilere de gitmiştik... bunun gibi."

Ian bu kez şakaya vurmaya çalışarak, "Ellinci doğum günümün canı cehenneme," dedi, "bütün doğum günlerimin de. Beni anlıyorsun değil mi?"

"Ama seni seviyorum," dedi Glynnis ısrarla, sanki bir şeyi yalanlamaya çalışır gibi.

Ian pişman olmuştu, söylediklerini yumuşatmaya çalıştı, çünkü aslında öyle demek istememişti, ama Glynnis kırılmıştı, çok şaşırılmış ve öfkelenmişti; on beş dakika geçmeden sesleri yeniden öfkeyle yükselmişti, artık tartışıyorlardı. Ian'ın gözleriyle yüreğinin

arasına onu soluksuz bırakan bir sancı saplanmıştı, tekrar çıktı odadan; Glynnis arkasından öfkeyle bağırdı. "Git o zaman! Git bakalım! Cehenneme kadar!"

Ian gitti, hem de ne rastlantı ki—yoksa Hazelton'ın espri anlayışına göre komik mi demeli?—Glynnis'in doğum gününde armağan ettiği Schwinn marka o güzelim yarış bisikletine atlayıp gitti. Böyle bir durumda, böylesi sinirliyen araba kullanmayı göze alamazdı.)

Bir telefon kulübesinden Sigrid Hunt'ın verdiği numaralardan birini, Manhattan numarasını aradı, epeyce çaldıktan sonra bir kadın açtı; hayır, Sigrid orada yoktu, hayır Sigrid'in nerede olduğunu bilmiyordu, hayır mesajını iletemezdi—kusura bakmayın. Kadının, ters ters söylediği gibi, kendi dertleri zaten kendine yetiyordu.

Ian utanarak Sigrid'in New York'tan arkadaşı olduğunu açıklamaya çalıştı; adı Ian'dı. Onunla konuşmak, hiç olmazsa nasıl olduğunu öğrenmek istiyordu—"Sağlığı nasıl öyleyse?" Bir duraklama oldu, arkadan mırıltılar geliyordu; belki Sigrid oradaydı, belki Ian'la konuşurdu; ama kadın, "*Sağlığı* iyi, bayım," dedi, gülmeme-ye çalışıyor gibiydi, derken sesi yükseldi; "*Sizinki* nasıl?"

Acımasız, anlamsız bir yanıt; Ian'ın kulağında telefon sinyalinin o alaylı sesi uğuldadı. Yanakları tokat yemiş gibi yanıyordu. Daha fazlasını hak ettin aslında, dedi içinden.

2

Birkaç hafta önce, bir mart sabahı, Ian, Sigrid Hunt'ın başına bir şey geldiği duygusuyla uyanmıştı; çünkü haftalardır ondan haber alamamıştı; kürtajdan sonra bir kez Manhattan'da, çok kısa görmüştü. (Kentte olmuştu kürtaj, Fermi'den habersiz ya da Ian öyle sanıyordu. Sigrid Hunt'ın nişanlım dediği adamla ilişkisi her yönüyle tuhaf ve anlaşılmazdı çünkü.)

Garajın üstündeki daireyi, o romantik yeri anımsadı: genç kadının, alt katı depo olarak kullanılan terk edilmiş, çürümüş bir binada çevreyi süsleme, kerdisine ait bir yuva, bir tarz yaratma çabalarını. Olay yeri dedi oraya içinden. Kıza bir şey olduysa orada

olmuştı.

Ian o sabah işe gitmek yerine Poughkeepsie'ye, Tice Sokağı 119 numaraya gitti, binanın kapıcısını garajın üstündeki dairede oturan genç kadının başına bir şey gelmiş olabileceğine, bunun belki uzak, ama gerçek bir olasılık olduğuna, kapıyı açıp bakmalarını gerektiğine inandırdı. "Telefonunu birçok kez aradım," dedi Ian sinirli bir halde. "Bu numarayı da, bana verdiği öbür numaraları da. Burada olması gerekiyor... ama yanıt yok."

Kapıcı aşağı yukarı Ian'ın yaşlarında bir adamdı, hafif şaş, sert ve cin gibi bakan gözlerine karşın içi geçmiş ve uyuşuk bir görünüşü vardı, biraz kararsız kaldıktan sonra Ian'ın korktuğu gibi kim olduğunu filân sormadan istediğini yerine getirdi: Hiçbir soru sormadan. Yalnızca onu (Sigrid Hunt'tan yalnızca 'o' ya da 'onu' diye söz ediyordu) bir süredir görmediğini, zaten kiracılarla pek ilgilenmediğini, burnunu hiçbir işe sokmadığını söyledi—"İnsan böyle bir yerde hemen öğrenir böyle davranmayı."

Fakat Sigrid Hunt dairesinde yoktu; ev Ian'ın görebildiği kadarıyla yarı yarıya boş, biraz da havasız ve dağınıktı.

Ian içten içe hem rahatladı, hem de hayal kırıklığına uğradı. Sigrid Hunt olmayınca burası ne basit, ne bayağı, ne değersizdi... Ian McCullough, tekbaşına, titriyor, yanındaysa kılıksız, alay eder gibi gürültüyle soluk alan bir yabancı.

Ne yarı çıplak bir genç kadın cesedi, ne kavga izleri, Ian'ın endişesini, eve davetsiz girişini haklı çıkaracak hiçbir şey yoktu. Sigrid'in yakını değildi; sevgilisi bile değildi. Özür diler gibi, "Evet. Size rahatsızlık verdiğim için üzgünüm," dedi.

İşte şurada, kırmızı yorganlı açılır kanepe üzerindeki çarşaf-larla birlikte telâşla kapatılmıştı. İşte şurada, tuvalet aynası aynı özensiz, eğri duruşuyla şu an sadece duvarı yansıtıyordu. El doku-ması küçük kilimlerin rengi Ian'ın anımsadığından daha solgun, daha kirliydi; George O'Keeffe tabloları anımsadığından daha basit, daha çok dergi resimleri gibi görünüyordu. Küçücük mutfakta uzun kış uykusundan uyandırılmış bir sinek cansız cansız vızıldıyor-du; lavaboda Ian'a yıkayıp paklayıp yerine kaldırma isteği veren ta-baklar ve birkaç kirli bardak vardı. Yalnız olsa, bir izleyen olma-sa... çevreyi kolaçan edip kızın dolabına, dolabının çekmecelerine iyice bakmak isterdi. Oysa ancak banyoya bir göz atabildi, tabii ki

orası da boştu. Adını bilmediği kapıcıya dönerek, "Peki—kusura bakmayın," dedi.

Adam eşikte kollarını kavuşturmuş Ian'ı izleyerek bekliyordu. Sol gözkapağı engel olamadığı bir sevinç işareti gibi seğirdi. "Kusura bakacak ne var ki, bayım?" dedi sinsi sinsi. "Senin telâş ettiğin gibi ölmemiş."

Ian dışarı çıkarken utana sıkıla adama kendisini rahatsız ettiği için 25 dolar verdi, arabayla eve dönerken de 25 dolar yeter mi acaba, diye düşündü.

Fakat böyle bir durumda ne kadar verilir? Bilmediğim, alışık olmadığım şeyler bunlar.

Birkaç yıl önce Denis, Ian'a lâf arasında ve epeyce de utanarak, Roberta ile evliliklerinde 'zor bir dönem yaşadıklarını' anlatmıştı: boşanma olasılığı bile vardı—"Bu tam anlamıyla Roberta'ya kalmış bir karar." Ian ne diyeceğini bilemeden inanmaz gözlerle bakmıştı Denis'e. Böyle dostça açılmalar, ani açıklamalar Ian'a göre değildi; Denis Grinnel'e göre de değildi aslında. Ian bir şey diyememiş, yalnızca kekelemişti, meraktan birkaç saçma soru da sormuş olmalıydı, "ama çok mutlu görünüyorsunuz, ikiniz, her zamanki gibi, dışarıdan bakınca öyle"—ve ne dediği ya da ne demek istediği konusunda en küçük bir düşüncesi olmadan durmuştu—"uyumlusunuz ki."

Denis'in odasındaaydılar, *Dergi*'nin bir sonraki sayısını okuyup düzeltiyorlardı; akşam olmak üzereydi; sekreterlerin çoğu gitmişti. Denis bir süredir tedirgin ve dalgındı, ama doğruyu söylemek gerekirse, Ian pek fark etmemişti, birden Roberta geldi aklına; en son ne zaman görmüştü Roberta'yı, peki Glynnis onu görmemiş ya da telefonda, hemen her gün, konuşmamış mıydı?.. "Evet, doğru," dedi Denis, Ian'ın ettiği o tuhaf lâfın şaşkınlığıyla, "Hazelton-on-Hudson'a bu yaklaşıyor: Uyumlu bir dış görünüş."

Denis, Ian'a suçun daha çok kendisinde olduğunu söylemişti; hayır, aslında tümüyle kendi suçuydu, başka bir kadınla ilişkisi olmuştu." Meslek dolayısıyla tanıdığım bir kadın, La Jolla'da oturuyor, bir konferansta tanıştık, aslında çoğunlukla konferanslarda görüşüyorduk; senin tanıdığın biri değil," dedi Denis sakınarak, "senin ya da Glynnis'in." Öyle utanmıştı ki o an; kulakları kızar-

mıştı; Ian'ın gözlerine bakamamıştı pek. "Kendimi rezil ettim galiba. Daha başından kestirip atamadığım bir hataydı bu; kadını kırmak istemedim, ondan hoşlanıyordum—Tanrım, hakkını vermeliyim, ondan çok hoşlanıyordum, bağlanmış gibiydim, yani... bir süre için. Bunun benim açımdan ta baştan bir hata, bir kusur olduğuna Roberta'yı inandırmaya çalıştım; onunla hiçbir ilgisi olmadığına inandırmaya çalıştım... ve galiba sonunda anladı. Öyle sanıyorum."

Ian: "Roberta ile ikiniz boşansanız ne olur?"

"Ne demek istiyorsun? Mesleğim açısından mı? Herhalde buralardan giderim." —

"Gider misin? Hazelton'dan mı? Peki nereye?"

"Bilmiyorum; Tanrım, bunu şimdiden düşünmek istemiyorum. Dediğim gibi, Roberta'ya bağlı bu. Her şey yoluna girecek herhalde..."

Ian kırılmış, gücenmişti; o an sanki Denis Grinnell, Roberta'yı aldatmakla kendisini aldatıyormuş gibi gelmişti. Yakın arkadaş değil miydiler?—kardeş gibi yakın?—en azından erkek kardeşi olmayanlara özgü o duygusal anlamda kardeş değil miydiler? "Denis, ben buraya, Enstitüye, *Dergi*'ye sensiz dayanamam," dedi. (Bu çok abartılmış bir lâftı aslında ve hiç inanılacak gibi de değildi.) Denis de konuşmanın gidişinden huzursuz olmuştu, konuyu kapatmaya çalışarak "şey—ben de senin için aynı şeyi düşünüyorum," dedi.

Böylece konu kapandı; bir daha da açılmadı.

Grinnel'lerin evliliği sürdü, Hazelton'daki bütün beraberlikler gibi uyumluydu yine.

Ian McCullough zaman zaman sanki sevgilisiymiş gibi—sevgilisi değildi tabii—kentin alışveriş merkezinde, Enstitünün yemek salonunda, hiç olmayacak yerlerde Sigrid Hunt'ı görür gibi oluyordu; onun uzun, parlak, dalgalı, kızıl saçlarını, narin omuzlarını, kendisine yan dönmüş profilini görüyor ya da gördüğünü sanıyordu; oysa onun adını yüksek sesle söylemek bir yana aklından geçirmemesi gerektiğini biliyordu. Ona karşı duyduğu şey aşk değildi—nasıl tanımlayabilirdi öyleyse?—derin bir ilgi ve anlayıştı olsa olsa, belki de toplumsal nedenli bir saplantıydı, böyle bir şey olabi-

lirise. Genç kadının hayatıyla ilgili tüm bildikleri derbederlik, kendine özgü bir başıboşluk, ahlâk yönünden kesinlikle onaylamadığı bir varoluş biçimi koyuyordu ortaya.

Zaten Ian, Glynnis'i seviyordu.

Bazan karşı gelse de, hoşlanmasa da, öfkélense de, seviyordu onu: bu kesin ve tartışılmazdı.

Çünkü hayatını, benliğini ondan ayrı algılayamıyordu. Hayatını, en azından fikir olarak, fırlatıp atmaya çok yaklaştığı bir dönemde kurtarmıştı onu Glynnis; her gün de kurtarmayı sürdürüyordu, Ian'ın kuşkusu yoktu bundan.

Yine de ara ara Sigrid ile telefonda konuşuyordu; ona akıl veriyor, Sigrid de dinliyor ya da onu sevindirmek için dinler gibi görünüyordu. Kürtajdan sonra bir süre Manhattan'da, Houston'a yakın Vandam Sokağında bir çatı katında arkadaşlarında kalmıştı; Yedinci Caddedeki bir lokantada buluşup içki içmişlerdi; kente gününbirliğine inmiş olan Ian onu yemeğe de götürmek istemişti; ama Sigrid'in işi vardı. Hayatım şu an karmakarışık demişti içten ya da içten görünen, bir hayıflanmayla; Ian da gülmüş, hayatın ne zaman karmakarışık değildi ki, demişti. Fermi Sabri'yle hâlâ görüşüyor muydu, yoksa hayatında başka bir erkek ya da erkekler mi vardı, bilemiyordu Ian. Kıskanıyordu, ama yalnızca düşüncede. Evet, yalnızca düşünce olarak.

Doğum günü partisinin olduğu gece Ian'ın aramaya çalıştığı Sigrid Hunt'tı, öyle önemli bir nedeni yoktu, yalnızca konuşmak için: Sesini duymak için. Aslında partide çok eğleniyordu; epeyce içmişti ve arkadaşlarının sevgisi, Glynnis'in insanüstü çabaları onu çok duygulandırmıştı—Château Mouton-Rotschild örneğin, McCullough'ların beşinci yıldönümlerinde, beşinciydi galiba, paraya kıyıp aldıkları gerçekten kaliteli ilk şaraptı—Glynnis bunu unutmamış ve esas yemekle o şarabı sunmuştu. Sonra Ian'ın kendi başına kesinlikle gidip alamayacağı Schwinn yarış bisikleti... İlk şoku ve şaşkınlığı atlattıktan sonra partiden gerçekten zevk almaya başlamıştı; bir süre sonraysa, belki de çok yiyip içtiğinden, her yanını bir tiksinti dalgası sarmıştı, öncelikle kendinden tiksinimişti, masanın başında otururken birden kendisini eski zamanlardaki kurbanlıklar gibi hissetmişti, insanbilimcilerin yapıtlarında söz edilen o totemleşmiş yarı tanrılar ya da şanssız krallar gibi semirene kadar

doyurulduğu duygusuna kapılmıştı—(kesik) başı üzerindeki ağzı değerli yiyeceklerle süslenmiş bir kurban.

Ian masadan kalkarken içinden, burada soluk alamıyorum, demişti.

Hiç fark ettirmeden çalışma odasına kaçivermişti, yokluğunu kimsenin anlamayacağını düşünmüştü; çünkü uzun ve neşeli yemeğin o dakikalarında bir ya da iki kişi daha aynı biçimde, lavaboya gitmek üzere izin istemişti. Yaptığının aptalca bir şey olduğunu biliyordu, evet kesinlikle aptallıktı, büyük olasılıkla bir sonuç çıkmayacaktı, bir yandan telefonun parlayan tuşlarına sert sert basıyor, bir yandan da nasılsa yanıt gelmeyecek, diyerek kendisini rahatlatıyordu: Onun hayatı benimkine bağlı değil. Uzaktan, evin öbür yanından dalga dalga sesler, kahkahalar yayılıyordu.

3

Glynnis, yine o geceki gibi sert sert, "Neyin var senin Ian? Neler oluyor Tanrı aşkına?" diyordu.

Dili dolaşıyordu; sarhoştı. Çok da öfkeliydi.

Ian avluda duruyordu, ne kadardır bilmiyordu: orada öylece kalmıştı... on beş yıl önce diktiği her mevsim yeşil kalan ağaççıklara bakıyordu, hepsinin de çok hoş adları vardı, ama Ian çoktan unutmuştu, hayatındaki hoş, coşkulu, zarif, değerli her şeyin unutulduğu gibi. Dalları yerleri süpüren, mavimsi-yeşil, gül dikenleri kadar sivri yaprakları olan, her mevsim yeşil kalan bitkilerdi bunlar. Keskin, fakat Ian'ın hoşuna giden, bir kokuları vardı: Güzel bir koku, kokular güzel sıfatıyla nitelendirilebilirse.

Ian, sanki hep bu gündelik şeyleri düşünüyormuş gibi birden, "Her mevsim yeşil kalan bitkilerimizden bazıları ölüyor, gördüğüm kadarıyla. Biraz budasam iyi olacak," demişti. Başını kaldırmaya cesaret edemeden öylece duruyordu; çünkü Glynnis'in gözlerinin üzerinde olduğunu ve yüksek sesle düşündüğü bir anda yakalandığını anlamıştı.

Ama başını kaldırınca gördü ki kapı aralığında kimse yoktu. Kapı sonuna kadar açıktı.

Tedirgin bir halde eve girdi, seslendi; evin havası hâlâ gergin-

di—ya da kaygılı olduğu için ona öyle geliyordu. "Glynnis? Bir şey mi oldu?" dedi. Mutfağa, evin arka tarafındaki konuk odasına baktı; banyonun kapısını tıklattı; sonunda onu yatak odasında, karanlıkta yatağa uzanmış buldu. Burnuna ilacı andıran, ama alkol olduğu hemen anlaşılan bir koku geldi. "Hayatım? Bır şey mi oldu?"

Glynnis biraz durduktan sonra, "Başım ağrıyor. Beni yalnız bırakır mısın?" dedi.

Ian, "Migren mi? Yapabileceğim bir şey var mı?" diye sordu.

Glynnis kısık, zor duyulur bir sesle, "Baş ağrısı işte," dedi. "Lütfen beni yalnız bırak."

Ian kapının ağzında kararsızca durdu, Glynnis'in kızgın olduğunu biliyor, ama nedenini bilmiyor, bir tahminde bulunmaya da cesaret edemiyordu. (Bütün gün oturmuş, geçen geceki başarısız sevişmelerini mi kurmuştu yoksa? Ama hiç huyu değildi bu.) "Yapabileceğim hiçbir şey yok mu?" dedi.

"Bırak uyuyayım."

"Bu gece yemeği ben yapayım," dedi Ian. "Yemek yiyeceksin, değil mi? Saat çoktan yediyi geçti."

Glynnis sessizce, "Yemeği sonra ben hazırlarım. Lütfen şimdi beni yalnız bırak. Biraz uyumak istiyorum şimdi," dedi.

Ian kapıyı kapatıp çıktı, dolaptan bir bira aldı, paltosunu ve kravatını çıkardı, çalışmak üzere odasına gitti. Elleri biraz titriyordu. *Biliyor*, dedi içinden. *Ama nedir bildiği?*

Ian utanılacak bir şey yapmış, Glynnis'e Sigrid Hunt'tan söz etmemişti, aslında kaç ay önce niyetlenmişti, kesin karar vermişti. Ama bir türlü fırsat bulamamıştı, sözcükler bir türlü çıkmamıştı ağzından. Aslında söylenecek pek bir şey de yoktu itiraf edilecek! Kıza elini bile sürmemişti; o tür bir ilişki değildi aralarındaki. (Her ne kadar kız hazır görünüyorduysa da, dedi içinden. Kız üstelese kabul etmek zorunda kalabilirdi Ian.)

Şu var ki: *Evlilikte bir şey bir kez söylendi mi geri alınamazdı.* Amos Kuhn'un sözleriydi bunlar ve Ian'ın aklından hiç çıkmıyordu. (Şu an bu sözlerin ne amaçla edildiğini hatırlamıyordu bile. Amos, Elizabeth'den başka bir kadına mı âşık olmuştu acaba? Ian böyle bazı dedikodular hatırlar gibiydi.)

Bir şey bir kez söylendiyse geri alınamaz.

Glynnis bir keresinde bu soğukluk sana aileden geçmiş, de-

mişti.

Onu doğrudan suçlamadan.

Soğuk olduğumu bilmiyordum, demişti Ian da.

Bilmiyor muydun?

Biliyor muyum?

Biliyor musun?

Birasını bitirdi, bir tane daha almaya gitti, ev sinir bozacak kadar sessizdi; Glynnis gerçekten uyuyor muydu, yoksa karanlıkta öylece yatıyor muydu, merak etti. Neden böyle kızgındı? Neden azarlamıştı Ian'ı? Doğum günü partisi için ettiği kaba sözlerden dolayı özür dilemişti; her şey için özür dilemişti. Elbette seviyorum seni, seni sevdiğimi biliyorsun. Denis'in Roberta'ya itiraf edecek gücü nasıl bulduğunu merak etti: Hangi sözcükleri kullanmıştı, neler geçmişti aralarında; ya zavallı Roberta—dostları arasında en tatlısı, en duygulusu—nasıl karşılaşmıştı? Düşününce yine canı sıkıldı, üzüldü. Belki de bu konuyu Roberta ile konuşmalı, onu avutmalıydı, üzüntüsünü paylaşmalıydı. Denis sana yalan söyleyebiliyorsa hepimize söyleyebilir.

Telefon o gece toplam üç kez çaldı. Mâsasında oturan Ian, her seferinde Glynnis'i rahatsız etmemek için ilk çalışta açtı. (Yatak odasındaki paralel de çalışıyordu.) İlk telefon Glynnis'eydi, Stacey diye ilk kez duyduğu bir kadından; ikinci telefon Leo Reinhart'ın yeni bayan arkadaşındandı, McCullough'ları gelecek pazar New York'a kahvaltıya davet ediyordu—Ian takvimde o günün boş olduğunu görerek daveti şimdilik kabul etmişti, üçüncü telefon Ian'ın okulda bir üst sınıftan arkadaşı Homes Taylor'dandı, kendisini ertesi gün öğle yemeğine davet ediyordu—Dr. Max'ın emekliliğinden sonra 'Enstitünün geleceği'yle ilgili konuşulacak önemli şeyler vardı. (Ian, birtakım kaygılarına karşın daveti neredeyse seve seve kabul etti; Glynnis'e anlatacak birkaç küçük dedikodu öğrenebilirdi. Başkanlığın Ian'a önerilmesini bekleyen, Ian'dan çok Glynnis'ti.) Ian sonra telefonu açık bıraktı.

Saat onu biraz geçe Glynnis kapıyı tıklattı, içeri girmeksizin yemeğin hazır olduğunu söyledi. "Ian bir yemek sayılmaz," dedi, "ama bu gece ancak bu kadar yapabildim."

Ian hapisane hücresinden salıverilmiş gibi hemen masasından

kalktı. Birkaç kutu bira içmişti yalnızca, çok açtı.

Ian, o gece mutfakta yemek yiyeceklerini, böyle gecelerde olduğu gibi sofrayı kendisinin hazırlayacağını düşünüyordu; onun için yemek odasındaki masayı hazırlanmış, hatta örtüsü serilmiş, mumlar yakılmış bulunca çok şaşırdı. Glynnis baş başa yediklerinde bunları pek yapmazdı.

Bir şişe kaliteli beyaz, İtalyan şarabı açılmış, Ian'ın önündeki kadehe doldurulmuştu bile. "Otur," dedi Glynnis. "Lütfen."

Ian kaygıyla gülümsedi ona. "Yardım etmem gerekmez mi? Bana yapacak bir şey kalmadı mı?" dedi.

Glynnis, "Geç oldu, başlasak iyi olur. Acıkmışsındır," dedi. Konuşmasında ince yollu bir sitem vardı. Ian kararsız oturdu; Glynnis mutfaktan yemekleri getirdi, tabağı sessizce Ian'ın önüne koydu. Oldukça zor ve dikkatli hareket ediyordu, çünkü hâlâ sarhoştur, yine de içmeyi sürdürüyordu. "Glynnis? Baş ağrın için aspirin aldın mı?" dedi Ian -şarap içmen doğru mu? anlamında—ama Glynnis duymamış görünüyordu.

"Başlasan iyi olur," dedi. "Zaten kurutmuşum."

Som balığı yiyorlardı, Ian'ın en sevdiği yemeklerdendi, bu onu hem duygulandırdı, hem kaygılandırdı. Ama karnı çok açtı, kendisini de şaşırtan bir iştahla çabucak yedi. Glynnis ağır ağır—daha doğrusu giderek artan bir ağırlıkla—yiyordu, sonunda çatalını bırakıp şarabını yudumladı, kadehi tam boşalmadan tekrar doldurdu. Düşünceli bakışlarla Ian'a baktı. Bir sigara yaktı, bakmayı sürdürdü. Ian, "Ne olduğunu söyler misin lütfen?" dedi.

Glynnis omuz silkti, "Beni bilirsin—çok çabuk toparlanırım," dedi.

"Ne?"

"Baş ağrım." Gülümsedi ve Ian'a bakmayı sürdürdü. Kızaktan çok eğleniyor görünüyordu. "Som balığı nasıl? Hiçbir şey demedin. Galiba ızgarada biraz fazla tutmuşum. Kılçıkları da var maalesef. Kılçıklara dikkat et."

"Balık iyi olmuş," dedi Ian gülümseyerek. "En sevdiğim—"

"Evet, biliyorum. Kılçıklara dikkat et."

Gerçekten de kılçıklar vardı, balığın kavisli sırt kemiğini oluşturan, testere gibi kırtıklı, kıkırdağımsı kemikler. Ian onları dikkatle balığın etinden ve dilinin üzerinden ayıklıyordu. Glynnis'in ha-

zırladığı kuşkonmaz ile küçük kırmızı patatesler fazla pişmişti; som balığı da fırında pişirilmiş gibi kuruydu, hemen soğumuştı.

"Lezzetli olmuş aslında."

"Öyle mi?" Glynnis dudaklarını gererek gülümsemişti, dudaklar gevşeyince gülümseme de kayboldu.

Ian yemeğini yerken Glynnis'in sigarayı tutan parmaklarının titrediğini ve arkadaki sürülü kapının camında bütün masanın —özellikle mum alevlerinin—titrer gibi yansıdığını gözledi. Dışarıda terastaki ışıklar, her gece olduğunun aksine, söndürülmemiştii, bu yüzden de boydan boya cam pencereler gecenin ışık geçirmez karanlık fonu üzerinde sadece odanın içini yansıtıyorlardı. Ian, kalkıp ışıkları söndürmeli, diye düşündü. Fakat yerinden kıpırdamadı.

Yine de gülümsedi ve yemeye çalıştı, kadehindeki şarabı bitirdi, yeniden doldurdu, kendisini iyi hissetmediği, belki de bütün gece yatıp dinlenmesi gerektiği halde böylesi lezzetli bir yemek hazırladığı için Glynnis'e teşekkür etti. "Çok kurutmuşum," dedi Glynnis donuk donuk. "Hem de kılçıklı." Gümüş şamdanın içinde yan yatmış bir mumu düzeltmeye çalışıyor, parmaklarına damlayan kızgın balmumuna aldırıyordu. "Limon kesmeyi unuttum. Dolapta limon var, kesmeyi unutmuşum," dedi.

Ian hemen, "Önemli değil, Glynnis," dedi.

"Hayır," dedi Glynnis masadan kalkarken, "hiç zahmet olmaz", şarap kadehini de eline götürdü.

Döndüğünde Ian'ın önüne bir tabak içinde dörde bölünmüş bir limon koydu. "Çekirdekleri olabilir," dedi. "Çekirdeklere dikkat et."

Ian teşekkür etti, kendi balığına limon sıkarken onun tabağında kalanlara da sıkmaya önerdi, Glynnis gülümsemeden kahkaha attı ve "Aman çekirdeklere dikkat et," dedi. Aynı dalgın hareketlerle mutfaktan limonları dilimlediği bıçağı getirdi, nereye koyacağını bilmiyor gibiydi: Biftek bıçağı, Bloomingdale'den aldığı yeni takımın parçasıydı, aşağı yukarı yirmi beş santim boyunda, pırıl pırıl. Bıçağı limon tabağının yanına koydu.

Glynnis biraz geç olmakla birlikte, "Galiba som balığını daha fazla soğutmaktan başka işe yaramayacak. Limon," dedi.

Ian son derece neşeli, "Hayır. İyi oldu. Fakat sen pek yemi-

yorsun galiba," dedi.

"Bazan mutfakta tekbaşına bir tarif üzerinde çalışırken yerim," dedi Glynnis yavaşça. "Beni bilirsin—yalnızken."

Yine gülümsemeden kakhaha attı ve elini taranmamış saçlarında gezdirdi.

Üzerinde kırışık bir bornoz vardı, onun üstünde de bir önlük, Leonard Oppenheim'in eski bir armağanı, önünde Beethoven'ın yüzü basılıydı. Donuk bir yüzdü, ama o çılgın karikatür çizgileri ona canlılık vermişti, saçları söz dinlemez püsküller halinde uçuşuyordu. Glynnis'in saçları da yatmaktan darmadağın, söz dinlemez püsküller halinde havadaydı. Makyajsız yüzü, çizgileri tamamlanmadan bırakılmış gibi solgun, şiş, pörsüktü. "Çeki buldum," dedi.

Ian duymadı: Ya da hayâl meyal duydu da Glynnis'in evle ilgili kendisinin bilmesi gereken, ama unuttuğu bir konuyu hatırlattığını sandı. Ona New York'a sabah kahvaltısına davet edildiklerini söylemek geldi aklına.

"Şimdilik kabul ettim; umarım sence bir sakıncası yoktur?"

Bunun Glynnis'i neşelendireceğini düşünmüştü, normal koşullar altında öyle olurdu çünkü, Glynnis böyle davetlerin gediklisiydi ve Ian'ın tersine bir yemek için Manhattan'a kadar gitmekten gocunmazdı. Ama bu kez sessiz karşılamıştı, ardından Ian'a, "Sen yalnız gidebilirsin," dedi.

"Yalnız gitmek mi? Neden? Neden yalnız gideyim?" diye sordu Ian.

"Leo senin arkadaşın, benim değil," dedi Glynnis titreyen elleleriyle şarabını tazelerken. "Demir zincirlerle birbirimize kelepçeli değiliz ya."

"Neden öyle diyorsun?" diye sordu Ian. "Ne tuhaf sözler bunlar."

"Yine de doğru," dedi Glynnis.

Ani bir hareketle masadan kalkıp mutfığa gitti, bir tas karışık yeşil salata ve yeni bir şişe şarapla döndü. Yemeğin bittiğini düşünen Ian şarabın Fransız marka ve çok da pahalı olduğunu görünce şaşırdı, arkadaşlarının doğum günü için getirdiklerinden biriydi. Şişeyi işaret ederek "Bunu yapmamız doğru mu sence? Bu gece?"

Glynnis kayıtsız, "Sen içmezsin istemiyorsan. Demir zincir-

lerle birbirimize kelepçeli değiliz ya," dedi.

Bazıları kahverengi lekeli taze marul yapraklarından oluşan salatanın sosu sirkeli ve zeytinyağlıydı. İlk lokmada Ian'ın gözleri yandı, ama bir şey demedi. Glynnis artık yer gibi yapmayı bırakmıştı.

Ian yine başının ağrısını sordu; Glynnis soruyu elinin umursamaz bir hareketiyle geçiştirdi. Bir şey olup olmadığını, o gün Bianca'yla konuşup konuşmadığını sordu; yine elinin o umursamaz hareketi. Glynnis'in yeni yöresel yemekler konusundaki kitabıyla bağlantılı olarak *The New York Times*'in yemek sayfası için hazırlamayı kabul ettiği birkaç yazı geldi Ian'ın aklına, ama Glynnis'in yazıları bitirip bitirmediğini hatırlayamadı, hatta çoktan gazetede basılıp basılmadıklarını da, sorarak tepesini attırmayı göze alamadı. Benimle hiç ilgilenmiyorsun, beni ciddiye almıyorsun, diyecekti; Ian buna karşı mantıklı bir savunma getirebilecek miydi?

Bir keresinde Hazelton'ın zengin mönülü, iddialı partilerinden birinde, Ian'la aynı duyguları paylaşan bir dostu kulağına eğilip fısıltıyla "'Mutfak' lâfını duyunca silâha sarılacağım geliyor," deyince ne kadar gülmüştü. Evet, Ian da aynı düşüncedeydi, Glynnis'i kırmayı hiç mi hiç istemezdi, ama doğrusu bu ya yemek uzmanlığı, ağız tadı filozofluğu, 'mutfak sanatı'yla ilgili her şey ona tek sözcükle, tek sözcükle boş geliyordu.

Glynnis'in düşüncelerini okumasından korkar gibi suçlu suçlu Enstitüdeki öğle yemeği davetinden söz etti Ian, işte bu onu kesinlikle sevindirecek, diye düşündü; ama Glynnis soğuk bir sesle, "Ama'n benim de gelmem gerekmesin de," deyince kafası allak bullak oldu.

"Tabii ki senin gelmen gerekmiyor," dedi Ian kırılarak. "Ama—"

"Sen ve meslektaşların."

"Bazı meslektaşlarım."

"Neyse," dedi Glynnis hecelerin birbirine karışmasını önlemek için açıkça çaba harcayarak, "seni alırlarsa, maaş artışın işimize yarar elbette."

Ian'ın da elleri titriyordu. On iki kişilik küçük bir uçakla Washington'dan dönüşünü hatırladı—çok olmamıştı, ne zamandı?—pilotların 'hava boşluğu' dediği şeye çok sık girmişti uçak; Ian elleri

titrediği için sarı bloknot üzerindeki yazılar okunmaz hale geldiği halde çalışmayı sürdürmüş, lânet olası Frankfurt konferansında sunması gereken bildiri için, hazırlanması gereken o 'seminer' bildirisi için, notlar almıştı. Ian McCullough nüfus hareketlerini tablolama konusunda dünyaca ünlü bir addı, çoğunlukla hiç gitmediği, hiç görmediği ülkelerin nüfus hareketleriydi bunlar; onun için de sunduğu her bildirinin 'kesin sonuç' çıkarıcı ya da 'çığır açıcı' olmasa bile 'ufuk genişletici' olması gerekiyordu. Uçağın kir pas içindeki pencerelerinin dışında bulutlar oradan oraya savruluyordu; aralarda da kafatası çatlaklarını andıran korkunç, öbek öbek mavilikler. Ian içinden, her zamanki gerçekçiliği ve soğukkanlılığıyla, uçak düşmezse işimi bitiririm herhalde; düşerse zaten önemi kalmayacak demişti.

O gün uçak filân düşmedi. New York'a, Hazelton-on-Hudson'a sağ salım dönmüştü.

Glynnis aynı kaygılı, dikkatli sesle söylediklerini yineledi, Ian bu kez ne demek istediğini tam olarak anladı. "Çeki buldum."

"Çeki mi?"

"Bin dolarlık. Sigrid Hunt'a yazılmış."

Ian buz kesildi; ağzı kurudu; karısının suçlayan sessizliği karşısında konuşamadı. Sonunda güçsüz bir sesle, "Düşündüğün gibi değil, Glynnis," diyebilirdi.

"Değil mi?"

"Şeydi o—"

"Ne düşündüğümü nereden biliyorsun?"

"—borçtu. Şey istemişti—"

"Masanda buldum. Çek koçanı. Başka bir şey arıyordum, çeki buldum. —adına ödenecek. Bin dolar. 20 Şubat 1987—çok olmuş." Glynnis ufalmış, parlak gözlerle ona bakarak ağır ve düşünceli bir biçimde konuşuyordu. Ian bu gözleri daha önce hiç bu halde görmemişti.

Birşeyler söylemeye çalıştı, Glynnis sözünü kesti. "Ne düşündüğümü nereden biliyorsun?" dedi. "Ne düşünüyormuşum, duyalım bakalım?"

"Borç istedi. Paraya ihtiyacı vardı."

"Senden borç? Bizden?"

Ian elini bir acı saplanmış gibi alnına koydu. Doğru mu söylü-

yordu? Yoksa yalan mıydı söyledikleri? Tam olarak hatırlamıyordu. Yalan mı söylüyordu? "Paraya çok acil ihtiyacı olduğu belliydi," dedi ve kekelemeye başladı, "ve ben de borç verdim, sana söyleyecektim—"

"Sevgilin, Sigrid Hunt," dedi Glynnis bu ad onu eğlendirmiş gibi. "Ve benim anlamayacağımı sandın. Anlamayacağımı sandın."

"Sevgilim değil o, Glynnis; saçmalama," dedi Ian. "Sen de biliyorsun ki ben—"

"Anlamayacağımı sandın. Tahmin edemeyeceğimi."

"Sadece borçtu ve—"

"Ne kadar aptalsın. Ona nakit olarak vermemekle hata ettin." Glynnis gülümsedi, sigarasını hırsla salata tabağında, marul yapraklarının arasında söndürdü. "Anlamayacağımı sandın—geri zekâlıymışım gibi. Senin gibi bir aptal. Sanki tahmin edemezmişim gibi."

Ian hızla, "Fakat düşündüğün gibi değil, Glynnis. Onu tanımiyorum bile; senin arkadaşındı—" dedi.

"Kim 'o'? 'Onu'? Adını söylemeye korkuyor musun?"

"—nasılsa karşılaştım onunla, Sigrid'le, buradaki partiden sonra—sen bizi tanıştırdıktan—"

"Bu önemli, değil mi—kayıtlar için biraz kanıt—sizi benim tanıştırmış olmam."

"—nasıl ya da neden bilmiyorum, Glynnis, her şeyim üzerine yemin ederim ki bilmiyorum, beni aradığında, ne oldu ya da sonra nasıl gelişti," dedi Ian dili dolana dolana. "Bir gün Enstitüden aradı beni, onu görmemi, bir biçimde yardım etmemi ister gibiydi—sezdirdi bunu—ben de yapamadım işte—*hayır* diyemedim. Öyle umutsuz görünüyordu ki, öyle—"

"Sevgilin. Sigrid Hunt."

Glynnis'in sesinde derin, ama haz verici bir tiksinti seziliyordu. Ian'ın düşündüğü, kuşkulandığı gibi sarhoştı—Ian da olmaya başlıyordu ister istemez—ama Glynnis kontrolünü yitirmemek için olağanüstü bir çaba gösteriyordu. Son yıllarda, 'iş hayatında' gösterdiği beklenmedik ilerlemeden sonra sıklaşan röportajlardan birini yapıyormuş gibi—yoksa lütfeder gibi mi?—davranıyordu. Ian da artık ifade veriyormuş gibi iddialı, vurgulu konuşmaya başlamıştı. "O kadın benim sevgilim değil. Sigrid Hunt sevgilim değil.

Sevgilim yok benim, karım var. Doğru dürüst tanımıyorum bile onu—"

"Kim 'o'? Sevgilin mi, yoksa karın mı?"

"Söyledim ya: Sevgilim yok benim."

"Neden adını söyleyemiyorsun? Sigrid Hunt."

"Söyledim sana, onu doğru dürüst tanımıyorum bile."

"Yine de seviyorsun. Yatıyorsun onunla. *Sen—ve o,*"

Ian ona bakakaldı, çok şaşırmıştı.

"Glynnis, saçmalıyorsun."

"*Sen ve o,*" dedi Glynnis. "O hastalıklı küçük *sürtük.*"

Bir sigara daha yaktı, kibritler yere saçıldı, dumanı burun deliklerinden çıkardı ve gözlerini aşağılayan tiyatroya bir bakışla Ian'a dikerek, "Sonuçta hiçbir şey olmayacağını mı sandın? *Sen ve o?*"

Ian sinirle güldü. "İçip duruyorsun, bunları konuşacak halde değilsin. Sana söylüyorum işte, Sigrid Hunt ile aramda hiçbir şey yok; hiçbir şey olmadı; onu doğru dürüst tanımıyorum bile—gerçekten. Bence bunları başka bir zaman konuşalım."

"Ama gerçekten hiçbir şey olmayacağını mı sandın?"

"Olan bir şey *yok* ki."

"Yani bir rastlantı sonucu, aslında büsbütün de rastlantı sayılmaz ya, çeki bulmam dışında," dedi Glynnis. "Bin dolar. Sigrid Hunt'a ödenmek üzere. İmza Ian McCullough." Hoşuna gitmiş gibi hain hain güldü. "*Ian McCullough'nun öykünülmez yazısıyla.*"

"Çok ihtiyacı vardı, söyledim ya,—"

"Para ne içindi? Kürtaj için mi?"

"—borçtu Glynnis, armağan değil. Sigrid'a bunu açıklayabiliyim—"

"Kürtaj için miydi?"

Ian sakın sakın, "Seni aldatabileceğime gerçekten inanmıyorsun, değil mi? Seni sevdiğimi bilmene karşın, biliyorsun bunu, Sensiz yaşayamayacağımı," dedi.

"Bak *buna* inanırım," dedi Glynnis gülerek. "Ama beni sevdiğin anlamına gelmez bu. Beni aldatamayacağınaysa hiç."

"Glynnis, çok saçma bunlar. Sabah—"

"O hastalıklı küçük *sürtük.* Sigrid Hunt."

Ian irkildi. "Neden söylüyorsun bunu? Neden öyle diyorsun?"

Hastalıklı? Neden? Nasıl?"

"Telâşlandın mı yoksa? Telâşlı görünüyorsun."

"Sigrid senin arkadaşındı, benim—"

"Anlayamazmışım gibi. Tahmin edemezmişim! *Sezemezmişim.*

"Senin arkadaşındı, benim değil. Hayatıma girişi senin—"

"Onunla yatıyor musun gerçekten? *Sen?* Birden *sevgili* rolüne soyunan Ian McCullough?"

"Sana aramızda bir şeyin olmadığını söyledim. Hiçbir şey yoktu. Lânet olsun," dedi Ian fısıltıyla. "Düşündüğün gibi değil—Yemin ederim."

"Kaç kez yattın onunla? Ya da yattın mı—hiç?"

"Glynnis lütfen kes. Çok çirkin ve saçma bunlar, pişman olacağın şeyler söylüyorsun—"

"Ben çirkinim, ben saçmayım, çünkü gerçeği ortaya çıkardım, öyle mi?"

"Yemin ederim ki—"

"Bin İncil üzerine yemin et sen!"

Glynnis'in yüzü alayla ışıldadı. Yıllar öncesinden bir olaydı hatırlattığı—bağışlanamaz bir hatırlatmaydı Ian'a göre: Harvard' dayken McCullough'lar Ian'ın bölümünden, Ian gibi sürekli kadroya alınmayı bekleyen, Scobie adında genç bir yardımcı doçentle dost olmuşlardı; bu genç adam Ian'ın elyazmasını okuduğu bir makalesinden biraz fazlaca 'yararlanmış', yararlandıklarını da apar topar—tabii Ian'ın adını filân vermeden son derece saygın *Dünya Siyaseti* dergisinde yayımlatmıştı. Görüşlerin Ian'a değil kendisine ait olduğunu ileri sürmüştü; Ian'ın hiçbir katkısı olmadan tekbaşına düşünmüştü hepsini, kim kanıtlayabilirdi ki öyle olmadığını? Düşünceler havada, atmosferde gezinirlerdi; öyle olmadıklarını kim kanıtlayabilirdi ki? "Ben asla çalmam, ne senden, ne başkasından," demişti Scobie gururla. "Bin İncil üzerine yemin edebilirim." McCullough'lar arkadaşlarının fırsatçılığına son derece öfkelenmiş ve çok kırılmış oldukları halde birden Scobie'nin ettiği büyük lâfa birlikte gülebilmişlerdi: sonradan Glynnis'in dediği gibi, Scobie'nin işini tek bir İncil görmeyecek miydi acaba? Neden bin?

"Sen sarhoşsun," dedi Ian.

"Sense bir yalancısın," dedi Glynnis.

"Bunu sabah konuşuruz," dedi Ian. "Sabaha pek bir şey kalmadı."

"Bu gece nereye gidiyorsun?"

"Gitmek mi—?"

"Burada istemiyorum seni. Bu gece."

"Glynnis, Tanrı aşkına—"

"Ona git, git hemen onu ara. Neden burada benimle oturuyorsun?"

"Glynnis, lütfen. Şunu bilmiş ol ki—"

"Çok şey biliyorum."

"Bunu abartıyorsun. Kesinlikle hiçbir şey olmadı—"

"Bin İncil üzerine yemin et sen!"

"Allah kahretsin, hiç komik değil. Sabah—"

"Sabah filân olmayacak."

"Bu evden gitmiyorum. Burası benim evim ve gitmiyorum."

"Peki, doğru söyle, yattın mı onunla, yatıyor musun? Sen—ve o?"

"Kes sesini!"

"Çok ilginç bir şey bu, gerçekten. Bence—çok ilginç."

"Neden yapıyorsun bunu? Neden bu kadar bayağılaştırıyorsun—"

"Onca insan arasında sen: Ian McCullough, *sevgili*," dedi Glynnis gülerek. "Bence bu *yepyeni* bir şey."

"—çok bayağı ve aşağılayıcı—"

"Romantik değil mi yani? Çok özür dilerim."

"Sana yakışmıyor. Sabah—"

"Sana da yakışmıyor. Bana yalan söylemek, aldatmak, aptal yerine koymak ve—"

"Sigrid Hunt ile aramda hiçbir şey yok. Dedim ya—"

"Bağırma bana, Allahın belâsı. Ne sanıyorsun kendini sen? Çeki buldum, sen bana söylemeyecektin hiç bunu, değil mi: *sen ve o*, onunla yatışını düşünüyorum, Sigrid Hunt ve sen, Ian McCullough, çoğu zaman iktidarsız, üçte birinde, bakma öyle yüzüme, bunu hoş göremem ben, bütün pıllını pırtını topla, evden defol bu gece; ne seni ne de onu, o kadını, o orospuyu, o kancığı, hayatımıza, yatağımıza sokuşunu hoşgörmek zorunda değilim, öyle bir ka-

dının hayatı boyunca kaç tane 'yatak arkadaşı' olur biliyor musun ve o 'yatak arkadaşları'nın her birinin de kaç tane arkadaşı, *sana* söylüyorum, hayatımıza hastalık soktun, ölüm soktun, söylüyorum işte, *ölüm* soktun—"

Glynnis'in sesi birden yükseldi. Gözleri vahşileşmişti, yaşlarla dolmuştu. Ian onun elini tutmaya, onu sakinleştirmeye çalıştı, ama o elini çekti; "İyi ama Glynnis, beni dinlemedin. Ben Sigrid Hunt'ın sevgilisi değilim—sana anlatmaya çalıştım. İlişkimizle ilgili söylenebilecek tek şey arkadaş olduğumuzdur. Tuhaf, belirsiz—"

"Ya, evet, 'tuhaf'! 'Belirsiz'!"

"Fakat sevgilisi değilim onun: onunla hiç sevişmedim. Onunla konuşabilirsin, eğer—"

Glynnis küçük bir çığlık attı, masayı hızla yumrukladı. "Onunla sen konuş—git kendin gizli saklı ara onu. O küçük suçortağı *orospuyu*."

Ian'ın şakakları zonkluyordu, barsaklarını kusma duygusu kaplamıştı. Bu korkunç sahneye dayanamayacaktı, ama yapılacak bir şey yoktu; bunu bir oyun olarak Glynnis'in onu geçmişte oynamaya zorladığı oyunlar gibi kurallı bir oyun olarak kabul etmeliydi: kendi aşağılanması, karısının haklı zaferi. Hep alttan alması, mutlaka altta kalması gerekiyordu; hak hep karısındı, bu yüzden de hep o haklıydı: yol ne kadar zorlu olsa da zafer onundu. Ian buna katlanamıyordu, ne var ki zorunluydu.

"Fakat *seni* seviyorum, Glynnis,—bunu biliyorsun," dedi.

Glynnis öfkeyle, "Seni bilmiyorum ki daha," dedi.

Ian, birden ona sarılıp onu sakinleştirmek için kalktı; fakat Glynnis bu hareketi yanlış anladı, aklını kaçırmış gibi küçük bir çığlık atarak geri çekildi; masa sallandı, mumlardan biri şamdanından düştü. Ian alevi parmaklarıyla yakalayamadan masa örtüsü tuttu. Korkunç şeyler olacak, diye düşündü Ian.

Yine de çıkıp gitmedi, içgüdüsel bir tepkiyle evden ve Glynnis'den kaçmadı. Tekrar çok yemekten ağırlaşmış gibi yerine oturdu: gözleri iyice kırgın ve vahşi, saçları darmadağınık duran bu kadına sanki etkisine girmiş gibi baktı, onu dâhâ önce hiç görmemiş gibi, o gecedan önce gerçekten tanıımıyormuş gibi. Glynnis de durmuş bakıyordu. "Sakin *dokunma* bana," dedi Ian'a fısıltıyla.

Ian sonradan, o bir buçuk saati hatırlayabildiği kadarıyla, o süre boyunca Glynnis ile pek tartışmadıklarını hatırlayacaktı; sadece konuşuyorlardı, ateşli fakat olabildiğince sakın konuşuyorlardı, arada sesleri hafiften yükseliyor, lunaparktaki dolaplar gibi hızla bir o yana bir bu yana yalpalıyordu. Glynnis durmadan şaşırtıcı bir inatla çek konusunu, kendi deyimiyle Ian'ın ihanetini, günde-me getiriyor, Ian ise Sigrid Hunt ile arasında geçenleri, aslında Sigrid Hunt ile arasında geçmeyenleri anlatarak—daha doğrusu karısının engellemelerine karşın anlatmaya çalışarak—kendini savunuyordu. Glynnis dinliyor, fakat duymuyordu, duyacak halde değildi. Aslında tartıştığım Glynnis'in kendi kendisinden nefreti, diye düşündü Ian ve bu düşünce onu çok şaşırttı. Bunu bilmiyordu, hiç aklına gelmemiştir.

Evet, konu Sigrid Hunt'tı, ama bir de, giderek önem kazanan Bianca konusu açılmıştı: Glynnis'in, Ian'ı sorumlu tuttuğu, Bianca'nın kaybedilmiş sevgisi, Ian'ı çok şaşırtan soğuk, us'a vurulmuş bir öfkeyle söylüyordu bunu. Bir de şu an daha da alevlenen Ian'ın 'süreğen iktidarsızlığı' konusu vardı—Glynnis'in deyimiyle ondan ve evliliklerinden kaçışı.

Bir de, Glynnis'in sinir bozucu bir açıklıkla ortaya döktüğü kendi evlilik dışı ilişkileri konusu: dediğine göre evlilikleri boyunca ara ara olmuştu.

İlişkileri mi? Glynnis mi? Evlilikleri boyunca mı?

Glynnis Ian'ın inanamıyormuş gibi baktığını görünce, "Elbette aklına bile gelmezdi," dedi. Öfkeyle gülmüştü ona. "Sen—kendi küçük dünyana kapanmışsın—aklına bile getiremezdin."

Ian, buradan çıkmalıyım, diye düşündü, soluk alamıyorum.

Glynnis, "Kim olduklarını olsun bilmek istemez miydin? Adamların? Merak da mı etmiyorsun?" dedi.

Ian konuşmadan başını salladı. Duyduklarına gerçekten inanmıyordu; Glynnis'e, yalanlamasını ister gibi, bakıyordu.

"Bir tanesini gerçekten sevdim—aslına bakılırsa şimdi bile seviyorum," dedi Glynnis sesi çatallaşarak. "Senin için bıraktım onu, onu yaraladım, kendi duygularımı hiçe saydım—*senin için*."

"Glynnis söylediklerine—"

"Ve hepsi ne için—*Senin için*."

"Tanrı aşkına—"

"*Senin için, senin için.* Sense şu an adını bile sormaya korkuyorsun."

Ian tekrar başını salladı. Yüreği kaburgalarını döver gibi güm-lüyordu.

"Kimdi?" dedi.

"*Kim?*"

Glynnis, Ian'ın da öfkesini kabarttığı için haince gülümsedi, omuz silkti. "Ne fark eder ki? Artık bitti."

"Kim? Bildiğim biri mi?"

"Çok geç! Bitti çoktan! Senin yüzünden!"

"Hazelton'dan biri mi?"

"Evet, Hazelton'dan biri," dedi Glynnis, kayıtsızca kendine bir kadeh şarap daha doldurarak. Elleri artık çok titriyordu. "Önemli bir adam, Hazelton'da adından çok söz edilen bir adam. Senin arkadaşlarından biri aslında. Bense onu bıraktım, hataydı bu; Tanrım, ne hataydı, hem de, ne hata. Şimdi *sen*, sen, bana o kadın için yalan söylüyorsun, ikiyüzlü rezil, bok herif, *beni* kandırabileceğini düşünerek—"

"Glynnis, beni dinlemek zorundasın—"

"Söylediğin hiçbir şeye inanabilir miyim sanki!"

Derken, ne olduğunu anlamadan, Glynnis ayakta, hıçkırıkları-nı tutamayarak Ian'a evden çıkıp gitmesini haykırmaya başladı. Ian fırladı, onu yatıştırmaya çalıştı; çünkü artık Glynnis iyice istetik bir hale gelmişti; Ian'ı kendisine zarar vermesinden korkar gibi kenara itmiş, çığlıklar atıyordu. Sağ elinde bifttek bıçağı vardı, Ian'a doğrultmuyordu, ama başka zaman olsa ikisini de kahkahalara boğacak abartılı bir hareketle sallıyordu bıçağı. Ian düşünmeden bıçağı uzanıp parmaklarıyla ucundan yakaladı, Glynnis çığlık çığlığa Ian'ın başına, burnuna vurmaya başladı. Burnu kanlar içinde kalmıştı; bu amansız boğuşma sonunda masa ters döndü, her şey havada uçup yerlere saçıldı—porselenler, yiyecekler, mumlar, şişeler. Ian parmaklarının kanadığını fark etmemişti, ama burnunun kanadığını anlamıştı. Glynnis ise hâlâ öfkeyle başına, göğsüne çılgınca darbeler indiriyor, hakaretlerin en ağıza alınmazıymış gibi *sen, sen, sen* çığlıklarıyla saldırıyordu ona. Ian onu omuzlarından yakalayıp sarsmaya başladı, durması, bu çılgınlıktan vazgeçmesi için yalvarıyordu, lânet olsun, ah, lânet olsun, *dur*, hâlâ insanüstü

bir güçle karşı koyuyor, çığlıklarını kesmiyordu, gözleri vahşileşmişti, alnı terden parlıyordu, saçları elektriklenmiş gibi diken dikendi. Medusa'yı hatırlattı Ian'a: Kahraman Perseus'un taşa dönme korkusuyla yüzüne bakamadığı o canavarımsı yaratığı. Ian, benim kalbimi istiyor, diye düşündü; daha aşağısı yatıştırmayacak onu. Glynnis'in her yönden gelen çılgın darbelerinden kaçmak için sindi, onu bütün gücüyle üzerinden itti; Glynnis tökezledi, ayağı takıldı ve büyük bir gümbürtüyle arkaya, boydan boya cam pencerelerden birinin üzerine düştü—cama gömüldü, cam duvar Glynnis'in çığlıkları arasında anında paramparça oldu. Cam parçaları ve kıymıkları Ian'ın yüzüne uçtu, yüzünü sanki bir yığın böcek sokmuş gibi oldu.

Cam sağır edici bir gürültüyle kırılmıştı, ses de bir anda kesilmişti; Glynnis'in Ian'ın kulaklarını delen korkunç çığlığı da birden kesildi: Hemen o an.

Camın dibinde, mozaik taşlı terasta, bacaklarından biri hâlâ pencerenin içine sıkışmış yatıyordu. Ian yardım etmek için adımını attı, neredeyse üzerine düşüyordu, bileği birden acıyla kavruldu—çerçevenin kenarında kalmış kırık bir cam parçası kesmişti. Durmadan karısının adını yineliyor, kâbuslardaki gibi bir ürküntüyle üzerine abanmış, onu kaldırmaya çabalıyordu. Bir anda her yer cam dolmuştu: Glynnis'in saçları, Ian'ınki, elbiseleri, mozaik taşlar. Glynnis'in yüzü tümüyle kan içinde kalmıştı; henüz bilincini yitirmemiş görünüyordu, ama ne dediği anlaşılmıyordu, baygındı, acı içinde kıvranıyor, inliyordu, gözkapakları kıpırdıyordu, gövdesi Ian'ın kollarında ölü gibi ağırlaşmıştı. Ian ambulans çağırmak, ona yardım getirmek için telefona koşması gerektiğini biliyordu, ama birkaç saniye, ona çok uzun gelen bir süre orada öylece çömelik kaldı, felce uğramış, hiç kıpırdıyamaz bir halde; Glynnis'i tekrar terasa, yerdeki cam parçalarının ve kan gölünün içine bırakamadan.

Geçen yıl bir akşam Ian McCullough, şu an başka bir yaşamda olmuş gibi anımsadığı, kalabalık, gürültülü bir odaya giriyordu—yoksa kendi oturma odaları mıydı bu? kendi evinde miydi?—eşikte bir an duruluyor, kadınlara, erkeklere, sanki onlarla birden karşılaşmış olmanın verdiği şaşkınlıkla bakıyordu, sanki arkadaşları değil de bir ruh topluluğuydu gördüğü.

Herkes birbirine ne kadar yabancı, diyordu içinden.

Ruhların her biri etle kaplanmış, deriden bir kılıf geçirilmişti üstlerine, içlerine kapanmış, sessizliğe gömülmüşlerdi. Ruh ışıktı ya da alevdi—ateşi küçük, cansız, kolayca sönen. Ian onlara bakarken bir korku duyuyordu: bir yandan da açıklaması zor bir mutluluk kaplıyordu içini. Kendini hepsine—tanımadığı o ruhlara, birbirinden ayrı varlıklara—öyle yakın buluyor, onlara karşı öylesine derin bir kardeşlik duygusu taşıyordu ki.

Derken Meika Cassity yanına geliyor, kolunu onunkine dolayıp, "Ne güzel bir parti, Ian!" diyordu, bu sözleri ilk defa söyler gibi.

Ian da, "Öyle mi? Çok sevindik," diyordu.

Hazelton Tıp Merkezinde Glynnis'in ameliyatta olduğu o saatler boyu—neredeyse yedi saat olacaktı—Glynnis'in yanına getirilmesini beklerken yine aynı tuhaf duyguya kapılıyordu: aslında hepimizin birbirimize ve kendimize karşı sahte kılıklara büründüğümüz duygusu, etin ışık geçirmezliğinin içine gizlenmiş fosforlu bir ateş gibi yanan ruhlara. Çevresindeki yabancı yüzlere tanıyormuş, kendisini tanımalarından korkuyormuş gibi bakıyordu. Ya Glynnis ölürse? Ya onunla bir daha hiç konuşamazsa? Bu düşünce önüne, ötesini değil görmek, düşleyemediği bir uçurum gibi çıkıverdi. Bu korku soğuk, yapış yapış bir ter gibi sardı her yanını.

Ian'la acil servisin uygun bir köşesinde gerektiğince ve anlayışla ilgileniyorlardı: Yürek atışlarının sıklığı izleniyordu; yaralı

sağ eli temizlenmiş, dikilmiş, bandajlanmıştı; kollarındaki, ayak bileklerindeki kesiklere bakılmış, kanlar içindeki yüzü yıkanmıştı. Polis alkol testi yapmak istemiş, Ian istemeye istemeye kabul etmişti; zaten izin vermemesi çok yanlış anlaşılabilirdi. (Sonuçlara gelince? Kanındaki alkol oranı .14'tü ve yasalara göre .10'un üstü kişinin 'alkollü' olduğu anlamına geliyordu.) Ağlayabilirdi, herkesin önünde böylesine aşağılandığı için. O ve Glynnis, her ikisi de, artık kayıtlara geçmiş durumdaydı.

"Karımla, herhangi bir şekilde dövüştünüz mü, Bay McCullough?" diye sordu doktor son derece kayıtsız bir sesle.

Ian gözlerini kapatarak, "Bilmiyorum, gerçekten bilmiyorum, her şey çok hızlı oldu..." dedi.

11.40'ta ambulansı çağırmış, ambulans 11.44'te gelmişti. Toplam beş dakika içinde kendisi de Glynnis de Tıp Merkezine kabul edilmiş, geceyarısı Glynnis'i olduğunca çabuk ameliyata alma kararı verilmişti. Ian, neredeyse kalemi tutamayacak kadar titreyen bir elle kâğıtları imzalamıştı, üç kopyayı da, evet sağlık sigortası vardı, evet Enstitüde görevliydi, evet özel bir doktoru vardı, evet bu belgeyi, şu belgeyi, ne kadar belge varsa, memnuniyetle imzalayacaktı, yeter ki Glynnis'i kurtarsınlar. "Yapabileceğiniz her şeyi yapın," diye yalvardı; "her şeyi, ne varsa." O kadar insanın önünde kimbilir daha ne gereksiz lâflar etmişti, ambulansla getirilirken de etmişti kuşkusuz, o utanç ve rezalet sahnesinin ortasından alınıp getirilirken—koca pencere yere inmiş, her adımda yerdeki kırık camlar çıtır çıtır ediyor, yemek odası savaş meydanı gibi, porselenler, çatal-bıçaklar, kadehler, şişeler, yiyecekler yerlerde. Böyle bir kâbus gerçek olabilir miydi? Ya McCullough'ların başına gelmiş olması?

Sarhoşluğu nasıl da çabuk geçivermişti. Kafasına balyoz yemiş gibi birden ayılmıştı.

O yörenin en ünlü beyin cerrahı olan Dr. Morris Flax çağırıldı, 24 Nisan 12.35'te, beyin atardamarındaki zedelenmeyi gidermek üzere doktorlar Glynnis'i acil bir beyin ameliyatına almıştı bile: ne kadar başarılı olabilirsek, demişlerdi Ian'a. Glynnis, kafatasındaki bir sürü çatlak yüzünden araknoit zarı kanaması da geçiriyordu, hemen ameliyat edilmezse beyin zedelenmesi, felç, hatta

ölüm 'kaçınılmazdı.'

Ameliyat sabahın 6.45'ine kadar sürdü, Ian bu süre boyunca ziyaretçi salonunda oturdu, kalktı, tur attı, tekrar oturdu, başını iki elinin arasına aldı. Sargılı sağ eli tokmak gibi ağırdı, acıdan zonkliyordu, yürek atışlarının hızını düşürmek için yaptıkları iğne de Ian'ı uyuşturmuş, başı ağırlaşmıştı. Olanların hepsi kötü bir rüya gibi çabucak yok oluyor, o sadece Glynnis'i düşünebiliyordu, ameliyat masasında, kafatası testereyle açılmış... beyin ameliyatında kafatası testere ile açılırdı herhalde? İyileşme şansı, gerçek anlamda yani, var mıydı? Yaşama şansı?

Ian hayâl meyal kanayan elini bir mutfak havlusuna sardığını hatırlıyordu; oysa gerçekte elini saran kişi, elinin nasıl kanadığını, Ian'ın nasıl çaresiz, nasıl rüyadan uyandırılmış gibi boş boş bakarak durduğunu gören genç polis memuruydu. Burnu ve ağzı da kan içindeydi. Dikkat edin, bayım, demişti genç adam, siz de yaralısınız.

Öbür polis memuru da sormuştu, "Elinize ne oldu?"

Ambulans geldikten hemen sonra da Hazelton polisinin devriye aracı evin önüne gelmişti; gençten iki polis memuru çağırılmış gibi pervasız eve girmiş, olay yerine yaklaşmış, daha doğrusu Ian'ın başka koşullarda aklının almayacağı bir zorbalıkla olay yerinin ta ortasına gelmişlerdi. Özel bir meskene girmeye ne hakları vardı ki? Davetsiz içeri girip burunlarını başkalarının işine sokup çevrenin dağınıklığına, sedyeye konmakta olan baygın kadına bakarak, o pervasız, o yanıtlanamaz sorularını sormaya ne hakları vardı: *Burada neler oldu bayım?*—Ian'ın aklına hemen bunların geçen eylülde evlerini başka bir evle karıştırmış gibi yaparak kapılarına dayanan polis memurları olabileceği geldi. Haklarında şikâyet dilekçesi verdiği, yarım düzine mektup yazdığı adamların ta kendisi.

İki ambulans görevlisi Glynnis'i sedyeye bağladılar, sonra da ayaklarının altında camlar çıkırdarken sedyeyi kaldırdılar. Hareketlerinin sırası, deneyime dayanan eşgüdümü, Ian'a kusursuz ve şaşmaz bir tempo ile kürek çeken tayfaları anımsattı. Glynnis'i dışarıya ambulansa taşıdılar, Ian yanları sıra soluk soluğa koşturuyor, onlara çabuk olmaları, çabuk olmaları, çabuk olmaları için yalvarıyordu.

Polis memurlarından biri, bir dakika, bayım, bütün bunlar nasıl oldu? Bu kadın o pencerenin içine nasıl girdi? diyordu.

Kaza. Bir kaza geldi başımıza.

Ne tür bir kaza, bayım?

Pencere—

Evet, bayım?

Pencere kırıldı—

Evet? Kendiliğinden mi kırıldı pencere—

—ve karım düştü ve—

Düştü mü? Nasıl?

—düştü, yere düştü—

Düştü mü, bayım—Yoksa itildi mi?

Ian'a ambulansa kadar eşlik ediyorlardı, yardımlarına ihtiyacı yoktu oysa. Bacakları tuhaf bir şekilde esneklik kazanmıştı, hem kendi başlarına buyruk, hem de onun denetiminde gibiydiler. Baş çınlıyor, uğulduyordu, fakat zihni çok iyi çalışıyor, mantıklı düşünebiliyordu. Glynnis'in mutfakta kullandığı bıçakların her zaman çok iyi bileyli olduğu geldi aklına, kesmeyen bıçağa dayanamazdı; hiçbir usta aşçı dayanamazdı kör bıçağa; Ian on iki yıl önce yılbaşında ona bıçak bileyleme aleti almıştı, Bianca çocuktu o zaman ve annesinin bıçaklarını bileylemek için yalvarırdı... bileylerken çıkan o cızırtı sesi, o hoş, hafif koku... nasıl da büyülerdi çocuğu! Ya Glynnis'in elindeki bıçak da jilet gibi keskindiyse ve Ian elinden alabilmek için parmaklarıyla tam ucundan kavradıysa, ya kendisini kurtarmak için Glynnis'i sertçe itip uzaklaştırdıysa ya o da pencereye çarpıp düştüyse, pencere paramparça olduysa, Glynnis çok kötü yaralandıysa, ya ölürse... bunların hiçbirinin gerçeğe ilgisi olamazdı. Hem de hiçbir ilgisi olamazdı, hiç birinin. Yine de, belli ki bıçak keskindi, Ian'ın eli çok derin kesilmişti. Dalgın dalgın ya sinirler ve kemik de kesildiyse, diye düşündü; şimdiden pençe gibi ağırlaşan eli iyi olacak mıydı acaba?

2

Bekledi, bir haber bekledi durdu: Duvarın yüksek bir yerine asılı saatin ağır ağır dönen kırmızı yelkovanını seyretti, dayanabil-

diği kadar oturdu, ardından ayağa kalkıp salonda, koridorda dolaştı, birkaç kez de hastanenin dışına, gecenin karanlığına çıktı, asfalt kokulu... soğuk, ıslak, acımsı. Ona acil serviste sabahın o erken saatinde boş duran, portatif bir karyola verdiler, fakat o bekleme odasını, bekleyişin gerginliğini yeğledi. Sakinleştirici yavaş yavaş etkisini yitiriyordu. Yüreği tekrardan hızlanmaya, kaburgalarını dövme ye başlamıştı.

Kimbilir kaç kez tuvalete koştu o gece... birden, durup dururken; sidik torbasına baskı yapılıyormuş gibi bir. işeme gereksinimi ve elini yıkayamamanın, sıcak suya sadece sol elini sokabilmenin verdiği huzursuzluk. Bianca geldi aklına: Okulda oyun alanında dūřup üç parmağını birden kırdığı gün. Sol eli miydi, sađ mı? Zavallı yavrum, zavallı bebeğim. Korku dolu gözlerle bakan, tombul yanaklı sevimli bir çocuk, gözlerinin rengi bazan baştan aşağı mavi, bazan da babasının ki gibi hareli gri-maviydi, çok zeki bir küçük kızdı, fakat bazan insanı deli edecek kadar dikkatsiz, kaba ve gürültücü olurdu, yine de mutlu edilmesi kolaydı, ama bir de mutlu olmazsa, Glynnis'in řaka yollu dediği gibi kurbağa yutmuş gibi olur, suratını asıverirdi. Yine de en mutlu yıllarıydı onlar, Glynnis harika bir anneydi yalnızca küçük kızını değil, küçük kızının arkadaşlarını da, akıl almaz derecede severdi, ev bazan küçük kızlarla tımarhaneye dönerdi. Ian kimi günler eve döndüğünde mutfağı pasta kokuları içinde—parça çikolataı, fıstık ezmeli, kepekli, zencefilli keklerle ve kızlarla dolu bulurdu, Glynnis de ortalarında olurdu capcanlı ve güzel bir kadın olarak: Bak biz ne yaptık. Sonra Glynnis, Bianca'ya iğerlemeye başlamıştı, Bianca babasını yeğer görünüyor diye, daha sonra da Bianca'yı 'çok serbest' bırakıyor diye Ian'a. Epeydir sürüyordu bu tartışma, bu suçlama: Glynnis Ian'ın tutumunu, dūřüncesiz değilse de, fazla gevşek buluyordu. Ian ise kabul etmiyordu; haksızlık ediyorsun, sağmalıyorsun. Ben Bianca'yı olduğu gibi seviyorum.

Glynnis, evet diyordu. Sorun da bu zaten.

Sabaha doğru biraz da park yerinde dolaşmaya çıktı, bir açıklama bekler gibi gökyüzüne bakıyordu. Uzun gece bitiyor, ufuktan dalga dalga, turuncumsu pembe bir ışık yayılıyordu, sanki suya bir řey dūřmüř gibi, dedi Ian içinden.

İşte o an anladı, sanki Glynnis'in iyi olacağını; zaten akı al mı-

yordu ki tersini, *iyileşmemesini*. Glynnis yıllar önce Cambridge'de sık sık tekleyen küçük, kırmızı Volkswagen'leriyle ufak bir kaza geçirmiş, başını ön cama çarpmıştı, doğal olarak çok telâşlanmışlardı, fakat bir şey olmamıştı, bir-iki gün sonra başlayan nedensiz migren ağrıları dışında tabii, o ağrılar canına okumuş, ona terler, gözyaşları döktürmüştü. Kazanın nasıl olduğu da belirsizdi: Glynnis'in önündeki aracın sürücüsü birden frene basınca Glynnis de ona çarpmıştı, o arabanın arkasında, Glynnis'inin de önünde hasar vardı; suç çok yakından izlediği için Glynnis'teydi, oysa öbür sürücü de bir o kadar hatalı görünüyordu. Biraz tatsızlık olmuş, fakat sonunda sigorta şirketi parayı ödemiş, konu da kapanmıştı. Glynnis, cezasını görmüş gibi, dersimi aldım, demişti: Önemdeki arabadan belli bir uzaklıkta sürmeli ve emniyet kemeri ni takmalıyım.

Dr. Flax'ın yeşil cerrah giysisi içinde yanına gelişiyle uyandı, birden şaşırmış, korkmuştu, bekleme odasındaki sandalyede uykuya dalalı birkaç dakika ancak olmuştu. Yerinden sıçrayarak ayağa kalktı, kaygılıydı, ama dışarıdan sakin görünüyordu, Flax konuşurken, Ian o hızlı, anlaşılmaz hareketle başını sallamaya başladı, Glynnis, dikkatle dinlemediği izlenimini verdiği için sinir olurdu bu harekete. Flax ameliyatın, kanısınca iyi geçmiş olduğunu söyledi; iyimser olmayı gerektirecek pek çok neden vardı. Glynnis beyninden ciddi bir darbe almıştı, içtiği alkol miktarı da kötü bir etkendi, ama atardamardaki zedelenmenin CAT aygıtının gösterdiği kadar ciddi olmadığı anlaşılmıştı. "Karınızın bilinci şu an yerinde değil elbette, ama sabahın ilerleyen saatlerinde ya da sonunda uyanmaya başlaması mümkün. O zaman görebileceksiniz onu."

Ian, Flax'a baktı, söylenmesi gereken başka şeyler de var mı, diye düşündü. Ya da sorması gereken bir şey.

"Sizce tam anlamıyla iyileşecek mi?" dedi.

Flax bir an kadar duraksadı ve "Doğrusu bilmiyorum. Bir süre söyleyemeyiz. Neden en iyiyi umut etmeyelim?" dedi.

"Evet," dedi Ian her yanı donmuş gibi. "En iyisini umacağız."

Sonra Ian'a eve gitmesini ve iki üç saat uyuduktan sonra hastaneye dönmesini önerdiler; Ian eve gitmek istemiyordu, neden eve gitmek istemediğini düşünmek de istemiyordu. Artık sabah olmuştu, saat yedi buçuktu, birkaç yere telefon etmesi gerekiyor-

du... Wesleyon'a Bianca'ya, Glynnis'in kızkardeşi Kate'e, gerekli görürse Glynnis'in yakınlarına telefon edip haber verecekti. Grinnel'leri, Kuhn'ları, Oliver'ları da arayacaktı, sonra Martha Fairchild'ı arayıp Enstitüdekilere haber vermesini, Ian'ın birkaç günlük randevularını da iptal etmesini söyleyecekti.

Bir telefon da Charter Caddesinde acil onarım işleri yapan camcı ve aynacıya edilecekti. Ian hemen o gün yeni bir cam pence-re taktıracaktı, öyle düşünüyordu: Glynnis eve dönmeden önce.

3

Glynnis yoğun bakım ünitesindeki yüksek yatağında yatıyordu, sol burun deliğinden yarı şeffaf bir tüp sarkıyordu, kollarının iç yanının yumuşak derisine de başka tüpler bağlıydı; boğuk ve zar zor çıkan düzensiz soluğu sayılmazsa, kıpırtısızdı. Kalp atışları monitörle izleniyordu; tıraş edilmiş kafasıyla yüzünün büyük bir bölümü, bir rahibenin başörtüsünü andıran sıkı sargılarla sarılıydı. Ian'ı başucuna kadar götürmeselerdi hiç tanımadan yanından geçip gidebilirdi. Şaşkınlık içinde derin bir soluk aldı. Glynnis? Bu kadın mı? Geçen saatler içinde yıllarca yaşlanmış görünüyordu.

Ian yatağının başında bekledi, elini eline alıp adını fısıldayarak sabırla bekledi. Yüzde yüz bilinç kaybının olanaksız olduğunu okumuştı; ameliyat masasındaki narkozlu hasta tepki vermese de kulağının dibinde söylenenleri duyar, algılar. "Glynnis?" diye fısıldadığında bazan parmaklarının yanıt verir gibi oynadığını, gözkapaklarının kıpırdadığını hissetmişti. Uyanmak, onunla konuşmak istiyor gibiydi; Ian'ın varlığının kesinlikle farkındaydı, ama ötesine geçilmesi olanaksız bir duvarla ayrılıyordu sanki ondan. Bilinç, derinliği bilinmeyen bir su kütesinin yüzeyiydi; bilinç yitimi de o suyun derinlerine dalmak demekti; Glynnis yüzeyin altında takılıp kalmış, cesaretle çıkmaya çabalayan, ama aşağıya doğru çekilen, tekrar çıkmaya çabalayan, tekrar aşağıya çekilen bir yüzücüydü.

Yine de Ian'a her seferinde daha yükseğe çıkıyor, sonra daha az derine iniyor, derece derece, müthiş bir irade gücüyle, yüzeye doğru yol alıyor gibi geliyordu. Ian hiç durmadan, bıkmadan, bùyülü bir sözcük gibi yineliyordu adını; gözlerini öyle dikkatle karı-

sının yüzüne dikmişti ki artık nerede olduğunu ya da neden orada bulunduğunu, yazgının hangi anlaşılmaz oyununun onları buraya getirdiğini düşünemiyordu: Buraya, beklentilerin tersine son derece rahatsız edici bir koşuşturma ve gürültü içinde bulunan yoğun bakım ünitesinin bu yatağına. Ian öbür yataklara, cansız elleri tutan, duymayan kulaklara sürekli büyülü sözler fısıldayan öbür ziyaretçilere bakmamaya çalışıyordu. Aşkım onu geri getirecek, diyor-du içinden.

Saat ikiyi biraz geçe Bianca geldi, soluk soluğa, korku içinde yatağın kenarına, Ian'ın yanına oturdu. Glynnis'e bakarak, "Tanrım, Tanrım," dedi, sesi çok güçsüz çıkıyordu. "Buna inanamıyorum, inanamıyorum buna—," sonunda Ian sakin olmasını söyledi; Glynnis her sözcüğü duyabilirdi.

Glynnis sonunda gözlerini açtığında akşamüzeri olmuştu.

Hemen Ian'a baktı ve konuşma çabasıyla ya da o izlenimi vererek, kocasının parmaklarını sıktı. Gözleri kanlıydı, çok rahat bakamıyordu, ama Ian'ı tanımış görünüyordu, kendisini tanıdığına yemin edebilirdi Ian. Heyecanla, "Glynnis? Sevgilim? Beni duyabiliyor musun?" dedi. Glynnis yine parmaklarını sıktı, boynundaki kordonlar gerildi; Ian'a ya da Ian'ın bulunduğu yöne, uzun uzun baktı, sağ gözünün bebeği sol gözünden daha koyuydu. Bianca put gibi oturuyordu; Ian kısıp, kaygılı bir sesle mırıldanır gibi, "Buradayım, sana bakacağım, korkma, buradayım ve hiç gitmeyeceğim, hiç gitmeyeceğim," diyordu. Başında durmuş, iki elini ellerinin arasına almış söz veriyor, rica ediyor, yalvarıyordu. Glynnis duyuyor, anlıyor, ama konuşamıyor gibi gelmişti Ian'a. Ah, konuşamıyordu!

Derken Glynnis gözlerini kapattı. Bianca kendini tutamayıp gözyaşlarına boğuldu.

Glynnis'in bilinci ne o gün ne de ertesi gün yerine geldi, oysa Ian ile Bianca heyecanla, bitmeyen bir umutla beklediler. Derken, nöbetleşe kalmaya başladılar, Ian beş saat, Bianca üç saat nöbet tutuyordu. Onlara Glynnis her an gözlerini yine açacak ve şöyle güçlüce silkinip kollarına, bacaklarına çökmüş olan uyuşukluktan kurtulacakmış gibi geliyordu: Bu kez söyleyecekti adlarını; onları *görecekti*.

Ama saatler, günler geçti. Beklenen o gizemli şey olmadı.

Ian, Flax'la konuştu, çünkü yanıt verebilecek tek insan Flax'tı. "Glynnis komada mı? Yani bu durum koma mı?" diye sordu.

Flax kaşlarını çatarak evet der gibi bir şey yaptı, belki de hayır demekti bu; Flax'ın ne dediği hiç açık değildi, ne demek istediğiye iyice belirsizdi. Ameliyatın ayrıntılarından söz ediyordu, öyle yavaş ve uzata uzata konuşuyordu ki, iyiye işaret olarak algılanabilecek sözleri; yani özenle söylenmiş, kaçamaklı sözleri, bilinçli olarak daha az vurguluyordu. Ian, Flax'ın o gün Hazelton'a dönecek olan meslektaşı nörolog Pois'nın gelmesini beklediğini anladı.

Bianca, Flax için, "Annemi tanısaydı, daha çok *ilgilenirdi*," diyordu.

Ian, "Adamın elinden geleni yaptığına inanmak zorundayız," dedi.

Böylece günler geçti, beklemeyi sürdürdüler, nöbetlerini aksatmadan tuttular; yoğun bakım ünitesinde yatak başında bekleyenlerin hepsi gibi, hepsinin acıklı öykülerini hemen öğrenmişlerdi, ama kendi durumlarını farklı görüyorlardı. Bir kere Glynnis bütün o şanssız (ve belli ki eceli gelmiş) hastalardan daha gençti; kalbinin ve öbür hayatsal organlarının güçlü olduğu söyleniyordu. Durumunda görülen değişmelerin hemen hemen tamamı içseldi, son derece duyarlı aygıtlarla izlenmekte ve bu işten anlamayanların okuyamayacağı bir yazı ve dille özenle kaydedilmekteydi. En anlaşılabilir sözcükler *kritik durum* ve *koma* sözcükleriydi, onlar da hiç tam olarak açıklanmıyordu, nedenleriyse hiç yazılmıyordu. Glynnis'in uyandığını bir kez gördükleri için buna tekrar tanık olacaklarına emindiler. "Benim karım mücadeleyi bırakmaz," diyordu Ian, oysa daha önceden böyle bir şeyi söylemek bir yana aklına bile getirmemişti; Bianca da onaylıyordu, hem de asıl sorun buymuş gibi heyecanla. "Annem mücadeleyi bırakacak kadın değildir."

Arkadaşlarına, "Her şey aşağı yukarı aynı," ya da "Her şey aşağı yukarı yolunda," diyorlardı. Düşünecek zamanı ve duygusal

gücü olsaydı Hazelton'dan, doğru dürüst tanımadığı birkaç kişi de içinde olmak üzere pek çok insanın yardım önerisinde bulunması Ian'ı çok daha fazla etkileyebilirdi. Glynnis'in çok sayıda arkadaşı ve tanıdığı olduğunu biliyordu, ama bu kadar da çok olduğunu ve Glynnis'in durumunu duyar duymaz böylesi içtenlikle ve çabuklukla harekete geçeceklerini aklına bile getiremezdi. Ne yapabiliriz söyle, nasıl yardım edebiliriz söyle diyorlardı, Ian'ınsa artık aklı çalışmaz olmuştu. Daha doğrusu, kendisi için bir şey yapılmasını istediği yoktu.

Hazelton'da Glynnis'in başına gelenlerle ilgili pek çok fikir yürütüldüğünü seziyordu; herkesin herkesi tanıdığı ya da herkesle ilgili her şeyi bildiği, biraz daha fazlasını öğrenmeye de hiç isteksiz görünmediği bir toplumsal çevreydi içinde yaşadıkları. Ian, Denis Grinnell sayesinde, eve gelen polis memurlarının, ambulansın ardından gelmediklerini, komşuları Dowald'ların polisleri çağırıp onlara birtakım bağırsız-çağırışlar duyduklarını söylediklerini öğrendi; tabii Denis, Ian'ın bilmediğinin farkında değilmiş gibi davranmıştı. "Durumu biraz abartmışlar," dedi Denis; "—duyduklarını, yani."

"Öyledir herhalde," dedi Ian yavaşça. Utanmış, telâşlanmıştı. Glynnis çılgık atmış mıydı? Kendisi çılgık atmış mıydı? Hatırlamıyordu.

Ian hastanede viziteler arasında sürekli Flax'ın peşinde koşmaya başlamıştı, tabii Flax orada olup da peşinden koşabileceği zamanlarda. Beyin cerrahını biraz kendine benzetiyordu, çok iyi yetişmiş, mesleğinin erbabı, halk arasındaki ününe fazlasıyla meraklı, kibar görünümlü, sevimli, ama çelik gibi bir adam, ancak aynı yapıda başka birinin karşısında bükülecek türden. Ian adamın izini sürmedeki cesaretiyle kendi kendini de Flax'ı da şaşırtıyordu, günler hayâl kırıklığıyla geçip Glynnis'in durumunda hiçbir değişme olmadıkça gururmuş, davranış inceliğiymiş, diplomasiymiş, hatta onurmuş, bunların hepsini bırakmaya başlıyordu: Sanki kendisiyle karısının iyileşmesi arasındaki tek engel Flax'tı. Ian McCullough gücünün bir parçasından olsun yararlanabilmek umuduyla çevresinde dört dönen bütün o erkekleri ve kadınları hatırlattı kendi kendine; sırf cömertlik olsun diye onlara hayatlarını değiştire-

cek yollar açacağına inanırlardı. Kadın doğumcu olan bir komşusundan tıp kitapları, nöroloji kitapları, *New England Tıp Dergisi*'nin eski sayılarını edindi; bilim uzmanlığı çalışması yaptığı günlerdeki gibi, o gün bugündür de yaşamadığı çılgın bir heyecanla amatör, çok çok amatör bir uzman, beyin anatomisi, patolojisi ve en son mikrocerrahi teknikleri uzmanı kesilmişti. Glynnis'in bir kez daha ameliyat edilmesi gerektiğine inanıyordu, Flax'ın buna karşı çıkması hoşuna gitmiyordu; Flax Ian'a, baştansavar gibi, bir ameliyat daha yapmanın anlamı olmadığını söyledi. "Bunu kabul edemem," dedi Ian. Flax da kibarlığını korumaya çalışarak, "Edeceksin," dedi.

En umutsuz anlarında öyle akılcı kesilebilir, öyle soyut düşünebilirdi ki Ian McCullough. Flax, Glynnis'e yardımcı olacak biçimde konuşmuyorsa, konuşmayacaksa, Ian da ona felsefi sorular sormaya başlayacaktı: "Doktor ruh gövdemizin neresindedir? Beynin ürettiği bir şey midir, beynin süzgecinden geçen bir şey mi, yoksa zaten beynin kendisi midir?" Sonra: "Platon'u okumayalı yıllar oldu, şu ruhun ölümsüzlüğüne ilişkin kanıtlar *Phaedo*'da veriliyordu, değil mi? Platon'un kanıtlarına ne diyorsunuz, Doktor? Salt kuruntu mu, yoksa işe yarar mı?" Ian koridorda ya da Tıp Merkezinin arkasındaki park yerinde Flax'ın yolunu kestiği böyle zamanlarda, gözlerinin üzüntüden yaşlarla dolu olduğunu ve ellerinin titrediğini göstermemeye çabalıyordu.

Flax'ın ruh konusunda söyleyebileceği bir şey yoktu, yalnızca Ian'a bir sakinleştirici Librium yazmayı öneriyor, Ian da çaresiz kabul ediyordu. Sakinleştiricinin iki haftadan fazla alınmaması gerektiğini duymuştu, çünkü hemen alışkanlık yapıyordu, ama o zamana kadar Glynnis çoktan iyileşmiş ya da iyileşmeye başlamış olur, diyordu içinden. O gün gelince zaten ne Librium'a gerek kalacaktı, ne de Flax'a, faturayı ödedi mi tamamdı.

Bianca yavaşça, "Sen doktoru korumak istiyorsun," dedi.

"Sen ne diyorsun Tanrı aşkına?" dedi Ian.

Gözleri tuhaf bir biçimde kirpiksiz, çipil ve patlak görünüyor-du. Cildi keçe ile ovulmuş gibiydi.

Bianca, "Siz erkekler, siz dünyayı yöneten erkekler birbirinizi

kollarsınız zaten," dedi.

"Bu ne demek oluyor şimdi?"

Bianca eliyle havalı bir hareket yaptı, tam Glynnis'inkiler gibi bir hareket, Ian bir an onun annesiyle dalga geçtiğini sanıp çılgına döndü. Ama, tam tersine kız çok ciddiye. Kafeteryada oturdukları masada—yemeklerinin çoğunu burada, Hazelton Tıp Merkezinin genelde تنها olan alt kat kafeteryasında yiyorlardı—Ian'ın gözünün içine bakarak, "Birbirinizin suçlarını örtbas edersiniz," dedi.

Bu sözler Ian'ı şaşırttı, bir yanıt bulamadı; kızına kırıgın, sıkıntılı, kaygılı gözlerle baktı. Bianca on dokuz yaşındaydı ve yapı olarak oldukça gelişmişti, okulda her zaman en yüksek notları almasına ve bazı öğretmenlerince 'liderlik nitelikleri' yüzünden övölmesine karşın evde bambaşka bir surat takınır, bambaşka bir telden çaldı. Ian, sakın sakın, "'Suçlar'la ne demek istiyorsun Bianca? Görevi kötüye kullanmaktan mı söz ediyorsun?"

"Genel anlamda 'suçlar'dan söz ediyorum," dedi Bianca. "Ba-berkilliğin, her zaman erdem olarak tanımlandıkları için, bir ölçüte vurulamayan suçları."

Ian güldü. "Demek öyle, Bianca."

"Hayır duanın arka yüzü bedduadır ya," dedi. "Yunanca'da hem hayır dua, hem beddua anlamına gelen *ara* sözcüğü gibi: Yunanlılar bedduanın olsa olsa insanın düşmanlarına ettiği dua olduğunu anlamışlar."

"Fakat ben pek anlayamıyorum," dedi Ian, "bunun bizimle ilgisi ne? Dr. Flax'la ve benimle."

Bianca gözlerini hiç kırpmadan dik dik ona baktı. Bir an paniğe kapıldı Ian. Benim Glynnis'i bile bile yaraladığımı mı sanıyor? Öldürmeye çalıştığımı mı? Bianca, "Hayır, yapmazsın," dedi.

Ian çevresine bakmadan kaçmak isteğiyle kalktı masadan. Caddeye atacaktı kendini, kafasının içini arıtacak, rahat bir soluk alacaktı. Kurşuni gri bir eşofman üstü, eski bir kot pantolon giymiş, saçları yüzüne düşmüş bu can sıkıcı genç hanımın kendi kızı oluşu, bu nedenle de *ona ait* oluşu, üzüntü verici bir karşıtlık olarak dikildi o an karşısına; yedi kat yukarıda hastane yatağında koma halinde yatan kadın gibi hayatın karşısına çıkardığı bir gerçekti bu da. Onun ellerine emanet edilmiş, delicesine sevdiği kadın-

lardı bunlar, ama sevgisinin onlara ne yararı oluyordu ki?

Masadan kalktı, ama kafeteryadan çıkmadı; bacakları onu bir türlü kapıdan dışarı taşıyamıyordu. Onun yerine iki bardak, iki kâğıt bardak daha koyu sıcak kahve alıp masaya döndü.

Bianca masada ağılıyordu, yanaklarından ip gibi yaşlar süzülüyordu. "Bunu—sen de biliyorsun babacığım, son olanları, yani annemin bilincine kavuşup uyanışını, gözlerimize bakışını, bizi tanıyışını... İşte bunu—" devam edemedi, şaşırdı, cümlesini tamamlamadı. "Bunu... bir türlü kabul edemiyorum."

Ian bir an titredi, "Doğru," dedi.

Bianca da Ian gibi Glynnis'in başına gelenlerden hep kaza diye söz etmeye dikkat ediyordu.

Ian onu okuldan aradığında allak bullak olmuş, kendini kaybedip Ian'a defalarca sormuştu—ne oldu, nasıl, Tanrım *nasıl* oldu—eve geldikten sonraysa başka soru sormamıştı. Ian ona kırılan pencereyi—yani kırılanın yerine takılmış olan yeni pencereyi—göstermiş, ama o sesini çıkarmamış, hiçbir yorumda bulunmamış, salt bu tek parça cam pencere ve kapıların tehlikesinin artık herkesçe bilindiğini söylemekle yetinmişti, tıpkı çocuk bahçeleri gibi... çocuk bahçelerindeki kazalarla ilgili istatistiklerin ne kadar şaşırtıcı olduğunu biliyor muydu Ian?

Bianca o gece içip içmediklerini de sormadı. Hatta tartışıp tartışmadıklarını bile.

Ama nasılsa Ian'ın elini, atılan altmış beş dikişi sordu. "Annemi korumaya çalışırken mi oldu?"

Ian eline bir bulmacaya bakar gibi bakarak ağır ağır, "Evet, galiba öyle oldu... pencere kırıldığında anneciğini korumaya çalışırken oldu. Ama başaramadım," dedi.

Ian, Bianca'nın küçüklüğünden beri ilk kez onunla konuşurken Glynnis'ten, "Anneciğin," diye söz ediyordu. Bu sözcük aralarında tuhaf bir biçimde yankılandı.

Baba-kız evde yedikleri ender yemekleri yemek odasında değil, mutfakta yiyorlardı; mutfağın köşesinde, Glynnis'in ilan panosunun yanbaşındaki yuvarlak, tahta ayakla, şipşirin masada. Masa-

nın bir tarafında hâlâ Glynnis'e ait şeyler—defterler, yemek tarifleri, dergiler, gazete yazıları, yemek kitapları—yığılıydı, Bianca onları biraz daha düzenli bir yığın haline getirmiş, ama masadan kaldırmamıştı. *The New York Times*'dan annesinin ilgisini çekebilecek şeyler toplamaya merak sarmıştı: yemek üzerine yazılar, yemek tarifleri.

Her şey Glynnis'i, onun zevkini, hiç tükenmeyen enerjisini hatırlatıyordu: Raflardaki düzinelerce baharat kavanozu; parlayan bakır gereçler; tıklım tıklım kitap rafları; posta kartları, resimler, gazete-dergi kesikleri ve davetiyelerle dolu ilan panosu; güneye bakan pencerede asılı bitkiler (Ian onların ne sıklıkta ve ne kadar sulanmaları gerektiğini çok iyi bilmiyordu: İsveç sardunyaları kurumaya yüz tutmuş görünüyordu); sık et kesme tezgâhının, fırının ve buzdolabının parlayan yüzeyleri. "Evin burasına bayılıyorum," dedi Bianca. "İlk kez evden ayrılp okula gittiğimde, hatırladığım tek yer mutfak oldu. Öyle güzel anılarım oldu ki burada." "Evet," dedi Ian gülümseyerek. "Benim de."

Ian kızının söylediğinin doğru olup olmadığını bilmiyordu; kendi söylediği doğru muydu, onu da bilmiyordu. Tek bildiği öyle söylenmesi gerektiği idi.

Artık ikisi öyle sık ve öyle uzun süre yalnız kalıyorlardı ki, Bianca'nın konuşması, Ian'ın dinlemesi aralarında bir alışkanlık haline gelmişti—Bianca'nın Ian'a işiyle ilgili bir şey sorduğu zamanlar dışında, o zamanlar da, Ian'a kalırsa, bilerek yaratılıyordu. Bianca nüfus araştırmalarından çok biyoistatistikle ilgileniyordu; Ian'ınkiyle ilgili görünürse de temelde çok farklı, daha yeni ve önu açık bir alandı bu. Bianca annesinin başına gelen bu kazadan beri sürekli, sanki bir şey planlıyor gibi, "bu dünyada iyi birşeyler yapmak—iyi bir şey yapmaya *çalışmak*" istediğinden söz eder olmuştu.

Geri kalan zamanlardaysa öylesine konuşuyordu, sesi dağlardan çağıldayarak inen bir derenin suyu gibi berrak ve telâşlıydı: sırf ısıltı ve hareketti, derinliğiye yok gibiydi. Ian onun evin sessizliğinden ürktüğünü anladı; Glynnis'in en sevdiği istasyona ayarlı radyo bile bu sessizliği dolduramıyordu. Ian onu dinliyor, baş sallıyor, yanıt veriyor, kendini düşüncelerinin akışına bırakıyordu. Glynnis her an kapı aralığında beliriverecekmiş gibi geliyordu ona ya da telefon çalacak ve başka bir odadan Glynnis'in açtığını duya-

caktı.

Oysa telefonu çalınca açan Bianca oluyordu. Hem de fazla telaş ve heyecanla. Ian onun, arayan her kimse, "Ah, annem hâlâ aynı, durumu aşağı yukarı aynı, böyle bir ameliyattan, böyle büyük bir ameliyattan sonra iyileşmek çok uzun zaman alır diyorlar, neredeyse yedi saat kaldı ameliyat masasında..." dediğini duyuyordu. Başka bir keresinde, Glynnis'in durumu kötüye gittiğindeyse, "Ah, annem solunum aygıtına bağlı, soluk almasını kolaylaştırıyor; soluk almak son derece mekanik bir harekettir biliyorsunuz, *kendi-liğinden oluveren* bir şey... ama durumu aynı. Aşağı yukarı aynı," diyordu.

Ian günün her saati Glynnis'i düşünüyordu, onun başucundayken de, başka bir yerdeyken de. O bilinçsiz hali sürekli kilo kaybedişi aklından hiç çıkmıyordu, bir anlamda ona hamile gibiydi; sanki onu yaşatma sorumluluğu kendisindeydi: Hem de ta içinde. Enstitüdeki işini iyice boşlamış, yetkilerini, kendi deyimiyle bir bahçıvanın gübreleri tırmıkla dağıtışı gibi, enerjik genç asistanlarına gelişigüzel dağıtmıştı.

Sık sık arayan, onu ve Bianca'yı sık sık yemeğe çağıran dostları da pek önemli gelmiyordu. Onların hiçbiri olmadan da yaşayabilirim, diyordu içinden.

Şu kızıl saçlı genç kadına, Glynnis'in başka bir şeyi sandığı dansçıya gelince: Ian ondan haftalardır haber almamıştı, bir daha da hiç almamayı diliyordu.

Ian çalışma odasındaki masada başı kollarının üzerine düşmüş bir halde uyurken beş-on santim kadar ötesinde telefon çaldı. Uzanıp elyordamıyla açtı, arayan arkadaşı Leonard Oppenheim'di, rüyada olur gibi oluyordu bunlar... Leonard, Glynnis'i ve utana sıkıla söylediğine göre, Ian'ın para durumunu sormak için aramıştı. "Fazla karışmak istemiyoruz, ama merak ediyoruz, Paul'la ikimiz, acaba, yani, Ian, para sıkıntın olabilir. Bu tür hastane faturaları—yani beyin ameliyatı, yoğun bakım—nasıl yüklü gelir bilirim, zavallı babacığım Columbia Presbyterian'da yataarken günlük bin iki yüz dolardı..." Ian uyku sersemi, ne olduğunu anlayamadan kendisini, arkadaşını dinlerken bulmuştu; Leonard uzun uzun seksen dokuz yaşındaki babasının bir beyin tümörü ameliyatı son-

rası nasıl aylarca ölüm döşeğinde yattığını, çağdaş teknolojinin akıl almaz aygıtlarının onu nasıl yaşattığını ve kokuşmuş, insanlıktan yoksun New York eyaleti yasalarının hastaların acı çekmeden ölmelerine nasıl 'engel olduğunu' anlatıp duruyordu.

Acı çekmeden ölüm!

Ian bayılacak gibiydi, telefonun almacını öyle sıkı kavramıştı ki parmaklarının kanı çekilmişti. Dinlemiyordu—dinlemedi—ve sonunda Leonard bitirince kibarca, "Önerin için teşekkürler, Leonard, ama borç almaya pek gerek olmayacak galiba; herhalde sigorta poliçemiz çoğunu karşılayacak, çok teşekkürler," dedi.

Leonard hızla, "Belki biliyorsundur, vakıf fonunda param var, Paul'un de öyle... Paul onun da yardım etmek istediğini iletmemi rica etti, olur ya, başka bir doktor ya da cerrah filân getirmek gerekebilir." Leonard biraz durdu; Ian hiçbir şey söylemedi. "Glynnis'e bu kadar değer vermesem kesinlikle işine karışmazdım. Hepimiz çok şaşırdık. Öyle *ani* oldu ki... böyle şeyler hep öyle olur elbette. Tuhaf tuhaf söylentiler dolaşıyor... Ama, bu kadar yeter, seni tutmayayım. Ben yalnızca para işinin sorun olmadığını bilmeni istedim, Ian, yardım etmeyi çok isteriz: Gizlice, elbette. Bizden başkasının bilmesi gerekmez." Yine bir duraklama oldu. "Ian? Orada mısın?"

Ian dinlemiyordu, ama kibarca, "Evet," dedi.

"Umarım yanlış anlamamışsındır?.."

Ian, "Hayır, kesinlikle, hem de hiç, ilgine çok teşekkürler," dedi.

"Gerçekten: yanlış anlamadın, değil mi?"

Ian belli belirsiz birşeyler mırıldandı ve kapattı. Çok sinirlenmişti, ama birkaç dakika geçmeden neden sinirlendiğini unutmuştu bile.

4

Nisan sonuydu, derken mayıs başı oldu, Glynnis McCullough hâlâ taş gibi ağır uykusundaydı, her türlü dış uyarıcıya kapalı, öylece yatıyordu. Onun yerine soluk alıp veren aygıt kusursuz aralıklarla, ama acımasızca, solunumu sağlamayı sürdürüyordu. Ian bu işin Glynnis'in canını yaktığına emindi. Damardan verilen serum

sürekli vücuduna akıyor, çeşitli kordonlar kalp atışını, ter oranını, beyinden gelen hafif titreşimleri izleyip hepsini yeşil bilgisayar ekranına dalgalar halinde aktarıyordu, başka aygıtlar da iç organlarından salgılanan zararlı sıvıları emiyordu... hepsi de canını yakıyor olmalıydı. Ian içinden, inanamıyormuş gibi, bense bunların hiçbirini hissetmiyorum, dedi.

Ama Ian da kilo vermişti; elbiseleri bir yabancıya aitmiş gibi bol gelmeye başlamışlardı. Bu durum ona ceza gibi geliyor, onun için de hoşuna bile gidiyordu.

Ian okuduğu o yüksek uzmanlık düzeyindeki tıp kitaplarından birinde, tıp tarihi başlığı altında, Glynnis'in durumunu tüm açıklamaları ve bilinmeyen yönleriyle bulmuştu, bulacağını içten içe biliyordu zaten, çok önemli şeyler öğrenmişti bu sayede: Komada yıllarca uyuyan ve bir gün bilinci tamamen yerine gelerek (ya da öyle sanılarak) uyanıveren hastalar anlatılıyordu, tıpkı geleceğe ışınlanmış, ama kendi hayatlarının bir parçasını yitirmiş zaman gezginleri gibi. (O uyku yıllarından ne hatırlıyorlardı acaba? "Bir çeşit bulanıklık," demişti bir kadın.) Aralarında savaş, kaza, yaralama, ameliyat ve narkozla ilgili şanssızlıklar ya da nedeni bilinmeyen beyin hastalıkları yüzünden yatanlar vardı; günlük uykularından bir türlü uyanamayan erkekler, kadınlar, çocuklar vardı... sanki bir peri masalında büyü yapılmış gibi. Fakat durup dururken uyandıkları da oluyordu. Bazan Ian, Glynnis'in başucunda, dizlerinin üzerinde bir kitap ya da bir tıp dergisi ile uyanık rüyaya dalıyordu, gözleri açık ve hep Glynnis'te oluyordu, tıpkı yıllar önce kızıl-sarı saçları pırıl pırıl omuzlarına dökülen bir genç kızken Ian'ın yanına merakla, cesaretle yaklaştığında olduğu gibi: Bir şey mi oldu? Yardım edebilir miyim? Uzanıp Ian'ın koluna dokunmaktan hiç çekinmezdi. Sonraları, sevgili olduklarında da merdivenleri çıkıp odasının kapısını çalardı, Ian? Ian? Aç, aç kapıyı, benim Glynnis, haydi aç kapıyı. Kendisi soyunur, onu da soyar, tiz, tatlı kahkahalar atarak Ian'ın kollarının arasında kıvranırdı, parmaklarını yukarıdan aşağıya onun gövdesinde gezdirir, zayıflığıyla dalga geçerdi—kaburgalarını kselefon gibi çalabilirim. Ian daha önce hiç böyle bir kızla sevişmemişti, böylesi hoşbeşli, uzun uzun, duygu dolu olarak, hiç; acemiymi, bebekti, sevimli bir telâşı vardı, Glynnis dokunur dokunmaz öyle heyecanlanırdı ki daha içine gir-

meden boşalır, onu çileden çıkarır, hayâl kırıklığına uğrattırdı. Biraz beklememiz gerek şimdi, derdi Glynnis iç geçirip onu öperek, sonra yeniden deneyeceğiz. Yirmi yaşındaydı, güzel sanatlarda okuyordu, öyle çok konuya, öyle çok mesleğe ilgisi vardı ki—tiyatro, sanat tarihi, fotoğrafçılık, Birleşmiş Milletlerde 'bir görev'de çalışmak, toplumsal hizmetler, yurtdışı hizmetler—Ian ona yetişmezdi. Glynnis çok çalışkan bir öğrenci olmadığını açık açık söylüyordu, "Sadece hayatın tadını çıkarmak istiyorum," diyordu.

Yüzü ay gibi ve çok güzeldi, gövdesiyse insanın soluğunu kesecek kadar güzeldi: içi su gibi yumuşacık bir şeyle dolu balonları andıran göğüsler, yumuşak kıvrımlı bir bel, kalçalar, upuzun sü-tun gibi bacaklar—Ian bu kadar şanslı olabileceğine inanamıyordu, çünkü onu hak etmediğini biliyor, bazan onu kaybetme oyunu oynuyordu: "*Bende ne buluyorsun anlamıyorum. Neden beni seve-sin anlamıyorum.*" Onunla tartışmayı, zaten bildiği gibi, kendisini gerçekten istemediğini görmeyi umuyordu; yine de onu kaybetme korkusuyla ona sımsıkı sarılıyordu, sanki o hayatın ta kendisiymiş gibi sımsıkı.

1960'ta Michigan'da, Ann Arbor'daki o eğri büğrü yatağında Glynnis sıcacık, ipekten bir yumak gibi kollarında yatardı, hemen de uyuyakalırdı, ağzı ıslak, açık, soluğu bir çocuğunki gibi derin ve ağır, Ian'ın yüreği deli gibi atardı; onu seviyordu, hayrandı ona, onunla evlenmek istiyordu—başka türlü nasıl elinde tutabilirdi onu?—bir yandan da korkuyordu Ian, onun ruhunun uçarılığından, son derece çılgın bir yaşam sözü ya da tehdidi gibi gelen davranışlarından. Ian'ın düşlediği yaşam bambaşka ve normal bir yaşamdı, benzerlerinin sürdüğü türden bir yaşam, yine de özbeöz Amerikan. Evlilik, çocuklar, iş, saygınlık, edinilecek ve elde tutulacak mal-mülk, zaman içinde toplumda iyi bir yer: Bir ün. Ian McCullough, kaybolmak, adsız olmak istiyordu. Kierkegaardçı bir inanç kurbanı, oluşumu süren varoluşçu bir varlık, Camus'nun lâ-netlenmiş kahramanlarından biri ya da John Brown gibi, gözüka-ra bir şehit olmak. Amerikan siyaset tarihini uzun, dehşet verici ve heyecanlı bir roman okur gibi okuyup öğrenmişti, içinde, her biri kendini kanıtlamış, hem kendi dünyalarının hem de aynı büyük ülkenin vatandaşı olan kişilerin bulunduğu bir roman. Amerika kıtası hepsini barındıracak kadar büyüktü, ama denetleneme-

yecek kadar da büyük değildi. Evlen benimle, diye yalvardı ona Ian, kurtar beni.

Glynnis'in gövdesinde uyandırdığı inanılmaz açlıkla kendinden geçiyordu. Yaptıkları şeyden Glynnis'in aldığı o derin haz çok yeniydi Ian için: Her kız hissedebilirdi bunları, ama ne açıkça belli ederdi, ne de duyduğu gönül borcunu gösterirdi. Ah Tanrım, diye ağlardı Glynnis. Ah, yüce Tanrım. Sabah olunca da taptaze gövdesiyle Ian'ın önünde gerinir, parmaklarının arasından ona cilveli cilveli bakardı. Panjuru tavana çarptırana dek çeker, yaptığından hoşnut kahkahalar atardı.

Ian hayrandı ona, tam anlamıyla etkisi altındaydı. Glynnis uyku mahmuru takılırdı ona. Sence hamile kalacak mıyım? Sence, dün gecedен sonra, hamile kalmış mıyımdır? Ian'ın annesini, babasını sorar, ama pek dinlemezdi; acıklı öykülerle, ne kadar gerçek olsalar da, ilgilenmezdi. Ian'ın kokmuş kirli çamaşırlarını sakladığı yerden bulup çıkarır, çamaşırvhaneye götürmek üzere bir yastık kılıfının içine doldururdu—çorapları, fanilaları, pamuklu külotları. Havluları ve çarşafı makinenin üzerinde katlardı, yeni yıkanmış çamaşır kokusuna bayıldığını söyler, yüzünü banyo havlularına gömerdi, tıpkı durup dururken Ian'ın boynuna gömüp diliyle gıcıkladığı gibi, ah, sevgilim, sevgilim, sana deli oluyorum, ne olursa olsun umurumda bile değil (Babam seni sevmemi istemezse, diyordu yani), Ian'ın hayatını yenibaştan düzenleyeceğini söylerdi, bunda kararlıydı; başarı ve saygınlık için yaratılmıştı Ian: Yeni bir gözlüğe, dişçiye gitmeye, birkaç yeni elbiseye, yeni ayakkabılara, saçını kestirmeye, yaşayacak yeni bir yere gereksinimi vardı. Ian'ın kitap raflarını elden geçirirdi: Siyaset kuramı, klasik felsefe, Avrupa tarihi, Amerikan tarihi, Marx ve Engels, Spengler, Toynbee, Bertrand Russell ve bilim uzmanlığı programı hocalarından birinin saygıyla söz ettiği John Dewey. Glynnis *Deneyisel Mantık Üzerine Denemeler*'in notlarla dolu bir sayfasını açıp okumuştı, "Dünyayı bilmek değil yönetmek ve yeniden yaratmak..." Burnunu hoşnutsuzlukla kırıştırıp kitabı bir kenara fırlatmıştı. "Bu kadar John Dewey yeter," demişti ellerini ovuşturarak, Ian ona şaşkınlıkla bakmış ve gülümsemişti. Bu kadar John Dewey yeter.

Dewey ortama mutlak uyumun ölüm demek olduğuna ilişkin anlamlı bir söz de etmişti. Ama Ian o zamanlar bunu pek anlaya-

mamıştı.

Ian son zamanlarda gün içinde olmadık saatlerde şekerleme yapma huyu geliştirmişti, fırsat buldukça kuşkusuz, çünkü gece uykuları sorun olmaya başlamıştı. Yatak odasından, yataktan kaçır olmuştı: Anormal gelmeye başlayan cüssesiyle yatağa boylu boyunca uzanıp da Glynnis'i yanında bulamamanın verdiği o büyük eksiklik duygusu. Geceleri birşeylerin yolunda gitmediği duygusuyla uyanıyor, ama bunun ne olduğunu, nasıl adlandırılabileceğini pek bilemiyordu. Sonra yüksek sesle, "Ah, Tanrım. Ah yüce Tanrım," diyordu. Böyle zamanlarda öyle şaşkın, öyle tuhaf oluyordu ki. Glynnis gerçekten hastanede miydi? Çok önemli bir beyin ameliyatı geçirmiş olduğu, komada olduğu gerçek miydi? Bunların hepsinin gerçek olduğunu biliyor, ama gece, gözleri karanlıkta bir şey görmeden açık olarak sırtüstü yatarken bir türlü inanamıyordu.

O buzdolabı Flax'ın bir gün edeceği sözleri hayâl ediyordu. *Bay McCullough, size bu sabah iyi haberlerim var. Bay McCullough, karnızın durumunda bir gelişme oldu. Bay McCullough, duyunca çok sevineceğiniz şeyler...* Daha cümleler biçimlenirken kendine geliveriyordu, sözcükler karşısında afallayan kıt zekâlı bir öğrenci gibi hissediyordu kendini. Ne duymak istediğini biliyor, fakat hayalinde bile olsa bir türlü duyamıyordu.

Sabahları Glynnis'in yokluğu daha farklı bir biçim alıyordu. Ian, karısının yansımaları görme korkusuyla aynalara bakmamaya çalışarak, olabildiğince hızlı giyiniyordu. Lavaboda su açıkken ya da duş alırken kapının dışında onun sesini duyuyor ya da duyduğunu sanıyordu; Glynnis Ian'ın duyamayacağı zamanlarda konuşmaya bayılırdı.

Bölük pörçük de uyusa, hiç uyumasa da Ian her sabah 6'da kalkıyordu; güne başlamaya hevesli, hatta umut dolu oluyordu. Şiddetli bir yağmur olmadıkça asfaltlanmamış ara yollarda ve Pearce Yolunun arkasında kalan koruluklarda iki ya da üç mil koşmaya çıkıyordu, hareket etmeye, kollarındaki, bacaklarındaki tel gibi gerginlikten kurtulmaya çalışıyordu. Yaşlanan bir sporcu gibi önündeki uzun, kestirilemeyecek kadar uzun ve tehlikeli güne hazırlanıyordu, her şey olabilirdi o gün içinde, sırf olması engellene-

mediği için hem de.

12 Mayıs sabahı her zamanki saatte kalktı, bir sabah önce giydiği kirli giysileri üzerine geçirip bir sabah önce koştuğu yol boyunca koşmaya çıktı: ciğerlerini temiz havayla doldurdu; yüreğinin atışını hızlandıracak bir tempo tutturdu; nereye koştuğuna ya da gözünün önünden geçen tanıdık yerlere hiç dikkat etmiyordu; ayaklarına, baldırlarına, kalçalarına, sırtına vuran ağrıların ve ağzının içindeki katranımsı acı tadın farkındaydı, ama onlara aldırmiyordu. Koşuya bir başladı mı tempo dışında hiçbir şeyin önemi yoktu: tempoyu tutturmak, acıya ya da soluksuz kalmaya meydan vermemek. Enstitüden şehir araştırmaları uzmanı genç bir meslektaşının, o bölgedekilerin deyimiyle, acıklı sonu geliyordu aklına, her sabah Enstitü sınırları içinde bir saat koşmayı alışkanlık edinmiş olan ve görünüşte hiçbir sağlık sorunu bulunmayan bu adam birkaç yıl önce bir sabah su deposu yakınında ölü bulunmuştu. Ölüm nedeninin kalp yetmezliği, koroner tromboz olduğu sanılıyordu: Ölen kişi daha kırk yaşlarında olduğu için olay herkesi çok şaşırtmıştı.

Ian, bu bir peri masalı olsa Glynnis'in hayatına karşılık kendinkini verebilirdim, dedi içinden. Ne var ki bu dünyanın kaskatı mantığı içinde olanaksızdı böyle bir şey.

O sabah her zamankinden biraz daha fazla koşmuştu, sanki bir şey onu su deposunu çevreleyen çimli, engebeli patıkaya çekmişti, oysa o bölgede koşmak insanın ayağı, bileği için çok sakıncalı ve zorluydu. Suyun yüzeyi her zamanki gibi kıpırtısızdı, küme küme bulutlu göğü, dümdüz bir düzlemdeki o yoğunluk görünümünü yansıtıyordu. Glynnis iyileşince... Ian daha iyi bir insan olacaktı. Glynnis hastaneden eve gelince... iyileşince... yolculuğa çıkacaklardı, İtalya'ya giderlerdi belki. Ian'ın işi gereği—daha doğrusu işiyle ilgili—olmayan bir yolculuğa çıkmayalı en az on yıl olmuştu.

Su deposundan sapıp eve yöneldi, o uzun ve hafif eğimli yoldan Pearce Yoluna geri döndü, koşusunun hızı biraz kesilmiş, sırtı ve beli ter içinde kalmıştı. Ian, Lombardy adlı dar ve kıvrımlı bir sokağın tam ortalarındayken komşularından biri arabayla geçti, elini şöyle bir sallayarak onu selâmladı, ama Ian yalnızca ayağının önündeki toprağa baktığı için göremedi.

Komşuları Dewald'ların polisi çağırmış olduğu aklına geldik-

çe üzülyordu, özellikle böyle anlarda gelip duruyordu bu aklı-na... bütün mahallenin de bunu biliyor oluşu. Bütün Hazelton biliyor olmalı. Glynnis olsa ne kadar kızardı, gururu nasıl incinirdi. Dostları bile sayılmayan Dewald'lar nasıl olup burunlarını aile içi bir tartışmaya sokma cesareti gösterirlerdi: İş polisi aramaya kadar götürmeye nasıl cüret ediyorlardı? Glynnis, Audrey Dewald'ın dost olma çabalarından hep rahatsız olurdu, kadının olmadık bir saatte Glynnis'e bir şey sormak ya da ondan bir şey istemek için habersiz damlayışından; yemek kitaplarını ödünç alıp bir türlü geri getirmeyişinden, Glynnis'i çileden çıkarırdı bu. Aşağı yukarı Ian'ın yaşında olan kocası Jackson Dewald oldukça başarılı bir borsa uzmanıydı, yıllar önce Ian'ın bir kokteyl partide gelişigüzel ettiği bir lâfa bozulmuştu, para düşünmeye vaktim yok gibi bir şey demişti Ian, *maddesel* şeyleri düşünecek vaktim yok hiç. Demek öyle, demişti Dewald ters ters, hepimizden bu kadar üstün olmak harika bir şey olmalı. Ian bunu şaka olarak kabul edip gül-müş ve evet, ya, öyle demişti.

Ian'ın nefretle dolu yüreği hızlı hızlı atıyordu. Hepsinin canı cehenneme: Hiçbirini bağışlamayacağım.

Tam on sekiz gün geçmişti; o gün on dokuzuncuydu.

Evde duş alıyor, tıraş oluyor, giyiniyor, Bianca erken davranıp hazırlamadıysa kahveyi yapıyordu—taze kahve değil tabii: o Glynnis'in işiydi. Honda'sına atılıyor, o ezberlediği yoldan hastaneye gidiyor, ezberlediği çok katlı garaja pak ediyor ve Glynnis'in başucundaki yerini alıp nöbetine başlıyordu. Buna ne kadar dayanabileceksiniz? diye sormuştu hemşirelerden biri, kötü niyetle olmadığına emindi Ian, ama alınmış, dik dik, karımın bana ihtiyacı olduğu sürece, demişti.

Ian çakıllı yoldan eve döndü, artık hızı iyice kesilmişti, bacakları ağrıyor, gözleri terden yanıyordu. Evden çıktığında 6.10'du ve 6.55'te dönüyordu, temposu düne göre ağır sayılırdı: Hayatındaki pek çok şey gibi belli bir amacı olmayan, ama yapılması gereken bir yarış. Bianca'yı yolda bekler bulunca bir şey olduğunu anladı. Orada, çakıllı yolda, ayakları çıplak, kot pantolonunu geceliğinin üzerine çekmiş (gecelikti galiba), gömleğinin düğmelerini gelişigüzel iliklemiş duruyordu. Bir şey olmuştu, yoksa neden saçları bu kadar dağılmış, kızgın ifadeli yüzünde yaşlar parlıyor olsun?

Bianca acının verdiği öfkeyle ağlıyordu: "Ona veda etmedim, babacığım! Ona veda etmedim!"

Sanki kendi etmiş miydi, Bianca öyle sanıyordu herhalde.

Hemen yapılacaklar, yapılabilecekler, bunların yapılmasını Ian'ın isteyip istemediği, kendi başına yapacak güçte olup olmadığı konusu gündeme geldi tabii. Ian McCullough o güçteydi kuşkusuz: Evde, normal koşullarda Glynnis'e ait olan rolleri üstlenecek... pek çok telefon görüşmesi gerektiren bu acil durumla uğraşacak, başkalarının tepkileri karşısında sakinliğini koruyacak ve pek ya da hiç, düşünüp taşınmadan kararlar alacak güçte; çünkü şu an böyle bir lükse, Ian McCullough'nun önceki hayatından kalma o eski düşünüp taşınma alışkanlığına, zaman yoktu.

Böyle şeyleri iyi bilen arkadaşları tarafından hararetle A.J. Braun ve Oğulları Cenaze Hizmetleri Şirketi önerildi ve Ian A.J. Braun ve Oğulları'nı arayıp ön hazırlıkları yaptı. (300 dolarlık bir depozito çeki her şeyi hallediyordu.) Ardından elli dönümlük Enstitü arazisine bitişik Hazelton Mezarlığında bir yer ayarlama işi vardı. (Çok ufak bir depozito daha gerekiyordu ve evet Ian, hemen karar verdi, aile boyu bir yer almak daha uygun olacaktı.) Sonra, Glynnis McCullough'nun 'son dileklerini ve vasiyetnamesini' bulup çıkardı, bu üzücü belgeyi Glynnis'in elyazısıyla EV İÇİ BELGELER başlığı attığı kabarık bir dosyaya takılı buldu, Glynnis baştan sona okumadan imzaladığını söylemişti zamanında, Glynnis'i asıl üzen Ian'ın vasiyetnamesiydi. Ondan fazla yaşayıp hayatını bir dul olarak sona erdireceğini düşünmeye dayanamıyordu—"Hep aynı hikâye değil midir bu? İstatistiklerde değişmeyen hikâye?"— hayatının temeli, esas anlamı denince birlikte, en mutsuz oldukları günlerde bile, nasıl mutlu oldukları geliyordu Glynnis'in aklına.

Bütün arkadaşları Glynnis için bir cenaze töreni düzenlemekten söz ediyordu, tabii Ian da kabul etti, bir yandan da böylesi toplumsal, böylesi törensel bir olayın nasıl da hemen düşünüldüğüne acı acı güldü, sanki onları kederin yüreklerdeki taze acısından kurtaracaktı bu; sanki cenazeden haftalar sonra yapılacak bir tören Glynnis'i büsbütün ölmekten ya da ölü ilan edilmekten kurtarıverecekti.

(Roberta Grinnell ve June Oliver, Ian'ın onayını alarak, hazırlıklarla uğraşmayı üstlendiler. İlk işleri bir tarih kararlaştırmak olacaktı; bu, o çevrede sık sık yapılan davetler için tarih kararlaştırmaktan pek farklı değildi, Ian kendini her zamanki gibi Glynnis'in mutfaktaki ilan tahtasına iştirilmiş, üzeri notlarla dolu takvime bakarken buldu. Bu belge en dikkatsiz gözlemcinin bile gözünden kaçmayacak, ileriye dönük bağlantıları gösterdiği için, Spinoza'nın düşünsel bir lüks olarak bile özgür iradeye yer veremeyen, tam anlamıyla her şeyi kararlaştırılmış evreninin ev boyutu bir değişkesi olduğu için Ian'ı sinirlendiriyordu. Glynnis'in başına gelen kaza geçen ay olduğu halde bu ayın günlerinin çoğu planlanmış, kimilerine iki, hatta üç iş üst üste yazılmıştı: Sabahlar, öğle sonraları, akşamlar, başharfler ve kısaltmalar, kimileri tükenmezle, kimileri kurşunkalemle alınmış notlar, soru işaretleri, son hafta tümünden BETTER HOME & GARDENS olarak işaretlenmişti— Ian bunun Glynnis'in yemek yazılarından birinin teslim tarihi olduğunu tahmin ediyordu. Roberta ile June'a içinden Glynnis'in programında cenaze töreni için boş gün olmadığını söylemek geldi, ama kendini tuttu. Otuzu olabilir, dedi.)

Ian McCullough'yu korkutan kendi kederi değil, kızınınikiydi.

Kendi içinde bir tümör gibi gizli kederini denetim altında tutabileceğine inanıyordu; köklenmesi, gelişmesi, derinlere, ta kemiklerinin iliğine işlemesi, her yanına tohumlarını saçması zaman alacaktı: Çok uzun zaman. Oysa Bianca'nın tepkisi çok hızlı, çok güçlü, çok aşırıydı—oldukça sakin anlarla babasını olduğu kadar kendisini de şaşırtan ani sinir nöbetleri arasında gidip geliyordu: Kendini odada oradan oraya atmalar, çığlıklar, ciğerlerini parçalayacak gibi attığı çığlıklar, *Hayır, hayır, hayır, hayır, hayır*, kalçalarını yumruklamalar, saçını, üstünü başını yolmalar, *Hayır, hayır, hayır, hayır, hayır!* Ian onu ancak sıkı sıkı, sımsıkı kucaklayarak dur-

durabiliyordu: Ian kendi yaşları artık kurudu sanırken kendi gözle-
rinden de yeniden yaşlar fışkırıyor, yüzü, Bianca'nınki gibi, henüz
olgunlaşmamış bir acının verdiği öfkeyle değişiyordu: *Hayır, hayır,
hayır, hayır, hayır.*

Bianca'nın kendisini banyosuna ya da odasına kapattığı da
oluyordu, bazan da pişmanlıkla özür diliyordu kendini kaybettiği
için—"Bana neler oluyor hiç bilmiyorum." Evde aylak aylak dolanı-
yor, saçını yıkıyor, Glynnis'in dolabının önüne geçip yüzünü Glyn-
nis'in eşyalarına gömüyor ya da bir kutu bira açıp kutuyu erkekler
gibi bir dikişte bitiriyor, elektrik süpürgesini Ian'ın dişleri şinirden
gıcırdayana kadar çalıştırıyor ya da arkadaşlarından birini arayıp
kısık, telâşlı bir sesle konuşuyordu, oysa Ian'ın kulak kabartmaya
hiç niyeti yoktu. Çok şiddetli isteri nöbetlerinden birinin ardından
gidip o boydan boya cam pencereyi yerle bir etmekten korkarken
telefon çaldı, Bianca koşup açtı, soluk soluğaydı, yüzü gözü şişti,
perişandı, ama doğru dürüst hatta aynen Glynnis'in sesiyle kibar
kibar konuşacak kadar akli başındaydı. "Evet, teşekkürler... Evet,
öyle, evet, doğru, yarın sabah yapılacak, saat on birde... Sout Ma-
in'de, meydana geçer geçmez, Unitarian Kilisesinde... Evet, orası
işte."

Ian, ağır, uyuşuk parmaklarla eski, ince çizgili elbisesini giy-
di, en koyu renk elbisesi buydu: Glynnis seçmişti, bir zamanlar ol-
dukça göz alıcıydı, ama şimdi klapaları fazla geniş ve eski moda
kalmıştı, vatkaları da Ian'ın hatırladığından daha dikti. Kol düğme-
li, pamuklu beyaz gömlek, gösterişsiz koyu renk parlak bir kravat;
aynanın önünde durmuş kravatını bağlamaya çalışırken bir an ar-
kasında Glynnis'in gölgemsi hayâlini gördü, onun azardan çok şaş-
kınlık dolu sesiyle buz kesildi: Ian, ciddi misin? Neden *onu* giyiyor-
sun Tanrı aşkına?

Ölümü artık resmen duyulmuştu: o saban *The New York Ti-
mes*'da, Ian'ın tanımakta zorlandığı bir fotoğrafıyla birlikte ölüm
ilanı yayınlanmıştı. Glynnis Ann McCullough, ünlü yemek kitapla-
rı yazarı. Ölüm nedeni, ameliyat sonrası komplikasyonlar. New
York, Hazelton-on-Hudson'daki Sosyal Bilimler Bağımsız Araştır-
malar Enstitüsünden siyaset bilimcisi Ian McCullough'la evli. Aile-
sinden-kocası, kızı ve kızkardeşi kaldı.

Bianca ölüm ilanını özenle kesti. Kısa, kesik, soluk soluğa bir

kahkaha atarak, "Annem burada ne kadar güzel, değil mi? Allah-tan," dedi.

Times'da polis soruşturması ile ilgili bir şey yoktu, tabii bu soruşturma yapılmadığı ya da yapılmayacağı anlamına gelmiyordu, yalnızca Ian böyle bir bilgi vermemişti. Ian, beni mezarlıkta tutuklayacaklar, en uygun yer orası, dedi içinden.

Bianca'nın, kendi deyimiyle, yas kılığı, siyah ipekten kolsuz bir bluz ve ona uygun kolları hafif kabarık, kol ağzları sıkı manşetli bir ceket ile siyah pamukludan kat kat, modeli bir tuhaf, sal-kım saçak baldırlarına kadar inen, bazı yerleri kırışık bir etekti. İpek Glynnis'indi; pamuklu ise Bianca'nın. Uzun saçlarını öyle hasşince, öylesine kafasına yapıştırarak taramıştı ki saçlar sanki renklerini yitirmişlerdi, Ian'ın gözünün bir yerden ısırdığı altın rengi tokalarla kulaklarının arkasına toplanmıştı—bunları yıllar önce saçları beline kadar uzunken Glynnis'e almamış mıydı? Öğrenciyken savaş karşıtı gösterilerde yürüdükleri, Dow Chemical'ı kuşattıkları günlerde? Bianca, "Neye bakıyorsun babacığım? Bir şey mi var?" dedi. Ardından tıpkı annesi gibi konuyu değiştirip, "Babacığım, çenende ne var öyle? Tıraş olurken mi kestini yine?" dedi.

Kesmişti, evet kesmişti. Yüzünde üzerleri birkaç damla kan bulunan ufak kesikler vardı, biraz sızlıyordu, o kadar.

Gidip yüzüne bir parça kâğıt mendil bastı, birkaç dakika sonra döndüğünde Bianca hâlâ giriş holünde aynanın önünde kendini inceliyordu. Makyajını özenle yapmıştı, uçuk istridye rengi bir pudra sürmüştü, gözlerinin çevresini de siyah kalemle boyamıştı; dudakları o ürkütücü koyu kırmızı sedefli rujla her zamankinden daha dolgun görünüyordu. Ian, basın diliyle, son derece başarıyla hazırlanmış bu kozmetik harikası karşısında, her zaman olduğu gibi şaşırıp kaldı: kimse kızının daha bir gece önce kan çanağı gözleri, şiş yüzüyle inanılmaz derecede çirkin görüldüğünü kestiremezdi. Otuz yaşlarında, biraz abartılı, ama güzel bir kadın olup çıkmıştı.

Ian yeniden görünür görünmez Bianca yüksek sesle, "Cenaze töreninin sabah olmasının iyi tarafı—günün geri kalan bölümü daha iyi geçebilir," dedi. Güldü ve aynaya daha çok yaklaşarak parmağını gözünün altında gezdirdi. Babasının onaylamayan bakışlarını, kırıldığını gördüyse de hiç ses çıkarmadı; öyle bir kız değildi.

Glynnis'in ailesinden, Glynnis'in kendi ifadesiyle söylemek

gerekirse, soyu devam ettiren o kadar az kişi vardı ki ölümünü haber vermek için birkaç telefon etmek ve Tokyo Hilton'a bir telgraf çekmek yeterli olmuştu, Ian'ın bildiği kadarıyla Glynnis'in ablası Kate ile kocası Richard orada kalıyorlardı. Richard Kirkpatrick Dünya Bankasında görevliydi ve Japonya seyahati öncelikle bir iş gezisiydi; ne yazık ki o ve Katherine Kyoto'ya gitmek üzere otelden ayrılmışlardı; Tokyo'ya dönüp ilk telgrafı bulup ülkeye dönmek üzere uçak ayarladıklarında Glynnis çoktan ölmüştü. İkinci telgraf ise, eğer gittiye, onlar ayrıldıktan sonra gitmişti.

Ian'ın çok iyi tanımadığı, zaten Glynnis'in de pek yakın olmadığı Katherine, Glynnis'in ölümünden çok etkilenmişti, cesedi görünce kriz geçirecek gibi olmuştu. kocası ile birlikte Ian'a olanlar konusunda sorular sorup durmuşlardı, hem Ian'a, hem de hastane yetkililerine. Tek parça cam bir pencere yüzünden olan kaza, acil beyin ameliyatı, hastanın bilincini kazanır kazanmaz komaya girişi ve on dokuz gün içinde ölüşü—Katherine durmadan inanmadığını, hiç inanmadığını söylüyordu: Kabul edemiyordu. Richard Kirkpatrick, Ian'a yalnızken baldızının içkili olup olmadığını sordu, fakat Ian yanıtlamadan önce o kadar düşündü ki adam, "Boşver—tıp raporundan öğrenebilirim," diye geçiştirdi.

Hazelton'a Glynnis'in ailesinden toplam altı kişi geldi: Kirkpatrick'ler, Glynnis'in, Ian'ın daha önce hiç karşılaşmadığı bir kuzeni ve yaşlı, acıklı halalar üçlüsü. Ian onlara evde Bianca ve kendisiyle kalabileceklerini söyledi—kendisi çalışma odasındaki koltukta rahatça uyuyabilirdi—ama çevre yoluna yakın bir Holiday Inn'de yer ayırtmayı tercih ettiler. Böyle bir zamanda evde konuk çekemezdi, öyle demişte Katherine.

Doğru söylüyor, diye düşündü Ian.

Ian ve Bianca McCullough ile Kirkpatrick çifti kiralanmış iki arabayla önce South Main'deki Unitarian Kilisesine ardından da Hazelton Memorial Parka gittiler: Piyasadaki adlarıyla 'uzun *limo*'larla', ikisi de siyah ve zarıftı, pırıl pırıl parlıyordu, camları bir cenaze arabasına yakışır biçimde koyu gölgeliydi. Ian kendi arabasıyla gitmekten söz ediyordu, ama Bianca şiddetle karşı çıkmıştı. "Annem her şeyin yollu yolunca yapılmasını isterdi biliyorsun," dedi. Ian daha Limuzine biner binmez sevinmişti zaten: Bir çabadan, yani insan içine çıkma ve kendi arabasını kullanma çabasın-

dan kurtulduğuna; gözlerini keskin bahar güneşinden koruyan göl-geli camlardan ve uzun, yorgun bacaklarını uzatabileceği kadar geniş oluşundan da hoşnuttu. Limuzin mazotla çalışıyordu tabii, ama hiç gürültü yapmıyordu; bildik yerlerden düşsel bir araba gibi hiç çabasız geçip gidiyordu. Bianca yanındaki yumuşak koltuğa yumruğuyla vurarak, "Hayat bu işte!" dedi.

Sürücü üniformalıydı, asker şapkası gibi siperlikli siyah şapkası vardı; Hazelton sokaklarında taşıdığı kraliyet ailesi olsa bundan daha saygılı olamazdı. Kendini McCullough'lara tanıttı. "Adım Po-ins'dir." Ian şaşırdı, güldü, ama neden olduğunu, yemin edebilirdi ki bilmiyordu.

Hazelton-on-Hudson'daki İlk Unitarian Kilisesi, köyün resmen koruma altına alınmış tarihsel yapılarından biriydi, içi de dışı da sadeydi, hatta paradan kaçınılmışlık yansıtıyordu; kare biçimli ahşap bir yapıydı, gri inci rengini andıran son derece soluk bir beyaza boyanmıştı. Pencereleri dar ve uzundu, güneşliğini binanın boyası gibi soluklaştırarak içeri geçiriyorlardı. Her şey kasvetli, törensel bir sessizlik içindeydi: Sıralar meşeden yapılmıştı, sert fakat rahattı, papaz kürsüsü neredeyse bir konuşmacı kürsüsü kadar kabaydı. Kilisenin kapısına daha önce hiç adımını atmamış ve Rahip Ebenbach'la ya da onun kendisinin yeğlediği biçimde söylersek Hank Ebenbach'la, geçen güne kadar topu topu bir düzine lâf bile etmemiş olan Ian hem rahatlamış, hem de hayâl kırıklığına uğramıştı: Kilise enu utandırmıyorduyse bile heyecanlandırmıyordu da. Ian, Glynnis gibi yaşadığı toplumdaki yaygın insancı-tanrı tanımaz eğilimlere tepki olarak Hristiyanlığa bağlanan birinin bu kiliseyi ve Hank Ebenbach'ı seçmesini üzücü ve şaşırtıcı buldu; adam Ian'ın Enstitüdeki meslektaşlarından farksız, hafifçe utan-gaç, bilimadamı tavrılı, çalışkan, fazla öne çıkmak istemeyen biriydi. Unitarian bir papaz kendini Tanrının kulu olarak mı kabul ediyor, yoksa bu görüş ciddiye alınamayacak kadar abartılı ve aldatıcı mı, diye düşündü Ian. Ebenbach, bana güvenin; size asla yalan söyleyemeyeceğim, der gibiydi.

Ya Glynnis'in ölüsünü taşıyan o korkunç tabut, işte merhumenin ailesi, işte cenaze için kiliseye akın eden, sıraları dolduran bir yığın dost ve tanıdık: Hazelton-on-Hudson'ın yarısı neredeyse. Bu insanlar, dedi Ian içinden, yalnızca yalan sözler duymamayı de-

ğil daha fazlasını bekliyorlar... Glynnis bir keresinde bir arkadaş toplantısında fazla heyecanlanıp, ben Tanrıya böyle inanmıyorum, her şey o insan biçimine girme hikâyesinden oluşuyorsa inanmak da istemiyorum, başka bir varlık olarak kabul etmek istemiyorum onu,— demiş tam burada sesini savunmaya geçmiş gibi sesini bile bile alçaltmıştı— yani *bizden* farklı bir şey olmalı o: Şu an *burada* olanlardan.

Yine de Glynnis kiliseye düzenli olarak, aslına bakılırsa düzensiz olarak bile gitmezdi, ailesi sözde Episcopal'di, din konusunda aklında kalanlar, Ian'ınkiler gibi üç-beş anıdan oluşuyordu: Aileden gelen bir zorunluluk ve görev olmamıştı hiç din. Bianca küçük bir çocukken, dolayısıyla da söz dinlerken, Glynnis onu arasıra götürmüştü, ama bu gelenek önünde sonunda bozulmuştu; Glynnis bir ya da iki kez Ian'ı da kendilerine katılmaya çağırmış, ama Ian'a göre bunu hiç de içtenlikle yapmamıştı—sanki kiliseye gitmek, Hazelton-on-Hudson'ın ruhuna, bir anlamda da Glynnis'in doğasına bunca aykırı olan bu şey bir başka yetişkinle paylaşamayacak kadar özeldi. Glynnis son yıllarda Rahip Ebenbach'ın pazar sabahı ayinlerine ancak on iki kez filân katılmıştı, ama Ian'ı en çok sevindiren adamın buna en ufak bir şekilde alınmış görünmemesi idi. "Karınızı görmeyeli aylar olduysa da onu hep cemaatimizin bir üyesi olarak kabul ettim," dedi Ebenbach, "ve eminim ki o da kendini öyle sayıyordu."

Ian birden Glynnis'in sevgilisinin Ebenbach olabileceği düşüncesine kapılarak adama bakakaldı—tabii bu çok saçmaydı, hemen attı aklından. Yalnızca sakın sakın, "Evet," dedi.

Saat on biri çeyrek geçe sıraların çoğu dolmuştu, Rahip Ebenbach başlamayı beklerken, insanlar hâlâ kiliseye doluyorlardı. Ian bir an kaygıyla hata ettiğini düşündü; töreni özel ve küçük çaplı tutmak daha iyi olacaktı. Glynnis'in o bölgedeki çevresini, ününün boyutlarını iyi hesaplayamamıştı, Enstitüdeki meslektaşlarının çoğunun eşleriyle birlikte tek yürek halinde dizileceklerini de düşünememişti. Bunun meslektaşlarından bazılarının yüzünü bile bilmediği Glynnis için değil kendisi için oluşu onu çok duygulandırdı.

Kuşkusuz salt meraktan gelen hasta ruhlular da vardı: Hazelton'da rezalet meraklarını doyurma olanağını pek bulamayanlar.

Rahip Ebenbach törene herkesi duaya çağırarak başladı. Ian her ayrıntıya dikkatini vermek, hatta mümkün olsa adamın acıklı sözlerini ezberlemek istiyordu; ama birkaç dakika içinde dikkati dağıldı gitti, gözleri Bianca gibi, iki-üç metre ötede duran tabuta kaydı—o özenle cilâlanmış nesneye, sanat eserine, kilisenin ön tarafındaki dar alanda, olması gerekenden çok daha büyük ve ağır görünen o gizemli esere. Bütün güzelliğine karşın kaba ve ürkütücüydü: Ebenbach'ın duygulu vaazını ikinci planda bırakan bir ilgi odağıydı. Glynnis'in onun içinde olduğunu—içinde kapalı kaldığını—düşünmek! Güzel Tanrım, dedi Ian içinden, korkudan taş kesilerek, bunlar gerçek olabilir mi?

Ayin bir saate yakın sürdü, ardından mezarlığa doğru o ağır, hatta bunaltıcı yürüyüş başladı... bir rüyada yürüyormuş, çaresizce, karşı koyamadan korkunç bir sona sürükleniyormuş duygusu şu an eskisinden çok daha güçlüydü. Kaldırımlarda insanlar arkalarından bakıyordu; Ian çocukluğunun cenaze yürüyüşlerini, tüylelerinin nasıl diken diken olduğunu hatırladı. Araçların yavaş ilerleyişi hiç doğal gelmiyordu. Ölümün o sorgusuz gerçekliğiyle ilk ne zaman tanıştığını hatırlayamıyordu; o ünlü dalgınlığıyla acaba hiç tanıştım mı diye düşündü. Ian on iki yaşındayken babası ölmüştü, ama babası o kadar uzun süre aileden ayrı, uzak bir eyalette yaşamıştı ki, ölümü geç bile kalmış gibi gelmişti; önemsizdi, hem de intihar olmasına karşın şaşırtıcı bile değildi. Annesi Ian on yedi yaşındayken ilik kanserinden öldü, öyle çabuk teşhis konup, öyle çabuk ölüm döşegine düşmüştü ki inanması zor geliyordu.

Bianca tedirgin bir halde, "Katherine Teyze pek dostça davranmıyor, değil mi? Galiba bizi suçluyor... olanlardan," dedi.

"Ne? Neden?"

"Ah, biliyorsun. İstemedен yapıyor tabii. Onu korumadık gibisinden. Annemi. Ona en iyi doktoru bulamadık filân gibi. İnsanlar üzüлünce öyle olurlar ya... ilkelleşirler yani." Durdu. "Katherine Teyze annemi hiç çekemezdi zaten. En azından annemin anlattığı bazı şeylerden—ben öyle çıkardım. Galiba pek çok insan—yani kadın—onu çekemiyordu."

Pencereden dışarı bakan Ian baldızı Katherine'i düşünmek istemiyordu, hele o uzun boylu ciddi kocası Richard'ı hiç. Önlerindeki aracın ne taşıdığını da düşünmek istemiyordu, arka kapıları

ambulans kapısı gibi açılmış: Yükünü teslim ediyor, bırakıyor.

Düştü mü bayım?—yoksa itildi mi?

Ian ile Bianca, Hazelton Mezarlığında kaskatı fakat titreyen bacaklarla Ian'ın geçen gün satın almak üzere anlaştığı parsele yürüdüler, kısa, ama yokuş yukarı bir yürüyüştü. Hava çim ve nem kokuyordu, toprak kokuyordu. Glynnis'in mezarı işaretli değildi: Ama mezar, yani dikdörtgen biçimi bir çukur kazılmıştı; hazırды: Adlandırılması zor bir oluşum. "Çukur" demek yetmezdi kuşkusuz.

Tabutu taşıyanlar ağır yüklerini çimlerle kaplı tepecikten yukarı dikkatli hareketlerle çıkardılar: çok dikkatle. Ian onlarla birlikte kendi omuz kaslarının da sancıldığını hissetti. Tabutun içinde, evet işte, bir insan, içlerinden biri yatıyordu ve ağır ağır toprağa terk edilecekti, çok, ama çok ciddi bir şey bu diyordu Ian; hiç kimse durdurmayacaktı bu işi ya da garipsemeyecekti.

Limuzinin koyu gölgeli camları olmayınca mezarlık çok daha farklı görünüyordu: güneş ışığı çok daha keskin geliyordu, çimler öbek öbek hindibayla doluydu; köklerini haince ortaya sermiş bir yığın huş ağacı görüntüyü bozmakla görevli gibiydiler. Ian'ın arkadaşlarının yüzleri de acılıydı ve Ian'ın hatırladığından daha çirkin görünüyordu: çok yaşlanmamışlarsa da, yaşlanmakta ya da yaşlılığın eşiğinde gibi. Tabutu taşıyanlar yorgunluktan soluyorlardı; Dennis Grinnell bir mendille alnını sildi.

Ian birden bir şey fark etti... ruhunu yücelten bir aydınlanma, ulu bir bilgelik işareti sanki. Ama bunun ne olduğunu çıkaramadı.

Arkadaşlarına söylemek istediği bir şey miydi?

Ian, kilisedeki törene oranla daha çok uğurlama niteliğinde olan kısa gömme töreni boyunca kalabalıkta Glynnis'i bulma duygusuyla savaştı durdu, ara ara duygudan da öte bir hal aldı bu.

Farkında olmadan ayakları başka ayakları izlemeye koyulmuştu: kadınların yüksek topuklu ayakkabılarını, erkeklerin cilalı ayakkabılarını; çoraplı, pantolonlu ayakları: kendi pantolon paçalarını, ayakkabılarını. Kendisinin miydi? Bianca'nın çorap giymemiş olduğunu fark etti: dikkat çekecek kadar beyaz görünen bacakları çıplaktı, annesinin, görse, nasıl yaparsın, Bianca?—böyle bir zamanda, diye dövüneceği yırtık pırtık ayakkabılar vardı ayağında.

Glynnis'in tabutu mezara indiriliyordu: böyle durumlarda hep olduğu gibi izleyenlerin dikkat odağı olan tam anlamıyla maki-neleşmiş hareketler. İnecek mi, yoksa en önemli anda kopuverecek mi? O makinemsi vızıltı Ian'a Glynnis'i onca gün hayatta tutan son derece duyarlı aygıtları hatırlattı; şu an anlıyordu, zihninin şu anki berraklığı ile düşünüyordu da, aldatılmış bir âşık gibi başucunda oturduğu günlerin çoğunda Glynnis zaten ölüydü. Gerçekten inanmış mıydı onun kendisine döneceğine, hayatlarının eskisi gibi süreceğine—hiçbir şey olmamış gibi?—öldürücü bir öfke krizi ile onu omuzlarından yakalayıp arkaya, savunmasızca ölüme fırlattı: bir cam kütlesinin içine. Ne yaptığını bilmiyordu, ama bilerek yapmıştı (çelişkili olan da buydu); bilerek yapmamıştı fakat ne yaptığını biliyordu (çelişkili olan da *buydu ya*). Bir de bıçak vardı galiba, havada uçan bir bıçak, o aptal parmaklarını onunla kesmişti, bir kadının kocasına karşı birkaç puan kazanmak için yaptığı o çılgınca, insanın kendi kendisini incitici hareket sonucu. Demek canımı yakmak istiyorsun ha, peki yak bakalım, evet işte böyle, ben de sana yardım edeyim, lânet olası, işte *böyle*. Sonradan gidince evi harabe halinde bulmuş, soğukkanlılıkla temizlemiş, bıçağı aramış, kolay bulamamıştı: birisi onu götürüp mutfak tezgâhına koymuştu. Kim? Polis memurlarından biri mi? Ian'ın kendisi mi? Hatırlamıyordu, umurunda da değildi, bıçaktaki kurumuş kan lekelelerini yıkayıp Bloomingdale's mağazasından alınma manyetik raftaki yerine koymuştu.

Şu an sağ elinin parmakları ve avuç içi Novocain iğne yapılmış gibi uyuşuktu. Bana neler yaptığını görüyorsun değil mi, dedi Ian, Glynnis'e.

Ebenbach kısa konuşmasını bitirmek üzereydi. *Onu sevdim, hâlâ da seviyorum, onu senin için bıraktım*—bu sözler Ebenbach için edilmiş olabilir miydi?

Eğer Ebenbach değilse—Ian, Ebenbach olduğundan emin değildi—(adam hoş sayılırdı, ama iktidarsız bir kocadan daha ateşli bir hali de yoktu) kim o zaman diye düşündü? Her kimse orada olmalıydı, gelmeden edemezdi. *Senin bir arkadaşın aslında*. Ian gizli-den çevresine baktı, ama Bianca'nın bütün ağırlığıyla kendisine yaslanması, Roberta'nın sessiz ağlayışı, Meika'nın pudralı, biraz fazla boyalı yanaklarından ip gibi inen yaşlar dikkatini dağıttı; yüzü-

nün burundan aşağısı felçli gibi kaskatı duran Denis—ve Denis’in Ian’ın görmek istemediği gözyaşları—sonra yeni tıraş edilmiş saçlarıyla, Vaughn Cassity, adamın kocaman, görkemli kafasına göre fazla kısa ve abartılıydı saçlar. Tabii Malcolm’ı da unutmamalı, yakışıklı Malcolm, dik ve gür koyu renk saçlı, kalın kaşlı, ‘heykel’ ağızlı Malcolm Oliver. *Onu sevdim, hâlâ da seviyorum, onu senin için bıraktım.* Malcolm akla yakındı: Ebenbach’dan daha akla yakın.

Tabii karısından uzun zaman önce boşanan, yeniden evlenmeye de niyetli görünmeyen Leo Reinhart da vardı: üzerine sıkı oturan, ama çok sıkı da olmayan İtalyan marka giysileriyle yakışıklı, çapkın Leo. Sonra Vincent Hawley. Vaughn Cassity. Daha sonra hiç yabana atılmayacak, Amos Kuhn. *Seçkin bir kişi, çok sözü edilen bir adam. Onu senin için bıraktım.*

Tabut rahat mezarına yavaş yavaş indirildi; görevlilerden biri onu ustalıkla yerleştirdi; tören bitmiş görünüyordu. Başka bir şey var mıydı? Sırada ne vardı? Esas gömme işlemi, yani parlak nenenin üzerine toprak atma işi bitiyordu bereket; bunu izlemek zaten yeterince gerilmiş olan sinirlerde kalıcı bir tahribat yapabiliyordu. Artık Ebenbach topluluk üzerindeki ılımlı otoritesini azaltmıştı, her şey yapışkanı erimiş gibi gevşiyordu; gün sıradan bir gün olup çıkmıştı; tıpkı çocukların heyecanla önemini abartarak bekledikleri bir tatil günü gibi, sonuçta sıradan bir gündü işte; her ne kadar tehlike dolu idiyse de? Ian bir korkuya kapıldı: ne söylenmesi gerekiyordu, nereye gidilebilir, ne yapılabilirdi?—çevrede Glynis’e bakındı, bulamadı.

Ian arkadaşlarına söylemek istediği şeyin ne olduğunu, arabaların bir bayram, bir parti varmış gibi birbirinin arkasına park edilmiş olduğu çakıllı yola dönünce buldu. Çok basit bir şeydi, öyle basit ki gözardı edilebilirdi. Konuşmak için sesini yükseltti ve, "Durun: bunun anlamını biliyor musunuz?" dedi. Gelişigüzel, dağınık bir topluluk halinde yürüyorlardı, o sabahki havadan, Hazelton Mezarlığının görkeminden Cassity’lerde yenecek olan pazar kahvaltısından söz ediyorlardı—kahvaltı Ian’ın zayıf bir anında kabul ettiği, şu an ise katılıp katılmayacağını bilmediği bir tür ceneze kahvaltısıydı—Rahip Ebenbach aralarında olmadığından duyması olanaksız diye rahat rahat rahipten ve Unitanian’daki zarif,

duygulu törenden övgüyle söz ediyorlardı—Glynnis'in isteyeceği gibi olmuştu her şey. "Durun: bu ne biliyor musunuz?" diye araya girdi Ian. "Anlamını biliyor musunuz?" Oradakilerin ve yakınlarından geçen birkaç kişinin dikkatini çekince, heyecanla, "Bu aramızda ilk ölüm," dedi.

Bu yıllarca anlatılacaktı, sözcükler bir merkezden dışarıya doğru geniş daireler halinde yayılacaktı. Ian McCullough, kadının kocası, iyi ama ne olmuştu, tam olarak neydi olan, bir kadın kör-kütük sarhoş olup boydan boya cam bir pencerenin içine mi yürümüştü, yoksa cam bir pencerenin içine mi düşmüştü ya da itilmiş miydi, kavga mı ediyorlardı, itilmiş miydi, adam onu isteyerek mi öldürmüştü?.. Kuşkusuz bunlara yalan da katacaklardı.

Ian görüyordu ki bir ölüm olayı sonrasında yaşamak olanaksızdı.

2

Artık saatsiz günler dönemi başlamıştı: akan zaman olarak algılıyordu Ian McCullough bunu. Doğanın günü, gecesi... günışığı, karanlık... uyanıklık ve uykunun bastırışı arasında akıp giden zaman.

Onu mezarlıkta tutuklamamışlardı: kızı ile eve döndüğünde orada da beklemiyorlardı.

Ölüme saygıları var, diye düşündü.

Benim onlara gitmemi bekliyorlar, dedi.

Aslında insanın kendi ölümü bundan kolaydır, diye düşündü.

"Bardo dönemi ne demektir, biliyor musun?" diye sordu Bianca.

"Ölümü izleyen kırk dokuz günü yani?"

Annesinin varlığının ağırlığı ve kayıtsızlık havası olmayınca Bianca'ya yepyeni, gizlerle dolu ve tehlikeli gibi görünen evde Bianca tedirgin bir halde dolanırken kullanılmayan bir kitap dolabında *Tibet Ölüm Kitabı*'nın eski, ciltsiz bir kopyasını bulmuştu. Glynnis'e ait olan 1960'lardan kalma kitabın neredeyse üçte ikisi ayrıntılı notlarla doluydu; sonrasıysa okunmamış gibiydi, dokunulmamıştı. '*Karmik Görüntüler Bardosu*' başlıklı bölüm en özenle işaretilenmiş olandı.

"Bardo dönemi," diye okudu Bianca yüksek sesle, "ölümü iz-

leyen kırk dokuz gündür, bu süre içinde ruh, düş halinden çıkamamış olarak *karmik* imgeler ve kâbuslar görür. İmgeler ruhu bilincin safliğından uzaklaştırır, doğum ve ölüm çemberinden kurtarır, kutsal *Bardo Thodel* kitabının bir *lama* tarafından ölünün başucunda okunması gerekmektedir..." Kitaptan gözlerini ayırıp odanın köşesine baktı. Sesi titrek ve anlaşılmazdı; aslında niyeti yalnızca bu gizemli bilgiyi Ian'la paylaşmaktı (bilimadamı baba ile zeki ve araştırmacı kızı), ama okuduklarından çok etkilenmiş görünüyordu.

Ruhun neden ölümden sonra kendi yolunu çizemediğini, neden bir rehber gereksinimi olduğunu merak ediyordu. Neden yeniden doğuş—algılar dünyasına dönüş, yeniden sona yeniden doğuş—hep cehennemden geçmek zorundaydı. "Bu pek iç açıcı bir yaşam tablosu sayılmaz, değil mi?" dedi.

Yüksek sesle düşündü, "Neden kırk dokuz gün? Neden elli ya da kırk sekiz değil?"

Elini burnunun altına şöyle bir sürtüp alaylı alaylı güldü. "Oturup bir cesede kitap okuduğunu düşünsene! O kadar gün boyu!"

Ian, "Hayır, düşünemiyorum," dedi.

Kitabı bir kenara koyup başka şeylerden söz etti; bisikletle mezarlığa gitti, oysa Ian'la birlikte daha o öğleden sonra gitmişlerdi, arkadaşlarıyla buluşmayı planlamıştı; fakat hava kararmadan döndü ve Ian'ı çalışma odasında, pek kafasını toplayamasa da çalışmaya çabalar buldu. (Gerçi Frankfurt konferansına katılmayacaktı, çalışmasına gerek yoktu, ama yine de yazısını düzeltiyordu: kendi sevdiği deyimle 'kusursuz hale getiriyordu.') Bianca ona yine elindeki *Tibet Ölüm Kitabı*'ndan ısrarla bazı bölümler okumak istedi, Chickhai Bardo, yani 'ölüm anında görülen o ilk parlak ışık ve Chanyid Bardo, '*karmik* imgelerin ortaya çıkışı'; sonra Dharma-Kaya, 'tümünden aydınlanma hali.'

Ian'ın kapısına yaslanmıştı, solgun yüzü Ian'ın bir anlam veremediği bir ateşle yanıyordu. "İşte şöyle başlıyor, lama ölen kişiye tam ölüm anında şunları okuyor," dedi. "*Ey soylu kişi: dinle. Şimdi Berraklığın Aydınlığını, Saf Gerçeğin ışığını hissetmekte. Tanı onu, ey, soylu kişi, sana verilmiş olan ve gerçek doğada geçerliliği olmayan, özellik ya da renk olarak hiçbir şekle konmamış, doğada hükümsüz olan zekân gerçeğin ta kendisidir, Mutlak İyidir...*" sözcükle-

ri seçmekte zorlanıyormuş ve her birini o anda çeviriyormuş gibi okuyordu." Benim anlayamadığım, eğer yanlış anlamıyorsam elbette, Budistlerin o en büyük aydınlanma anının ölümde olduğuna inanmaları... tam ölüm anında. Ardından, günler geçtikçe yeniden hayâllere gömülüyoruz, bu *karmik* izler, her şey aşama aşama bozuluyor, bedenimiz yeniden doğuma yaklaştıkça çılgınlaşıyor, çılgınlaşıyor." Ian'a o donuk gri gözleriyle düşünceli, ama ısrarlı bir biçimde baktı, sanki bu birlikte çözümleyebilecekleri zorlu bir problemdi. "Elbette bunların herhangi birine inanmak için yeniden doğuşa inanmak gerek, değil mi?" dedi. "Bu bizim gibi insanları tökezleten bir kütük aslında."

Ian, "Bunu eğretilemesel anlamda anlamıyorsan kuşkusuz," dedi.

"Neyin eğretilemesi?" dedi Bianca kuşkuyla. Ardından da, "Ben eğretileme filân değil, gerçek olanı istiyorum."

Ian güldü ve "Peki," dedi.

Bianca ona baktı, yanıt vermedi. Kapının ağzından uzanmış, kaşlarını çatmıştı; Ian bir babanın duyarlı gözüyle—yoksa, Glynnis olmadığına göre, bir annenin dikkatli gözü müydü bu?—Bianca'nın yüzünün, gençliğinin çok geçmeden böyle sert kaş çatışlarla solacağını gördü. "Annem bunları ciddiye alır mıydı?" diye sordu Bianca.

Ian soruyu düşündü. Glynnis de herkes gibi çeşitli inanış, bağlılık ve kuşku aşamalarından geçmişti, ama galiba bunu çoğu insandan daha ateşli yapmıştı, hem de dışarıya savaşın, içeride suikastların kol gezdiği o korkunç yıllarda; Ian onun aylarca nasıl Budizm'e, hem Mahayana'ya, hem Zen'e daldığını hatırlıyordu; Michigan Üniversitesi korularında başka müritlerle birlikte katıldığı *zazen* meditasyonlarını; konuşmalarını, okuduklarını... tutkusunu. "Biz de bazı şeylere fazla dalınca onlara inanmaya başladık," dedi. Bianca'nın yanlış anlamayacağını umarak durdu. Sonra da unuttuk."

"Ama sen sürdürdün."

"Biz sürdürdük."

Bianca belli ki konuyu bir türlü kapatamıyordu; Glynnis'in gerçekten ölmüş olup olmadığını kurcalayarak kendini de Ian'ı da

korkutmaya başlıyordu.

Peki, iyi de. Ama ya?

O çok eski inanışlar, 'bizim gibilerin' kör inanç diye savdığı o tuhaf dinler: Ya?

Bianca bir gece Ian'ı çok zor durumda bıraktı, kuşkusuz bir içki içmek için uğrayan Roberta ve Denis Grinnell'i de; onların (Wesleyan'da geçirdiği ilk yıllar, edindiği arkadaşlarla, hâlâ kendisini bekleyen yıl sonu sınavlarıyla ilgili) sorularını geçiştirip sözü sürekli *Tibet Ölüm Kitabı*'na ve Mahayana Budizm'e getiriyordu; Batıda insanların bu tür şeylerden ne kadar habersiz olduğuna; ne kadar az merak ettiğine.

"İnsanı düşünmek zorunda bırakıyor," dedi Bianca heyecanla. "Yani, insan neredeyse korkudan ölüyor, ya bu inanışlar doğru, bizimkiler yanlışsa diye. Yeniden doğuş, örneğin... *karmik* imgeler döngüsü denen şey içinde tutsak kalmak, yeniden doğmak, bir daha, bir daha... hiç kaçamadan."

Bianca Hazelton-on-Hudson'a özgü o ölçülü sesle konuşmaya dikkat ediyordu, büyüklerinden bir şey öğrenir, daha doğrusu onları zora sokarken iyi bir etki bırakmayı da savsaklamayan her zeki genç gibi; yine de dudağının üzerindeki ince ter tabakasını görüyor, soluğunu duyabiliyorlardı. Bahçeye bakan taşlık terasta ellerinde kadehleriyle otururlarken onlara yeni ve akıl almaz haberler verecekmiş gibi soluk soluğa yanlarına gelmişti.

"Ruhun ölümden sonra hâlâ bedende olduğuna inanıyorlar. Ölümden kırk dokuz gün sonrasına kadar. Tanrım! Düşünebiliyor musunuz?" Başını kendine gelmeye çalışıyormuş gibi kuvvetle salladı. Gözleri iri iri açılmış, dışarı fırlamıştı. "Olanaksız biliyorum, ama düşünüp duruyorum... ya olur da uyanırsa? Annem, yani. Aneciğim. O tabutta. O *kutuda*? Onu koymalarına izin verdiğimiz o kutuda. Biliyorum çılgınlık bu ve elbette olamaz ama—ama ya doğruysa?"

Büyükler tedirgin olup kıpırdandılar. Ian acı ifadesi biçiminde hafif bir ses çıkardı. Denis bir dakika sonra, "Kendine böyle işkence etmen için bir sebep göremiyorum, Bianca," dedi babacanca, azarlar gibi; Roberta da yumuşacık, "Hayatım, zaten—olanaksız bu," dedi.

"Evet," dedi Bianca ters ters. "Biliyorum."

Roberta devam etti—çünkü Roberta Grinnell, Glynnis'in on beş yıllık arkadaşı, en yakın ve en sevdiği dostu olarak şu an burada Glynnis'in kızına öğüt verirken kendini Glynnis'in yerine koyuyor gibiydi, zaten eski bir psikiyatrik hizmetler uzmanıydı—"Doğu dinleri, Budizm, Hinduizm, temelde yaşama karşıdırlar, değil mi? Yaşamı yüceltmezler. Savundukları yaşamın acı çekmek olduğu değil midir, ve—"

Bianca ters ters ve şaşırtıcı bir güvenle, "Her zamanki zırvallar bunlar, karmaşık ruhbilimsel ve varlıkbilimsel düşünce sistemlerini lânet olası köhnemiş kavramlara indirgemek. Yaşamı yücelten, yaşama karşı olan: Tanrım, daha neler."

"Bianca," dedi Ian göz kırparak.

"Yani, konu aslında çok daha *karmaşık*."

"Fakat bu kabalık etmeni gerektirmez."

"Kabalık etmek istemedim," dedi Bianca, Roberta'ya rastgele bir bakış fırlatarak. "Öyle anlaşıldıysa özür dilerim." Gene sanki birisi ona kafa tutuyormuş gibi, "Gerçekte çok daha *karmaşık*, demek istediğim yalnızca buydu," dedi.

Böylece uzun, ama kopuk kopuk konuştular, Bianca'nın dik-kati özellikle iki erkeğin üzerindeydi, zavallı Roberta orada yoktu sanki ya da görünmez olmuştu. Doğu dini ve Batı dini: 'düzenli inanç sistemleri', 'içsel' gizemlilik durumlarının (Denis'in bilimsel terimleriyle) sosyopolitik-ekonomik olgulara dönüşümleri, ruhun ölümsüzlüğü ve kuşkusuz 'yeniden doğuş'—her ne demekse.

Denis bu kavramı baştan sona saçma buluyordu, çünkü bütün bilimsel bulgulara aykırıydı; Ian ise iki biçimde yorumlanabileceğini düşünüyordu—sözcük anlamıyla ya da eğretilemesel anlamıyla. ("Eğretilemesel deme! Yine ha!" dedi Bianca gülerek. "İstedüğümüz gerçeklik, babacığım.") "Sözcük anlamıyla," dedi Ian, "mantıksal değil ve üzerinde kafa yorulmamalı, ancak eğretilemesel olarak, kalıtımla geçen özellikler ve iradenin kısıtlı gücü söz konusu olunca, biraz anlam kazanıyor. Bu kazandığı anlam da korkunç." Kendi sesinden nefret etti birden. Kim oluyordu, böyle şeyler söyleyecek, böyle yargılara varacak, bilgi bütün ağırlığıyla omuzlarına çökmüş gibi piskoposça, ağdalı sözler edecek?.. Kızının inanmaz bakışını görerek, "Üzerinde konuşulmayacak kadar gizemli bir konuda yapılacak en akla yakın şey bu. Öyle korkunç

bir konu ki aslında tam olarak..." Sesi zayıfladı, tutuklaştı, çünkü ne demek istediğini kendi de bilmiyor gibiydi (Ian son zamanlarda yine cümleleri yarım bırakma huyuna dönmüştü, Glynnis'in hep engel olmaya çalıştığı bir konuşma biçimiydi bu, sinir bozucu bir huydu, çok iyi biliyordu, dinleyenler, acaba devam mı edecek yoksa gerçekten bitirdi mi bilemeden bekliyordu) "...anlayamayız aslında bunu. Eğretilemesel anlamı dışında."

Bianca sert sert, "Bak babacığım, konumuz 'yeniden doğuş' değildi, sen de biliyorsun bunu. Benim söylemeye çalıştığım ve senin bana söyletmediğin şey, toprağın altında, tabuttaki ölü bedende yaşayan ruh." Gözlerinin çevresi kızarmıştı, seğiriyordu, ağzı ıslaktı; Ian'ın geçen yaz beyaza boyadığı ağır demir sandalyelerden birinin ucunda oturuyordu, çıplak omuzlarını kamburlaştırarak öne eğilmiş, ellerini çıplak dizlerinin üzerinde kenetlemişti. Ian neden sonra onun Glynnis'in pareo türü batık bir eteğini giymiş olduğunu fark etti: turuncu, yeşil, sarı, canlı, tropikal renkleri vardı. Sandaletli, uzun, ince, çıplak, beyaz ayaklarını taşların üzerine son derece sinirli bir şekilde uzatmıştı.

Ian artık karşı çıkmaya başlamıştı, "Nerede yaşayan ruh—?" ama Bianca sanki sus payı verir gibi alaylı bir sesle sözünü kesti.

"Ceset tahditliydi tabii, öyle değil mi, senin bütün düşündüğün bu. Böylece her şey tertemiz, apaçık ve sorunsuz demektir. Temizlik kurallarına uygun," dedi. Ian'a öğretmenine kafa tutan parlak, delişmen bir öğrenci gibi baktı: biraz da oynuyordu tabii, izleyenlere. "Evet, belki bu olanaksız, ölüyse yani, tabii ki ölü ve şu an Bardo döneminde hâlâ canlı olması olanaksız. Kâbuslar ve sanrılar içinde, geçmiş hayatından ya da geçmişin bir çeşit bilinçaltı birikiminden kalanlar arasında acı çekiyor olması ya da ne bileyim, "Ian'a bakarak durdu." Evet, olanaksız ama: ya öyle değilse?"

Ian, "Sen neden söz ediyorsun Bianca? Glynnis tahditlendi tabii ki. Ceset tahditlendi," dedi.

"Ceset! 'Kalıntılar'!" dedi Bianca küçümser bir tavırla. "Öyleyse sana göre bitti bu iş, değil mi? Senin gibiler. Lânet olsun, öyle temizlik budalasısın ki." Gözlerini iri iri açıp alay eder gibi gözlerini Ian'dan Denis'e, Denis'ten Ian'a çevirerek uzun uzun baktı. "Siz *bitti* sanıyorsunuz."

"Bianca, hayatım—"

"Bianca, *uzatma*."

Bianca hiçbir bağlantı kurmadan geçmişten, geçmiş yüzyıllardan, koma halindeki insanların diri diri gömüldüğü zamanlardan, soluk alışın ve kalp atışının saptanamadığı, vücut ısısının düşük olduğu koma türlerinden söz etmeye koyuldu. Lazarus, örneğin, Lazarus çok iyi bir örnek, ölümden kalkıp gelen Lazarus... "Nasıl olurdu bir düşünsene," dedi titreyerek, "uyanıp da kendini *gömülü* bulmak. Nasıl çığlık çığlığa yardım ister, tabutun kapağını iter, tırmalar, tırnaklardın, ne *korkunç*! Ne olduğunu, nerede olduğunu anlardın hemen. Güvendiğin insanların seni bırakıp gitmiş olduğunu anlardın. Hep böyle olmuştur herhalde..."

Roberta başını sallıyordu, Denis mırıltıyla, "Her zaman değil tabii ki," dedi, "Ian'sa akli kızının sözlerinde, sessizce oturuyordu; bunun arkasından—bu cüret ve çılgınlıktan sonra—ne geleceğini biliyordu.

"Ya anneciğim o durumdaysa? Tam şu an? Diri diri gömül-müşse? Ya onu bizden başkası kurtaramazsa? Ya hastanede gerçekten ölmediği halde aygıtlar yaşam izi saptayamamışsa. Ruhunu bir bezelye gibi küçücük kalmışsa. Saklanıyorsa. Bir çeşit şoktay-sa." Durdu, gülümsedi, "Aslında böyle düşünmenin çılgınlık olduğunu biliyorum. Zaten çare yok. Hiçbir şey olmasa havasızlıktan ölmüştür çoktan—zaten hepsi havasızlıktan hemen ölmüş olmalı-lar, bütün diri diri gömülenler—tabii bir de—neydi, şunun adı? tahnitlenme işi var. Tabut *tahnitli*. "Yine gülümsedi, başını sanki kendine gelmeye çalışır gibi hızla salladı." Doğru ya, annem tabut-ta tahnitli."

Uysal uysal edilen bu sözler konuyu kapatışa değil zorunlu bir son verişe işaretti. Ian, ne dediğini, hatta ne demek istediğini bile bilmiyor, diye düşündü.

Karanlık tam basmamıştı, ama McCullough'ların arka bahçe-sindeki gölgelerde ateşböcekleri görünmeye başlamıştı. Başiboş, inatçı, her şeyden uzak, boşluktan çıkıp gelmiş gibiydiler: iğne ba-şı kadar ufak ışıkları bir nabzın atışı ya da düşüncelerin kıpırtısı gi-biydi. Ne amaçları olabilir ki, dedi Ian içinden, inatla, kararlılıkla var olduklarını kanıtlamak dışında: Buradayım işte, bir anlık da ol-sa; buradayım, hemen sönersem de. Ateşböceklerinin yaz başın-

da ortaya çıkışları Glynnis'in hep hoşuna giderdi, tıpkı kırmızı kanatlı kara kuşların ortaya çıkışı gibi. Baksana, derdi Ian'a, o da bakar, evet? Ne var?—Ah, ateşböcekleri! derdi.

Şimdi de Roberta, "Ateşböceklerine bakın," diyordu, hepsi baktılar, Bianca bile, o an'ın keyfini çıkardılar; ya da çıkarır göründüler.

Denis, "Geçen yıl, bizim evde, gerçekten görmeye değerdi—bir gece yataktan kalkıp pencereden bakmaktan alamadım kendimi, gece aydınlanmıştı sanki, gökyüzünde büyük bir felâket oluyor diye korkmuştum; hatırlıyor musun, Roberta?"

Roberta gülererek, "Bana sorarsan o yıldızların ışığıydı, Denis. O geceki. Ateşböcekleri değil," dedi.

"Ateşböcekleri olduğuna eminim," dedi Denis.

"Yıldızıışığı, Denis."

"Yarı uyur, yarı uyanıkken düşünceler nasıl hem karmakarışık, hem mantıklı akar bilirsiniz? Ya dünyanın sonuysa bu, diye düşündüğümü hatırlıyorum. Yarına yapılacak o kadar işim varken."

Güldüler, Bianca da güldü, Roberta, "Fakat yine de o yıldızıışığıydı, ateşböcekleri değil," dedi.

Ian düşünüyordu. Glynnis ölmüş olmalı, çünkü burada değil. Ölmüş olmasaydı, burada olurdu.

Gece ilerleyince Bianca iyi geceler diyerek terastan, büyüklerin yanından ayrıldı. Nem, koku, ateşböcekleri, gece. Bianca'ya ne diyorlardı? Ne denebilirdi? Denis birşeyler mırıldandı, Roberta da birşeyler mırıldandı: acıyı paylaşıcı, avutucu sözler, bilinen şeyler, biraz rahatlatmak için; evet, bir dereceye kadar rahatlattılar, Ian teşekkür borçluydu bunun için. Gelişigüzel, "Evet-zor," dedi, sanki bu sözcükleri biraz önce yine aynı insanlara söylemiş gibi. "Her şey onun için daha çok yeni ve taze—"

Ian evlerine gitmeye can attıklarını bile bile arkadaşlarına son derece olağan, senli benli bir sesle bir içki daha içip içmeyeceklerini sordu—çünkü o nasılsa içecekti.

Onun ve Glynnis'in en yakın dostları olarak nasıl geri çevirebilirlerdi bunu?

O gece Ian, Bianca'nın odasında ağladığını duyar gibi oldu.

Daha uykuya dalmamıştı ki boğuk, anlaşılmaz, bastırılmış bir ses yerinden fırlamasına neden oldu.

Koridordaki ışığı yakmadan Bianca'nın kapısına gitti, kolu tuttu, ama çeviremedi, kızının artık onun küçük çocuğu değil, genç bir kadın olduğunu hatırladı: ya da yalnızca onun küçük kızı değildi artık. Kapıyı usulca tıklatmakla yetindi. "Bianca? İyi misin, canım?"

Bir sessizlik, biraz utançlı bir sessizlik oldu; ardından Ian'ın anlayamadığı mırıltılar duyuldu, kapıyı üç-beş santim kadar araladı, fakat içeriye bakmadı. (Loş bir ışık yanıyordu. Bianca yatakta okuyor olmalıydı.) "İyi misin canım? Bir ses duydum sandım."

"Evet baba. Tabii ki."

Terslenmiş gibi kararsız bekledi. "Baba," sözcüğü tuhaf ve soğuk çıkmıştı. "Yalnızca merak ettim," dedi. "İyi geceler o zaman."

Yüreği hâlâ hızlı atıyordu, biraz oyalandı. Uykuya dalmış mıydı yoksa? Kaç gecedir uykusuz olduğu düşünülürse? Ani bir gürültüyle uyanmıştı, fakat uyanışını bile hatırlayamıyordu, bir yumruk yemiş gibi sersemlemişti... Yutkundü; ağzı kupkuruydu, kavrulmuş, yanmıştı, o gece art arda içtiği içkilerin sonucuydu bu, Roberta ve Denis sonunda kaçmayı başarabildikten sonraki kadehlerin sonucu. ("Ronnie'nin yemeğini hazırlamam gerek," demişti Roberta utana sıkıla, özür diler gibi. "Ronnie nerede olduğumuzu merak eder.") Şu an pamuklu pijamalarıyla, çıplak ayak, başını kızının odasının kapısından uzatmış ve kibarca terslenmiş haliyle beyni durmuş gibiydi, günlerden neydi, hangi yıldız? Glynnis'in ölümü daha gerçekleşmemişti belki de.

Bianca sesini yükselterek, "İyi geceler, baba," dedi ve hemen ekledi, "herhalde yakında okula dönerim."

"Ya? Ne kadar yakında?"

"Belki yarın."

"Yarın mı?"

"Öğleden sonra uçağını ayarlayabilirsem."

Ian başını salladı, ama Bianca göremedi bunu. Bir kez daha iyi geceler diye mırıldandı ve aklı karışık bir halde odasına döndü, yaşamımızı Glynnis olmadan düşünmek olanaksız.

Roberta Grinnell uğrayacağını söylemek için aradı. Glynnis'in kimi tabaklarını bırakacaktı, "Geçen gece getirmeyi unuttum," dedi—ve bir de Ian'a söylemesi gereken bir şey vardı.

Telefonda söyleyemez miydi? Ian sordu.

Yüz yüze söylemesi daha iyi olacaktı, öyle dedi.

"Evet," dedi Ian sakince. "Anlıyorum." Roberta'nın ona kötü haberler getireceğini anladı, tabii şu an hiçbir haberin, ne kadar kötü olursa olsun, zerre kadar umurunda olmadığını da biliyordu.

Roberta Grinnell, Ian McCullough'ya geldi, gizli saklı geldiğini sezdi Ian, Denis'e ya da başka kimseye söylemeden, onunla birlikte olmaktan, evde onunla yalnız kalmaktan korkuyormuşçasına tedirgin ve kaygılıydı—bundan dolayı da suçlayamazdı Ian onu. On beş yılı aşan tanışıklıklarında hiç bu kadar apaçık bir biçimde yalnız kalmamışlardı.

Hem de içinde karısının olmadığı bir evde, diye düşündü Ian.

Roberta ona yalnızca ödünç aldığı tabakları değil koca bir tencere de deniz ürünleri güveci getirmişti, Ian bunun kendisini günlerce doyuracağına emindi. "Teşekkür ederim," dedi. "Hepiniz çok iyisiniz." (Gerçekten de: Glynnis'in pek çok arkadaşı ölümünden beri Ian'a yiyecek, özellikle de güveç getirmişlerdi; hatta Roberta birkaç kez yemek hazırlamıştı.) Tedirgince gülümseyerek söze girdi Roberta. "Bu tabakları geçen gece geldiğimizde nasıl unuttum bilmiyorum; bugünlerde çok unutkan oldum... Zaten partiyi iptal ettim, Glynnis yüzünden: Çok ileri bir tarihe attım. Birkaç ekonomiciyle hanımları gelecekti, Denis'in uzun zamandır vermemizi istediği bir davetti, o kadar çok insana *borçluyuz* ki, yani bu tür insanlara... çoğu iş arkadaşları... iyi insanlar, ama gerçek arkadaş değiller. Neyse şimdi bunu düşünmek bile istemiyorum. Denis de öyle, Denis dedi ki..."

Ian gülerek Neiman-Marcus etiketli kutudan bir tabak çıkardı, tabağı eliyle tarttı. Aşağı yukarı bir salata tabağı büyüklüğündeydi, süt beyazı, kenarları mor ve yeşil süslü ve iki çukur daire, ortadaki büyük dıştaki daha küçük ve derin. "Çok kaliteli porselen bunlar," dedi, "ama içine ne konuyor? Bunları hiç görmediğime eminim."

"Enginar tabağı," dedi Roberta.

"Ne tabağı?"

"Enginar."

Ian güldü, tabağı dikkatle kutuya geri koydu. Bir an için gerçekten çok beyinsiz hissetti kendini. İşe bak: enginar tabakları! On iki kişilik! ve ölen karısının arkadaşı onları daha kullanmaya fırsat bulamadan görev gibi geri getiriyordu.

Roberta da güldü, utanmış gibiydi. "Evet, Glynnis içimizde tekti, *tek kişiydi*, böyle... incelikli bir şeyin takımına sahip olacak. Bu çukur yer enginar için, görüyor musun, burası da sos için. Gerçekten dâhice bir buluş." Durdu, onay bekler gibi Ian'a baktı. Aralarında, şu an bile, Hazelton-on-Hudson'daki toplantılara özgü o esprili, zarif ve oldukça da ısrarlı takılma havası vardı: olağan konuşma temposunun ve ses tonunun abartılmış hali. "Unutmuşsun-
dur Ian, eminim bu tabaklarda yemiştir."

"Enginarı hiç sevmem," dedi Ian.

"Denis de yiyemiyor bir türlü."

"Ben hiç sevmedim."

Ian içine bakmaya dayanamıyormuş gibi kutunun kapağını kapattı, dolaplardan birinin yüksek bir rafına koydu.

Roberta gelmeden önce mutfak masasında oturmuş, eski fotoğraflara bakıyordu, tek tek incelemekten, gelişigüzel, yıllar boyu biriken bu ürkütücü ve dağınık yığın içinde karısının değişik pozlarını arıyordu; bir gün oturup bunları düzenlemeliyiz, diye uyarmıştı Glynnis, iyice olanaksız hale gelmeden. Ama yapmamışlardı ve işte olanaksız hale gelmişti: yüzlerce şipşak resim, ciddi fotoğraflar, gazetelerden kesilenler (çok kötü sararmış, kıvrılmış, yırtılmış) ...neredeyse otuz yılın anıları. Glynnis hepsini büyük zarflar içinde kutulara tepeleme yığmış, konuk odasındaki bir dolaba koymuştu.

"Ah! seni çok iyi anlıyorum," dedi Roberta. Ian'ın hiçbir karşılık vermeden, onun resimlere bakmasını istemediğini belli eder gibi tedirgin bir halde durduğunu görünce de özür dileyen bir sesle, "Ben de öyleydim... annemin, kızkardeşlerinin, ve ...babamın ölümünden sonra. Saatlerce albümlere bakardım..." dedi.

Ian, pek doğru olmasa da, "Şunları bir düzene koymaya çalışıyordum," dedi.

"Resimlerin bu kadar önem kazanması tuhaf, bir ölümün ardından. Hangi resim olursa olsun. Hangi yaşta. Nasıl değerli..."

"Evet," dedi Ian konuyu değiştirmeye çalışarak. "Öbür odaya geçelim mi? Bir şey içer misiniz?"

Roberta bir şey içmiyordu, bir kadeh soğuk beyaz şarap bile, çünkü daha günün ortasıydı, saat üç bile değildi; ama o Roberta'ydı, başkalarının duygularına karşı hep duyarlıydı, bu duygular açıkça belli edilmiş olsun ya da olmasın, karşılık görsün ya da görmesin o doğallıkla uyum gösterirdi—"Sadece bir tane ama."

Azar işitmiş gibi, "Sadece bir tane," dedi Ian da.

Onu oturma odasına götürdü, evlerinin bu daha canlı bölümünün yas havasına pek uymadığını düşündü, son zamanlarda sık sık düşünüyordu bunu: günışığına doymuştu burası, Glynnis'in kumsuz zevkiyle çok güzel döşenmişti, cam duvarlardan süzülen güneş ışıklarıyla gizemli bir büyüklük, bir renk, şekil, hacim derinliği kazanıyordu; hiçbir gölge, düşünmeye, hatırlamaya, acıya, derinlere dalmaya fırsat verecek hiçbir yarık yoktu. Sehpalarda parlak kapaklı yığınla dergi vardı, *Sanat ve Antika*, *Kır Hayatı*, *Ev ve Bahçe*; ciltli, ciltsiz kitaplar, çoğu parlak, göz alıcı kapaklı; renkli kumaşlardan perdeler; saksılarda kauçuk bitkileri; Glynnis'e bir arkadaşının verdiği minyatür portakal ağacı, şu anki gibi harika süs portakalları vermesi için çok özenle bakılması gerekiyordu. Ian özür dileme gereği duydu, fakat bir şey söylemeye hazırlanırken ne diyeceğini hatırlayamadı.

Roberta yine, belki de bininci kez evin, kendi deyimiyle eşsiz mimarisine dalıp gitmişti—"Vaughn, Korre etkisi var diyor, çok değişik"—pencerelerin dışında uzanan doğayı, bir yaprak cümbüşü halindeki yarı vahşi koruluğu seyrediyordu, evin önceki sahipleri güzellikleriyle soluk kesen bu ağaçlara, çimlere, bitkilere binlerce dolar harcayıp bırakmışlardı. Bir de Glynnis'in avludaki küçük gül bahçesi. "Şeftali rengi ile beyaz karışımı, su rengi güller... en çok onları seviyorum. Ne deniyor, biliyor musun?"

Ian boş boş baktı. "Ne—?"

"Adlarını yani," dedi Roberta. "Katmerli Keyif galiba?"

Ian bilmiyordu tabii ki. Birden çok yorgun hissetti kendini.

Oturdu, aslında oturmak istemiyordu, çünkü oturunca yorgunluğunun artacağını biliyordu, zaten konuğu Roberta Grinnell

de önermeyi unutma kabalığında bulunmasına karşın oturmuştu, yer Ian'ın ayağının altında kayıyordu, bu kadının neden günün ortasında, orada, oturma odasında kendisiyle birlikte olduğunu bulmaya çalışıyordu: arkadaşı, arkadaşının karısı; kendisiyle konuşmak, kendisine gülümsemek, kibar, çekici, iyi, konuksever görünmek zorunda olduğu biri; neden Glynnis orada yoktu, neden bu sohbet işini seve seve üstleniniyordu. Ian sırtını ona dayardı hep; ah keşke olsaydı da kurtarsaydı onu!

Gözlerini kapadı, yalnızca bir an. Açınca Roberta'nın anlaşıl-maz bir ifadeyle—acıma mı? anlayış mı? kavrayış mı? endişe mi?—uzak bakışlarla kendisine baktığını gördü. Üzerinde döküm-lü bir beyaz jarse bluz ve kot etek vardı; çorapsız ayaklarında san-daletler: ince kemikli, narin bir kadın, saçları koyu renk, kırlaşma-ya başlamış, ama sol şakağında koyu altuni bir tutam var, özensiz, doğal bir güzellik katıyor ona. Gözleri solgun, açık mavi, küçücük yüzüne göre fazla iri; cildi hâlâ yumuşak, pek kırıxmamış, kokusu badem gibi (ama Ian bunları hatırlıyor muydu yoksa düş mü görü-yordu?). Sevgili arkadaşının karısı. Arkadaşının sevgili karısı. Ne-den, dedi Ian içinden, bunca zaman ona *bakmamışım*... herhalde yıllar olmuştur.

Roberta artık, kırk beş yaşlarındaydı, tazeliğini epeyce yitir-mişti: makyaj yapmıyor ya da çok az yapıyordu; kestirmek, kısalt-mak dışında saçıyla hiç ilgilenmiyordu; Glynnis'in, en kibar deyim-le evladiyelik diye nitelendireceği türden giysiler giyiyordu. İki ye-tişkin oğlu vardı, aşağı yukarı Bianca'nın yaşındaydılar, Ian erkek çocukları severdi, hatta imrenirdi, en azından düşünce olarak; bir keresinde onları kasabada görmüştü, anne ve oğulları, yıllar önce, bir rastlantıydı, üçünü halk kütüphanesinin arkasındaki park yerin-de görmüştü: Roberta Grinnell, Ronnie ve Greg, o zamanlar er-genlik çağlarındaydı, annelerinden fark edilir şekilde uzun boyluy-dular, ama onun oğlu oldukları belliydi. Benim oğlum öldü, de-mişti Ian içinden, ama bu sözler son derece açık ve doğal olarak çıkmıştı ağzından, ne bir duygu yüklüydü ne de isyan, çünkü o an akli tuhaf bir şekilde tam anlamıyla Grinnell'lerdeydi, öyle hara-retli ne konuşuyorlardı acaba? Ronnie neye gülmüş, neşeyle başı-nı sallamıştı? Roberta neden onu eliyle hafifçe itmişti, bazan Glyn-nis'in de Ian'a yaptığı gibi yalandan itmişti, yalandan kızına anla-

mında sadece, öyle içten bir sevgiydi ki gördüğü, tek gövde, tek hareket mi olmuşlardı?—cinsellikten uzak bir sevgiydi bu, evlilikteki sevgi gibi değil, bir annenin oğluna sevgisi yalnızca. Günlerinin çoğu saatini kendi kendine acımasızca kurduğu iç dünyasında geçiren zavallı Ian, Grinnel'leri izlerken, açıklanamaz bir özlem, kendiliğinden ortaya çıkan bir özlem duydu: onları hiç tanıımıyormuş, en yakın arkadaşlarının karısı ve oğulları değilermiş gibi. Oradalar işte, diye düşündü.

Yolunu değiştirdi, onlara selâm vermedi.

Ian zaman zaman Denis'le aralarında geçen konuşmayı hatırlıyordu, aylar önceki o tuhaf, sinir bozucu konuşmayı, Denis'in Ian'ın anlayamadığı bir nedenle Roberta'yı aldattığını anlatışını— itiraf edişini mi demeli yoksa? Ne tepki göstereceğini bilememişti, hiç bilememişti. Roberta ve Denis Grinnell'in öyle mutlu bir evlilikleri vardı, çevrelerinde öyle örnek bir çift olarak bilinirlerdi ki—McCullough'lar da öyle bilinmez mi (ya da öyle görünmez mi)—Ian, Denis gelip anlatmamış olsaydı, bütün bunlara kesinlikle inanamazdı. Kadın kimdi, Ian'ın ya da Glynnis'in bildiği biri miydi, Hazelton'dan mıydı, iş arkadaşı mıydı, Denis söylememişti galiba? Yine de Ian genç bir kadın, belki bir yüksek lisans öğrencisi, belki de bir doçent geçirmişti aklından; alışıldık bir öykü yanı. (Ian, Glynnis'e hiç bu itiraflardan söz etmemişti, ama onun bilip bilmediğini de merak etmişti. Biliyordur tabii?—Roberta mutlaka söylemiştir—Oan söylememişti yine de.)

Böyle bir şeyi hiç hak etmeyen o duygulu Roberta Grinnell, Denis'in itirafına nasıl katlanmıştı, aklı almıyordu: duydukları ne kadar ağır gelmiştir; aldatma eyleminin o bedensel, çok basit fakat ürkütücü gerçekliği—iki beden birleşmesi, aşkla ya da sözde aşkla birleşip başka herkesi dışlaması. Ağlamış mıydı Roberta? Kızmış mıydı? Öfkelenmiş miydi? Glynnis gibi kocasını yaralamak için saldırmış mıydı?

Ian, Roberta'ya bakarken bunları düşünüyordu. Bir yandan da sanki konuyla ilgiliymiş gibi, insanın zamanla alıştığı bir hastalığı ya da acıyı 'düşünmesi' gibi Glynnis'in ihanetini düşünüyordu: öyle derin bir yaraydı ki bu hayatın adaletsizliğine, bilinçli ya da rastlantısal bütün kötülüklerine, inancının da tam ortasına yerleşmişti, o içten ve özel itiraf acımasız doğanın bir gerçeği olmuştu.

Hiç istemediği halde konuğunu ürküttüğü kesindi, Roberta isteksizce aldığı şarabı yudumluyor, bacak bacak üstüne atıyor, sonra indiriyor, önündeki sehpadan bir kitap alıp inceliyor, Ian'a—sanki Ian okumuş, okuduysa bile hatırlıyormuş gibi—onunla ilgili birşeyler soruyor, kitabı yerine koyuyor, başka bir tane alıyordu, Glynnis'in rengârenk ciltli kitaplarıydı bunlar; kötü huylarından biri de ciltli kitap almak, derdi Glynnis, hem özür diler hem de kendi kendini kutlar gibi (Arada böyle havalara girmeyi severdi Glynnis, tanıyanlar bilirlerdi.) roman severdi—çağdaş romanları, hem çok tanınan yazarları, hem tanınmamış yazarları—kuşkusuz 'sevmek' sözcüğü onun o doymak bilmez okumaları ve ateşli tepkileri yanında hafif kaçmazsa Ian'ın kendisi için hayâl edemediği türden bir tutkuydu bu... Ian da roman okurdu tabii, roman okumaya zamanı olunca, bir bilimadamı ya da bir insanbilimci gözüyle—demek bu insanlar böyle yaşıyordu? böyle?— kendi hayatının, hatta ruhunun herhangi bir kitap aracılığıyla didiklenebileceğine, kendisinin yaptığı gibi derin ve sonu gelmez bir ahlâk sorgulamasından geçirilebileceğine bir an inanamadı.

Ian gülererek, "Denis'i özlüyorum; spor salonundaki oyunlarımızı özlüyorum," dedi.

Roberta, işaret beklemiş gibi, "Denis de seni özlüyor, ama arasın mı aramasın mı karar veremiyor; ne kadar meşgul olduğunu biliyor," dedi—"Pek de meşgul sayılmam," dedi Ian—"...şu günlerin senin için ne kadar zor olduğunu da," diye ekledi Roberta. Bu konu da tükenmişti.

Ian'ın ağzı kupkuru olmuştu; Enstitüde genç bilimadamı adaylarıyla yaptığı sorgulamaya benzer görüşmeleri hatırladı gülümseyerek, korkudan dilleri tutulurdu, Ian McCullough da onların sessizliği karşısında atak olmak zorunluluğunu duyardı. Tekrar gülümsedi, parmaklarını üstteki dizinin üzerinde kenetledi, son derece yapmacık çınlayan neşeli bir sesle konuştu. "Pekâlâ. Neymiş bakalım Denis'in yanında söyleyemediğin haberler, Roberta?"

"Pek haber denemez," dedi Roberta sıkılarak. "Daha çok şey sayılır... bilmen gereken bir şey. Bilgi."

"Evet? Neyle ilgili..."

"...bir konuşmayla, Glynnis'le yaptığım. Şey öncesinde... yani, o günün erken saatlerinde... şey günü. Kaza."

Ian hiçbir şey anlamadığı halde her şeyi biliyormuş gibi başını salladı. Yüreği tıpkı bir çekiç gibi gümlmeye başladı, her yanını bir ürperti, üşüme ve korku sardı.

Bunları duymak istemiyorum, duymaya dayanamam, kalkıp gideyim, diye düşündü; fakat sanki devam etmesini bekler gibi bir gülüşle olduğu yerde kaldı. (Çünkü Roberta, Ian'ın o kadar yıllık arkadaşlıkları boyunca hiç görmediği kadar gergindi; elleri öyle titriyordu ki, birbirine kenetlemişti, yüzü kansız-cansız bir maske gibi kupkuruydu.)

"Ian, her şeyden önce, bilmeni isterim ki Denis'e hiç söylemedim... ne de başka birine. Polis... yani, öyle duydum... doğru olabilir... ama hiç kimseye söylemedim, Denis'e bile, sana ve Glynnis'e... saygımdan... her ikinize de. Çünkü bana söylediklerini nasıl yorumlayacağımı gerçekten bilmiyorum ve yorumlamanın bana düştüğünü, hakkım olduğunu da sanmıyorum... şey," dedi Roberta şaşkın haldeydi, Ian'ın gözlerine bakamıyordu. "Aslında yorum yapmak istemiyorum. Biraz da şu yüzden, artık Glynnis yok ve onu çok özlüyorum, böyle şeyleri düşünmek istemiyorum... hiç düşünmek istemiyorum o konuyu."

Ian gözlerini ayırmadan başını salladı. Büyük bir dikkatle dinlemesine karşın Roberta'nın söylediklerinin yalnızca bir bölümünü duymuştu.

"Gerçekten de tam bir rastlantıydı, konuşmamız yani, günün o saatinde... öğleden sonra iki civarında... Glynnis'i aradım çünkü o sabah uğrayıp bir şey bırakacaktı, fakat gelmedi, unutma huyu yoktur bilirsin, hatta en ufak tefek, önemsiz şeyleri bile... onun için de aradım, telefonu açtığında sesi çok bozuktu; Onun hiç böyle konuştuğunu duymamıştım, böylesi.. bozuk... sanki," dedi Roberta duraksayarak, "içmiş gibiydi... yani epeyce içmiş... Glynnis'den umulmayacak kadar. Bana tepeden inme... bir genç kadınla, Sigrid Hunt'la ilgili ne bildiğimi sordu. Sigrid Hunt'ı hatırlayıp hatırlamadığımı sordu; Sigrid Hunt ile ilişkin olup olmadığını biliyor muymuşum; ikinizi hiç birlikte görmüş müyüm; Denis de bu sırra ortak mıymış?

"Şaşırmıştım; bu konuda hiçbir şey duymamıştım, ona da söyledim bunu; ama onunla konuşmak çok zordu; sinirleri öyle bozuktu ki. 'Bana yalan söyleme lütfen, Roberta,' dedi 'yalan söyle-

me *bana*,' dedi arka arkaya, yalan söylemediğimi belirttim; neden yalan söyleyecektim ki? 'İan'ı korumak için,' dedi, 'beni yatıştır-mak için,' dedi, ben ısrarla Sigrid Hunt ile aranda bir ilişkiden ha-berim olmadığı gibi buna inanınayı da güç bulduğumu söyledim... O da 'Ben de inanılması güç buluyorum, ama doğru gibi görünü-yor,' dedi. Denis'i sordu, Denis de biliyordu tabii ki, Denis biliyor-sa neden söylememişti ona, neden saklanıyordu bu ondan, bütün Hazelton biliyor muydu, herkes ondan söz ediyor, arkasından gü-lüyor, ona acıyor muydu? Buna dayanamazdı, öyle dedi, bunu si-neye çekecek eşlerden değildi o..."

İan sakin sakin, hâlâ kalkıp gidebilirim, diye düşündü; kalkıp gidebilirim. "Anlıyorum," dedi.

"Sonuçta Glynnis'e herhangi bir ilişkiden haberim filân olma-dığını söyledim. Birkaç kez tekrarladım bunu. Fakat inanmışa ben-zemiyordu, pek dinlemedi zaten. Kanıt varmış elinde, öyle dedi, yazdığın bir çekle, kıza verdiğin bir parayla ilgili... bin dolarlık de-mişti galiba. Yani Glynnis'in sözünü ettiği tutar buydu. Hiçbir şey bilmediğimi, Denis'in de bir şey bilmediğinden emin olduğumu söyledim, bu arada gittikçe kabalaştı, neden, hiç bilemiyorum inan; 'Peki *senin* kocan, *sana* sadık mı sanıyorsun?' dedi, ne de-mek istediğini sordum, artık ben de sinirleniyordum, lâfın burala-ra geldiğine inanamıyordum. Glynnis'in öfkesine de... öyle öfkeli-ydi ki... onu hiç böyle görmemiştim. Çabuk sinirlendiğini biliyor-dum tabii, hepimiz bilirdik, ama o hali gerçekten çok... kaygı veri-ciydi; telefonu kapatacağını söyledim, Glynnis de 'Evet kapat ba-kalım, güle güle, hepimizin de canı cehenneme,' dedi ve telefonu suratıma kapattı. Ben... öyle şaşırmıştım ki... telefon elimde, olan bitene inanamaz bir halde öylece kaldım.

"Bir yanlışlık olmalı, diye düşündüm, korkunç bir yanlışlık, Glynnis'in numarasını tekrar çevirdim, ama meşguldü... yılınadan defalarca denedim, ama almacı açık bırakmış olmalıydı. Şimdi dü-şünüyorum da hemen arabaya atlayıp buraya gelmeliydim, ama o an öyle üzgün ve sinirliydim ki, biraz ondan da korktum... gözü karalığından... bana geri alamayacağı sözler söylemesinden; çok iyi ya da sadık bir dost gibi davranmamışım, değil mi Ian?—her şe-yi olurluna bırakıp birkaç günde düzelir diye düşündüm. Ertesi sa-bah da Malcolm Oliver arayıp Glynnis'in geçirdiği kazayı haber

verdi, ameliyata alınışını ve... sonrasını."

Ian tekrar düşünmeden, boş boş, "Anlıyorum," dedi.

Roberta, "Ah, Ian, Glynnis'e iyi bir dost gibi davranmamışım değil mi? Tam bana ihtiyacı olduğu bir anda? Olanları önleyebilirdim, diye düşünüp duruyorum, nasıl bilmiyorum, ama kurtarabilirdim onu, sakinleştirebilir, daha fazla içmesine engel olabilirdim, onunla *konusabilirdim*. Kuşkularının yersiz olduğunu biliyordum, çok iyi biliyordum... ortada korkunç bir yanlışlık olduğunu..."

Roberta'nın gözleri birden yaşlarla doldu; sesi boğuklaştı. Ian, acaba şimdi ne söyleyecek diye korkuyla, çaresizlikle bakıyordu ona.

"Ona hiçbir şey bilmediğimi söyledim, ama bana inanmadı. Beni duymuyordu. En kötü olasılığı düşünmek, kendine işkence etmek ister gibiydi. Senin evden gitmeni isteyeceğinden, boşanmak isteyeceğinden söz ediyordu... Her şey öyle ani ve hızlı geliyordu ki. Ona *söyledim*, dinlemedi... Şu Sigrid Hunt denen kız, kızıl saçlı dansçı ya da dansçı eskisi, galiba Vassar'da ders veriyormuş; Glynnis tanıştırmıştı beni onunla... birkaçımızla tanıştırmıştı... Geçen güz bir öğle yemeğinde... tenis kulübünde kadınların katıldığı bir yemekte. Sonra buradaki partiye gelmişti, değil mi? O gece onunla hiç konuşmadım, yine de hatırlıyor gibiyim. Etkileyici bir kızdı, ama halinde, tavrında bir tuhaflık vardı; Rafael dönemi öncesi tabloları anımsatan rahatsız edici bir şey, Rosetti'nin tablolarındaki o kızıl saçlı genç kadın gibi, Rosetti kadına âşık olmuş, sonunda onunla evlenmiş, ama kadın intihar edince şiirlerinden bir destesini de cesetle birlikte gömmüş, sonra da geri almak için mezarı açtırmıştı galiba?.. O ürkütücü insanlar ve ürkütücü, ölesiye aşkları! Evet, Sigrid Hunt bana bunları çağırıyordu. Glynnis'in dostu olduğu doğrudu, tabii yalnızca bir süre için, yoğun fakat kısa bir süre için, Glynnis'in genç, ilginç dostlarından bir yenisiydi; onun hep olurdu böyle... tutkulu dostlukları, sen de biliyorsun... İnsanlara ilgi gösterir, hayatına sokar, derken neden bilinmez, bıkartı onlardan. Bizlerin, yani Glynnis'in yakın arkadaşlarının, 'gerçek' dostlarının ona yetmediğini, hayâl gücünün sınırlarını zorlayamadığını düşünürdüm hep. Sana da öyle gelir miydi? Hiç düşünmüş müydün bunu?" Artık hızlı hızlı konuşuyordu, gözlerinde parlayan yaşlar hiç iyiye işaret değildi. "Tabii biraz da

kıskanmış olmalıyım... kıskanıyordum... Oysa Glynnis sonunda hep bize dönerdi, bizi hiç terk etmezdi, gerçek anlamda yani, hiç. Telefonu kapatır kapatmaz arkadaşlığımızın tehlikeye girebileceğinden korktum, onu kaybetmekten korktum... Öfkesini bana kusmasından da korktum aslında, sonra Denis için, ağzına almak şöyle dursun bilmeye bile hakkı olmayan şeyler, *nasıl* öğrenmişti gerçekten bilmiyorum, fakat doğrudu, Denis'le benim... Denis'in... yıllar önce... tabii bunun hiçbir ilgisi yoktu... ne Glynnis'le ne Hazelton'daki başka insanlarla. İşte bu yüzden, onunla yüz yüze gelmeyeyim dedim! Sarhoş, kendinde değil! Onunla yüz yüze gelemem! Onu hiç tanımadığım duygusuna kapıldım, korkunç bir biçimde..."

Birden durdu, yüzünü ellerinin arasına gizledi, ağlamaya başladı. Ian, demek Glynnis onu allak bullak etmiş, dedi içinden.

"Kendini suçlamamalısın, Roberta. Kesinlikle suçlamamalısın kendini..." Ian diken üzerinde oturuyordu, bacak bacak üstüne atmış, parmaklarını dizlerinden birinde kenetlemiş, felçli gibi duruyor, ağır, sıkıcı bir sesle konuşuyordu. "Lütfen, Roberta. Kendini suçlama..." Kendimi savunmayacağım, dedi Ian içinden. Açıkça duymuştu işte, ama inanamıyordu: Sigrid Hunt adını, Glynnis'in çılgın suçlamalarını herkes biliyordu, ağza alınmaz tartışmalarını bilmeyen kalmamıştı.

Ian'ın da gözleri yaşlarla dolmuştu. Acıdan ya da pişmanlıktan değil, kırılmış, aşağılanmış olmaktan, öfkeden! Çünkü Glynnis ona çifte kazık atmıştı: hem evliliklerine sadık kalmamış, hem de bir anlamda kendi ölümünü hazırlamıştı; Ian bunda hiç suçu olmasa da suçlanacaktı. Kendimi savunmayacağım, dedi içinden.

Hepinizin canı cehenneme.

Roberta üzüntüsünü saklamıyordu artık: yalnızca kadınların hakkı var buna, diye düşündü Ian kıskanarak. Derken Roberta gitmek üzere ayağa kalktı, yüzünü kâğıt mendille siliyordu, telâşlı, utanmış ve sanki Ian'dan korkar, özür diler gibi bir hali vardı—çünkü Ian'ın konuşmadığı, konuşmak istemediği ortadaydı: Sigrid Hunt'ı ve Glynnis'i yalanlamaya, suçlu bir erkek gibi suçsuzluğunu kanıtlamaya yeltenmediği.

Ian onunla kapıya kadar yürüdü, leyleği anımsatan uzun ba-

cakları titriyor, sendeliyordu, buram buram mor salkım kokan ön bahçeye çıktılar: tutkunun kokusu bu, dedi Ian içinden; taptaze, tanımlaması zor, adsız bir tutkunun. Roberta kâğıt mendille yüzünü, kan çanağı olmuş gözlerini ve yaşlarla ıslanmış yumuşak, hatta biraz da pörsük, yanaklarını siliyordu. Gözyaşları yaşamımızın dış yüzüne nasıl da yakın, diye düşündü Ian, kızının çocukluğunu, özellikle bebekliğini hatırladı, Bianca'nın çok kolay ağlayıp kolayca da sustuğu, bir süre sonra tekrar ağladığı zamanları, dipsiz bir gözyaşı kuyusu gibiydi; insan başkasının acısına ortak olmalı, başkasının acısını hafifletmeye çalışmalı, onu korumalı, kucaklamalı, sevgiyle ya da sevgi dolu görünerek ona kol kanat germeli—ve kendini Roberta'ya, sevgili arkadaşının karısına dokunurken buldu, kolu onun omuzlarında, yüzü saçlarındaydı, aslında çaresizlik kokan rahatlatıcı sözler çıkıyordu ağzından: Lütfen olanların hiçbirini için suçlama kendini, korkunç, ağıza bile alınması zor bir kazaydı, belki de önlenebilirdi, eğer...

Roberta kıpırtısız duruyordu, ona dönmüyorsa da uzaklaşmıyor, kollarını itmiyordu; onu kendinden uzaklaştırmıyordu. Ian içinde balyoz gibi inen ve tam anlamıyla cinsel bir tutku dalgası duydu; kanın yoğunlaşması, istek, gereksinim: ani ve son derece şiddetli bir kriz gibi...

"Gitme," diye yalvardı Ian, "*Gitme*," artık o da ağlıyordu; boğuk boğuk, içten içe, fakat çocuksu, çaresiz." Beni bırakma Roberta, gitme, öyle korkuyorum ki."

Avluda, açık havadaydılar, sarhoş âşıklar gibi sendeliyorlardı, Ian sanki boğuluyormuş da Roberta kendisini kurtarabilirmiş gibi kollarıyla ona sarılmıştı, sanki onun gövdesinin yüzme yeteneği, ılıklığı, canlılığı kendisini kurtarabilirmiş gibi; kendisinden, hatta Glynis'ten daha kısa olan Roberta'ysa ne olduğunu anlamadan, ama gene de ona ne karşı koyar, ne de razı olur bir halde, ayaklarının üzerinde iki yana yalpalıyordu. Roberta, neler söyleyebilmiş, nasıl utana sıkıla onu rahatlatmış, kadınca, anaca, içten gelme hangi hareketlerde bulunmuş, bilmeden nasıl bir ilgi göstermişti, Ian şimdi üzüntüyle ettiği lâfları nasıl ileride unutacaksa Ian'ın gene öyle unutacağı neler yapmıştı: Tek bildiği Ian'ın kendisini arzuladığı, kendisine doymak bilmez bir açlık duyduğuydu, Roberta gene de kendini bırakmamış, buna yanaşmamıştı. "Kalamam. Biliyorsun ki kala-

mam. Nedenini sorma. Bırak gideyim. Lütfen. Kalamam. Gitmeliyim—" Ian birden kendine geldi, utanarak onu bıraktı.

Arabanın yanına geldiklerinde Ian artık normale dönmüş bir sesle konuşuyordu, Roberta da eski bir psikiyatri hemşiresi olarak oldukça normal bir sesle karşılık veriyordu. "Tamam," diyordu Ian, bir de, nedense, "Biliyorum, anlıyorum," Roberta, "Bugünlerde gel, bizimle bir akşam yemeği ye lütfen, Bianca da yok yanında," diyerek elini sıkıyordu. "Yalnız kalman doğru değil." Ian arabasının kapısını açtı, kapattı; gülümseyerek kenara çekildi, şaşkındı, bedeni hâlâ tutkunun etkisindeydi, gözlerinin içi yanıyordu, yine de sakin, hatta kibar konuşabildiğine şaşıyor, hatta bundan gururlanıyordu: Denis'e selâmını iletir n.iydi, Denis'e duvar tenisi oyunlarına yakında, belki gelecek pazartesi, yeniden başlamayı ne kadar istediğini söyler miydi; o zamana kadar her şey biraz daha normale dönmüş olurdu; günde birkaç saat Enstitüye uğramaya ve eve iş getirmeye başlamıştı, yazışmalar yığılıyordu, "Yine başladık, nedense her şey üst üste geliyor." Yemek için geçici bir tarih saptadılar, perşembe akşamı; yarından sonraki gün.

Roberta arabasını dikkatle geri geri çıkarırken Ian, tekrar sen de biliyorsun o genç kadının sevgilisi değilim, o genç kadının sevgilisi olmadım hiç, demenin ne kadar kolay olacağını düşündü; arkasından koşup kendini savunmak, Glynnis, çok sevdiğim, fakat bana güvenmeyen zavallı Glynnis, çok yanılıyordu, demek kolaydı—kolay, fakat bir o kadar da olanaksız, içinden bir güç, gurur, kararlılık engel oluyordu ona. Glynnis gururu yüzünden öldü, diyebilirdi; ne olur bağışla beni; diyebilirdi, karımın gururu yüzünden ölmesine göz yumdum, tabii bunların hiçbirini söylemedi, yolun başında konuğunu uğurlayan herhangi bir ev sahibi gibi durdu yalnızca, güle güle, hoşça kal, yine beklerim, geri çevrilmiş bir âşık gibi şaşkın, yüzü terden kıpkırmızı ve allak bullak olduğu halde toplumsal yaşamın ilkel gereklerini yerine getiren biriydi işte.

Eve döndü, mutfakta kendisine yarım bardak Scotch doldurup bir dikişte içti, Ian McCullough olarak değil, aklıbaşında, güçlü, gerçeklerle yüzleşmeye hazır biri gibi: Ya polis Roberta'yı sorguya çektiyse? Ya o da, söylemesi gerektiği gibi, gerçeği söylediye. Mutfak masasına yayılmış fotoğraflara, pencere içindeki deste deste başsağlığı kartına bakarken, ama ben başından ölüm geçmiş

bir adamım, değil mi? *Bana* daha ne yapabilirler ki? diye düşünerek gülümsedi.

4

Glynnis öldü ve gömüldü. Ama ölümü, bir anlamda, daha yeni başlıyordu.

Hazelton Tıp Merkezi ölümü eyalet yasaları gereğince Cattarangus İlçesi Sağlık Müdürlüğüne bildirdi. Kasabanın baş adli tabibi olan Boasek adlı doktor ameliyatla ya da ameliyat sonrası dönemle ilgili Tıp Merkezini suçlayacak bir şey bulamadı, yine de olayla ilgili ayrıntıları kuşkulu buldu: bu da cezai bir sorgulama yapılmasının 'şiddetle önerilmesi', davanın ilçe iddia makamına gönderilmesi için yeterli oldu. Hastaneye kabul edildiğinde çekilen röntgenlerden, maktulün tek parça cam bir pencereye çarptığı ya da her olasılık düşünülerek, oraya doğru düştüğü anlaşılmıyordu; yaraları büyük ölçüde başının arka kısmındaydı, önde değildi, bu da büyük bir güçle cama doğru itildiğini öne sürmeye yeüp de artırıyordu. New York eyaleti yasalarına göre ikinci derece cinayet ile kasıtlı ya da kasıtsız adam öldürme arasında değişebilecek bir suç kanıtı sayılabilirdi.

Roberta Grinnell'in ziyaretinden bir gün sonra, yani 27 Mayıs sabahı erken saatlerde, daha sabahın sekizi bile olmamıştı ki eve kendilerini Wentz ve Holleran olarak tanıtan iki Hazelton polis dedektif geldi, Ian'a bir iki soru soracak ve Ian için sakıncası yoksa, kazanın olduğu yere bir göz atacaklardı. Ian, ne adli tıp raporundan, ne de resmi polis araştırmasından haberi olmadığı halde, dedektiflere hemen, doğrudan, "Tutuklanıyor muyum?" diye soruverdi. Onlar da, "Hayır, hayır. Dr. McCullough, tutuklu değilsiniz"—kibarca, hatta biraz da saygıyla—"sadece birkaç sorumuz olacak; içeri girebilir miyiz?" dediler.

"Evet," dedi Ian. "Elbette."

Bunu çoktandır bekliyordu, çoktandır, o çok önemli telefonu, kapının çalmasını, hesaplaşma saatini. İşte gelmişti, yine de, hiç hazır olmadığını fark etti—nasıl etkilendiği ortadaydı, donup kalmış, iç organları bile etkilenmişti. Karnının ortasına esaslı bir yumruk yemiş biri gibi görünüyordu herhalde.

Polislere istemeye istemeye izin verdi, içeri aldı onları. Hiç gerek olmadığı halde, "Burası yemek odası," diyen sesi geldi kendi kulağına, işte bu da kırılan pencere... bu da kırılan pencere." Kısa bir sessizlik oldu, üçü de pencereye bakıyorlardı; dışarıya, güzelim sabah güneşine, beyaz demirle eşyalı mermer terasa, artık iyice kurumuş olan ıtır saksılarına—Glynnis kış boyu canlı tutmayı başarmıştı bu bitkileri, oysa şimdi birisi, Ian yapmadığına göre Marvis ya da Bianca olmalı, dışarıya koymuştu onları. "Tabii, gördüğünüz gibi yenisini taktırttım," dedi Ian, "camın."

"Ne zaman taktırttınız, Dr. McCullough?" diye sordu Wentz elinde bloknotuyla, tabii soran Holleçan değildiyse, çünkü Ian hangisinin hangisi olduğunu, hatta adlarını doğru duyup duymadığını bile hatırlamıyordu. Kapıda Ian'a, tıpkı televizyon dizilerinde polis rolüne çıkan oyuncular gibi, kimliklerini ve göz alıcı parlak rozetlerini göstermişlerdi, ama Ian görmemişti; nasılsa duymamıştı da. Yalnızca adamların yabancı olduklarını, ne kadar dostça davransalar da—belki de Ian'ın kuruntusuydu bu—dost olmadıklarını biliyordu: Kendisiyle aynı boylarda, ama iriyarı, kilolu ve heybetliydi, bir saniyede odadaki oksijenin çoğunu tüketmişlerdi, bu yüzden, büyük bir iradeyle karşı koymasına karşın, Ian'ın çok fena başı dönmeye başlamıştı; daha doğrusu bayılıverecek gibi olmuş, utanarak önündeki yemek masasına tutunmuştu, başının dönmesi geçene kadar elleri masada, başı önünde kalmıştı. Taktırtmış mıydı? Neyi, ne zaman taktırtmıştı?..

İyi olup olmadığını, oturmak isteyip istemediğini sordular; Ian duymuyor gibiydi, salt sorulduğunu bildiği soruyu yanıtlamaya zorluyordu kendini. "Camı," dedi. "Kazanın ertesi günü taktırdım, kasabada Charter Sokağındaki cam takma ve tamir işleri yapan dükkâna, fatura çekmecemde, görmek isterseniz." Bu adamlara kafa tutabiliyor olmak hoşuna gitti—elbiseleri, beyaz gömlekleri, kravatlarıyla son derece kendinden emin ve işinin ehli görünen bu adamlara; yaşlı olanı Ian'inkine benzer kemik çerçeveli bir gözlük takmıştı—işte küçük bir ayrıntı, somut bir gerçek.

"İyi misiniz, Dr. McCullough? Biraz solgun görünüyorsunuz."

"Yok canım. Hayır. İyiyim."

"Sakıncası var mı—?"

"Efendim? Ah, hayır. Elbette."

Boydan boya cam kapının kilidini çevirip dikkatle itip açtılar; dışarıyı, pencerenin öte yanında kalan terası incelemeye çıktılar; aralarında fısıltıyla konuşuyorlardı, Ian duyamıyor-duymak da istemiyordu. O gün Tıp Merkezinden eve gelir gelmez terası temizlemek için elinden geleni yapmıştı—kırık camları süpürmüş, kan lekelerini silmişti. Pencerenin tam altında, çakı taşlarının üzerinde de kan vardı, Ian o çakılları özenle ayıklayıp evin arkasındaki ağaçlığa atmıştı, yerlerine garajın önünden aldığı yeni çakıllar koymuştu. Bu korkunç görevi ağır, hatta bir rüyadaymış gibi hareketlerle yapmış, sonra hemen unutmuştu; şimdi dedektiflerin pencerenin dışında yere çömelmiş, çakılları karıştırışını izlerken tekrar aklına geldi; hatırlayınca midesi bulanır gibi oldu; çünkü daha o zamandan sonra olacakları, şu an—hiç kuşkusu olmamıştı bu an'ın geleceğinden—bunları yaptığını hatırlayacağını biliyordu, Glynnis ölse de yaşasa da kendini katil gibi hissedeceğini de kuşkusuz.

Wentz, yoksa Holleran mıydı, ufacık bir cam parçasını parmaklarının arasına aldı, kısa bir süre inceleyip attı. Adamlar ayağa kalkıp ellerini koca kalçalarına vurarak silkelerken, Ian onların aslında iyi niyetli, kendisine hiçbir zarar vermek istemeyen insanlar olduklarını düşünüyordu, yine de düşmanlardı, hiç istemediği halde Glynnis'i de düşman safında düşünmeye başlıyordu Ian, oysa kişiliğine, o çok gurur duyduğu soylu ruhuna hiç yakışmıyordu bunlar.

Adamlar tekrar eve girdiler, Ian'a çok sert bakıyorlardı, bir karara varmış gibiydiler. Polis raporu Wentz'in elindeydi (gözlüklü olan Wentz idiyse), yirmi üç nisan gecesi genç polislerin yazdığı raporu, kazanın ayrıntılarını, yemek odasının durumunu, boğuşma izlerini, filânca, falanca bilgileri, bazı yerlerini atlayarak, Ian'ın izlemekte güçlük çektiği bir hızla, yüksek sesle okuyordu. Polis raporu tutulduğunu öğrenmek Ian'ı çok şaşırtmıştı; o gece eve gelen genç polis memurlarını çok az hatırlıyordu, komşuları Dewald'lar çağırılmıştı onları, bu kötülüğü neden yaptıklarını anlamak ve onları bağışlamak çok güçtü. Polislerden biri Ian'ın kanyan elini havluyla sarmış, dışarıya ambulansa kadar yürümesine yardım etmişti. Dikkat edin, bayım. Dikkat.

Evine girmeye hiç hakları yoktu oysa. İzin vermekle onarıl-

maz bir hata işlemiştii.

Wentz ile Holleran çevreyi inceliyorlardı, yemek masasını, sandalyeleri, halıyı, parkeleri... oysa incelenecek, görecekt hiçbir şey yoktu. Bulacak ne vardı ki? Ian her şeyi çoktan yerli yerine koymuştu, Marvis evin her yerini temizlemişti; bulacak ne vardı? Mutfağa girdiler, güzelliğini övdüler; ününü onlar da duymuşlardı. Ian'ın eski karısının—'eski karısı' sözleri havada tuhaf bir biçimde asılı kaldı—ünlü bir yemek kitabı yazarı olduğunu biliyorlardı; Ian, evet, dedi, evet, doğru.

Ukala demelerinden korkmamış olsaydı onlara Glynnis'in parlak, rengârenk kapaklı kitaplarını gösterirdi.

Wentz ile Holleran hiçbir yorum yapmadan mutfak masasına, ilan panosundaki fotoğraflara baktılar, Ian hiçbir şeye dokunmamıştı, dokunmaya da niyeti yoktu. Adamlar mutfakta nedense olduklarından daha iri ve şişman görünüyorlardı, yüz ifadeleri daha ciddileşmişti. Wentz duvardaki bıçaklığı işaret edip öylesine soruyormuş gibi, "Polis memurunun yerde bulduğu bıçak hangisi? Bunlardan biri mi?" dedi.

"Bıçak mı? Ne bıçağı?"

"Biftek bıçağı, yirmi beş santimlik, üzerinde kan lekeleri olan! Bunlardan biri mi?"

"Ben hiçbir bıçak hatırlamıyorum," dedi Ian sakın sakına. "Bıçak filân yoktu."

"Polis raporuna göre bir bıçak varmış ve eliniz bıçakla kesilmiş; bıçak yarası yüzünden çok kötü kanıyormuş, değil mi?"

"Cam yüzünden," dedi Ian. "Kırık cam."

"Peki bıçak yok muydu?"

"Ben bıçak hatırlamıyorum."

"Bıçak hatırlamıyor musunuz?"

"Bıçak yoktu hiç."

"Öyleyse eliniz nasıl böyle derin kesildi?"

"Derin kesilmedi," dedi Ian. Elini görsünler diye dedektifler uzattı, dikişleri alınmıştı; yaralar hızla iyileşiyordu. "Pencerede kesildi," dedi. "Penceredeki cam parçalarından."

Tuhaf bir biçimde yaprak gibi titriyordu. Dişleri neredeyse kafasının içinde takırdıyordu.

"Ne yaptığımı bilmiyordum, çok sinirliydim. Glynnis düşünce

onu tutmaya çalıştım, galiba—ben de neredeyse onunla birlikte pencerenin içine düşünüyordum. Uzanıp bir şeye tutundum, kırık camdı bu—"

"Karınızla aranızda tam olarak neler geçti Dr. McCullough? Bize, olabildiğince ayrıntılı, anlatabilir miydiniz?"

Ian'ı tekrar, sahneye çıkarır gibi, yemek odasına götürdüler. Terden sıırıslık olmuştı, kafası iyice karışmıştı, dedektifler ona saygı mı gösteriyorlar, dalga mı geçiyorlar karar veremiyordu. Yoksa biliyorlar mıydı? Fakat neydi bildikleri?

"Karınız pencereye 'düştüğünde' siz, yani tahminen, nerede duruyordunuz Dr. McCullough? O nerede duruyordu?"

"Bilmiyorum... hatırlamama olanak yok."

"Onun benim bulunduğum yerde durduğunu varsayalım, sırtı pencereye dönük, siz nerede duruyordunuz? Neden ikiniz de ayakta duruyordunuz? Başlangıçta masada oturmuyor muydunuz?"

Ian, "O kadar çok anlattım ki... kazaydı. Nasıl olduğunu gerçekten bilmiyorum," dedi. Gözlüklerini çıkardı, gözlerini ovuşturdu, gözleri yanıyordu, adamların ilgisiz gibi görünen fakat içini okuyan bakışlarına dayanamıyordu artık, ne kadar yadsısa da yalan söylediğini bal gibi biliyorlardı sanki. "Kazaydı," dedi. "Kötü bir kaza. Bir yanlış anlamamanın yol açtığı bir kaza."

"Öyle mi? Bir yanlış anlama mı?"

"Bir yanlış anlama."

"Neyle ilgili bir yanlış anlama?"

Fakat Ian, çabaladıysa da, hatırlayamadı.

"Para mı, evlilikle ilgili bir şey mi, başka bir kadın mı? Başka bir kadınla ilişkiniz yoktu, değil mi Dr. McCullough?"

Ian başını öfkeyle salladı. "Karımla benim mutlu bir evliliğimiz vardı," dedi.

Ian'ın ayakları artık öyle çok titriyordu ki oturmak zorundaydı. Dedektiflere oturma odasına geçmeyi önerdi. Teşekkürler, Dr. McCullough, dediler mırıltıyla. Wentz, Holleran: düşmanları. Onun ve Glynnis'in.

Aklına eyalet polislerinin geçen eylül ayında kapısını yumruklayışları geldi. Polisin kaba beden gücü, korku verici otoritesi. Takım elbiselerine, kravatlarına, parlak sık ayakkabılarına, Wentz'in kemik çerçeveli gözlüğüne ve Holleran'ın şirin göbekli görünüşü-

ne karşın bu adamlar da silâh taşıyorlardı. Ian ani ve çaresiz bir hareketle onlara herhangi bir 'bedensel zarar' verecek olursa onu vurmaya yetkileri vardı; hatta öldürmeye de. Bunun ne kadar kolay olduğunu düşündü... çok dehşet verici, olanak dışı, yine de çok rahatsız edici bir varsayım. Diyelim o gece polislerle kapıyı öfkeyle, evinden defolmalarını haykırarak, yumruklarını sıkıp tehdit ederek—ya da daha ileri gidip bir bıçakla, bir silâhla—açsaydı, onu gözlerini kırpmadan kapı eşiğinde vururlar ve bunda da haklı olurlardı. Yazgımızı işte bu tür davranışlarımız belirliyor, dedi Ian içinden.

Sorularını sürdürdüler, Ian da, anlaşılması zor, bölük pörçük, kuşku uyandıran bir şekilde yanıtlamayı sürdürdü: şoku hâlâ atlatamamış gibi görünüyordu; karısının öldüğü gerçeği karşısında taş gibi donmuş kalmış. Bu gerçek Ian'da, aylar boyu değilse de, gelecek haftalar boyu, sesi duyulamayan, yalnızca hissedilen, sağır edici bir patlama etkisi yaratacaktı.

Şimdi sıra McCullough'ların kaza gecesi içkili oluşlarına, kanlarındaki yüksek alkol oranına gelmişti, Ian utana sıkıla, evet dedi, evet, ikisi de içiyorlardı, hem de normalde içtiklerinden çok daha fazla, sadece şarap içmişlerdi akşam yemeğinde, uzadıkça uzayan o akşam yemeğinde, büyük hataydı bu. Neden hataydı? Soran Wentz'di. Ian yanıtladı; çünkü normalde içmezlerdi, içmeye hiç alışkın değillerdi. Neden peki? Bunu Holleran sormuştu, dostça kaşlarını çatıp ağızını büzmüştü, düşünceliydi ve gerçeği öğrenmek istiyordu; ama Ian'dan ses çıkmadı, Ian dilini yutmuştu, gerçeği ya da onu nasıl söyleyeceğini bilmiyordu. Elleri dizinde kenetli oturuyordu, parmakları kendi gözüne uzun ve kemikli görünüyordu, üzerleri açık renk tüylerle kaplıydı, kollarındaki, bacaklarındaki, göğsündeki gibi açık renk, zayıf, bebek tüyü gibi yumuşacık tüylerle, Glynnis bayılırdı onları okşamaya: Çok eskiden, ilk âşık oldukları günlerde, birinin öbürünün gövdesinde bulguladığı her küçük şey bir esin kaynağıydı. Ne sormuşlardı? Hata olan neydi? Ian polislerle göz göze gelmeden başını kaldırdı, kararlı bir sesle "Size söyledim ya, bilmiyorum," dedi.

Koltuğun bir ucunda Wentz oturuyordu, öbür ucunda Ian. Holleran'sa küçük güçsüz iskelet ağırlığı altında ezilen limon yeşili kadife bir iskemlede. Ian iskemlenin eğrilen bacaklarını tedirgin-

likle izliyordu. Yıllar önce, hepsinin Hazelton'da yeni olduğu günlerde birinin evinde Vaughn Cassity epeyce içkili bir halde antika bir iskemleye sertçe oturmuş, iskemlenin bacakları komik bir şekilde eğilmişti. Holleran yüz kiloya yakın olmalıydı, öne doğru eğilip sonra geriye yaslanma, sonra da poposunu oturduğu yere yerleştirme gibi tuhaf bir huyu vardı.

Dedektifler hâlâ McCullough'lar arasındaki o gizemli yanlış anlama konusu—daha doğrusu savı—üzerinde duruyorlardı.

Tartışmaya dönüşmüş müydü? Tartışma itişip kakışma biçimini almış mıydı? Herhangi bir silâh kullanılmış mıydı... şamdan, şişe, bıçak? Ian inatla sesini çıkarmadan başını salladı. Başka bir şey söylememesi, kendisini ve zavallı Glynnis'i daha fazla suç altında bırakmaması gerektiğini biliyordu. Sırf kendi yakasını kurtarmak için sevgili karısını sarhoş kafayla gözü dönüp bıçağa davranan bir kadın kimliğine sokmayacaktı.

Wentz sanki aklına gelmişken söylüyormuş gibi Ian'a yirmi üç nisan gecesı çığlıkları salt Dewald'ların duymadığını açıkladı; öbür komşuları Wesch'lerin on iki yaşındaki oğulları da bir şeyler duymuş, ama emin olamamış, fazla açılmış bir televizyon sesi olabileceğini düşünmüştü. Çocuk polise bağırışların ya da çığlıkların çok uzun, neredeyse bir saat sürdüğünü söylemişti. Ian'ın bu konuda söyleyeceği bir şey var mıydı?

Ian, gözlerini indirmiş, yere bakıyordu: Glynnis'e ailesinden kalan Doğu halılarından biriydi bu, canlı renkli, yılan başı desenli, girişik bezemeliydi. "Çocuk yalan söylüyor," dedi. Hemen ekledi, "Yani—abartıyor."

Wentz yine rastgele söylemiş gibi bölgede oturanlardan, daha doğrusu Hazelton'da, herkesten McCullough'ların son derece aktif ve seçkin bir arkadaş grupları olduğunu duyduklarını söyledi; sık sık partiler verip partilere gittiklerini... doğru muydu bu? Ian yere bakmayı sürdürerek isteksizce, "Evet," dedi, "öyle denebilir, kendimizi toplumsal hayata benim istediğimden fazla kaptırmışız galiba..."

"Bu ev parti vermek için harika görünüyor," dedi Holleran. "Kaç kişi sığdırabilirsiniz buraya, elli mi? Altmış mı?"

Ian azarlar gibi, "Biz öyle çok aşırı içmezdik," dedi.

"Öyleyse, Dr. McCullough, ikiniz neden yirmi üçü gecesı

'çok aşırı' içiyordunuz?" dedi Wentz.

Sesi çok yumuşaktı, kesinlikle suçlar gibi değildi; sanki üçü birlikte aldatıcı, ama sonunda mutlaka çözülecek bir gerçeğin peşine takılmışlardı, birden böyle hissetti Ian. Yine de sesinin öfkeli çıkmasına engel olamadı. "Kaç kere söylemem gerekiyor size! *Bilmiyorum.*"

Wentz tuhaf tuhaf baktı. "*Neden içtiğinizi bilmiyor musunuz?* O gecenin başka gecelerden farkı neydi? Bize dediniz ki—"

"Bilmiyorum."

Saat neredeyse on olmuştu. Dedektiflerin sorgusu iki saattir sürüyordu.

Ian hışımla ayağa kalktı, Wentz ile Holleran'a daha fazla konuşamayacağını söyledi, bir sözü vardı; (doğruydı: Enstitüde randevusu vardı) daha fazla konuşamazdı.

Büyük bir incelikle bloknotlarını kaldırdılar, Ian'a zahmetleri için teşekkür ettiler; Ian onlara kapıyı açtı, Wentz, kemik çerçeveli gözlüklü olanı Holleran değilse, Ian'ın elini sıktı, gülümsedi ve "Şehir dışına çıkmayacaksınız tabii; buralarda olacaksınız. Dr. McCullough, önümüzdeki günlerde yani, tamam mı?"

Ian öfkeyle, "Canım ne cehenneme isterse giderim, aslında çok yakında Frankfurt'ta bir konferansa gidiyorum," dedi—oysa Frankfurt konferansı geçmişti; kaçırmıştı çoktan, bildirisini bile tamamlamamıştı.

"Bakın McCullough," dedi Wentz hâlâ gülümseyerek, "yerinizde olsam, gitmezdim." Daha o an anlamıştı dedektiflerle öyle konuşmakla bir hata daha ettiğini: Fazla düşünmeden, hesaplama-dan konuşmakla; duygularına kapılıp yalan söylerken bile, suçsuz görünmeye çalışmakla. Tabii ilk hatası, hiç kuşku yok ki, onları karşı koymadan içeri almak olmuştu.

Yine de, avukatına dediği gibi, insan suçsuzsa polisle konuşmaktan kaçır mıydı? Suçsuz birinin polisle konuşmayı istememesi ne neden var mıydı?

"Çünkü acemidir," dedi Ian'ın avukatı. "Karşısındakilerse profesyonel."

27 Mayıs'tan sonra her şey hızla gelişti.

Bir set açılmış da coşkun bir su seller gibi boşanmıştı sanki.

Artık durdurulması da olanaksız, diye düşündü Ian.

Kendisini temsil etmek üzere, arkadaşlarının önerisiyle, Nicholas Ottinger'i tuttu, çünkü birdenbire, yirmi dört saat içinde, temsil edilmesi gerekeceği anlaşılmıştı; hatta, ileride, 'savunulması' da gerekebilirdi. Ottinger dikkatli, ama umut verici konuştu: Hazelton polisinin yalnızca Ian'ı rahatsız etmeye, Glynnis'in ölümünden suçlu bulunabileceği olasılığıyla sindirmeye çalışıyor olabileceğini düşünüyordu: En fazla kasıtsız adam öldürme diyebilirlerdi ve tanık olmadan onun bile kanıtlanması çok zordu. Hiçbir haklı neden yoktu bir kere. Daha önceden hiç tutuklanmamıştı, hiç suç kaydı yoktu. Ayrıca Ian'ın toplumdaki yeri, mesleki ünü... leke sürmek pek kolay değildi.

"Belki de polis seni mimlemiştir, yıllar önceki Amerikan Toplum Hakları Derneği etkinliklerinden dolayı," dedi Ottinger düşünceli düşünceli. "Hatırlarsın: Thiel ve Edwards. Glynnis'le sen de gösterilere katılmıştınız, değil mi?"

Ian şaşırmış ve bozulmuştu. Siyasal inançları birey olarak onuruyla öyle sıkı bağlantıydı ki—ve bu konulardaki etkinlikleri öyle az sayılırdı ki—bunlar yüzünden cezalandırılmak ona son derece adaletsiz geliyordu. "Demek niyetleri beni küçük düşürmek, adli soruşturma açıp beni kendi karımın ölümünden sorumlu göstermek, sırf... o yüzden?"

"Elbette Ian. Gerçek dünya bu. Bağımsız Araştırmalar Enstitüsü değil," dedi Ottinger hafiften azarlar gibi.

McCullough'ların yakın dostları değilse de, aile dostu olan Nicholas Ottinger o yörenin çok ünlü bir ceza avukatıydı. Kırk beş yaşlarında, ince uzun, çelik gibi sinirleri olan, buğday tenli, diken diken siyah saçlı, atak, kavgacı, biraz da sabırsız bir adamdı—Ian yıllardır onun duvar tenisi oyunculuğunu çok beğenir, ama onunla oynamayı hiç düşünmezdi—Ottinger'in opal rengi, ufak gözleri karanlıkta bile parlayacak gibi geliyordu insana. Harvard hukuk mezunuydu, Ian'ın arkadaşlarının dediğine göre, son

yıllarda aldığı birkaç suç davasıyla ünlenmişti; 1960'lardan beri liberal-eylemci davalarla ve Amerikan Toplum Hakları Derneğiyle ilgisi vardı; meslek deyimiyle, cesetlerin gömülü olduğu yeri iyi bildirdi. Onun için de çok ucuza gelmeyişi Ian'ı şaşırtmamalıydı. Ücreti saatte 200 dolardı... mahkeme dışında yani.

"Peki mahkemede?" diye sordu Ian.

"Bu iş mahkemeye kalmayacak," dedi Ottinger. "Büyük jürinin önüne çıkmayacak hiç."

"Peki ya, çıkarsa?"

"Mahkeme dışında iki yüz dolar yerine, otuz bin dolar vekâlet ücreti diyelim, mahkemede de saat başına üç yüz elli dolar. Jüri suçlu bulmazsa kalan miktar iade edilecek." Ottinger öyle rahat konuşuyordu ki, sanki o ve Ian çok önemsiz bir şey tartışıyorlardı. "Ama, dediğim gibi, bu iş mahkemeye kalmayacak. Yaptıkları blöften başka bir şey değil." Ian ne olduğunu anlayamadan her yerden polisin bazı kişileri 'soruşturduğunu' duymaya başladı: Arkadaşlarını, komşularını, Enstitüdeki meslektaşlarını, hatta sekreterleri, genç asistanlarını bile. Ne utanç! Ne rezalet! Ian da Glynis gibi, başka insanların kendi hakkında konuşmalarını, onunla ilgili düşünceler üretip yargılara varmalarını, onu kendi fikrinin hiç sorulmadığı bir yargı mekanizmasıyla, lâflardan örülü bir kozayla çevrelemelerini bir türlü kabullenemiyordu. Denis endişeyle Ian'a koşmuştu, Amos Kuhn ve Dr. Max da öyle (Max neredeyse Ian'dan daha fazla üzölmüştü). Malcolm Oliver da ne olursa olsun suçlu etiketini kabullenmemesini öğütlemiş, "O piçlere zırnık koz verme," demişti. Meika Cassity ise Ian'ın hem etkileyici, hem de tehlikeli bulduğu bir heyecanla, "polise asla *herhangi bir şeyden* en ufak bir biçimde kuşkulanma fırsatı bile vermeyeceğini," kesinkes belirtmişti.

Bianca'yı da aramışlar mıydı acaba, bu düşünce onu öylesine ürküttü ki hemen aklından çıkardı.

Neler sorduklarını merak etti. *Bize Ian McCullough'yla ilgili bildiklerinizi anlatın. Bize karısıyla olan ilişkisiyle ilgili bildiklerinizi anlatın. Bize kişiliğiyle ilgili bildiklerinizi anlatın.*

Bunlara ne yanıt verdiklerini merak etti. 29 Mayıs'ta Ian, hukuk deyimiyle daha ayrıntılı bir sorgulama için, polis merkezine çağırıldı: bu sefer 'danışmanı' eşliğindeydi tabii. Ian, Ottinger'la

birlikte binanın döner kapısından içeri girerken hayatında yeni bir dönemin eşiğinden geçtiğini anlamıştı, tam kapıdan çıkarken heyecandan ayağı takılmıştı. Hayatının el değmemiş nesi kaldıysa kır-kıp alacaklardı, tıpkı bir koyunun keçeleşmiş, kirlenmiş tüyleri kır-kıldıldıktan sonra paçavra halinde yere bırakılışı gibi.

Merkezde seminer odasını andıran bir odada, Ian'ı Wentz ile Holleran, tanık sıfatıyla gelen eski dostları, başka bir dedektif ve kır saçlı, kırmızı yanaklı, buz mavisi gözlü, işinin ehli ve titiz görünümlü, adını Ian'ın doğru dürüst duyamadığı ve hemen unuttuğu yaşlı bir adam bekliyordu. Ian'a yöneltilen sorular baygınlık verecek kadar bildik sorulardı: 'ölümcül' kaza nasıl meydana gelmişti... bu, Bn. McCullough'nun kafatasındaki çatlaklar göz önüne alınırsa nasıl 'kaza' olabilirdi?.. Ian ile karısı tartışıyorlar mıydı?.. komşuların bildiği o 'epeyce süren' çılgınlıkların nedeni neydi?.. McCullough'lar, Ian'ın ifadesine göre, içkiye alışık değillerse yirmi üç nisan gecesini neden içiyorlardı?..

"Bilmiyorum," diyordu Ian durmadan.

Ya da: "Üzgünüm, ama hatırlamıyorum."

Nick Ottinger, Ian'a dedektiflerin sorularını nasıl yanıtlayacağını öğretmiş, istemediği hiçbir soruya yanıt vermek zorunda olmadığına onu inandırmıştı: aslında hiçbir soruya yanıt vermek zorunda değildi. Ian bilmiyorsa, bilmiyordu; hatırlamıyorsa hatırlamıyordu. Zaten çok fazla içtiğini açık açık itiraf etmişti... hastane raporunda da görünüyordu. ("Tabii," dedi Ottinger hatırlatır gibi "yörede oturanların Enstitüde çalışanlara karşı hissettiklerini biliyorsun," Ian ise, saf ve şaşkın, sormadan edemedi, "Hayır, ne hissediyorlarmış?" Genelde çekemezlik ve düşmanlık, dedi Ottinger. "Biraz abartacak olursak 'kıskanarak hayranlık' diyebilirsiniz.)

Ian anlamıştı artık: çekemezlik, düşmanlık, üstü örtülü bir nefret—"Dr." ünvanı da 'McCullough' adı gibi alaylı tınlamaya başlamıştı—kıskanarak hayranlık. Böyle herkesin sevdiği bir kişi olup da genel anlamda sevilmemek onu üzdü, şaşırttı; hele şu Wentz, Ian artık onu tuhaf bir tür dost kabul etmeye başlamıştı, gözlerini tepe boynuz gibi soyu tükenmiş bir yaratığa bakar gibi dikmişti Ian'a, ağa takılmış, tuzağa düşürülüp yakalanmış, her yanına mızraklar saplı ortaya getirilmiş... çok zekisin, der gibiydi Wentz'nin bakışları, ama biz daha zekiyiz.

Yine de ikinci saat, Ian tam sorgulama bitti derken birden 'Sigrid Hunt' adının bir şey ifade edip etmediğini soran Wentz de-ğildi, öbür yaşlı dedektifti. Sorunun böyle ani yöneltilişi, Ian'ın sorgulamanın bitmek üzere olduğunu sanması bunun özellikle aceleyle getirilmiş kötü niyetli bir oyun olduğu izlenimini veriyordu.

Önce, "Hayır," diye atıldı, ardından yüzü yalan söylerken yakananmış bir çocuğunki gibi al al' yanarak, "Evet. Ad olarak," dedi.

"Salt ad olarak mı, Dr. McCullough?"

Ian yine, pek düşünmeden, sanki hızlı ve rahat görünerek yanıtlarsa bu türden başka soru sorulmasına engel olabilirmiş gibi, "Evet. Karımın arkadaşıydı," dedi.

"İdi' mi?"

"Karım artık hayatta değil."

"Ama Bayan Hunt sizin arkadaşınız değil miydi, arkadaşınız değil mi?"

Ian'ın gözleri masanın mat, yer yer çizik yüzeyine takılmıştı. Uzun bir süre konuşmadı. Kendini hasta gibi hissetti, ama belli etmeye korktu; çok yakından inceliyorlardı onu. "Karımı seviyordum," dedi.

"Özür dilerim, Dr. McCullough? Ne dediniz?"

"Hiçbir şey."

"Ne dediniz?"

Gözleri masaya dikilmiş, sessiz, bitkin, donup kalmış bir halde oturdu. İçinden, Glynnis'i bana bu yaptıkları yüzünden hiç bağışlamayacağım, diye düşündü.

"Adınız Sigrid Hunt denen genç bir kadının adıyla birlikte anılıyormuş," dedi dedektif okul müdürüvari bir ciddiyetle, "ama siz onu tanımadığınızı iddia ediyorsunuz?"

Ian bu soru acı vermiş gibi salladı başını.

"Poughkeepsie'de oturan genç bir kadın, Vassar Kolejinde dans hocalığı yapmış, şu anda nerede olduğu bilinmiyor... Dr. McCullough, Bayan Hunt'ın bulunamadığını, bir erkek arkadaşının onun kayıp olduğunu ve onunla en son Bn. McCullough'nun öldüğü gün konuştuğunu bildirdiğini biliyor musunuz?"

Ian başını kaldırdı. "Kayıp mı, nasıl yani? Ne demek istiyorsunuz?"

"Onu tanıyor musunuz?"

"Ben... onu tanıyorum," dedi Ian.

"Onunla ilişkiniz var mıydı?"

"Nerede o? Ne oldu ona?"

"Onunla ilişkiniz var mıydı, Dr. McCullough?"

Ottinger, "Özür dilerim," diyerek araya girdi, elini Ian'ın koluna koydu. "Müvekkilimin bu konuda söyleyeceği başka bir şey yoktur."

Ardından ona doğru ters bir bakış fırlattı. Ian ona Sigrid Hunt'la ilgili bir şey söylememiştir.

Ian gözlüklerini çıkarıp gözlerini sertçe ovuşturdu; gözleri yüzyıllardır yanıyor gibiydi ve asit gibi gelen bu yanma artık hiç acı vermez olmuştu. Pişmanlığın hazzı: Ağlamaktan gözlerim aktı, benden daha ne istiyorsunuz? Ottinger ve beyaz saçlı dedektif karşılıklı konuşuyor, birbirlerinin sözünü kesip duruyorlardı, bu iki deneyimli adamın konuşma ve tartışmaları Ian'ı hiç mi hiç ilgilendirmiyordu, o Sigrid'i, haftalardır nasıl olup da onu aklına getirmediğini düşünüyordu: Nasıl olup da düşünmeye cesaret edemediğini.

Demek kayıptı? Sevgilisi mi öldürmüştü yoksa? Bundan da Ian'ı mı suçlayacaklardı?

Sakin sakın, "Sigrid Hunt benden önce karımın arkadaşıydı. Evet, onu tanıyordum, fakat çok iyi tanı mıyordum... Onunla aramda bir aşk ilişkisi yoktu," dedi. Durdu, gözlüklerini tekrar taktı, dedektifin alaylı bakışlarıyla karşılaşmamaya çalıştı. "Onunla aramda bir ilişki yoktu. Bu konuda bütün söyleyeceğim bu."

"Hiçbir düşünceniz yok mu, Dr. McCullough, Bayan Hunt'ın nerede olduğuna ilişkin? Bu sizi hiç ilgilendirmiyor mu?"

Ottinger sertçe, "Müvekkilimin bu konuda başka söyleyeceği yoktur," dedi.

Ian, kendi kendini ele verdiği kanısındaydı, tanıkların huzurunda tahrike gelmiş, bu da tutanağa geçmişti—sorgulama kayda geçiriliyordu tabii ki—ama polis onu o sabah tutuklamadı. Merkezden Ottinger'la birlikte öğleden biraz önce ayrıldılar. "Özgürüm!"

Ottinger sert sert, "Bana şu kadını anlatsan iyi olur," dedi.

O gün ağzına lokma koymamış olan Ian ağır, derin ve ürkek

bir soluk aldı. Sokaktan akan trafiğin suda kayan nesneler gibi görünmesi şaşırttı onu. Tekrar güldü ve düzeltti,

"Şimdilik. Şimdilik özgürüm."

Nicholas Ottinger olabildiğince doğal ve kibar bir sesle sordu, "Bu kadın, Sigrid Hunt—sevgilim mi?"

Ian, "Benim sevgilin filân yok," dedi.

"Bana söylemen gerek, bana karşı açık olman gerek," dedi Ottinger.

Ian sessizce, "Benim sevgilim filân yok. Sigrid Hunt'ı aylardır görmedim. Kayıplara karıştığından da haberim yok, nerede olabileceğinden de, onunla ilgili bildiğim hiçbir şey yok, inanmalısın bana. Ayrıca da bu seni hiç ilgilendirmez."

Ottinger, "Anlıyorum," dedi.

"Özel hayatım seni hiç ilgilendirmez, onları, o lânet olası polisleri de ilgilendirmediği gibi," dedi Ian sakinliğini yitirip heyecanlanmaya başlayarak. "Hayatımıza giriliyor, her şeyimiz ortaya seriliyor. Zavallı Glynnis: Bütün bunlar olsun istemezdi! Asla, asla istememişti bunların olmasını!"

Nicholas Ottinger'in varlığına bir dakika, hatta bir an daha dayanamayacaktı; adamın elini sıkıp yürüdü. Günışığı gözünü alıyordu: Kör ediyordu. Bianca'yı arayıp haber vermesi gerektiğini düşünüyordu: Baban annenin ölümünden dolayı sorgulanıyor. Telâşlandırmak istemiyordu, ama Roberta Grinnell'i aramalıydı. Ya Sigrid Hunt'ı; Sigrid Hunt da kimdi?.. O kadını bir daha görmek, hatta konuşmak bile istemiyordu, ama ona bir şey olduysa bilmeliydi; nerede olduğunu bilmesi gerekti.

South Street'te bir bara girdi, barın tezgâhına oturdu, bir sandviç bir bira, ardından bir bira daha ısmarladı, tuhaf bir şekilde hafiflemiş hissediyordu kendini: Günün kalan bölümünde özgürdü; bu gerçek derinden etkiledi onu. Kendi kendine, Ottinger'in özenle seçilmiş sözcükleriyle, bu sorgunun ciddi olmadığını, küçük düşürmekten başka amaç taşımadığını, sonuçta bir şey çıkmayacağını söyledi: Olayın kaza olmadığını kimse kanıtlayamazdı. Hiç tanık yoktu, çünkü neden de yoktu. Tanık yoktu hiç, neden yoktu.

Birasının sonunu yudumlarken kendi kendine, bal gibi de suçlusun; bal gibi de cezalandırılacaksın, dedi.

Onu, 30 Mayıs sabahı, Glynnis'in ölümünden on sekiz gün sonra tutukladılar. Kullanılan o ağır yankılı sözcüklerle, söylediği her şeyin 'aleyhine kullanılabileceğini ve kullanılacağını' hatırlattılar.

Yasal karar ikinci derece cinayetti, Ian'ın ve Ottinger'in beklediği gibi adam öldürme değil.

Kepazelik, dedi Ottinger.

Büyük jüri suçlama kararı almayacak, dedi Ottinger. Tutuklamayı kişiliğine hakaret olarak almış görünüyordu, belki de amaç buydu.

Ian'ın sorgusu evinde ya da Enstitüde değil—amaçları acımasızlık etmekse oraları seçmeleri şaşırtıcı olurdu zaten—Ottinger'in çabasıyla özel olarak 'teslim olduğu' Cattaraugus İlçesi Mahkemesinde yapılacaktı: Ottinger, Ian'ı mahkemeye kadar görecekti, kefaleti ödenir ödenmez de serbest bıraktıracaktı. Ottinger'in planı müvekkilini mahkemeye mahkûmların getirilip götürülmeleri için kullanılan arka girişten sokup halkla çok fazla yüz yüze gelmekten kurtarmak, yine aynı biçimde de dışarı çıkarmaktı, *hemen* dışarı çıkarmaktı. Ian'a dediği gibi "Böylesi bir davada ne çeşit bir koruma önlemi almak gerekeceği hiç belli olmaz."

"Böylesi mi?"

"Bu kadar heyecan ve dedikoduyla."

"Ya," dedi Ian öğrenecek çok şeyi olan alçakgönüllü bir insan edasıyla, "Bilmiyordum."

Ottinger mahkemeden önce sulh hâkimini aradı, 75.000 dolarlık kefalet ücretine şiddetle karşı çıktı, bunu hem çok fazla, hem de aşağılayıcı buluyordu—"Müvekkilim kaçacak türden bir insan değil"; ama ücret 75.000 dolarda kaldı. Ian, "Ne önemi var? Ne önemi olabilir ki?" dedi. Asıl şaşırtıcısı karar oldu, *cinayet*, herkesi hayretler içinde bırakan *cinayet* suçlaması; artık hiçbir şeyin önemi yoktu? Ian kefaletin yüzde 10'unu bulmakta hiç zorluk çekmedi; 7500 dolarlık makûl bir miktardı; ne de olsa karısını öldürmekle suçlanıyordu.

Ottinger müvekkiline baktı, bundan sonra sık sık böyle baka-

caktı: Sabır, acıma, biraz anlayış, biraz da alayla. Seni aptal, diyor gibiydi. Seni budala. "Elbette önemi var, her şeyin önemi var, hayatın için kavga verdiğini aklından çıkarma," dedi.

Ian şaşırmıştı, gülerek, "*Hayatım* için mi? Hiç de değil," dedi.

.

OYUN

O kadar üzücü olaydan sonra bile nasıl vazgeçebilirdi? Duvar tenisi sahası kutsal saydığı yerlerden biriydi işte.

Oyunun başında Denis'e çok formsuz olduğunu ve gülünç duruma düşmek istemediğini söyleyerek uyardı. "Daha iyi ya," dedi Denis sevinçle. İkisi pek denk sayılmazlardı, Ian arada ani ataklar yapan yöntemli bir oyuncu, Denis ise atak, saldırgan, hatta man-yak, hatalar, dikkatsizlikler yapan bir oyuncuydu, yine de yaklaşık on yıldır ikili ya da grup halinde oynuyorlardı: Ian için duvar tenisi demek Denis Grinnell demektir.

Yıllar önce birara eşleri de oynamaya kalkışmış, ama hemen vazgeçmişlerdi; tenisi yeğlemişlerdi. Glynnis duvar tenisini gürültülü, gerilimli bulduğunu söylemişti, kapalı bir mekâna tıkmak paranoya yaratıyordu; insanlar nesine bayılıyorlardı acaba? Gürültülü, gerilimli, kapalı mekâna tıklı ve paranoyaya yol açıcı oluşuna deyivermişti Ian—yoksa Denis miydi—bozuntuya vermeden. Öyle olmalıydı.

Hatırlamak bir yana düşünmeye bile zaman bırakmayan, soluk kesici bir maç oldu; pırıl pırıl ışıklarıyla, parlak baskılı bir fotoğrafı andıran bir salonda baş döndüren bir hızla oynanan, soluk kesici bir spor derdi hep bunun için. Bir dereceye kadar da tehlikeli sayılırdı; top bazan duvarlarda, bazan da sınır tanımadan ta tavanda gümlüyor, uçuyor, yükseliyordu, içinde ısıltılı bir can taşıyan, kaya gibi sert ve tehlikeli, küçük, karanlık bir küre. Küçük raketler insanın başının yanından çarpacak gibi geçiyor, kulaklarını, alınını sıyrıyor, gözüne isabet ediyordu—Ian bir keresinde falsolu bir atış yapayım derken Denis'in burnunun kemerine vurmuştu, neredeyse kırılıyordu burnu, epeyce kanamıştı; başka bir sefer de Denis'in sert vuruşuyla Ian'ın gözlükleri yarım metre öteye uçup duvara çarpmıştı: "Ah, lânet olsun!" diye bağırmıştı Denis. "Bak bana ne yaptırdın!"

Ian'ı bu spora çeken şey hızı, heyecanı ve anlık vuruşlara bağ-

lı oluşuydu, aslında orta kırat bir oyuncuydu, Hazelton ölçülerine göre ancak orta halli sayılabilirdi; bir arkadaşının raketiyle acı çekme hatta yaralanma tehlikesi hoşuna gidiyordu. Kazanmayı seviyordu kuşkusuz: Başkasının yenilgisi karşısında duyulan o çocukça zafer duygusunu; ama bir anlamda yenilmeyi de seviyordu; dostça bir ortamda kaybetmeyi, utanmayı, kızmayı, suçu yalnızca kendinde bulmayı (bu çok önemliydi galiba?).

Yenilgime aracılık eden bir başkasıysa, diye düşünürdü Ian keyifle, o yenilginin nedeni de benim. Duvar tenisi salonunda en azından.

Tabii bu oyunu bir de oyun olduğu, yaşam olmadığı için seviyordu: Bir başı vardı, bir sonu; özel bir yerde oynanıyordu, içine insanları alacak kadar geniş bir oyun tahtası gibi, kuralları, düzeni, gelenekleri, hatta, ilgilenen varsa, bir tarihi bile vardı. (Ian ilgilenmiyordu pek. Oyunların kuramsal yönleri ilgi alanına girmiyordu.) Boyutları öyle küçültmeye uygun, nitelikleri öyle özeldi ki, insan onu kolaylıkla yaşamın yerine koyabilirdi... zaten insanların mantık aranmayan bir ilgiyle bağlandıkları her şey yaşama benzetilemez mi?

Ian, duvar tenisi salonuna giderken o güm güm, soluk kesici sesleri, o bildik kokuyu duyunca kendi yüreğinin de beklenti ve umutla kabardığını hissetti.

O gün 22 Hazirandı: bir saat boyunca tutuklu olduğunu ve karısını öldürmekten suçlandığını aklına getirmek zorunda kalmayacaktı; gazete başlıkları, yazılar, fotoğraflar ('Ian McCullough' olarak bilinen bir adamla, 'Glynnis McCullough' olarak bilinen bir kadının fotoğrafları) olayı ruhsuzca fakat yeterince ayrıntılı duyurmuşlardı; ilçe savcısı, Ian'ın avukatının karşı çıkmalarına ve bazı arkadaşlarıyla meslektaşlarının çabasıyla oluşturulan kamuoyuna aldırmadan, suçlamaları o sırada haziran dönemine girmiş olan Cattaraugus ilçesi büyük jürisine götürmeye karar vermişti; Ian'ın hiç tanımadığı on beş erkekle kadına, yani şu an o ve Denis duvar tenisi salonunda yerlerini almış, ısınma vuruşlarını yaparken onlar da *New York eyaleti halkına karşı Ian J. McCullough* davasının kanıtlarını gözden geçiriyor olmalıydılar. Büyük jürinin oturumları kapalı, tartışmaları gizliydi. Ertesi gün halka açıklama yapılacak, yeni başlıklar atılacaktı: iddianamenin verilip verilmeyeceği, Ian

McCullough'nun Glynnis McCullough'yu öldürmekten yargılanmak üzere mahkeme önüne çıkarılıp çıkarılmayacağı belli olacaktı. Bu kadar basitti işte. Yazgısı onun dışında geliyordu.

O sabah Denis her zamanki gibi ateşli, atak oynadı, Ian'ı biraz fazla sıkıştırdı, soluk soluğa, sayı üzerine sayı alarak ilk oyunu, ikinciye ve pek kolaylıkla olmasa da, üçüncüyü de aldı. Ian her zamanki gibi, geri kaçarak, tedbirli oynadı, ara ara yaptığı ani ataklar pek başarılı olmadı. Çok formsuz olduğu bir gerçektir, on dakika içinde soluğu kesilmeye, yüreği hızlı hızlı atmaya başlamıştı, refleksleri ağırdı. Fakat maç ilerledikçe güveni artıyor ve başlangıçtaki enerjisi tükendikten sonra hızı büyük ölçüde kesilen Denis'e giderek daha zor sayı veriyordu. Denis gürültücü, neşeli, coşkulu bir oyuncuydu, yerinde duramıyor, kendisinin ve rakibinin hatalarına gülüyordu, Ian çok iyi tanıyordu onu, duvar tenisi sahasında da dışarıda da hem kıyasıyla rekabetçi, hem de olağanüstü çocuksu ve dobraydı. "İyi vuruş!" diye bağıırıyordu. Ya da: "Çok berbat, McCullough!" Denis'in yüzü de güçlü, kaslı vücudu gibi hareketliydi, gülüyor, sırtıyor, surat asıyordu; gözleri neşeyle parlıyor, kahverengi-gri bir taç gibi alnını çevreleyen kıvrıkcık saçları horoz ibiği gibi kalkıyordu. Ian onun yanında kendini leylek gibi zayıf ve dengesiz hissediyordu, oysa onun da omuz ve kol kasları güçlüydü, sağ bileği de yıllardır duvar tenisi oynamaktan Denis'inki gibi sola göre gözle görülür biçimde incelmmişti. Denis'in burnuna isabet eden o kaza eseri vuruştan beri Denis, Ian'a sık sık tehlikeli bir adam olduğunu söyleyerek takılır olmuştu, başkalarının yanında da—"Bu adam sizi raketinin bir vuruşuyla öldürebilir: uyarayım," diyordu—fakat Glynnis'in ölümünden sonra bu takılmalar bıçak gibi kesilmişti; tabii ki bıçak gibi kesilecekti. Ian McCullough bitmişti artık.

Ian bütün takılmalarına karşın Denis'in kendisinden korktuğunu seziyordu, gerçi duvar tenisi salonunda baş başa kaldıklarında ya da telefonda konuşurken daha az hissediyordu bunu; sanki aralarında bir türlü söylenemeyen bir şey vardı, Glynnis'in ölümüyle ilgili bir şey; zaten artık Ian'ın hayatında Glynnis'in ölümüyle ilgili olmayan bir şey kalmış mıydı?.. Ian düşündü: acaba Glynnis'in sevgilisi, Hazelton'da sevdiği ve Ian için bıraktığını iddia ettiği adam Denis miydi? Ian, yeterince içip ölmüş bir kadının özel

hayatını sağlığında hiç cesaret edemediği—daha doğrusu istemediği—ölçüde kurcalayacak kadar alçaldığı bir gece hızla ve telâşla Glynnis'in eşyalarını karıştırdı, ama bir řey bulamadı; daha doğrusu, her řeyi buldu: Yüzlerce mektup, yüzlerce kart, Noel kartı, doğum günü kartı, sevgililer günü kartı, *tebrikler!* yazılı kartlar, evlilik yıldıńnm kartları *sevgili kanma...* bazılarında Ian'ın bildiği ya da bildiğini sandığı imzalar vardı; brlerindeyse yabancı adlar. Denis de vardı elbette, Denis ve Roberta, her ikisi de, D. başharfı ile imzalanmış notlar da olabilir, başka başharflerle imzalanmış ya da gizemli bir şekilde hiç ad yazılmamış notlar olduğu gibi... Glynnis'in dağınık ekmecelerinden birinde elyazısıyla, daha doğrusu özensiz karalamalar halinde kendi kendine yazdığı notlar ve kısaltılarak yazılmış telefon konuşmaları vardı, çođu okunaksızdı. Ian onları büyülenerek ve giderek artan bir korku duygusuyla okudu, bu notları (böyle si önemli şeyleri!) yazmış olan kişinin artık 'l' bile sayılmadığını, yaşamla en ufak bir ilgisinin kalmadığını düşündü; geçirdiği saatler, birlikte geçirdikleri saatler, onlar da 'l' idiler artık: Var olmaktan çıkmışlardı. Zaman bir denizdi, o denizin içinde kocaman, tek bir dalga amansızca ilerliyor, kadın ve erkekleri yanına almadan, onların üzerinden aşarak geçip gidiyordu.

Ian bir saat sonra karıştırmayı bıraktı. Glynnis olmayınca eşyaları da—sıradan nesneler olup çıkmıştı. Sevgilisi onların arasında bir yerdeydi, kalabalıkta gizli bir yüz.

Son setin son oyunuydu ve Ian, neden sonra gayrete gelerek, daha dikkatli ve hırslı oynamaya başlamıştı.

Denis bir sayı verince şaşkın şaşkın gülmüş, "*İyisin,*" diye mırıldanmış ve bir sayı daha vermişti. Ian o telâşlı, soluk soluğa, terli, bitkin, dizleri bükülü, başı nde haliyle çok komik göründüğüne emindi, nasılsa son oyunu da almayı başardı: O sabahki tek stnlğyd.

Denis'in yüzünü, şaşkınlık, bozgun ve kendi kendine nefret dolu bakışlarını grerek güldü, o bakışların yerini bir an içinde bir kutlama gülümsemesi aldı: tek bir oyun, ne var ki son oyun, önemli bir oyun, ikisi de biliyordu bunu. Denis gözlerinden akan teri sil-di, Ian'ın elini içtenlikle ve sertçe sıktı, "Evet. Hoş geldin bakalım," dedi.

Kazadan sonra ilk zaferi... ne kadar da tatlıydı. Duvar tenisi salonunda başka hiçbir yerde terlemediği kadar terliyordu.

Ter, gözeneklerden yaş gibi süzülüyordu: yanlara doğru inen, gözlerini yakan ter derecikleri; burnunun kemeri terden öyle kayganlaşmıştı ki gözlükleri (başına lâstik bir bantla bağlı oldukları halde) kaymaya başlamıştı. *Terlemek*: sözcüğün kendisi bile bir tür haz veriyordu. *Domuz gibi terlemek*; tabii kendisinden en az altı-yedi kilo daha ağır olan Denis çok daha domuz gibi terliyordu, göğsü yumuşak, lop lop etti, kalçaları ise jambon iriliğinde, fakat yağsız, sıkı ve sertti, Denis'in yalpalı yürüyüşünün yükünü onlar çekiyordu: yürüyüşü insana gideceği yeri ve oraya nasıl gideceğini hep bilen bir adam izlenimi veriyordu.

Ian salonda terledi; duşta terini akıttı.

Bu hareketlerin, böyle karşıt hareketlerin amaçsızlığı hoşuna gidiyordu. Anlaması zordu belki, ama ister spor salonunda olsun, ister evde, duş da hızla kutsal saydığı yerler arasına girmeye başlamıştı.

Ian duştan, fışkıran ipince, iğne gibi batan, dayanabildiğince sıcak suların altında gözlerini kapadı, önünde hipnoz imgeleri gibi bölük pörçük, en az onlar kadar alımlı ve istem dışı olan, az önceki başarılı oyundan görüntüler canlandı: Ian'ın servisleri, Ian'ın karşılayışları, Ian'ın şanslı vuruşları, Denis'in kaçırdıkları. Daha başka oyunlardan görüntüler de canlandı: Denis'in falsolu servislerini karşılamayı başarışı, Denis'in şaşkınlığı; fazla uzayan eski bir karşılaşma, lânet top hesapta olmayan bir açıyla çarpıp duvarın tepesine fırlayarak tavana çarpmasa kazanmıştı Ian—"Lânet olsun!" dedi Ian; ya o hayati an, ikinci sette miydi, raketini kör atış sallayıp topu zar zor, gerçekten çok zor isabet ettirmişti, Denis karşılamaya çalışırken neredeyse yüzüstü düşüyordu...

Siz erkekler oyunlarınızı ne de çok seversiniz, demişti Glynis. Kadınları dışlayan oyunlarınızı.

Ian hemen karşı çıkmıştı, ama erkekliğini ancak başka erkeklerin yanında tam olarak hissettiği doğrudu: Rekabete dayalı oyunlarda ya da benzer toplumsal olaylarda. Delikanlılığından beri erkekliğin kadınlarla değil başka erkeklerle ölçüldüğünü düşünmüştü... Yunan kahramanların görevi neydi? Arkadaşlarına yardım etmek, düşmanlarına zarar vermek. Erkeklik. Bir oyun. Para-

metresi gidip gelen, merkezi hep aynı kalan. Evet, evet.

Yüzünü bir süre duşa tuttu, saçları alnına yapışmıştı. Sıcak su gövdesinden akıyordu; derken, musluğun bir çevrilişiyle de soğuk su geldi, kaskatı eden soğuk su: etini sıvazlarken alıp götürüyordu sanki.

İnsanın bileklerini kesmesi için en uygun yer duş, diye düşündü Ian. Sürekli akan suyun altında kan hemen süzülür giderdi.

Tabii ciddi olarak düşünmüyordu bunları.

Geçen gece gördüğü bir düşü düşünüyordu... derin ve deliksiz uykularda değil de benliğin ve benliğin karıştığı uykuda görülen silik, bölük pörçük, anlaşılmaz düşlerden: Ergenlik çaığında bir gencinki gibi buram buram cinsel istek ve hayâl kırıklığı kokan bir düş. Glynnis önünde çıırılçıplak duruyordu, öldüğü zamanki haliyle değil, ilk seviştikleri haliyle, ama hiç yapmadığı gibi azarlıyor, alaya alıyordu onu; Ian umutsuzca ona uzandığı anda da başka bir kadına dönüşüveriyordu... Sigrid Hunt'mıydı bu?.. bir kadın gövdesi, yüzsüz, soyut, adsız bir dişi. Adsız da olsa Ian onun içine girip gömülmek istiyordu—kan yürümüş organını gömmek—ama organından da öte: Ruhunu!

Derken uyanmış ve düş kaybolmuştu. Sopa gibi dikleşmiş organı arzudan zonkluyordu, onun için bu utanç vericiydi, yitik bir benliğin kalıntısı gibiydi: bu da hızla kayboluyordu. Her yanını tiksinti sarmış, ağzının içini acı bir tat kaplamıştı.

İğne gibi fışkıran su iyice soğumuştur. Ian'ın dişleri takırdamaya başladı. Takım taklavatı büzüşmüş, küçülmüştü; bütün gövdesi kaz derisi gibi diken diken olmuştu. Duşu kapattı, üstünkörü kurulandı, belinde bir havluyla kalabalık soyunma odasına girdi. Gözlüksüz olduğu için gözlerini kırptırıyor, çevredekileri tanımak ya da başkalarının onu tanımazdan geldiklerini görmek zorunda olmadan saf saf bakınıyordu.

Böyle durumlarda kendini tuhaf bir biçimde savunmasız, korumasız hisseder, huzursuz olurdu, delikanlılığından beri (hâlâ da öyleydi) başka erkeklerin ve gençlerin gövdelerini kendisinin beceremediği bir biçimde taşıdıklarını düşünürdü. Hem kendisine ait olan, hem de artık olmayan, 'Ian McCullough' adı, çok fazla rezalete karıştığı için erkeklerin ona özel bir ilgiyle, açıktan açığa nefret değilse de merakla baktıklarını biliyordu: hep yanında olanla-

rın; hatta hatta ona yöneltilen suçlamaların haksız olduğunu düşünenlerin bile. Aralarında onlardan biriymiş gibi dolaşıyordu—çıplak ayakları suları, damlayan saçları, zayıf beline ustalıkla doladığı havlu—yine de kendini insanların iyi davranmak zorunda hissettikleri, fakat arayıp sormaya hiç de zorunlu olmadıkları, hastalıklı gibi davranılmaya mahkûm biri olarak görüyordu.

Glynnis nasıl üzülür, kahrolurdu ünümün böyle sarsılmasına, diye düşündü Ian. Ona da yansıyacağı için tabii.

Ian hızla, fakat inanılmaz bir sakarlıkla giyinirken kulağı dolap sıralarının öte tarafındaki Denis'teydi: Göğüs kafesinin derinlerinden gelen bariton sesi, patlattığı kahkahalar... Kiminle konuşuyordu? Ian öbür adamın sesini tanıyamadı. Denis Hazelton'da çok çok sevilirdi, en azından mesleki yönden rakip olamayacağı insanlar tarafından, öncelikle böyle kolay neşelendiği, gülmeye böyle hazır olduğu için: kahkahalar atarak neşelenip, neşe saçtığı için: Denis gibisi yoktur! Glynnis yorumlaması zor bir gülümsemeyle böyle derdi. Denis'i severdi, tabii Denis de onu: büyük olasılıkla ona ilgi de duyuyordu, cinsel ve romantik bir ilgi. Tabii anlamak olanaksızdı. Acaba ilişkileri olmuş muydu? Cesaret edebilirler miydi?.. Ian arkadaşının iri ve kıllı bedeninin kendi karısının, yani bir zamanlar karısı olan kadının, üzerine eğildiğini hayâl etti, kadının da, Ian'a da hep yaptığı gibi, cilveli, arzulu onu kendine çektiğini. Evet. Tamam. *Çabuk*. Böyle işte.

Tiksintiyle karışık bir acı sardı yüreğini. İnanmak olanaksız, diye düşündü, ama zihninde öylesine dayanılmazcasına canlıydı ki.

Yıllar önce bir keresinde Glynnis'in başka birinin evinin antresinde Denis'le aşırı içli dışlı bir halde konuştuğunu görmemiş olsaydı... Denis'in o tipik dostluk, neşe ve umut dolu ifadesinin, yerini umutsuz, kaygılı bir bakış almamış olsaydı: Ian'a neredeyse bir kocanın kaygılı halini hatırlatan o bakış? Glynnis, Ian'ı fark edince telâşla gülmüştü, yüzüklü elini uzatıp, kolunu kucaklar gibi açarak, *Evet, seni de, ikinizi de istiyorum*, anlamında bir hareket yapmış ve o tuhaf an geçip gitmişti: Ian yanılmıyorsa tatlı, güzel bir sohbe bırakmıştı yerini. Üçü de çok içkiliydiler, özellikle Denis; nedense partiye yalnız gelmişti... Tabii bu başka bir akşam, başka bir partide olmadıysa. Öyle sık gidiliyordu ki.

Seni yine de seviyorum, diye düşündü Ian. İkinizi de. Aranız-

da ne geçtiği umurumda değil.

Öğle yemeğini, eskiden yaptıkları gibi, Enstitünün yemek salonunda yediler, Ian McCullough, Denis Grinnell ve onlara katılan Malcolm Oliver, sohbetleri canlı, yapmacıksız ve keyif kaçırmayacak kadar havadan sudandı: Enstitü işleri, Hazelton haberleri, ortak arkadaşlardan, tanıdıklarından, meslektaşlardan haberler, gelecekle ilgili planlar. Malcolm *Life*'a bir yazı hazırlamak için iki haftalık bir Arjantin turuna çıkıyordu, Denis ertesi gün bir haftalığına Zaire'ye gidiyordu: Dışişleri Bakanlığına ekonomi danışmanlığı yapıyordu, tam anlamıyla resmi olmasa da Arhardt Stratejik ve Uluslararası Araştırma Merkeziyle bir bağlantısı vardı. "Siyasetleri bana pek uymuyor tabii," dedi Denis kendini savunarak, "ama araştırma yapmak için olağanüstü bir fırsat bu, kaçırمامam gerek." Ian arkadaşlarının planlarını dinledi—dünyanın uzak köşelerine uçma planlarının hepsi gibi bunlar da mutlu ve coşku doluydu—sadece ufak bir kıskançlık ya da kırgınlık hissetti o kadar. Bir zaman kendisi de onlar gibiydi. Şimdi ise bir ölüm yaşamıştı; hayatının geleceği yoktu.

Denis ile Malcolm sonunda Bianca'yı sordular, zaten öyle sorulardan kaçmanın olanağı yoktu, Ian da onlara kızının iyi olduğunu söyledi: Kuşkusuz, bu koşullar altında olabileceği kadar iyi, diye eklemedi, çünkü bunun kendine acındırmaktan öte bir anlamı olmayacaktı. (Aslında Bianca, Wesleyan'dan yorgun ve zayıf dönmüştü, sınavlara girer, dönem sonu ödevleri hazırlarken yemek yemeyi unuttuğunu, uyumaya hiç zaman bulamadığını söylemişti; ama önemli olan o değildi, beklenmedik bir başarı kazanmıştı: bütün notları A ya da A—eksiydi.) Biraz da Denis'in oğullarından söz ettiler, ikisi de yaz için para kazanmaya gitmişlerdi; Malcolm Oliver'in on yedi yaşındaki oğluna geldi sıra; Ian dinlemeye çalıştı, ama akıllı Bianca'ya gitti: O ara yaz tatiline gelmişti, evde Ian'la tuhaf, ama yalnız yaşıyordu, o evde, o eksiklik duygusu veren evde ikisi yalnızdı, odaların her birine sinmişti sanki eksiklik, oradan bir varlığın eksildiği gerçeği... sanki o eski 'cin-peri' köri-
nançları aslında 'eksiklik' anlamına geliyordu.

Bianca hasta filan değildi, sadece 'bitkindi', böyle diyordu ısrarla; zaten toparlanmıştı ya da toparlanmak üzereydi, bölgedeki Genç Hristiyan Erkek ve Kadınlar Derneğinde yaz tatili için bir

iş bulmuştu. Ian arkadaşlarına yaz işinden söz etti, ama bir zaman coşkulu ve atak olan, Glynnis'in deyimiyle içinde kurtlar kaynayan Bianca'nın şimdi sakin, sinmiş, hatta boynu bükük olduğunu söylemedi: Boş zamanlarını Budist edebiyatı okuyup bir gün, ne kadar ciddiydi bilinmez, ama Kyoto'ya 'haç yolculuğu' yapacağından söz ederek geçiriyordu. (Glynnis de, yıllar önce, aynı şeye niyetlenmişti. Glynnis ve Zen'e inanan bazı arkadaşları. Tabii hiçbir sonuç çıkmamıştı, McCullough yıllar sonra bir konferans için Japonya'ya gidince Kyoto Hilton'da iki gün kalmış, tapınaklara kısa ziyaretler yapmışlardı. Ne güzel, demişti Glynnis heyecanla; ne huzur verici! Hepsi o kadar.)

Ian başını kaldırdı, masalarının yanından Dr. Max ile üç kişi geçiyordu, selâm vermeden geçtiler, görmemiş gibiydiler. Müdürün kırmızı yüzü gülmekten çizgi çizgi olmuştu, hepsi bir şeye gülüyorlardı; ne ilginç diye düşündü Ian, böyle zamanlarda Enstitünün yemek salonunda ne kadar da çok kahkaha sesi duyuluyor. Adamlardan biri Homer Taylor'dı, Glynnis'in kaza geçirdiği gece Ian'ı öğle yemeğine çağırmak için arayan yaşlı meslektaş.

Tabii Glynnis'in ölümünden beri Ian McCullough'un Enstitüye müdür olarak atanması konusu bıçak gibi kesilmişti. Bunun da nedeni ölüm olayıydı, emindi.

Saat daha yarım bile olmadan Ian ve yanındakiler yemeklerini bitirmişlerdi; erkekler yanlarında kadınlar olmadığı zaman muthiş hızlı yerler. Üç bira daha söyleyelim, dedi Denis. Malcolm onayladı, Ian da olur, tamam, neden olmasın? dedi. Nasılsa hayatındaki o tedirgin, hastalıklı hal ağır bir pus gibi üzerine iyice çökmüştü artık, bildik nesneler bile belirsizleşmiş ya da kötü bir görünüş almıştı, Ian böyle durumlara kabul etmek istemeyeceği kadar değer verir olmuştu—yani rastgele, hemen o an, oracıkta ortaya çıkmış durumlara.

Malcolm sanki o an aklına gelmiş gibi isteksizce konuyu açıp Ian'a, 'dava' – dava demişti – nasıl gidiyor diye sordu.

Bu soru Ian'a, hele böyle doğrudan doğruya öyle ender sorulur olmuştu ki, nasıl yanıtlayacağını kestiremiyordu: Büyük jürinin dinleme oturumları kapalı geçiyordu zaten; savunma açısından her şey öncelikle zamana kalıyordu.

Konuşmanın dışında olduğunu ve katılmak da istemediğini

başını öne eğerek belli eden Denis'le göz göze gelen Malcolm, savunmanın tutumuyla ilgili kulağına çeşitli söylentilerin geldiğini söyledi: Hepsi de söylentiydi elbette, önemli değildi. "Hazelton," dedi hafifçe gülümseyerek, "böyledir işte, bilirsin ya."

Bilir miyim? diye düşündü Ian. "Ne tür şeyler duydun? Yoksa sormamalı mıyım?"

"Şey. En başta, kızla ilgili şeyler," dedi Malcolm tedirgin bir halde. "Bütün dikkatlerin kıza çekilmeye çalışılması."

"Kız mı?"

"Genç kadın, demeliyim aslında. Sigrid Hunt."

Ian birasını yudumladı, kararlıydı: Onunla ilgili hiçbir şey söylemeyeceğim, onu yadsımayacağım bile, diye düşünüyordu— düşünüyör denemezdi aslında, çünkü tepkisi anlamıyla fiziksel ve duygusaldı.

Malcolm, "Onunla karşılaşmıştım, biliyorsun, çok kısa bir süre, o gece sizin evde. O büyük partide... ne zamandı unuttum. Geçen güz. June da onu Glynnis'in düzenlediği bir öğle yemeğinde görmüş. Onunla ilgili ilk izlenimim—yani, tek izlenimim—daha o zamandan görünüşünde umutsuz bir hava olduğuydu. Yüzünde, gözlerinde. Yine de onu çekici kılan bir şey. Tanrım ya birlikte olduğu o adam, gazetelerdeki adıyla 'Mısırlı nişanlı': Bana sanki her an saldıracakmış gibi bakıyordu... oysa kıza bir şey yaptığım yoktu, sadece konuşuyordum. Adamı da kız kadar iyi hatırlıyorum."

Denis, "Uzatma, Mal. Onu aradın mı hiç?" dedi.

"Hiç aramadım elbette," dedi Malcolm. Gülümseyerek Denis'e baktı. "Ya sen?"

Denis güldü. "Doğrusu, hayır."

"Peki aramayı istedin mi?"

"Ya sen?"

Birden ölüm sessizliği yaşandı. Ian usulca, "İnsan evli ve mutluysa öyle şeyler yapmaz," dedi.

"Kesinlikle," dedi Denis.

"İşte mesele bu," dedi Malcolm şişeyi ağzına götürerek. "Bütün mesele bu. *Yapmaz.*"

"Her neyse, kız şu an ortadan kaybolmuş galiba," dedi Denis, Duvar tenisinin etkisiyle yüzü hâlâ al al, önden ayrılıp özenle geri-

ye doğru taranmış saçları hâlâ ıslaktı, her ne kadar Ian'la konuşuyor gibiyse de yüzüne bakmıyordu. "Hem de gazetelerin dediğine bakılırsa, 'hiç iz bırakmadan'."

Doğruydu bu, üzücü, ürkütücü, ama doğru: Ian McCullogh'nun ölen karısı gibi herkesin 'ilişkisi' olduğuna inandığı genç kadın da kayıplara karışmıştı.

Ian omuzlarını silkip umursamaz bir biçimde, "Galiba, sonunda onun ölümü de üzerime kalacak," dedi.

"Öyle konuşma," dedi Denis şaşkınlık içinde, "Tanrı aşkına, Ian!"

"Nedenmiş?" dedi Ian. "Umurumda mı sanıyorsun?"

Yemek salonundan çıkarlarken Malcolm sözü büyük jüriye getirdi: Avukat arkadaşlarından duyduğu söylentilere. İlçe savcısı Lederer'i, Samuel S. Lederer'i tanıyordu; beş, altı yıl önce Toplum Hakları Derneği ile ilgili bir davada adamla çok tatsız bir karşılaşmaları olmuştu. "İt herif, hinoğlulin, düzenbaz, fırsatçı, ama—belki de en kötüsü—apaçık biri. Cumhuriyetçi olsun, muhafazakâr olsun seçmenlerinin gönlünü kazanma çabasında, şu an'a kadar siyasette pek tanınmamış—belki duymuşsundur, bu ilk dönem—ve olay yaratacak bir şey ya da birini kolluyor. Adını duyurmasına yarayacak." Malcolm, Ian'a içtenlikle baktı. "Bu da onu tehlikeli bir düşman yapıyor, savcı olarak elindeki yetki de hesaba katılırsa. Fakat Nick Ottinger sana bütün bunları anlatmıştır herhalde?"

"Evet," dedi Ian, konuyu değiştirmeye çalışarak, "Anlatmıştı galiba."

"Lederer davada koz olarak halkın tepkisini sana karşı kullanacak galiba, tabii becerebilirse," dedi Malcolm. "Jüridekilerin bizim gibi Hazelton'lılara duyduğu sanılan öfkeyi kullanacak."

"Bizim gibi mi?" dedi Ian sakın bir sesle.

"Bizim ülkenin bu bölgesine uyum sağlayamadığımız, davetsiz konuklar olduğumuz görüşüne sığınacak... kendimizi bir tür kalburüstü, kendine özgü bir sınıf olarak kabul ettirdiğimiz ve ettiğimiz görüşünü." Malcolm'ın aşırı gürültülü tepkisi Enstitünün tavanı yüksek kemerli, pencereleri yüksek kurşun çerçeveli, zemini parlak parkeli sıra sıra masalarla dolu yemek salonunda hemen dikkat çekti, masalarda, çoğu erkek meslektaşları oturuyordu.

Burnunun delikleri sinirli bir ifadeyle kara kara açılmıştı: Malcolm Oliver, Hazelton'lı öğretim üyelerini türdeş bir grup olarak görmüyor, kendini onlara yakın bulmuyordu. "Hazelton'da yaşadığımız halde Hazelton'lı olmadığımız görüşü ya da öyle bir şey. Büyük jüride kimler olacak hiç bilmiyorum, ama Tanrı korusun, iş yargılamaya kadar gidecek olursa..."

Malcolm'un sesi sözlerinden utancını belirtir biçimde hafifledi; belli ki söylediklerini gerçekten söylemek istememişti.

Denis, "Bence bırakalım bunu Ottinger düşünsün, onun işi de bu zaten. Ben olsam kaygılanmazdım," dedi. Elini Ian'ı avutmak ister gibi omzuna koymuştu, sesi yumuşak, kuşku verici, yapay bir biçimde içtendi, "Hiç kaygılanmazdım." Malcolm binadan ayrıldı, Ian ve Denis merdivenlerden dördüncü kata çıktılar. Ian odasına gideceğine Denis'le birlikte onunkine yürüdü. Öyle yapmak istememişti, ama yapmıştı işte; bu hareket ikisini de şaşırttı.

Denis, Ian'a endişeyle baktı, bir şey olup olmadığını sordu, hayır, elbette bir şey yoktu, ama Denis'le, mümkünse bir dakika konuşmak istiyordu. Özel olarak. Yalnızca bir dakika.

"Elbette," dedi Denis.

Denis kapıyı arkasından kapatıp ikisi odada yalnız kalır kalmaz Ian konuşmaya başladı. Sonradan bu tuhaf sahneyi anımsarken Denis'in odasının eşiğinden adımını atana dek—Ian'ın odasının büyüklüğünde, uzun, dar, tıklım tıklım dolu bir alandı—söylemek istediği şeylerden kendisinin de haberinin olmayışının akıl almazlığını düşünecekti. Normalden daha tiz çıkan sesi bile alıştığı sesi değildi. "Bunu başka kimseye söylemedim, Denis," dedi, "fakat, o gece, öldüğü gece—yani kendini yaraladığı gece—Glynnis bana bir şey söyledi... Şaşırtıcı bir şey. Kesinlikle unutamadığım bir şey."

"Ya? Gerçekten mi? Neydi bu?"

"Dedi ki... şeyi varmış... bir sevgilisi. Sevgilileri. Hazelton'da sevdiği... ve onu benim için bırakmış, öyle dedi, bir adam varmış."

Denis, Ian'a yalansız ve içten görünen bir şaşkınlık ifadesiyle baktı. Fısıltıyla, "Öyle mi? Öyle mi?" dedi. Ardından, "Bunları bana anlatmak istediğine emin misin, Ian? Onlardan sonra..."

Ian hemen, "Ama birine anlatmak zorundayım," dedi.

"..Glynnis öldüğüne göre yani."

"Birine anlatmalıyım."

Ian birden Denis'in kendisinden korktuğunu hissetti; tıpkı, birdenbire kendisinin de Denis'ten korkmaya başladığı gibi.

Pencerenin yakınında güneş ışınlarının vurduğu bir noktada duruyordu. Aşağıda kıpırtısız yüzeyi göğü ayna gibi yansıyan Enstitü gölü görünüyordu, onun ötesinde de dizi dizi güzelim huş ağaçları. Ian'ın da kendi odasında pencerenin belli bir köşesinden bakınca gördüğü ağaçlardı bunlar, aklına delikanlılığında, kente ilk geldiğinde, huş ağaçlarının gerçek olamayacak kadar kusursuz göründüklerini düşündüğü geldi birden. "Şu ağaçlar," dedi.

"Evet? Ne olmuş?"

"Yapma gibi duruyorlar."

"Yapma mı?"

"Yakından bilmesen, boyama olduklarını sanmaz mıydın? Elde boyama?"

Denis anlaşılması olanaksız bir şey söylemiş gibi baktı ona.

"Çok da yapay görünüyorlar," diye sürdürdü Ian. "Fakat, galiba nesnelere çok fazla bakınca, yapay görünmeye başlıyorlar, insanlar da öyle. İki boyutlu."

"Oturmak ister misin, Ian? Biraz yorgun görünüyorsun."

"Beni düpedüz aldatmıştı işte, anlıyor musun? Sonra da öldü. Yani, yaralandı: kaza oldu; sonra, yalnızca birkaç dakika, benimle konuşmasa da, bilincini kazandı; öldü. Her şey," dedi Ian kaşlarını kaldırıp, "öyle lânet bir hızla olup bitti ki. Engel olamadan."

"Lütfen otur, neden oturmuyorsun?"

"Hiç yorgun değilim. Aslında yeni yataktan kalkmış gibiyim. Maçın o son oyununda..."

Denis, "Eğer Glynnis onları sinirliyken söylediyse... o sana dediğini söylediğin şeyleri... gerçekten ciddiye alabileceğini sanmıyorum." Sözcüklerini, sanki kaydediliyormuş gibi, özenle seçiyordu. Hepimiz Glynnis'in bazan düşünmeden lâf ettiğini biliyoruz: şaşırtmak ya da incitmek için konuştuğunu. Heyecanlı bir kadındı, ve—"

Ian anlayamamış gibi baktı. "'Şaşırtmak ya da incitmek için'," diye yineledi. "Fakat bu söylediklerinin gerçek olmadığı anlamına gelmez, değil mi?"

"Bak, dedikleri ilgilendirmiyor beni, dediklerinden senin ak-

lında kalanlar da," dedi Denis hızla, "gerçek şu ki seni seviyordu. Bu ortadaydı. Herkes biliyor bunu. Ne dediyse, seni neye inandırmak istediye... inanman gerekmez bence. Anlatman da: bana ya da başka birine. Hele bu durumda."

"Yoksa bu durumumu hepten mi zorlaştırır?"

"Zorlaştırmak mı?"

"Tartıştığımızı göstermez mi?"

Denis sabırsız bir hareket yaptı. Ian onun çok gergin olduğunu, ama sakın görünmeye çabaladığını anlamıştı: duvar tenisi salonunda oyun beklenmedik bir biçimde hareketlendiği zaman olduğu gibi. Spor tişörtünün açık bırakılmış üst düğmelerinden göğüs kolları—kıvrır kıvrır, gür, kurşuni gri—elektriğe tutulmuş gibi hareketli, pırl pırl görünüyordu.

Ian gülümseyerek baktı: "Kazadan önce tartıştığımızı göstermez mi?"

"Hepimiz Glynnis'i tanıyoruz," dedi Denis. "Ne kadar kolay duygularına kapılabileceğini biliyoruz. Evet hepimiz, Roberta bile, bir dereceye kadar duygularımıza kapılırız. Bir dereceye kadar. İstemediğimiz şeyleri söyler, sevdiğimiz insanlara kötü davranırız. Bir de dediğin gibi içtiyse..."

"İkimiz de içmiştik."

"...ciddiye almamak için daha da iyi bir neden ya bu. Hiçbiri-ni."

"Senin karın gelip benimkinin dediklerini dese, ciddiye almaz mıydın? Ya da Glynnis gelip dese?"

"Bunlar beni hiç ilgilendirmez," dedi Denis. Oldukça sakın konuşmasına karşın, Ian'la göz göze gelmemeye çalışıyordu, odasını arşınlamaya başlamıştı: Artık duymamak için kulaklarını elleriyle kapattı. "Duydun ya, bana bunları anlatmana hiç gerek yok. Bence bu konuşma burada bitmeli. Saygısızlık oluyor zavallı Glynnis'e ve..."

"...boynuzlanmış kocaya?"

"Ne derse desin, Glynnis seni seviyordu. Bunu bilmen gerek."

"Ama bana ihanet etti. Bir kez değil hem de, kendi anlattığına göre, pek çok kereler."

"İnanmıyorum buna," dedi Denis. "Duymak da istemiyorum."

"İstemiyor musun?"

Denis düşüncesizlik edip, "Bak: Tanıdığımız başka kadınlar olsa, Meika Cassity örneğin, inanabilirdim, ne var ki Ian, çok ciddi söylüyorum, Glynnis için inanmam; öyle biri değildi o," dedi.

Ian düşünceli düşünceli baktı ona. "Ona bu kadar güveniyorsun!"

"Glynnis'i tanırım, seni tanırım."

"Glynnis'i *tanurdun*. Glynnis yaşamıyor artık."

"Seni tanırım."

"Öyle mi? Tanır mısınız?" Ian gözlüklerini çıkarıp gözlerini sertçe ovuşturdu, üzerine vuran günışığı altında kıpırdamadan durdu: bir an arkadaşının azarlayan sözleri sanki kendisini koruyormuş gibi bir mutluluk duydu. "Ne kadar eminsin! Olağanüstü bir şey. Senin için artı puan. Ben, şahsen, o tür duyguları yitirdim: lüks onlar benim için. Glynnis öldürdü bunu bende. Bende her şeyi öldürdü."

"Komik olma," dedi Denis sinirle. "Sinirlerin bozuk, benim de bozuk. Bu tür şeyleri konuşmanın zamanı ve yeri değil."

"Yeri neresi öyleyse, zamanı ne zaman?"

"Çok yeni her şey, çok taze... Onun ölmüş olduğunu kabullenmekte bile güçlük çekiyorum." Denis yüzünü bir kâğıt mendille sil-di. Gözlerinin çevresi nemlenmiş, yanakları tokat yemiş gibi kızarmıştı. "Ne olduyorsa, oluyorsa, sana oluyor..."

"O adam sen miydin?" dedi Ian.

"Kim? Ne?"

"Glynnis'in sevgilisi? Burada, Hazelton'daki sevgilisi?"

Denis donmuş bir halde bakakaldı ona.

"Bana doğruyu söyle sadece, Denis," dedi Ian. "Evet ya da hayır."

Denis, "Beni biraz olsun tanıyorsun sanırdım Ian. Böylesi bir soru sorman bile."

"Evet mi, hayır mı?"

"Hayır."

"Sevgilisi değildin?"

"Hayır. Karının sevgilisi değildim."

"O zaman kim, biliyor musun?"

"Elbette hayır. Söyledim ya, sevgilisi olduğuna inanmıyorum."

"Hiçbir zaman mı?" diye sordu Ian kuşkuyla. "*Hiçbir* zaman mı?"

"Onu ve seni, evliliğinizi, bildiğim kadarıyla söyleyebilirim—evet, hiçbir zaman."

"Anlıyorum," dedi Ian.

Birden, başı döndü, yorgunluktan olabilirdi. Konuşma bitmişti! Gitmekte özgürdü!

Kapıda Denis'e duvar tenisi oyunu ve yemek için teşekkür etti: böyle özel bir konuda onunla böyle açık konuşmasına izin verdiği için de. "Sadece, başka kimsem yok galiba," dedi kafası karışmış gibi tatlı bir gülümseyişle. "Dediklerimi unutabilirsen unut lütfen. Senin bir daha canını sıkmayacağım."

Denis, "Elbette," dedi.

"Tamam mı? Unutacak mısınız?"

"Elbette."

"Galiba," dedi Ian, "o adamın sen olduğuna inanmak istedim. Tanıdığım ve Glynnis'in tanıdığı erkekler içinde... onun sen olduğunu düşünmek istedim."

Denis elini hafifçe Ian'ın omzuna koydu. Çok yavaş, sanki fısıldar gibi, "Seni hayâl kırıklığına uğrattığıma üzıldüm Ian," dedi.

Suçlanmasına karar verildi. Ian McCullough yasal ya da onun dışındaki yazgısının—belki ‘hinoğluhin’, ‘düzenbaz’, ‘fırsatçı’, değil ama—kendisi gibi ölümlü ve günahkâr insanların elinde belirleneceğini düşünmemiştir hiç, gelgit gibi, gezegenlerin saat dakikliğinde dönüşü, yıldız ışığının boşlukta izlediği görünmez yol gibi tamamen soyut ve insanüstü güçler tarafından belirlenmesini ummuştur hep. Bunları düşünmek, kaba, ama doğru deyimiyle artık bok yemenin Arapçasıydı. Çünkü Cattaraugus ilçesi büyük jürisinin hazi-
ran dönemindeki altı kadın ve dokuz erkek üyesi oylarını Ian McCullough’ya karşı Samuel S.Lederer’den yana kullanmışlardı bir kere: Glynnis McCullough’nun ölümüyle ilgili anlattıklarını inandırıcı bulmuşlardı. Bu kadardı, ötesi yoktu.

Üstelik oylarını adam öldürme ya da yasalara göre ihmalden adam öldürme gibi daha hafif suçlamalar için değil de ikinci derece cinayet suçlaması için kullanmışlardı: ‘kesin suçlama’ tutanağında aşağıdaki cümlelerin altına imza atmışlardı.

Bu yılın 23 Nisan gecesi, New York’un Cattaraugus ilçesi sınırları içinde, bundan böyle sanık konumunda olan Ian J.McCullough, güç kullanmak suretiyle karısı Glynnis McCullough’nun ölümüne sebep olarak ikinci dereceden cinayet suçu işlemiş, adı geçen Glynnis McCullough’nun hayatına son vermiştir:

New York eyaleti yasalarının 125.25 sayılı maddesini ihlâl.

Dava, Cattaraugus İlçesi Mahkemesinde bir kez daha, bir başka yargıç tarafından ele alınmak üzere ertelenmiş, yeniden işleme konmak, duruşmalara başlanmak üzere adını hiç duymadığı Yüksek Mahkeme Başyargıcı Benedict Harmon’a sevk edilmişti. Savunmanın işleme koymak, yargının da yanıt vermek için on dört günü vardı, böylelikle büyük olasılıkla sonbahar için bir duruşma tarihi saptanacaktı. Ian McCullough’nun mahkeme serüveninin başlayacağı tarih; belki de kendisine yüklenen suçtan arınacağı ta-

rih. Herkesin önünde, balık karnı değil gibi, iinin dışının ortaya serileceği tarih.

Ian savunmaya sordu, "Suçu şimdiden üstlensek, bütün bunlar biter mi?"

Ona bakakaldılar, aklını oynatmış bir adama bakar gibiydiler. Ottinger telâşla onu bir köşeye çekerek şöyle dedi: *Ne diyorsun sen, ne demek istiyorsun Tanrı aşkına, anlamıyor musun, kızum hiç mi kafan işlemiyor Ian, ben af talep etmek amacıyla duruşma öncesi görüşmelere bile kalkışmıyorum, sana karşı bir dava yok, anlamıyor musun, jüri kesinlikle suçlu bulmayacak*, Ian içini çekti, karşı koymadı, daha doğrusu karşı koymamış olmalıydı, çünkü işlemler, görüşmeler, bürokratik ayrıntılar başladı. Uzun ve yorucu geçiyordu. Esnemekten çenesi ağrıyordu. Glynnis bunu bana nasıl yapabildi, diye düşündü. Ondan giderek daha çok nefret edeceğim, ama...

Ya suçluysam, ya suçluysam, dedi içinden.

Kendimi savunmak için parmağımı bile oynatmayacağım, dedi. Onların aşağılık oyunlarına gelmeyeceğim.

Bu kez tetikte bekliyorlardı; bu kez onları atlatmayı beceremedi, gazeteciler, fotoğrafçılar, ellerinde makineleri, mikrofonlarıyla burnunun dibine gelip bağıra bağıra sorular soran, 'basın' mensupları. *Dr. McCullough? Ian? Sulama nedir? Savunmanız ne? Duruşma ne zaman?* Hiç tanımadığı bu otuzdan fazla kadın ve erkek Ian'a lânet bir sırtlan sürüsü gibi görünüyordu: bir an önce avlarının, Ian'ın, üzerine atlamaya can atıyorlardı, Ian da pür dikkat izliyordu onları. *Dr. McCullough? Bakar mısınız? Birkaç sözçük söyleyebilir misiniz izleyicilerimize—*

Yakasını bırakmayan küçük kalabalık onu kaldırıma kadar izledi, Ottinger'in genç asistanlarından biri arabada bekliyordu; her suçlu gibi Ian da başını sakladı, yüzünü örttü. Ceketinin kolunun ekiştirildiğini, omzuna da esaslı bir yumruğun indiğini hissetti, Ottinger'in yükselen sesini, o sesteki ilikleri donduran öfkeyi duydu.

"Ünlü olmaya başlıyorum galiba," dedi Ian, araba uzaklaşırken, "ne yaptığımı, hele neden yaptığımı hiç hatırlamasam da."

Ottinger'in hoşuna gitmemişti. "O insanlarla konuşma hiç," dedi. "Hibiriyle. Hiç kimseyle."

Ian hâlâ iki büklümdü, dönüp kalabalığa bir kez daha bakmadan edemedi. Birkaç dakika içinde sayıları iyice artmıştı, artmaya da devam ediyordu. Alışveriş eden kadınlar, takım elbiseli erkekler, bisikletli çocuklar yavaşlıyor, duruyor, bisikletlerinden inip neler olduğunu soruyorlardı; kaldırımdan hızla uzaklaşan Cadillac Seville'de kim vardı, fotoğrafçıların ne işi vardı? Bürümcük gibi kırış kırış olmuş elbisesi, iyice gevşemiş donuk renkli kravatıyla kalabalığın heyecan ve ilgisinin odağı olmasına karşın hiç katile benzer bir görünüşü yoktu; ünlü biri gibi de görünmüyordu. Ian titremesine karşın gülümseyerek, "Nedense çok kolay görünüyor," dedi.

"Kolay mı? Neymiş o?" diye sordu Ottinger. Artık müvekkilini mesleğine özgü bir sakınımlılıkla görmeye başlıyordu.

"Öteye geçmek."

"Neyin ötesine—?"

"Öte yanda ne varsa oraya."

Ian'ı dolambaçlı bir yoldan çevre yolundaki Sheraton Motor Oteline götürüyorlardı; Hazelton-on-Hudson'ın on kilometre kadar kuzeyinde, on katlı bir yapıydı, öyle yeniydi ki çevresinde özenle biçilmiş çimenler yerine, üzeri ayak izleriyle dolu, doğal, kupkuru bir toprak örtüsü vardı: tam bir katilin saklanacağı yer, dedi Ian içinden. Ottinger, Ian ve Bianca için sahte adlarla 'Jonathan Hamilton' ve kızı 'Veronica' olarak, yer ayırtmıştı, Pearce Sokağı 338 numaraya dönmelerinde sakınca kalmayana kadar burada kalacaklardı—birkaç gün de olabilirdi, birkaç hafta da. Tehlike geçerse tabii.

2 Temmuz sabahı Nick Ottinger, Ian'ı arayıp büyük jürinin kararını haber verdi—"Ian, çok üzgünüm, ne yazık ki kötü bir haberim var, çok kötü bir haber"—Ian'ın her yanını bir ürperti sardı, eli ayağı kesilmiş, soluksuz kalmıştı. Oturacak bir yer bulmalıydı, telefonun kordonu gülünç bir şekilde bacaklarına dolanmış, gözlükleri burnunun ucuna kaymıştı.

Tepkisinin bu kadar aşırı oluşu, başına balyoz yemiş bir damızlık boğa gibi saatlerce donup kalması Ian'a şunu gösterdi, evet, kendini büyük jürinin suçlamada bulunmayacağına inandırmıştı; Ottinger'i ve arkadaşlarını dinlemiş, dediklerine inanmıştı. Yalnızca büyük jürinin suçlamada bulunmayacağına değil, bunu

yapmaya cesaret edemeyeceğine de. Umudumu nasıl da yitir-
miş ki inandım, dedi içinden. Kendimi inandırmaya çabalarken bi-
le hiçbir şey duymuyordum aslında.

Kendimi çoktan ölmüş bir adam olduğuma inandırmaya çaba-
larken bile.

Ölüm cezası olasılığı yoktu kuşkusuz. New York eyaletinde
birinci dereceden cinayet suçlamaları polis memurlarının ya da ha-
pisanе gardiyanlarının öldürülmeleriyle ilgili davalarda geçerliydi,
geçenlerde de büsbütün yasadan çıkarıldı. Ottinger'in dediğine gö-
re ikinci dereceden cinayet, daha genel bir sınıftı ve savcılar iste-
dikleri gibi ele alabilirlerdi; birbirinin içine girmiş üç alt sınıftan
oluşuyordu—'kasten' cinayet, 'ağır suç' olarak cinayet ve 'insan ha-
yatına duyarlılık ahlâkından yoksunluk.' Bu adam öldürme türleri
soğukkanlı, planlı çete cinayetlerinden, ateşli aşk cinayetlerine,
kendini koruma eylemlerine kadar çeşitli davaları içeriyordu. Bir
de en hafif tanımıyla adam öldürme şekilleri, yani suç oluşturan
ihmalden dolayı adam öldürme denen 'cinayetler' vardı.

"Suçlu bulunursam," dedi Ian "cezam ne olur, nerede çeke-
rim?"

Ottinger irkildi. "Suçlu bulunmayacaksın, Ian. Lederer'in id-
diası öyle zayıf ki, eminim Harmon önemsemeyecektir. Niye-
tim—"

"Evet, buna hiç kuşku yok," dedi Ian, "fakat ya öyle yapmaz-
sa ve duruşma olursa, ya—?"

"Bu olamaz. Bir kere bana sorarsan suçlamalar bir ve ikinci
derece adam öldürmeye indirilecek. Dördüncü dereceden adam
öldürme var bir de, 'suç oluşturan ihmalden'! Bu da yargıcın tutu-
muna göre şartlı salıverme ya da hapis cezasının söz konusu bile
edilmemesi anlamına gelebilir. Önceden suç kaydın yok, seni anla-
tacak olan tanıklar çok sağlam, mesleki konumun olağanüstü... ve
başka bir yığın şey. Tanık koltuğuna oturunca—"

"Tanık koltuğuna oturmayacağım," dedi Ian.

Ottinger ona bakmadan konuştu. "Bu senin elinde kuşkusuz."

"Kendimi, 'savunmak' için söyleyeceğim bir şey yok. Kazay-
dı, ayrıntılarını hatırlamıyorum. Benim hatam değildi, Glynnis'in
de değil, kimse kaza olmadığını kanıtlayamaz, söyleyeceğim başka
şey yok." Ian durdu. Sesi tiz ve meydan okuyucuydu.

"Nasıl istersen, Ian."

"Ben olmasam, Glynnis bugün hayatta olacaktı. Bunu biliyorum, sen de biliyorsun bunu; tek tartışılmaz gerçek bu."

"Evet, belki de. Ama—"

"Ben olmasaydım, yaptıklarımı filân bir kenara bırakalım sırf olmamış olsaydım," dedi Ian, "karım bugün hayatta olacaktı."

"Belki de. Ama böyle şeyler söylememelisin."

"Böyle şeyler söyleyeceğim," dedi Ian heyecanla, "istediğimi söyleyeceğim. Söylemek istemediğim şeyleri de söylemeyeceğim."

Ottinger yine dikkatle ve politik olmaya çalışarak, "Hukukta fizikötesi ayrımlar gibi incelikli şeyleri ölçmenin olanaksız olduğunu anlayan gerek, Ian. Hukuk kasıtlı ölçmeye çalışır, ama ruhun ani yön değiştirişleri ya da eğilimleri gibi şeyleri ölçemez... Eğer savunma avukatın olarak kalacaksam seni—şu an'a kadar yaptığım gibi—soyut anlamda bir insanı değil bir eylemi savunur biçimde savunmama izin vermelisin. Anlıyor musun?"

Ian sabırsızlıkla omuz silkti. "Anlamak istediğime emin değilim."

"Biliyorsun ki yasalarının ışığında, yasalarıyla elbirliği yaparak çalıştığımız hukuk yapı olarak zıtlıklar barındırır. Bir tür oyundur, ama çoğu oyundan farklı olarak kuralları biraz belirsizdir. Diyelim ki jüri, gerçi olmaz ya, oylarıyla seni suçlu buldu—"

"Evet, jüri oylarıyla suçlu *bulsa*?"

"O zaman Eyalet Yüce Divanına çıkarız. Orada da oyunun kuralları kökten değişir: jüri üyeleri yok bir kere; duygu yok, yani pek yok. Şansım hep iyi gitmiştir," dedi Ottinger alçakgönüllülükle, belki de isteksizlikle—geçmiş başarıların ve geçmiş başarısızlıkların hatırlanışı aynı an'a rastlamış olmalıydı, şu an oluşturulduğu biçimiyle eyalet yüksek mahkemesinde. Ama şimdi bunlara girmeyeceğim. Konu şu—"

"Ama ya suçlu bulunursam," diye sözünü kesti Ian, "ya yüksek mahkeme suçlu bulursa, o zaman ne olacak? Ne kadar hapis cezası yerim, nereye gönderirler?"

Ottinger neredeyse sinirlenerek—böyle köşeye kısırılmaktan nefret ederdi!—"Yanıtlaması zor, çünkü ceza kararı yargıcın elinde. İkinci derece cinayete suçlanıyorsun yani, bu en az on beş yıl demektir; en çok da yirmi beş yıldan müebbet kadar gider. En

azından dediysem, aftan yararlanabilmek için en az on beş yıl yatacaksın," demektir.

"On beş yıl. Çok uzun görünmüyor."

Ottinger, sanki akıl almazlığı bir yana anlaşılmaz bir şey söylemiş gibi ona bakakaldı. "Eyalet hapisanelerimizin birinde, diyelim Sing Sing'de, senin gibi birine –birikimini, mesleğini, yapını, gövdesel özelliklerini, hiç de azımsanmayacak bir şeyi, yani derinin rengini düşünürsek – tek bir hafta bile çok uzun gelebilir. Tek bir gün. Tek bir saat. Uzmanlık dalın neydi tam olarak? Nüfus araştırmaları mı? Bunu bazı koğuş arkadaşlarına açıklaman zor olabilir."

"Beni sevmeyeceklerdir, değil mi?" dedi Ian yavaşça.

"Sevilmeye alıştığın biçimde sevmeyeceklerdir seni."

"Belki hiç de hak etmediğim biçimde."

"Bunun hukukla bir ilgisi yok," dedi Ottinger, "Çok azımız lâ-yık olduğumuzu düşündüğümüz oranda, tabii o oranın da çok altında, seviliriz. Konu şu Ian, hayatındaki herkesin hatırı için, özellikle de, kızının hatırı için hapisaneden uzak durmalısın. Gövdesel olarak aşağılanmak, dövülmek, eziyet görmek, tecavüze uğramak ya da ne bileyim işte, bunlar için üst yargı yolu lâfta belki açıktır—"

"Sence yalnız lâfta mı yani?"

"—ama sen sözcüğün gerçek anlamıyla suçlu değilsin, sana yüklenen suçları kabullenmen gülünç. Samuel S. Lederer'ın amansız adaleti yerine getiren bir hukukçu değil, gerilerde, gölgede kalmış bir savcı olduğunu hiç çıkarma aklından, üçüncü sınıf bir hukuk fakültesi mezunu, ahlâksal doğruluk maskesi altında kendisinden daha başarılı olanlara karşı kıskançlığını gizleyen, sallantıda olan meslek hayatına yararı olacaksa kendi büyükannesini bile ezip geçecek biri. Kendin için tanıklık etmek istemiyorsan, senin bileceğin iş; zorlayamayız, baskı yapmaya da çalışmayacağım, bu arada, duruşmanın ortasında, savcılığın tanıklarından bazılarını dinlerken düşünceni değiştirmek isteyebilirsin."

"Düşüncemi asla değiştirmeyeceğim," dedi Ian. Dümdüz, buz gibi, inişsiz çıkışsız bir sesle. "Dünyada hiçbir güç bana düşünce-mi değiştirmez."

"Pekâlâ. Zorluk çıkar bakalım," dedi Ottinger gülümseyerek,

"seni savunmamı güçleştir."

"Başka bir avukat bulmamı ister misin?"

"Elbette ki hayır!" dedi Ottinger coşkuyla. "Dediğim gibi, bana meydan okuyan bir iş bu. *Sen* de bana meydan okuyorsun."

"Ama mahkeme uzayacak olursa, yüce divana giderse," dedi Ian düşünceli bir halde, "ücretini ödemem sorun olabilir. Param kısıtlı. Gelirim belli. Bianca'nın üniversite harcı var, masrafları var, Enstitüden de istifa etmek zorunda kalırsam—"

"Enstitüden istifa etmek zorunda kalmayacaksın," dedi Ottinger. "Bu düşünceyi hemen çıkar aklından."

"—evi de satmam, biliyorsun, orası başından beri, Glynnis'in eviydi; öyle severdi ki, güzelleştirmek için öyle çok şey yaptı, öyle geniş bir hayâl gücüyle orayı döşedi, süsledi ki—biliyorsun işte. Evi satarsam onu ikinci bir kez öldürmüş olurum... hem de böyle ufak bir amaç uğruna, *kendimi* savunmak uğruna." Ian durdu, ellerine bakıyordu. Sesi hâlâ dümdüz, donuk, ölü gibiydi, fakat elleri titremeye başlamıştı. "Yapmayacağım bunu."

"Tabii ki yapmayacaksın," dedi Ottinger.

"*Yapmayacağım*. Mezarlıkta olduğundan çok orada, evin içinde o... bu çok önemli."

"Evi satmak zorunda kalmayacaksın."

"Söylediklerimin saçma olduğunu biliyorum, ölmüş bir insan yaşayanların anıları dışında, herhangi bir yerde 'olabilirmiş' gibi. Ölmüş ünlüler, büyük insanlar, atalarımız gibi—babalarımız, her ne kadar gerçek anlamda *babalarımız* değillerse de..." Durdu; kafası karışmış gibi elinin tersiyle alnına dokundu. "Yine de ev, zaman içinde nasılsa satılacak," dedi, "benim mülküm olarak. Bana bir şey olur da Bianca'ya kalırsa. Bianca'ya kalacak, değil mi, yirmi bir yaşına girmemiş olsa bile?"

"Evi düşünme sen lütfen," dedi Ottinger.

"Bana bir şey olursa Bianca'ya yardım edersin, değil mi?"

"Elbette," dedi Ottinger, gülümsemeye çalışarak, "ama neden söz ediyoruz biz?"

"Gelecekten," dedi Ian.

"Geleceği bana bıraksan daha iyi olacak," dedi Ottinger. "Evi, kızını, hapse girmeyi filân aklına takma sen. Bana güvendiğini söylememiş miydin?" Ottinger işini bilen, yumuşak ve sağduyu-

lu birinin sesiyle konuşuyordu, bir ücret karşılığı işlerin yönetimini elinde tuttuğunu hatırlatır gibiydi. Ian'a hoşgörü, acıma, biraz da korkuyla bakıyordu: son zamanlarda bütün arkadaşları—Denis Grinnell, Malcolm Oliver ve daha başkaları—böyle bakar olmuştular zaten: Ian ilk kez Ottinger'ın gözlerinin çevresinin dikiş izleri gibi gözle görülebilir ufak izlerle dolu olduğunu fark etti: hep yarı kapalı dururdu gözleri, bakışları dalgın, düşünceliydi. Bir kaza mı geçirmişti? Başını dev bir pencereye mi çarpmıştı?

Ottinger tam bir Ottinger gibi, ucuza kaçmadan ve etkili konuşuyordu. Ian inatlaştığı için cezayı hak ettiğini bilir gibi salladı başını. Avukatının, her zamanki gibi, güzel giyinmiş olduğunu fark etti, kumaştan, toz grisi bir takım elbise, puanlı bir ipek kravat ve ceketinin üst cebinde ona uygun bir ipek mendil, parlak siyah ayakkabılar, beyaz gömlek, kol düğmeleri, özenle kesilmiş tertemiz tırnaklar. Tıraşı da yerindeydi tabii, çok hafif, fakat etkileyici bir kokusu vardı, buram buram içtenlik kokuyordu.—Ottinger'ın odasının iç bölümündeydiler, ceviz kaplamalı, sık döşenmiş bir odaydı bu, Ottinger antika görünümlü, büyük ve dağınık bir masada dimdik, tetikte oturuyordu—Ian onun bu kadar yakınında olunca kendini fakir bir akraba, bir utanç gibi hissediyordu; o gün tıraş olamamış, hatta duş bile almamıştı, çekmece ve dolaplardan ne çektiyse giyivermişti, huzursuz uyuduğu için bitkindi. Ceketsiz, kravatsızdı, yıkanmayı bekleyen bir gömlek ve pantolon, yıpranmış ve fazla genişlemiş bir çift 'makosen', birbirinin eşi gibi görünmeyen bir çift eski lâcivert çorap giymişti. Yardım et Tanrım, diyordu içinden.

Nick Ottinger, Glynnis'in sevgilisi olmuş muydu?—olası değildi, ama olanaksız da değildi; hatta, insan şöyle iyice bir düşününce, olabilirdi de. Evlilik dışı ilişkiler (Ian'ın kanısınca) bir yakınlaşma ve fırsat işiydi; kadınsanız, A&P'ye alışverişe gitmek bahanesiyle arabanıza atlarsınız, gerçekten de A&P'den alışveriş ederseniz, ama sevgilinizle geçirdiğiniz kaçamak bir ya da iki saatten sonra—belki onun bürosunda, bürosu özelse ya da uygunsa; belki de (biraz düşününce insana daha kolay ve kuşkusuz daha uygun görünen) bu amaçla kiralanmış bir odada, bir otel odasında örneğin, kilometrelerce ötede, ne kadar uzak olursa o kadar iyi (zaman açısından değil elbette: evlilik düzeni sürekli bir zaman mantığıyla iş-

ler), yeni Holiday Inn, Ramada Inn, Hilton Inn ya da Sheraton' lardan birinde. Belki de ucuz, döküntü, *karanlık film* motellerinden birinde, eski ve döküntü oluşu cinsel fanteziler ve suçluluk duygusu açısından da daha uyarıcı. Bunları ilk defa düşünüyordu, onun için de sinirleri bozuluyordu, Ian, Glynnis'in sevgilisi olarak Nick Ottinger'ı Denis Grinnell'e yeğler miydi bilemiyordu: biri açıkça daha modern ve çekici, öbürü çok daha sıcak, daha tatlı, daha... eğlenceli. Acaba eşlerini aldatan sevgililer, evli çiftlerin tersine birbirlerinin gövdesinden tat alabilirler miydi? Evli çiftler birbirlerinin gövdesini çok fazla ve çok yakından biliyorlardı kuşkusuz. Glynnis yıllarca aşağılamıştı Ian'ı, iktidarsızlığı yüzünden, kuşkusuz haklıydı da; şu an belleğinde bir sualtı sahnesi gibi bulanık iktidarsızlık yılları var, birbiri ardına cinsel başarısızlık ve utanç öyküleri, kalkmayan cinsel organı, fazla dikleşmiş, fazla uyarılmış, çabucak boşalan cinsel organı, evrendeki bozuşmanın kulvarları gibi başarısızlığın çeşitli yolları, az sayıda başarı; uygarlığın olduğu kadar fiziksel evrenin de bir ilkesi vardı: Düzen denen şeyin eşi benzeri olmayan bir tek ölçümü vardır, onun dışında kalanlar düzensizlikti. Ottinger'ların kızı Rachel'in Bianca'nın arkadaşı olduğu, McCullough'ların evine, Bianca'nın lise arkadaşlarının çoğu gibi, çat kapı girip çıktığı o bir-iki yılı hatırlamaya çalıştı—*Merhaba, Bn. McCullough; merhaba, Dr. McCullough!*—sevimli, zeki ve cilveliydi, bütün akıllı kızlar gibi yani, alaylı, eksilteli lâflarını yorumlamak Emily Dickinson'ın kısa şiirlerini çözmek kadar zordu. Koyu renk parlak gözlerini ve avukat gibi sorgulamacılığını babasından almıştı, Ian'ın hatırladığına göre, Glynnis kızı çok beğenirdi: belki de içten içe kızının da öyle girişken olmasını istediğinden. Ian kızın bakışlarının ısrarla üzerinde dolaştığını hissederci, belki de ona öyle geliyordu. Tuhaftır, Rachel'in annesiyle ilgili hatırladıkları çok daha azdı, oysa McCullough'lar ve Ottinger'lar, Hazelton-on-Hudson'da yeniye, bir süre sık görüşmüşlerdi: Hatta yakın dost olmanın eşiğine gelmişlerdi. İki aile birbirlerini evlerinde ağırlamışlar; birbirlerini evlerinde verdikleri çok samimi akşam yemeklerine çağırılmışlardı; derken, toplumsal hayatın akışına ayak uydurma telâşı içinde yolları ayrılmıştı, gerçi Ian, zaman içinde giderek daha dışında kalmıştı bu akışın... Ottinger'ların evine en son ne zaman gittiğini hatırlayamıyordu; aslında evi bile hatırlamı-

yordu. Acaba Nick Ottinger onunkini hatırlıyor mudur diye geçti aklından.

Ottinger konuşmayı sürdürüyordu, ses tonunu duruma göre ayarlardı hep, şimdi de Ian'ın bir öğretmen, hatta bir amcanın sesine benzettiği bir sesle müvekkiline eyalet yasalarına göre suç derecelendirmelerindeki farklılıkları açıklıyordu, Ian kavramakta çok zorlanıyordu. "İnsan hayatına duyarlılık ahlâkından yoksunluk neden bir ya da ikinci derece kasıtlı adam öldürme değil de ikinci dereceden kasıtsız sayılıyordu... Anlattıklarının çoğunu dinlemeyen Ian birden sözünü keserek sordu—çok tuhaftı bu yaptığı—"Stephanie nasıl bu aralar? Onu epeydir görmedim galiba."

"Stephanie mi? İyi." Ottinger, bu sorunun hem kaba, hem yersiz olduğunu Ian'ın anlamasına yetecek kadar uzun bir süre durdu, Ian bunu bilmiyordu anlaşılan. "Duymuşsundur," dedi, "iki yıl kadar oldu boşanalı."

"Hayır," dedi Ian şaşırarak. "Duymamıştım."

Ottinger masaya, önünde duran kâğıtlara bakarak konuşmayı sürdürdü, "Öyle olsun—sana söz etmiş olmam gerek, çok önce, fakat hatırlaman için bir neden yok."

Ian, tuhaf bir biçimde, "Stephanie'yle ikiniz bana hep öyle... uyumlu bir çift olarak görünürdünüz ki. Sonra kızınız. Rachel. Bana hep..." Ama neden bu insanlar sanki artık yaşamıyorlarmış gibi söz ediyordu? "Stephanie, Hazelton'da mı? Yoksa—" dedi.

"Hayır. Karım da kızım da artık Hazelton'da değiller."

"Bunu duyduğuma çok çok üzüldüm."

"Ben de üzgünüm," dedi Ottinger soğuk bir sesle. "Ama n'a-parsın, böyle şeyler oluyor."

"Böyle şeyler," dedi Ian üzüntüyle. "Ya da başka şeyler."

Ottinger iyi zamanlanmış bir makine dakikliğiyle sözü çevirip tekrar Ian'ın böldüğü cümleye getirdi; ama Ian artık hiç dinlemiyordu, sinirleri gerilmiş, üzerine sanki çevresini saran havanın yoğunluğu artmış gibi büyük bir ağırlık çökmüştü. Boşanmış! Bu kaddı işte! Birden düşle gerçek arası bir görüntü canlandı gözünde, Nick Ottinger'ı (duvar tenisi salonunun soyunma odasında ve duşunda görmeye alıştığı, kıllı, kaslı bacaklı, ateşli Nick Ottinger'ı) Glynnis'le sevişirken görüyordu, hem de McCullough'ların yatak odasında, Glynnis'in odaya yerleştirdiği aynalardan yansıyan

korkunç görüntülerle. Aşkları McCullough'larla Ottinger'ların dostluğunun bitmesine neden olacaktı; Ottinger'ların boşanmasına neden olacaktı.

Ian, Ottinger'ın fazla gösterişli, ama kullanışsız masasının bir gözünde hiç kimseye göstermediği bir dosyada Glynnis'in elyazısıyla sayfalar dolusu mektuplar, kartlar, notlar saklı olup olmadığını merak etti.

Adam avukat olduğuna göre onları kilitlemeyi akıl etmiştir. Bir banka kasasına belki de.

Belki de, avukat olduğuna göre, düzenli olarak yok etmiştir...

Ian durup dururken, "Hiç anlayamamışımdır, Nick, neden dördümüz—yani Glynnis'le ben, Stephanie'yle sen—eskisi gibi görüşmüyoruz," dedi. "Yollarımız neden ayrıldı, hiç anlayamıyorum,"—oysa o kadar yıl, Ottinger'ları çok az hatırlamıştı, o da Hazelton partilerinde karşılaşınca ya da Nick'e spor salonunda rastlayınca.

"Evet," dedi Ottinger konuşmanın gidişinden hoşnutsuz, belli ki sıkın ya da tedirgin, "—böyle şeyler oluyor işte."

"Kızlarımız bile eskisi kadar yakın değiller artık."

"Bilemem."

"Glynnis, eminim, senden çok hoşlanıyordu. Senden ve Stephanie'den. Gerçekten anlayamıyorum—"

"Bunu neden başka bir zaman konuşmuyoruz?"

"Başka bir zaman mı?"

"Bu en neşeli anımız değil herhalde?" Ottinger sesindeki sertliği yumuşatmak için gülümsedi.

"Çünkü sana saatte iki yüz dolar ödüyorum, değil mi?" dedi Ian da gülümseyerek. Seni it seni, diye düşündü.

Derken, durup dururken ağlamaya başladı; yanaklarını yakarak dökülen sıcak yaşlara, kendisi de şaşırılmıştı. Ayağa fırlayıp yüzünü elleriyle kapadı. "Tanrım, üzgünüm," dedi. "Gitsem iyi olacak."

Ottinger da ayağa kalkmıştı, şaşırmış görünmüyordu, bu tür bir şeyle hep karşılaşmış gibi deneyimli, "Hayır. Gitme. Lavaboya gir, Ian, biraz kendini toparla," dedi.

Ian, Ottinger'ın lavabosuna girdi: beyaz karolu küçük bir lavaboydu, havalandırma yüzünden fazla soğuktu; ışık düğmesi, eşe-

karısını andıran pır pır kanatlı vantilatörün yanındaydı. Suyu açtı, yüzünü yıkadı, ağlamasına engel olamıyor, Glynnis'in hayâli sevgili olmaya en akla yatkın aday Nick Ottinger olduğu halde böyle bir şeyin olamayacağını kızgınlık ve çaresizlikle düşünüyordu; çok saçmaydı bu. Aklımı kaçıyorum, diye düşündü. Böyle şeyler düşünmekten vazgeçmeliyim.

Musluktan akan suyun sesinin arasında Ottinger'ın odasının girişindeki telefonun çaldığını, sekreterin telefonu bağladığını duydu, duvarın ardından Ottinger'ın arkadaşça, ama mesafeli sesi geliyordu: yakın, tanıdık, içten, ama mesafeli, sıradan. Tutkuya benzer bir titreme sardı içini, aklına başka bir zaman, yine o odada, o masada, Nicholas Ottinger'ın telefonda Ian'ın karısıyla konuşmuş olabileceği geldi; Ian McCullough boynuzlananlara özgü o Tanrı vergisi rahatlıkla her şeyden habersiz Enstitüde çalışırken onu akıllarına bile getirmeden planlar yapıyorlardı belki de. Bu düşünce onu hem çok etkiledi, hem de ürküttü: sevişen âşıkların açlığı ve coşkusu, gövdelerin bilinçsiz ya da duygusuzca oynaşması, birbirine aç dudaklar, tutuşan, kenetlenen eller... Glynnis'in bacaklarının kendi kalçalarında kilitlenişini, dizlerinin yumuşakça sarışını hatırladı; gövdesinin hızlı, güçlü devinimlerini; teninin sıcaklığını: göğüslerini, karnını, kalçalarını, cinsel organını. Boşalmanın doruğunda gövdesi Ian'ın gövdesinin üzerinde yay biçimini alır, kasılır, acayip derecede kaskatı kesilir, Ian'a dayanamayacağı kadar yoğun bir hazzın işkencesini yaşattı. ı.

Yine de dayanırdı; erkekçe bir suskunlukla dayanabildiği kadar dayanırdı. Glynnis çılgık üstüne çılgık atar, Ian'sa susardı.

İktidarsız olmadığı zamanlardı tabii bunlar. Glynnis'in kırılıp, hayâl kırıklığına ya da açıklayamadığı bir öfkeye kapılıp ona yüz çevirmediği zamanlar.

Ottinger sabah Ian'a onu bu suçlamadan olduğu kadar hızlı ve üzüntüsüz kurtaracağına söz vermişti. "Graham ve ben,"—Graham, Ottinger'ın yardımcılarında biriydi, Harvard Hukuk Fakültesi mezunu bir genç—"Seni ve Bianca'yı Sheraton'a yerleştireceğiz. Viza kartımla ödeme yapacağım; her şeyin çaresine bakacağım. Evine de mülkünü korumak için bir nöbetçi koyacağım." Ian'ı kapıya kadar coşku ve heyecanla gülümseyerek geçirdi, sanki daha birkaç dakika önce olağandışı hiçbir şey olmamıştı; Ian ken-

dini kaybetmemiştir. Neşeyle, "Pahalı kuşkusuz, ama buna değer. İnan bana, fazlasıyla değer," dedi.

Ottinger onu bırakmak istemiyormuş ya da merdivenlerden inebileceğinden kuşku duyuyormuş gibi sokağa kadar Ian'a eşlik etti. Başarıyla onarılmış George dönemi belediye binası öğle güneşinde donuk kırmızı kiremitleri, siyah panjurları, siyah dökme demir parmaklıklarıyla bir tiyatro sahnesi gibi göz alıyordu. Ian, pencere içlerindeki gonca vermiş begonyalara, tuğla yüzeyin mikamsı parıltısına bakarken bu ılık yaz gününde neden burada, Chase Sokağında, pek de sevmediği bir adamın yanında olduğunu düşündü; hiçbir nedeni olmadığı halde güvenmediği bu adamın.

"Sana son bir öğüt verebilir miyim, Ian?" dedi Ottinger. "Belki fazla kuruntu gibi gelecek, ama yerinde olsam, o genç kadınla, Sigrid Hunt'la görüşmezdim, bu sana ne kadar cazip gelirse gelsin. Nerede olduğunu bilmediğini, aylardır görüşmediğini defalarca söyledin bana, sana inanıyorum. Yine de onunla görüşmeye çalışmakla ya da görüşmekle büyük bir hata yapacağını anlaman gerek, iddia makamı hemen ortaya çıkarır bunu. Telefon şirketine evinden ya da işyerinden yaptığın ödemeli konuşmalar için celp göndermişlerdir, çoktan yapmışlardır eminim, hatta geçmiş konuşmaların için bile. Hiç unutma bunu. Lederer, Hunt'ın yerini bulup mahkemeye çağıramadıysa bile biz özel dedektif tutup bulmayı *deneyeceğiz*. Sen onu bana bırak!"

"Peki. Oldu," dedi Ian kayıtsızca ve düşündü: Ödemeli konuşmalar! Telefon şirketi! Celp emri!

"Davaya da aklını takınmaya çalış, genelde senin yapında—yani *bizim* yapımızda insanlar—her şeyin kusursuz olmasını isteyenler akıllarını takarlar: çünkü hayatlarını başkalarının değil kendilerinin yönetmesine alışkındırlar. Unutma ki avukatın olarak seni ben savunacağım; senin görevin değil bu. Savunman çok basit olacak: işlenen suç yok, ölüm kazaydı, her yönüyle, apaçık bir kaza, senin anlattığın gibi. Günlük yaşamını, işini elinden geldiğince sürdürmeye çalışmalısın. Enstitüden istifa *etmemelisin*. Öyle bir şey yapacak olursan Lederer'in zaferi olur bu. *Mors tua, vita mea*—Romalıların dediği gibi. 'Senin ölümün, benim yaşamam demek'."

"Evet," dedi Ian. "Lâtince biliyorum."

"Fakat anlamını biliyor musun?"

Ottinger'da avukatlıktan gelen bir karşı atak alışkanlığı vardı: onun yanında asla son sözü söyleyemiyordu insan.

"Biliyorsun dava çok uzun sürebilir. Ortalık yatışana kadar uzaması bizim yararımıza. Hazelton'daki şu saçma, kötü ünün unutulana kadar," dedi Ottinger.

Pırıl pırıl güneşin altında gülümsüyor, gözlerini kısıyordu. Gözlerinin çevresindeki küçük izler iyice seçiliyordu o an: dikiş izleri. Güçlü bir darbeydi herhalde, çok kanamış olmalı, diye düşündü Ian.

"En önemlisi, umudunu hiç yitirmemen," dedi Ottinger. Kuvvetle sıkı Ian'ın elini. "Yalnızken de, insanlar arasındayken de."

Ian arkasını dönerken ekledi, "Özellikle de insanlar arasındayken."

2

HAZELTON-ON-HUDSON'LI BİLİMADAMI KARISINI ÖLDÜRMEKLE SUÇLANIYOR ENSTİTÜ ÜYESİ İKİNCİ DERECEDEDEN KASITLI CİNAYET SUÇUYLA MAHKEMEDE

ÖDÜL KAZANMIŞ HAZELTON'LI BİLİMADAMI
KARISINI ÖLDÜRMEKLE SUÇLANIYOR
Ian McCullough (50 yaşında) İkinci Dereceden
Cinayetle Yargılanacak

NEW YORK'LU PROFESÖR KARISINI DÖVEREK
ÖLDÜRMEKLE SUÇLANIYOR
'Öbür Kadın' Kayıp,
Cinayete Neden Olduğuna İnanılıyor

Bazıları gazete kesiği, bazıları da tüm bir gazete olarak, otel dairesindeki masanın üzerine yayılmıştı: Bianca bunları kendi deyişiyle, 'kişisel tarih' olarak toplamıştı. *Hazelton Packet*, *Cattaraugus Monitor*, *Paughkeepsie Dergisi*; *Newburgh Times*, *White Plains Herald*; *Hudson Valley Shopper*; *New York City Tribune*; hatta ön sayfada kent haberleri bölümündeki yazıyla *The New York Ti-*

mes... ölmeden kurtulmanın mümkün olmadığı bir dünyanın düşünen vicdanı ya da bilinci. ("Akademik ve mesleki ün, *The New York Times*'ın sayfalarına geçmeden kazanılmadığı gibi oraya geçmeden de kaybedilmiyor, edebiyattaki adalet kavramı gibi yani," dedi Ian, Bianca'ya neşeli bir sesle.)

O korkunç, DÖVEREK ÖLDÜRME başlığını atan ve 'Sigrid Hunt' adını koyu, dikkat çekici harflerle veren *New York Post*'un ekiydi: 'aleş saçlı dansöz ve fotomodel'i, 'nişanlısının bile' nerede olduğunu 'hatta hayatta olup olmadığını' bilmediği yirmi beş-otuz yaşlarında 'gizemli bir kadın' olarak tanınılıyordu. Yanda, yine reklam kokan parlak fotoğrafta da Sigrid Hunt elleri kalçalarında, başı hafif yana dönmüş, saçları inandırıcı değilse bile etkileyici bir biçimde rüzgârda uçuşarak kameraya bakıyordu; yirmi yaşlarında gösteriyordu, hatta daha bile genç: gözlük takmamıştı, makyajı, özellikle göz makyajı çok canlı ve abartılıydı.

Glynnis'in basında kullanılan fotoğrafları yemek kitaplarının kapakları için çekilmiş olanlardı, o da o resimlerde öldüğü zamankinden çok daha genç görünüyordu. Ian'ın en çok kullanılan fotoğrafı Massachusetts'in, Cambridge kentinde, ocak ayında Ulusal Sosyal Bilimciler Derneği Ödülünü aldığı zaman *Boston Globe* tarafından fotoğrafı çekilen Ian, resimde gözlerini flaşın güçlü ışığına karşı kısmış, tedirgince gülümsüyordu. Yaşını kestirmek zordu, fakat oldukça genç görünümlü, uzun boylu, zayıf bir adamdı, saçları açık renk ve ince telli, gözlükleri koyu renk çerçeveliydi, katil etiketine inat suçsuz görünen bir yüzü vardı.

Birkaç gün sonra *Post*, 'BEYİN TAKIMI CENNETİNDE REZALET VE TRAJEDİ' başlığıyla daha uzun bir haber geçti, bir yığın fotoğraf bastı, sadece Ian'ın, Glynnis'in ve Sigrid Hunt'ın değil Enstitüye utanç, leke getiren, en azından halkın dikkatini istenmedik yönde çeken başka Hazelton-on-Hudson sakinlerinin resimleri de vardı. Bunlar arasında 1959'da bir çocuğa sarkıntılık etmekle suçlanan, 'Avrupa ekonomibilimi konusunda dünyaca ünlü bir uzman'; 1965'te, reşmen suçlanmasa da zimnete para geçirdiğinden kuşkulanan ve görevinden alınan Enstitünün eski bir başkan yardımcısı; ve 1971'de eskilerden birinin, hayret verici bir biçimde—kasımda kar fırtınası sırasında arabasını Hudson Nehrine sürerek—intihar eden 'kronik ruh hastası' karısı dikkat çekiyordu.

‘Adının açıklanmasını istemeyen’ Hazelton sakinleri Enstitü konusundaki düşüncelerini açık seçik belirtiyorlardı, vergi kaçakçısı, ‘Komünist yuvası’, kaçık, çatlak ve biraz da (‘kendini yasaların üstünde gören’) dâhi yuvası olarak nitelendiriyordu çoğunluk. Ian McCullough’dansa Hazelton’da partileri, alkol düşkünlükleri, ihanetleri, rastgele cinsel ilişkileri ve boşanmalarıyla ünlü ‘kalburüstü toplumsal bir çevre’nin üyesi olarak söz ediliyordu.

"Böyle şeyler hep başkalarının başına gelir," dedi Ian korkulu, şaşkın, "ama o başkaları biziz."

Bianca sakin sakin, "Seni ve annemi öldürüyorlar. Durmadan öldürüyorlar. Onları durdurmak olanaksız," dedi.

Yunan utanç tanrıcısının adı neydi?

Ian McCullough hatırlamaya uğraştı, ama olmadı. Nerede geçmişti o ad—alaycı, umut kırıcı; Aurelia, Aurora, Arira gibi bir şey midiydi?—hiçbir şey gelmedi aklına: gözünün önüne bir tek imge geliyordu: o da kendi yüzü. Sheraton Motor Otelinde en üst kattaki bir odada bilinmeyen bir süre için, yani en az bir haftalığına kalan ‘Jonathan Hamilton’ ve kızı ‘Veronica’ydılar. İkisine de birer yatak odası, bir banyo ve oldukça geniş ve güzel döşenmiş bir salon düşüyordu; üç tane de büyük boy televizyon; güneyde düzenli akan çevre yolu trafiğinin ötesinde Hudson Irmağı görünüyor, bu manzara Hollanda’yı anımsatıyordu. Yalnız kalmayı seven Hamil’tonlar yemeklerini çoğunlukla odalarında yiyor, çevrede çok az kişinin olduğu tuhaf saatlerde yüzme havuzuna inmek dışında otelin olanaklarından pek ender yararlanıyorlardı. "Burası gerçekten çok hoş," dedi Ian, sanki başka türlü olmasını bekliyormuş gibi, Bianca da, "Çünkü babacığım, böyle bir yerde her şeyin ne kadar gerçek dışı olduğunu fark edemiyorsun, sana olağan geliyor. Burada, her şey gerçekdışı," dedi. Artık inatlaşmak yerine daha yumuşak ve olumlu bir tavırla konuşuyordu. Büyük bir dikkat ve heyecanla birara gazete yazılarını okuyordu, sonra *Bhagavad Gita*’yı, sanki yaşamı onlara bağlıydı.

O dört günün ilk üçünde Ian, zamanının büyük bir bölümünü dev gibi yatağının içinde ya da üzerinde yatarak geçirdi. Kral boyuydu yatak; isterse kollarını çarmıha gerilmiş gibi açabileceği kadar genişti. Parmakları bir türlü kenarlara ulaşmıyordu. Bütün perdeler çekiliydi, yeşil kadifeden oldukları için odayı yeşil renkli,

tuhaf gölgelere bulamışlardı, Ian deniz dibinde sürükleniyordu sanki; odanın alışılmadık boyutları, yeterince net anımsanmayan bir düş gibi bulanıktı. Ian bu ortamda uyuyamıyordu, ama sözcüğün tam anlamıyla uyanık da değildi. Ne de, gerçek anlamda, düşünüyordu; daha çok düşünceler onun çevresinde geziniyor gibiydi—bölük pörçük, birbiriyle ilişkisiz, hızlı ya da ağır hareket eder halde—elektrik dalgaları gibi.

Bianca dışında hemen hemen hiç kimseyle konuşmuyordu, kızı, Glynnis'in o tipik gözüpek iyi niyetiyle yardıma koşuyor, oda servisine yemek söylemek, otel marketinden alışveriş etmek, otel personeliyle uğraşmak gibi sıradan, ama yorucu işlerle ilgileniyordu. Ottinger'den ya da işyerinden gelen telefonlara bakıyordu. (Grinnel'ler, Ian ile Bianca'nın nerede kaldığını biliyorlardı, ama ad değiştirdiklerini bilmiyorlardı.) Bianca 'Veronica' adını seçmişti, çünkü dediğine göre hem değişik, hem de azizelere özgüydü; 'Veronica' olarak kibar, yumuşak başlı ve sabırlı olmaya, eleştirmemeye özen gösteriyordu: kendini öyle geri plana çekmişti ki bazan neredeyse yok gibiydi. Ian onun davranışını, bir tür isterik tepki olarak görüyor ve en azından o an için karışmayı aklından geçirmiyordu.

Yanında yapacak iş getirmişti elbette: okunacak bir düzine kitap, haftalardır yanıt bekleyen yazışmalar. Aylar önce kendi alanında yeni basılan kitaplarla ilgili eleştiriler yazmak üzere *The Times Literary Supplement*'dan öneri almıştı. Dergiye arasına katkıda bulunurdu, şimdi de o makale üzerinde çalışmayı ya da hiç değilse aklına gelenleri not etmeyi umuyor, yayın yönetmeninin kendisini bir kalemde geçip kitapları başka birine eleştirmek üzere verip vermediğini, konunun tam anlamıyla unutulup unutulmadığını hiç düşünmek istemiyordu. Fakat dikkatini bir oturuşta birkaç dakikadan fazla toplayamıyordu ve kendini bir zombi gibi sakın sakın pencerelerden birinin önünde güneye, mavi-gri ırmağa bakarken buluyordu. Adı neydi? Hatırlamak için iyi düşünmesi gerekiyordu.

Alacakaranlıkta Bianca'yla arabaya atlayıp mis kokulu kırlara açılıyor, ıssız kasaba yolları boyunca konuşmadan hızlı adım yürüyor ya da koşuyorlardı Ne huzur! Ne sessizlik! Ian önde gidiyordu, Bianca da güvenle ardında, çünkü baba-kızın böyle anlarda

birbirlerine söyleyecek birşeyleri olmuyordu, birbirlerinin varlığını unutmak istiyorlardı. Birkaç gün sonra, Ian otel havuzuna inmeyi kabul etti ve içi rahatlayarak gördü ki kimse kendisine bakmıyor; ağız gargarası gibi kokan ve ona gençliğini, daha masum ve mutlu olduğu günlerini hatırlatan güzelim turkuvaz suda ağır, ölçülü kulaçlarla yüzdü. Yıllar önce lisede öğrendiği gibi serbest stil yüzüyordu. Şimdi ölürsem, dedi, yer yer güneş ışınlarının vurduğu su da gözleri kısık gülümseyerek, mutlu ölürüm.

Bianca otelin marketinden Ian'a gözlüğe takılabilen bir çift plâstik koyu yeşil cam almıştı. Kimlik gizleme işini kolaylaştırıyordu bu. Ian onun dalga geçerek yaptığı öneriye uyarak—belki de dalga geçmiyordu, çok ciddiydi— saçını daha değişik ayırıp daha farklı taramaya başlamıştı, geniş alnından tam geriye değil, biraz daha yana yatırıyordu. Çok küçük bir değişim, ama yine de değişim işte. Massachuseetts, Boston'lu işadamı 'Jonathan Hamilton.'

Neden bıyık da olmasın? Sakal ya da? Ian ikisini de bırakmazdı hiç. Onu görünce kimse kim olduğunu anlayamayacaktı. Hatta kimse görmeyecekti bile 'onu.'

(Glynnis'in, Cambridge'deki sevgililerinden birinin sakalı vardı: korsanvari, zarif, siyah bir sakal. Gerry Michaels'dı adı, İrlandalıydı, hayatlarının, mesleklerinin, yazgılarının acımasız dramı oynanırken Harvard'a girememiş, çakı gibi bir genç ekonomist. Gerry, Ian'ın da arkadaşıydı ya da Ian öyle sanıyordu. İki genç birbirlerinin yaptığı işe, birbirlerine saygı duyarlardı. Ya da o zamanlar Ian'a öyle geliyordu.

Gerry neredeydi şimdi? Birden merak etti. O ve Glynnis tam olarak kopmuşlar mıydı, yoksa ara ara duygularına kapılıp ya da daha açık bir deyimle, aşka ve şehvete yenilip görüştükleri olmuş muydu?

Hiç öğrenemeyeceğim.

Ona kalırsa 1970'lerin başında, en az bir tane daha sakallı sevgili olmuştu...

Denis de bir süre sakal bırakmamış mıydı, keçi sakalı?..

Rahip Ebenbach. Onun sakalı var mıydı? Ian kendini ne kadar zorladıysa da hatırlayamadı, Bianca'ya sordu, o da hatırlayamadı. O gün kafam hiç yerinde değildi, dedi Bianca.

Baba-kız ‘Hamilton’lar Sheraton Motor Otelde toplam dokuz gün kaldılar, Ian bu sürgüne daha fazla dayanamayacaktı, çünkü. Yine de, o süre içinde—‘Jonathan’ kimliğinin gizemli etkisinden olsa gerek—hep başkalarıyla ilgilendiğini fark etti, onların bir yabancının önyargıdan uzak ve hayran bakışları altında kendilerini nasıl savunmasız, bilinçsiz ele verdiklerini incelemeye merak sardı. Dış dünyaya yeniden adım atma, sakınlı, hatta ürkek davranarak aşama aşama önce havuzda yüzmeye, sonra güneşte oturma, güneş altında oyalanma cesareti gösterdi, önceleri çok tuhaf geliyordu bunlar, onun gibi kötü şöhretli birine yasak olmalıydı. Ian artık çekinmeden öğle sonrasının o miskin saatlerinde, çoğu yolcu yolundayken havuzda yüzmeye, çocukların oyunlarını seyretmeye, kendilerini gözleri sımsıkı kapalı, gövdeleri yağlanmış bir halde güneşe bırakan otel müşterilerini incelemeye başlamıştı. Çocuklar ister istemez oyalıyor insanı, diye düşündü Ian. Suları sıçratırken yaramaz, gürültücü yine de tatlıydılar. Kendi çocuğunu (büyümüştü artık, işte bu havuzda yüzüyordu) ya da kendi baba kimliğini artık aklına bile getirmiyordu, salt hayâl gücünü çok zorlayarak başka bir yaşam diliminde, başka birinin başına gelmiş ve o kişinin içine düştüğü aşağılık durum sonucu yitirilmiş bir şey olarak hatırlayabiliyordu. Çocukları izliyordu, suda yüzen, gülen, gezinen, ufacık can yelekleri ve rengârenk su oyuncaklarıyla oynayan çocukları: sarı ördekler, zümrüt yeşili kurbağalar, mor timsahlar. Bianca küçükken Ian da ona yüzmeyi öğretmiş, onunla gülüp oynamıştı, tıpkı (diyelim) şu cılız, genç babanın ufacık kızıyla oynadığı gibi galiba?— ya havuzun kenarındaki şezlongdan onları seyreden güzel, çok çok güzel, kumral, kıvrıkcık saçlı, güzel yanmış şu genç anne; modaya uygun, ufacık, parlak saten kumaş bikinisinin üstü göğüslerini bir erkeğin elleri gibi tutkuyla ve sevgiyle sımsıkı sarıyordu. Genç baba ellerini kollarını çırparak, çevreye tekmeler savurup şen çığlıklar atarak ‘yüzen’ kızının başında durmuş ona yol gösterirken birkaç metre ötede başka bir çocuk, ayaklarını havuzun dibine sıkı sıkı basmış yüzmeye ilgili kol hareketlerini çalışıyordu. Onlara bakarken mutlu oluyordu Ian. İzlediği için suçluluk duymuyordu: çünkü kimse onun kim olduğunu ve ne yaptığını bilmiyordu. Kimse farkında bile değildi onun.

Ian şimdi düşünüyordu da, o da Bianca’yla böyle oynamıştı

kuşkusuz; ama aynı oyunları, çaba gerektirmeyen, basit zevkleri, Glynnis'ten esirgemişti, işinden ve zihnini dolduran başka şeylerden özveride bulunmamıştı.

Spinoza'nın derin felsefeli sözlerinden biri geldi aklına: *Zihnin ilk ve en önemli çabası bedenin var olduğunu doğrulamaktır.*

Boşversene arkadaş. Bedenden başka ne var ki aslında. Gece-
nin bir yarısı tanrının adını hatırladı: Aidos.

Aidos: Utanç tanrıcısı.

Sonra ikizi, ölümsüz ortağı: Nemesis.

Otelde son sabah, kahvaltıda, Bianca düşünceli düşünceli, "Veronica'yı özleyeceğim; savaşa-
cağı bir ruhu yoktu," dedi.

"Daha kolay, değil mi," dedi Ian. "Onsuz."

O günler boyunca Bianca'nın Sigrig Hunt'ı sormasını bekle-
di, ama hiç sormadı. Bu da bir tür tepki, diye düşündü.

Utana sıkıla kendisi açtı konuyu, "Şu gazetelerin diline doladı-
ğı genç kadın, Sigrig—arkadaştık, yalnızca arkadaş. Annenin arka-
daşıydı aslında, sonra Glynnis beni de tanıştırdı." (Ama doğru
muydu bu? Glynnis mi tanıştırmıştı onları? Ian birden Sigrig
Hunt'la ilk karşılaşmalarını hatırlayamadı.) "İnan bana, Bianca
her şey akıl almaz bir şekilde çarpıtıldı, yanlış yansıtıldı—"

Sigrig Hunt'ın adı geçer geçmez Bianca'nın yüzüne bir perde
indi; gözleri kör olmuş gibi ufaldı. Sakin sakin, "Hiç üzölme baba-
cığım. Ben sana inanıyorum," dedi.

"İddia makamı tüm suçlamaları bir—şey üzerine kuruyor."

"Sana inanıyorum. Senin sözüne güveniyorum ben."

"—korkunç bir kurmaca üzerine."

"Evet, biliyorum. Anlıyorum."

"*Biliyor musun?*" diye sordu Ian şaşkınlıkla. "Ama nasıl
olur?"

"Babacığım," dedi Bianca gülerek. "*Seni biliyorum. Senin ve
annemin birbirinizi ne kadar sevdiğinizi biliyorum. Bana anlatma-
na gerek yok.*"

Ian kızına bakakaldı: Sigrig Hunt ile ilgili bir lâf daha etmesi-
ni, hatta yadsımasını bile istemiyor gibiydi. Ona sonuna kadar gü-
veniyordu galiba? Belki de yeni edindiği gizemli yazgıcılıkla hiç
kimseye güvenmiyordu?

"Peki," dedi şaşırarak, "açıklamam gerek diye düşündüm. Me-

rak ediyorsundur diye, anlıyor musun?"

"Merak etmiyorum," dedi Bianca.

Kahvaltılarını konuşmadan bitirdiler. Garson tekerlekli servis masasını götürmek üzere geldiğinde, "Burayı özleyeceğim, ya sen?—gerçeklerden uzak vahamızı," dedi Ian.

Ian, o son öğleden sonra havuzda tekrar, "Burayı özleyeceğim. Buradaki kimliklerimizi de," dedi.

Bianca hoşuna gitmiş gibi güldü, havuza kusursuz denecek bir dalış yaptı.

Ian onun ardından dalmadı, havuzun kenarındaki karolara oturdu, dikkatle, fakat biraz da çocuksu bir çekingenlikle kendini suya bıraktı. Gözleri klorun ve havuzun dibindeki karoların hayaletimsi parlak beyazlığına alışmıştı artık, gözlüksüz yüzdüğü için pek bir şey seçemiyordu. Bu Sheraton'da son yüzüşleriydi; önceki gün Ian ilk kez kaydıraktan kayarak dalmıştı, tuhaf bir açıyla göğsünün ve karnının üzerine suya çakılmıştı. Bir an boğulduğunu ya da boğulmanın eşiğine geldiğini sanmıştı, Bianca'yı da kendisini de utandırırды bu. Suyun içinde durmaya çabalayıp yüzeye ulaşınca genç cankurtaranın 'bayım' diye seslendiğini duymuş, elini zar zor sallayıp "Bir şeyim yok! Sadece biraz su yuttum," derken biraz daha yutmuştu. Ama kendini toplamış, cankurtaranın ve kızının kaygılı bakışları altında birkaç kulaç daha atmıştı; dışarı çıktığında kendini daha iyi hissetti. Genç olmadığının farkındaydı, sarsılmıştı, formsuzdu, ama güçlüydü.

Bugün kendini daha güçlü ve iyimser hissediyordu, çünkü yüzmenin insanı rahatlatan bir yanı vardı, bir havuzun sınırlı alanında bile olsa. İnsanın ağırlığını alıyor, günahlarından arıtıyordu. Omuz ve kol kasları tatlı tatlı ağrımaya, yaralı elinin gücü yerine gelmeye başlamıştı, korkunç ölçüde değişmiş olan hayatına bu otelde öğrendiklerinden neler katabileceğini düşünüyordu: başkalarıyla ilgilenmeyi bilmek, huzur ve sessizlik, hatta başkalarının önünde küçük düşmek. Şu çürümüş ruhunu bir temizleyebilse, bir onarabilseydi...

Ocakta hiç hesapta yokken Bridgeport'a gidişini hatırladı. Boston'daki pahalı otelden planlandığından bir gün önce ayrılıp arabayla, hiç nedensiz, doğduğu kente gidişini... yirmi yıldır görmediği yerlere. Arabada yeni ve alaycı bir öykünün başında hisset-

ti kendini; birkaç hafta sonra Sigrid Hunt da bir öykü olacaktı (oy-
sa hiçbir ilgisi yoktu kuşkusuz). Konferanstan neden kaçmak iste-
diğini bilmiyordu, her köşede elinin sıkıldığı, iyi dileklere ve kutla-
malara boğulduğu o mutlu, o devingen, insan canlısı yere gelmeyi
neden istemişti; eskiden ilerlemeye, övgüye, arkadaşlarının poh-
pohlamasına aç, genç, hırslı bir bilimadamıydı, şimdiyse düşledik-
leri gerçekleşmişti işte. Ama daha kendi adını duyarken sinirleri
tepesine çıkan, sabırsız, huzursuz biri olup çıkmıştı. Hayatı çalınıp
elinden alınıyordu sanki, kanı damla damla çekiliyor, yerine de...
'Ian McCullough.'

Böylece cumartesi günü otelden ayrılıp Bridgeport'a gitmişti
amaçsız, fakat heyecanla çocukluğunun sokaklarında, o eski ma-
hallede gezinmiş, yenilikleri (dikkat çeken şeyleri) değil de eski-
den kalanları aramıştı: birkaç şey kalmıştı geriye, Bridge Sokağı gi-
rişindeki St. Timothy's, eski ilkokul, eski ortaokul (pleksiglastan
yapılmış gibi görünen ek bina). Sıradan bir kış günüydü, gökyüzü
gri ve bulutlu, hava nemli ve ağırdı, ağızda acı bir tat bırakıyordu;
Ian birden ziyarete açık bir yapı gibi Dokuzuncu Sokaktaki eski
evi görünce soluğu kesildi, orada geçen yıllarını, evin her şeyi me-
rak eden, sessiz, boynu bükük, öfkesini ve kırgınlığını saklayan, sı-
rasını bekleyen küçük çocuğunu hatırladı, daha doğrusu hatırlama-
ya çalıştı—çünkü böyle durumlarda 'hatırlama' dediğimiz şey bir
kandırmacadan ibarettir. Ev iki katlıydı, kirada olmalıydı, o sokak-
taki evler yıkık dökük değilse de özelliği olmayan evlerdi; birileri
çevredeki donuk evler arasında dikkati çeksin diye evi gerdan ku-
şu yumurtası mavisine boyamıştı, öteki donuk evlerin arasında faz-
la cesur, renkli ve aptalca görünüyordu.

Ian evi görünce, hayatımı geri istiyorum, diye düşündü.

Fakat arabasını amaçsız, sırf görmek için başka bir sokağa
sürdü, hiç değişmemiş ve sağlam görünen eski bir tuğla evin önün-
den geçti, sınıf arkadaşlarından biri orada otururdu... Ian'ın otuz
beş yıldır görmediği, aklına getirmedeği bir çocuk. Kaldırımı çok
yakın yapılmış ahşap çerçeveli evlerin, depoların, ahşap yapıların
olduğu, güneşin çelik rengi suya vurduğu bu sokaklarda romantik
bir hava vardı. Birşeyleri yitirmiş olma duygusu veriyordu insana:
kendisine geri verilmesini istediği, yitirdiği o şey neydi? Kendisin-
den damla damla çekilen o şey neydi?—Hatırladığından çok daha

ufak görünen ve kirli karlarla kaplı şu eski park ve bulanık havuz neler çağrıştırmıştı o an? Parkta çocuklar oynuyordu, fakat Ian'ın bildiği çocuklar değildi bunlar: Zenciydiler bir kere.

"Güzel bir genç hanım, değil mi?"

Yalnız olduğunu sanan Ian şaşırarak başını kitabından kaldırdı. Güneş altında okuduğu için, koyu renk gözlük camlarına karşı gözünün önünde beyaz sayfadan kalan parlak görüntüler dans ediyordu.

"Çok da iyi yüzüyor. Ondan pek beklemiyor insan nedense."

Ian bir an yanındaki şezlonga sessiz, neredeyse görünmez bir biçimde yerleşmiş olan adamın yüzünü seçemedi. Ardından görüntü netleşti, ellili yaşların ortasında ya da sonunda gösteren bir yabancının gülen yüzüydü bu, fazla olgun bir domates gibi kan kırmızı bir surat, ağır gözkapakları ve darmadağın kaşlar: şehvet düşkürü, çapkınlığa hazır ve yakışıklı. Kendini New Jersey, Atlantic City'den Harvey Spicer olarak tanıttı, Chock-a-Block oyuncaklarının satış temsilcisiydi; Ian, bu saldırır gibi yakınlaşmadan haklı olarak afallamıştı, ister istemez adamın elini sıktı, kendini hiç düşünmeden 'Jonathan Hamilton' olarak tanıttı. Spicer belli ki yalnızdı ve sıkılıyordu: elinde parlak pembe renkli bir tropikal içki vardı, iri gövdesi sımsıkı ve rahatsız görünen yüzme şortunun içine tıkılıp kalmış, cinsel organları şişkin bir meyve gibi fırlamıştı. Koca bir göbeği vardı, ama gene de sertti, şortunun bel lâstiğine direniyordu; her yanı uzun, kır kıllarla kaplı sağlam bir gövdeydi; satıcıları hatırlatan gülümseyişi ve atak tavırları Ian'ı kaygılandırmıştı. Biliyordu ki güneşte ısınmış o dingin ruh hali bir yabancıyla sohbe girme tehlikesine atılamayacak kadar duyarlıydı.

O yüzden tekrar kitabına döndü. (*Blok Ülkelerinin Ekonomibilimi*, şu an Berkeley'de profesör olan bir Harvard mezunu yazmıştı, özenle kaleme alınmıştı, ama pek ilginç değildi. Ian, kitap basılmadan önce birşeyler yazmak istemiş, ama zamanında okuyup bitirememişti.)

Yanındaki adamın Bianca'yla ilgilendiğini hissedince, Ian da havuzdaki kızını izlemek için başını kaldırmamazlık edemedi, parlak siyah plâstik başlığı miğfer gibi görünüyordu, tek parça siyah

mayosu yuvarlak hatlı, düzgün vücuduna sade bir hava katmıştı, kulaçları sakin ve düzenliydi, usta bir yüzücüye benziyordu — Bianca'nın taşrada geçen çocukluğunda aldığı sayısız dersler arasında yüzme, profesyonel yüzme dersi de vardı. Annesinin ölümünden sonra kilo vermişti, fakat hâlâ zayıf, hatta narin bile sayılmazdı; Renoir'ın genç kadınları gibi, hem çocuksu, hem kadınsı, dolgun gövdeli ve sanki kemiksizdi, insan elinden değil de doğa elinden çıkma bir albenisi vardı. Yalnız Bianca'nın teni Renoir'ınkiler gibi gül pembe, canlı değil, inci gibi soluktu. Düşünceli, ciddi ifadeli yüzü de fazla iri kemikliydi, ama babasına sorulursa, çok güzeldi; yalnızca gözlerinin o kadar çukurda olmamasını yeğlerdi, çenesinin kenetli duruşu da melankolik bir kayıtsızlık havası veriyordu ona.

Nasıl seviyordu onu ve ne kadar az şey yapabiliyordu onun için! Hapse düşmemek belki de yapabileceği en basit ve en büyük şeydi.

Göğüs hizasına gelen suda yuvarlanıp oynayan yaşlı bir çift ve sığ taraftaki iki çocuklu anne dışında havuz tümüyle Bianca'nındı: Yüzen salt o vardı, bir uçtan öbürüne sakın kulaçlarla gidip geliyordu, güçlü kolları iki kürek gibi parlıyor, ayakları suyun altında, köpükler çıkarıyordu, yüzeysel mutluluklardan ve yaşanan an'ın hazzından söz eden canlı, basit, teneke tınlı müziğin ritmine göre hareket eder gibiydi. Alnında ve ensesinde tel tel ıslak saçlar vardı; parmaklarından birinde de bir yüzük parlıyordu. Ian o an onun ne düşündüğünü merak etti ve bilmediğine şükretti. Arkası derin oyuntulu, çapraz askılı, satenimsi, siyah mayonun Glynnis'in yıllar önce çekmecenin dibine attıklarından biri olduğunu fark etti, oysa bunu da bilmek istemiyordu. Bianca evde tutulacakları ve Yardım Kurumuna verilecekleri ayırmak için Glynnis'in eşyalarını karıştırmayı görev edinmişti, fakat bir başlayıp bir bıraktığı, sonra tekrar başlayıp bıraktığı, tamamlamaya pek niyetli görünmediği bir işti bu. Ian eşyaların çoğunu depoya koymanın en iyisi olduğunu söylemişti, ne yapacakları belli olana kadar yani, Bianca da anlamıştı herhalde, mahkemenin sonucu ve Ian'ın evi satmak zorunda kalıp kalmayacağı belli olana kadar. Bianca, yalnızca hayır, dedi. Ben kendim yapmak istiyorum.

Kendisini Harvey Spicer olarak tanıtan adam Bianca'yı aç bir

ilgiyle izlemeyi sürdürüyor, bir yandan da aylak aylak, içkisinden çıkardığı plâstik pipeti sol ayağının parmaklarına vurup Ian'ın sinirini bozuyordu. Bianca bu kadar yakından incelendiğini biliyorsa bile hiç belli etmeyecek kadar sakın görünüyordu; ileri geri yüzüyor, hızlı, zorlu, kusursuz sıçrayışlarla kendini öne atıyor, kendisi kadar zarif gölgesi de havuzun bulanık dibinde, hiç umursamadığı ikizi gibi yüzüyordu. Ian, Glynnis'in o an Bianca'yı görse ne düşüneceğini merak etti. Parlak siyah yüzme başlığı ve parlak mayosuyla, yasta.

Bianca yüzmeyi bırakıp havuzun kıyısına tırmandı, hızlı hızlı soluk alıyor, sütun gibi bacakları suyu dalgalandırıyor, başlığını çıkarmış, uzun parlak saçlarını serbest bırakınıştı ki Ian yanındaki adamın gürültüyle soluk alıp, hiç kuşku yok ki Ian duysun diye, mırıldandığını işitti, "Tanrım. Şuna bak!"

"Affedersiniz ama," dedi Ian bozularak, "o genç hanım benim kızım."

Spicer şaşırmış gibi yan yan baktı Ian'a, yüzünde kocaman, ıslak bir gülümsemeyle göz kırpar gibi yaptı. Yoksa göz kırptı mı? Kumaş şezlonga kalçalarını iyice bir yerleştirdi, şortunu çekiştirerek apış arasını gevşetti ve kısık bir sesle, erkek erkeğe sohbet havasında, "Yaa. Çok kötü, ahbap," dedi.

Hukuk bir oynusa ya da birbirine geçmiş pek çok oyundan oluşuyorsa, diye düşündü Ian, o oyunlara gelenler de oyuncular mı oluyor? Bütün sıkıntısına ve artan bezginliğine karşın, bu yaşadıkları da bir tür oyun mu? Bütün bunları sinirlenmeden düşünüyordu, çünkü işin bu yanına geçtiğinden beri şaşılacak kadar az kızma eğilimi olduğunu keşfetmişti. Bu noktaya kendi yüzünden gelmişti ne de olsa.

Duruşma tarihi ne zaman belirlense—8 Eylül, 30 Kasım, 11 Ocak olarak—Nick Ottinger bir kez daha erteletmeyi başarıyordu. Ian, iyice tanımişti, adam zekiydi, zekâsını akıl karıştırmada kullanabiliyordu. Bunun için para alıyordu zaten.

İlk ertelemede, yani ağustosta Ian karşı çıktı.

"Bu işten kurtulmak istiyorum. Yarın çık deseler çıkarım."

Ottinger paylar gibi, "Bereket senin elinde değil. Her erteleme senin yararına," dedi. -

"Ama ben bir an önce kurtulup hayatıma devam etmek istiyorum."

Ottinger ona yarı şaka söylendiği gibi, biraz üşütük birine bakar gibi kaygıyla baktı. Sonunda da Ian'a hem acıma, hem de hor görü yansıttığını düşündüğü bir gülümsemeyle, "Hayır istemiyorsun, dostum. Hayır istemiyorsun," dedi.

Ottinger'in planlarından biri en temiz ve basit yoldan davayı yadsıyordu. İddia makamının hukuksal nedenleri yoktu: Tanıklar, kanıt, cinayet nedeni yoktu. Suç yoktu.

İlkinin başarısız olması durumunda kullanılacak bir başka plan da yön değiştirmek olacaktı: McCullough olayının çevresini saran 'tüyler ürpertici ve gülünç' söylentiler müvekkilinin Cattaraugus ilçesinde ya da yakınında adil bir şekilde yargılanmasını olanaksız kılmaktaydı.

Bir başka erteleme planı da, savunmanın büyük bir olasılıkla kullanacağı bir tanığın, daha doğrusu hem iddia makamının hem de savunmanın aradığı Sigrid Hunt'ın o an'a kadar bulunamamış olduğunu öne sürmektir.

Bir başka plan ise...

Ian dinliyor ya da dinlemeye çalışıyordu. Göğsünü saran bandaj öyle sıkıydı ki zorlukla soluk alıyordu; sıkıntıdan düşünceleri birbirine girmişti.

Cehennem bu resmen ve ben de tam içindeyim.

Suçlamanın, 'tüyler ürpertici, gülünç' söylentilerin ardından başka bir kâbus, rahatsız edilmeler başladı: gazeteciler, basın mensupları, Pearce Sokağı 338 numarayı ve Enstitüyü aşındıran davetsiz konuklar; adsız mektuplar, telgraflar, paketler; elyazısı dualar, tehditler; ara ara da McCullough'ların mülküne, özellikle de posta kutularına yönelik saldırılar. (Lânet olası kutu, büyük olasılıkla çevredeki gençler tarafından o kadar sık sökülüp atıldı ki Ian sonunda ondan vazgeçip şehirde bir posta kutusu kiraladı.) Ev telefonu epeydir rehberde yoktu, ama Enstitüye her gün çirkin telefonlar geliyordu, bu tür telefonlardan da, Ian'dan da bıkmaya başlayan Enstitü çalışanlarına Dr. McCullough'nun 'uzun süreyle izinli' olduğunu ve bulunamayacağını söylemeleri tembihlenmişti. Arayanlardan bazıları Ian McCullough'ya akıl vermek ya da ondan akıl almak isteyen yabancılardandı, bazıları da Sigrid Hunt'ın 'izini' bildiğini iddia edenlerdi; kimi de lâf olsun diye arayan çatlaklardı. Radyo ve televizyondan sohbet programları için çağrılar geliyordu. Dr. McCullough'nun duruşmadan önce 'karmaşık öyküyü kendi yorumuyla anlatmak' isteyebileceğini düşünüyorlardı.

Ian gelen mektupların çoğunu atıyordu, zaten açmak istese de zamanı yoktu. İvir zıvir mektupları daha zarfının görünüşünden ayırmayı öğrenmişti: genellikle kurşunkalemle, lekeli, buruşuk bir kâğıda iri harflerle yazılmış oluyordu bunlar. *Sen kötü birisin, dilerim elektrikli sandalyede ölür, cehennemde çürürsün. Ya da Doktor McCullough sizin için dua edeceğim. Hepimizin yol göstereni Yüce Efendimiz İsa sayesinde ruhunuzu kurtarmanız için hâlâ vakit var. Ya da Eyalet Valimiz FBI kuralları uyarınca masum vatandaşları hapse düşürmek için evlere dinleme cihazları yerleştirmiştir. Size yalvarıyorum. Dr. McCullough nüfuzunuzu kullanın ve bu*

tür Nazi yöntemlerine ve vergi verenlerin paralarının kötüye kullanılmasına engel olun. Zarflardan bazıları öyle hafifti ki, boş gibi görünüyordu, içlerinden *Boise Citizen-Ledger*, *San Antonio Gazette*, *Toronto Star*'dan, *Nome Evening News*'a kadar pek çok gazeteden kesilmiş yazılar çıkıyordu. İlk çıkan haberlerden, HAZELTON-ON-HUDSON'LI BİLİMADAMI KARISINI ÖLDÜRMEKLE SUÇLANIYOR başlıklı olanı, United Press Haber Ajansı tarafından Amerika'nın her yerine ulaştırılmış görünüyordu. Ünüm benden önde gidiyor, diye düşündü Ian gazeteden kesilmiş yazıları hayretle okurken; sonra da parça parça yırtıp çöp kutusuna atıyordu hepsini. Bazan masasında uzun dakikalar şizofrenler gibi boşluğa bakarak kıpırtısız oturuyordu; bazan da başını kollarının üzerine koyup yüzünü gömerek yatıyordu.

Ottinger onu davaya aklını takmaması için uyarmıştı, ama bazı düşünceleri aklından atması kolay olmuyordu. Hiçbir yararı olmadığı halde durmadan aklına takılıyorlar, bir işe yaramadıkları gibi bir de yorgunluk veriyorlardı, yine de aklından atamıyordu. Sigrid nereye gitmişti örneğin, neden gitmişti, hayatta mıydı, ölmüş müydü? Hayattaysa Ian'ı bilerek yalnız bırakıyor demekti, çünkü tutuklandığını ve suçlandığını çoktan duymuş olmalıydı; neden onu kurtarmak için ortaya çıkmamıştı? Öldüyse... ama onun ölmüş olduğunu düşünmeye dayanamıyordu. (Onu Fermi Sabri'nden başkası öldürmüş olamazdı.) Ottinger, Fermi Sabri'nin büyük jüriye verdiği yeminli ifadenin bir bölümünü Ian'ın okumasına izin verdi. (New York Eyaleti yasaları uyarınca iddia makamı duruşmaya çağırınayı düşündüğü tanıkların listesini ve ifadelerinin bir kopyasını savunmaya vermek zorundaydı.) Sigrid Hunt'ın eski nişanlısı ifadede ya kötülük olsun diye ya da aklını yitirdiği için Ian McCullough'dan Sigrid'in 'evli âşığı' olarak söz ediyordu. İfadesi anlaşılmasız yinelemelerle dolu ve çok yerde tutarsızdı, ama nedeni ortadaydı: Ian McCullough, Sigrid Hunt ile onun arasına girmişti, nişanın bozulmasına neden olmuştu. (Sabri düğünün nisanda Kahire'de yapılmasının kararlaştırıldığını söylüyordu. Ian ise ilk kez duyuyordu bunu.) Fermi Sabri, Sigrid Hunt'ın nerede olduğunu bilip bilmediği sorulduğunda mayıs ayında ortadan kayboluşundan beri hiç haberi olmadığını iddia ediyordu; nişanlısını para ve evlenme sözleriyle kandırıp kendisinden soğutan Ian

McCullough'ya uzun uzun öfke kusuyor, McCullough'yu kâh 'kızı kendisinden ayrılıp saklanmaya zorlamakla' kâh kıskançlığa kapılıp 'kızı öldürmekle' suçluyordu. Ian okur okumaz ürperdi, jüri üyelerinin sessizlik içinde, düzmece olduğunun farkına bile varmadan Fermi Sabri'nin akıl almaz ifadesini dinlediklerini düşündü. Hepsi düzmece! Oylarını neden savcıdan yana kullandıkları anlaşıyordu artık. Böyle uluorta suçlamalara karşı nasıl koruyacaktı kendini?

Ottinger, Ian'ın yüzünü görür görmez tanıgın mahkeme salonunda bu kadar duygu sömürüsü yaparak konuşamayacağını söyledi; öyle olsa bile hemen karşı çıkıp engel olabilirlerdi. "Dediğin gibi çatlaksa ki kuşkusuz öyle görünüyor, kendini ele verecektir," dedi Ottinger. Ian, Sabri'yi o bir tek kez görüşünü—hem de kendi evinde, Glynnis kapılarını böyle canavarlara nasıl açmıştı?—hatırlayınca adamın jüri üyeleri üzerinde güçlü bir etki bırakacağına emin oldu. Kültürlüydü, çekiciydi, iyi para getiren bir işi vardı, giyimi kuşamı yerindeydi, belli bir havası vardı. Mısır'daki ailesinin aristokrat olmasalar da yüksek sınıftan oldukları belliydi. Ian emindi bundan! Emindi! Bayağı bir aşk üçgeni, iki adam ve bir kadın, 'alev saçlı dansöz, manken.' Zavallı Glynnis de onların tutkularının kurbanı.

"Çok açık her şey, o it herif canımı istiyor," dedi Ian, Ottinger'a.

Ian'ı bekleyen başka bayağı sürprizler de vardı. İddia makamı banka hesabını araştırırmıştı ve Sigrid Hunt adına yazılan 1000 dolarlık çeki artık herkes biliyordu; iddia makamı hesabını, Ottinger'ın tahminine göre, New York Telefon Şirketi aracılığıyla öğrenmişti, demek ki Sigrid Hunt'ın Poughkeepsie ve Manhattan numaralarını birçok kez aradığı da herkesçe biliniyordu; o aşağılayıcı alkol muayenesinin sonuçları da herkese açtı artık—'kandaki alkol oranı .14, .10'un üzeri yasal olarak alkollü sınıfına giriyor'; Ian ile Glynnis'in Hazelton Tıp Merkezince tutulan raporları da öyle. (Ian'ın yaraları hafıftı, salt yüzde ve elde; ama sağ eldeki kesiklerin bıçak yarası olduğuna ilişkin bir not alınmıştı. Glynnis'in yaraları çok fazlaydı, tıp diliyle öyle açık açık tanımlanıyordu ki Ian kendinde okuyacak gücü zor buldu. En önemli bilgi kafatasındaki çatlakların başın arka tarafında olduğuydu, yani 'kurban güç-

l  bir Şekilde geriye doğru itilmiş görünüyordu.')

Tanıklar arasında polisler de vardı: Komşuların 'büyük bir kavga' ihbarı  zerine Pearce Sokağı 338 numaraya çağırılan devriye ekibi; McCullough ile evinde görüŐen dedektifler, Wentz ve Holleran. Ian'ın 29 Mayısta polis karakolunda verdiği ifadenin uzun ve yinelemelerle dolu metni vardı bir de. (Ian ne kadar da çok *Bilmiyorum,  zg n m, ama hatırlamıyorum* demişti.) Poughkeepsie'de, Tice Sokağı 119 numarada Sigrid Hunt'ın oturduğu kiralık dairenin kapıcısı olduğu belirtilen Horace K. Vick adlı biri de ipe sapa gelmez bir ifade vermişti. Ian McCullough'nun—ya da ona çok benzeyen birinin—kış boyu Bayan Hunt'ı birkaç kez ziyaret ettiğini anlatıyordu; 'Noel civarında bir gece orada kalmış,' yani belki kalmış, baharda da bir kez gelip kıza bir Şey olup olmadığını anlamak için eve bakmakta ısrar etmişti. (Vick sofuca bir ses tonuyla, "Bu McCullough adlı zat kızın kapısını açayım diye bana para önerdi, ama ben hayır olmaz efendim, dedim. Evin  zel bir mülk olduğunu ve ortada cinayet türünden bir Şey varsa bulaŐmak istemediğimi söyledim," demişti) Tabii ya, hatırlıyordu Ian! Şu an'a kadar Vick'i tamamen unutmuştu.

Okurken en çok utandığı, en çok sinirini bozanlar da arkadaşlarının ifadeleriydi. Ian onların da mahkemeye çağırılmış olduklarını biliyordu, daha doğrusu kulaktan dolma biliyor, bildiğini de gizliyordu; bu insanları düşmanca bir ortamda kendisiyle ilgili soruları yanıtlarken düşünmek çok üzüyordu onu. Şimdi de önündeki bilgisayar k ğıdında Roberta Grinnell'in ifadesiyle burun buruna gelmişti, 23 Nisan günü öğleden sonra Glynnis McCullough ile bir telefon konuşması yaptığını ve Bn. McCullough'nun bu konuşma sırasında kendisine kocasının Sigrid Hunt adlı bir genç kadınl  'ilişkisi olabileceği'nden söz ettiğini söylüyordu. Bn. McCullough 'aşırı derecede, daha önce hiç görmediği kadar sinirliydi' ve 'konuşmayı birden bitirivermiŐti.' Roberta, Ian McCullough'nun bir sevgilisi olduğu, Glynnis'i sevmediği yolundaki suçlamaların bildiği kadarıyla hiçbir dayanağı olmadığını belirtiyordu. Onun ardından Elizabeth Kuhn'un ki geliyordu, hayretler içindeydi Ian, Glynnis onu da 23 Nisan günü öğlen sıralarında aramış ve kocasının 'muhtemel ihaneti' ve başka bazı evlilik sorunları için akıl danıŐmıŐtı. Elizabeth de Glynnis'in 'aklı başından gitmiş' bir halde olduğunu

ve bildiği kadarıyla Ian McCullough'nun karısına hiç ihanet etmediğini söylemişti; aslında ikisi her zaman 'güzel bir kızları, güzel bir evleri olan benzersiz, mutlu bir çift' görünümündeydiler. Denis Grinnell, Ian McCullough'nun hiçbir kadınla ilişkisi *olmadığını* 'adı gibi bildiğini'; McCullough'ların evliliklerinde hiçbir sorun yaşanmadığını; çok fazla içmek ya da tartışmak, hele hele fiziksel şiddete başvurmak alışkanlığında *olmadıklarını* söylemişti ifadesinde. Amos Kuhn, Malcolm Oliver, June Oliver, Vaughn Cassity, Meika Cassity, Leonard Oppenheim, Paul Owen, Dr. Max, Dr. Max'ın karısı Frieda, Enstitüdeki meslektaşları ve bir düzine kişi daha ifade vermişlerdi, hepsininki de kısa ve Denis Grinnell'inki gibiydi. Ian hepsini giderek artan bir umutla okudu. Kendi tarafında olan bunca tanık! Suçsuzluğunu savunan bunca ses! Bu sayfalar dolusu metni okurken neredeyse kendisi de suçsuz *olduğuna* inanacaktı.

Dahası da vardı, ama bu kadarı yeterliydi. Ian kâğıtları Ottinger'a geri verdi. Bir sigara yaktı—on beş yıldır içmediği halde son günlerde yeniden başlamıştı—"Şimdi neden suçlamada bulunulduğunu anlıyorum. İddia makamının yarattığı dâhice bir hikâyeye, tüm-den düzmece, ama inanılacak türden. Zaten insanlar inanmaya hazır dırlar, bilirsin. Bir tür vahşi dürtüyle inanırlar böyle romanvari hikâyelere," dedi.

Ottinger dikkatle sordu, "Düzmece mi?"

"Çoğu."

"'Çoğu'—?"

"Çoğu."

"Yani hepsi değil?"

Ian omuz silkti. "Sana söyledim, özel hayatımla ilgili konuşmaya niyetim yok," dedi. Hafifçe alayla ekledi, 'özel cinsel hayatımla.'

"Cinsel hayatını herkes biliyor zaten."

"Herkes *bilmiyor*."

"İddia makamı karını öldürdüğünü ve bunu kasıtlı yaptığını söylüyor, başka bir kadına âşık olduğun ve karını ortadan kaldırmak istediğin için. Üstüne üstlük, şu iptal edilmiş çek, telefon konuşmaları, Fermi Sabri'nin ifadesi ve kapıcının—"

"Düzmece. Kocaman bir yalana dönüşmüş küçük küçük doğ-

rular."

"Belli ki Sigrid Hunt'la aranda birşeyler var. Yoksa ona ne para verirdin ne de arardın. Poughkeepsie'ye görmeye gitmezdin. Görmeye gittin mi onu?"

"Bir kez, çünkü beni aradı."—Ian biraz durdu, bu soruları sorduğu için Ottinger'a öfkelenmişti—"Dostça bir ziyarette, hepsi o kadar. Aslında 'dostça' bile denemez, çünkü ikimiz gerçekte dost bile değildik. Şöyle bir tanışıyorduk. Beni ilk nerede gördü hatırlamıyorum, bizim evde, Glynnis'in partilerinden birinde, o altmış-yetmiş kişilik kalabalık kokteyl partilerinden birinde olabilir, Sigrid Hunt ile nişanlısı da vardı, ama nasıl oldu hiç bilmiyorum," dedi Ian, sesi yükselmiş yüzü al al olmuştu, "birdenbire karşıma çıktılar, dönüp baktım—*oradaydılar*. Ondan birkaç hafta sonra da beni aradı, yardım istemek için, sonradan anlaşıldı ki, borç para istemek için, ben de neden beni aradığını ya da neden kalkıp gittiğimi bilmeden arabama atlayıp Poughkeepsie'ye, evine gittim, irademi bir kenara bırakmıştım, bir düste sürükleniyordum sanki. Nedenini bilmiyordum, bugün bile bilmiyorum. Tek bildiğim bütün yaptıklarından son derece pişman olduğum ve yapmamış olmak için hayatımı verebileceğim. Ama kum saati hep aynı yönde işliyor. Kumlar yalnızca bir yöne akıyor."

Ottinger ona dikkatle baktı. "Hunt'ı salt bir kez mi görmeye gittin?"

Ian gözlerini kaçırdı. "Onu salt bir kez gördüm, ama doğru, bir kez daha gittim, kapıcının söz ettiği gün, onu merak ettiğim, haber alamadığım günlerde, ben-evet, gittim, sırf görmek için... iyi mi diye. Yani başı belâda mı diye."

"Ve kapıcıdan seni eve sokmasını istedin, o da karşı çıktı?"

"Karşı çıkmadı. Beni içeri soktu. Yirmi beş dolar aldı ben-den. Kız evde değildi tabii." Ian diline yapışan bir tütün parçasını aldı. Ottinger'ın suratına bir yumruk patlatmayı öyle istiyordu ki, adamın bunu anladığı için mi kendisine öyle dikkatle baktığını merak etti. "Ölmüş olabileceğinden korkmuştum. Nişanlısının onu öldürmüş olabileceğinden. Bazan çok sert davrandığından söz etmişti; ondan korktuğunu söylemişti. Ben de etkilenmiştim bunlardan nedense. Dedim ya neden bilmiyorum. Herhalde içimden öyle gelmişti."

"Ve senden para istedi?"

"Galiba o istemedi, ben teklif ettim."

"Ve kabul etti?"

"Kabul etti."

"Karın da yazılmış çeki buldu?"

"Evet. Şu ünlü hikâye. Amerika'nın her yerinde biliniyor."

"Parayı ne için kullandığını biliyor musun?"

"Kürtaj için."

"Baba, Fermi Sabri miydi?"

"Bildiğim kadarıyla evet."

"Sen değildin?"

Ian, Ottinger'a nefret dolu bir bakış fırlattı. "Ben değildim."

"Yani Hunt'la ilişkin yoktu, bildiğimiz anlamda."

Ian başını salladı, yanıt vermedi.

"Ona âşık değildin ve onunla evlenebilmek için karını ortadan kaldırmak istemedin. Glynnis öyle sanmakla hata ediyordu... yani sandığını düşündüğümüz konuda."

Ian yine başını iki yana salladı.

"Ama çok sinirlendi, çok kızdı ve seni suçladı, ve—"

"Hayır. Hatırlamıyorum."

"Glynnis senin üzerine yürümüş olabilir mi, senin de kendini savunmak için onu itmiş olman, ve—"

Ian ayağa kalktı. "Sana söyledim, bu konuda konuşmak istemiyorum. Konuşmayacağım. Glynnis'in özel hayatına dokundurtmam; kutsal anısına saygısızlık etmeyeceğim, lânet olsun, anlıyor musun?"

Ottinger'ın bürosundan çıkıp merdivenleri uçar adımlarla indi, kendini sokağa attı. Ottinger'ı öylesine yumruklamak gelmişti ki içinden, kaçmak zorundaydı. Ama ben böyle şeyler yapacak bir insan değilim diye düşündü hayretle. Öyle miyim yoksa?

Ottinger o gece onu evden aradı. "Hunt'ı bulmak için özel bir dedektif tuttum," dedi. "Arkamıza yaslanıp Lederer'in bulmasını bekleyemeyiz. Kendisiyle eskiden de çalıştığım, işinin ehli biri," Ian'dan yanıt gelmeyince ekledi, "Ucuza gelmeyecek tabii."

"Hanginiz geliyor ki?" dedi Ian ve telefonu kapattı.

Glynnis'in mezarının başı. Akşamın erken saatleri: ıslak, yeşil, huzur dolu bir yer, karanlıkta küme küme uçan tatarcıklar. Sonra sivrisinekler: Ian sürekli çıplak kollarına, ensesine şaplaklar indiriyordu. *Allah kahretsın.*

Bianca beyaz şortu, beyaz pamuklu eşofman üstüyle çömelmiş pembe alüminyum kâğıt kaplı bir saksıdaki sardunyanın kuru çiçek ve yapraklarını ayıklıyordu. Ilık ve esintisiz ağustos gecesinde cildi nemli gibi beyaz beyaz parlıyordu; alelacele örülmüş saçları omuzlarının arasından ağır bir urgan gibi uzanıyordu. B'aba-kız haftada iki kez mezarlığa gelmeyi alışkanlık haline getirmişlerdi, çoğunlukla da, bu gece olduğu gibi, başka bir yere giderken yollarının üzerindeyse fırsatı kaçırmıyorlardı. (Ian, Cassity'lere bahçe-de mangal partisine gidiyordu, Bianca da davetliydi, ama gelecek gibi görünmüyordu.) Durup dururken, "Düşünüyorum da babacığım, güz döneminde okula devam etmesem hiçbir şey olmaz. Evde kalsam—istersen," dedi.

Aklı başka yerdeydi Ian'ın, Glynnis'in mezarı başındayken hep böyle oluyordu, zaten insan acının bile anlamını yitirip hafiflediği böyle bir yerde ne *yapabilir*, ne *diyebilirdi* ki, yine de kızının sesindeki titremeyi fark etmişti: çünkü evde *seninle* kalsam diyen sesindeki içtenlik insanın içini parçalıyordu.

Hemen, "Kesinlikle olmaz, tatlım, bunu aklından bile geçirme. Duruşma Şükran Gününden sonraya ertelendi ve Nick yeniden erteletmeye uğraşıyor," dedi. Ian kendisine son derece içtenlikle bakan kızına gülümsedi. Onda ne görüyordu acaba? Gördüğüm adam, hayâl ettiği adam gerçekten kendisi miydi? "Durmadan planlar yapıyor, dilekçeler yazıyor; insanlığa hizmet görüntüsü altında avukatlar günlerini neler yaparak geçirirlerse hepsini yapıyor. Her şeyin yoluna gireceğinden emin, ben de eminim. Senin derslerini aksatmana gerek yok; bunu lütfen aklından çıkar. Ve eğer..." dedi.

Sözcükleri havada kalmıştı. Ne demeye çalıştığını hatırlayamadı.

Bianca coşkulu bir sesle, "Evde de çalışabilirim. Okurum, ya-

ni. Okulda da yaptığım bu, okumak; derslere girmemek sorun olmaz," dedi.

Ian, "Orada başka şeyler de yapıyorsun sanıyordum. Tiyatro grubu, dans.." dedi.

Bianca ona tuhaf tuhaf baktı. "Dans mı? Dansla hiç ilgilenmedim. Gösteri sanatları için insanın çok zamanı ve enerjisi olmasa gerek. Başkalarıyla birlikte yapılan şeylerde yani. Bilirsin insanların birbirlerini o yorgunluğa değeceğine inandırıcıları çok çaba gerektiriyor; yapılanın gerçekten değer olduğuna."

"Ama başkalarıyla çalışmak eğlenceli değil mi? Geçmişte sen de zevk alırdın."

Bianca sanki anımsamaya çalışıyor gibi burnunu kırıştırdı. Geçmiş mi? Hangi geçmiş? İnatla, "Bazı şeyleri gerçekleştirmek için çok sabır gerekiyor, hepsi bu," dedi.

Bianca lâfı ne zaman kendi konusunda, yani neyin gerçek, neyin değil olduğu konusuna—artık bu onun konusu olmuştu—getirse Ian bir baba olarak hoşnutsuzluğunu gösteriyordu, bir tik hali ne gelmişti bu.

"Bana kalırsa her şey eşit derecede gerçek ve sorun da bu zaten—bir seçim yapmak," dedi.

"Hayır," dedi Bianca insanı çıldırtan bir serinkanlılıkla, "hepimiz için sorun değil bu."

Ian gülümsedi, sigaralarını aradı, ama arabada unutmuş olmalıydı ya da hiç getirmemişti, daha canlı bir sesle, "Benim için bir okul dönemi daha feda etmeni hiç istemem, Bianca. Harikaydın; sana hayran oldum inan, yalnızca bahar döneminde okuldaki başarına değil—nasıl desem—*sana*. İkimizi bir arada tutmayı becerdin. Herkes diyor ki—"

Durdu ve ekledi, "Bunun senin için kolay olduğunu düşündüğümü sanma. Kesinlikle değil."

Bianca kaşlarını çatıp başka bir bitkiye yöneldi, iri çiçekleri kurumuş görünen, belki de gerçekten kurumuş, çok kolay çiçek veren bitkilerden biriydi bu: koyu maviydi. Ortanca mıydı? Glynis'in mezarının başında yarım düzine saksı çiçeği vardı, hepsi oldukça büyük ve belli ki pahalıydı; hepsi de fazla büyümüştü ve budanmaları gerekiyordu. Mezarlığın bu bölümüne şöyle bir bakınca Glynnis McCullough'nunkinin *herkesin tanıyıp sevdiği* bir mezar ol-

duğunu hemen anlayabilirdi insan.

Bu onu mutlu ederdi herhalde diye düşündü Ian. Yaşarken, nedenini anlamak güçse de, bu onun için önemli olduğuna göre?

Bianca, biraz fazla bastırılmış bir sesle kısık, mırıltı halinde konuşuyordu "...her şey yoluna girince, bir yıl filân sonra; acelem yok, bekleyebilirim—eğer kabul ederlerse... üçüncü yıl için belki... Tayland'da bir İngilizce öğretmenliği programı var, küçük köylerde bir tür gönüllü yardım işi, öyle denebilir herhalde... Basit bir iş: Barış Gönüllüleri filân gibi değil. Benim istediğim Taylandlılardan birşeyler öğrenmek biliyorsun. Yaşam biçimlerini, anlıyor musun, geleneklerini. Onlara öğrettiğimden çok daha fazlasını öğrenirim, eminim. Sonra belki dönüp diplomamı alabilirim, Doğu Asya Çalışmaları dalında çok yararı olur; dillerini, dinlerini, bağlı oldukları özel Budizm inanışı ya da inanışlarını öğrenmiş olurum... çok karmaşık, biliyorsun, çok lehçeli bir dil gibi. Gerçekten bir şey öğrenmenin tek yolu o şeyin içine girmek babacığım, sence de öyle değil mi?"

"Tayland'da bir program mı? İngilizce öğretmek mi?"

"Aslında Burma'da, Seylan'da, Laos ve Nepal'de de. Ama okuduklarıma ve anlatılanlara bakılırsa Tayland çok uygun."

"Hayatının bir yılını Tayland'da bir köyde İngilizce öğretmek mi geçireceksin?"

"Bir yıl dedim mi ben? Daha az da olabilir, daha çok da. Program belirliyor, anlıyor musun, her şey çok iyi planlanmış; okuldaki danışmanım diyor ki..."

İlan, Bianca'yı dinledi, sözünü kesmedi. Umut dolu yüzünde, iri, cin gibi ve kaçamaklı gözlerinin pırıltısında eğer onu seviyorsa engel olmaması gerektiğini gördü. Kızı umutsuzca ondan kaçma planları yapıyordu, altta, sözcüğün tam anlamıyla ayaklarının altındaysa bir zaman annesi olan ölü kadın abanoz ağacından tabutunun içinde artık büsbütün cansız bir madde olarak yatıyordu. Elementlerine ayrılan bir madde. Bianca nasıl kaçacaktı kendisinden, o maddeden nasıl kaçacaktı?

"Aslında yalnızca öğrenmek istiyorum, bir şeyle dolmak istiyorum—yani, nasıl demeli bilmiyorum, *beni aşan* bir şeyle dolmak, anlıyor musun?" dedi Bianca. Durdu, dudağının üzerindeki teri sil-di. "*Bizden* öte bir şeyle."

"Elbette, tatlım. Anlıyorum."

Eve dönerken Ian, her zamanki deneyimli tavrıyla, yani deneyimli bir baba gibi anlayışla şu ya da bu biçimde Doğu Asya ile ilgilenen ve ona yardımcı dokunabilecek arkadaşlarını, tanıdıklarını, meslektaşlarını, iş dolayısıyla tanıdığı kişileri saydı: ekonomistler, insanbilimciler, siyaset bilimciler, tarihçiler, Washington'daki Doğu Asya Çalışmaları Merkezinde nüfus araştırması ve istatistiği yapan eski bir öğrencisi; Rangoon'daki elçilikte başkâtiplik yapan Harvard'dan eski bir sınıf arkadaşı. Bianca kibarca dinledi, sözünü kesmedi.

3

Ardı ardına değişikliklerle dolu bir dönemdi: her gün akla hayâle gelmez şeylerle geçiyordu. İşi olmasaydı, o saatlerin verdiği avunç olmasaydı dayanabilir miydi bilmiyordu—çünkü istatistiğin sonu yoktu, eldekinden daha nitelikli değişken gelecekler programlamanın da—İnsan şimdiki zamanda yaşamalıydı. Bir sonraki beş dakika hep büyük bir kavganın habercisiydi. Ian, Cope Cod'da Denis ve Roberta'nın her ağustos, kiraladıkları yazlıkta birkaç gün geçirmeyi kabul etmek dışında yaz için hiçbir plan yapmamıştı, tek isteği yazın bir an önce geçmesiydi.

Yine de neşesi yerindeydi, enerjisini, iyi niyetini koruyordu. Gereklikçe gülümsüyor, elini sıkılmak üzere uzatıyordu. Merhaba, nasılsınız! Merhaba, *nasılsın!* O aylar boyunca bir kez bile terslendiğini hatırlamıyordu. Çünkü ondan kaçmayı yeğleyen eski dostları bunu dikkati çekmeden yapacak kadar tedbirliydi. Hazelton-on-Hudson dünyanın en uygar yerlerinden biriydi.

Toplumsal etkinliklere çağrılar kesilmişti kuşkusuz. Telefon pek ender çalıyordu. Glynnis olsa üzüntüden ölür, aklı almazdı. Ne oldu bize, derdi, ne oldu bize Tanrı aşkına, çok çabaladık, öyle çok çabaladık ki, ne oldu?

4

Böylesinin kıcına kızgın demir sokacaksın, bakalım ne yapıyor! Ian'ın babasının sesiydi bu: beklenmedik anlarda, ruhun uykuyla

uyanıklık arasında bir duman bulutu kadar inceldiği zamanlar daha sık girer olmuştu Ian'ın düşlerine. Bu sesi yıllardır, onlarca yıldır duymamıştı, duymak da istememişti, yeniden ortaya çıkışından da hoşnut değildi. Babası zor bir adamdı, Ian geriye bakınca böyle düşündü: zeki olduğu kesindi, ama aptal görünmeyi yeğlerdi; öfkesi çabuk kabarır, hiç duygusal biri olmadığı halde ağlama nöbetlerine tutulurdu; müzmin bir alkolikti, ama sık sık tedaviye girerdi. *Annenin beni yarı yolda karşılaması gerekecek*, babası hep böyle derdi Ian'a, o zamanlar küçük bir çocuktuk Ian, annesinin inşaat işçilerinin binalar arasına kurduğu bir kalası ya da gergin bir ipi andıran yürüyüşü aklına hayâl meyal, korku verici bir biçimde yer etmişti. *Yalnız yapamıyorum ve lânet olası kadın biliyor bunu, rezil olmamı istiyor, ama kendinden emin bir adamım ben ve istediğimi yaparım, ailesindeki herkes gibi kendini hep haklı gören bir kaltak o da*. Kendini kaybettikçe daha da bölük pörçük olurdu sözleri, ama oğlu hep anlardı ne dendiğini.

Bridgeport'da, 'unutulmuş' bir mahallede, döküntü dükkânların bulunduğu öbekte kiralık bir yeri olan bir küçük esnaftı. Döküntü bir firmanın satış temsilcisiydi, arabasıyla—Nash miydi arabası, Studebaker mı?—haftada yüzlerce mil katedip durdurdu. *Beni para mı basıyor sanıyorsunuz*, diye yükseliyordu ses gümbürtüler ve devrilen mutfak sandalyelerinin gürültüsü arasında: *Kan emiciler, buzdolabının kapısı çaresiz bir öfke nöbetiyle açılıp çarpılıyordu: hepsini duyduğunuzu bilmiyor muyum sanıyorsunuz, tabii ki biliyorum, ama umurumda bile değil, duyuyor musunuz? Cehenneme kadar yolunuz var*. Ian ile annesi gerideki yatak odasında saklanıyorlardı; Ian'ın annesi kapının önüne bir sandalye dayamıştı, sanki bir tek sandalye o öfkeyi engelleyebilecekmiş, bir tek kapı o korkunç uğultulu sesi kesebilecekmiş gibi.

Ama fazla dayak olmazdı. Ian birkaç tokat, itip kakma, sert yumruk hatırlıyordu, ama yine de, tuhaftır, bunlar annesine mi, kendisine mi, yoksa her ikisine de mi yönelikti hatırlayamıyordu. Çoğu gece mutfaktaki bağırış çağırış kendi kendine sürer, öfke nöbetleri birden kesiliverdi; Ian'ın babası ya divana yığılır ve hemen horlamaya başlar ya da evin kapısını şiddetle çarpar, gece boyu, bazan günlerce ya da haftalarca eve gelmezdi. Varlığı ve Ian'ın annesini en az adamın kendisi kadar korkutan beklenmedik telefon-

ları iyice ender hale gelmişti.

Böylece Michael McCullough aileden yavaş yavaş koptu gitti, tıpkı kaybolup giden bir kuyruklu yıldız gibi hızı yavaştan kesildi; oğlunun *sonunda özgürüz* ya da daha ağır bir biçimiyle *onu bir da-ha hiç görmeyeceğim* demediği bir saat, hatta bir an bile yoktu.

Babam ölmedi, diye hatırladı Ian. Sadece bize öldüğü haber verilmişti.

5

Roberta, ziyaretini beklediklerini hatırlatmak için Ian'ı Cope Cod'dan aradı. İsteddiği kadar kalabilirdi. Neden Bianca'yı da getirmiyordu? Bir sürü yatak vardı.

"Oğlanlar," dedi Roberta, "bu yaz kendi başlarındalar. Maine'de ve Colarada'da çalışıyorlar; Denis söz etti mi?"

"Evet," dedi Ian, oysa Denis'in söz ettiğinden emin değildi. "Bianca'nın da işi var."

"Geçen yaz kamptayken yaptığı Hristiyan Gençler Birliği işi mi? Yüzme dersleri yani?"

"Evet," dedi Ian. Roberta'nın, kızının geçen yaz ne yaptığını hatırlamasını anlamlı buldu. Kendisi hatırlar mıydı, emin değildi.

Roberta hâlâ diretiyordu, baştan beri başka şey konuşuyorlarmış gibi, "Onu da getirsene? İşçi Bayramının olduğu hafta sonu. Kampları tatil olur o ara," dedi birden.

Belki tuhaf, ama çocukları küçükken hayat, tüm zorluklarına karşın daha uzlaşması kolay gelirdi, McCullough'lar ve Grinnel'ler çoğunlukla yazın bir bölümünü birlikte geçirirlerdi: Cape Cod'da, Maine'de ya da Adirondack'lerde Glynnis'in ailesinin işlettiği kampta ('yazlık ev'de on iki kişi kalabiliyordu, bir de beş yüz dönüm çam ormanları vardı); bir keresinde de, hiç unutamıyorlardı, Grinnel'ler İtalya'da Ian'ın Rockefeller Merkezindeki işini bitirmeye çalıştığı Bellagio'da McCullough'larla buluşmuşlar ve iki aile bir karavan kiralayıp İtalya, Yunanistan, Fransa'nın güneyi, İspanya ve Portekiz'i dolaşmışlardı. Altı haftalık olağanüstü bir serüven. Milano'daki o geceyi hatırlıyor musun, derdi Denis; ya Valencia'daki o korkunç oteli, derdi Glynnis; Roberta elleriyle kulaklarını kapatır, Ian gülerek odadan çıkıp gitmekle tehdit ederdi:

Majorca'nın o berbat deniz ürünleri, Roma'nın keşmekeş trafiği, Atina'nın kirli havası ve arapsaçına dönmüş trafiği, Delphi'de Apollo tapınağının tepesindeki leş kuşları ve beklediklerinden çok daha ayrıntılı bir turist kitabından öğrendikleri Sophocles'in Colonus'unun artık bir endüstri atıkları alanı olduğuna dair üzücü gerçek. Ian her fırsatta, yol yorgunu, uykusu kaçmış, hazımsızlık çeker halde bile olsa aşka gelip Oedipus'un, "Seçilmişim ben/daha büyük, daha korkunç, daha ilginç bir şey için" satırlarını yineleyip durmuştu. Tek hatırladığı buydu, önce ya da sonra ne geliyordu peki? İshal belki de.

"Birlikte çok mutluyduk hep," dedi Ian.

Roberta, "Efendim? Ses cızırtılı geliyor," dedi.

"Yazlarımız. Çok mutluyduk hep."

"Evet. Ah, evet, tabii. İşte onun için," dedi Roberta hızlı hızlı, "gelip bizimle kalmanı istiyoruz. Olanağı varsa Bianca'yı da getir."

Ian zayıf bir sesle, "Evet, evet gelmeye çalışırım," dedi ve kapatıverdi.

Peki Hazelton'dan ayrılmama izin var mı? dedi içinden—duruşma kasımın 30'undaydı. Ottinger'a sorması gerekecekti; hiçbir düşüncesi yoktu.

Davetlerini geri çevirerek onları üzmeyeceğim elbette, diye düşündü, iyi niyetle yapıyorlar çünkü bunu.

Ağustos sonunda son derece huzursuz bir halde gitti Cope Cod'a—çünkü bu tür görüşmelerde Glynnis'in yokluğu her zamankinden daha ağır gelecekti—ama arabada giderken içten içe mutlu, hatta oldukça coşkuluydu. Yol uzun değildi, kısa bir yolculuktu: üç yüz milden azdı, Ama her milin keyfini çıkarmaya kararlıydı.

Jonathan Hamilton geldi aklına, hayatında hiç günah işlememişti adam. Ya da henüz işlememişti.

Yazlık eve vardığında Grinnell'lerin konukları vardı, ama gece kalmayacaklardı, Provincetown'dan gelmişlerdi: Oldukça sıcak insanlara benziyorlardı, adları çok hızlı söylendiği için Ian kaçırmıştı, el sıkışmaları da içten, ama yine hızlıydı; ya da ona öyle gelmişti. Ian adları hatırlamak ve onları doğru yüzlerle birleştirmek gerektiğinde sırtını hep Glynnis'e dayardı; çoktan bırakmıştı bu

konuda çabalamayı. Denis, Ian'ın elini neşeyle sıktı, Roberta sarıldı, biraz soğuk geldi Ian'a, ama yanağından da öptü, her zamanki gibi sağ yanaktan, yılların alışkanlığıyla yapmıştı bunu, çok içten bir karşılamaydı, 'ne kadar değişik' görüldüğüne ilişkin lâflar edildi—saçını yeni biçimiyle öne doğru taramıştı, gözlüklerine de yeşil plâstik camlardan takmıştı. Ian'ın getirdiği birkaç şişe şarabı teşekkür ederek aldılar, aralarında içgüdüyle Glynnis'e bakınan olduy-sa bile bu güdünün hemen makûl bir biçimde örtbas edildiğini anladı Ian.

Soluğu az da olsa, bira kokan Denis'in üzerinde yüzme şortu ve ter lekeli bir tişört vardı; davranışları son derece candandı, tam Ian'ın sevdiği gibi. Ian'a da bir bira açıp uzattı ve sordu, "Bianca nerede? Bianca da gelecek sanıyordum?" Ian, "Hayır, o çalışıyor—" derken Roberta araya girdi.

"Sana söyledim ya Denis, Bianca yaz için bir iş bulmuş; gelemedi," Roberta sinirli söylemişti bunları, Ian'a ve öbür konuklara bakıyordu. "Beni hiç dinlemez; başını sallar, onaylar ama *dinlemez*," Ian da içinde olmak üzere herkes güldü, biraz sonra Denis de. Kadınlardan biri, konuşmaya katılmaya çalışır gibi, "Albert de aynen böyledir," dedi.

Roberta, saçlarını bir eşarpla arkada toplamıştı, omuzları, kolları, bacakları hafif yanmıştı, bürümcük kumaştan Hint işi giysisi içinde incecik görünümüyle Ian'ı içeriye, 'odasına' götürdü. Oda iki yataklıydı, duvar kâğıtları çiçek desenli, kumsal, deniz ve gökyüzü görünümü harikâydı. Glynnis ile benim yattığımız yatak mı bu? diye düşündü Ian. Öyle olmalı, dedi. Evet, kabarık beyaz yatak örtüsü tanıdık görünüyordu. Koyu mavi boyalı tahta döşeme, el işi oval kilim, rüzgârda uçuşan ince beyaz perdeler. Ian pencereden eğildi, tuzlu havayı ciğerlerine çekti, gözleri birden yaşlarla doldu. "Çok mutluyduk hep," dedi. "Bir altın dönem yaşar gibiydik, hiç bitmeyen, hiç—"

"Banyoyu ortak kullanmak seni rahatsız etmez değil mi, Ian? Dışarıda koridorda, şurada... belki hatırlıyorsundur."

"Hatırlıyorum."

Ian valizini yatağın üzerine attı. Gözü komodinli aynadaki kendi görüntüsüne takıldı, hareketleri tam seçilmiyordu: koyu renk gözlük camı, içine uğursuz bir şeyin sızdığı afili bir görünüm

vermişti ona ya da içine afili bir şeyin sızdığı uğursuz bir görünüm. Birkaç hafta önce bıyık bırakmış, ama Bianca'nın ısrarıyla kesmişti. ("Richard Widmark'ın geceyarısı filmlerindeki haline benzedin," demişti Bianca, küçük bir kahkaha patlatarak, son zamanlarda pek ender yapıyordu bunu. "Sapık, ama sevimli katil.")

Roberta ellerini göğsünde kavuşturmuş kapının ağzında duruyor, Ian'a o geceki konuklardan söz ediyordu: kimin akşam yemeğine kalacağından, kimin kalmayacağından, devlet televizyonuna belgesel filmler yapan adamdan, Harvard'lı botanik uzmanından, Boston Senfoni'de çalan viyolonselci kadından... Sanki senden başkası umurundaymış gibi, dedi Ian içinden.

Çok çekici bir görünüşü vardı: okyanus havası yaramıştı ona. Şakaklarındaki bir tutam altın rengi saç sanki sağlık ışığı saçarak parılıyordu.

Ian, Roberta odadan çıkmadan telâşla valizini açtı ve elinde abonozdan bir silindirle döndü, Roberta'nın bakışları altında, Fred Astairevari bir hareketle silindiri havada çevirdi ve kilidini açıp içindekileri yatağın üzerine döktü: rulo halinde bir tavlâ seti, pullar ve zarlar. "Bu çılgın şeyi hatırlıyor musun?" dedi sırtarak.

Roberta güldü. "Bu *nedir* kuzum?"

"Denis'le ikinizin bana doğum günü armağanınız," dedi Ian. "Yani armağanlarınızdan biri. Bir tavlâ takımı. Belki oynarız diye düşündüm, eğer... eğer vakit olursa." Espri, eğer espriydiyse bu, yerine ulaşmamıştı. Roberta bir şey anlamadan bakıyordu ona. "Bunu siz vermemiş miydiniz bana? Denis'le ikiniz? Doğum günümde?" diye sordu Ian utanarak. Yüzü kıpkırmızı oluvermişti.

"Hayır," dedi Roberta, "biz değildik." Ardından Ian'ın yüzündeki kırılgan ve üzgün ifadeyi görünce, "Ama belki Denis vermiştir, kendi başına. Ben tam olarak hatırlamıyorum. Tam ona göre bir iş bu, değil mi?" dedi.

Akşam yemeğini bahçede, kumsala bakan bir masada yediler. Roberta, Denis, Ian, Hicks çifti, Braun çifti, Molly adında orta yaşlı bir kadın. Yaşlanmaya başlamışsa da güzel bir kadındı, başında güneş modeli bir şapka vardı, gözlerini Ian'a öyle derin bir ilgiyle dikmişti ki, Ian onun kesinlikle bildiğini anladı; kendisini ve ne yaptığını. Kuşkusuz, Grinnell'ler o gelmeden önce konuklarını haberdar etmeyi gerekli bulmuşlardı. Onları hiç mi hiç suçlamıyor-

du.

Denis ton balığı ızgarası yaptı, enfes olmuştu balıklar. Roberta da Alman usulü patates salatası, koçan halinde haşlanmış mısır, mayalı ekmek ve Provincetown'da bir şarküterinden alınmış çikolatalı krema ikram etti. Bira, Ian'ın armağan olarak getirdiği şaraplar, ondan başka birkaç şişe şarap daha içtiler. "Eski günlerdeki gibi!" dedi Denis kadehini kaldırıp, herkes "Eski günlerdeki gibi!" dedi, onun ne demek istediğini bilmeden. Çikolatalı krema kâsesini elden ele dolaştırıp nefis kremalı tatlıyı silip süpürdüler.

Ian ile Albert Hicks ciddi bir konuşmaya dalıp öbürlerinden ayrılmışlardı, kumda zorlukla yürüyorlardı. Ian'ın ayakları çıplak, Hicks'inse sandaletliydi, ikisi de Hicks'in Luckies sigarasından içiyorlardı. Hicks belgesel film yapımcısıydı, iriyarı bir adamdı, kaslı, ama ince belliydi, gözlerinin altı hafif kırışıklı, sivri sakalıyla on dokuzuncu yüzyıl züppelerini andırıyordu. Ian'ın kim olduğunu biliyordu, öyle dedi. Gazetelerden okumuştı olayı. McCullough uzaktan akrabalarının da soyadıydı, yani öyle bir bağlantı da vardı; tabii, öyle akrabalık filân olduğundan değil, salt soyadı olarak. Ian'a, dediğine göre, olmuş bir hikâye anlattı; on dokuz yaşında Cornell'de Sigma Chi üyesi iken başına gelmişti. "Çok zaman önceydi, 1950'lerin başı filân yani, dernek evinde bir bira partisi vermiş, sonra da denize açılmıştık—birkaç arkadaşı ikna etmiştim yelkenliyle Cayuga Gölüne açılmaya; kötü, rüzgârlı bir nisan günüydü ve ben kör kütük sarhoştum, küfeliktim, öğrenci derneğindeki arkadaşlarım da öyle, belki onlar daha da kötüydüler, ben dümen-deydim galiba, işi biliyorum diye gölün orta yerine kadar gelmiştik, rüzgâr artıyordu, yağmur başlamıştı, sonra tek hatırladığımsa yelken suda yüzüyordu, biz de suların içindeydik, aramızdan sadece bir kişi eksikti, çok sevdiğim bir çocuk; yüzemediği ya da kendini kurtaracak kadar yüzemediği anlaşıldı, o kör kütük sarhoş haliyle yelkenliye de tutunamamıştı, bizi kurtardıklarında yalnızca üçümüzüzdük, onun cesediyse kayıptı; bu olayı, o çocuğu düşünmediğim bir gün bile yok, biliyor musun," dedi Hicks parmaklarını açıp onlara bakarak, "ailesinin bana karşı ihmal suçundan açtığı davadan yakayı kurtardık, pek pahalıya bile patlamadı. İyi insanlardı, ama benden nefret ediyorlardı; cesaretimden nefret ediyorlardı yani, beni dişleriyle paramparça edebilirlerdi, ama benimki-

ler mahkemede iyi dayandı, babamın avukatı yani, sağ salim çıktık işin içinden, o kadar kötü olmadı, gazetelerde filân yani, ama Colgate'e nakloldum, öğrenci kardeşlik derneğinden de çıkarıldım; yapılacak en iyi şey buydu. Kendimi suçsuz buluyordum, ama kuşkusuz benim hatamdı, o salakça yelkenle açılma düşüncesi benim hatamdı; içten içe benim yüzümden olduğunu biliyorum, ama bundan hiç söz etmiyorum. O zaman da yapmıyordum, şimdi de yapmıyorum. Karım bilmiyor. Yani, pek bilmiyor. 'Al, kendini suçlamamalısın,' derdi yalnızca o da, herkesin yaptığı gibi, 'Al, kendine fazla yükleniyorsun, yalnızca bir kazaydı, neden unutmuyorsun?' derdi. İnsanlara söylenebilecek şeylerin bir sınırı var, çünkü duyabileceklerinin bir sınırı var. O noktayı geçince yalnızca kendi kendine konuşuyorsun... Yalnız başına yaşayacağın bir açmaz."

Ian da aynı kanıdaydı, yalnız başına yaşanan bir açmaz.

Sabah, Denis, Ian'a takılarak sordu, "Dün gece Al Hicks'le ikiniz ne konuşuyordunuz öyle? Umarım sıkmamıştır seni."

"Hem de hiç," dedi Ian.

"Tatlı bir adamdır, ama felâket çenesi düşüktür. AIDS kurbanları, evden kaçan çocuklar, dayak yiyen kadınlarla ilgili şu ödül almış belgeseller mi yoksa... Umarım seni sıkmamış ya da bunaltınamıştır ya da ne bileyim..."

"Hem de hiç," dedi Ian gülümseyerek. "Hiç mi hiç sıkmadı beni."

Denis başka bir şey daha soracakmış gibi baktı ona, ama bir şey söylemedi.

Ilık, esintisiz, pırıl pırıl bir sabahtı, balık kokusu vardı havada, deniz suyu tadı. Dalgalar durulmuş, sesleri kesilmişti. Ian neşeyle, "Dün gece uzun zamandır ilk kez derin bir uyku uyudum; hiçbir şey hatırlamıyorum, hiçbir düş. Birileri beni bir suyun kenarına götürmüş, sanki suyun içindeyim, bir yukarı çıkıyor, bir batıyorum, çıkıyor, batıyorum, hiçbir bilinç izi bölmüyor düşü," dedi. Denis'e iri parlak gözlerle baktı. "Çok teşekkür borçluyum, biliyor musun, sana ve Roberta'ya. Roberta'ya da söyledim, telefonda," dedi, gerçekten söylemiş miydi hatırlamadan. "Bütün bu sıkıntılı olay boyunca, öylesine... iyiydiniz ki."

"Sadık" demek istemişti aslında.

Denis temkinli bir biçimde gülümsedi ve Ian'ın omzuna vurarak "Evet," dedi. "İşte sabah oldu."

Denis tıraş olmamıştı; gözlerine hafiften kan oturmuş, yüzü şişmişti. Kahvaltıda, yarı ciddi, yarı şaka bir baş ağrısından yakınmıştı, akşamdan kalma olmanın verdiği baş ağrısından, dün geceki konuklar, o kadar geç kalkmışlardı ki, yapılacak hiçbir şey yoktu, konuklara kalkın gidin denemezdi ya... (Roberta geceyarısına yakın kimseye sezdirmeden kaçmıştı kalabalığın arasından; çok geçmeden Ian da öyle. Öyle mutlu, kayıtsız, bitkin, alkol ve rüzgâr çarpmış bir halde uyumuştur ki, herkesin ne zaman dağıldığını hiç bilmiyordu.) "Konuklara git *denemez ya*," diye yineledi Denis üzerine basarak, Ian bu lâfın ocağın başında, arkası onlara dönük kahvaltı hazırlayan Roberta için söylenmiş olduğunu anladı; jambon dilimlerini büyük bir demir tavadan alıp, tıpkı Glynnis'in yaptığı gibi özenle, fazla yağları süzölsün diye bir kâğıt havlunun üzerine sıralıyordu. Bacakları ve ayakları çıplaktı; bir genç kızın giyeceği türden kırmızı puanlı atlet türü bir şey vardı üzerinde; pürüzsüz, çilli, güneş yanığı sırtını epeyce açıkta bırakıyordu; beyaz keten bermuda şortu bacaklarının dizin üzerinde kalan bölümünün oransız kalınlığını bir dereceye kadar gizliyordu. Saçı yine geride bir eşarpla bağlanmış, sıkıca düğümlemişti, sessizliğinde, duruş biçiminde, Denis'in açıkça iğnelediği, Ian'ınsa dokunulmasını hiç istemediği rahatsız edici türden bir direnç vardı.

Hiçbir tepki gelmiyor, bir tartışma çıkmıyordu. Roberta erkeklerin kahvaltı tabaklarını önlerine koydu, teşekkürlerine gülümseyerek karşılık verdi, ama onlarla oturmadı. O önceden yemişti, öyle dedi. O sabah yapılacak bir düzine işi vardı... hafta sonu öyle çabuk geliyordu ki. Elinde kahve fincanı, çıplak ayak koşturup duruyordu. Ian arkasından özlem ve hayıflanmayla baktı. Ona kızmış mıydı? Hâlâ kızgın mıydı ya da? Birkaç dakika sonra telefon çaldı, evin başka bir yerinden gelen sesini duyabiliyordu. Sözcüklerin hiçbirini anlamıyordu, yalnızca sesinin tınısı: berrak, tiz, sade, müziğimsi. Benimle bir daha hiç böyle konuşmayacak, diye düşününce derin bir kıskançlık duygusuna kapıldı.

Belki Denis de aynı şeyi düşünüyordu. Tabağına eğildi, yüzünü buruşturdu, iğneli bir sesle, "Tanrım! Kim olduğunu biliyorum *bunun*." Roberta, buralardan geçiyorduk da..."

O öğleden sonra, Denis'in arabasıyla Provincetown'a giderken, Denis, Ian'ın da dikkatini çekmiş olabileceği gibi, Roberta ile aralarının son zamanlarda 'olağanüstü gergin' olduğunu söyleyiverdi.

Ian, "Dikkatimi çekmemiştii," dedi.

Denis omuz silkti. Utana sıkıla, "Önemli değil, aslında. Bundan söz etmek hiç hoşuma gitmiyor. Ama düşündüm ki sen fark etmiş ve kendini huzursuz hissetmiş olabilirsin. Çünkü bu senin için bir tatil ne de olsa," dedi.

"Harika bir tatil," dedi Ian hızla, sesi donuktu, kendi kulaklarına bile inandırıcı gelmiyordu. "Dikkatimi çekmedi herhangi bir... gerginlik."

"Hiç tartışmayız. Buna dayanamaz sinirleri. Birkaç lâfla atışırsız, hemen pili biter... öyle der hep. Ama soğuk, katı, kayıtsız, eleştirmeyen biri. Bazan öfkeden deliye dönüyorum; kadın orada öyle *duruyor*, hiçbir şey *söylemiyor*, sadece *bakıyor*, sanki içimi görüyormuş gibi, o 'Örümcek Kadın' bakışlarıyla, gözlerini kısarak... yine de bildiğin kadın o işte, hepimizin bildiği kadın, sabırlı, kibar, sıcak, cömert, konuksever, hep yumuşak yürekli... iyi." Deniz gaza hızla yüklendi, kalabalık çevreyolunda güç belâ ilerliyorlardı. Çenesi düşünceli bir halde kilitlenmiş; gözleri yuvalarına gömülmüş gibiydi. "Bazan öyle geliyor ki bana, Ian, hepsi de bir tür oyun oynuyorlar, çevremizdeki kadınlar: bizim kadınlarımız. Glynnis dışında; şu an Glynnis'ten söz etmek istemiyorum. Hazelton'lı kadınlar, eşler, abartılı bir oyun oynuyorlar... arkamızdan. Oyun *biziz*, ama biz izleyemiyoruz. Mutlu görünme numaraları, telefona yanıt verirken, konuklara kapıyı açarken oysa daha biraz önce her şey çok farklı... mutluluk falan yok."

Ian, Denis'in konuyu uzatmasından sıkılarak, "Ama hepimiz öyleyiz, değil mi, bir dereceye kadar? İkiyüzlülük değil bu; yalnızca bir terbiye anlayışı. Birbirimize karşı zorunluluğumuz: hoş, uyumlu, *uygar* olmak;" dedi. Denis bir şey söylemeyince ekledi, "George Santayana'nın yıllar önce okuduğum güzel bir gözlemi var: 'Maskeler donup kalmış yüz ifadeleri, bir zamanlar aslına uygun, yerinde ve eşsiz duyguların hoş yankılarıdır. Canlı organizmalar havayla temas ettikleri için bir dış deri tabakası geliştirmek zorundadırlar ve dış deri zorlansa da onlar yine de—"

Ian birden gerisini hatırlayamadı. Denis de dinliyor gibi görünmüyordu. Küskün bir sesle, "Beni bağısladığını söylemişti, birkaç yıl önceki o şeyden dolayı yani, o serüvenden dolayı, sana anlatmıştım sanıyorum... yaptığım o hatayı. Ama belli ki, içten içe, öyle yapmamış. Belki de yapamıyor. Belki, onun yerinde olsam, ben de aynı şeyleri duyardım: bağıslamak istemezdim. İçimizde bazı ilkel güdüler vardır; ya da fizikötesi, hatta dilbilimsel, diyelim. Nasıl demiştin sen? 'Bir kez söylenen bir şey geri alınamıyor'. Bir ekleme yapılırsa, 'unutulamıyor da'."

Ian birden bir kaygıya kapıldı, ya Roberta, Denis'e kendisinin ona nasıl davrandığını anlattıysa: o umutsuz sarılışını, kekeleyerek yalvarışlarını... Bana karşı bu kadar acımasız olamaz, dedi sonra. Benden nefret etse bile.

"Demek ki iki hata yapmışım: Birincisi, başka bir kadınla ilişkiye girmek, ikincisi de bu gerçeği karıma açıklamak. Ama Roberta beni bağısladığını kaç kez söylemişti..."

Denis yana dönüp Ian'a hızlıca bir baktı: Açıktan açığa acılı bir bakış bu, diye düşündü Ian; ama sesi kendini savunan birinin sesiydi, çenesindeyse başka bir duyguyu açığa vuran katı, inatçı bir köşelilik. Arabayı hem öfkeli, hem de dalgın kullanıyordu, sık sık, Ian'ın canını sıkarak, iki elini de aynı anda direksiyondan çekiyordu. Konuşmaları tek dinleyeni Ian olan bir monolog haline gelmişti.

"Bazan o kadar yalnızım ki. Gittiğimiz ve verdiğimiz—yani eskiden, geçen bahardan önce—bütün partilerde. Evde de, evin içindeyken yani, ev ortamında... en kötüsü de bu. Çünkü biliyorsun ki orada kendini yalnız hissetmemelisin. Biliyorsun ki öyle olmaya hakkın yok; bencillik bu, kendine acımak. Tabii bundan söz etmek de tabu gibi bir şey..."

Yalnızlığı gerçek bir yalnızlık olan Ian ise belli belirsiz mırıldanarak onayladı.

"Oğlanlar büyüdü; kendi hayatları var artık, arkadaş grupları, bizi içine almadıkları gelecek planları. Çok iyi anlıyorum bunu tabii ki—o yaşta benim de kendi hayatım vardı, olmasaydı soluk alamazdım—yine de insanın kendi başına gelince, sarsıcı bir şey. Salt başkalarının arkadaşlığını değil, bizimkinden çok farklı bir birlikte-lik türünü, dokusunu, niteliğini de yeğlemeleri... ve tam ortada—

kadınlar hep 'merkezdedirler' ya zaten—Roberta var, beni izliyor, artık kuşkuyla bile değil, kuşkudan uzak, soğuk, suçlamayan, yargılamayan bir gözle." Durdu ve ani bir duygu patlamasıyla, "Beni artık sevmiyor—" dedi.

Ian, "Gülünç olma. Elbette seviyor seni," dedi.

"—ama bunu açıkça söylemiyor elbette. Sözlerle, tek tek sözcüklerle, bir türlü dili varmıyor söylemeye: *Seni artık sevmiyorum.*"

"Belli ki o da—"

"Geçen bahardan beri. Geçen bahardı. Glynnis hastaneye kaldırıldığı zaman başladı sanıyorum, hepimiz öyle etkilenmiş, öyle allak bullak olmuştuk ki, sanki doğanın kurallarından biri işlemez olmuştu..., ya da çiğnenmişti. Glynnis'in ölümü Roberta'yı çok sarstı, beni de öyle, ve tabii," dedi Denis usulca, "hâlâ da yaşıyoruz bunu. *Dağarcığımıza* sonsuzluğa kadar yerleşmiş bir *gerçek* olarak duruyor. Sana bunu söylememe bile gerek yok... Her neyse, o zaman başladı, bu bir tür yabancılaşma, birbirimizle eskiden olduğu kadar konuşmamak yani, yavaş yavaş tükenişi bir şeyin... insanların bir arada tutan o şey neyse. İşin moral bozucu yanı şu, sık sık telefonda kadın arkadaşlarıyla ya da kızkardeşiyle, yani *benim dışımda* biriyle, gerçekten değer verdikleriyle konuşurken duyuyorum. (Leonard ve Paul'le de arası oldukça iyi; *o tür* erkeklerle, onu anlayabilen. Glynnis de öyleydi.) Gizlice dinliyorum demek istemiyorum—asla gizlice dinlemem." Ian'a baktı ve buruk buruk güldü. "Ama kulak misafiri olsan da, yani istemeden, işe yarar bir şey konuştukları yoktur zaten hiç. Bol bol güler, birbirlerinin lâfını keser, birbirlerinin sözünü tamamlarlar. Şifreli konuşurlar ya da. Acaba kadınların sohbetlerini çözümleyici bir çalışmaya ya da *yerli ve yersiz* türünden bir sınıflamaya kalkışan olmuş mudur merak ediyorum?"

Ian, "Oysa biz erkekler ne kadar dolaysız konuşuruz, değil mi? Hiç belirsizlik taşımayan bir dille," dedi.

Ama şakası Denis'i hiç etkilememiş görünüyordu, o yine aynı kırılgan, hatta biraz da içerlemiş sesiyle devam ediyordu, "Seni *sev-dikleri* sürece aynırırlar, ama *sevmekten* vazgeçmeye karar verirlerse—tabii bununla *hoşlanmak*, *hoş görmek* ve *katlanmaktan* vazgeçmek demek istemiyorum tam anlamıyla bambaşka bir varlık olur,

bambaşka bir bilince ulaşırlar. Sana bakışları bile değişir: gözlerinin bebekleri küçülür! Çok tuhaf bir şey bu, çok basit, hatta çok bayağı, belki de, ama insanın başına gelince... müthiş bir sarsıntı, sanki ayaklarının altından toprak çekilmiş gibi. Yer hızla dönüyor-muş gibi gelir insana."

Denis hızlı ve bölük pörçük konuşmaya başlamıştı. Ian güldü, "Ama toprakla birlikte biz de döneriz, değil mi? Hepsi tek bir harekettir," dedi. Elini usulca Denis'in koluna koydu: onu susturmak için değil, uyarmak içinse hiç değil, salt nerede olduğunu (Provincetown'ın merkezinde) ve ne yaptığını (park yeri arıyordu) fark etmesi için. İnanılmaz bir kalabalık vardı; ara sokaklarda bile trafik tıkanmıştı; yayaların çoğu kollarını birbirinin omzuna atmış, şık yazlık giysili, saçları son moda kesimli eşcinsel erkeklerdi—trafik ışıklarına inat ya da aldırmadan, Denis'in arabasını tehlikeli bir biçimde sıyırtıp karşıdan karşıya geçiyorlardı.

"Onu dinlememekle suçluyor beni, hem de çok iyi dinlediğim halde. Ya da görmemekle, çok iyi gördüğüm halde. Bana acır gibi, hor gören bir bakışla baktığını 'görüyorum'; sanki, onu sevdiğimi, hayatımın, ne olursa olsun, onunkine bağlı olduğunu bildiği için yapıyor bunu; tutkudan değilse bile tembellikten—zaten bizim yaşımızda tembellik bile bir tutkudur, asla hafife alınmamalıdır—onun tuzağına düştüğümü anlamış gibi. Roberta'dan ayrı olmak ölüm olur benim için, hele artık"—Denis burada biraz duraldı, Ian'a bakmıyordu—"hayatımdaki başka şeyler de kalmadığına göre."

Ian eliyle işaret ederek, "Şurada bir park yeri var. Çabuk dönebilirsen—" dedi.

Ama çok geçti. Denis beceremedi ve köşeyi dönüp sokağın başında, girişinde ÖZÜR DİLERİZ: DOLU yazısı bulunan garaja doğru gitti.

"Lânet olsun," dedi girişte frene basarak. Geri geri gitti, başka bir köşeden dönüp devam etti. Monoloğuna kaldığı yerden devam etti, "Roberta'nın suçlamalarında haklı olduğu duygusu var aslında içimde, son zamanlarda pek iyi göremiyorum: yani gerçek anlamda görmekten söz ediyorum. Sorun sol gözümle ilgili, sorunun çoğu yani. Göz doktoruna gittim, şaşıtı kaldı: hipermetrop da değil, miyop da; aslında gözlerim oldukça iyiymiş, benim yaşımda

biri için—okuma gözlüğü gerekmiyor henüz, öyle arkadaşlarımız var ki, Vaughn örneğin, yıllardır çift odaklı gözlük takıyorlar. Sen de—öyle değil mi?—sen de çift odaklı takıyorsun, değil mi? Benim durumum farklı, sanki ara ara cisimlerin ışığı ve rengi çekiliyor, durmadan göğe bakıyorum, sorun oradaymış gibi, güneşin önüne büyük bir bulut gelmiş ya da güneş tutulmuş gibi. Derken pırıl pırıl bir ışık beliriyor, *bu* ışık işte, sanki fazla parlak baskılı bir fotoğraf gibi. Kabarcıklar, kıvılcımlar, boşluklardan oluşan bir örtü, kara delikler gibi—tek farkları ışıkla, kör edici bir ışıkla dolu olmaları, bir de... neyse. Merdivenlerdeyken birden merdivenler kayboluyor, ben hem var gibi görünen, hem görünmeyen tırabzana uzanıyorum; sendelediğim için filân değil, hayatının yüzde doksanı otomatiğe bağlı olduğu için; çoğumuz gibi ben de bir otomatik pilotum galiba; ama bunu *biliyorum* ve elim ayağım dolanıyor. Okurken bazan sayfa üzerinde yer yer boşluklar var gibi geliyor, yavaş yavaş sözcüklerle doluyor içleri; ya da yeterince hızlı okuyabilirsem, her zamanki hızımla, boş yerleri aşabiliyorum. Düşlerim bile etki altında kalıyor bazan," dedi Denis gülerek, "siliniyor kayboluyor, yoklara karışıyor. Daha saçma bir şey duymuş muydun hiç?"

Ian, "Ama göz doktoru seni şeye göndermedi mi, şeye—" dedi.

"Ah, evet. Tabii. Optalmoloğa. O aşağılığı da İşçi Bayramından sonra göreceğim. Ama bana yardımı olacağından kuşkuluyum."

"Neden öyle söylüyorsun?"

Denis çalımına omuz silkti. "Bana öyle geliyor işte."

Sonunda bir park yeri buldu, oraya kendisinden önce gelen, ama biraz açıktan manevra yapan Volkswagen'li genç bir kadının sırasını almıştı, Ian utandı. Bakkalda, içki satan dükkânda da işini hemen bitirmeye bakıyordu: hızlı ve güler yüzlüydü, oyalanacak halde değildi. "Sinirine gitmiyor mu bazan bu bitmez tükenmez alma, harcama, tüketme işi?" diye sordu Ian; böyle yerlerde uyarıcıların fazlalığından başı döner, hafif bir kendinden geçme duygusuyla savaşmak zorunda kalırdı. "Sürekli işlemlerden geçirdiğimiz yiyecek ve içecek seli, tıpkı kamışların yaptığı gibi. Pascal mıydı 'İnsan düşünen bir kamıştır' diyen, Aristoteles miydi yoksa?"

"Aristoteles, 'İnsan düşünen bir hayvandır' demişti."

"Düşünen hayvan, düşünen kâmiş, her ne haltsa. Sonuçta hepsi aynı şey."

Uzun, tarazlı saçlarını at kuyruğu yapmış bir üniversite öğrencisi olan kasiyer çocuk konuşmalarını dinliyor, kirpiklerinin arasından onları süzüyordu. Denis'in aldıklarını yazarken utangaç bir gülümsemeyle, "Benim en sevdiğim filozof Lûcretius'tur. 'Atomların yön değıştirmesi.' Elinde hiçbir alet yoktu, ama her şeyi biliyordu," dedi.

"Biliyordu," dedi Denis de heyecanlanarak. "O alçak biliyordu. Bizlere arada kalan boşlukları doldurmak dışında hiçbir şey bırakmadı."

Denis eve dönüşte arabayı kullanırken daha rahattı; işten söz ediyorlardı: Enstitüdeki haberlerden, güz ve kış sempozyumlarına katılmak üzere dışarıdan kimlerin geleceğinden; kimin nereye, ne yapmaya ve ne amaçla gideceğinden. Teneke kutularda Anchor Steam içtiler, Ian ilk kez tadıyordu bu birayı. Denis'in arabasının puslu bir havada bir düşte ilerler gibi yol alış çok hoşuna gidiyordu Ian'ın; bir düşün dışarıdan gelen seslerle kesintiye uğrayışı gibi duruş ve kalkışlarla, başka araçların araya girişiyle kesintiler oluyor, ama akışı bozulmuyordu. Günün ilk birasının etkisiyle, özellikle de hızlı içildiğinde, gözlerinin arasına vuran ok gibi keskin acı da hoşuna gidiyordu. Biradan mıydı, yoksa metalsi buzlu tadından mı? Merak etti. Roberta kumsalda bekliyordu onları. Karşısına çıkınca, gözleri gülümseyerek onunkileri bulacaktı.

Denis Washington'daki Arhardt Stratejik ve Uluslararası Çalışmalar Merkezinin—'insanın koltuklarını kabartan bir korkusuzlukla'—kendisini tavlama çalışışından söz ediyordu; savunma bütçesi, terörle savaş, nükleer stoklar, III. Dünya Savaşı ve benzeri konularla çoğu kez oldukça açıktan açığa ilgilenen, nereden para bulduğu belli olmayan kuruluşlardan biriydi bu: işleri, Ian'a kalırsa, generallere yordakçılık etmekti, bu tür kuruluşların kimilerinin parasal olarak Savunma Bakanlığınca desteklendiğini ya da kaynaklar oralara gitsin diye kurulduklarını bilmeyen yoktu zaten. Üüne gölge düşmeden önce ara ara Ian'a da geldikleri oluyordu, Arhardt Merkezinden—Georgetown ya da La Jolla ya da McInty-

re Merkezinden: sempozyumlara katılmak, danışmanlık yapmak, Üçüncü Dünya Ülkelerinde Nüfus Artışı gibi görünüşte akademik bölümlerde tam gün 'kıdemli uzman' olarak çalışmak üzere davetler almıştı. Kuşkusuz, liberal görüşlü bütün meslektaşları gibi Ian da bu davetleri kibarca geri çevirmişti.

Denis şimdi de kuru kuruya yakınıyordu, "Şu aşağılık herifler beni rahat bıraksalar keşke; meslek hayatımı profesyonel bir Joseph Baba olarak sona erdirmeyi düşünmüyorum hiç." Ian, "Ben de öyle," dedi, oysa bu konudan rahatsız olmuştu ve Denis'in ne söylemeye çalıştığını merak ediyordu. Denis'in mesleki açıdan hayâl kırıklığına uğradığını bilmeyen yoktu, Hazelton'da şansını kaybetmiş, ünlü Mellon Vakfında üst düzey bir görev için kendisiyle en az üç kez görüşme yapılmış, onda da hayâl kırıklığına uğramıştı: meslek hayatında hak ettiğini düşündüğü değeri kendisine vermeyenlere kinlenerek kesin, önemli, ama hepsi de akıllıca sayılamayacak kararlar aldığı bir dönemdeydi, aşağılanmış denemese de içten içe kırılmıştı.

"Benimle ilgin olduğu için," dedi Ian.

"Neyim?"

"Arkadaşlığın... Her neyse," dedi. "Başka bir şey düşünüyorum."

"Arhardt'dakileri bir-iki kez geri çevirmiştin, değil mi?" diye sordu Denis. "Ne öneriyorlardı, araştırma fonu mu? Yoksa idarecilik mi?"

"Hatırlayamıyorum," dedi Ian, "Pek üzerinde durmadım." Kendini beğenmiş, üstünlük taslar bir hava yaratmamak için sordu, "Senden ne istiyorlar? Renk katmanı mı?"

"Altı milyon dolarlık bir fonla yeni kurdukları fazlaca cıfcaflı bir 'Ekonobilimi' bölümü var," dedi Denis. "Adı bile anılmaz kuşkusuz. Disneyworld'e yakışır bir beyin takımı var orada; işleri, Savunma Bakanlığına, Başkana, daha kimbilir kime, yaltaklık. Telefonlarına yanıt vermiyorum artık; oraya gidecek olursam kendi yüzümü görmemek için aynasız tıraş olmam gerekecek."

Ian düşünceli bir biçimde, "O kadar da zor değil aslında *aynayla* tıraş olup kendinle göz göze gelmemek," dedi.

"Değil mi!" dedi Denis çekinerek. Anchor Steam kutusunu bitirdi, Ian'dan bir tane daha açmasını rica etti.

Bir dakika sonra, bu konuya girerken hep yaptığı gibi sakına sakına sordu, "İşler nasıl gidiyor, Ian?"—Ottinger'la yani. O işler."

Ian sadece her şeyin olabildiği ölçüde iyi gittiğini söyledi; Ottinger'ı seviyor, ona saygı duyuyordu, ama aynı saygıyı yasalara duyduğu söylenemezdi—düşmanca düzenlenmiş olan, ayrıntılarının sonu gelmeyen, insanı bunaltan, sıkıcı yasalara. Davadan baştan vazgeçmiş olmayı yeğleyeceğini söyledi; kararı yazgısına bırakmış olmalı. "Suçluluk ya da suçsuzluk kararı bir daha değiştirilemez bir karar olmayacak kuşkusuz," dedi Ian yalın bir sesle. "Kaybedersek, temyiz olasılığı her zaman için var."

Denis, "Gülünç olma: kaybetmeyeceksiniz," dedi.

Bir süre sessizce yol aldılar. Ian güneşten yanmış yüzüne vuran rüzgârdan hoşnut gözlerini kapadı—o sabah dalgalı denizde yüzmüştü, Grinnell'lerin güneş yağı beyaz, duyarlı cildini koruyacak kadar güçlü değildi—okyanusun kokusu ve yakıcı güneş hoşuna gitmişti. Yanında oturan arkadaşının varlığı da hoşuna gidiyordu: başka herhangi bir arkadaşı değil de Denis; inandırıcı olmasa da duyması müthiş rahatlatan, kısa, heyecanlı sözlerle ona moral vermişti. *Tasalanma*, sesler rahatlatmalı bizi, *her şey yoluna girecek*, denmeli bize, *yalnızca bir an üzecek seni bu: dayan!* Sevgi dolu küçük fısıltılar: *Bize güven.*

Ian gözlerini açtı, "Neredeyse suçlu olduğumu itiraf edecektim. Kurtulmak için, sorgu sırasında. Bunu duymuş muydun?" dedi.

"Duydum," dedi Denis, "bence aklın başında değilmiş."

"Onlar da öyle sandılar. Ama pazarlık yoluna gidebilirdik; pazarlık ne demek biliyorsun; kabul etmediğin bir suçlamanın yerine daha hafif ceza gerektiren bir suç kabul etmek, ceza hukuku sisteminin kurtuluşu: kasıtlı cinayet suçundan kurtulmak için, kasıtsız cinayet suçunu kabul etmek, kasıtsız cinayet yerine kişiye saldırı suçunu, zina yerine ırza geçmeyi. Ama Nick Ottinger suçsuz olduğumu ve bunun duruşmada kesinlikle kanıtlanacağını söylüyor; ortada işlenmiş bir suç yok, dolayısıyla 'bir kuşku gölgesinden öte' kanıtlanacak bir şey de yok diyor. Yani o umut var. Hep o umut var. Yani nesnel olarak söylemek gerekirse," diye ekledi, "Ben suçsuzum."

"Yasalarınıza göre 'suçsuzsun', 'suçun kanıtlanana kadar.'"

Denis yanıt vermedi; Ian'ın dalga geçişi sınırlarına dokunmuştu belki de; Ian McCullough'nun sevmediği bir özelliği idi bu. Biraz durakladıktan sonra sordu, "Hep bunu mu düşünüyorsun?"

Ian, soruyu bir an bile düşünmeden yanıtladı, "Evet. Elbette."

"Başka şeyler düşünürken bile herhalde," dedi Denis akıl yürüterek.

Ian, "Evet, başka şeyler düşünürken bile," dedi.

"Cehennem gibi bir şey doğrusu," dedi Denis.

Ian düşünceli düşünceli konuştu, "Duruşma var, Glynnis var öte yandan: ölümü, gömülüğü. O kaza gecesine kadarki evlilik hayatım. Aslında o geceye kadarki bütün hayatım. Şu ana kadarki." Elini kapının pervazına, camın inik olduğu yere dayadı; metal elini yaktı. "Başka her şey yeterince gerçek, başka herkes," dedi kızını ve Roberta'yı düşünerek, "ama bir tür engel onları benden ayırıyor: dev gibi yekpare bir cam. Bu kez camı kırmak istemiyorum."

Denis, yazlık evleri kumsala bağlayan, tekerlek izleriyle dolu kumlu yola girdi, Ian konuşacak yalnızca birkaç dakikaları kaldığını çok iyi bildiği için haftalardır söylemek istediklerini hızla söyledi; büyük jürinin tutanaklarının çoğunu Ottinger'le birlikte gözden geçirdiklerini, tanıkların listesini gördüğünü, ifadeleri okuduğunu; Denis'in kendisi için söylediklerinden çok etkilendiğini. Denis, "Tanrı aşkına Ian, senin için herkesçe bilinmeyen ne söyledim ki?" dedi.

"Yine de," dedi Ian, "bu durumda..."

"Ben hiçbir durum filân bilmiyorum," dedi Denis ona bakarak, "ama lütfen akli başında herkesin senin için söyleyebileceği şeyleri söyledim diye bana teşekkür etme." Yüksek sesle ve kaygılı konuşuyordu. "Eminim o aşağılık Lederer tarafından sorguya çekilen ve duruşmada seni savunmak için ifade verecek olan herkes benim söylediklerimin aynısını söylemiştir. Tanrı aşkına büyütme bunu; kapatalım artık lütfen. Unutuyorsun herhalde..."

"Efendim? Unutuyor muyum?"

"Kim olduğunu."

Aynı günün ilerleyen saatlerinde Grinnell'ler, Ian ve Cambridge'den gelmiş kimi konuklar kumsalda içki içmişlerdi, konukla-

rın arasında Ian'ın daha önce karşılaştığını sandığı tatlı bir çift de vardı, gerçi nasıl karşılaştıklarını kesinlikle hatırlayamıyordu: adam serbest çalışan bir biyografi yazarı olarak tanıtılmıştı kendisini, çok daha genç olan kadın da ressam ve fotoğrafçı olduğunu söyledi, Ian herkesi güldürmüştü, Denis acayip sesler çıkararak gülmüştü; Ian'ın tek yaptığı şey aydın çevrelerdeki 'değişen itibarıyla' biraz dalga geçmekti. "İşin en iyi tarafı," demişti, "artık hemen hemen hiç kimse benden referans mektubu istemiyor; ördekçiklerin hepsi paytak paytak dağıldı."

Denis de eklemişti, "*Benim ördekçiklerimse, sağ olsunlar, ben paytaklayarak gidene kadar başımdalar.*"

Hepsi gülmüşlerdi, hava (belki) biraz değişti diye rahatlamışlardı; Roberta dışında, o elindeki uzun buzlu kadehe bakarak gülmüştü, Denis'in içine yarım ay biçiminde kesilmiş bir limon dilimi attığı, sodaya çok benzer, köpüklü, sade bir içki vardı kadehte...

"Benden kaçırıyorsan, yani benimle yalnız olmaktan," dedi Ian, "çok iyi anlıyorum. Seni utandırmak istemiyorum, anlıyor musun? Benden..." Durdu; ne demeye çalıştığını çıkaramadı, Roberta'nın mutfağında uzun, yuvarlak omuzlu, biraz fazla cılız, kendinden emin bir delikanlı gibi duruyordu. Haki şort ve yeni yıkanmış, üzerinde biraz bol duran beyaz bir tişört giymişti; kuştüyü gibi ince, açık renk tüylerle kaplı, ince bacakları, kemikli dizleri bu sağlıklı, güneşli deniz kenarı dekoru içinde fazla soluk kaçırıyordu. "...*benden nefret etmeni hiç istemiyorum.*"

Roberta sinirli bir biçimde güldü, ardından ona gülümsedi ya da gülümsemeye çalıştı, boynundan yanaklarına kadar doğuştan kalma bir leke gibi kızarmıştı. "Senden nasıl nefret edebilirim? Sen bizim en yakın dostumuzsun. Sen ve Glynnis, Denis ve ben..." dedi. Onun da sesi zayıfladı; ikisi gülümseyerek, sıkılganca, tuhaf bir mutlulukla bakıyorlardı birbirlerine, sanki ufak bir uçurumun iki ucundaydılar, oysa dışarıdan, kumsaldan bağırtilar, gülüşmeler geliyordu—Denis'in önayak olmasıyla bir voleybol maçı başlamıştı, zaten voleybol ağı vardı, biraz gevşemiş ve yıpranmıştı, ama iki uçtan gerdirilince hallolmuştu, yeterli sayıda oyuncu da vardı; uzun cumartesi günü sona ererken birkaç arkadaşları daha çıkagel-

di. Ian'ın yüreği deli gibi atmaya başlamıştı. Neden yapıyorum bunu, neler diyorum? Neden buradayım? diye düşündü.

Ian, Roberta'nın peşisıra eve kadar yürüdü, artık başka şeylerden söz ediyorlardı, Ian, olabildiğince doğal bir biçimde yeni konular açıyordu—Ian'a kalırsa, deneyimli bir konuşmacının zorlama doğallığıydı bu, konuşma sırasında bir hata yapmış da hiç bizontuya vermeden sürdürüyor gibiydi—Denis'in uğradığı hayâl kırıklıklarından mesleksel doyumsuzluklardan kaynaklanan ve Ian'ın da kendini biraz sorumlu hissettiği durumundan söz ediyorlardı; Denis'in biraz da kendisiyle olan arkadaşlığı yüzünden zarar gördüğü kanısındaydı Ian, bu konuda ne yapacağını bilemiyordu.

"Ciddi misin?" diye sordu Roberta ona bakarak. "Ciddi olmazsın."

"Hem de çok ciddiym."

"Bu konuda konuşmak istemiyorum, çok saçma bu," dedi Roberta. "Denis'in kendisine hayran olan insanların bile ona iyi işler vermeyi düşünmemelerine neden olacak özellikleri, yeterince özelliği yok mu sence? Yakın ilişkilerde nasıldır bilirsin."

"Aleyhimde çok şey söylendiğini biliyorum, duruşma başlayınca—"

"Neden bunu aklından çıkarmaya çalışmıyorsun! Burada bizimlesin işte. İşçi Bayramı tatili; ve "—kumsala, okyanusa, göğe doğru hayranlığını gösterir gibi bir işaret yaptı—"bambaşka bir dünya burası. Ya da biz öyle görmeye çalışıyoruz."

"Keşke yapabileceğim bir şey olsa," dedi Ian; "Hepinizi öyle tuhaf bir duruma soktum ki. Enstitüdeki meslektaşlarımı da—"

"O mu söyledi bunu?"

"Denis mi? Tabii ki hayır."

Roberta inanmamış gibi kuşkuyla baktı. "Kusursuz değildir, bilirsin."

Ian yeniden mutlu bir biçimde güldü. "Ben öyle olduğunu sanıyordum!"

Bir süre başka şeylerden söz ettiler, Ian kızaklarla karlı bir tepeden aşağı kayan çocuklara benzetti hallerini. Sonunda Roberta Ian'a o sakındığı kısa soruyu sordu, nasıl gidiyor işler? Ian da Roberta'ya onun işlerinin nasıl gittiğini sordu; dışarıdan, bir fon müziği gibi, voleybol oynayanların çığlık çığlığa gülüşleri geliyordu,

içerideki ciddi havayla karşılık oluşturarak onu dağıtıyordu. Ian'ın yüreği rahatsız edecek kadar hızlı atıyordu; Roberta da fazlaca soluk soluğa görünüyordu, yüzü al al, gözleri mahçup, buğulu yine de pırıl pırıldı, o haliyle bile aralarındaki uzaklığı koruyordu. Ian bu yarı sarhoş yarı ayık ruh haliyle Roberta Grinnell'e söylese ne tuhaf, ama ne kadar da iyi olurdu, diye düşündü, onu sevdiğini, onun için hayatını verebileceğini ve—eğer evli olmasaydı, onunla evlenebileceğini—ah, ne büyük mutlulukla, ne seve seve yapardı bunu!—kiralık bir yazlık evin mutfağında, bir sürü mutfak eşyasının arasında yapmalıydı o aşk ilanını: lavaboda kirli kapacak, tezgâhın üzerinde bir sürü, atılabilir kaplar içinde adlı adsız bir sürü şey, yiyecek içecek, yemek artığı. Ortada kahvaltıdan kalma bir yağ kokusu vardı, öğlen yenen istiridyelerden kalma koku, fırında pişen kurabiyelerden gelen koku—hiç aç olmadığı halde ağzı sulandı Ian'ın.

Ian sinirden bir sigara yaktı, Roberta'nın o helezonlanan ince dumana aldırmadığını gördü, neden sonra dumanı eliyle dağıtır gibi bir hareket yapınca Ian sigarasını hemen söndürdü. "Glynnis'in sigara içmesinden hep nefret etmişimdir," dedi. "O da nefret ediyordu tabii ve bırakmaya çalışıyordu."

"Dediklerine göre kadınların bırakması erkeklerden daha zor oluyormuş," dedi Roberta. "Doğru bu bilmiyorum."

"Freud da ağız kanserinden öldü baksana..."

"Evet, biliyorum! Ne kadar—"

"Acıklı."

"Üzücü."

Hızlı hızlı konuşuyorlardı, Roberta sanki Freud dostlarıymış da iyiliğini istiyorlarmış gibi lâfı sürdürüyordu. "O lânet pipoyu bırakamamış, hem de geçirdiği çene ameliyatlarına karşın! Pipo tutkusu bir anlamda hayat tutkusundan daha fazlaymış. Böyle bir şey nasıl olabilir hiç anlayamamışımdır, ama artık..."

Ian ne yapacağını bilemeden acı acı güldü. "Ya, doğru. *Evet.*"

Voleybol oynayanlar içlerinden birinin kötü vuruşunu yuhalıyorlardı, sonra da başka birinin başarılı ya da şanslı bir vuruşunu alkışladılar, Roberta, Ian'ın sigara içmesine, eğer gerçekten içmek istiyorsa, aldırmadığını söyledi, Ian da aslında istemiyorum, dedi, berbat bir alışkanlıktı ve yakında bırakmayı düşünüyordu.

Sonra bir süre Bianca'dan söz ettiler, bir süre de Grinnell'lerin oğullarından; Ian fırının saatine baktı, tıkr tıkr çalışıyordu, sekiz dakikası vardı, derken beş dakika... Roberta "Onun yerini alamam biliyorsun, istediğin bu galiba," dedi, Ian duymamış gibi yaptı, ama pek inandırıcı olmadı, Roberta aynı ses tonuyla, suçlu suçlu, hızla devam etti, sanki baştan beri konuştukları ya da asıl demeye çalıştığı buymuş gibi, "Denis açıklamama gerek olmadığını söyledi, ama açıklamalıyım, büyük jürinin tutanaklarını gördüğünü, ifademi okuduğunu biliyorum, duruşmada da aynı şeyleri söyleyeceğim, çağırırlarsa tabii, Denis mutlaka çağrılacağımı söylüyor, o korkunç adam, o kurnaz tilki davaya yarayacak hiçbir şeyi elden kaçırmaz diyor. Biliyorsun ifadem alındı, hepimizin ifadesi alındı, başka seçeneğimiz yoktu... galiba böyle durumlarda insan hakları işlemiyor... bunu bilmiyordum... Ben herhangi bir şeyle suçlanmadığım ve söylediğim hiçbir şey beni suçlamak için kullanılmayacağı için Beşinci Madde'den yararlanamadım. Zorbalık bu değil mi; onlara da söyledim bunu, o korkunç adama, Lederer'e ve yardımcılara. Orwell'in 1984'üne benziyor bu, dedim ona, polis kafataslarımızın içine kadar girebileceği düşüncesine yani."

Durdu, soluk aldı; Ian'a dokunacak, ellerini tutuverecek gibi bakıyordu, daha önceki masum günlerde olsa yapardı, hiç kuşkusuydu yoktu Ian'ın bundan, evin girişinde ona sarılmadan, ne dilendiyse—sevgiydi galiba—dilenmeden önceki günlerde.

"Anlıyorsun değil mi Ian, Glynnis'le yaptığım konuşmayı, o son konuşmayı onlara anlatmaktan başka çarem yoktu, sorularına elimden geldiğince dürüst yanıtlar vermekten başka seçeneğim yoktu, dostluk hatırına yalan ifade veremezdim, seni... seni çok sevmeme karşın, Denis de, ben de arkadaş olarak çok seyeriz seni, en eski, en sevgili dostumuzsun—"

Roberta'nın sesi kırıklaştı, Ian hemen, "Tabii biliyorum," dedi, ellerini istemeden yalvarı gibi kaldırmış, zoraki gülümsüyordu. "Elbette. Elbette biliyorum."

Roberta büyük jüri önüne çıkmanın zorluğundan söz etti, kendisine yöneltilen sinsi, hain, haksız ve acımasız sorulardan, Ian'ın tahmin edebileceği gibi, bütün dostları nasıl gerçek Ian'ı yansıtmaya çalışmışlarsa kendisinin de buna çalıştığından: Glynnis ile onu, evliliklerini, aile hayatlarını, toplum içindeki yerlerini. Bu-

na çabalamıştı işte ve iddia makamının izin verdiği ölçüde de başarmıştı. Duruşmada savcı da soru yöneltecekti tabii, duruşma salonundaki herkes, onun aleyhte değil, lehte, hatta 'destekleyici' bir tanık olduğunu hiçbir kuşkuyla yer kalmayacak biçimde anlayacaktı. Bütün dünyaya onun ne kadar iyi bir adam olduğunu anlatacaktı: uygar, yumuşak, eli açık, kibar, iyi.

Ian dinliyor, başını sallıyordu, yüzü al al, bakışları çakmak çakmaktı; evet biliyordu, evet anlıyordu, evet elbette elbette, ama beni kocanın bana olan 'sevgisinden' ayrı bir sevgiyle sevme umudum yok mu—Hiç umut yok mu? Hiçbir umut?

Derken fırının saati çaldı ve Ian kurabiye tepsisini çıkarma işini üstlendi, ama aptal gibi, hep yaptığı gibi tutacak kullanmayı unuttu. Roberta küçük bir çığlık atarak onu durdurdu ve Glynnis'in yaptığı gibi işi kendisi üstlendi.

Ian, "Çok hoş kokuyorlar," dedi, Roberta da "Pavurya var, kıyılmış mantar, sosis, bir tane ister misin? — hayır, dur, çok sıcak," dedi, fırından çıkardıklarını tepside alıp tabağa koydu.

Ian izlerken yine, "Enfes kokuyorlar gerçekten, harika bir aşçısın sen," dedi, Roberta dalga geçiliyormuş gibi baktı ve "Bunları ben yapmadım tabii ki, satın aldım, ben Glynnis gibi su katılmamışlık meraklısı değilim."

Ian biraz bekledi, birkaç dakika önce de söylediği gibi Roberta'nın o hafta sonu kendisinden kaçtığını fark ettiğini söyledi, onu suçladığı yoktu, kendisinin neler umduğunu, ona karşı neler hissettiğini bildiği için yapıyordu herhalde—tam burada Roberta sözünü kesip bütün bunları Ian'ın bildiğinden çok kuşkulu olduğunu söyledi: korkunç bir baskı altında olmalıydı, Glynnis'in ölümü ve bütün olanlardan sonra gerçekten ne hissettiğini bilemezdi, bilmesi de beklenemezdi. Ian, dudakları çatlamış gibi kupkuru gülümsedi, ona duyduğu sevgi ve saygıyı hayatında hiçbir şeye duymadığını söyledi, ama bunu böyle apaçık söylemekle onu mahcup ettiğinin de farkındaydı. "Bir insanın sevemeyeceği biri tarafından sevilmesi kadar kötü bir şey olamaz," dedi, acaba doğru muydu bu, neden böyle bir lâf etmişti bilemiyordu, bu sözleri edecek bir şey geçmemişti ki başından? Sevgi üzerine bütün bildikleri, sevginin kendisi de içinde olmak üzere Glynnis'den duyduklarından mı oluşuyordu?

Roberta, "Bence şu an bunlardan söz etmeyelim Ian, bunları konuşmanın zamanı değil," dedi.

Ian, "Bütün söylediklerim sadece seni sevdiğimi anlamam için, senden herhangi bir karşılık, bir yanıt, hatta... hatta sakın ve ölçülü bir ret yanıtı bile beklemediğimi sanmanı istemiyorum." Ardından gülümsedi, bu kez gözleri gerçekten yaşlarla doldu, Roberta bakışlarını kaçırdı, çok derinden ve samimi olarak etkilenmiş görünüyordu, Ian, sözünü kesmeden dinleyeceği umuduyla sürdürdü, "Korkarım bunun bir tür duygu şantajı olduğunu düşünüyorsun. Lütfen öyle düşünme! Sana karşı duyduklarım olabildiğince beklentisiz, fakat itiraf ediyorum ki—işte söylüyorum—aklımdan hiç çıkmıyorsun," artık titremeye başlamıştı sesi, hızlı hızlı konuşuyordu, Roberta'nın elini, iki elini birden ellerinin arasına alma cesaretini buldu birden, Roberta kımıldayamasın diye yapmıştı sanki bunu; dinlesin diye. Roberta karşı koymadı, ama ellerinin sımsıkı kavrayışına da karşılık vermedi. Ellerimiz ne kadar da sıradan eller gibi, diye düşündü Ian; her şey ne kadar da sıradan aslında; kumsalda bir köpek kulak tırmalayan acı bir havlama tutturmuştu, voleybol oynayanlar kendilerini oradan oraya atıyorlardı—Ian güneşlikli pencereden görebiliyordu onları, Denis'i uzaktan, görüş alanının içinde tutuyordu hep—tepsiden çıkarılan sıcak kurabiyelerin, buram buram kokusu geliyordu.

Biraz sonra Roberta ellerini çekti, ama gitmedi. "Sana dürüstçe bir şey sorabilir miyim, Ian?" dedi.

"Evet? Nedir?"

"Sigrid Hunt ile ilgili."

Ian duraladı. "Çok gerekiyorsa sor."

"O zaman kalsın," dedi Roberta vazgeçerek. "Sormam şart değil."

Dışarıya, konuklarına götürmek üzere tabağı aldı. Ian kurabiyelerin tadına bakmak istemez miydi? Ian da gözleri buğulu, dimdik, kaşları çatık, kibarca, "Hayır, sağ ol, aç değilim," dedi, Roberta, "Eminim açsındır, öğleden sonra yüzmüştün değil mi?" dedi, Ian boynunu bükerek kurabiyelerden bir tane aldı, ucundan ısırdı, ne yaptığının ya da yediğinin farkında bile değildi, ama çok nefistti.

Gülümseyerek, "Bize karşı hep fazlasıyla iyi davrandın," dedi.

Böylece İşçi Bayramı tatili bitti. Tıpkı parmaklarının arasından kayıp giden kumlar gibi.

Ertesi gün erkenden, öğle yemeğinden önce, yola çıktı, sonunda hava açık ve bulutsuzdu, harikaydı, okyanus hiç bu kadar güzel görünmemişti: göz alabildiğine uzanan mavi dalgaların tepeleri dağlardaki kar gibi bembeyazdı, güze özgü esintiye, balıksı, tuzlu bir koku karışıyordu. Denis bir gün daha kalması için üstelendi, Roberta da öyle, neredeyse yalvarır gibi bir bakışla hiç olmazsa öğle yemeğine kalmasını istedi. Fakat Ian, Denis'in elini dostça sıkıp Roberta'ya da her zamanki gibi çabucak, kibarca kucaklayıp konukseverlikleri için teşekkür etti: hâlâ yumuşamamıştı Roberta, o günkü gibi gergindi, dudaklarının sıcaklığı Ian'ın yanaklarını yaladı. Ian arabasının penceresinden el sallayarak uzaklaştı. Grinnell'ler de ona el salladılar, derken elleri indi, fakat arkasından bakmayı sürdürdüler, dikiz aynasından görebiliyordu onları, sonra görüntü iyice geride kaldı, birbirlerini gözden yitirdiler.

6

O sonbahar Ian, Hazelton'a yirmi dakika uzaklıkta Newburgh'deki Short North Rehabilitasyon Merkezinde gönüllü olarak çalışmaya başladı. Pazartesi ve perşembe akşamları yetişkinler için okuma-yazma programında ders veriyordu; dersin adı Anadili İngilizce Olanlar İçin Ek İngilizce olarak geçiyordu.

Short North'da, anlayabildiği kadarıyla, kimse onu tanımıyordu, adı hiçbir şey ifade etmiyordu, derisinin rengi onu öğrencilerden ayırıyordu—orta yaşlı üç siyah kadın, soyguna teşebbüs ve saldıırı suçlarından Sing Sing'de yatan ve özel izinle gelen bir siyah adam vardı—kendisi gibi gönüllü çalışanların da çoğu siyahtı. İnsanlar orada ona baksalar da, kimi zaman dalgın dalgın gözlerini dikseler de biliyordu ki tanınmıyor.

Ian'ı o programa sürükleyen nedeni sormak birinin aklına gelse gerçeği söyleyecekti: nedenini bilmediğini. Hazelton Halk Kütüphanesinin ilan panosunda rastlantı sonucu okumuştı; boş saatlerini dolduracak, zamanını geçirecek iyi, yararlı, toplumsal bir şey gibi görünmüştü. Hapiste, demişti içinden, hapse girecek olur-

sa, bu tür programlara katılacak, suçlulara okuma, hatta yazma öğretecekti.

Kimse sormamıştı. Fakat her olasılığa karşı yanıtı hazırды. Ekim sonunda duruşma başka bir tarihe ertelendi: 11 Ocak'a.

Takvimde günleri çizip duran Ian, hiç bitmeyecek, diye geçirdi içinden. Hatta başlayamayacak bile.

Sigrid Hunt'ın geri döndüğüne ilişkin bir söylenti vardı. İddia makamının tanığı olacaktı; savunmanın tanığı. Onu bulmak için gizlice özel dedektif tutan Nicholas Ottinger, Ian'a söylentilerin ne yazık ki dayanaksız olduğunu söyledi. "Kadının şu an hayatta olmaması bile olası," dedi sakına sakına, sanki *ölü* kelimesini Ian'ın sinirleri kaldırmayacakmış gibi. "Fakat cesedi de bulunmayacak galiba," diye ekledi.

Ian içten içe ürperdi, fakat hiçbir şey söylemedi. Ottinger neden böyle gözünün ta içine bakıyordu? Ne demesi gerekiyordu? Sigrid Hunt'ı *kendisinin* öldürmediğini ve kimin yaptığını da bilmediğini mi?

DURUŞMA

1

Ian duruşmayı kafasında aylar boyu öyle sık ve gerçeğe yakın canlandırmış, hatta düşlerini görüp durmuştu ki, ilk gün, şubat sonunda karlara boğulmuş olan o sabah—Ottinger bir kere daha erteletmeyi becermişti, çünkü—olanların çoğu ona tam olarak anınsanamayan bir rüya gibi geliyordu: ara ara sıkıcı, sinir bozucu, sonu belli ve tutarsız bir düş. İddia makamının davaya nasıl başlayacağını biliyordu, fakat duruşmanın düzensiz akışı içinde olacaklara hazırlıklı değildi: gecikmelere, yanlış başlangıçlara, çeşitli kesintilere—aslında bunların çoğu kendisine bağlıydı, çünkü Nicholas Ottinger salıverilmiş bir boğa gibi yılmadan saldırmakta, ayağa kalkıp itirazda bulunmakta, yasa maddelerini, uygulamalarını, gerekçelerini sıralamakta hiç gecikmiyordu. Ian kalabalık bir mahkeme salonu görmeye hazırlıklıydı, ama yargıç kürsüsünden gelebilecek bunca tutarsız tepkiye hazır sayılmazdı; görevinin ona verdiği yetkiye yetecek kadar, ama ancak yetecek kadar, akıllı görünen Yargıç Benedict Harmon'ın önceleri ilginç, daha sonra hayâl kırıcı olan açık yürekliliğine yapmacıksızlığına da öyle. ("Benedict Harmon ikinci kalitelerin en iyisidir," demişti Ottinger Ian'a, "bu da daha geniş bir bağlamda epeyce iyi demektir.") İddia makamının davayı kendisinin aleyhine geliştirmesine hazırlıklıydı, ama Samuel S. Lederer'in tiyatroyu, yinelemeli, son derece alaylı gösterisine hazırlıklı sayılmazdı. Kamu görevlisinin bütün kötülöklere karşı aman tanımaz uyanıklığının altından belli olan bayağı ruhluluk ve yalana. Hepsinden de öte savunmaya ayrılan masada, avukatının yanında etiyle kanıyla, oturacak olma düşüncesine alışamıyordu, giderek daha fazla düşünüyordu bunun gereksizliğini, akıllı almıyordu, sözde bütün bu dava kendisini kurtarmak içindi ve yaşalar önünde kendisine yüklenen ikinci dereceden cinayet suçuna karşı 'suçsuzluk' istemiyle yargılanıyordu. Beni yok sayarak yargılıyorlar, diye düşünüyordu.

Hemen arkasındaki sırada Bianca oturuyordu; onun yanında da Glynnis'in kızkardeşi Katherine. (O aralar Ian McCullough ile tek kelime konuşmak istemiyordu.) Mahkeme salonu tanıdık yüzlerle doluydu: arkadaşları, tanıdıkları, Ian'ın gözlerinin hem kaygıyla aradığı hem de utançla kaçtığı meslektaşları. (Yüzlerden biri Meika Cassity'ye aitti, dudakları kıpkırmızı, solgun yüzü porselen gibi pürüzsüzdü.) Kiliseyi andıran bu mahkeme binasının ikinci katındaki duruşma salonunu dolduran kadınlar ve erkeklerin çoğu Ian McCullough'ya yabancıydı, kuşkusuz Glynnis'i tanımıyorlardı. Kim bunlar, diye düşündü Ian, insanın iliklerini donduran bu buz gibi havada neden sabah sabah kendilerini zorlayıp buraya gelmiş, onu izlemek üzere sıraları doldurmuşlardı: sırf duruşmasını izleyebilmek için. Onu görmekle ne geçiyordu ellerine?

Olay yeri ve kalabalık Ian'a Glynnis'in Unitarian Kilisesindeki cenaze törenini hatırlattı. Karısının tabutunun bulunduğu yerde şimdi Ian kendisi oturuyordu; o sade fakat zarif törenin nedeni ölüm, yaşamın ölüme dönüşümüken, bu uzadıkça uzayan, durmadan kesintiye ve değişikliğe uğrayan, ilkinin tam tersi kaba törenin nedeniyse cezalandırmaktı, cilâsız tahta zemine, pencere pervazlarındaki toza, kire kadar işlemişti bu hava. Çünkü ülküsel anlamda adalet salt cezayla ölçülebilir, diye düşündü Ian. Cezasız adalet olmaz.

New York'un Cattaraugus ilçesinin merkezinde, Hazelton'a yarım saatten biraz fazla uzaklıkta, manzaralı bir kır yolunda bulunan Cattaraugus ilçesi mahkeme binası Eski Yunan tarzının çok moda olduğu günlerde yapılmıştı: iri granit sütunlar, tepelerinde korint tarzı çıkıntılar; sayısız granit basamak; görkemli bir sütunlu giriş; içerideyse görkemli bir giriş salonu ve önünde yine pürüzsüz taş basamaklarla kıvrılarak ikinci kata ulaşan, malikânelere yaraşır görkemli bir merdiven Işıklandırması ve havalandırması yetersiz olan iç bölüme girer girmez tuhaf bir biçimde ağır başlı ve kakofonik bir mekânda buluyordu insan kendini: çünkü akustik rezaletti, sesler, yüksek sesle konuşulup da duvardan duvara yansıdığında bile anlaşılmıyordu. Binanın modası çoktan geçmişti, büsbütün yıkılmasa bile acilen yenilenmesi gerekiyordu—normal koşullarda olsa Ian, bir mimarın duygudan arınmış gözüyle bakmaya çalışırdı bütün bu iddialı mimari ucubelere—bina kapısından içeriye

girenlerde biraz korku ve saygı uyandırıyor. Bu mermer sütunlu, yüksek tavanlı, bol pencereli mahkeme salonu, meşe sıraları ve lambrileri, önünde Amerikan adaletinin sembolü olan solmuş, yıpranmış yine de görkemli Amerikan bayrağı bulunan yüksek yargıç kürsüsüyle insanın adını koyamadığı bir azamet taşıyordu: her ne kadar oraya dışarıdan gelenler cüce, orada oturanlar, hiç değilse en yüksek mevkilerin sahipleri devdiyseler de. Kadınların çalıştığı, erkeklerin yönettiği tipik bir küçük Amerika.

Ian binaya kızı ve tabii Nick Ottinger ve Ottinger'ın genç yarımcısıyla birlikte girerken, hiçbir şey hissetmemeye kararlı olduğu halde derin bir acı ve kaygıya kapıldı, hayâl kırıklığı duydu, yazgısı bu binada çizilecek olabilirdi, ama kendisiyle bir ilgisi yoktu: işlediği cinayetin, suçun, hatta cezasının ne olduğunu tanımlamayacaktı.

Bir gece önce Cassity'lerde Meika sanki kendini zorunlu hissetmiş gibi elini Ian'ın koluna koyup parmaklarıyla son derece güçlü sıkarak şöyle demişti, "Yapılacak şey ne, biliyor musun, onlara karşı koymak; o lânet yetkilerine karşı koymak; üçümüz birlikte atlayıp gitmeliyiz, uzak bir yere, Majorca ya da Rio örneğin. Rio'ya gittin mi hiç? Gittin mi? Harika değil mi? Doğru yerlerde dolaşırsan."

Karışıklık ve tartışmayla geçen dakikalar da içinde olmak üzere bir sürü gecikmenin ardından duruşmanın başlaması öğleden sonraya ertelendi—iddia makamı tarafından mahkemeye gösterilecek bir belge yanlış bir yere gönderilmişti ya da kaybolmuştu—duruşma sonunda resmen başladı. İkinci dereceden cinayet suçlamasıyla *New York Eyaleti Kamu Yararı-Ian J.McCullough* davası, mahkeme mübaşiri tarafından 26 Şubat 1988 günü saat 10.35'de ilan edildi. Savcı kendini tanıtmak üzere öne çıktı, savunma avukatı da kendini tanıtmak—ve yöneltilecek suçlamalara karşı müvekkilinin 'suçsuzluk' istemiyle yargılanmasını talep etmek—üzere öne çıktı. Yargıç Harmon'ın kürsüsü önünde Ian'ın katılmadığı uzun bir görüşme oldu: gerçekten de normalin üzerinde uzun süren bir görüşmeydi. Ardından tekleyen bir motora sanki tekme atılmış, motor çalıştırılmış gibi işlemler, yeniden başladı ve jüri üyeleri—hepsi beyaz derili, çoğu orta yaşlı yedi erkek, yedi kadın—tiyatroya bir geçitle içeri alındılar, jüriye ayrılan sıralarda yerlerini aldılar. Ian

McCullough'ya baktılar, Ian McCullough da yüreği güm güm atarak kaygıyla baktı onlara. Nick Ottinger bu jürinin seçilebilmesi için çok uğraşmıştı besbelli; savunma avukatı olarak bu adamlarla kadınların hiçbirinin Ian McCullough'ya 'gizliden' bir düşmanlık besleyen kişiler olmamalarını sağlamak için elinden gelen her şeyi yapmıştı.

İşte başlıyor, diye düşündü Ian.

Gazetecileri gördü, erkekli kadınlı bir müfrezeiy andırıyordu, uzakta uzun bir masanın gerisinde iki sıra halinde ikinci bir jüri gibi dizilmişlerdi; o kadar zaman beklemenin gevşekliğine karşın yeniden derlenip toparlanıp kalemlerini ellerine aldılar. Ian birden kendini doktorunun odasına yıllık olağan denetime gelmiş gibi hissetti—incebarsak kanseri için tahlil yapıldığı gün nasıl korkmuştu—o kadar uzun beklemişti ki kaygısı körelmişti. O zaman iç organları için duyduğu korkunun yerini uyuşmuşluk, tepkisizlik almıştı. Yani hemen hemen.

Ian o gün için artık başka birine aitmiş gibi bol gelen koyu gri ince çizgili takımını yeleksiz giymişti. Bu takımı Glynnis yıllar önce ne olduğunu çoktan unuttuğu önemli bir olay için seçmişti. Bianca da geçenlerde Nick Ottinger'a sorduktan sonra bu dava için çıkarmıştı. Sade kol düğmeli beyaz bir gömlek, rengi de kumaşı da ağır bir kravat ve cilâlı ayakkabılar. Saçları neredeyse bütünü kırışmıştı, tepelerden de dökülmeye başlamıştı—aynada ansızın kendisiyle göz göze gelince, *Kim* bu adam? diye düşünür olmuştu artık Ian—saç tıraşı kusursuzdu, ne çok uzun, ne çok kısa—Ian büyük jürinin tutanaklarını önceden gördüğü için iddia makamının kendisine yönelteceği suçlamanın niteliğini ve Samuel S. Lederer'in açış konuşmasında kendisi için aşağı yukarı neler söyleyeceğini biliyordu; yine de böyle halka açık bir yerde oturup yirmi altı yıllık karısının ölümüne 'kasten' neden olmakla, sanki kafasına bir balyoz indirip öldürmüş gibi 'kasıtlı ve acımasız' bir hareketle kafatasını kırarak öldürmekle suçlandığını duymak cesaret isteyen bir işti. "Bu basit bir davadır;" demişti Lederer. "Şehvet, tutku ve barbarca bir bencillik davası." Sesini tiyatrolara özgü bir tonlamayla alçaltmıştı; salt dalgın dalgın kendisini izleyen, dikkatlerini toplama çabasıyla neredeyse hipnotize olmuş jüri üyelerine değil, mahkeme salonundaki herkese sesleniyordu. Ian bir-

den midesinin bulandığını hissetti, hasta gibiydi. Dayanamayacağım, diye düşündü.

Sanık McCullough'nun, Lederer devam ediyordu, karısının ölüp ortadan kalkmasını istemek için çok özel bir nedeni vardı: genç bir kadınla, 'yarı yaşında bir genç kadınla' evlilik dışı bir ilişkiye girmişti. McCullough, Bağımsız Sosyal Bilim Araştırmaları Enstitüsünün saygıdeğer bir üyesi ve çevresinde çok sevildiği söylenen bir kişi olmasına karşın evlilik bağlarını dürüst bir şekilde koparacak sabrı ya da ahlâksal olgunluğu gösterememiştir, belki de pahalıya patlayacak bir boşanma davası sonunda mal varlığının bir bölümünden olmak istememiştir. Her olasılıkta da...

Lederer, verilen araları ve el-kol hareketlerini nasıl lehine kullanacağını bilen deneyimli biri olarak yargıç kürsüsüne yaklaşıırken Ian onu bir acı bulutunun berisinden izliyordu. Ne kadar da güvenliydi! Söylediği korkunç şeyler ne kadar da güvenle çıkıyordu ağzından! Ablak, kanlı canlı, kırış kırış yüzünde gözleri cam parçaları gibi parlıyordu; dar omuzlarına oranla çok büyük kalan parlak kafası oldukça sağlam görünüyordu, iki yanda kırışmaya yüz tutmuş kızıl bukleleri vardı. Ottinger, Lederer'den hep küçümseyerek söz etmişti, yalnızca suçlamalarda bulunabilme kararlılığından değil, hukuk bilgisinden ve savcılık yeteneğinden de öyle; şu an adamı dinlerken Ian'ın aklı karışmıştı; çünkü Lederer'in sözlerinin çoğu, her ne kadar tiyatroya bir vurguyla abartılmışsa da, inandırıcıydı. Düşmanım, dedi Ian içinden. Canıma kasteden adam. Fakat kuşku yok ki adam görevini iyi yapan, işinde deneyimli biriydi.

Savcının görevi, Ottinger'in Ian'a açıkladığı gibi, bir tez, bir kuram üretmek, yargılanmak üzere önüne getirilmiş bir ölüm olayına sıradan—yani, hukuk dışı—deyimlerle açıklanamayacak bir ölüm olayına açıklık getirmeye çalışmaktır. İkinci dereceden cinayet suçlamasında bulunuyorsa bunu büyük olasılıkla adam öldürme suçlamasını güvenceye almak umuduyla yapıyordu; New York eyaleti yasalarına göre üçüncü dereceden cinayet suçu yoktu. Normal koşullar altında—diyelim, Ian'ın önceden başka suçları olması durumunda—Ian ile avukatı Lederer'le pazarlığa oturup daha hafif bir suçu kabul edebilirlerdi. Görgü tanığı olmadan cinayetin kanıtlanması olanak dışıydı, ancak ikinci derece kanıt bulunması ha-

linde kovuşturma başlıyordu; yine de bir Amerikan hukuk mahkemesinde, jüri sistemi, tanıkların güvenilirliği yolundaki yaygın kanı, hele hele kürsüdeki bazı kişilerin dürüst olmayışı hesaba katılırsa, her şey beklenebilirdi. Her şey! Özellikle de Ian tanık koltuğuna oturup kendini savunmayı kabul etmezse; Ian da bunu yapmak istemiyordu. Şu an Lederer'in çıkarılacak tanıklardan ve kanıtlardan söz edişini dinlerken Ian adamın savunduğu şeyin mantığını çok iyi anlıyordu: Glynnis McCullough'nun ölümünün nedeni olacak bir canı, bir güdü bulmaya çalışıyordu. Hiçbiri doğru değildi, ama hepsi de mantıklıydı.

Neden kendini öldürüp hepsinden kurtulmuyorsun, dedi içinden. Romavari soylu bir son vermiyorsun bu işe? *Ne yaparsan yap, ne söylersen söyle, ne düşünürsen düşün, unutma ki yaşamdan vazgeçme gücü her an için senin elinde...* demişti Marcus Aurelius. Arkadaşlarıyla birlikteydi, içiyorlardı—Ian McCullough da doğru yoldan şaşmayan, ne yaptığını bilen vatandaş 'Ian McCullough' dan biraz daha fazla içiyordu—ve konu açılmıştı; galiba çok ciddiye alınmayan, fakat tümünden dalga da geçilmeyen bir konuydu intihar, ahlâksal bir sorun? Meika Cassity güzel dişlerini ortaya serip yüzünü ekşiterek şöyle demişti: Ama neden boğazını kesesin? Bunu senin yerine yapmaya hazır öyle çok insan var ki.

Meika başka bir sefer de, yapacak daha iyi şeyler var, demişti. Ölmek yerine yani.

Samuel S. Lederer gösterisini bitiriyordu. Çok uzun sürmüştü. Sonuna gelince harcadığı çabadan bitkin düşmüş gibi sustu. Sesi ara ara fazlaca alaylı bir hal almış, birkaç kez de saldırmaya hazır bekleyen Ottinger onu köşeye sıkıştırmıştı. Yargıç Harmon aleyhte bir karar vermeden önce o kendisi küçümseyici bir ifadeyle pes etmişti. Gözeneklerinden yağ gibi öfke fışkırıyordu, ateş basmış yüzünü mendiliyle sildi ve Yargıç Harmon sabırsız bir hareketle onu inmeye davet edene kadar da yerinden kınıldamadı.

"Elbette, Sayın Yargıç," dedi.

Şimdi de Niholas Ottinger ayağa kalkıp itirazlarına başlıyordu. O da davayı basit olarak niteleyecekti: işlenen bir suç yoktu ortada, işlendiği kanıtlanacak hiçbir suç yoktu. Suç yok, suçlu yok; kanıt yok, dava da yok. Savcı Lederer seçim arifesindeydi, daha önceden hiçbir kayda değer başarısı olmadığı için 'son umut ola-

rak siyasal çarelere sığınıyor', halkın sevgisini kazanıp gazetelerde resmini bastırmak için eline geçen her fırsatı değerlendiriyordu. (O sırada mahkeme salonunda Lederer'e yönelik gülüşmeler oldu. Birkaç dakika önce sözlerini dikkatle izleyenler şu an kıpırmızı kesilmiş ve pek de sevimli görünmeyen yüzüne karşı güvenleri sarsılmış bir halde gülüşüyorlardı.) Hazelton ilçesi polisi de Ian McCullough'ya karşı özel bir cephe almıştı, nedeni Dr. McCullough'nun yıllar önce Amerikan Toplum Hakları Derneğiyle ilgili bir olaya karışmış olmasıydı. (Zamanla daha da büyüyecekti bu iş.) Bir kere Bn. McCullough'nun arkadaşı olan Sigrid Hunt adlı genç kadınla aralarında hiçbir yasak ilişki yoktu; evliliklerinde yaşanan bir sorun da yoktu, aksine, McCullough'ların arkadaşlarının da ifadelerinde belirtecekleri gibi uzun, mutlu ve karşılıklı saygıya dayalı bir beraberlikleri vardı; Glynnis McCullough kötü bir kaza, *sui generis*—yani eşi benzeri olmayan—bir kaza sonucunda ölmüştü ve bundan kimse, hem de hiç kimse suçlu tutulamazdı. Suçlanan kişiye gelince: Dr. McCullough, Hazelton-on-Hudson'da Bağımsız Sosyal Bilimler Araştırmaları Enstitüsünün siyasal bilimler kürsüsünde on altı yıldır çalışmaktaydı ve bulunduğu çevrenin en beğenilen, saygı duyulan ve sevilen kişileri arasındaydı: Nüfusbilimin oldukça yeni bir alanında ('Yani', Ottinger dikkatle ve biraz da kimse böylesi değişik bir sözcüğü bilemezmiş gibi ekledi, 'nüfus araştırmalarında') en parlak, en çalışkan ve üretken adlardan biriydi.

Yirmi altı yıllık sadık bir eş, üniversite çağındaki kızına sevgi dolu bir baba, son derece güvenilir bir dost, komşu, vatandaş olan Dr. McCullough'nun bir insanı yaralama suçu işlemek bir yana böyle bir şeyi isteyebileceğini bile akla getirmek düpedüz gülünçlüktür; karısını yaralama suçu işlemek şöyle dursun bunu düşünebileceğini söylemek bile çılgınlık sayılmalıdır. Cattaraugus ilçesi savcısı kendisine verilen yetkiyi kötüye kullanmıştır, bunun nedeni de... savunma kanıtlayacaktır ki...

Ian elleri önündeki masanın üzerinde sıkı sıkıya kenetli, başı dikkatle ve saygıyla dinliyormuş gibi dimdik yukarıda, kıpırtısız oturuyordu. Jüriye ayrılan bölmenin gerisindeki uzun, dar pence-redden içeri kemik renginde, donuk, ama keskin bir kış güneşi süzülüyordu, Ian birden bilincinin içine bu ışığın akmasını istedi. Bū-

tün sesleri, görüntüleri, hareketleri boğması için. Aklını verebildiği kadarıyla anlıyordu ki 'danışmanı' onun lehine çok iyi iş çıkarıyordu; mahkeme salonunun havası değişmişti; kimbilir kaç kez, kaç kez daha da değişip duracaktı: kum gibi, su gibi, boşlukta akıp duran molekül seli, atom seli gibi. *Elinde bunu kanıtlayacak bir şey yoktu, ama biliyordu işte.* Karmik yanılsamaların ötesinde bir yere sığınmayı öğrenecekti Ian, böyle diyordu içinden. Oraya ulaşacak, yaşamaya devam edecekti.

2

Meika, Ian'ı hafifçe tokatladı; *ayıp* olmasını istiyordu, öyle dedi. Çünkü Ian'ın birazdan gitmesi gerekecekti, öyle değil mi ve birlikte oldukları zaman çok değerliydi, öyle değil mi, tam anlamıyla *ayıp* olmasını istiyordu Ian'ın, "Evet, ben de öyle," dedi Ian gülümseyerek, ama öyle uyku basmıştı ki Meika'nın eline, o sıcacık, hareketli, huysuz, sahiplenici ellerine zor uzandı.

Kadının ellerini, bir serçeninkini andıran narin kemiklerini, ellerinin arasında sıkı, canını yakasıya.

"...seni seviyorum."

"Evet, ben... ben de."

"Seni çoktandır seviyorum. Sen de biliyorsun."

"Biliyor muyum?"

"Artık biliyorsun."

"Evet. Galiba öyle."

Ama uyuklamaya devam etti. Suyun içinden hızla geçermiş gibi, çizgileri bulanık ve ışıltılı imgeler geçiyordu gözlerinin önünden, sonra da boşluğa yuvarlanıp kayboluyorlardı. Meika eğilip öptü onu, dilini, dişlerini yüzünde gezdirdi, usulca gülüyordu, gövdesi sıcacıktı ve neredeyse Ian'a yapıştı, sanki çok uzun zamandır ilişkileri varmış gibi yakındı. Oysa kadını tanı mıyordu bile. Tanıyor muydu? Vaughn Cassity'nin karısı Meika Cassity, Glynnis ile ikisinin eski dostları; hepsi eski dosttular, aynı arkadaş grubundaydılar, yıllarca birbirlerinin evine gidip gelmişlerdi, birbirini tanımayan bir arkadaş grubu. Meika karnını, kalçalarını, organını okşuyordu, önce tüysü dokunuşlarla hafif hafif, sonra daha güçlü, gü-

venli; Ian'ın göğüslerinin ucunu öpüyor, yalıyor, ısıırıyordu, ılık, nemli soluğu göğsünde geziniyordu, saçları, o külümsü keskin boya kokusuyla yüzündeydi, telleri ağzına değiyordu. Tembelleşmiş, uyuşmuş, kendinden geçmişti Meika, öyle diyordu; şimdi yeniden düzüşmek istiyordu ve lânet olsun, onu; *uyanık* istiyordu—kulağına gülüyor, dilini kulağına sokup çıkarıyor, gıdıklıyordu onu, hoyrat, sahiplenici bir hareketle organını, parmaklarının arasına alıyordu yeniden, sanki bir inekten süt sağar gibi (bunu geçen gece söylemiş, şaşırtmıştı; Ian'ı). Ian, sanki bütün gövdesi bacaklarının arasındaki organ gibi uyarılmışçasına kanının çekildiğini hissediyor, gülüyor, güçlkle soluk alıyordu; kendisi gibi organı da gevşemiş, yumuşamıştı, pörsümüş, boşalmış, kupkuru kalmıştı; ama şu an tekrar sertleşmeye başlıyor, şehvetten dimdik kesiliyordu, iradesine meydan okuyordu sanki (çünkü o uykulu halde bile biliyordu ki kalkmalı, eve gitmeliydi, kalkmalı, eve gitmeli, Bianca yatağında olmalıydı, yatağında olacağını umuyordu, ama kuşkusuz uyanıktı, Cassity'lere akşam yemeğine giden babasının böyle açıklanması olanaksız bir biçimde geç kaldığının, saatler önce dönmüş olması gerekirken gizemli bir biçimde geç kaldığının farkındaydı). Tanrım, seni seviyorum, sana bayılıyorum, Meika bacaklarının arasında soluk soluğa zevkten inlerken ılık soluğu yüzünü yalıyor, incecik gövdesi terden kayıyor, yılan gibi kıvrılıyordu, gir içime, senin için *ölüyorum*. O ise uyuklamaya devam ediyordu.

Meika mı, sen ve Meika demek, neden şimdi, neden o? Bianca açık açık bilmek istiyordu bunu, o kadar mı çaresiz kaldın? Hiç mi umurunda değil? O kadar mı *aklını yitirdin*? Tabii Bianca bunları sormamıştı: Bianca artık öyle bir kız değildi. Ian da ona içini açmadı.

Bianca ile Meika'yı aynı boyutta düşünmemeye çalışıyordu. Ian aslında yıllardır biliyordu Meika Cassity'nin kedisine... ilgi duyduğunu, ama dostlarının çoğunun özentisi merakını göz önüne alırsa neyin şaka, neyin gerçek, neyin yapmacık, neyin düpedüz yalan olduğunu ayırt etmek çok güçtü. Hazelton'lı bir kadının 'siyasetten' ya da kadın hakları konusunda 'bilinçlenmekten' söz etmesi (tıpkı Glynnis'in de o konulardan sıkça söz ettiği gibi) kendini

gerçekten haklarına sahip biri olarak gördüğüne mi cinsel açıdan serüvenlere açık olduğuna mı, yoksa aslında hiçbir şeye mi işaret-ti? Ian böyle şeylere pek kafa yormazdı, çünkü vakti yoktu bunla-ra, Glynnis'le evliydi, kendini işine kaptırmıştı; cinsel kaçamaklar ona göre değildi. Hiçbir zaman da olmamıştı.

Bu yüzden Meika ile olan ilişkisi de başladığı gibi birden so-na erecekti, ona bir düş gibi geliyordu. Düş gibi abartılı bir etki ve anlam taşıyordu. Ian Noelden önceki perşembe akşamı ders için Short North Rehabilitasyon Merkezine gittiğinde salt bir tek öğrencinin gelme zahmetine katlandığını görüp bozulmuş ve sinir-lenmişti. Bn. Myrna Castle altın dişleriyle mahçup mahçup gülüm-seyen, irikıyım bir Zenciydi, pazar ayinine gelir gibi giyinmişti. Ian'ın öğrencileri arasında kendine güveni en az, ama okumayı öğ-renme konusunda da nasılsa en hevesli olanıydı. (Bn. Castle'ın tek isteği ölmeden önce İncil'i okuyabilmek, süpermarket reklam-ları ve indirim kuponlarını anlayabilmektir.) Ian doksan dakika bo-yunca Bn. Castle'a daha bilmediği, yetişkinler için hazırlanmış okuma kitabını öğretmişti—Ian sınıfa hep yeni kitaplar getiriyordu yoksa öğrenciler ellerindeki kitabı ezberleyip okuyamadıkları hal-de okur gibi yapabilirlerdi. Ders ağır ve çok zor geçmişti. Bn. Castle bildiği sözcükleri unutuyor, bir paragrafta geçen sözcüğü yanlış okuyor ya da 'onlar'ı 'o', 'bizim'i 'biz' olarak görüyordu; Ian ikisine de, ilginç olmasa da zorlu gelen, bir boğuşmaya giriş-miş gibi kendini kaptırmış, kadına birşeyler öğretmeye çabalarken ders bitince sıkıntısı bir avuç kum gibi akıp bitivermişti. İşte on-dan sonra, karanlıkta Hazelton-on-Hudson'a geri dönerken, yine kendi yaşamının ürküten yüzüyle baş başa kalmıştı. Sohrt North'da yaptığı işe öğretmenlik denebilir miydi bilmiyordu; ge-çenlerde birisi dalga geçmişti yaptığı işle: Denis'di galiba—Denis son zamanlarda ucuz, vicdan rahatlatıcı diye nitelediği türden, dav-ranışlara karşı daha az hoşgörülü olmuştu—Ian, Bn. Castle'ı dü-şündü, ona karşı elinde olmadan bir acıma duydu, kendi toplum-sal sınıfında ve konumunda bir beyazın onun gibi bir Zenci kadın-nın yaşadıklarına, kötü şansına ve yazgısına duyabileceği türden, sıradan bir vicdan azabı (Denis haklıydı işte, haklı olduğu için de acımasızdı). Ian, Myrna Castle'ın kendisinden yaşça büyük olduğ-u-nu sanmıştı, oysa iki yaş küçüktü: eski bir alkolikti, ağır şeker has-

tasıydı, on beş yıl önce eşi hapisanede ölünce dul kalmıştı, tam on yedi torunu olan bir büyükanne, dokuz çocuklu bir anneydi, çocuklarından birisi, dediğine göre en sevdiği oğlu, Dutch Neck'de eyalet ıslahevindeydi. Kendisinin değil de aynı gece yanında bulunduğu arkadaşının işlediği bir suçtan iki kez ömür boyu hapse mahkûm edildiğini anlatmıştı. Bn. Castle, Ian'a; ikisi de aynı cezaya çarptırılmışlardı: adalet miydi bu? Bn. Castle, Ian'a soruyordu; Ian'sa sadece, üzgünüm, bunu duyduğuma çok üzgünüm, Bn. Castle, belki bir gün aftan yararlanabilir, deyip duruyordu, Bn. Castle, çakmak çakmak, öfkeli gözlerle Ian'a bakıp şöyle demişti, ah hayır yararlanamaz, Dr. McCullough, yasalar bunu da düşünmüş.

Ian o gece eve, o boş karanlık eve, ölüm evine döndüğünde kendini öyle aşağılık, öyle çürümüş biri gibi hissediyordu ki gecenin geri kalan bölümünde (oysa saat daha sekiz buçuktu) kendinden geçene kadar içip zil zurna sarhoş olmaktan başka çaresi yoktu. Derken, telefon çalmıştı, arayan Meika'ydı, içki içmeye çağırıyordu. Birkaç arkadaşları uğramıştı, öyle diyordu Meika, sesi kısık ve etkileyiciydi; hep birlikte dışarı yemeğe gitmeyi düşünüyorlarduk; alanda yeni bir deniz ürünleri lokantası var, hiç gittin mi oraya? Yoksa başka planların mı var?"

Ian güldü, "Sana bayılıyorum," dedi.

Cassity'lerin öbür konukları Leonard Oppenheim ve Paul Owen'dı, Ian onları aylardır görmediğini fark etti. Aptal gibi, düşünmeden, "Sizi aylardır görmedim..." deyiverdi, oysa adamların zoraki gülüşlerinden, ifadesiz bakışlarından ve onu görünce ayağa kalkıp elini sıkmaktan kaçınışlarından artık dostu olmadıklarını anlamıştı. Ian ayaklarının üzerinde zor durarak, benim bir katil olduğumu düşünüyorlar, dedi içinden.

Meika, Ian'ı onlara sormadan çağırmış olmalıydı; ya da yanlışlıkla, çok sık yanlışlık yapardı, onların düşüncelerinden haberi yokmuş gibi çağırmıştı. Çok utanmıştı Ian, arkasını dönüp kapıdan çıkıp gitmek geliyordu içinden. Zaten benden önce Glynnis'in arkadaşları onlar, diye düşündü içerleyerek. Benim arkadaşım olmadılar hiç.

Leonard ile Paul ayıp olmasın diye beş dakika kalıp bir baha-

neyle Cassity'lerden ayrıldılar, Meika arkalarından omuz silkerek şöyle dedi: "Böylesi çok daha iyi. Bu ikisi pek bir asık suratlı oldular; bütün sevimliliklerini, esprilerini yitirdiler, eşcinsel erkekler bir de neşelerini yitirirlerse ne anlamları kalacak? Söylentilerin doğru olabileceğine inanasım geliyor gerçekten..."

"Meika," dedi Vaughn azarlar gibi.

"...yani ikisinden birinin hasta olduğuna. Çok hasta hem de."

"Çok mu hasta?" diye sordu Ian.

"Çok hasta," dedi Meika. Sedef beyazı iri, ıslak gözlerle bakıyordu ona, ağzının köşesini de ciddi bir ifadeyle büzmüştü. "Başka bir deyişle, hastalık virüsünü taşıyor."

"Meika," dedi Vaughn bu kez daha sert, "doğru olup olmadığını kesin bilmiyoruz ki."

"AIDS demek istiyorsun yani," dedi Ian hayretle.

"Galiba hasta olan Leonard," dedi Meika düşünceli düşünceli. "Son zamanlarda çok solgun görünüyor, kilo da kaybetmiş gibi. Tabii birinde varsa öbüründe de var demektir. Tanrım, ne korkunç değil mi? Ne üzücü."

"Leonard'ın AIDS'e yakalandığını mı düşünüyorsun gerçekten?" diye sordu Ian.

"Dediğim gibi, virüsü taşıdığı anlaşılmış olabilir—"

"Meika, *lütfen*," dedi Vaughn, sinirden gülmeye başlamıştı, "söylentinin aslı olup olmadığını bilmiyoruz. Sırf bir söylenti ve Hazelton dedikoduları nasıldır bilirsin."

"Evet," dedi Meika, "Hazelton dedikodularını bilirim. Çoğu doğru çıkar."

"Bence Leonard da Paul de henüz bize bir şey söylemediğine göre biz de saygılı olup bir şey söylememeliyiz. En azından—"

Meika elini dalga geçer gibi Ian'ın koluna koydu. "Ian söylemez, değil mi Ian?"

"Çok, çok şaşırdım. Duymamıştım. Ben—"

"Öyle masumsun ki, kendi küçük dünyana çekilmişsin, artık pek bir şey duyduğun yoktur herhalde," dedi Meika kolunu Ian'ın kine geçirerek, onu içkilerin durduğu arkası aynalı Japon tarzı dolaba doğru götürdü. "Kendinle ilgili olanları bile."

"Meika," dedi Vaughn yeniden azarlar gibi. "Ne söz verdin biliyorsun."

Meika güldü. Bu gece olağanüstü çekici görünüyordu, çok güzeldi gerçekten: Küllü sarı saçları ince yüzünün çevresinde haşarı bir çocuğunki gibi kıvrır kıvrırdı; badem biçimli gözlerini siyah kalemle çerçevelemişti; gümüş rengi, tatlı, göz alıcı parlak bir far sürmüştü; kırmızı dudakları hep capcanlı gülümsüyordu. Glynnis gibi Meika da her zaman kusursuz bir ev sahibesiydi, belki Glynnis'e oranla daha az özenliydi—konuklarına sunduğu gösterişli yemekler, itiraf ettiği gibi, kendi elinden çıkmamıştı—ama hep neşeliydi, başkalarının partilerinde olduğu kadar kendi verdiği partilerde de aynen Glynnis gibi. İki kadın bazı yüzeysel yönlerden birbirlerine benziyorlardı, oysa Ian düşünüyordu da, dağlar kadar farklıydılar. Fark belki de, Meika'nın çocuğunun olmayışından kaynaklanıyordu... ve Vaughn'un ondan çok yaşlı oluşundan. (Meika kırk beş yaşlarındaydı, Vaughn ise elli yedi filân, fakat son zamanlarda daha da yaşlı gösteriyordu, cildi kuru, cansız, tuhaf bir biçimde benek benekti: sanki bir hastalık geçirmiş de iyileşme devresindeymiş gibiydi, oysa Ian herhangi bir hastalığı olduğunu duymamıştı.)

Cassity'ler Ian'a dostları arasında hep en gizemli gelenlerdi, çünkü hem senli-benli hem de mesafeli bir halleri vardı. İnsanlarla ilişkilerinde takındıkları hava—başkalarıyla ilişkilerde hep bir 'hava takınılır'—hem çok doğal, hem de iyi ölçülüp biçilmiş türdendi. Vaughn'ın Meika'yla bin dokuz yüz elli beşlerde genç bir mimarken yaptığı bir Paris yolculuğunda tanıştığını bilmeyen yoktu; o zamanlar mankenlik yapan Meika'ya 'hayran kalıp' âşık olduğunu da—ama *çok* genç ve *çok saftım*," diye eklerdi hep, "*hiçbir gelecek* yoktu önümde henüz"—Vaughn onun peşinden gitmek, onunla çıkıp evlenebilmek için ülkesinde bıraktığı nişanlısından ayrılmıştı. O zamanlar on yedi yaşında olan Meika Parisliydi, ama Fransız değildi: (Yarı İngiliz-yarı İrlanda kanı taşıyan) Amerikalı, bir dış istihbarat subayı ile çevirmenlik yapan Belçikalı bir kadının kızıydı, kadın Meika beş yaşındayken evliliği bitirip Brüksel'e dönmeyi yeğlemişti. Ian'ın yıllar önce Glynnis'le birlikte Cassity'lerle ilk tanıştıkları, bunca gizli konuları konuştukları için gururlarının okşandığı günlerden hatırladığı bir hikâyeye göre de Meika'nın annesi Fransız Haberalma Örgütüyle gizli ilişkisi olan—yani savaş casusluğu yapan—soluk kesici güzellikte bir kadındı ve ortadan kay-

boluşu da bu işle bağlantılıydı; çünkü, Meika'nın anlattığına göre, kadın durup dururken kayboluvermişti: Hiçbir iç kalmamıştı ardında. Hikâyenin başka bir biçimine göre de gizli haberalma örgütleriyle ilişkisi olan Meika'nın babasıydı: ellilerde, yani savaş sonrasında, CIA adına çalışıyordu; Vaughn'nın Meika'yla tanıştığı sıralar babası da ortadan kaybolmuş, ama bir Fransız burjuva ailesiyle yaşayan kızıyla ilişkisini öyle ya da böyle sürdürmüş, belli ki ona maddi açıdan cömertçe destek olmuştu. "Meika'nın babası başka erkeklerin ancak ulaşmaya çalışabilecekleri bir ölçüt ortaya koydu," derdi Vaughn sık sık karısına, bir âşığın hayranlık dolu gülümsemesiyle; Meika ise hiç tepki göstermeyerek onun keyfini kaçırır ya da parmağı dudaklarında sus işareti yapardı.

Vaughn Cassity mesleğinde ün kazanmıştı, ama Amerikan mimarları arasında en önde gelenlerden biri sayılmazdı: yakından bilenler bunu yetenek eksikliğinden çok hırs eksikliğine yoruyorlardı; yine de adamın yeterince hırslı olduğu ortadaydı, yoksa şimdiki servetine sahip olamazdı. Glynnis onu, bazan fazla inatçı ve kendini beğenmiş olmasına karşın, çekici bulurdu; adam Hazelton'da uyanık düş görmekle ve söz sırası kendisine geldiğinde başkalarının ne dediğine hiç aldırmadan ağzının içinde, "Evet—!", "Gördünüz mü!" ya da "Evet, yaa!" türünden anlaşılmasız lâflar gevelemekle ünlüydü. Ufak bir içki sorunu da vardı ya da eskiden vardı; ayrıca bir sağlık sorunundan da söz ediliyordu, ne olduğu belli değildi. Vaughn, o kendine özgü anlaşılmasızlığına karşın arkadaşlarıyla ilişkilerinde hep sevecendi, Meika'ya da son derece bağlı görünüyordu. Hazelton'ın eski bölgesinde onun için aldığı ev ufak bir malikâne büyüklüğünde, kırmızı tuğlalı, George dönemi tarzı güzel bir evdi; antika eşyalarla döşenmişti, Vauhgn arka tarafına, Ian'ın şu an içinde bulunduğu oda gibi, kedi tasarladığı geniş, cam duvarlı ve son derece modern odalar ekletmişti.

"Ne içersin Ian? Scotch mı? Martini mi? Yoksa her zamanki gibi sek beyaz şarap mı?"

Sek beyaz şarap Glynnis'in içkisiydi. Ian, "Martini, lütfen," dedi.

Vaughn, Ian'a bir martini hazırladı, Ian teşekkür ederek aldı, parmakları hafif titriyordu; kimsenin fark etmemesini diledi. Meika gözünü ona dikmiş gururunu okşayan bir dikkatle bakıyordu:

aç bir ilgiyle. Kullandığı parfümün tatlı, baş döndüren, biraz da fazlaca keskin kokusu geliyordu; beyaz kaşmirden uzun etekli bir elbise vardı üzerinde, dore ve siyah renkte boncuklar ve payetlerle işliydi, ayağındaki yüksek topuklu, arkası açık sandaletler de doreydi. İncecik bilekleri, altın zincirlerle doluydu; sol kolundaki taşlı saatin camı öyle koyu renkti ki rakamları seçilmiyordu. "Yılbaşı armağanı mı?" diye sordu Ian işaret ederek, Meika düzgün dişlerini göstererek neşeyle güldü ve, "Görüyor musunuz, Ian ne dikkatli. Bir de Glynnis öyle olmadığından yakınırdı," dedi.

"Meika'ya yılbaşı armağanım," dedi Vaughn gülümseyerek.

"Harika bir şey," dedi Meika kolunu kocasının boynuna dolayıp yanağından öperek. "Tek kelimeyle *harika*. Bunu hak etmedim gerçi, ama insan ne zaman hak ediyor ki... güzel bir şeyi."

"Meika tam bir Calvin'cidir," dedi Vaughn kıkırdayarak.

Uzun, beyaz, zarif ve kavisli bir kanepede oturuyorlardı: yüzleri gösterişli beyaz mermer şömineye dönüktü; göz alarak yanan ateşle ısınıyorlardı—ateşin renkleri öyle güzeldi ki, Ian yanan odunların süs için yerleştirilmiş, sahte odunlar olduklarını düşündü. Yine de olağanüstüydü ve odayı öyle çok fazla ısıtmıyordu.

İçkilerini içtiler. Ian ile Meika sigara da yaktılar, Vaughn da bir Küba purosunu açıp yakmadan elinde şaka yollu salladı, Cassity'lerin Çinli hizmetçisi taze mezeler, ciğer ezmesi, Fransız ekmeği, cömertçe dilimlenmiş Bric, Gloucester ve Stilton peynirleri ("Stilton'a bayılıyorum," dedi Ian dudaklarını şapırtarak, "yıkılmamış ayak kokuyor",) közlenmiş midye ve çeşitli yılbaşı çerezleri getirdi, saat neredeyse on bir olmuştu ki Meika akşam yemeğini hatırladı, ama o zamana kadar kimsenin aklına akşam yemeği gelmemişti tabii, özellikle de Ian'ın. Meika'nın zengin, leziz mezelelerinden tıkabasa yemiş, Vaughn'ın okkalı martinilerinden iki ya da üç tane içmişti, bir Meika'nın gülümseyen yüzüne bir Vaughn'a bakıyor, sonra düşünceli ve mutlu bakışlarını Vaughn'dan Meika'ya çeviriyordu. Bu insanlar benim dostum, bu insanlar beni anlıyorlar. Şükran Gününde umduğu gibi akşam yemeğine değil de içki içmeye çağrılalı beri Grinnell'leri üzüntü verecek kadar az görüyordu. Denis'le yine arada duvar tenisi oynuyorlardı, ama Roberta'yla haftalardır konuşmamış, onu görmemişti. Kuhn'lar Afrika'ya gidiyorlardı, ama Oliver'lar Hazelton'daydı, Malcolm

da içtenlikle tatilde bir araya gelmekten söz etmişti, ama Ian daha sonra onu görmemişti. Kendisini olduğu kadar Glynnis'i de ilgilen-diren buruk bir duyguyla dştnd, oysa hepsi de nasıl da eğlen-mişlerdi doğum günümde.

Meika, Ian'ın aklından geçenleri okumuş gibi Vaughn'ın o il-gin milyoner müşterilerinden biriyle ilgili hikâyesini kesti ve, "Ian Denis'le Roberta'yı duymuşsundur eminim?" dedi.

"Ne olmuş onlara?" diye sordu Ian.

"Roberta, Seattle'a kızkardeşini ziyarete gitmedi," dedi Me-ika. "Yani, gitti, ama aslında bu bir ayrılık denemesi."

"Ayrılık mı?"

"Biliyorsun sandım."

"Yasal yoldan ayrılık mı?"

"Grinnel'lerle aranızdan su sızmaz. Sen, Glynnis ve Grin-nell'ler."

"Bilmiyordum," dedi Ian. Yüreği göğüs kafesini parçalayacak gibi atıyordu. "Kimse söylemedi bana."

Ian, hemen ıkmalı, Denis'e gitmeliyim, diye dştnd.

Roberta'yı da arayabilirim; telefonunu Denis'den alırım, de-di içinden.

Ama çıkıp gitmedi, Grinnell'ler konusu da açıldığı gibi bir-denbire kapanıverdi; çünkü Meika'nın Ian'a soracakları vardı, ya-sal işlemlerin nasıl gittiğine ilişkin... Nick Ottinger'in söylendiği kadar hızlı olup olmadığına... o 'genç kadının' (Meika, Sigrid Hunt'ın adını söylemekten özenle kaçınmıştı) ortaya çıkıp çıkmadığına, duruşmaya çıkacak olursa iddia makamına mı yoksa savun-maya mı tanıklık edeceğine ilişkin sorular. Ian omuz silkip bilme-diğini söyledi. Sigrid Hunt'ın, dönecek olsa bile, iddia makamı adı-na belki de aleyhlerinde tanıklık dışında konuşacağına inanmıyordu, ama bunu Meika'ya söylemek için bir neden göremedi.

"Yoksa öldü m dersin?" diye sordu Meika Ian'ın gözünün içine bakarak. Gözlerinin rengi tam anlaşılmıyordu, şöminenin ışı-ėında masum bir ifadeyle akmak akmak yanan tatlı bir kurşun gırdı.

Ian soğuka, "Bilmiyorum," dedi.

"Ah, tabii! Bilmiyorsun, nereden *bileceksin!*"

Ian bir şey söylemedi; Vaughn hararetle onaylar gibi "Tabii!"

diye mırıldandı; bir an kimse konuşmadı. Meika sigarasını ateşe fırlattı, sonra da dalgın dalgın yakınında akik bir kül tablasının içinde yanan Ian'ın sigarasına uzandı, düşünceli bir biçimde konuştu, "Glynnis'in pek azımızın bildiği bir yanı vardı; kıskanç, ürkütücü, çabuk kırılan bir yanı... Nedense beni Glynnis'e özellikle onun başkalarını—yani başka kadınları—kıskanabileceği, hatta onlara kin duyabileceği düşüncesi yakınlaştırırdı. Bu, onu daha bir insan kılardı sanki, o kadar kusursuz olmaktan kurtarırdı."

"Kusursuz mu?" dedi Ian. "Glynnis kusursuz değildi." Güldü; gülüşünün haince, hele hele alaylı bulunmadığını umarak içkisine uzandı. "Belki benden biraz daha kusursuzdu o kadar," dedi.

"Ah," dedi Meika o tatlı şeytan gülümseyişiyle, gözlerini kahkahasını bastırmaya çalışır gibi kısmıştı, "ama sen öylesin."

Birden uzanıp ona bunu kanıtlamak ister gibi kuvvetle elini sıktı.

"Genç bayan arkadaşınla... ikiniz yakın idiyse, sırf arkadaş olarak yani... ondan söz etmek istemediğin için suçlamam seni; özel hayatımız özel kalmalı. Gazetelerde çıkan bazı haberlerin, hele hele o imzasız yazıların kimileri tamamen gerçek dışı, hepimize yönelik bir aşağılama bu bir anlamda. Lânet olsun, elimizden gelen bir şey yok; hepimizin, sözgelimi *New York Post*'u iftira suçuyla dava etmemize olanak yok. Oysa resmen piçlik yaptıkları! Hepsinin! Geçen gece birisi dava bir başlasın buralar sirk meydanına dönecek, diyordu... bütün Hazelton'a hakaret bu. Glynnis nasıl da *gururlanırdı* oysa." Durdu, hızlı hızlı soluyordu. "Sen bizim sevgili dostumuzsun Ian, seni seviyoruz—Vaughn ve kendi adıma söylüyorum, öyle değil mi Vaughn?—Glynnis'i de seviyorduk tabii ki, bütün bunlar çok, çok..."—Ian'a birden Meika'nın yüzündeki o acılı ifade görünüşünü bozacak, özenle boyanmış yüzü bir bebeğinki gibi çatlayıverecek gibi geldi—"çok beklenmedik şeyler."

Vaughn, Ian'ın üzerinden uzanıp hafifçe Meika'nın dizine dokundu. "Meika? Hayatım?"

Meika ona aldırmadan devam etti, "Şu korkunç oyundaki gibi tıpkı... *Lear*'dı galiba... kusursuz, dünya tatlısı bir adam kör oluyor, siz gördüklerinizin doğru olduğuna inanamaz bir halde seyrederken gözleri oyulup sahneye atılıyor. Yine de... neyse." Titremeye başlamıştı; gözlerinde Ian'ın acı mı öfke mi olduğunu kes-

tiremediği bir ateş yanıyordu. "Çok içtim biliyorum," dedi telâşla Ian'a bakarak, sanki Vauhgn orada yokmuş, iyi bir koca olarak kaygıyla ona bakmıyormuş gibi, "fakat ben... elimde değil, çok tuhaf ama... senin ve Glynnis'in yerine koyuyorum kendimi. Başlangıçta olaydan, kazadan, ölümden, herkes kadar etkilendim—biliyorsun bunu—ama sonra bir süre... bir süre tutuldum kaldım sanki, evet böyle denebilir, tutuldum. Yeni yeni kendime geldim galiba, arka arkaya gelen tatiller ve katıldığımız, verdiğimiz bütün o partiler sayesinde, Glynnis olsa yine o akşam yemeklerinden birini verirdi eminim, belki de herkese açık bir parti... son üç dört yıldır Noel ertesi yaptığı gibi, bunu sürdürmek isterdi eminim. Biz de burada ağırlardık sizi tabii; senin o harika doğum günü partinden sonra çağıramadım bile sizi. Ne kadar mutluyduk o zaman, değil mi? Vaughn daha geçen gece, bu yıl Noelin tadı yok; birşeyler eksik, diyordu."

Ian zorlukla yutkundu ve utanarak, "Bu yakınlığın için teşekkür borçluyum Meika. Ben—" dedi.

"Onu şimdi hayatta olduğu zamankinden daha sık düşünüyorum. Yani, kafamdan çıkaramıyorum, çok yakın olmadık hiç, onun Roberta'yla yakın olduğu kadar yani, ama ölümünden beri, yani o olaydan, kazadan... o zamandan beri onu sanki daha sık düşünüyorum; seni de."

Kısa, acı verici bir sessizlik oldu. Ardından Vaughn, iri yüzü şöminenin ateşinden al al olmuş bir halde tekrar Meika'nın elini tutmak için uzandı ve "Başka şeylerden söz etmeliyiz, hayatım. Ian'ı üzmemek istemeyiz, değil mi?" dedi.

"Üzülüyor musun Ian?" diye sordu Meika omzuyla cilveli cilveli dürterek.

Ian, "İyiym," dedi.

"İyiym diyor," dedi Meika kısaca. "Belki bizi yalnız bıraksan daha iyi olur hayatım."

Geceyarısı olmak üzereydi. Ian bir gayret doğrulup eve gitmek niyetiyle ayağa kalktı, ama hem Meika, hem Vaughn şaşırdılar, karşı koydular, onlarla son bir içki, gecenin son içkisini içmesi için ısrar ettiler—"Noel kutlamaları başlıyor ne de olsa." Ian ne olduğunu anlamadan, kendini bir içki daha almış buldu: bir kadeh balyoz gibi sert Armagnac likörü.

"İkiniz de inanılmaz derecede iyisiniz," dedi.

Meika gülümseyerek, "İkimiz de senden inanılmaz derecede hoşlanıyoruz," dedi.

Bir süre Ian'ın Short North Rehabilitasyon Merkezindeki derslerden söz ettiler, Meika da Vaughn da ortak arkadaşlarından Ian'ın gönüllü bir etkinlikte bulunduğunu duymuşlardı, ama ne olduğunu bilmiyorlardı. "Okuma yazması olmayan yetişkinlere okuma öğretmek mi?" dedi Meika gözlerini küçümser bir ifadeyle kısararak, "Sen hem de? Çok saçma bu."

Vaughn kaşlarını çatarak şöyle dedi, "Senin gibi bir beyaz için, yani senin niteliklerine ve yaşam tarzına sahip biri için... saf ve tehlikeli bir girişim gibi geliyor bana. Bir gece arabana bindiğinde—"

Ian canı sıkılarak, "Aslında o kadar da kötü değil. Hiç kötü değil hem de. Park yeri çok aydınlık, son derece güvenli," dedi.

"Ya öğrencilerin, çoğunlukla siyahlar, değil mi? Uyuşturucu kullananlar, alkolikler, aften dolayı salınmış suçlular—"

"Siyahlar," dedi Ian istediğinden daha hafif bir sesle, "ama son derece iyi insanlar. Kibar, iyi, ciddi, güvenilir."

"Bir ilerleme gösteriyorlar mı?" diye sordu Meika.

"İlerleme mi?"

"Okumayı öğrenmekte."

"Evet, tabii... biraz ilerleme var."

"Ah, iyi! *Yüce Tanrım!*" diye mırıldandı Vaughn derin bir soluk vererek: konunun kapatılması gerektiğine işaret etti bu belki de. Ellerini heyecanla ovuşturdu ve, "Bir fikrim var. Hadi bir dakikalığına yukarıya çalışma odama gidelim. Ian'a gizli dosyayı göstereyim; Meika sen de, en son eklemeleri görmedin. Şu son birkaç haftadır—."

"Benim burada keyfim yerinde," dedi Meika tembel tembel. "Ama bir brendi daha isterim. Sigaralarım nerede?"

"Hayâlimdeki proje diyorum ben buna: yıllar alan bir deney," dedi Vaughn, Ian'a utanmayla karışık bir heyecanla. "Çok az insana gösterdim... başta Meika'ya. Bir de çok zaman önce hocalarımdan birine. Adam öleli yirmi yıl oldu."

Meika'ya biraz daha brendi koydu, Ian'ın kadehini de doldur-

du, Ian eve gitmesi gerektiğini düşünürken kendini bu daveti coşkuyla kabul eder buldu. Evet, elbette görmek isterdi Vauhgn'ın çalışma odasını. Kaç yıldır çıkmamıştı oraya.

Hep birlikte dönen bir merdivenden yukarı çıktılar, Vauhgn ışığı açarken ekledi. "Bir tür deney, mekândaki o şiirsel uyumu bulgulamaya yönelik, 'esas işimin' arasına sıkıştırılmış, bir çalışma: faturalarımızı ödeyen o iç karartıcı esas işin arasına. Belki de esas iş hayâldeki iştir, öbürü değil. Kimbilir?"

Meika merdiven çıkmaktan soluksuz kalmış, bayılıyormuş gibi bir duruşla Ian'a yaslandı, çocuk gibi esnedi, havası değişivermişti, çalışma odasının dağınıklığından yakındı—tıpkı bir delinin kafasının içi gibi, dedi—bir de kokusundan: keskin bir puro kokusuna boğulmuş leş gibi ağır havasından. "Tavandaki pencereden hava giriyor, buz gibi olmuş burası," dedi sinirli bir biçimde, "hâlâ da her nasılsa *kokuyor*. Nasıl olur bu?"

Vaughn büyük bir dosyayı açarken alınarak, "Çalışırken hiç puro içmiyorum," dedi.

"O zaman senin kokun bu," dedi Meika haince, şakaya katıl-sın diye Ian'ı da dürtüyordu. "Vaughn Cassity'nin ruhunun şaşmaz kokusu."

Ian istemeden güldü; dönen merdivenler yüzünden biraz başı dönmüştü, ama doğruydı, odada tuhaf bir koku vardı, kuru, kepeğimsi, adını koyması zor bir koku. Vaughn'ın çalışma odasının ne kadar geniş olduğunu unutmuştu, ne kadar dağınık olduğunu da. Duvarlardan birinde kocan-ın bir dosya dolabı vardı, çekmecele-
rin çoğu, hepsi de farklı farklı aralıklarla, açıktı; birkaç maket masası, iki de çalışma masası vardı; birkaç tane de büyük boy çizim masası, hepsinin üzerinde bir çalışma, yarım bırakılmış bir proje; yüzlerce, belki binlerce taslak, çizim, kopya, tasarım, fotoğraf; on-larca küçük bina maketi, yerleşim ve işyeri planı... Vaughn sayfala-rı, büyük kalın parşömene benzer kâğıtları, birşeyler mırıldanarak özenle çeviriyordu. "İşte Ian, bu sana projeye ilgili bir fikir verir; yakına gel," dedi. Burnunun ucuna düşmüş yarım gözlükleriyle baykuş gibi bilge bilge baktı ona. "Meika?"

Ayıışığını andıran keskin floresan ışığında Meika cansız bir manken gibi görünüyordu: yüzü çok solgun ve ifadesiz, gözleri göl-geliydi. Kollarını kocasının ve Ian'ın omuzlarına bırakıyordu; Va-

ughn 'mekânda şiirsel uyum' projesini anlatmayı sürdürüyordu, henüz bitmemiş binlerce sayfalık görkemli bir yapıtı bu, tam anlamıyla göze seslenen bir çalışmaydı kuşkusuz, yine de ara ara sözcüklerle destekleniyordu; ama sözcükler, en azından kafasını toparlayamayan Ian için, başka bir dile ait gibiydi; resim yazısı gibiydiler. Binalar... yeşil alanlar... kentler... 'zamansal boyutlar'.. 'Me-kânsal varsayımlar': çizimler şekil olarak mimari, kavram olarak ise hayâliydiler, bir örümceğin ağı gibi sayısız incecik ipek telden oluşmuş, özenli—gerçekten de baş döndürecek kadar özenli—bir görünümüleri vardı. Ian dikkatini toplamaya uğraştı, çok uğraştı, Vaughn onları bu tam anlamıyla çılgın, ama güzelliği ve özgünlüğü tartışılmaz tuhaf boyutta gezdirirken işte insanlığın sırrı *bu*, diyordu içinden: ve gereken saygı gösterilmeli.

Meika sanki ne yaptığıнын farkında değilmiş gibi Ian'ın omzuna iyice yaslanmış, ılık soluğunu kulağına üflüyordu. Kolumun üst tarafını sıvazlıyor, ovuşturuyor, okşuyordu; parmağınları ense-sinde hafif hafif gezdiriyordu; öte yanda Vaughn coşkuyla projesinin otuz dokuz yıl önce nasıl doğduğundan—"Bir anda ilham geli-verdi"—ve tamamlandığında nasıl olacağından, bir gün mimarlık kuramı ve mimarlık tarihinde nasıl bir önem kazanabileceğinden söz etmeyi sürdürüyordu. Bu haliyle mi yayınlasın yoksa tamamlanmasını mı beklesin bilmiyordu. Sorun *ne zaman* tamamlanacağını ya da tamamlanıp tamamlanmayacağını bilmemesiydi." Öldükten sonra ünlenmek çok acı bir şey olur," dedi yavaş bir sesle, öyle duygudan arınıktı ki sözleri Ian şaka yaptığını sanıp güldü; Me-ika'yı da içten içe bir gülme aldı. Kocasının kanlı canlı yanağını sıktı ve "öldükten sonra ünlenmek hiç ünlenmemekten iyidir, değil mi? Tıpkı bizim gibi, *sonradan görme* olmak hiç *görmemekten* bin kat iyidir. Öyle değil mi?" dedi.

Meika'nın pek bir anlam veremediği taşkın hareketlerinden rahatsız olmuştu Ian, ondan uzaklaştı, soluğu daralmış, heyecan basmıştı, ensesindeki saçları, tıpkı şu an olduğu gibi, cilveli, cüretli bir biçimde karıştırıp duruyordu, ensesinden sarılıp elini yavaş yavaş sırtında, kuyruk sokumunda ve kalçalarında gezdiriyor; sonra çekip bu sefer daha ağır ağır ve okşayarak ensesinde, başında dolaştırıyordu: bütün bunları yaparken de gözünü bir öğrencinin yalandan dikkat kesilmişliğiyle Vaughn'ın gösterdiği çizimlerden

ayırmıyordu.

Vaughn, her ne kadar Ian'a anlatıyorsa da kendi kendine konuşur gibi devam ediyordu, "Son bir yıldır—geçen bahardan bu yana yani—Poetike üzerinde yoğunlaşıyor görünüyorum. Hayâl gücüm beni oraya çekiyor sanki. Hani neredeyse, bunu düşünmem ayıp, ama San Diego komisyonuyla başka birisi ilgilensin diyorum içimden. O dev gibi toplu kullanım yapıları öylesine... öyle tek boyutlu ki. Çok ağır geliyorlar, insanın ruhuna baskı yapıyorlar sanki. Ah, işte: görüyor musun, Ian? Bu bir saklı kent, geleceğin değil geçmişin büyük kentleri gibi, klasik çağların—Atina, bak; biraz da Pompeii; ve—"

Ian artık öyle heyecanlanmış, cinsel açıdan öyle uyarılmıştı ki, şeyi neredeyse öfkeyle ayağa kalkmıştı, Vaughn'ın sözlerini hiç dinleyemez olmuştu, Meika'dan uzaklaştı ve sanki, yeter, der gibi baktı ona. Meika da birden uslanmış gibi durdu: dudaklarına kan dolmuş, şişmişti, gözleri uykudan küçülmüştü. Birdenbire son derece sakin, ölçülü ve ciddi bir sesle, "Vaughn ben yatıyorum; Ian'la sen devam edin, ben artık yatıyorum, lütfen Ian'ı çok tutma, huyunuzdur, siz erkekler işten söz etmeye başlamaya görün," dedi ve gitmek üzere kalktı, Ian'a sıcak bir ev sahibi öpücüğü gönderdi, "İyi geceler," ve "Seni seviyorum!" diye mırıldandı, dönen merdivenden indi, kayboldu. Ian bir dakika, belki de daha fazla, arzudan serseme dönmüş bir halde baktı ardından, beyni öylesine donup kalmıştı ki hiçbir şey düşünemiyordu.

Vaughn işaret parmağını dolambacı andıran tasarımlarından birinin üzerinde gezdiriyordu, bu çalışması bir televizyon ekranının tam tepesindeki teraslı bir bahçeden aşağı bakılıyormuş izlenimi veriyordu, birçok maketten oluşan büyük bir koniydi, Vaughn ölçülü ve heyecanlı bir sesle, "İşte bir düzlemden öbürüne böyle geçiliyor," dedi. Ian'a baktı ve telâşla düzeltti, "Tabii bir düzlemden öbürüne geçmek olanağı varsa." Kısa bir süre sonra, tamı tamına yirmi dört saat içinde, Ian McCullough ve Meika Cassity sevgili olmuşlardı.

Birlikte oldukları zaman ya da zamanlar Ian tüm dertlerini unutuyordu, hemen hemen tümünü. Hazelton-on-Hudson gibi herkesin her şeyi bildiği bir yerde zina yapıyor olmak insanı ister istemez otopsi uzmanları gibi katılaştırıyordu: 'zaman' kavramı,

bu öğleden sonra bir saat, perşembe sabahı iki saat, cumartesi öğleden sonra zar zor harika bir üç saat olabiliyordu.

Ona, ne kadar da güzelsin, ne kadar da güzel diyordu: hastalıktan kalkmış birinin güneşte ısınışı gibi ısınıyordu onun gövdesinde. O da Ian'a, onu sevdiğini, ona taptığını, aslında yıllardır ona taptığını söylüyor, bazan bu konuda yeminler verir gibi görünüyordu. (Meika yıllar önce ilk karşılaşmalarını hatırlattı, ne yazık ki Ian hatırlayamadı. Meika fazla uzatmadan onu öptü, bağışladı: Ben hatırlıyorum.) Ona ateşle sarılarak gövdesine bayıldığını söyledi, ayaklarının ucuna yükselip öptü onu, yatakta yan yana çıplak yatarlarken de kalçalarına tutkuyla sarıldı... cinsel organının ucunu öptü... onu ağzına aldı... Glynnis hiç yapmak istemezdi. Gözlerinde yeşil ateşler yanarak zafer edasıyla baktı ona, narin, kıvrak, incecik, ama güçlü küçük gövdesini onunkine yapıştırdı, onu kendine çekti, içine çekti, evet, işte böyle, ah, tam böyle işte, sana taptıyorum, lânet olsun, lânet olsun, hiç fark etmedin beni, bense hep, hep taptım sana... tam böyle işte.

3

Tanıklıkların ilk gününde öyle şaşırtıcı ve güzel bir haber geldi ki Ian bir an önemini kavramakta güçlük çekti: Fermi Sabri, Lederer'e haber vermeden birdenbire Kahire'ye dönmüştü ve iddia makamına tanıklık yapamayacaktı.

Böylelikle adamın Ian McCullough'nun Sigrid Hunt ile 'ilişki-si' konusundaki aleyhte hikâyesi kanıt olarak kabul edilmeyecekti; yasaya göre duruşma sırasında fiilen bulunmayan tanığın ifadesi geçerli sayılmıyordu.

Ian neden öyle olduğunu sordu. Ottinger, "Nedeni çok açık, savunmanın soru yöneltme şansı olmuyor da ondan," dedi. "Adam yalan söylüyordu, ben de bunu mahkemede açığa çıkaracaktım."

"Ama neden kaçtı dersin? Acaba—"

"Onu hiç düşünmüyorum artık; ortadan kalktığına göre benim için yok oldu."

"Ama Sigrid'den haberi olabilir; belki de onu o öldürdü, cesedini sakladı, ve—."

Ottinger, Ian'ı susturdu. Meika'nın yaptığına çok benzer bir hareketle işaret parmağını dudaklarına götürdü. Ian ona baktı, ne demek istediğini anlayamadı. Sigrid Hunt ölmemiş miydi; Ottinger onunla ilgili bir şey mi biliyordu; ya da artık ortadan kalktığına göre, Fermi Sabri'nin yaptığı hiçbir şey o an için işlevsel bir önem taşıyor muydu?

Ian konuyu uzatmadı, ama Ottinger'e sordu, "Bir tanık büyük jüriye önemli bir ifade verdikten sonra ölür ya da kaybolur ya da sanığın kendisi tarafından ortadan kaldırılırsa ifadesi duruşma açısından geçersiz mi sayılır?"

"Elbette," dedi Ottinger. "Hep olur böyle şeyler. Kaşarlanmış suçlularla uğraşırken yani. Örgütlü suçlarla."

İddia makamının savını ortaya koyması pek çok kesinti, gecikme ve erteleme yüzünden dört haftayı buldu, iddiaları kuşkusuz Glynnis McCullough'nun ölümünün savunmanın öne sürdüğü gibi kaza olmayıp 'o anki güdü sonucu' ve 'kasıtlı' olduğuydu: tanıkların ifadeleri ve kanıtlarla doğrulanacak apaçık bir öldürme nedeni de vardı.

Lederer'in tanıkları eski zamanların ahlâk dersi veren oyunlarındaki gibi birer birer ortaya çıktılar: savunma önceden tanıyorlardı onları, bazı çarpıtma ve süslemelerle büyük jüriye verdikleri ifadeyi yineliyorlardı, ama mahkemede Ottinger'in o ateşli karşı sorularından kaçış yoktu. (Ottinger'in kullandığı 'karşı' sözü, daha önce hiç duruşma görmemiş olan Ian'ın aklını karıştırıyordu. Bu iş nasıl da bir oyuna benziyordu, oyuncular arasında gidip gelen topun tanık konumunda bulunduğu bir duvar tenisi oyununa, söz gelişi.) Tek tek tanık kürsüsüne çıkıyorlar, hepsi de farklı derecelerde güvenle gerçeği, sadece gerçeği, mutlak ve mutlak gerçeği söylemeye, Tanrım bana güç ver, diyerek yemin ediyorlardı. Ian, insan gerçeği bilmiyorsa nasıl söyleyebilir, diye düşündü.

Yine de 'gerçek', en azından biçimsel olarak, nesnellikle kanıtlanabilecek bir olaylar dizisi halinde ortaya konuyordu. İddia makamının ilk tanıkları ayrıntılı ifadelerini vermek üzere yerlerini aldılar: 23 Nisan 1988 gecesini Ian McCullough'nun Hazelton Tıp Merkezine telefon ederek çağırdığı yardımcı hekimlerden biri... komşular tarafından McCullough'ların evindeki 'bir patırtıyı araştırmak üzere' çağrılan genç polis memurlarından biri... Tıp Mer-

kezinde Bn. McCullough ile Dr. McCullough'nun, biri baygın, acil nörolojik müdahaleyi gerektirir halde, öbürü 'yarı ayık, ama bilinçli' olarak alındıkları acil servis ünitesindeki uzman hekim... ve gözlerini Ian'dan kaçıran, ama daha sorulmadan komşusunun evindeki patırtının önceki benzer patırtıların 'devamı' niteliğinde olduğunu iddia etmekten de kaçınmayan Jackson Dewald.

Sırası gelen her tanığın yasa uyarınca Ian McCullough'yu teşhis etmesi gerekiyordu. "Sanık şu an mahkemede mi?" diye soruluyordu. "Elinizle işaret eder misiniz lütfen?" Ian işaret edilir edilmez savunmaya ayrılmış masadaki yerinde ayağa kalkıyordu: Evet, benim. Tuhaf bir törendi bu, ama yine de Ian'a makul geliyordu. Ya yanlış Ian McCullough tutuklanmışsa?

Bir sabah Dr. Morris Flax geldi, o da gözlerini Ian'dan kaçırmıyordu, ifadesini bile bile sade tutuyordu, ne Bay Lederer'in ne de Bay Ottinger'in yönlendirmesine olanak vermiyordu. "Bn. McCullough'nun başındaki darbe kaza sonucu da olmuş olabilir," dedi Flax, "kuşkusuz başka biçimde de."

Altmışa doksan boyunda büyütülmüş röntgen filmlerini jüriye gösteren nörologun uzun ve teknik ifadesi sırasında Ian titremeye başlamıştı, bayılmaktan korktu, öyle olursa ertesi günkü gazeteler hemen fırsat bilip baş sayfaya koyarlardı. Mahkeme salonu ne kadar sessizdi, Yargıç Harmon da içinde olmak üzere herkes acıklı bir olayı uzmanca yaklaşan Flax'ın Glynnis McCullough'nun kafatasındaki yaraları anlatışını ne kadar da saygıyla dinliyordu; Flax elindeki çubukla beyin bölgesindeki gölgeleri, kemikteki çatlakları, beyin dokusunun sol üst bölgesinden acil bir ameliyatla alınan pıhtıyı gösteriyordu. Lederer etkileyici, kısık bir sesle sordu, hasta yaşasaydı tam anlamıyla iyileşebilecek miydi, yoksa beyin özürlü mü kalacaktı?

Dr. Flax ilk kez duraksadı, yüzünden ilk kez küçük bir ifadenin geçmesine izin verdi, bir üzüntü, bir tedirginlik, bir hoşnutsuzluk. "Bunu gerçekten bilemem. Fakat bir fikir yürütmem gerekiyorsa hastanın beyninde bir özür, kısmi bir felç kalabileceğini söyleyebilirim."

Ian gözlerini kapadı. Bunu bilmiyordu işte, değil mi?

Ağlamaya başladı; ama öyle sessiz, öyle efendice ve ölçülü bir tavırla, her zamanki gibi dimdik, başı yukarıda oturuyordu ki

kimsenin fark ettiğini sanmıyordu. Zaten jüri üyeleri, tam karşısında olmalarına karşın, Flax'e bakıyorlardı, röntgen filmlerine ve doktorun öğretmenvari çubuğuna dalıp gitmişlerdi.

Derken Eyalet Sağlık Bakanlığından Dr. Albert Frazier, saldırgan tavrıyla çıktı ortaya; Frazier eyalette polisle bölge savcılarları arasındaki bağlantıyı sağlayan özel görevli bir adli uzmandı, ifadesinde, savunmanın soru sormasına pek fırsat vermeden, kanısınca kurbanın—Dr. Frazier 'kurban' sözcüğünü kasten kullanıyordu, 'hasta' demiyordu—kafatasında ve beynindeki darbenin kaza eseri olamayacağını söylüyordu. Yine röntgen filmleri gösterildi, yine çubuk çıktı ortaya. Yine kemikte çatlaklar, beyinde yaralar, kanama, pıhtılaşma, ardından gene kanama ve ölüm. Dr. Frazier, Bayan McCullough'nun omuzlarındaki morlulukların büyük bir güçle arkaya itildiğine işaret ettiğini söyledi; gerçekten dengesini yitirip geriye, pencereye doğru düşmüş olsaydı ağırlığı büyük olasılıkla böylesi bir darbe almaya yetmezdi. Ottinger üzerine gelince söylediklerini yinelemekle yetindi: Kanısınca bu darbe bir kaza eseri olamazdı.

"Ama Bayan McCullough'nun ağırlığının 'büyük olasılıkla' böylesi bir darbe için yeterli olmayacağını söylüyorsunuz," dedi Ottinger. "Bu da her şeyi belirsiz bırakıyor, öyle değil mi?"

"Olasılık belirsizlik içerir," dedi Frazier. "Bu mahkeme salonunun beş dakika içinde tepemize çökmesi de 'olanaklı'dır, ama 'olası' değildir."

"Öyleyse Bn. McCullough'nun gövdesinin ağırlığının böylesi bir darbe için yeterli olmaması da 'mümkün'dür, ama 'olası' mıdır?"

Frazier sert sert, 'ikisi de' dedi.

Ottinger, "Fakat darbeyi sınıflandırırken kaza eseri olamayacağını söylüyorsunuz. Bu bilimsel bir kanı mı yoksa sadece kendi düşünceniz mi?"

"Ben bir bilimadamı olduğuma göre düşüncem de bilimsel demektir."

Ottinger pek inanmaz bir sesle sordu, "Kesinlikle emin olabilirsiniz, Dr. Frazier? Hiçbir kuşku gölgesi olmaksızın?"

Tanık ilk kez duraksadı, omuzlarını ceketinin içine çekti ve ağır ağır onayladı, "İnsan kendi gözleriyle görmediği bir şeyden ke-

sinlikle emin olamaz kuşkusuz. Hatta gözleriyle görse bile olamaz..."—öyle uzun durakladı ki konuşmaktan vazgeçti sanıldı; derken sanki sözcüklerin onun için gizemli bir anlamı varmışçasına tamamladı—"hiçbir kuşku 'gölgesi' olmaksızın yani..."

Ottinger ona teşekkür edip çekildi. Ian mahkeme salonunda, aslında her yerde, geçerli olan şeyin tartışmayı kazanmış gibi davranmak olduğunu anlamaya başlıyordu: öyle olursa kazanıyordu insan galiba.

Sırada iddia makamının Glynnis McCullough'nun boydan boya cam pencereye kendiliğinden düşmediği, birisi tarafından itildiği suçlamasını kanıtlamak için sahnelediği son derece görsel ve etkileyici gösteri vardı: Kırılan camın büyüklüğünde ve kalınlığında bir cam tabakasının dayanıklılığı deneniyordu. Bu cam tabakanın da McCullough'ların yemek odasındaki camı satın aldıkları şirketin malı olması Lederer'in işine yaramıştı; hatta gidip aynı dükkândan almışlardı. Mahkeme salonunun zeminine bir tente yayılmış, camın salona dağılmasını engellemek için taşınır bir korunak yerleştirilmişti; aşağı yukarı maktulün boyunda ve ağırlığında yüz­süz bir manken cama doğru artan bir şiddet ve öfkeyle itilmiş, sonunda cam çatırdamıştı. Ian korkuyla izliyor, ellerini gözlerine siper ediyordu. Ne korkunç, ne korkunç, diye düşündü. Glynnis'in uçan surati, onun ve kendisinin gövdesi olarak hatırladığı bulanık cisimler canlandı gözünde, üzerlerine doğru gelen camı görüyor, nasıl kolay kırıldığını hatırlıyordu: sanki önceden kırılıp konmuştu.

'Camlı gösteri' de, büyütülmüş röntgen filmleri gibi, basındaki deyimle mahkeme salonunda güçlü bir etki yarattı; ama Ottinger bunların ardında yatan savı sakın sakın, görünüşe göre mantıklı bir biçimde çürüttü. Salonda, belki müvekkili dışında, hiç kimse­nin kırılan camın durumuyla ilgili fikir yürütemeyeceğini söyleyerek itirazda bulundu: daha önceden çatlamış da olabilirdi örneğin; çerçevesine gösterimde kullanılan cam gibi eğreti oturmuş da olabilirdi; buna benzer birşeyler. 1988'in Martında alınmış bir camın ta 1965'lerde McCullough'lar evi yaptırdıklarında alınmış olan camla aynı olduğunu iddia etmek kuşkusuz hatalıydı ve akla yakın gelmiyordu...

Böylece Nick Ottinger atağa kalktı, Ian'ın görebildiği kadarıyla durumu kurtaracak gibi görünüyordu. Yine de cama doğru fırla-

tılan, sonra tekrar kaldırılıp fırlatılan, bir kez daha kaldırılıp artan bir şiddetle ve öfke ifadesiyle fırlatılan mankenin görüntüsü Ian'ın gözünün önünden gitmiyordu. Ne korkunç. Ben de ölmeyi hak etmişim aslında.

Derken sıra Ian'ın eski dostları polis dedektifleri Wentz ile Holleran'a geldi, Lederer'in sorularını sırayla duraksamadan ve açıklıkla yanıtladılar: kafalarında bir suç işlenmiş olduğuna ilişkin şüphe yok gibiydi; tam sözcükleri kullanmıyorlarsa da bu suçu işleyenin adı suçlu oluyordu. 29 Mayıs'ta Hazelton polis karakolunda teybe alınan uzun, bölük pörçük, başı sonu belli olmayan konuşma mahkemedede dinletildi; Ian utanmıştı: Ian'ı hem ilgilendiren hem de ilgilendirmeyen başka pek çok şey gibi bu da jüri üyeleri üzerinde bir etki bırakmış göründü.

Kasetteki polis dedektiflerinin sesleri çok iyi seçiliyordu, Ian'ınkiyse pek seçilemiyordu: hatta belirsiz, kaçamak, donuktu. *Bilmiyorum. Ve: Hatırlamıyorum.* Ottinger sayesinde Ian en azından kendisini zor duruma sokacak bir şey söylememeyi başarmıştı: bunu biliyordu; yine de kendi sesini ölü birinin sesi gibi, suçlu olduğu apaçık belli birininki gibi tekdüze ve ruhsuz sesini duymak ona üzüntü veriyordu. Ne kadar büyük haksızlık! Ne kadar adaletsiz! Kasette kalan bir ses, durum gereği gövdesinden ayrı, fiziksel varlığın bütün niteliklerinden arınık, o zaman ve o mekânda kalmış bir ses: Ian o sabahı acı, bitkinlik ve umutsuzluk duyarak hatırlıyordu.

Kaset baştan sona üç saatten fazla sürdü; yinelemelerle, dolambaçlı sözlerle doluydu, uzun sessizliklerle kesiliyordu, yine de tuhaf bir etki hatta yavaş yavaş artan bir ilgi yarattı. Çünkü insan suçlunun davranışında bir değişme bekliyordu ister istemez—sanki Ian da bekliyordu bunu! Birden suçunu itiraf etmesini ya da suçsuzluğunu iddia etmesini.

Ian sonradan Ottinger'a iddia makamının neden o bitmek bilmez kaseti elden geçirip özetlemediğini sorduğu, Ottinger, "Bizi cezalandırmak için olmalı," dedi, ardından daha ciddi bir sesle, "zaten özetlenmesini istemezdim;" diye ekledi.

"Nedenmiş o?" diye sordu Ian.

"Bir kere kasetteki ses senin sesin ve mahkemenin seni duy-

mak için başka bir şansı yok," dedi. Ottinger, "Kuşkusuz düşünce-
ni değiştirip, ki umarım değiştirirsin, ifade vermezsen." Ian bir
şey söylemeyince Ottinger ekledi, "Bana sorarsan varlığını göster-
melisin. En azından kendisini öldürmekle suçlandığın o... o insan-
dan daha somut bir varlığın olmalı."

Tam olarak anlayamadığı bu görüş Ian'ı çok şaşırtmıştı. "Var-
lığım mı? Bundan kuşku mu duyuluyor?" Ottinger insanın o anki
ruh haline göre anlayış ya da küçümseme olarak yorumlayabilece-
ği o anlamlı gülüşüyle güldü.

Ardından Ian'ın korktuğu şeye, iddia makamının inatla peşi-
ne düştüğü ve abartıp durduğu cinayet 'nedeni'ne geldi sıra: aşağı
yukarı sanığın tutuklandığı 30 Mayıs 1987 tarihinden beri ortadan
yok olan Sigrid Hunt konusuna yani. Davanın bu yönü Lederer ta-
rafından keyifle işleniyordu, 'maktulün yakın arkadaşları olan'
Bn. Elizabeth Kuhn ve Bn. Roberta Grinnell'i tanık kürsüsüne ça-
ğırdı; bir de Sigrid Hunt'ın 1984 Eylülünden 1987 Mayısına ka-
dar, en azından ara ara, yaşadığı Poughkeepsie, Tice Sokağı 119
numaralı kiralık evin kapıcısı Bay Horace K. Vick'i. Ian'ın utana-
rak çok uzun zamandır görmediğini düşündüğü Elizabeth büyük
jüriye verdiği ifadeyi neredeyse sözcüğü sözcüğüne yineledi: kır
saçlarıyla son derece asil ve alımlı görünümüyle Lederer'in sorula-
rını yanıtlıyor, kendisine istemediği bir yöne—yani Bay McCullo-
ugh'nun başka bir kadınla ilişkisi olduğu kanısına kapılmakta Ba-
yan McCullough'nun haklı olabileceğini kabul etmeye—çekecek
olursa karşı koyuyordu. Yine de Ottinger'in sorularını yanıtlayışın-
daki netlik, onu Lederer'a üstün tutmaya yeltenmeyen tutumu
Ian'ı huzursuz etmişti. Ian McCullough için ettiği özenle seçilmiş,
çok güzel sözler—"en yakın, en sevdiğimiz, en sadık dostlarımız-
dandır"—Ian'ın kulağına önceden prova edilmiş ve hafif zorlama
geldi; Elizabeth'in aşağı inerken ona bakarak gülümsemesi de zor-
lama geldi. Ian onu son gördüğünden beri ne kadar da yaşlanmış-
tı... Bir üzüntü geçirmiş olmalı, dedi içinden.

Derken Roberta Grinnell çıktı, son derece sert ve güçlü görü-
nüyor, Lederer'a açık bir nefretle bakıyordu, elleri dizlerinin üze-
rinde titriyor, sesi neredeyse duyulmuyordu, saçındaki altın rengi
tutam, pencerenin dışındaki beyaz kış göğüne vurmuş donuk bir

ışık gibi tuhaf bir biçimde renksizdi. (Ama neden gözlerini ondan kaçıyordu? Birisi Meika'dan mı söz etmişti yoksa?) İfadesi kısa ve kapalıydı; Harmon onu birkaç kez daha yüksek sesle konuşması için uyardı. Aleyhte bir tanık olduğu ortadaydı, bu da, Ian'ın kanısınca, mahkemeye çok sevimli görünmemesine yol açıyordu. Onunla haftalardır konuşmamıştı. Aramayı düşünmüştü... fakat nedense yapmamıştı bunu.

Roberta büyük jüriye verdiği ifadeyi sözcüğü sözcüğüne yineliyordu: Glynnis McCullough'ya ettiği telefon; yaptıkları şaşırtıcı konuşma; Glynnis'in sinirli, tutarsız, öfkeli hali, kocasının başka bir kadınla ilişkisi olduğu yolundaki, Roberta'nın dayanaksız olduğunu bildiği inancı.

"Bn. McCullough size kocasının masasında bulduğu, ortak dostları 'Sigrid Hunt' adına yazılmış bin dolarlık bir çekten söz etti mi?" diye sordu Lederer.

"Evet, söz etti," dedi Roberta.

"Ama siz yine de kuşkularının dayanaksız olduğunu düşündünüz?" dedi Lederer.

"Evet, öyle," dedi Roberta.

"Peki, eldeki açık kanıt karşın, neden?" diye sordu Lederer.

"Bana pek... kanıt gibi gelmedi," dedi Roberta.

"Bn. McCullough en yakın arkadaşlarınızdan biriydi, öyle değil mi?" diye sordu Lederer. "Yine de siz ona inanmamayı yeğlediniz."

"Ona inanmamayı yeğlemedim," dedi Roberta sinirli bir biçimde, "sadece bana durumu abartıyor, gururu incinen bir insanın yaptığı türden aşırı bir tepki gösteriyor gibi geldi."

"Bn. McCullough abartma alışkanlığı olan biri miydi?" diye sordu Lederer.

"Akıllı bir kadındı, ama duygularına kapıldığı olurdu; öfkeliydi, çok etkileyici bir kişiliği vardı aslında," dedi Roberta.

"Ya Bay McCullough—?"

"Çok daha sakın, çok daha kontrollüdür."

"'Kontrol' mü? Kendini mi yoksa başkalarını mı?"

"Kendisini. Ian başkalarını kontrol etmek ya da etmeye çalışmak huyu olan biri değildir."

"İkisini de iyi tanıyordunuz, siz ve eşiniz?"

"Galiba öyle denebilir, evet."

"Bay McCullough'nun başka bir kadınla ilişkisi olabileceğine kesinlikle inanmadınız ha?"

"İhtimal vermedim."

"Çünkü—?"

"Çünkü onu tanıyordum, Glynnis'i de tanıyordum," dedi Roberta sesini yükselterek. "Ian o tip biri değildi."

"Bundan hiç kuşkunuz yoktu?"

"Önceden söylediklerimi yinelemek dışında ne diyebilirim ki?"

"Sizin bulunduğunuz çevrede arasıra bir erkeğin karısını ya da bir kadının kocasını aldatması öyle az rastlanan bir şeydir ki, inanmak zordur, öyle mi?"

"Elbette ki öyle değil, sözlerimi çarpıtıyorsunuz."

"Ama söz konusu McCullough'lar olunca inanmak güç mü oluyor? En azından sizin için?"

"Onların durumunda... evet."

"Bunu onlarla ve evlilikleriyle ilgili yakın gözleminize dayanarak söylüyorsunuz, değil mi?"

"Bunu sağduyuma dayanarak söylüyorum."

"Bildığınız kadarıyla evliliklerinde hiçbir sorun yok muydu?"

"Bildğim kadarıyla evliliklerinde hiçbir sorun yoktu."

"Olmuş olsaydı, bilebilir miydiniz yani?"

"Glynnis ya da Ian, bize söylerlerdi, eminim... Denis'e ya da bana söylerlerdi. Bilirdik, arkadaşlar birbirlerinin başına gelenleri bilir."

"Yani, evliliklerinde bir sorun olsa bilirdim diyorsunuz?"

"Evet."

"Size söylenirdi?"

"Evet, öyle sanıyorum."

"Yine de o gün Bn. McCullough sizi aradığında—"

"Ben onu aramıştım."

"Onu aradığınızda size evliliğinin bir bunalımından söz etmeye çalıştığında ona inanmadınız."

"Her şeyi çarpıtıyorsunuz!" dedi Roberta öfkeyle. "O gün amacım öncelikle Glynnis'i yatıştırmak, onunla uzlaşmaktı, her şeyi berbat etmek değil. Ian tarafından açıklanabilecek çok basit bir

şeyi abarttığını biliyordum, ona bunu anlatmaya çalıştım. Defalarca söylemeye çalıştım. Bana kızdı, dinlemeden telefonu yüzüme kapattı; hepsi bu."

Biraz sonra Ottinger sorularını yöneltirken Roberta daha istekli, hatta ateşli konuştu, Ian ile Glynnis'in, 'kusursuz, mutlu bir çift', 'son derece uyumlu bir ikili' oluşturduğunu; McCullough ailesinin 'örnek bir Hazelton ailesi' olduğunu ısrarla vurguladı. Ian onu izlerken içinde bir duygunun kıpırdadığını duyumsadı, temelde pişmanlıktı duyduğu, aralarında pek saydam olmayan bir engel vardı sanki: iyi törpülenmemiş bir cam gibi. Meika'ydı araya giren; Meika ağırlığını koymuştu; artık çok geçti.

Grinnell'ler artık şeklen ayrıydılar: Denis evden ayrılmış; Roberta ise evi satmak üzere geçici bir süre için geri dönmüştü. Denis ayrılığı 'uzlaşması zor farklılıklar'ın sonucu olarak açıklamıştı. Fakat bu ne demekti acaba? Ian sormuş, Denis omuz silkerek şöyle demişti; bir kadının sevgisi bitince biter, bu demek; kupkuru ete dokunmak gibidir bu. O kadar yıllık arkadaşlıkları boyunca arkadaşının bu kadar basit ya da bu kadar umutsuz konuştuğunu duymamış olan Ian hayretle gerilemişti.

Sonunda Lederer, sanki gösterilen her şey sanığın suçluluğunun kesin kanıtını oluşturuyormuş gibi kasıla kasıla Ian McCullough'nun Sigrid Hunt adına yazdığı 20 Şubat 1987 tarihli 1000 dolarlık çekin fotokopisini ve o yılın bahar aylarında McCullough'ların evinden aranan Hunt'ın Poughkeepsie'deki numarasıyla yapılmış toplam sekiz ödemeli konuşmanın kaydını kanıt olarak sundu. "Bay McCullough, Hunt adına yazdığı çekten ya da telefon konuşmalarından hiç söz etmemiştir," dedi Lederer, sanki Ian bunu yapmakla kendisine hakaret etmiş gibi bir küskünlükle. "Sorulduğu zaman da yanıtlamayı kabul etmemiştir. Bu 'özel' bir konu, demektedir: 'kimseyi ilgilendirmeyen bir konu!' Lederer mahkeme, özellikle de jüri üyelerine inanmaz gözlerle baktı. Nasıl olur da cinayetle suçlanan bir insan bu kadar cüretkâr konuşabilirdi? bu kadar meydan okur gibi? bu kadar kendine zarar vererek?

Ian utançla kıvrandı, bu tür onur kırıcı şeylerin kendisini bulamayacağı bir yere, ruhunun ya da beyninin derinliklerine çekilmek, sığınmak istedi. Çünkü artık Ian McCullough'nun yalancılığı-

na ek olarak, uzun yıllardır dost olduğu Bn. Kuhn ile Bn. Grinnell'in de fiilen onun adına yalan söyledikleri ya da onun tarafından bu işe kandırıldıkları açık seçik belliydi.

Neyse ki sırada, gülünç bir rahatlama ögesi olarak, Bn. Sigrid Hunt'ın bir süre kirada oturduğu dairenin kapıcısı Bay Horace K. Vick vardı: Ian'ın daireyi açmaya güçlkle razı ettiğı adamın ta kendisi; tanık kürsüsünde, Tanrının yardımıyla, doğruyu söylemeye yemin ettiğı halde öyle akıl almaz rahatlıkla ve öyle kendini haklı çıkaracak biçimde yalan söylüyordu ki; Dr. McCullough'nun rüşvet önerisine karşı koyduğunu ileri sürüyordu. O tip bir insan değilim diyordu. Yani kiracıların işine burnunu sokan türden. Vick'in üzerinde parlak siyah bir takım elbise, beyaz gömlek ve kravat vardı; saç o gün için kazırcasına tıraş edilmişti; Lederer ifadesi boyunca onu giderek sinsileşen sorularla yönlendirdikçe adamın pörsük, hain yüzü keyifle yanıp aydınlanıyordu. İşaret parmağıyla suçlar gibi Ian'ı gösterip Sigrid Hunt'ı birkaç kez görmeye gelen adamın o olduğunu söylüyordu, ah, kış boyunca üç ya da dört kez gelmiş olmalıydı; belki Noel sıralarında bir gece kalmıştı da; baharda bir kez de kendisini o daireye sokmasını istemişti. Galiba kadının yaralanmış, belki de ölmüş olmasından filân endişeleniyordu. Çünkü başka erkek arkadaşları da vardı kadının.

Vick, Lederer'in frenlemeye çalışmasına aldırmadan kâh gülererek kâh suratını ekşiterek hikâyesini süslemeye, ilgisiz ayrıntılar eklemeye başlamıştı, salondaki herkesin ilgisi üzerinde olunca adama şeytanca bir ilham gelmişti sanki. Dr. McCullough'nun "İteliyan marka kırmızı, lüks spor arabasından," Dr. McCullough'nun pahalı kürk paltosundan söz ediyor ve ekliyordu, "belki de kolları kürklü bir paltoydu—her neyse çok az erkeğin, yani kadınlarla buluşmaya giden normal erkeğin üzerinde görürsünüz öyle bir şeyi." Heyecanla Sigrid Hunt'ın evinde verilen çılgın partilerden ve eskiden öğretmenlik yaptığı okuldaki arkadaşlarından söz ediyordu—"hani sırf kadınların bulunduğu okul vardı ya, neydi adı, Vassar"—evin girişine park edilen arabalardan, müzikten, gürültüden ve oraya gelen 'bazı siyahilerden' de söz ediyordu, tabii bunlar hep McCullough'dan önce oluyordu. Ya da ona benzettiğı kişiden.

"Sonra yoksul biri vardı, bir de bir gece kapımı çalıp onu so-

ran babası olacak yaşta biri... kardeşiyim demişti. Ben de demiş-tim ki ona, 'Yaa, ben de onun kardeşiyim, onun kardeşi olan pek çok insan var ortada.' Sonra demiştim ki—."

"Lütfen, Bay Vick. Sorulardan uzaklaşmayın."

"Siz sordunuz, ben de anlatıyorum," dedi Vick öfkelenerek. "Bilmek istiyor musunuz, istemiyor musunuz?"

Tanık saygısızlığı yüzünden Yargıç Harmon'dan bir uyarı al-dı, Lederer onu kurtarmaya çalıştıysa da başaramadı; neyse ki adam vereceği kadar zarar vermişti. Ottinger'in usta soruları saye-sinde—Dr. McCullough ne marka bir araba kullanıyordu? Dr. Mc-Cullough ne tür bir palto giymişti? Dr. McCullough Sigrid Hunt'ı kaç kez görmeye gelmişti? Ne zamanlar gelmişti? Parti ne zaman olmuştu? Öbür konuklar kimdi?—Vick sadece güvenilirmez değil, aynı zamanda da kötü niyetli bir tanık olup çıktı. Harmon tarafın-dan defalarca uyarıldıktan ve mahkemeye hakaret suçu işleme teh-likesi atlattıktan sonra kürsüden indiğinde yargıcın kürsüsüne doğ-ru tuhaf bir hareket yapmaktan kendini alamadı, tabii karşılık ola-rak hemen öfkeli bir tepki geldi, mahkeme salonu birkaç dakika-lık bir kargaşa, hemen bastırılan bir patırtı yaşadı. Horace Vick polis tarafından güç kullanılarak götürülüp bir tecrit hücreğine atı-lacakmış gibi bir hava esti.

Ian da herkesle birlikte gülümsedi; bu korkunç yerde ilk gü-lümseyişi olmalıydı bu. Vick'in kendisinden neden bu kadar nef-ret ettiğini asla anlayamıyordu; Sigrid Hunt'tan ve birlikte olduğu erkeklerden uzun uzun söz ederken neden Fermi Sabri'den bir kez olsun söz etmediğini; neden bütün kinini Ian McCullough'ya kustüğünü da. Düşünüyordu da acaba 25 dolar çok az gelmiş ve Vick'in gururunu mu incitmişti? Yoksa adam verilen parayı büsbü-tün unutmuş muydu?

Sonradan Vick'in neden öyle ifade vermiş olabileceğini sordu-ğunda Ottinger kayıtsızlıkla, "Kimin umurunda ki? Tanık gitti, öl-dü, *finito*," demişti.

Ian, Ottinger'in şık döşemeli arabasının arkasında Hazel-ton'a dönerken arkaya yaslanıp gözlerini kapadı, uyumasına ola-nak yoktu, niyeti sadece zihnini o gün üst üste binen acılardan arındırmaktı. Öbürleri, Bianca da içinde olmak üzere duruşma-

dan söz ediyorlardı; davadan başka konuşacak hiçbir konu yoktu; Ian McCullough'nun hayatında davadan başka konuşacak hiçbir şey olmayacaktı artık. İddia makamı bir-iki gün içinde iddialarını tamamlayacak sonra sıra savunmaya gelecekti. Sonra, daha sonra. Özetlemeler, hâkimin jüriden istekleri, jürinin karara varışı, karar. Sonra da:

Ian o günü, Bridgeport'daki o son derece sıradan ve huzur verici günü düşündü: bir zamanlar oturdukları, çok canlı bir maviye boyalı iki katlı ahşap evi; o eski semtin sokaklarını; ilk ve ortaokul binalarını; küçük, hüzünlü parkını. Hissettiği özlem öyle güçlüydü ki tıpkı bir cinsel istek gibi fiziksel bir hal almıştı. Neye yarardı bu? Neden? Böylece tekrar o an'a, kırılık çevre yolunda, kış mevsiminin bitmek bilmez karanlığında yuva olarak bildiği o eve doğru son hızla yol alan, tanımadığı birine ait Mercedes'e döndü.

Düşünüyordu... artık ölmüş olan, kendisine yardım edemeyecek Glynnis'i değil... Meika Cassity'yi: öğleden sonraki oturumun bitiminde savunma masasına pek ağır başlı sayılmayacak bir tavırla yaklaşısını; ayakuçlarında şımarık şımarık yükselip yanağından öpüşünü, hayran bir öğrenci gibi elini sıkışını; kulağına birşeyler fısıldayışını (kulağı ateş gibi yanıyordu, kızarmıştı da herhalde), omzunda o görkemli koyu renk samur kürkü ve kulaklarında küpelerle göz kamaştıran o halini. Meika'nın cildi solgun, ama alev alevdi; gözleri alışılmadık bir parlaklıktaydı. Ottinger'in elini iki eliyle hararetle sıkarak o öğleden sonraki başarısından dolayı kutladı: "Ian'ı kurtaracaksınız, değil mi? Masum olduğunu bütün dünyaya yüzde yüz kanıtlayacaksınız, değil mi?"

Ona bayılıyordu Ian. Ondan korkuyordu.

4

Basında çıkanlarla nasıl baş ettikleri sorulduğunda, aldırma-yarak, diyorlardı.

Ian ve Bianca günlük gazetelerde, en ünlü iki haber dergisinden birinde, hatta hatta, en sinir bozucusu, Newburgh Times'in pazar ekinde duruşmayla ilgili yazılar görünce ilgilenmiyorlardı: Ian ilke olarak aldırmiyordu (iyi bir üne sahip olduğu günlerde bi-

le zamanını hiç bu tür şeyleri okumaya harcamamıştı, öyleyse şimdi neden yapacaktı bunu?), Bianca ise artık öfke, onur kırıklığı ve acı yetisini tükettiği için. Yarı moda, yarı rezalet haberler veren çok renkli bir New York dergisi ona 'kendi gözüyle babasının hikâyesini' yazması için 50.000 dolar önermişti. Kabul etmeyince öneriyi 75.000 dolara çıkarmışlardı.

Bianca'nın basılmak üzere hazırladığı başka bir şey vardı: Glynnis'in kitabı, *Amerikan Damak Zevki*. Duruşma sırasında Ian'ın yanında olabilmek için bahar döneminde Wesleyan'dan izin almıştı; arta kalan zamanında Glynnis'in mutfak masasında oturup metin üzerinde çalışıyor; notları özenle daktilo ediyor, yemek tariflerini sıraya koyuyor, telefonla Glynnis'in yemek konusundaki ilgisini paylaşan arkadaşlarıyla ve New York'daki yayımcısıyla konuşuyordu. Mart ayı gelmişti: yayıncı haziranın başında aşağı yukarı tamamlanmış bir metin görmeyi umuyordu. "Yemek ve yiyecek konusunun bu kadar geniş olabileceğini hiç düşünmemiştim," diyordu Bianca Ian'a ve Ian'ın duyduğu kadarıyla başkalarına. "İnsan doğru dürüst bir şey yapmak isterse, çok büyük bir *çalışma* gerekiyor." Ve: "Gerçekten hoşuma gidiyor bu iş, hoşlanacağımı düşünemezdim." Ian'ın tanımadığı bir arkadaşına da telefonda: "Galiba kendimi çocukluğumdan beri ilk kez anneme gerçekten yakın hissediyorum," demişti. Kızının sesindeki coşku ve kararlılık Ian'a pek içten gelmiyorsa da yanılmış olmayı umuyordu.

Tariflerdeki yemekleri pişirme işi deneme niteliğinde başlamış, ama Bianca'nın giderek daha çok zamanını alır olmuştu. Glynnis bazı tariflerin değişik uygulamalarını bırakmıştı, bir tarifin sözgelimi altı şekli olabiliyordu, Bianca hangisinin en iyi tarif olduğuna karar veremiyordu. Pennsylvania'nın Dutch kasabasından kimyon, sarmısak, domuz uyluğu ve taze ıspanakla yapılan bir mercimek çorbası. Güneybatıdan kırmızı biber, domuz filetosu, tavuk ve mısır lapasıyla yapılan pozole adlı koyuca kıvamlı bir yahnî. Tabasco soslu kıyma ve patatesli bir Texas yemeği, kıyılmış zeytin, mantar, kekik ve kızartılmış buğday tohumu ile yapılan eski bir Amerikan köftesi; Maryland usulü kızarmış tavuk; Charleston usulü tavuklu patatesli bir yemek, New England yerlilerinin yaptığı mısır unlu, koyu pekmez ve tarçınlı bir puding. Duruşma gününün ertesinde kendini biraz fazla kaptırıp *velouté* sosu, *papil-*

lote'li dilbalığı filetosu, *Valencia* usulü paella bile denemişti. İddialı yemeklerin tamamlanıp masaya konusu gece saat on biri bula-biliyordu. Bianca o saatte heyecandan yerinde duramaz bir halde babasını bulmaya gidiyor, (Ian genelde 'sırf gözlerini dinlendirmek için' üzerinde elbiseleriyle yatağına uzanıp uyuyakalmış oluyordu) önceden özürler diliyordu: "Bu seferki çok iyi olmadı, babacığım, bu kadar uzun sürdüğü için çok çok üzgünüm, ama—" Ian uyku mahmuru ve büyük bir olasılıkla o akşam daha önce hızla içtiği birkaç kadehten başı hafif döner bir halde, gülümseyerek yemek masasındaki yerini alıyor, masada yanan mumların narın alevi o yaklaşırken şöyle bir titriyordu.

Annesinin tarifleriyle onca cebelleşmesine, mutfakta saatlerini geçirmesine karşın Bianca'nın kendi hazırladığı yemekleri yemeğe pek iştahı olmuyordu; Ian bunu tuhaf buluyor ve kaygılanıyordu. Hiçbir şey kızını hoşnut edemiyordu, Ian'ın yemeği yiyişini izlerken (öyle geceler ağır ağır yiyor, lokmaları çiğner ve yutarken bile akli başka yerde görünüyordu) sürekli Glynnis'in çok daha iyi yapacağını söyleyip duruyordu: çok daha iyisini *yapardı*. Bianca tabağındaki yemekle oynuyor, birkaç lokma alıp hayâl kırıklığı içinde sürekli, "Pek iyi olmadı, bu kez olmadı," diye mırıldanıp suratını asıyordu, bu da Ian'ın canını sıkıyordu, aklına yemek masasında saatlerce oturdukları ve Bianca'nın annesinin hazırladığı nefis yemekleri beğenmeyip surat astığı zamanlar geliyordu. (Tanrım, nasıl unutabilirdi.) O yemekler umutla başlar, sıkıntı ve kırgınlıkla, sinirli sözlerle biterdi. Şimdiyse Bianca kendi yaptığı yemeğe burun kıvırıyordu.

Ayrıca Ian'ın gördüğü kadarıyla sürekli kilo kaybediyordu. Kendi derdinin arasında bile görebiliyordu bunu Ian. Elbiseleri üzerinden düşmeye başlamış, yanakları süzölmüştü. Yüzüne ciddi, hüzünlü, halinden hoşnut bir ifade yerleşmişti.

Sonunda Ian azarlar gibi gülümseyerek, bir babanın gülümsemeyle karışık kaş çatışıyla sordu, neden *yemiyorsun*, Bianca hemen atıldı, *yoo, yiyorum*, inan *yiyorum*, ama bazan gitmiyor işte.

Meika'yla, günde en az bir kez yüz yüze ya da telefonla görüşüyordu, fakat onunla yalnız kalmaya, sevişmeye haftada bir geceden fazla cesaret edemiyordu. Vaughn'ın programına bağlı olarak—Hazelton'da, New York'da ya da başka bir yerde oluşuna göre—uygun hafta sonlarında buluşuyor, daha doğrusu buluşmaya çalışıyorlardı. Hem cumartesi, hem pazar. Cesaret edebildikleri kadar uzun saatler boyu.

Vauhgn biliyor muydu? Ian merak ediyordu. Biliyorsa, aldırıyor muydu?

Şu tuhaf, hüzünlü, gizemli adam. Yıllardır bildiğim fakat tanımadığım dostum.

Meika uyuşuk uyuşuk, "Vaughn ile Glynnis—bir zamanlar aralarında birşeylerin geçtiğini biliyorsun, değil mi?—yani tam kısasa kısas," dedi.

Ian, "Vaughn ile Glynnis mi? Ciddi misin?" dedi.

"Onlar ciddiydiler. Ama bir şey çıkmadı."

"Sen neler diyorsun Tanrı aşkına?"

"Karın ve kocam. Biliyor muydun?"

"Ne zaman oldu bu?"

"O kadar heyecanlanma Ian," dedi Meika o tatlı, sinsî, alaylı gülüşüyle. "Dediğim gibi, bir şey çıkmadı."

Ian ona bakakaldı. Meika kolları başının altında yatıyordu, tıraşlı, pudralı koltuk altları ortadaydı, öyle burnunun dibindeydi ki, o anki bütün yakınlıklarına karşın Ian bakmanın doğru olmadığını hissetti: bir çocuktan yararlanmak gibi geldi bu ona. Daha sakin bir sesle, "Ciddi misin, yoksa dalga mı geçiyorsun? Ne zaman oldu bütün bunlar?" dedi.

"Bunu konuşmamıza gerek yok bence," dedi Meika. "Seni çok sinirlendirmişe benziyor."

"Elbette sinirlendiriyor," dedi Ian öfkeli bir gülüşle, "Böyle gelişigüzel söylenmesi, karımın—"

"Ah, 'karım'—bu da tarihi bir hata," dedi Meika birden doğrulup komodinin üzerindeki sigarasına uzanarak. "'Karım', 'mül-

küm'—bu kullanımların modası geçti." Hareket ederken küçük, ama sarkık göğüsleri de sallanıyordu: sanki o ince ve hafif buruşuk deri tabakasının içinde jöle ya da su varmış ve kolayca delinebilirmiş gibiydi. Haftalar önce Noel gecesini ilk kez seviştiklerinde Meika, Ian'ın parmaklarını sağ göğsünün üzerindeki ince, orak biçimli yara izine götürmüştü, birkaç yıl önce kist alınan yere—"Te-lâşlanma: iyi huyluydu."

Ian, Meika'nın sevgilisiydi, daha alışıldık bir deyişle de Meika, Ian'ın metresiydi, Ian onun gövdesini böylesi kolay verişine hâlâ alışamamıştı: kayıtsızlığına da. Gövdesini göz kamaştıracak kadar güzel buluyordu, gerçi fazla zayıftı, biraz da kadın-erkek arası bir görünümü vardı: bir oğlan çocuğunkine benzeyen dar kalçaları, tokmak gibi zarif dizleriyle, uzun bacakları; dümdüz, pürüzsüz karnı ve göbeği (çünkü Meika hiç hamile kalmamıştı); küçük göğüsleri, derisinin sımsıkı hatta biraz fazla gergince sardığı köpürçük kemiği ve kaburgaları. Bu gövdeden uzak olunca onu düşlemeye ve düşüncelerini açlıkla onunla doldurmaya başlıyordu: başka şeyler düşünmekten koruyordu bu sanki onu. Meika'yla olduğu zamanlar kadının varlığı Ian'ın duyularını bir sel gibi kaplıyor, ruhunun o tuhaf gücü Ian'inkine egemen oluyor, Ian başka hiçbir şey düşünemiyordu. Ona sürekli, "Öyle güzelsin ki, Meika. Öyle güzel," diyordu büyülenmiş gibi bir sesle, Meika da bu hayranlık sözcüklerini hak etmiş bir tavırla kabul ediyordu; yine de dalga geçiyordu. "Peki, şimdi bu kadar güzelsem, şimdiye kadar neden değildim? Neden önceden beni hiç fark etmedin? Seni yıllardır seviyorum, biliyorsun," diyordu suçlayarak, "sense anlamadın, anlamaya çalışmadın hiç, beni görmedin; acımasızca yok saydın beni," derken rüyada gibi öpüyor, okşuyordu, konuşması sürerken de sevişmeye başlıyorlardı. Ian, Meika'nın bunları artık sevgili olduklarına göre o an ikisi için bulduğu, akıl edip uydurduğu duygusuna kapılıp huzursuz oluyordu, sevişme işinin fizikselliğine bir kutsama katıyordu yine de bu sözler, ileriye doğru hareketi içinde baş döndüren şimdiki zamanı açıklamaya yarayacak kurmaca bir geçmiş zaman boyutu ekliyordu.

Çoğunlukla, yani birlikte geçirdikleri zamanların çoğunda, Meika'nın yatak odasında—yani Meika ile Vaughn'ın yatak odasında—oluyorlardı, geniş, ferah, güzel döşenmiş bir odaydı bu, tepe-

de buzlu ya da süt rengi camdan bir penceresi vardı. Oda evin eski bölümünde olmasına karşın Vaughn orayı büyük lde yeniden düzenlenmişti: Meika için aynalı, ufak bir soyunma odası, Cassity'lerin sayısız giysisi için duvar boyunca uzanan bir elbise dolabı; 'çoğunlukla büyük boy sanat ve fotoğrafçılık kitaplarının bulunduğu bu kitaplık; geride kubbeli bir kapıdan geçilen, üzeri güneşin en yakıcı ışınlarını bile kesecek biçimde açık renk özel bir camla kaplı olan güneş banyosu terası vardı. Meika güneşli kış günlerinde saksı çiçekleriyle, asılı bitkilerle dolu, minderli, beyaz bambu mobilyalı bu odada sık sık—o sabah Ian'a da gösterdiği gibi—ince mslin bir örtü serili şezlonga çırılçıplak yatar, güneş ışınlarından hem yararlanır hem de korunurdu. Dediğine göre cildi güneşe fazla dayanamayacak kadar beyaz ve duyarlıydı: Ian'ınki de öyleydi herhalde.

"Bildiğim kadarıyla Vaughn ile Glynnis birbirlerini çok severlerdi," dedi Ian fikir yürütür gibi. "Glynnis'in Vaughn'a, bir mimar olarak, hayran olduğunu biliyorum, bir gün ona bir ev yaptır-maktan söz ederdi—"

Meika sözünü kesti. "Hayır, şimdiki evinize bir ek yapılacaktır."

"Neyse, yine de inanması çok g geliyor—"

"Glynnis o evi çok severdi, biliyorsun. Oradan ayrılmayı hiç istemezdi."

"—g geliyor, daha ciddi bir şey olabileceğine inanmak."

"Belki de yoktur o zaman," diye pes etti Meika, burun delikle-rinden ince ince ve keyifle dumanlar çıkartıyordu. "Ciddi'den ne kastedildiğini anlamak zaman geçtikçe daha da güçleşiyor."

Meika, Ian'a bir kadeh daha şarap isteyip istemediğini sordu, yanlarında yukarıya çıkardığı yeni açılmış Bordeaux'dan biraz daha vardı, Ian hayır anlamında başını salladı, ama evet demiş olmalıydı; böylece Meika ona bir kadeh daha doldurdu, Ian da aklı başka yerde su gibi dikip iti. Bir tane daha sandviç isteyip istemediğini sordu—avdar ekmeğine sürülmüş kalın bir tabaka *pt de la campagne*—bunları aşağıdan tepsiyle getirmişti, lezzetli, ama hafif bayat bir tatları vardı; geçen geceki partiden kalmaydı hepsi. (Ian, Bianca'ya dili dolaşarak söylediği gibi, Cassity'lere pazar kahvaltısına gelmişti: ne rastlantı ki daha dn de onlara cumartesi kahval-

tısına gelmişti.)

Meika konuyu değiştirmiş, duruşmadan söz etmeye, daha doğrusu yakınmaya koyulmuştu: sayısız kesinti ve gecikmeden; ya da bazı oturumların dayanılmaz yavaşlığından ve sıkıcılığından, kasvetinden demek daha doğru; Yargıç Harmon, belirgin bir mutlulukla, oturumu durdurup başka güne erteleyerek odasına çekildiğinde izleyenlerin hepsinin uğradığı hayâl kırıklığından. Duruşmayı, Ian McCullough'nun duruşmasını, eğlence olarak görüyor gibiydi: ya da öyle göstermeye çalışıyordu. Nick Ottinger'a müthiş hayranlık duyduğu halde, Lederer'den hoşlanmıyordu: hem de hiç hoşlanmıyordu. "Ne kadar akıl almaz bir şey, içinde bulunduğumuz şu sistemde bir savcının sahip olduğu güç," dedi. "Tam anlamıyla suçsuz insanları mahkemeye çıkarıyor. Onlara suçsuzluklarını kanıtlatıyor ve onlar için neler söylüyor: *Puıst*."

Meika aklından geçenleri tam olarak anlamayan Ian'a baktı. "Adam hepimizin hayatını mahvediyor," dedi. "Yine de, her şeyi öyle... öyle önemli gösteriyor ki. *Times*'de yazılanları okudun mu? Tam anlamıyla kişisel çıkar hikâyesi, çok güzel yazılmış derdin sen herhalde, bir anlamda kasaba halkının Enstitü için ve bizim için ne düşündüğünü gösteriyor—'Amerikanın kaymak tabakası' diyorlar bize—oysa bütün bunlar, inan haksızlık, insanı çileden çıkaran bir haksızlık, 'bürokraside' ve 'şirketlerde' görülen yolsuzluklar yüzünden. Bir takım istatistiksel bulgular yüzünden. Fakat sen gazete okumuyorsun değil mi?—şimdi hatırladım." Dudaklarını öper gibi büzüp insanın ancak, gülünç denemese de, basit bir şeye alınmış birine yapabileceği türden sevimli bir hareket yaptı. "Okumamakla en iyisini yapıyorsun."

Ian iki gözünün arasında keskin bir acı duydu. Kadehini bırakırken, "Ben gitsem iyi olacak," dedi.

Meika sinirlenerek, "*Hep* böyle dersin," dedi.

"Haksızlık etme. Saat üç oluyor. Bugün Nick Ottinger uğrayacak, lehime sunmaya hazırlandığı bir savı, daha doğrusu bir planı, bir konuyu gözden geçirmek için—"

"Sen de biliyorsun ki," dedi Meika kendini yatağa bırakıp dökmeye ramak kalmış şarap kadehine aldırmadan örtüleri tekmeleyerek, "senin gibi erkekler yakın olmaktan, ilişkilerinin herkesçe duyulmasından korkarlar. Aslında siz yaşamlarınızın uygun biçim-

de tanımlanmış bağlamı dışında birşeylerin olmasından korkarsınız."

"Meika, acımasız olma," dedi Ian şaka yollu, sanki Meika'nın gerçekten sahip olduğu acımasızlık eğilimi bir oyundan başka bir şey değilmiş gibi. "Senin gibi erkekler türünden bir söz duymak hiç de onur verici değil. Anlamı—"

"Bir başkasının yatağında kalp krizi geçirmek örneğin. Başka bir erkeğin yatağında. Onun *mülkünde*: tıpkı karısı gibi. Yüce tanrım *karısı*'ndan nasıl da bir mülkmüş gibi söz ediyor! Sanki tereyağı sürülse erimeyecek Glynnis'in—"

"Meika," dedi Ian ürkerek. "Yapma lütfen."

"—vajinasında diyelim o zaman. Kaymak tabakasının, sözcüklerini kullanalım."

Ian ona gerçekten hayret ederek baktı. Bu Meika'nın son haftalarda kendisine böyle birdenbire anlaşılmaz bir biçimde ilk öfkelenişi değildi. Cildine, kurşun renkli gözlerine yayılan o öfkeli pırıltı, o ışık, bu öfkeden müthiş zevk aldığını gösteriyordu.

"Rockefeller'lardan biri öyle ölmüştü," dedi Meika başını yastığa koyup gözlerini sanki güçlkle anımsamaya çalışıyormuş gibi kısarak, "Hangisi hatırlamıyorum. Nelson değildi. (Nelson mıydı acaba?) Bir kadın tanıyorum, eski bir dost," diye devam etti, Ian'a muzipçe bakarak, "senden pek farkı olmayan bir adamla ilişkisi vardı, kendi alanında sivrilmiş, doğru dürüst bir evlilik hayatı olan—'mutlu' hep dendiği gibi—işinde başarılı, akıllı bir adamla, kadın ona tutkundu, adam da kadına tutkundu, bu yıllarca böyle sürdü, iki taraf da yaşamını değiştirmede, ikisi de (söylemiş miydin?) evliydi tabii. Sonra bir gün Manhattan'da bir otelde—Plaza'daydı sanıyorum; dediğim gibi yıllardır sürüp gitmesine karşın ikisi için de bu ilişki ciddi, romantik bir ilişkiydi—zavallı adam kalp krizi geçirdi... koroner tıkanıklığı... ve öldü, gerçekten öldü, orada otel odasında, otel yatağında, galiba tam da sevişirken. Tanrım! Düşünebiliyor musun? Arkadaşım, dediğine göre, paniğe kapılmış; gözleri kararmış, galiba bayılmış; elbiselerini kapıp otelden ayrılmış, trene atlayıp Greenwich'e, kocasına, çocuklarına dönmüş, onun da mutlu bir evliliği vardı; âşığını-âşığının cesedini yani—öylece bırakmış. Eve dönünce Plaza'yı aramış, 'odalarınızdan birinde—her neyse numarası—bir adama bir şey oldu' demiş,

telefonu kapatmış. O aşk serüveninin sonu da bu olmuş."

Ian beceriksizce giyinirken ağzına bir somonlu sandviç tıklandı; güldü; bu kadından nasıl nefret ettiğini düşünürken, "Meika sevgilim, inanılmazsın," dedi. İçinden, Meika Cassity'nin muzip ve alaylı bakışları altında beceriksizce giyinirken ağzına bir somonlu sandviç tıkanan sevgilisi, ancak böyle bir şey der herhalde, demişti.

"Evet," dedi Meika, "yine de beni sevmiyorsun, değil mi?"

"Elbette seviyorum. Sadece gitmem gerek; gerçekten gerekiyor. Nick—"

"Ee, Nick'in de canı cehenneme. Bianca'nın da. Vaughn'ın da. Ayrıca—herkesin. İşin doğrusu, benden nefret ediyorsun."

"Gülünç olma."

"Hepimizden nefret ediyorsun."

"Meika, Tanrı aşkına, lütfen. Öyle güzel bir gün oldu ki bu benim için, öyle—"

"Söylesene: Glynnis'den de nefret ediyor muydun... o şey olduğunda?"

"Ne olduğunda?"

"Kaza. O gece. O an ondan nefret ediyor muydun?"

Ian'ın gözlerinin arasına bu kez daha keskin bir acı saplandı. "Ben gidiyorum. Seni akşam ararım," dedi.

"Ama *ediyor muydun*? Sır saklayabilirim; gerçekten."

"Glynnis'den hiç nefret etmedim. Lütfen böyle şeyler söyleme," dedi Ian, "senden de nefret etmiyorum."

"Hayır, ediyorsun."

Ian sanki hiçbir şey olmamış gibi onu öpüp veda etmek için uzandı, çünkü, çünkü bütün bildiği, duyguları böylesine allak bulak, yüreğinin atışı böyle anormal hızlı olsa da yolunda gitmeyen hiçbir şey yoktu. Her şey bir oyundu belki: Kendisinin, yıllar boyu akıllı uslu, evli kalmış birinin, alışık olmadığı bir tür aşk oyunu.

Meika ellerini onun boynuna doladı, ağzı acı ya da arzudan şişmiş gibiydi. "Aslında istediğin belli"—gözleri iri iri açılmıştı, ama hülyalı ve donuktu—"beni incitmek istiyorsun. Hemen söyle. Öyle değil mi? *Doğruyu* söyle."

Ian o gece masasında başını kollarının arasına almış, gözlüklerini sanki telâşla çıkarmış gibi başaşağı kenara koymuş otururken Bianca yanına geldi ve yumuşak bir sesle, "Babacığım," dedi.

Ian onun sesini duyunca suçlu suçlu doğruldu: son derece tanıdık bir sestir bu, ama üzerine çöken bu tuhaf ruh haliyle hiç de kaldıracak durumda değildi. "İyi misin babacığım? Sen—"Bianca durdu, elini, aralarındaki görünmez, ama duruma bakılırsa varlığı kuşku götürmeyen sınırın ötesine geçmekten korkuyormuş gibi bir türlü babasının omzuna koyamıyordu—"iyisin, değil mi?"

Ian ona baktı; gözlüklerine uzandı, "Evet, evet, tabii," dedi gülümseyerek. "Elbette. Sadece gözlerimi dinlendiriyordum."

Bianca akşam yemeğinin bu kadar gecikmesinden ötürü özür diledi. Dediğine göre hazırlığa saat yedide başlamıştı ve şu an neredeyse saat on olmuştu. "Açlıktan ölmüşsündür," dedi.

"Ah, evet," dedi Ian gülümsemeyi sürdürerek, "evet, tabii."

Kendi kendine bu kadına bir daha elini sürmek, onunla sevişmek, onun gövdesinde dize gelmek bir yana onu hiç görmemeye karar vermişti. Çünkü Meika'nın o gün bütün söyledikleri, ona yönelttiği suçlamalar doğrudur; gerçekte hiçbirisi doğru değildi tabii, doğrulukla yakından uzaktan ilişkisi yoktu hiçbirinin.

Böylece onu arayıp, "Meika? Bence bir süre için birbirimizi görmesek iyi olacak," dedi.

Meika, "Aslında ben de aynı şeyi düşünüyordum," dedi.

Tuhaf bir sessizlik oldu. Ian geriden gelen müziği duyabiliyordu, hızlı bir kalipso çalıyordu; sesler de duyuluyordu.

Meika özür diler gibi, "Ian, hayatım, sorun şu, çok çabuk *kınılıyorsun*; galiba senin gibi bir erkeğe pek alışkın değilim. Sanki derinin üst tabakası yok, çok duyarlısın. Hep böyle miydin, yoksa bu... bunun şöyle, yani işte... başına gelenlerle mi ilgisi var?" dedi.

Ian soğuk bir sesle bilmediğini söyledi. Sonra kapatması gerektiğini.

Ertesi sabah mahkemede Meika'yı görmedi, Samuel S. Lederer, Ian McCullough'ya yönelttiği suçlamaları özetlemişti, Ian için üzücü bir gün oldu—onu aklından çıkarabilmiş, her şeye karşın düşünmemeyi başarmıştı. Ama o gece Meika, dediğine göre sırf merhaba deyip günün nasıl geçtiğini sormak için arayınca, Ian kendini tutamayıp ağlamaya başladı, yalvararak, "Meika ciddi değildim, biliyorsun değil mi ciddi olmadığımı, seni seviyorum, seni hemen görmek istiyorum, bu gece olabilirse," dedi. Meika telefonun öte-

ki ucunda yalandan şaşırmış gibi yaparak avutucu sesler çıkarıyordu—"Ayrılmaya hazır değilim, sana ihtiyacım var, seninle evlenmek istiyorum, seni seviyorum, *onun* sevdiğinden daha çok seviyorum seni; olabilir mi, Meika, hemen yanıt verme bana, hemen değil—evlenebilir miyiz? Bir gün, her şey yoluna girince, ikimiz... ikimiz de serbest olunca—"

Ian'ın bu beklenmedik patlaması bitince Meika kibarca, belki de acıyarak, "Elbette olur, Ian, ben de seni seviyorum, ben de daha hazır değilim; elbette seni tekrar görmek isterim. Ama bu gece olmaz sevgilim: Ne yazık ki Vaughn, San Diego'dan dönüyor," dedi.

6

Sanki büyük bir makineye bağlıyım, diye düşündü Ian. Ölüm. İradesi, istem gücü, kendi zekâsı olmayan bir robotum.

İşemeye çalışıyordu, ama olmuyordu. Kasları korkudan kilitlenmişti... karın ve kasık kasları. Yabancı bir yerde bembeyaz fayanslı bir pisuvarın önünde duruyordu; ama ne kadar çok işemek isterse istesin idrar torbası acıyana dek şişiyor, bir şey olmuyordu. Sonra—

Yatağında, uykusunda işemek üzereyken uyandı. Neyse ki tam zamanında uyandı. Yeniden çocuklaşıyorum, diye düşündü. Beni öldürüyorlar.

Duruşma beşinci haftasına giriyordu.

İddia makamının celseleri biter bitmez savunma, Ian McCullough'ya yöneltilen suçlamanın kaldırılması ve duruşmanın bitirilmesi talebinde bulundu. Ottinger iddia makamının işlenmiş bir suçun varlığını fiilen kanıtlayamamış olduğunu ileri sürüyordu. Bn. McCullough'nun ölümü kimsenin suçlu tutulamayacağı bir kaza sonucuydu. İddia makamı kanıtlarının yetersiz ve çok yüzeysel olduğunu da öne sürdü; 'işlenen suçun' hiçbir tanığı olmadığını; ortaya neden olarak hiçbir şey konamadığını. Müvekkiline yönelik bu 'öç davasının' politik nedenlere dayandığını.

Yargıç Harmon bu son iddiayı ciddi olarak dikkate alır görün-
dü, ama sonunda yetersiz buldu ve duruşma sürdü, 24 Mart saba-

hı Ottinger savunmasına başladı, ayağa kalkarak mahkemeyi on dördüncü yüzyıl İngiliz düşünürü Occam'lı William'ın (yani Occam'ın Keskin Usturası'nın) ünlü öğüdünü hatırlamaya davet etti ("hatırlamaya davet etmek": ne kadar diplomatik, dedi Ian için-den): öğüt şuydu: "Hiçbir şeyi olduğundan fazla göstermemeliyiz."

Ottinger'in ana savı da ortada işlenmiş bir suç bulunmadığıydı; aslında o da, müvekkili de ortada neden bir cinayet savı dolaştığını biliyorlardı. "İddia makamı bunun tutku, hırs ve barbarca bir bencillik üzerine kurulmuş basit bir dava olduğunu söyledi," dedi Ottinger. "Bir anlamda doğru bu, ama tutku, hırs ve barbarca bir bencillik". müvekkilime yakıştırılabilecek sıfatlar değildir; bunlar o akıl almaz, ikinci dereceden cinayet suçlamasını ortaya atan tarafların yakıştırmalarıdır..." diyerek devam etti.

Savunmanın ortaya attığı iddia ya da Ian'ın gözüyle hikâye, kuşkusuz iddia makamınıninkinin tam tersiydi. Daha önceden 'sözde uygar', 'bastırılmış' şiddet duyguları taşıyan ve alkol ya da uyuşturucunun etkisiyle bu şiddeti 'birden açığa vuran', 'pasif saldırgan yapıda' bir insan olarak çizilen Dr. Ian McCullough şimdi de 'her zaman için kibar', 'iyi yürekli', 'cömert' bir insan: örnek bir eş ve baba, örnek bir vatandaş, mesleğinde 'başarı' ve 'güvenilirliğin' simgesi, meslektaşlarının hayranlık duyduğu, dostlarının sa sevdiği biri; 'sakin huylu', 'mantıklı', 'makûl'; hatta Enstitüden bir meslektaşının (Denis Grinnell'in) coşkulu sözleriyle 'tanıdığı en uygar insan' olup çıkmıştı. Geçmiş haftalar boyu 'düzenbaz' bir çapkın, 'sadakatsiz' bir koca ve karısını salt aldatmakla kalmayıp ona yalan da söyleyecek kadar 'acımasızlaşan', kanıtlara göre çok üzücü, fiziksel bir zarar verme eylemine bile kalkışan biriyken şimdi yirmi altı yıllık karısına 'sevgi ve bağlılıkta kusur etmeyen' bir eş, 'zamanını hep ailesiyle işi arasında eşit paylaştıran' biri... şöyle ünlü, böyle iyi olup çıkmıştı. Ian eski tanrılar için geçerli olan bir kuralı anımsadı: hiç kimse bir başkasının komikliğine tanık olmamalı.

Yine de günler geçip savunmanın tanıkları birer birer Ian McCullough'nun lehine konuşmak üzere kürsüye çıktıkça, Tanrının yardımıyla gerçeği, yalnızca gerçeği, bütün gerçeği söylemeye yemin ettikçe duyduğu utanç artıyordu. Çünkü artık başkaları, bu masum ve iyi niyetli insanlar da onun yazgısına açıkça ortak ol-

muşlardı.

Nicholas Ottinger başlangıçtan beri mahkeme üzerinde müt-hiş etkili olmuştu. Açık seçik konuşuyordu, ama fazla açık değildi; içtenlikliydi, ama küstah değildi; ara ara alaycı olabiliyordu, ama asla yaşlı rakibi gibi küçük düşürücü değildi. Fotoğraf makinesi gi-bi bir belleği vardı, Ian'ı hayrete düşüren pek çok şey biliyordu (Ian'ın arabasının markası ve yılı, örneğin), Ian bunları ona anlat-tığını hatırlamıyordu. Orta yaşlı, enerjik, çekici, iyi giyimli bir adamdı; koyu renk, gür dalgalı saçları, kavgaya hep hazır görünüşü; birden yüzünde ışıyan aydınlık gülüşüyle; yerinde duramayan, ama ölçülü ve kuşkusuz son derece de zeki biriydi: insanın düş-man olmak istemeyeceği türden biri, dedi Ian içinden.

Ian'a anlattığına göre planı, Ian'ın 'gerçek' kişiliğini jüri üye-lerinin kafasına kazıydı. Bunu yaptıktan sonra kazanın ayrıntıla-rına geçti, aralarında Glynnis'in kafatasındaki çatlakların 'bir düş-me sonucunda da rahatlıkla olabileceğini' ileri süren Manhattan'lı adli tıp uzmanının da bulunduğu ifadeleri dinletti. (Röntgen film-leri yine ortaya çıktı; çubuk getirildi. Jüri üyeleri önlerinde heye-canla sunulanları yine dikkatlerini toplamaya çalışarak yarı gevşek halde izlediler.) Ottinger yardımcı hekimi, kaza gecesini McCullo-ugh'ların evine giren genç polis memurlarından birini; Hazelton Tıp Merkezinde ilk müdahalede bulunan doktoru; hatta Dr. Flax'i yeniden tanık koltuğuna davet etti. Dr. Flax ifadesinin çoğu-nu sözcüğü sözcüğüne yineledi, ama Ottinger'in, doktorluk geçmi-şiyle (yani 1983 ve 1987'de Flax aleyhine açılan ve mahkeme dışın-da 'açıklanmayan' bir miktar parayla halledilen yanlış tedavi dava-larıyla) ilgili ısrarlı soruları karşısında birden kendini savunur bir havaya girdi. Üç gün boyunca dinlenen tanıklar duruşmaya olduk-ça hareket getirdiler, aralarında Sigrid Hunt'ı Vassar'da iki yıl sü-ren dans öğretmenliği ve Bay Fermi Sabri'yle nişanlılığı sırasında tanıyanlar da vardı: altın genç kadın, üç genç erkek, hepsi de Ian McCullough'yla herhangi bir 'ilişkileri', hele hele 'arkadaşlıkları' bulunmadığını öne sürüyorlardı. (Onu gerçekten hiç tanıımıyo-rum." "Adını hiç duymadım, tabii gazetelerde ikisiyle ilgili çıkan yazıların dışında.")

Bu tanıkların en etkileyici olanı yıllar önce Manhattan'da Sig-rid Hunt'la birlikte dans derslerine devam etmiş olan bir genç ka-

dındı, o anda şu an, Hunt gibi, 'dans dünyasının kıyısında köşesinde kalmış' bir dansçı eskiydi: Sotto'da yaşıyor, Yedinci Caddede bir caz kulübünde garsonluk yapıyordu. Adı Ichor Matthews'di—"Evet efendim, Ichor vaftiz adım"—erken kırılaşmış saçları, yüksek, soluk bir alnı, canlı, titrek, oldukça da baştan çıkarıcı bir sesi vardı. Metal tokalı, fermuarlı, dikkat çekici siyah bir tulum ve yüksek topuklu siyah çizmeler giymişti.

Ottinger, "Bayan Mathews, hatırladığınız kadarıyla, Sigrid Hunt hiç 'Dr. Ian McCullough' adından söz etmiş miydi?" diye sordu.

Ichor Matthews, "Sigrid her tür insan tanırды, bu addan ya da ona benzer bir addan, söz etmiş olabilir, fakat gerçekten hatırlamıyorum. Hepimizin hayatına bir sürü insan girer çıkar..." diye yanıtladı.

"'Ian McCullough' adını hatırlamıyor musunuz?"

"Hayır, efendim, hatırlamıyorum."

"Başka erkek adlarından söz ettiğini hatırlıyor musunuz?"

"Ah, tabii, elbette. Ortak arkadaşlarımız vardı. Bir de şu adam, şu Mısırlı mühendis vardı, Kahireli milyoner bir aileden galiba; ondan sürekli söz ederdi, çünkü kanımca korkuyordu ondan. Ama seviyordu da; evleneceklerdi."

"Resmen nişanlı mıydılar?"

"Sigrid 'nişanlıyız' derdi, evet."

"Sigrid Hunt'ın nişanlısının adı neydi?"

"Fermi Sabri. Ama galiba gerçek adı Sharif ya da öyle bir şeydi; tam olarak anlamamıştım hiç."

"Peki arkadaşınızın Bay Sabri ile olan ilişkisini nasıl niteleyebilirsiniz?"

"Acıklı."

"Yani—?"

"Acıklı demek az kalır aslında. Sabri'nin ona kötü davrandığını, onu tehdit ettiğini, hatta ara ara dövdüğünü biliyorum, fakat Sigrid hiç söz etmezdi bunlardan. Kendisini öldüreceğinden korkuyordu belki ya da sevdiği için koruyordu onu."

"Sabri'nin ona 'kötü davrandığına' tanık oldunuz mu hiç?"

"Ah, hayır. Hiç olmadı böyle bir şey. Onu bazan yüzü, boyunu, bazan da bilekleri morarmış görürdüm; bir keresinde dizinin

üstünde çok büyük morumsu-sarı bir iz vardı... fakat basit bir kaza olduğunu söyledi. Ben de tartışmak istemedim; o konuya girmek istemedim. Çünkü bu tür, yani erkeklerin kendilerine zarar vermesine seyirci kalan kadınlar her zaman onları korumak için yalan söylerler; bu da beni hasta eder. Gerçekten."

"Bayan Hunt, bildiğiniz kadarıyla, kimseden yardım istemiş miydi?"

"Hayır. Bildiğim kadarıyla hayır."

"Bayan Hunt ile Bay Sabri ne kadardır işanlıydılar?"

"On sekiz ay kadar. Sigrid kürtaj olana kadar, Sabri olmasını istememişti—daha doğrusu yasaklamıştı—ve öylece bitti."

"Bayan Hunt'ın kürtaj olduğunu mu söylüyorsunuz? Baba Fermi Sabri miydi peki?"

"Ah, kesinlikle. Başkası olamaz."

"Kürtaj ne zaman oldu?"

"Bir yıl kadar önce bu sıralar."

"Nerede?"

"Sigrid bu konuda çok endişeleniyordu, çok korkuyordu, ona Chelsea'de WomanSpace adında bir klinik ayarladım... kadın doktorların, hemşirelerin olduğu bir yer. Harika bir yerdi, çok da güvenliydi. Kurallara göre hiçbir erkek almıyorlardı içeri. Sigrid bu yaptığından Fermi'nin haberi olsun istemiyordu; bu kez ondan saklanıyordu, bende ya da başka arkadaşlarında kalıyordu."

"Bildiğiniz kadarıyla hiç Hazelton'da birinde kaldı mı?"

"Hazelton'da mı? Bildiğim kadarıyla hayır."

"Dediğinize göre, yani hatırlayabildiğiniz kadarıyla Ian McCullough adından hiç söz etmedi, öyle mi?"

"Sigrid'in Hazelton'da tanıdıkları vardı, Enstitü çevresinden kendisinden büyük, orta yaşlı insanlardı bunlar galiba; yazarlar filân gibi aydın, durumları çok iyi olan insanlardı anladığım kadarıyla. Böyle bir yönü vardı onun, son derece etiket meraklısı bir yönü, o tür insanlara, bir anlamda romantik burjuva sınıfına hayrandı, hatta gıpta ederdi. Özellikle hayran olduğu bir kadın vardı, yiyecek uzmanıydı galiba, ama hiç ad hatırlamıyorum, belki de hiç adından söz etmemişti. Sigrid öyle bir kızdı ki, tanıdığınızı sanırdınız, ama sonunda tanınmadığınızı anlardınız; başka bir yerlerde başka bir hayatı vardı sanki, büsbütün farklı bir hayatı... ayın öte-

ki yüzü gibi."

"Yine de, Bayan Matthews, Sigrid Hunt'ın aşk hayatında, sözünü ettiğimiz süre içinde, sadece nişanlısı bulunuyordu, başka bir erkek yoktu yani?"

"Ah, evet, kesinlikle söyleyebilirim bunu. Hiç kuşku yok bu konuda."

"Peki, Bay Sabri nasıl biriydi?"

"Tuhaf bulabilirsiniz ama, hiç yüz yüze gelmedik onunla. Birkaç kez gördüm onu, yani ikisini, onun arabasında..."

"Bay Sabri'nin arabası nasıl bir şeydi?"

"Spor Ferrari'ydi, markasını hatırlamıyorum. Canlı kırmızı. Kan kırmızı."

"Dikkat çeken bir araba mı?"

"Dikkat çeken bir araba. Sigrid'i bir yere bırakır ya da almayla gelir, ama kendisi hiç inmezdi; belli ki onun Amerikalı arkadaşlarına tanıştırmak istemiyordu. Kıskançtı, sahipleniciydi... o tür biriydi."

"Bayan Hunt'ın kız arkadaşlarını da mı kıskanırdı?"

"Galiba bizi lezbiyen filân sanırdı. Çünkü birbirimize çok bağlıydık. Onu alıp Kahire'ye götürmeyi aklına koymuştu... sadece kendisine ait olsun istiyordu."

"Bay Sabri şimdi nerede, biliyor musunuz?"

"Kanımca, Kahire'ye döndü. Bu davaya karışmaktan korktuğu için. Ya da Sigrid'in ortadan kayboluşundan... başına gelmiş olabilecek şeyler yüzünden suçlanmaktan."

"Sigrid'e ne oldu, biliyor musunuz?"

"Hiçbir fikrim yok, efendim. Bu soruya şu an'a kadar kaç kez yanıt verdim."

"Soran kimdi?"

"Polis."

"Sigrid Hunt, bildiğiniz kadarıyla, geçmişte de ortadan kaybolmuş muydu?"

"Evet, kaybolmuştu, aslında tam olarak kaybolmamıştı, çünkü hep yerini bilen biri olurdu, işler yolunda gitmezse sıvışan, saklanan türden biridir. Dediğim gibi başka bir hayatı ya da hayatları, tıpkı çeşitli rollere çıkan bir dansçı ya da tiyatro oyuncusu gibi, başka varoluş biçimleri olduğu izlenimi veren biridir. Sigrid bilinç-

li bir biçimde sıradışı yaşar filân demek değil bu, yine de tutucu bir bakış açısından öyleydi ya da öyledir herhalde; gerçekten de kişiliği buydu, öyle doğmuş. Eskiden oldukça umut veren bir dansçıydı, hayat çoğumuz gibi, onu da hırpalamaya başlamadan önce, sonunda ayağını incitti ve her şey bitti. Çok acı çekti. Yaşlanıyordu da. Benim gibi."

"Kaç yaşındasınız, Bayan Matthews?"

"Ah, Tanrım! Yemin de ettim! Yirmi yedi yaşındayım. Yirmi sekize giriyorum."

Başka bir gün de Ottinger'in isteği üzerine Malcolm Oliver mahkemeye çıktı, bilinen adıyla Thiel-Edwards olayını anlatacaktı: 1986 başında Ian McCullough'nun ve Amerikan Toplum Hakları Derneği üyesi başka Hazelton'lıların karıştığı polise saldırı davasını.

Anlatılana göre 26 Aralık 1985'te yaklaşık olarak sabahın ikisinde New York, Mount Kisco'dan Henry Thiel adında otuz bir yaşında bir lise öğretmeni, yanında Columbia Üniversitesinde ekonomi doktorasını bekleyen Darrly Edwards adında yirmi sekiz yaşında bir arkadaşıyla Hazelton-on-Hudson'da bir partiden dönüyordu. Tam Charter Sokağında (Hazelton'ın anacaddesine paralel tek yönlü, dar bir sokak), sivil polis arabası olduğu sonradan anlaşılan bir araç karşıdan farlarını yakıp söndürerek yaklaştı ve onları durdurdu. Aynı anda başka bir sivil araç da gürültülü bir frenle hemen arkalarında durdu. Thiel ile Edwards öldürölmeseler bile saldırıya uğrayıp soyulacaklarını düşünerek koltuklarına sindiler. Birkaç saniye sonra üç el silâh sesi duydular ve Thiel'in arabasının ön camı paramparça oldu. Önlerindeki arabadan bir polis hiçbir uyarıda bulunmadan silâhını ateşlemişti, en azından Thiel ya da Edwards hiçbir uyarı duymamıştı. Hemen ardından ikinci bir polis memuru da ona katılıp üç ya da dört el ateş etti. Tanıkların (yakınlardaki bir binada oturanların) anlattığına göre, daha sonra her iki arabadaki polisler birlikte ateş açarak, bir yayılım ateşi başlattılar ve Thiel'in arabasının camlarını yerle bir ettiler. Çevreden polis çağırınlar oldu, böylece olay yerine başka polisler de geldi. O sırada Thiel ile Edwards kaba kuvvetle, dövölüp tekmelenerek, kelepçe takılarak arabadan çıkarılmış, ekip arabalarından birine

zorla bindirilmişti. Sonradan, her ne kadar bu suçlamaları destekleyici hiçbir kanıt bulunmasa da, 'tutuklamaya karşı koyma' ve 'tutuklayan memurlara güç kullanarak direnmekle' suçlanacaklardı.

Hazelton polis merkezinde gerekli kayıtlar yapıldıktan sonra Thiel ile Edwards, Hazelton Tıp Merkezine götürüldüler, Thiel'in burnu kırılmış, yüzü ciddi biçimde yaralanmış, birkaç da kaburgası kırılmıştı; Edwards'ın yüzünde de benzer yaralar, kaburga ve parmaklarında kırıklar, kafasındaysa kendi deyimiyle birtakım ayların 'arkası kesilmeyen darbeleri' sonucu çatlaklar vardı. (Edwards neden Thiel'den daha fena dövülmüştü? Malcolm bu soruyu mahkemeye yöneltti ve bekledi. Çünkü Edwards siyahtı.)

Sonunda Thiel-Edwards olayında yanlış kişilerin tutuklandığı ortaya çıktı. Sivil polisler soyguncu olduğundan kuşkulandıkları iki kişiyi arıyordu, biri beyaz, biri de siyahtı (aslında polise 'siyah' diye bildirilen adam açık tenli bir İspanyol'du ve bıyığı vardı: Edwards ise bıyıksızdı), bu aranan iki kişi 9 numaralı yol üzerinde bir içki dükkânını gasp etmişti. Alınan bilgiye göre hırsızlar koyu renk, büyük, son model bir arabayla uzaklaşmışlardı; Thiel'in arabası 1986 model metalik mavi Honda Civic'ti. Olaya karışan beş polis memuru ortada hiçbir şiddet eylemi, 'gerekenden öte zor kullanma' olmadığında diretiyorlardı. Büyük jüriye, yeminli ifadeyle, sözde Thiel'in arabasını polis barikatının üzerine sürdüğünü, Edwards'la ikisinin bu yüzden yaralandıklarını söylediler; itilip kılma, zorla sürüklenme ve 'tutuklayan memurlara direnme' sırasında aldıkları yaralar daha hafifti. Dava o bölgede ve *The New York Times*'da epeyce ünlendiği ve hemen Amerikan Toplum Hakları Derneğinin eyaletteki şubesince ele alındığı halde Hazelton polisinden hiçbir açıklama ya da özür gelmedi; ne de o polisler cezalandırıldı, başka ünitelere atanmak dışında. Aylarca bir gelişme olmadı, sonunda, ATHD tarafından bir kamuoyu açıklaması yapıldı ve bölge savcısı Samuel S. Lederer sonunda harekete geçirildi. Bir büyük jüri toplandı ve polisler jüriye çıkarıldı, ama oturma Edwards'ın ifade vermeye yanaşmaması ve Thiel'in jüriye bilgi vermekten açıkça kaçınması nedeniyle yarım kaldı. Thiel daha sonra ATHD üyelerine (aralarında Malcolm Oliver da vardı) ad vermeden arayan bazı kişilerin tehditlerinden 'korkup çekindiğini' söylemişti. Arkadaşı da, o da Hazelton-on-Hudson'a bir daha

ayak basmamaya niyetliydi.

Çoğu ATHD'nin etkin üyesi olan yüzü aşkın Hazelton'lı 1986 Nisanından başlamak üzere yaklaşık on sekiz ay boyunca büyük jürinin polis memurlarına karşı bir suçlamada bulunmaya yanaşmamasını protesto eden eylemlerde bulundular. Bir dilekçe hazırlanıp imzalandı; aralarında New York Valiliği ve bölge başsavcısı da olmak üzere ilgili makamlara şikâyet mektupları ve telgrafları yollandı; Ian ile Glynnis McCullough'nun evi de içinde olmak üzere bazı evlerde çeşitli toplantılar yapıldı. (Ian McCullough 1963'ten beri ATHD'nin aidatlı üyesiydi.) Polis her ne kadar konunun dernekle ilgisi olduğunu kabul etmeyip yine 'yanlış kişileri tutuklama' bahanesine sığındıysa da 21 Eylül 1986 sabahı erken saatlerde üç eyalet polisi, kendilerini tanıtmadan çevredeki bazı saldırganları arama bahanesiyle McCullough'ların evine gitti, evin kapısını yumruklayarak McCullough'ları uyandırdı ve büyük ölçüde huzursuz etti. McCullough'lara göre polisler ellerindeki fenerleri eve tutmuşlar, ama kendi üniformalarına ve polis nişanlarına tutmamışlardı. Sonradan ise yalnızca kapının zilini çaldıklarını, daha başka bir rahatsızlık vermeden hemen ayrıldıklarını ileri sürerlerdi.

Dr. McCullough ile eşi kendilerini rahatsız eden bu olaya çok sinirlenmişler, Dr. McCullough telefonla, mektupla ve şahsen olayı resmen protesto etmiş, eyalet polis şefiyle görüşmek istemişti, ama polislerin bu davranışı için, hiçbir açıklamada bulunulmamış, bazı saldırganları aramak için oraya geldikleri (aynı gece erken saatlerde gençler o bölgede bazı posta kutularını ateşe vermişlerdi) söylenmişti yalnızca, özür falân da dinlenmemiştii.

Ottinger hemen sordu, "Bay Oliver, ATHD üyesi olarak deneyiminize, Dr. McCullough ve eşiyle tanışıklığınıza dayanarak 21 Eylül 1986 gecesii Hazelton polisiii McCullough'ları kasten taciz ettiğini söyleyebilir misiniz?" Malcolm "Evet, kesinlikle söyleyebilirim," dedi, hızla, öfkeyle açıklamaya koyuldu; çünkü bu Malcolm'un, tam anlamıyla haklı olsa da olmasa da, epeydir sinirlendiği bir konuydu. Ian ise kafasını kabuğundan dışarı uzatmış bir kaplumbağa suratıyla, başının ağrısından gözlerini kırpıştırıp kısarken arkadaşının ifadesini duyunca gururlanmıştı; mahkemedeki havayı, jüri üyelerinin yüzlerine de açıkça yansıyan düşüncelerini

sezince heyecana ve coşkuya kapıldı. Çünkü herkes ya da hemen hemen herkes Malcolm Oliver'in adaletsizlik üzerine ateşli söylevinden etkilenmişti, sanki gizlice bir arka kapıdan ayartılıp Ian McCullough'ya yakınlık duymaya çağrılmışlardı. Bu adam bir davaya hizmet etmiş!— bir kahraman!

Ian, aslında öyle az rolüm oldu ki, dedi içinden. Thiel ile Edwards adımı bilmezler bile.

Ardından Samuel Lederer'in kaba ve saldırgan soruları geldi—çok öfkeliydi adam—bu da Malcolm Oliver'a kendi avukatlık yeteneklerini sergileme fırsatı vermiş oldu. Teke tek kavga, tıpkı duvar tenisi salonunda olduğu gibi, burada da onu heyecanlandırıyor, canlandırıyor; her soruda bölge savcısını biraz daha afallatıyordu (belki de Ian her iki taraftan gelen neşeli tepkilere bakınca bu kaniya varmıştı.) "Hazelton polisinin ya da içlerinden bazıları—ın Ian McCullough'ya karşı bir 'öç davası' güttüğüne ilişkin kanıtınız var mı?"

"Düşüncelerimi yaklaşık otuz yıllık deneyimime dayanarak söylüyorum—"

"Bay Oliver, kanıtınız var mı, kanıtınız var mı diye soruyorum?"

"—eyaletin yasa koruyucu güçleri ve sizin gibi sözde düzenleyicileriyle ilişkiye dayanarak yani."

"Bay Oliver size ne kanıtınız olduğunu soruyorum?"

"Kanıt yalnızca polisten elde edilebilirdi, bütün dünya bilir ki, hiçbir polis memuru meslektaşını ihbar etmez, korkar—"

"Bay Oliver son kez soruyorum size, ne kanıt—"

"—tepki görmekten, tedirgin edilmekten, hatta hatta, kimbilir, şiddete maruz kalmaktan bile korkabilir?" dedi Malcolm sertçe, Yargıç Harmon sözünü kesemedi. "Yalnızca *onlar* biliyorlar, *onlar* da söylemezler."

O gece Ottinger, Ian ile Bianca'yı evlerine bıraktıktan kısa bir süre sonra telefon çaldı, arayan Vaughn Cassity'ydi. Ian haftalardır konuşmamıştı onunla.

Vaughn, içtenlik ve heyecan dolu bir sesle, Nick Ottinger'in ilk haftaya çok parlak bir başlangıç yaptığını, sonunda her şeyin Ian açısından çok olumlu görüldüğünü duyduğunu söyledi. O zaman yarın gece hep birlikte bir yere gidip kutlamalıydılar. "Sen, ta-

bii kızın, Nick, Meika ve ben. Ne dersin?"

"Kutlamak mı?" dedi Ian. "Kutlama için biraz erken sayılır."

"Be davet ediyorum. Israr ediyorum. Şu yeni açılan deniz ürünleri lokantasına. Ne dersin?"

"Gerçekten de bence..."

"Çok meşguldüm, mahkeme salonuna gelecek vaktim olmadı, ama Meika savunmanın şu an'a kadarki her turunu, yani hemen hemen her turunu, aldığınızı söylüyor. Meika her şeyin çok çok iyi gittiğini söylüyor. Lânet olası gazeteleri okuma, diyor Meika, sana yanlış fikir verirler!" Ian yanıt vermeyince Vaughn devam etti, sesi hâlâ heyecanlıydı, "Bugünlerde çok yalnız hissediyorum kendimi. Yalnız olmak ne demek bilir misin, Ian? Evli ve yalnız olmak?" Kendi kendine birşeyler geveledi; belki de gülüyordu. Telefonun almacı elinden düşmüş gibi bir ses geldi. "Ama nereden bileceksin, değil mi? Artık evli değilsin sen. Dulsun. Yalnız değilsin."

Ian suçlanmış, dilini yutmuş gibi kalakalmıştı. Gözlerinin arasına ani bir acı saplandı. Meika'nın Vaughn'ın yanbaşıda durduğuna, hatta paralelden sinsi sinsi kocasının konuşmasını dinlediğine ilişkin tuhaf, rahatsız edici bir duyguya kapıldı.

Vaughn, "Alo? Orada mısın? Ian? Hâlâ orada mısın?" dedi.

"Evet," dedi Ian.

"Cehennem azabı Ian, çektiklerini biliyorum... cehennem azabı. Seninle zavallı Glynnis arasında her ne olduysa, oldu bitti işte. Bir daha da olmayacak değil mi? Biraz fazla içtim, ama galiba derdimi anlatabiliyorum. Değil mi?" Durdu; Ian onun soluk alışını duyabiliyordu. "Meika, paralelde misin?" diye sordu birden Vaughn.

Yanıt gelmedi.

"Meika, sen misin?" dedi Vaughn. Bekledi, yine sessizlik oldu. "Hain kedi, eğer sensen."

Ian utana sıkıla, "Vaughn? Yarın gece gelebileceğimi sanmıyorum. Fakat sağ ol," dedi.

"Başka bir zaman, öyleyse? Duruşma bitince, olur mu? Sen beraat edince? Özgür ve aklanmış? Hep birlikte çıkarız o zaman, kutlarız, tamam mı? O zaman *hubris* gibi de olmaz. Tanrılara kafa tutar gibi yani. Sen beraat eder etmez."

"Evet, olur," dedi Ian bir an evvel kapatmak isteğiyle.

"Sen benim dostumsun, biliyorsun."

"Evet," dedi Ian.

"Hepimiz dostuz. Birbirimizi yargılamayız. Uygar olmanın temel koşuludur bu."

"Evet."

"Ölünce, yalnız ölürüz. Ama yaşarken yalnız yaşayamayız. Yalnız yaşamaya dayanamayız." Yine durdu; yine anlaşılmas mırıltılar, gülüşmeler oldu. Belki de bir iç çekişti. "Bunları düşünüyordum işte—'sorunlar' diyorum ben bunlara; bir sanatçı için bir yapıya kavuşturulmamış her madde çözümlenecek bir 'sorun' demektir—Uyum Projemde böyle söylüyorum. Uyum Projemi görmüş-tün, değil mi? Yılbaşı sıralarıydı."

"Korkarım şu an konuşamayacağım, Vaughn. Bianca ile eve daha yeni girdik de—"

"Başka bir zaman diyelim öyleyse. Sen, kızın, Nick Ottinger, Meika ve ben, tamam mı? Kutlama yemeği. Vaughn'dan. Oldu mu? Tamam mı?"

"Evet," dedi Ian çabucak. "Evet, tamam. İyi geceler."

"İyi geceler."

7

29 Mart gecesi, geceyarısına doğru Nick Ottinger, Ian McCullough'yu aradı ve heyecandan tir tir titreyen bir sesle, "Ian, sana bir sürprizim var, tahmin et bakalım?" dedi, evde karanlık mutfakta oturmuş Scotch içerek karısının haftalardır ziyaret etmediği, karlarla kaplı mezarını ve yüzü artık zihninde karanlık, düş gibi bulanık bir hal almış olan Sigrid Hunt'ı düşünen Ian hemen yanıtladı, "Sigrid Hunt. Onu buldun."

Evet doğrudu.

Ian McCullough'nun duruşması başladığından beri Sigrid Hunt'ın—'Kayıp Kadın'ın, 'Gizemli Kadın'ın, 'Öbür Kadın'ın—ortaya çıkacağı yolunda söylentiler dolaşıp durmuş, bunların bir bölümü epeyce de yayılmıştı: önce iddia makamına, sonraysa savunmaya tanıklık etmek için ortaya çıkacaktı. Bu söylentilerin yanı sıra, onlara karşıt olarak, Sigrid Hunt'ın ölmüş olduğu, (daha doğrusu) öldürülmüş olduğu söylentileri de vardı. (Hunt öldürüldüyse

‘katili’ kim olabilirdi?)

Böylelikle Sigrid Hunt 4 Nisan sabahı mahkemeye çıkıp her tanık gibi—yani hepsi kadar tedirgin, ama akli başında—yüksek yargıç kürsüsünün yanbaşındaki tanık koltuğunda yerini alınca mahkemede açıkça gözlenebilen bir heyecan ve beklenti havası esti: yeni, çok duygulu, ama bulaşıcı; özellikle basında, doğruluğu tartışma götürse de, çoğu kez yadsınsa da, savunmanın bu son darbeyi hinoğlunince zamanladığı yolunda bir kanı vardı. (Oysa durum çok farklıydı. Sigrid Hunt, Nick Öttinger’in kiraladığı özel dedektif tarafından Meksika’da Guadalajara’nın batısında bir kıyı köyünde daha yeni, geçen hafta bulunmuştu. Sonra da Ottinger onu kesinlikle tutuklu olmayacağına, hiçbir eyalet yasasını çiğnemediğine inandırıp duruşma için uçakla dönmeye, istemeye istemeye de olsa, razı edene kadar telefonda toplam dört saat çene patlatmak zorunda kalmıştı.)

Basın için fazladan bir sıra koltuk eklenmişti; televizyon kameraları ve fotoğrafçılar mahkeme binasının dışındaki kaldırıma dolmuş, Ian’ın hayran olduğu bir tür meydan okuyucu neşe ve kararlılıkla ‘yetkililerin’ görüneceği o önemli dakikaları bekleme-ye koyulmuşlardı. Bugünün ilgi odağı kuşkusuz Ian McCullough değil Sigrid Hunt’tı; aslında Ian McCullough’ydu tabii, ama önemi çok düşük ve yüzeysel kalmıştı; çünkü mahkemedekiler artık onun zayıf, leylek bacaklı ‘tipik profesör’ görüntüsüne alışmıştı, yüzü, kırları artmış saçları iyiden iyiye tanıdık olmuş, hiçbir etkileyiciliği, yeniliği kalmamıştı. Geçen aylar boyu Ian basının malzeme, konuya, işin özüne, *yaşama* karşı çocuksu açlığına alışmakla kalmamış büyük bir sabırla bunu kabullenir hale de gelmişti; basının bu ayrıntıcı, şekilci yapısı Vaughn Cassity’nin Poetika’sının tersine öncel olarak vardı ve içinin doldurulması gerekiyordu. Glynnis televizyonda bir sohbet programına katıldıktan sonra (toplam sekiz dakikalık bir görüntü için yaklaşık altı bin millik bir uçak yolculuğu yapmıştı) televizyon sisteminde en korkulan şeyin boşluk olduğunu söylemişti. Programdaki kişinin bayılmasından, hatta ölmesinden bile önemliydi bu, çünkü o tür olaylar, fazla deşilemeseler de, yine de haber olabilirdi; ama boşluk. Onun için de gazetelerin boş kâğıt hamuru sayfaları hep dolmalıydı.

Sigrid Hunt’la çok kısa konuşmuştu, o da telefonla; onu gör-

mek gelmemişti içinden; Ottinger'in ulaklık ettiği zrleri de Ian'ı pek etkilemiş sayılmazdı. ("Bana bu kadar ay boyunca neden yazmadı yleyse," dedi Ian kayıtsızlıkla. "Dediğine göre yazmış, ama mektupları postalayamamış," dedi Ottinger. "Hepsini sakladığını söylüyor." Ian kendine daha kibarcası olmayan bir sözcük kullanma izni verdi: Boksoyu!")

Yine de sonunda telefonda konuştular, konuşma pek umulduğu gibi olmadı. Ian onun sesini duyunca biraz heyecan, çok az da üzüntü duydı; Sigrid'in sesi öyle titrek, heyecanlı ve gergindi ki zor tanı mıştı; genç kadının bu kadar zaman sonra ona ne diyebileceğini çok merak ediyordu, kuru kuruya, ruhsuz, şekilsel bir meraktı ama bu. Gerçekten de zgn olduğunu, çok zgn olduğunu; sözcüklerle dile getirelemeyecek kadar zgn olduğunu söylemişti; sonra da sormuştu, "Ah, Ian, o insanların, bütün o insanların, yabancılarının senin isteğin dışında gözlerini sana dikmeleri, seninle ilgili kararlar alıp seni yargılamaları ne korkunç olmalı?" Ian onun Ian McCullough'nun zor durumundan değil kendisinininkinden, yakında kendisinin düşeceği zor durumdan söz ettiğini anlamıştı. "Evet, korkunç," dedi.

"Bu süre içinde Dr. McCullough ile 'ilişkiniz' oldu mu?"

"Söz ettiğiniz duygusal bir ilişkiyse—"

"Duygusal, cinsel—"

"Hayır, olmadı."

"Olmadı mı?"

"Onun sevgilisi değildim. Arkadaşı da değildim aslında. Gerçi olmak isterdim. İki siyle de dost olmak isterdim... ikisine de son derece hayrandım."

Sigrid Hunt ifadesini ara ara titreyen, ama çoğunlukla düzgün, sakın ve net duyulabilen bir sesle tamamladı, iki saate yakın bir süre boyunca mahkeme salonundaki öbür insanları yok sayıyormuşçasına bütün dikkatini Nick Ottinger'a yöneltmişti, ama ara ara (ki o anlarda konuşması tekliyordu) salt birkaç metre ötede oturan Ian McCullough'ya takılıyordu gözleri... yalvarır gibi, tuhaf bir kırıgnlıkla bakıyordu: Çünkü Ian ona çok soğuk davranmış ve şu an olduğu gibi hiç tanı mıyormuş gibi bakmıştı.

Yine de, diyordu Ian içinden, mezardan kalkıp beni kurtar-

maya geldi.

Yoksa—bir türlü anlayamıyordu—beni mezarımdan kurtarmaya mı geldi?

Sigrid Hunt, çok değişmişse de, hâlâ ender güzellikte bir genç kadındı, ölü gibi duru beyaz teni, tuhaf bir asimetrisi olan hoş yüz çizgileri, başını, omuzlarını, kollarını tutuşundaki zorlamsızlık, doğallık. Koyu renk camlı plâstik çerçeveli koca gözlüğü yüz çizgilerine ayrı bir zarafet katmış, bir minyatür görünümü vermişti: Zarif bir burun ve ağız; iri gözler; yüksek ve dar bir alın; açıkta bıraktığı kulaklarının üst uçları. Uzun, parlak, kızılımsı sarı saçlarını sımsıkı arkaya taramış, tam ortadan ayırıp ensesinde topuz yapmıştı, üzerinde siyah bir giysi vardı—Sigrid Hunt üzerine giydiği şeyi sıradan bir giyecek gibi değil özel bir kılık gibi taşıyan türden bir kadındı—yünlü bir kumaştan bol bir bluz, diz altına kadar inen bir etek giymiş; küpe, kolye, bilezik, yüzük takmamıştı. O kadar uzun boyluydu ve çizgilerinin asimetrisinde o kadar tuhaf, dikkat çekici, büyüleyici bir şey vardı ki, bunlar şans eseri değil de önceden tasarlanmış gibiydi, doğa gibi tıpkı. Ian Modigliani'yi, Parmigianino'yu düşündü; gözlerini kıza dikmiş, söylediklerini duymaz olmuştu, oysa söylediği her şey onunla ilgiliydi ve onun içindi.

İster savunma avukatının ustalıkli soruları yüzünden olsun, ister pişmanlık dolu bu genç kadın yüzünden olsun, artık Ian McCullough'dan her şeyin suçlusu bir kişi olarak değil, bir kurban olarak söz edildiği bir hikâye anlatılıyordu: son derece hoşgörülü, cömert, hatta bazan saf denebilecek bir insan. Çünkü Sigrid Hunt, Ian McCullough'ya hem 'hayran olduğunu' hem de onu 'çok çekici' bulduğunu, hatta onu kendi amacı doğrultusunda 'yönlendirmeye çalıştığını' itiraf ediyordu.

"O zamanlar çok çaresizdim. Aklımı yitirmiştim sanki. Hayatının o dönemiyle pek gurur duyamıyorum, nefretle bakıyorum o günlere. Benimle evlenmek isteyen, ona bir oğlan çocuk doğurmasını istediğini söyleyen, aynı zamanda da sık sık beni de kendini de öldürmekten söz eden bir adamla ilişkim vardı, âşıktım ona. 'Ölsek, bundan daha kötü olmayız herhalde,' derdi. Ben de çılgınlık olduğunu bildiğim halde hak veriyordum ona. Çok haklı buluyordum. O zamanlar. Fakat kurtulmaya da can atıyordum... ondan.

Hayatının hiçbir döneminde yaptığım işten, üstlendiğim rolden o kadar utandığım olmamıştı, bu ben değilim, ben değilim işte, yalnızca bir maske bu, yine de *bendim* kuşkusuz, başka kim olabilir-di. O günlerdeki kadar utandığım olmamıştı hiç...

"Şunu da eklemeliyim, bu aşk ilişkisine girdiğim sıralar Vassar'daki işimi kaybettiğim için kendimi kötüye kullanılmış, dünyaya küskün hissediyordum. Dans öğretmeni olarak almışlardı; adım yardımcı öğretmendi, yani her an kapı dışarı edilebilirdim; öyle de oldu. Tabii bunların konumuzla hiçbir ilgisi yok; o sıralar Hazelton'lı sanatçı dostlarım sayesinde tanıştığım Dr. McCullough ya da eşiyle hiçbir ilgisi yok: Glynnis McCullough çok iyi davranmıştı bana.. bir süre için. Çok sevmiştim onu; bazı kadınlar vardır, çok değildir sayıları, hemen ve müthiş severim, gerçek dışı gibidirler, sanki... Amazon kadınları gibidirler; tabii çoğunlukla hayâlimde öyle canlandırdığım için.

"Bn. McCullough da bu türden bir kadındı, dediğim gibi, bir süre o da bana çok yakın davrandı, beni arkadaşlarıyla tanıştırdı, çok tatlı kadınlardı bunlar, hepsi onun yaşındaydı, benden yaşlıydı yani; onları da sevmiştim, bir tür... haset, nasıl desem... kıskançlık duymuştum, onlar öyle bir hayat yaşıyor, bense çok farklı bir hayat yaşıyorum diye: onlarınkine oranla çok sefil ve aptalcasına umutsuz bir hayat. Daha fazlasını hak ettiğimi düşünüyordum—ah, öyle sık düşünüyordum ki bunu! Evliliklerine, ailelerine, pahalı evlerine özeniyordum, hiç kaybetmeyecekleri şeylerdi bunlar ya da bana öyle geliyordu.

"Glynnis'in her şeyi var, diyordum kendi kendime, evindeki bir partide, evine çağrılı olarak ilk ve son kez gittiğimde, kocasıyla tanışınca adama baktım ve 'İşte bu,' dedim içimden, oysa biliyordum ki çok saçmaydı bu, çocukluktan yalnızca, saçmalıktı, dediğim gibi öbür adama da gerçekten âşıktım, hayatımı kurutan o aşka kapılmış gitmişim. Sanki istemeden sürüklenivermişim... o hastalıklı ruh haline. O insanlara, rahatı son derece yerinde orta sınıfa ya da ortanın üstü diyeyim, cam duvarlı evlerine, raflar dolusu kitaplarına, sundukları pahalı yiyecek ve içeceklere, mesleklerine ağızım açık bakıyordum—erkeklerin çoğu Enstitüde çalışıyordu, Enstitü çok ünlüydü, yeri bile çok güzeldi—tanıştığım kadınlardan bazıları da birşeyler yapıyorlardı, Glynnis McCullough gibi kendi iş-

leri vardı.

"Ian McCullough adını gerçekten de o güne kadar hiç duymamıştım, ama Enstitüdeki durumunu, ününü, onun için söylenenleri hemen öğrendim. Hazelton'da yaşayanların, dışarıdan görüldüğü haliyle, dostluklarına da imreniyordum, bana kendi ailemin sahip olduğu ve benim genelde kurduğum dostluklardan çok farklı görünüyordu; büyülüyorlardı beni, tabii aslında kızdırıyorlardı, bozuluyordum, çünkü bir türlü çözemiyordum. Tıpkı bir bilmece gibi, Sfenksin Oedipus'a sorduğu türden, gözünüzün önünde, ama göremiyorsunuz; yanıtı alnınıza yazılmış gibi apaçık ya da maskeye dönüşmüş, ama maske yüzünüzde olduğu için göremiyorsunuz. Böylece Glynnis McCullough'nun kocasına âşık oldum... aynı gece de unuttuğum onu.

"Sonra tekrar karşılaştık, rastlantı sonucu. Gerçi Hazelton'a onunla ya da onun gibi biriyle karşılaşmak umuduyla gitmiştim. Bir şey çıkar diye. Şanssız biriymişim, ama şansım araya girmişti. O gün, tam anlamıyla rastlantı sonucu, Dr. McCullough ile karşılaştım, bu kasım ayında oldu, bir yıl önce, geçen kasımda, bir süre konuştuk, oldukça yakın davrandı, belki sonradan beri arar ya da görmek ister diyordum, fakat yapmadı.

"Glynnis bir süredir aramıyordu, beni bıraktığını anladım, isteyerek bıraktı demek istemiyorum, sadece yürütmeye çalıştığı onca toplumsal etkinlik, ailesi, işleri ve yazılarıyla çok meşgul olduğu için bana zaman ayıramadı; onun hayatındaki bir çatlağın arasında yok olmuştum, geçmişte başkalarınınkinde de yok olduğum gibi. Durumunu anladığım, onun yerinde olsam ben de aynı şekilde davranacağım halde ona kızmadan da edemiyordum, aldatılmış hissediyordum kendimi, olması gereken, alnımıza yazılmış bir dostluk bozulmuştu sanki ve bu onun suçuydu. Bu insanlarda imrendiğim ve bozulduğum bir şey de şudur, kendi hayatlarında, çevrelerinde, o değerli evlerinde, öyle lânet olası bir dev aynasında ve öyle güvenlidirler ki sizi aramak da bir kenara atmak da keyiflerine kalmıştır. Biri aramıştı aslında beni... Hazelton'lı evli erkeklerden biri... ama görmek istediğinde görüşecek halde değildim... onun için de... yani bir sonuç çıkmadı o işten. Yalnız o adam Ian McCullough değildi; Dr. McCullough beni arayacak olsaydı görüşürdüm.

"Oysa aramadı, hamile kalmıştım, umudumu giderek daha fazla yitiriyordum, bazan uyuşturucu ilaçlar alıyordum, öyle çok fazla değil tabii, uyuşturucu tutkunu filan değildim, hiç olmadım zaten, ama öyle zamanlar vardı ki aşırı doz bile alsam umurumda olmazdı. İki üç gün üst üste uyumadığım, nişanılımla çok şiddetli tartıştığım, ondan korktuğum, o çok kötü günlerden birinde Dr. McCullough'yu Enstitüden aradım, neler dediğimi hatırlamıyorum bile, sadece yardım istedim, daha doğrusu yalvardım, yardım diledim, konuşacak birine gerek duyuyordum, aklımda iki şey vardı aslında: kürtaj için para istemek ve onu kendime âşık etmek. Poughkeepsie'ye beni görmeye geldi, hayatımı kurtardı, gerçekten de kurtardı, ondan para istemiş olmalıyım, çünkü bana bin dolar borç verdi, adıma bir çek yazdı hemen; güvendi bana; ona geri ödeyeceğimi söyledim, inandı bana ya da inanmış göründü... öyle bir insandı. O ziyaretinin ayrıntılarını hatırlamıyorum, çünkü kendimde değildim, ama bir saat kadar kaldığını, benimle konuşup beni yatıştırmaya çalıştığını hatırlıyorum, aldığım ilaçları, o yatıştırıcıları da bulmuş ve tuvalete dökmüş olmalı. Galiba doktor ya da ambulans çağırmak istemişti, ama ben olmaz demiştim, psikiyatrik bakıma alınmaktan çok korkuyordum...

"Galiba benim evimde ya da herhangi bir yerde, tek yalnız kalışımız oldu bu. Ondan sonra Dr. McCullough'yu birkaç kez aradım, o da nezaket gösterip nasıl olduğumu sormak için aradı beni; hepsi bu kadarla kaldı, gerçekten. Kuşkusuz bin dolarını geri ödeyemedim; ödemeye niyetlenmedim. Erkek arkadaşımdan ya da başka bir erkekten de alabilirdim o parayı, borç olarak yani, ama bunu yapmadım işte. Dediğim gibi Dr. McCullough'ya yakınlık duyuyordum, aynı zamanda da içerliyordum ona: çünkü ben-den istediğim ölçüde hoşlanmıyordu, yapısı öyleydi. Öyle *tathiydı* ki. Çok iyiydi, hem de çok. Bundan farklı bir yönü daha olmalı, diyordum kendi kendime, başka bir yönü, çoğu erkekte olduğu gibi, ama bir türlü ortaya çıkarmıyordu. İşte o yüzden, o bin dolar benim, dedim içimden. (Kürtaj sadece dört yüz elli dolar tutmuştu.) Hak etmiştim o parayı.

"Daha sonra gazetelerde Glynnis'in öldüğünü, Dr. McCullough'nun olaydan dolayı tutuklandığını okuyup adımın onun adıyla birlikte anıldığını görmeye başlayınca dayanamadım. Kaçtım. Kor-

kuya kapıldım bile diyemiyorum, çünkü her şey mantıklı görünüyordu, yine de kaçtım ve her şeyin kendi kendine yoluna gireceğini düşündüm. Korkak, çocukça ve son derece bencilce davrandım işte, daha o zamanlar biliyordum sonraları bundan utanç duyacağımı: kaçıverdim; bir arkadaşımın para bulup Meksika'ya uçtum.

"Yemin ettiğime göre şunu da söylemeliyim, başka erkeklerden de para aldığım olmuştur, özellikle paralarını almak için çıkarılan türden erkeklerden yani (fahişe filân olduğum anlamına gelmemeli bu, yine de ilke olarak birtakım işler çevirerek para kazanmaya karşı değilim)—Meksika'ya uçtum, orada tanıdıklarım vardı, arkadaşım değildi bunlar, arkadaşlarımdan arkadaşlarıydı, onlara başka bir adla tanıttım kendimi, Coco Stephens yaptım adımları, orada kimse beni Sigrid Hunt olarak tanıımıyordu, Sigrid Hunt adını duymuş olsalar bile ki duymamışlardı, benimle bir ilişkisi olabileceğini düşünemiyorlardı. Öğretmenlik diplomam olduğunu, Amerika'da iş bulamadığımı söyledim onlara, inandırıcı geldi bu; kimse üzerine düşmedi, kimse ne benimle ne de başkalarıyla ilgili fazla soru sordu. Kaçtığım için suçlu hissediyordum kendimi, fakat sorunlarıma çare olarak kaçmayı deneyişim ilk kez olmuyordu. Dr. McCullough'yu aramalı ya da ona mektup yazmalıyım diye düşündüm, yazdım da, ama hiçbirini postalamadım; mektubun beni ele vermesinden korktum.

"Ardından hastalandım, iyileştim, seyahate çıktım, yeniden hastalandım, Panama ve Kosta Rika'ya gittim, Mexico City'de bir süre bana çok iyi davranan, ama kim olduğumu bilmeyen, benimle ilgili hiçbir şey bilmeyen birinin yanında kaldım. Bir tür bellek kaybı geçiriyordum. Öylesi daha iyiydi aslında. Daha rahattım. Geçmiş hayatımdaki insanlar bir engelin öte yanında kalmışlardı, tek taraflı bir ayna gibi ben onları görebiliyordum, ama onlar beni göremiyorlardı. Ne kadar zaman öyle kaldım bilmiyorum—yeniden hastalanana kadar ya da şansım sonunda gerçekten tersine dönene kadar—ama...hepsi bitti."

Ian oturduğu yerden hayretler içinde izliyordu. Glynnis'in ölümünden beri ilk kez, yaşamak istiyorum, diye düşünüyordu.

Bu kadının onu sevdiğini ya da sevebileceğini, hayatının sonuna filân gelmediğini, başından ölüm geçmiş biri olarak buruk bir yaşam sürmeye hiç de mahkûm olmadığını... tam tersine eskisi gibi, hatta eskisinden de harika bir yaşamın kendini beklediğini, bütün pürüzlerin giderildiğini düşünüyordu: bu ona mucize gibi, tarifi olanaksız mucizesel bir şey gibi geliyordu. Hepsi elinin altındaydı işte, değil mi? Öyle yakındı ki, öyle yakınında göz kırpyordu ki!

Avukatına ifade vermek istediğini söyledi. Kendi lehine konuşacaktı artık. Böylece duruşmanın ertesi günkü oturumunda tanık koltuğunu oturup mahkemeye, Tanrının yardımıyla, hatırlayabildiği ölçüde, gerçeği, yalnızca gerçeği, bütün gerçeği söyledi. Bunu son derece açık seçik, tutarlı bir sesle yaptı, çünkü artık tümüyle uygar biriydi.

Karısını öldürmek suçuyla yargılanmasının haksızlık olduğunu söyledi. Yine de onun ölümünden suçlu olduğuna inanıyordu: onu kazayla öldürmüş, ne yaptığını ya da ne sonuç getireceğini bilmeden, körü körüne bir tepkiyle, içgüdüsel bir panikle iterek kendisinden uzaklaştırmış olabilirdi. "Çok içmişti, öfkeden deliye dönmüş bir haldeydi. Onunla makûl konuşmaya çalıştım, ama başaramadım. Arkamı dönüp gitseydim, çekip gitseydim kazayı önlemiş olacaktım, ama gitmedim işte, neden öyle yaptığımı da hiç bilmiyorum. Ben de içmiştim, sarhoştum, ama sarhoş bile olsam yapılacak en akıllıca şeyin, yapılacak tek şeyin çekip gitmek olduğunu düşünmem gerekirdi. Ama yapmadım. Bir şey beni onunla tartışmaya, sonunda da kavgaya, itişip kakışmaya çekti, tıpkı onu da elinde olmadan çektiği gibi, nasıl oldu hiç anlayamadım. Sanki her şey, hayatımızın yapısı temelden tersyüz oluvermişti... tıpkı bir fotoğrafın negatifi gibi arka yüzü ortaya çıkmıştı.

"Bin dolarlık çek koçanını bulmuştu. Kırılmıştı, kızmıştı, tartışmaya başladık... oldukça sert bir tartışma... daha önce hayatımızda hiç yapmadığımız gibi. Tartışma kavgaya dönüştü, tam anlamıyla fiziksel bir kavgaya; Glynnis bana tokat attı, ben de onu ittim; bir bıçak aldı eline, önceden masaya getirdiği uzun, keskin bıçağı aldı, onunla bana vurmaya başladı, sanki saplamak istiyordu;

içimden, isteyerek yapmıyor kuşkusuz, Glynnis bana asla zarar vermez, diyordum; fakat öyle öfkeliydi ki... Ben de aptal gibi elimle bıçağın keskin ucunu kavramış olmalıyım ki parmaklarım çok kötü kesildi. Sonra da bıçak düşmüş olmalı. Glynnis bana bağıırıyordu. Ben de içgüdüyle tepki gösterdim; onu omuzlarından tutup hayvansı bir panikle, kendimden uzaklaştırmış olmalıyım, bıçak yüzünden... Pencereye çarptı ve düştü. İşte her şey böyle oldu. Bunca hızlı, bunca önü alınamaz bir biçimde.

"Karımı öldürmek istemedim. Ona zarar vermek bile istemedim. Yalnızca kendimi ondan korumak istedim, galiba o an, her şey... her şey karışmıştı. Başımıza daha önce hiç bu tür bir şey gelmemişti, hatırlayabildiğimiz kadarıyla hiç. O an üzerime saldıran o öfkeli kadın bana karım değil de bir yabancı gibi gelmişti, benim tepkim de bir yabancının tepkisi gibiydi; ikisinden de tiksiniyordum. O adamdan da, kadından da... aralarındaki o tuhaf ve korkunç bağdan da. Bir aşk krizi yaşıyorduk sanki, çok büyük, erotik, cinselliği yoğun bir aşk, insanın anlatamayacağı, adlandıramayacağı türden bir şiddetti. Çok çaresizdim; irademi büsbütün yitirmiş gibiydim. Bir an aklımı başıma toplayıp çekip gitmeyi, evden gitmeyi düşündüm, sabaha her şey yoluna girecekti... büyük olasılıkla yani... bir an sonraysa düşünme gücümü tümüyle yitirmiştim. Sevdiğim, her ne kadar bana zarar vermek istiyor gibi görünse de beni sevdiğini bildiğim karım eline bir bıçak almıştı, hayatında daha önce hiç yapmadığı, yapmaya yeltenmediği bir şeydi bu, fakat işte saldırıyordu bana... ben de onu iterek uzaklaştırdım... ve öldürdüm onu.

"Aramızda geçenleri hiç kimseye anlatmak istemedim. Çünkü bu karımın onurunu, evliliğimizi ayaklar altına almak olurdu. Onu bir düşman konumuna sokmak istemedim, öyle değildi çünkü, hiç olmamıştı. Bir çılgınlık nöbetine tutulmuştuk sadece... hayatımızı mahveden ani ve korkunç bir öfkeye kapılmıştık.

"Anlatmak istemedim. Karımı düşman konumuna sokmam gerekir diye, ki öyle görünüyordu, kendimi savunmayı kabul etmedim. Suçlu bulunursam, dedim kendi kendime, suçluyumdur. Bırakacağım başkaları karar versin.

"Kendimi savunmak için parmağımı bile oynatmayacağım," dedim.

"Yaşamışım ya da ölmüşüm ne fark eder? dedim—hayatım zaten bitti."

Sıra iddia makamına geldi, Lederer Ian'a oldukça sert bir dilde uzun uzadıya sorular sordu, Ian sesi giderek çatallaşıp da sık sık duralayıp kekeleme nöbetlerine tutulsa da kendini bırakmadı ya da öyle göründü. Lederer ona polise sürekli Bn. McCullough ile aralarında neler geçtiğini hatırlayamadığını söylerken şimdi birdenbire nasıl böylesine ayrıntılı hatırlayabildiğini sordu. Ian da, "Suçlamalardan aklanmak istiyorum. Duruşmanın son bulmasını istiyorum; her şeyin yoluna girmesini istiyorum; hayatıma yeniden başlamak istiyorum," dedi.

"Fakat neden şimdi, Bay McCullough?" diye sordu Lederer, yüzünde anlamlı bir ifade, sesinde çok açık bir alay vardı; "Neden, böyle birdenbire, şimdi, duruşmanın altıncı haftasında?" Ian konuşmak için derin bir soluk aldı, ama konuşamadı. Mahkeme salonu parça parça hatırlanan bir düş gibi bir netleşiyor bir bulanıyordu. Kendini, bir teleskobun yanlış ucundan bakar gibi, uzaktan görüyordu sanki. Ölmüş müydü? Çoktan ölmüş müydü yoksa? Böylesine coşkuyla yaşamak istediği bir anda?

"Söyledim size. Hayatıma yeniden başlamak istiyorum," dedi.

Sonradan ona jüri üyeleri ve Yargıç Harmon üzerinde 'çok büyük bir etki' bıraktığını söylediler; o da, bütün yorgunluğuna karşın, dinleyenlerin gönlünü kazanmayı başardığını sezmmişti. Fakat fazla büyütme istemedi, sadece doğruyu söyledim, dedi içinden.

Peki Sigrid Hunt neredeydi? Bianca neredeydi?

Ah, işte oradaydı: Bianca. Birkaç metre ötede ayaktaydı, palatosu kolunda, eldivenlerinden birinin ayaklarının dibine düştüğünden habersiz, tekbaşına ona bakıyordu. Ian konuşmaya can atarak ona doğru ilerledi, ama Bianca nefret dolu bir bakış atarak yan döndü. Yüzü kaskatı kesilmiş, gözleri parlak yaş damlalarıyla dolmuştu. "Katil," dedi fısıltıyla. Hepsi o kadar.

İnsanları yararak koridora çıktı, Ian ardından aptallaşmış bakakaldı. Ne demişti? Doğru mu duymuştu?

Ama yalnızca gerçeği söyledim. Kendimi kurtardım, ama yalnızca gerçeği söyledim.

SONSÖZ

KARAR

Ağustos sonu, Maine'de gözkamaştıran, masmavi bir gün; sonbahar gibi hafif rüzgârlı olmasına karşın konuklarına öğle yemeğini dışarıda, terasta, kıyıyı döven dalgaların üstündeki cam yüzeyli demir masada veriyorlardı, konuşma konusu azalır ya da tükenirse—ki bu konuklarda hiç olmazdı böyle bir şey—okyanus vardı, gök vardı, oya gibi kıvrımlarıyla kayalık kumsal vardı; her şey vardı işte, Sigrid Hunt'ın dediği gibi.

Davranışları çok rahat sayılmazdı: aslında ilk konuklarını ağırlayan yeni evliler gibi hafif utangaç bir halleri vardı.

(Öyleydiler de zaten, daha evlenmemişlerse de, yeni evli sayılırlardı. Denis Grinnell ile Malcolm Oliver ilk konuklarıydı: 'eski' yaşamlarından ilk konukları demeli ya da. Yalnızca buradaki komşularımızı ve emlak komisyoncularını çağıramayız içki içmeye, demişti Sigrid, sırf onlarla olmaz.)

Konukları öğleden hemen sonra kiralık Audi marka bir arabayla geldiler: virajlı, otuz kilometrelik bir yolu olan, Bar Harbor'da oturan erkek kardeşinin ailesini ziyaret etmekte olan Denis ile bir rastlantı sonucu *The New York Times Magazine*'e bir yazı hazırlamak üzere bir haftalığına Bangor'da bulunan Malcolm. "Sizleri tekrar görmek ne güzel," dedi Ian ellerini olabildiğince kuvvetle sıkarak; "*Seni* yeniden görmek de çok güzel," dediler onlar da onun elini kuvvetle sıkıyor, içtenlikle bakıyorlardı yüzüne, Ian'ın yüzü çok güzel yanmıştı, gerçi gözlerinin çevresi ve gözleri yorgun görünüyordu—gözlerini gizlemişti, daha doğrusu taktığı koyu yeşil camlı, numaralı güneş gözlüğüyle zarif bir şekilde kapatmıştı. "Çok zaman oldu," dediler birbirlerine hayretle; "ne kadar oldu gerçekten?" Gözlerine inanamazmış gibi gülerek bakıyorlardı, insanın kendi varlığı dışında arkadaşlarının varlığı gerçeğiyle karşı karşıya gelince onlar gibi kendisinin de ölümlü olduğu gerçeğini kavradığı zamanlarda yaptığı gibi heyecanlı, mutlu, "en az üç ay," diyorlardı ki Sigrid üzerinde yazlık beyaz gömleğiyle evin

önünde belirip onlara el salladı.

Denis hemen kulağına eğilip, "İyi görünüyorsun, Ian," dedi, Malcolm da koluna hafif, anlamlı bir yumruk atarak, "İyi görünüyorsun," dedi, Ian güldü, "siz de öyle, ikiniz de öyle," diyerek onları eve götürdü. Pütürlü kumaştan uçuk mavi bir pantolon, beyaz pamuklu tişört ve sandalet giymişti Ian; saçları rüzgârda tatlı tatlı uçuşuyordu. Arkadaşları Sigrid'i tanıyorlardı zaten; baharda Hazelton'da onunla ve Ian'la birkaç gece birlikte olmuşlardı. Yine de, arasıra yabancı bir hava esiyordu.

Sigrid harika bir soğuk skalop salatası hazırlamıştı, aslında bütün sabah uğraşmıştı—çünkü tarifte *taze* sıkılmış limon suyu, *taze* kıyılmış reyhanotu kullanılacak diyordu—Denis ile Malcolm iki şişe nefis, beyaz Rhone şarabı getirmişlerdi, tatlı olarak da kivili turta vardı, böylece yemek işi, o çok önemli yiyecek ve içecek konusu, tamam olmuştu; Ian'ın içi rahatlamıştı, çünkü yiyecek ve içecekler insanın hep yüzünü ağartır. Sigrid'in da heyecanını yenip her şeyi akışına bırakmasını diledi.

Ian arkadaşlarının bu ziyaretini epeydir heyecanla bekliyordu, tuhaf, coşkulu bir hali vardı: dikkatini zor topluyordu, yüksek bir duvarın kenarında yürüyormuş da her an düşüp bir yerini kırabilir, çatlatabilirmiş gibiydi, kendi başlattığı hararetli bir konuşmanın tam ortasında aklı başka yere gidiveriyordu; arkadaşlarının ve Sigrid'in konuşup güldüğünü, kahkahalar attığını duyuyor, ama kendisi, söylenenleri bir an bile algılayamıyordu.

Erkekler yemeğe oturmadan önce kumsalın ilerisindeki kayalara tırmandılar, orada kayaların arasında girdaplanan—taşın kendisinin sert, ışısız koyu toprak rengi olmasına karşın—her nasılsa yansıyan güneş ışığı daha güçlüydü ve doğruca tepelerinde parlıyordu. Denis, "Denizci şapkamı takmalıymışım; artık saçlarım öyle seyreldi ki güneş kafamın derisini yakacak," dedi. Malcolm, "Burası gerçekten çok güzel," dedi gözlerini siperleyip öbek öbek parıldayan dalgalara bakarken; "Nasıl becerdin bunu?" Tabii Malcolm'ın, Ian'ın Prospect Harbor'da, okyanus kıyısında beyaz tahta perdelerle çevrili, çok özel, küçük evi kiralamayı nasıl becerdiğini bildiğine kuşku yoktu. Çünkü bağlantıyı Hazelton'dan ortak bir dostları yapmıştı, Ian kısa hikâyeyi üşenmeden yineledi, başka birinin felâketi onlara yaramıştı işte (ağustos ayını orada geçir-

meyi planlayan ortodontist ani bir kalp krizinden ölmüş, ailesi de doğal olarak planı iptal etmişti); ikisi de sanki ilk kez duyuyormuş gibi dinliyorlardı, sonuçlarını önceden bildiğimiz ya da aradaşlarımızdan duyduğumuz öyküleri dinlerken sık sık yaparız bunu.

Denis ciddiyetle, "Adamı biliyorum galiba. Yani tanıyorum. Yüzünü hatırlayamıyorum gerçi... zaten, Bar Harbor da felâket bir yer oldu. Cape kadar kalabalık neredeyse. Kardeşimin eşinin yarım düzine akrabası da onlarda kalıyor," dedi.

Ian bir anlık bir duraksamadan sonra, "Roberta nasıl?" diye sordu.

Denis omuz silkti ve, "Arada konuşuyoruz, neler yaptığını az çok biliyorum, ama itiraf etmeliyim ki nasıl olduğunu bilmiyorum. Nasıldır bilemem, ama yaptıklarını söyleyebilirim."

Ian üsteledi. "Peki ne yapıyor?"

Denis, Ian'ın duvar tenisi salonundan hatırladığı türden bir surat ekşitmeyle gözlerini kısarak baktı, aynı anda hem gülümsüyor, hem kaş çatıyordu, hem keyifliydi, hem bıkkın. "Siz ikiniz haberleşmiyor musunuz? Seni de mi listeden sildi yoksa?"

"Ah, galiba öyle," dedi Ian gülerek. "Çoktandır hem de."

"Hayır, yanıyorsun. Roberta kararı duyunca öyle rahatladı ki. Ağladı, çok rahatladı. Bianca'yla ikisi kucaklaşmışlar... ben görmedim, ama öyle dediler."

"Evet," dedi Ian. "Doğrudur tabii."

"Hepimizden çok o kaygılanıyordu duruşma konusunda, son anlarda bile. Sen de biliyorsundur."

"Tabii," dedi Ian neden böyle birden hararetli bir biçimde konuştuğunu kestiremeden, "evet."

Denis sanki Ian'ın sorusunu yanıtlamayı bile bile ağırdan alıyor gibiydi, Malcolm eğildi ve "Roberta harika işler yapıyor: Goldwater Hastanesinde—şu Roosevelt Island'daki hastane—toplum sağlığı programında çalışıyor, AIDS kurbanlarına psikiyatrik danışmanlık yapıyor," dedi.

Haber Ian'ı büyüledi, aslında önceden duymuştu, daha doğrusu yarım yamalak duymuştu: Goldwater Hastanesi olarak değil de New York Hastanesi olarak. "Harika bir şey bu. Tam—"

"Soylu bir davranış!" dedi Denis burun kıvrarak. "Yürek parçalayan bir şey!"

"—tam ondan beklenecek türden bir şey, tabii ne kadar sürdürebilir bilmiyorum ama," dedi Ian. Leonard Oppenheim'in nasıl olduğunu merak etti, ama o an sormak istemedi.

"Eski karım, belli ki benim onun bu çalışmalarını haklı gösterecek kadar hasta, hatta can çekişmekte olduğumu fark etmemiş," dedi Denis. Hepsi birden güldüler ve yeniden terasa döndüler; Sigrid mutfaktan getirdiği paslanmaz çelik çatal-bıçak takımı, ucuz porselenler ve kumaş peçetelerle—çünkü kolay buruşan ucuz kâğıt peçeteler uçabilirdi—masayı kurmuştu. Ortaya yeşil bir cam vazo içinde uçuk pembe, yaban katmer güller koymuştu. "Çok güzel," dedi erkekler görünce.

Sigrid onlara on yıl önce Euripides'in *Medea*'sının çağdaş bir Amerikan bestecisi tarafından yapılan uyarlamasında dans ettiğini anlatıyordu; başrol değildi tabii—"Kısa süren dans hayatım boyunca hiçbir zaman başrole çıkamadım zaten,"—yine de iyi bir roldü, kısa ama etkileyici: *Medea*'nın Jason'a duyduğu aşkta ölüme yazgılı rakibi Prenses Creon rolü.

"Dansın koreografisinde Prenses, Euripides'in verdiğiinden daha geniş yer verilmişti," dedi Sigrid, "öyle ki Medea baş kişiydi, ama Prenses Creon da sahnede onun rakibi olarak yer alıyordu: çok genç, çok masum, çok emin. Saçlarımı açık bırakıyordum," dedi Sigrid güzelim altınımsı kızıl saçlarını eliyle havalandırıp güneşte dalga dalga parıldamasını sağladı—erkekler bir an için saçlarına dalıp gittiler, "tabii ben de gençtim, on yedi bile değildi yaşımla, Medea'yi oynayan kadınsa—hocamızdı, aslında mesleğinde hiç parlayamamış, yani çok parlayamamış iyi bir dansçıydı—otuz yaşlarındaydı.

"Biliyorsunuz Medea, Prenses Creon'u çok kıskanır ve onu gönderdiği zehirli armağanlarla öldürür, taç, güzel elbiseler falan gibi şeyler gönderir, Prenses öyle saf, öyle saftır, yani"—Sigrid, Ian'ın yeni yeni farkına vardığı bir alışkanlıkla gözlerini bir an kapatıp başını titrer gibi sallayarak küçük bir kahkaha atar—"öyle art niyetsiz ve saftır ki, armağanları hemen kabul eder, giyer, aynanın önünde kendine çekidüzen verir, feci bir biçimde ölür. 'Eti eriyerek kemiklerinden ayrılır', der Euripides, 'bir çamdan akan reçine gibi'. Tacı başından çıkaramaz, elbiseleri üzerinden ata-

maz, elbiseler üzerine yapışır, babası Creon koşup ona yardım etmeye kalkışınca o da kızına yapışır ve aynı şekilde can verir.

"Önce coşkuyla dans ediyordum, sonra, gerçekleri görerek, daha sonraysa korku ve acıyla, ölüm sancıları çekiyormuş gibi yaparak sürdürüyordum dansımı: biraz uzun süren ve iğrenç bir ölüm sahnesi, izleyicilerden bazıları rahatsız oluyordu bundan (gerçi hiç kimse oyunu yarıda bırakıp çıkmıyordu), tabii büyük çoğunluğu da çok etkileniyordu. Bir gece babam geldi, yalnızdı, benim dansımı fazla 'tiksinti verici', fazla 'açık' bulmuştu, daha sonra bu konuda konuşmak istemedi. Aslında ondan sonra da benimle doğru dürüst konuşmadı pek. 'Başkalarının önünde, yabancıların önünde nasıl böyle şeyler yaparsın?' dedi. 'Nasıl kendini bu kadar teşhir edersin?' Yaptığım hayrete düşürmüştü onu, nefret etmişti benden." Sigrid yine durdu, kendini ayıplıyormuş gibi başını salladı. "Tiksinmişti daha doğrusu."

Birden sustu. Göğüslerinin solgun uçlarını gösteren uzun kolu, sade dantel işli, gözkamaştırıcı beyaz pamuklu gömleğiyle, gecelikli, uzun boylu, mahzun bir çocuk gibi göründü bir an için.

Ian, "Bana babandan çok az söz ettin," dedi. Yüksek sesle düşünür gibi konuşmuştu; konukları biraz utandı.

"Yine de benim zaferimdi o dans," dedi Sigrid. "İzleyicilerin bana nasıl yakınlaştığını, nasıl bana doğru sürüklendiğini, korkuya kapıldığını... ya da araya nasıl hiçbir mesafe koyamadığını görüyor, daha doğrusu hissediyordum. Nedeni müzikti, öyküydü, nedeni," dedi hafiften utangaç bir böbürlenmeyle, "*bendim*."

Denis, "Seni hiç dans ederken göremeyeceğime üzülüyorum, Sigrid," dedi. Herkesin kadehine şarap doldurdu. "Herhalde hiç?"

"Hiç," dedi Sigrid. Saçını gözlerinden çekti, rüzgâr ipeksi parlak telleri uçuşturuyordu, mutlulukla gülümsedi. "Bakın: daha alıyor musunuz? Bu salataya koyduğum zeytinyağını almak için ta Bangor'a gittik, tarifte İtalyan zeytinyağı diyordu, bendeysel marketten alınmış yağdan başkası yoktu... Bangor'dan sırf bunu almadık tabii. Ama yine de." Yemek tabağını oturduğu yerden Denis'e Malcolm'a, Ian'a uzattı, hepsi birer tabak daha yağda kızarmış körfez skalopu, siyah Kalamata zeytini, fırında pişmiş kırmızı biber, limon suyu, reyhan ve zengin aromalı yağdan oluşan yemekten aldılar. Sigrid kendi tabağına da biraz aldı.

Denis ona içten bir ilgiyle bakarak, "Tuhaf bir sanat olmalı dans etmek. Son derece sessiz, ama bir o kadar da açık. Babanın dediği gibi."

"Ah, aslında her Şey kendi lsnce 'açık' değil midir?" dedi Sigrid kaçamak bir ifadeyle.

Ian bir Şişe daha Şarap açtı, ellerinin titremeyiŐine hayret etti. Yoksa titriyor muydu? Gizliden gizliye? Bir nceki gün öğleden beri hiç sigara içmemiŐti. Konuşmalar sürdü, Ian düşüncelerini dağılıp sürüklenmeye bıraktı: artık daha az gergindi, çünkü yemek yenmiŐti, bir iki kadeh Şarap içmişti, görüyordu ki, evet, kuşkusuz, hiç kuşkusuz Denis, Malcolm ve Sigrid çok iyi anlaŐıyorlardı, neden anlaŐamayacaklardı zaten, neden anlaŐamasınlar? Hepside yetiŐkin insanlardı ve Glynnis öleli aylar olmuştu. Ya aklımı kaçıracağım, demişti Ottinger'a Ian jüri üyelerinin altı saatlik karar görüşmeleri sırasında ya da yeniden evlenip hayatıma yeniden baŐlayacaėım. Ottinger da, yeniden evleneceksin, Ian, her Şey bunu gösteriyor, demişti sanki çok yakın, hatta çok samimi iki dostmuŐlar gibi, omzuna vurarak. Dediği oldu. Nasıl olduğunu anlamak çok gt.

Ama Bianca'yı kaybetmiŐti. Öyle denebilirdi.

Gerçi Sigrid bunun büyük olasılıkla geçici olduğunu söyleyip duruyordu ya.

Öyle bir kŐknlk, içerleme, isyan: büyük olasılıkla geçici ha?

Atlatacak.

Atlatacak mı?

Ben de öyle olmuştum.

Öyle mi?

Duygularıma kapılmıŐtım.

Evet.

Ama o akıllı bir kız, çok akıllı bir kız olduğu belli. Çok da idealist.

Evet, çok idealist. Yanlış Şeyler uğruna.

Yine de Bianca'nın sonunda babasına Bangkok'tan bir kart göndermesi olumlu bir işaretti, Krung Thep yazıyordu kartta, Siyam Körfezinin günbatımında çekilmiş renkli bir resmiydi bu. G-

neş denizin üzerinde suya gömülen ateşten bir top gibi alev alev yanıyordu. *İyiim, bir şeyim yok, umarım sen de iyisindir, lütfen benim için kaygılanma, aslında istediğim beni aklından bile geçirmemen. "Mutlak aydınlanma bir an için kazanılır." Sevgiler. Bianca.*

Sonsuza kadar sürecek gibi görünen duruşma bitmişti işte.

Ama Bianca onu bağışlamamıştı. Bunu anlayabiliyordu, anlayışla karşılayabiliyordu.

Savunma işini bitirdiğinde savcının iddiaları öyle zayıf kalmıştı ki—örneğin hem polis raporu hem de hastane raporu Ian'ın bıçakla ilgili anlattıklarını destekler görünmüştü: savunma artık klasik anlamda 'kendini-savunma'dan hareket ediyordu—burnu sürtülmüş olan Lederer sırf suçlu bulunsun diye son bir umutla Ian'a yüklenen suçu kasıtsız adam öldürmeye kadar indirmek zorunda kalmıştı. Ottinger ise bu suçlamayı da düşürmek için—yani davayı büsbütün düşürmek, müvekkilinin onurunun jürinin kararını beklerken daha fazla incinmesini önlemek için—Yargıç Harmon'a ricada bulunmuştu. Ama Ian aldırıyor, yani pek aldırıyor gibiydi; şöyle bir düşününce, insanın kendi tanıdıkları önünde yargılanması kolay iş değildi... çok fazla erkeğin ya da kadının başına gelen bir şey değildi yani.

Sigrid, senin için her şeyi yapacağım, demişti.

Büyük bir heyecanla, istekle: Her şeyi.

Jürinin Ian McCullough'nun yazgısına ya da en azından yazgısının başlangıcına (çünkü Ottinger'in hatırladığı gibi, karşı çıkma şansı hep vardı) karar vermek üzere çekildiği saatler tatsız saatler değil, daha çok bekleyiş dolu saatlerdi; Ian yine hastanede Glynis'in başucunda gibiydi; kendisi de komadaydı sanki, ne tam canlı, ne tam ölü. Düşünceleri dağılıyor, sürükleniyor... en seyrek bulutlar gibi saydamlaşıyordu.

İnsanın ruhu henüz yargılanmamışsa, hiç olmazsa, kendi değerler bütünüünün ince çatlaklarında nefes alabiliyor! dedi Ian içinden.

İşte o durumda düşünmüştü: Ya aklımı kaçıracakım ya da evleneceğim.

Sonunda jüri üyeleri kararlarını verip mahkeme salonuna dönmüşlerdi. Ian karar ne olursa olsun, kendini bırakmamaya söz verdiği halde jüri sözcüsünün "Suçsuz, sayın yargıç," dediğini du-

yar duymaz ağlamaya başlamıştı: rahatlama ve utanma belirtisi gibi bir hareketle yüzünü ellerinin arasına gömmüştü. Herkes onu ve Nick Ottinger'ı kutlamak için çevresine doluşmuştu, sanki duruşma, baştan sona bir oyundu, başkasının kaybetmesi pahasına kazanılan bir oyun: *Senin ölümün,.benim yaşamım*.

Ardından Ian jüri üyelerinin ellerini tek tek sıkarak teşekkür etmişti, aralarından bazılarının doğrudan olmasa da anlamlı gülümsemelerinden duruşma boyu, baştan beri, onu tuttuklarını anlamış ya da öyle sanmıştı; iddia makamının kanıtları baştan beri hiç doyurmamıştı onları. Nasıl olurdu bu? Ian şaşkınlık içinde düşünüyordu. Duruşma boyunca? Baştan beri? Hiç?..

Benedict Harmon'ın da elini sıkıp Ottinger ve yanındaki birkaç kişiyle konuşmaya koyuldu; hepsi mesleğinde ünlü, başarılı erkeklerdi, Hazelton-on-Hudson'da yaşayan eşler, babalar, sakinler, birbirlerini anlıyorlardı. Harika bir nisan günüydü, soğuk, rüzgârlı, fakat pırıl pırıl, insanı hayatın sunduğu her şeye iştahlandıran türden bir gün.

Sigrid onu kucaklamış, kaç kez, "Öyle üzgünüm, öyle üzgünüm ki Ian; beni bağışlayabilecek misin, bağışlayabilecek misin acaba beni?" diyerek kollarında ağlamıştı.

Ian da, mutluluktan uçarak, "Sevgilim, bağışlayacak bir şey yok," demişti.

O kadar uzun zamandır kendilerinden sevgili olarak söz edilmişti ki gerçek anlamda ilk sevişmeleri—hemen 'suçsuzluk' kararının açıklandığı gece—onlara yeni bir aşkın başlangıcı değil de eskisinin perçinlenmesi gibi geldi. Aynı şeyleri daha önceden yaşamış gibiydiler; istekli, sevgi dolu öpüşüyor, sarılıyorlardı, cinsel birleşmeleri kaçınılmazdı sanki, bu açlığı, tek bir sözcüğe gerek bırakmayan, içlerini eriten bu hazzı daha önce defalarca yaşamış, bir o kadar daha da yaşayacaklarmış duygusuna kapılıyorlardı. Ian McCullough, Sigrid Hunt'ın güçlü kollarında mutluluktan kendinden geçmiş bir halde, başından beri seviyormuşum onu, hep sevmişim, diyordu.

O an, Glynnis'in ölmüş olduğuna üzülmedi. Çünkü Glynnis ölmemiş olsaydı Sigrid Hunt'a ulaşamayacaktı.

Ian gülümseyerek bir şişe daha şarap açtı. Sigrid kivili turtadan kestiği dilimleri biraz zorlanarak tatlı tabaklarına koyuyordu.

Erkekler onun bıçakla, turtayla, tabaklarla uğraşan uzun, narin parmaklarını izliyorlardı, hafifçe törpülenmiş tırnakları cilâ sürülmüş gibi parlamalarına karşın boyasızdı. Sol elinin yüzük parmağındaki altın halka dışında yüzük takmamıştı: bu ucuz yüzüğü Ian, daha bir iki hafta önce, Maine'e giderlerken Massachusetts'den, Rockport'daki küçük bir kuyumcudan almıştı ona.

Maine'den ve yazın bitişinden söz ediyorlardı, bu kuzey ikliminde yazın nasıl birdenbire bittiğinden: birkaç günü daha vardı aslında. "Mevsimler giderek daha hızlı geçer oldu, değil mi?" dedi Denis iç geçirerek. "Tıpkı büyüklerimizin anlattığı gibi: zaman ivme kazanma noktasında hızlanıyor. Gerçekten de öyle."

"Evet kuramsal olarak, zaman tersine çevrilebilir," dedi Ian. Epeydir susuyordu, öbürleri sanki çok önemli bir şey söylemesi zorunluymuş gibi bakıyorlardı ona. "Dendiğine göre, evrenin mekaniği ileri olduğu kadar kolaylıkla geriye de işleyebilir, Newton'un ve Einstein'ın evrenlerinde böyle bu; geçmiş ve gelecek bir kaniye göre hep yerinde duruyor. Ben hiç anlayamamışımdır bunu, fizikçilere kaç kez anlattırdım, ama onların da anladıklarını sanmıyorum. Ya siz?" Arkadaşlarına ve Sigrid'e baktı. "Siz anlıyor musunuz?"

Sigrid süslü, küçük gözlüklerini burnunun kemiğinden aşağı kaydırıp camların gerisinden ona baktı. Gözleri yusuvarlak, iri ve cam gibi pırıl pırlıdı, çok güzeldi: bir taşbebeğin gözleri gibi kusursuzdu. Alnını kırıştırdı ve güldü. "Neyi anlıyor muyuz?"

"Zamanın geri çevrilebilirliği kuramını."

"Zamanın geri akışını mı?"

"Geri akabileceğini. Gerçi görünüşte olamaz ama."

Malcolm, "Büyük bir hata bu. Kuramı günlük konuşma diline uygulamaya çalışmaktan söz ediyorum. Bu yalnızca atom tanecikleriyle ilgili bir şey, bizimle—evet, bizimle değil," dedi. Bir elini Denis'in koluna, bir elini Ian'ın omzuna koydu, avutur gibi. "Bize uygulanamaz."

"Peki ya belleğe? Bekleklerimize?" dedi Ian.

"Zırva bunlar, McCullough," dedi Denis içtenlikle. "Şarabı uzat."

"Einstein'ın bir mektubu var, bir bölümünü görmüştüm, Einstein orada birinden, bir dostundan 'bu tuhaf dünyayı benden he-

men önce bıraktı gitti' diye söz eder. Ama hemen bunun önemli olmadığını söyler. Çünkü inanmış bir fizikçi için geçmiş, şu an ve gelecek arasındaki ayırım 'her ne kadar yaygın' olsa da bir yanılgıdan başka bir şey değildir." Ian durdu, derin bir soluk aldı. Onu izliyordu hepsi, bir an için, bütün gözler üzerindeyken, ne söylemekte olduğunu, ne yaptığını, neden yaptığını unutuverdi. Güzelim yaz günü rengini yitirmişti, kıyıda patlayan dalgalar bile susmuştu. Sigrid'i gördü, belli belirsiz pırıltılı bir hayâl gibiydi, ilk kez görüyormuş gibi bakıyordu Ian'a.

Derken, bir an sonra, zaman yine işledi, Ian kanının yeniden her zamanki gibi ılık ve gürül gürül aktığını hissetti. "Ama, dediğim gibi," diye devam etti yumuşak bir sesle, "bunların hiçbirini anlamıyorum. Çok uğraştım, ama biliyorum ki hiçbir zaman anlamayacağım. Elli bir yaşına geldim artık."

"İlahi McCullough," dedi Denis, "Bırak Tanrı aşkına."

Bir süre de Denis'in Washington'da Arhardt Merkezindeki yeni işinden söz ettiler, ocakta başlayacaktı: Ona göre karşılaşacağı güçlük ideolojik açıdan taban tabana zıt olduğu insanlar arasında onlara yenik düşmeden yaşayabilmek olacaktı. "Dr. Max istediğim zaman, yani istersem, Hazelton'a dönebileceğim konusunda söz verdi," dedi Denis kayıtsızca. "Ama asla dönmeyeceğimi biliyorum. Ya sen, Ian? Gerçekten istifa ediyor musun? Bunu yaparsan aptallık edersin bence. *Aklandın* ya işte."

Ian hemen, "Bununla bir ilgisi yok," dedi.

"Yok mu?"

"Sigrid'le ikimiz Hazelton'dan ayrılmanın bizim için daha iyi olacağını düşünüyoruz, hepsi bu. Başka bir yerde, başka herhangi bir yerde yaşamanın yani. Buna bir şey diyemezsin herhalde."

"Bulacağın iş bu kadar iyi—"

"Galiba buna olanak yok."

"Dr. Max seni vazgeçirmeye çalışmadı mı?"

"Çalıştı; çok iyi, çok düşünceli davrandı gerçekten, ama bir iki hafta içinde emekliye ayrılıyor. Yerine gelecek olan da dostum değil biliyorsun."

"Tanıdığın biri değil ki. Hiçbirimizin tanıdığı biri değil."

"Ben de onu diyorum ya."

"Yeniyetme tarihçilerden," dedi Denis alaylı bir bakışla Sig-

rid'e dönerek. "Bana doğruyu söyle Ian: seni ayrılmaya mı zorluyorlar?"

Ian hiçbir şey söylemeden 'hayır' anlamında başını salladı.

"Enstitü için bütün yaptıklarından sonra!" dedi Denis.

Malcolm, "İyi ama, Ian gerçekten istifa edecek misin? Bu konuda öyle farklı şeyler duydum ki. Nereye gideceksin? Ne yapacaksın?"

"Bağımsız araştırma yapacak," dedi Sigrid, Ian'ı korur gibi. Elini güç verircesine yumuşacık Ian'ın elinin üzerine koydu, arkadaşlarının dikkatinden kaçmadı bu hareket. Sigrid Hunt'ın eli ile Ian McCullough'nunki. Orada cam masanın üzerinde, şarap şişeleri, kadehler, kirli çatal bıçakların ortasında. "Kitap yazmak için bir anlaşma yaptı. Tarih Kitabı."

Ian kaşlarını çatarak, "Yalnızca evi satıp Hazelton'dan ayrılmamın bizim için daha iyi olacağını düşünüyorum. Her şeyden önce mahkeme masrafları var. Nick'in bana söz ettiğinden çok daha fazla tutuyor. Ayrıca Bianca—"

"Bianca nerede?"

"—Tayland'da; Amerika'ya döndüğünde Sigrid ve benimle birlikte yaşamayı düşünmüyor. Artık Hazelton'da bir evimizin olmasına gerek yok."

Denis öfkelenerek, "Aklandın sen, Tanrı aşkına!" dedi.

"Bununla bir ilgisi yok."

"Bununla çok fazla ilgisi var."

"Ama Glynnis öldü."

Denis, Ian'a sanki ağza alınmaz bir şey söylemiş gibi baktı.

Sigrid parmaklarını Ian'ın kılıfına dolayıp kuvvetle sıkarak atıldı, "Ian'ın Harvard Üniversitesi Yayınları ile bir kitap için anlaşması var. Konu neydi, Ian? On dokuzuncu yüzyıldaki kuramlarıyla—"

"Tarihyazın kuramına genel bir bakış," dedi Ian utanarak. Sigrid'in bu konuyu böylesi gelişigüzel açmamış olmasını dilerdi; onun için çok önemliydi çünkü. Gülümseyerek konuyu değiştirmeye çalıştı. "Eminim biliyorsunuzdur, kitap yazmam için öneride bulunan başkaları da oldu. Cinayetten yargılanmış biri olarak 'başım-dan geçenler'le ilgili bir kitap."

"Evet," dedi Sigrid, "ben düşünsün diye zorladım, ciddi ciddi

yani. Bir yayıncı—"

"Sigrid, çok saçma bu."

"New York'lu çok ünlü, çok nitelikli bir yayıncıdan önemli bir mektup geldi Ian'a, çok zekice yazılmış, hoş bir mektup," dedi Sigrid desteklemelerini bekler gibi Denis ve Malcolm'a bakarak, "anılarını, başından geçenleri, gerçeklere ve geçmiş bilgilere dayanan bir kitapta toplamasını öneriyor: gün gün başından geçenler, bunun aylar boyu kendisi, ailesi ve arkadaşları üzerindeki etkilerinin çözümlemesi. Yayıncı daha önce hiç kimsenin böyle bir projeye ciddi olarak eğilmediğini söyledi: çok derinlikli bir şey. Avrupa tarzı; çok eşsiz ve önemli bir belge çıkabilir ortaya—" Sigrid, Ian'ın canının sıkıldığını anlayarak durdu; elini onun ellerinden çekmişti Ian, cebinde, olmayan sigarasını aranıyordu—"bir duruşmaya katlanmanın, yaşayanın gözüyle nasıl bir şey olduğunu, yazacak. Bu duruşmanın hepimizin katlandığı çeşit çeşit duruşmalara bir örnek olduğunu, bu olayın çevremizdeki insanlara etkisini de." Sigrid burada yine heyecandan soluğu kesilerek durdu: bütün gösterişçiliğine karşın çok zeki bir genç kadındı, kullandığı sözcüklerin yüzeyselliği ve dinleyenlerde yarattığı etki göz önüne alınmazsa tabii.

"Çok aşağılayıcı aslında bu," dedi Ian, "Avrupa tarzı yapılsa bile." Sözde gülümsüyordu, aslında öfkeyle dişlerini gösterir gibiydi, kadehini içmek üzere kaldırdı. "Ne yapabilirim ki. Bir anlaşma getirdiler önüme."

Denis kolundan dürterek, "Hatırı sayılır bir avansla tabii?" dedi.

"Yoksa biliyor musun?"

"Geçen gece Meika anlattı bize işin doğrusu. Bence gerçekleri her zamanki gibi çarpıttı tabii; senin anlaşmayı çoktan imzaladığını sanıyor." "Sevgili Meika," dedi Ian üzülererek. "Hayır, 'çoktan' imzalamadım."

Kısa bir sessizlik oldu. Sigrid, "Bu nefis turtadan hâlâ var. Biraz daha almak isteyen var mı? Kahveyi de getirsem iyi olacak—ah, Tanrım, unutuyordum. Kimler kahve alır?" İsteyenleri öğrendi, ama hâlâ oturuyordu, ipeksi dağınık saçları tutam tutam yüzünde uçuşuyordu. Cildi belli ki şaraptan, kırmızılaşmış, ona bir kız çocuğuna özgü zorbaca bir güven vermişti; ne yaptığını bil-

meden gülümsüyordu, kusursuz dudakları sanki kendiliğinden gevşeyip gülümser bir hal almıştı. "Burası benim için... 'dünyada... en güzel, en harika... en özel yer," dedi.

O gidip erkekler yalnız kalır kalmaz Ian sordu. "Meika nasıl? Ya Nick?"

Denis bu soru hoşuna gitmiş gibi alaylı alaylı güldü, "Tanrım, Hazelton'da *tek konu* bu galiba, değil mi Mal? Tuvalette, postane-nin önünde kuyrukta beklerken, birinin gelip bu soruyu sormadığı an yok. Son duyduğuma göre Meika ile Nick bir kat kiralyorlar-mış—" dedi.

"Vaughn ortak bir kat alacaklarını söylüyordu," dedi Malcolm.

"Gerçekten mi? *Satın mı* alacaklar? Şu Elli Üçüncü Sokakta müzenin ilerisindeki yeri mi?"

"Yeni bir yer demişti, yanılmıyorsam, Beşinci Caddedeymiş, kendi deyimiyle camdan bir kuleymiş. Metropolitan'a yürüyüş uzaklığında. Belki senin aklında bu kalmıştır."

"Elli Üçüncü Sokak diye duydum, bundan eminim;" dedi Denis kaşlarını çatarak. "Ama, ne fark eder ki canım, artık Nick yepyeni bir işe başladığına, 'meslektaşları arasında saygınlığını artırdığına' göre—gazetede böyle yazıyordu galiba? Bu türden havalı bir takım lâflar ya da—parlak bir ceza avukatı olduğunu artık iyice kanıtladığına göre istediği her şeyi alabileceğine kuşkunuz olmasın. Geçen gün kulüpte beni görmezden geldi. Tam duvar tenisi salonundan çıkarken—"

"Seni görmezden filân gelmedi, Denis," dedi Malcolm. "Seni görmedi."

"Beni gördü, burnumun dibinden geçti, ama *bakmadı*. Hikâye anlatma *bana*."

Böylece birkaç dakika daha hararetle Nick Ottinger ile Meika Cassity'den ve zavallı Vaughn Cassity'den söz ettiler, üzüntü ve utançtan perişandı Vaughn, bunca yıl sadık bir koca olmuş, karısının üzerine titremişti, karısının kendisini neden böyle, ayrılmayı hiç düşünmeden, uluorta aldattığını anlayamıyor, anlasa da dili varmıyordu—"Dili varmıyor demeli herhalde"—ve çok seviyordu onu. Ian neden bu kadar ilgilendiğine hayret ederek dinliyordu: hani parmağınızı tatlı, kıvamlı bir hamura sokar yalarsınız da canı-

nız daha ister, aynen öyle. Aynı zamanda da düşünüyordu, kim bu insanlar? Onlarla ne ilgim var? Glynnis'in gizli âşığını aramayı, tabii aramak denirse buna, bırakalı çok olmuştu. Denis olabilirdi bu kişi, Malcolm da olabilirdi; ya da... ama ne önemi vardı? Kimse çıkıp da ölmüş bir kadının âşığı olduğunu itiraf etmezdi, çünkü insan ölüleri sevmeye devam edemez.

Ian güldü ve güneşin sıcak ışıkları altında kollarını esneterek, "Meika bana karşı öyle tatlı davrandı ki, gerçekten, bilemezsiniz," dedi.

"Ah, ben bilebiliyorum," dedi Denis.

"Ben de öyle," dedi Malcolm.

Sigrid onlara kırmızı plâstik bir tepside kahve getirdi, güneş ışığında göz alarak parlıyordu tepsisi. Dönme vakti geliyor, dedi Denis saatine bakarak; aslında Bar Harbor'a kardeşi ile eşinin yanına dönmeyi hiç istemiyordu, ama geceyi orada geçirmesi gerekiyordu. Malcolm da gitmek istemiyordu, çünkü burada çok iyi vakit geçirdiği belliydi. Bangor'a yine ünlü bir politikacıyla çevre katliamı konusunda görüşmeye gelmişti, bu seferki de katliamlarla ilgili bir çalışmaydı, dediğine göre, Atlantik kıyısında bulunan altı eyaleti ilgilendiriyordu. *The New York Times Magazine*'de, Pulitzer Ödülü getirebilecek kadar önemli görünen bu malzemeden kâr etme derdindeydi; ama Tanrı biliyordu ya başkalarının bok yığınlarında eşinmekten bıkmıştı artık. Şaka yollu kıskanır gibi, "Sen burayı, bu yeri bulduğun için gerçekten çok şanslısın, Ian," dedi Ian'a son derece zarif gelen bir el hareketiyle karadan ötele-ri, denizi işaret ediyordu. Ufkun derinliklerini.

"Sabahları, yani çoğu sabah, oldukça sisli oluyor," dedi Ian, içten gelen bir, dürtüyle karşısındakinin hayranlığını perçinlenip kendi konumunu küçülterek—bunlar aptallık derecesinde alçakgönüllülük ve iyiniyet gösterileri demişti Glynnis bir keresinde—"tabii gün boyu yağdığı zamanlar da oluyor, evde oturuyoruz biz de." Durdu; yüzü al al olmuştu, tıpkı yeni evli bir erkek gibi tuhaf ve her şeyiyle çırılçıplak ortada hissetti kendisini. "*Journal*'ın yayın yöneticiliğini yapmaya devam ediyorum. Martha bana haftada en az bir kez tomarla kâğıt gönderiyor."

Böylece Ian ile Denis'in üzerine saatlerce konuşabileceği o

bildik *Journal* konusuna daldılar, şu an Sigrid ve Malcolm da duy-
sun diye geçen kış yaşanan ufak ve hoş bir rezaleti anlatıyorlardı,
Palo Alto'daki merkezde çalışan bir siyasal bilimler uzmanı, yayın
yönetmeni yardımcılarından birinden gelen olumsuz bir mektuba
mesleğine yakışmayacak kadar öfkelenip iki telgraf döşenmişti—
bir tane Ian McCullough'ya, bir tane Max Kreizer'a—ardından da
dostu olarak gördüğü Denis'e uzun bir mektup yazmıştı. "Tabii
böylece ben de işin içine bulaştım, ben iyi kalpli Grinnell, bu 'seç-
kin' bilimadamına aldığı olumsuz yanıtın kişiliğine yönelik olmadı-
ğını açıklamaya çalıştım—yaptığı işin üstün niteliğine yönelik hiç-
bir şey yoktu—gazetecilikteki bazı entrikalar ya da bazı konuların
güncelliği yüzünden yayın yönetmenlerinin bazan birinci sınıf yazı-
ları geri çevirmek zorunda kaldıklarını söyledim, gerçekten zorun-
ludurlar buna. Tabii bu sefer de—"

"Bu sefer de Denis'le atışmaya başlamış," dedi Ian gülmek-
ten yanakları kızarak. "Demiş ki—"

"—öyle korkunç iftiralar etti benim için, ne komik şeyler söy-
ledi," dedi Denis. "Bilimadamı onuruma bile dil uzattı. Sanki bi-
lim hayatımdan haberi varmış gibi!"

Böylece Denis ile Ian hikâyeyi, ara ara hep bir ağızdan konu-
şarak anlattılar; Sigrid gülüyordu, Denis onu gerçekten neşelendir-
di, etkiledi diyordu Ian içinden. O öğleden sonra tam formunday-
dı Denis, kırıp geçiriyordu; Malcolm bile, hikâyeyi önceden bildi-
ği halde gülüyordu. "Her şey öyle boş ki aslında," dedi Malcolm
dişlerini gösteren bir gülüşle. "Hayatın sürmesi için gereken tek
şey de bu zaten."

"Ah, hiç de 'tek şey' değil," dedi Ian.

Birden yüreği minnet duygularıyla dolmuştu; arkadaşlarını se-
viyordu, hepsinin elini tutmak geldi içinden, Sigrid olmasa yapardı
da belki. Denis ile bu hikâyeyi bir daha hiç anlatmayacağız. De-
nis'i bir daha hiç görmeyeceğim.

Peki nereden biliyorsun?

Biliyorum işte.

Evet ama, nasıl?

Yaz bittiğinde aklımı kaçırmış olacağım.

Hazelton'dan ortak tanıdıklarından söz ettiler, Enstitüdeki
meslektaşlarından, yeni bebeği olan bir araştırma görevlisin-

den—"Harika bir bebek," dedi Denis, "ve hiç bana benzemiyor,"—Ian yine Leonard Oppenheim'ı düşündü, Paul ile aralarının nasıl olduğunu merak etti, ama Leonard'ın hastalığının nasıl okunduğundan emin olmadığı için—Kaposi sarcoma mıydı?—sormak istemedi. Denis, McCullough'lar ile Grinnell'lerin evlerinin aynı anda satışa çıkıp birbirlerine rakip olmalarının müthiş bir rastlantı olduğunu söylüyordu. "Birkaç yıl önce, kimin aklına gelirdi ki bu!"

Malcolm, "Tanrım. Ne kadar da mutluyduk hepimiz," dedi ve durdu, sonra sanki Sigrid Hunt'ı düşünmüş gibi ekledi, "yani o evlerde."

Ian, "Hepimizin evinde," diyordu ki Denis araya girdi. "Roberta toparlanma, taşınma işleriyle ilgileneceğini söyledi. Benim sinirlerimin dayanmayacağını biliyor."

"Roberta bir melektir," dedi Malcolm.

"Ama sağlığını hiç sormuyor. Özellikle kaçınıyor sağlığını sormaktan," dedi Denis.

"Sağlığın nasıl?" dedi Ian. "Gözlerindeki bozukluk—"

Denis sabırsız bir hareket yaptı. "Gizli beyin tümörüm mü? Geçti galiba. Düşünmemeye çalışıyorum." Güldü ve sanki ettiği bu acıklı lâfları, güzelliği ve çekiciliğinden öte, sırf kadın olduğu için en iyi o anlarmış gibi içten, sıcacık bakışlarla Sigrid'e baktı. "Şimdi de başka şikâyetlerim var, gövdemin başka yerlerinden, ama gelip geçiyorlar. Düşünmemeye çalışıyorum."

Malcolm, Ian'a sordu. "Bianca nasıl? Tayland'da ne kadar kalacak? June diyor ki, üzerinde çalıştığı yemek kitabı, Glynnis'in kitabı—"

"*Amerikan Damak Zevki*," dedi Denis. "Adına bayılıyorum."

"—yayınlanacakmış. Bianca bitirmek üzereymiş diyor June—"

"Adı ne güzel değil mi?" dedi Denis, Sigrid'in koluna hafifçe dokunarak. Şarap Denis'i hem açmış, hem de uykusunu getirmişti; böyle zamanlarda gözkapakları gizli bir bilgelik çökmüş gibi düşerdi. "Bayılıyorum bu ada. Öyle—öyle yaratıcı kadındı ki aklın durur. Harika bir kadındı."

"Biliyorum," dedi Sigrid usulca. "Tanıyordum onu."

Denis şaşkınlıkla suratını ekşitti. "Ah, tabii. Doğru. Tanıdığını unuttum."

Gereksiz bir ısrarla sürdürdü Sigrid. "Benim de dostumdu

Glynnis."

Bu cümle sanki duyulmamış gibi havada asılı kaldı.

Ian, "Neyse yayınlanacak işte. Binaca gitmeden önceki hafta bitirmişti. Glynnis'in yayıncısı, yine aynı yayıncı, ocak ayında kitabı basacak—ilk dizgiyi yani—yılbaşından önce tamamlamaya çalışacaklar. Yılbaşına yetiştirecekler. Glynnis'in kitapları hep iyi iş yapardı bilirsiniz," dedi, "Yılbaşı dolayında, karton kapaklı baskıyla çıkacak... özellikle karton kapak istiyorlar." Kaygıyla bakıyorlardı ona, öyle hissetti. Tabii yüreğinin göğüs kafesinin içinde nasıl duracakmış gibi hızlı attığını bilmiyorlardı. Sanki konuyu toparlayıp kapatmak ister gibi, "Bianca harika bir iş başardı. Gitmeden önce tamamlayabilmek için bilgisayarın başında saatlerce oturup yazdı. Başardı da," dedi.

"Ne kadar kalmayı düşünüyor?" diye sordu Malcolm. "Tayland güzel bir ülke aslında."

"Öyle," dedi Denis heyecanla başını sallayarak. "Vietnam da öyle."

"Biliyorum, oraya gitmiştim," dedi Ian. "İki ülkeyi de gördüm. Evet," dedi kafasını toplamaya çalışarak, aslında gözlerinin arasına keskin bir acı saplanmış, sesi uzaktan gelir gibi tınlamaya başlamıştı, "Tayland güzeldir. Çok güzel."

"İnsanları da—"

"Güzeldir."

Ian ne diyeceğini hatırlayamadı, kendisine ne sorulduğunu da, üzerinde durmak istemedi. Üzüntüyle kendi babasının evde geçirdiği son aylarda—o zamanlar kimse bunların Bay McCullough'nun evde son ayları olduğunu bilmiyordu tabii—lâflarını nasıl yineleyip durduğunu, daha bir saat önce sorduğu soruları baştan sorduğunu, yanıtları hemen verilmezse nasıl sinirlendiğini hatırladı. Beyni alkolün etkisiyle bulanmıştı demek ki, Ian bunu şimdi üzülerek iyice anlıyordu.

Kimseden ses çıkmıyordu. Sigrid konuşmak için derin bir soluk aldı, ama ne diyeceğini bilmiyor gibiydi. Sigrid Hunt'ın da bir öyküsü vardı, tabii, çok ilginç olduğu tartışılmaz bir yaşamöyküsü, McCullough'ların başına gelen felâketten öncesi ve ondan sonrası? Masadaki erkeklerden hiçbirinin—en azından o an için—dinlemeye niyetli görünmeyişini anlayamıyordu, oysa hepsinin gözleri

sürekli ondaydı, rüzgârda uçuşan ipeksi saçlarına dalıp gitmiş görünüyorlardı.

Ama hiç alınıp bozulmadı. O tür bir kız değildi. Atak, zeki ve coşkulu bir tavırla öne eğiliyor, gülümsüyor, beyaz gömleğinin uzun, bol kollarının kirli tabaklara değmesine hiç aldırmadan, "Bu kivili turtanın neredeyse yarısı duruyor; daha isteyen var mı? Biraz daha almaz mısınız?" diyordu.

S O N